

8. YENİ
2023

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ KONGRESİ

2-4 Kasım 2023, Ankara

Özet Bildiri Kitapçığı

MİLLİ MÜCADELE'NİN YÜZÜNCÜ YILI

Kongre Hakkında

Değerli bilim insanları, kıymetli öğretmen meslektaşlarımız, sevgili öğrenciler;

VIII. Ulusal Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Kongresi (ÜYEK 2023), Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi ev sahipliğinde 2-4 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilecektir. Cumhuriyetin 100. yılında, bu eşsiz ve muhteşem ülkenin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün okulu olan ve onun talimatıyla yapılan Gazi Orta Muallim Mektebinin ve bugünkü Rektörlük binamızın tarihsel ortamında kongremizin açılışını yapacağız.

VIII. Ulusal Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Kongresi (ÜYEK 2023)'nin bu yılki teması "Cumhuriyetin İkinci Yüzyılında Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikaları" olarak belirlenmiştir. Bu tema etrafında önümüzdeki yüzyılda ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda yapılabileceklerin bilimsel bir bakış açısıyla ele alınması amaçlanmıştır. Bu kapsamda üstün yetenekliler ve eğitimleri konusunda uzman kişileri, kamu yöneticilerini, sahada çalışan eğitimcileri ve öğrencileri bir araya getirerek bilgi ve tecrübelerini paylaşmaları hedeflenmektedir.

Kongremiz kapsamında 3 yerli 2 yabancı çağrılı konuşmacı sunum yapacaktır. Ülkemizdeki eğitim uygulamalarını değerlendirmek üzere tanılama, BİLSEM'ler ve eğitim modelleri konularında paneller de yapılacaktır. Bunların yanı sıra atölye ve söyleşiler, BİLSEM öğrencilerinin ve eğitimcilerinin iyi örnekleri de kongre kapsamında sunulacaktır.

Kongremizde aşağıdaki konularda bildirimler kabul edilecektir:

- Türkiye'de üstün yeteneklilerin eğitimi politikaları
- Dünyada üstün yeteneklilerin eğitimi politikaları
- Zekâ, Üstün zekâlılık ve özel yeteneklilik
- Eğitsel Tanılama ve Değerlendirme
- Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili eğitsel modeller
- Üstün yeteneklilerin öğretimi ile ilgili uygulamalar
- Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili karşılaştırmalı eğitim analizleri
- Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili meta analiz araştırmaları
- Üstün yeteneklilerin eğitiminde üst düzey düşünme becerileri

- Farklı alanlarda özel yeteneklilik,
- Üstün yeteneklilerde teknoloji ve STEM
- Yaratıcılık eğitimi,
- Öğretmen eğitimi,
- Destekleyici okul ve sınıf ortamları,
- Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili destek eğitim çalışmaları
- Yükseköğretimde üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili durum ve uygulamalar
- Psiko-sosyal gelişim, ihtiyaçlar ve müdahale,
- Üstün yetenekli öğrenciler ve aileleri,
- Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili paydaş kurumların çalışmaları
- Üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili uygulanan projelerin bilimsel sonuçları
- Farklı kurum ve kuruluşlarla iş birliği ve toplumsal hizmetler gibi konuları

KURULLAR

Onur Kurulu

Prof. Dr. Yusuf TEKİN - MİLLİ EĞİTİM BAKANI

Prof. Dr. Musa YILDIZ - Gazi Üniversitesi Rektörü

Doç. Dr. Mustafa OTRAR - Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Bilim ve Danışma Kurulu

Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN	Lefke Avrupa Üniversitesi (KKTC)
Prof. Dr. Ahmet Emre BİLGİLİ	Milli Eğitim Bakanlığı
Prof. Dr. Emine Nilgün METİN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Hakan SARI	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Kemal YÜRÜMEZOĞLU	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa BALOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa Serdar KÖKSAL	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Necate BAYKOÇ	Üstün Zekalılar ve Dahiler Enstitüsü
Prof. Dr. Serap EMİR	İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa
Prof. Dr. Uğur SAK	Anadolu Üniversitesi
Prof. Dr. Vesile YILDIZ DEMİRTAŞ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Prof. Dr. Yaşar ÖZBAY	Hasan Kalyoncu Üniversitesi
Prof. Dr. Zekiye Ümit Tülin DAVASLIGİL	Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Zeynep KURTULMUŞ	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Adile Gülşah SARANLI	TED Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet BİLDİREN	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Faruk LEVENT	Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet KURNAZ	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Ayşin KAPLAN SAYI	Bahçeşehir Üniversitesi
Doç. Dr. Bestami Buğra ÜLGER	Bursa Uludağ Üniversitesi
Doç. Dr. Burak KARABEY	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Burcu SEHER ÇALIKOĞLU	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
Doç. Dr. Çağlar ÇETİNKAYA	Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Derya GİRGİN	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Doç. Dr. Fatih KARABACAK	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Fatma Betül ŞENOL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN	Düzce Üniversitesi
Doç. Dr. Filiz KARADAĞ	Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Güldam AKGÜL	Ankara Üniversitesi
Doç. Dr. Gülşah BATTAL KARADUMAN	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Hatice YILDIZ DURAK	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Doç. Dr. Hüda SAYIN YÜCEL	Kırıkkale Üniversitesi
Doç. Dr. Hüseyin MERTOL	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL	Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Marilena Z. LEANA-TAŞCILAR	İstanbul Medeniyet Üniversitesi
Doç. Dr. M. Bahadır AYAS	Anadolu Üniversitesi
Doç. Dr. Nihat Gürel KAHVECİ	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Ufuk ÖZKUBAT	Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. İbrahim AKAR	Kastamonu Üniversitesi
Doç. Dr. Rıdvan KARABULUT	Kayseri Üniversitesi
Doç. Dr. Sami PEKTAŞ	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
Doç. Dr. Savaş AKGÜL	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Sema TAN	Sinop Üniversitesi
Doç. Dr. Sezen CAMCI	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Doç. Dr. Şule GÜÇYETER	Uşak Üniversitesi
Doç. Dr. Zehra ATBAŞI	Necmettin Erbakan Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ayça KÖKSAL KONİK	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Advije Pınar KONYALIOĞLU	İstanbul Medipol Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Bilge BAL SEZEREL	Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Çiğdem Nilüfer UMAR	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Engin KARADUMAN	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Esra KANLI DENİZCİ	Ege Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ercan ÖPENGİN	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞAHİN	Gazi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatma YILDIRIM	Atatürk Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Gamze AKKAYA	İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Güliz KAYMAKCI	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Melodi ÖZYAPRAK	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Davut GÜL	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nazmiye Nazlı ATEŞGÖZ	Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Neşe KUTLU ABU	Amasya Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nilgün KİRİŞÇİ	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nüket AFAT	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ömer ERDİMEZ	Adıyaman Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Pelin ERTEKİN	İnönü Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Sertan TALAS	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Suna ÖZCAN	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şeyma ŞENGİL AKAR	Kastamonu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şule DEMİREL DİNGEÇ	Anadolu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ülkü AYVAZ	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zehra Özlem ATALAY	İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Dr. Hatice Kübra KOÇAK	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Ayşegül İŞLEKELLER BOZCA	MEB Bilim ve Sanat Merkezi
Dr. Barış DOĞRUKÖK	MEB Bilim ve Sanat Merkezi
Dr. Kader ARKAN SEZGİN	MEB Bilim ve Sanat Merkezi
Dr. Melike ÇETİNKAYA	MEB Bilim ve Sanat Merkezi
Dr. Serdar ÖZMEN	Milli Eğitim Bakanlığı
Dr. Şevket Başar KEMAHLI	Milli Eğitim Bakanlığı

DÜZENLEME KURULU

Düzenleme Kurulu Onursal Başkan

Prof. Dr. Mahmut SELVİ

Gazi Eğitim Fakültesi Dekanı

Düzenleme Kurulu

Doç. Dr. Mahmut ÇİTİL

Gazi Üniversitesi -

Kongre Başkanı

Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı

Dr. Erdal KILINÇ

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü - Daire Başkanı

Serpil ALTUNCU VAROL

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü - Daire Başkanı

Fatih PAÇA

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü - Daire Başkanı

Mecit Ramazan BARIN

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü - Daire Başkanı

Dr. Kader ARKAN SEZGİN

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü - Daire Başkanı

Prof. Dr. Necdet KARASU

Gazi Üniversitesi - Özel Eğitim Bölümü Başkanı

Prof. Dr. Zeynep KURTULMUŞ

Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Sema TAN

Sinop Üniversitesi

Doç. Dr. Ufuk ÖZKUBAT

Gazi Üniversitesi

Doç. Dr. Zehra ATBAŞI

Necmettin Erbakan Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Derya YÜREĞİLLİ GÖKSU

Gazi Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Erhan ŞAHİN

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Ayşe Nur ELÇİ

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Ayşıl AĞAYA

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Banu KARAAHMETOĞLU

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Cansel AYDEMİR

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Ceren ERSOY

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Deniz Başak BİBER

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Furkan AKDAĞ

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Gökhan AÇIKGÖZ

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Hatice Cansu BİLGİÇ

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. İrem AKÇAYIR

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Mehmet Emin KALAYLI

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Merve ÖZDEMİR KILIÇ

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Pınar DEMİRYÜREK

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Sümeyye OKYAR

Gazi Üniversitesi

Arş. Gör. Seda Nur ŞAKAR

Hacettepe Üniversitesi

Arş. Gör. Sümeyye ARKAN

Hacettepe Üniversitesi

Osman YAĞBASANLAR

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü

Rahşan ONAT

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü

Tuba ÇETİN ÖZKARA

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü

Dr. Serdar ÖZMEN

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel
Müdürlüğü

ÜSTÜN YETENEKLİLERE YÖNELİK TASARLANAN FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİNDE SİSTEM

DÜŞÜNCE SİSTEMİ YAKLAŞIMI

Hasret Nuhođlu¹

Karmaşık ve dinamik bir dünyayı anlamak ve bu dünyada var olabilmek 21. yüzyılın en önemli hedeflerinden biridir. Her şeyin birbirine neden sonuç ilişkileri ile bağlı olduğu aynı zamanda her şeyin zaman içinde değiştii bir dünyayı anlamak üst düzey bir düşünme yapısı gerektirmektedir. Sistem düşüncesi karmaşık ve dinamik bir dünyayı anlamaya, sorunlara sürdürülebilir çözümler üretmeye odaklanan bir bütünü görme çabasıdır. Sistem düşüncesi sistemi oluşturan parçaların ayrıntılarına odaklanmanın ötesinde, bütünü nedensellik döngüsü ile anlamaya çalışan bir bakış açısı sunar. Üst düzey düşünme becerilerine sahip üstün yetenekli öğrencilerin sistem düşüncesi yaklaşımı ile fen bilimleri derslerini derinlemesine öğrenmeleri mümkündür.

Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli öğrencilere yönelik tasarlanan fen bilimleri eğitiminde sistem düşüncesi yaklaşımının nasıl uygulanacağına yönelik bir model sunmaktır. Çalışma kapsamında, üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları bilişsel ve duyuşsal özellikleri göz önünde bulundurularak, sistem düşünürü bireyler olma yolunda rehberlik edecek bir yol haritası çizmek hedeflenmektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için üstün yetenekli öğrencilerin, sistem düşüncesi araçlarını (zaman boyunca davranış grafikleri, stok&akış diyagramları ve nedensellik döngü diyagramları) kullanarak fen bilimleri dersini nasıl öğreneceklerine yönelik örnek uygulamalar paylaşılacaktır. Sistem düşüncesi temelli tasarlanan fen bilimleri derslerinin üstün yetenekli öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine, problem çözme becerilerine, yaratıcı düşünme becerilerine etkileri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilere fen eğitimi, Sistem Düşüncesi Yaklaşımı, Fen eğitiminde sistem düşüncesi

---

¹Prof. Dr. Hasret Nuhoğlu, Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, hasretnuhoglu@maltepe.edu.tr

METİS KÜÇÜK FİLOZOFLAR SERİSİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNİ GELİŞTİRME POTANSİYELİNİN İNCELENMESİ

Murat Tapar¹, Muhammet Davut Gül²

Her geçen gün çocuklarda eleştirel düşünme becerilerinin değeri eğitim-öğretim süreçlerinde önemli bir yer tutmaya başlamaktadır. Eleştirel düşünme becerileri özel yetenekli çocukların üst düzey düşünme becerilerini destekleyebilir. Bu doğrultuda ülkemizde satışı yapılan çocuk kitaplarının eleştirel düşünme becerilerine olan uygunluğu ilgili var olan durumun betimlenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın amacı: Metis Küçük Filozoflar Çocuk Kitapları serisinin özel yetenekli çocuklar için eleştirel düşünme becerileri açısından incelenmesidir. Bu ihtiyacı karşılamaya yönelik satış oranları dikkate alınarak en çok satan beş kitap –Einstein’ın Işığı, Prof. Freud Balıklarla Konuşuyor, Martin Heidegger’in Böceği, Descartes Amca’nın Kötü Cini ve Lao-Tzu Ejderha’nın Yolu-belirlenmiştir. Belirlenen kitaplar Özgenel ve Çetin tarafından geliştirilen Marmara Eleştirel Düşünme Eğilimi Ölçeğine göre incelenmiştir. Çalışma da nitel yöntemlerden biri olan durum çalışması kullanılmıştır. Çalışmanın verileri betimsel analiz yöntemi ile elde edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kitaplarda eleştirel düşünme boyutlarından akıl yürütme için 45 bulguya, yargıya ulaşma için 67 bulguya, kanıt arama ve gerçeği arama için 27 bulguya, açık fikirlilik için 23 bulguya ve sistematiklik için 60 bulguya ulaşılmıştır. Bu doğrultuda Metis Küçük Filozoflar Serisi içinden seçilerek incelenen kitapların özel yetenekli çocuklar için eleştirel düşünme becerilerine yönelik analizleri sonucunda özel yetenekli çocuklarda eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilecek kitaplar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buradan yola çıkarak bu kitapların 7-14 yaş arası özel yetenekli çocuklarda akıl yürütme, yargıya ulaşma, kanıt arama, gerçeği arama, açık fikirlilik ve sistematiklik gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirebileceği söylenebilir. En fazla vurgu yapılan beceriler olarak yargıya ulaşma ve sistematiklik olup daha az vurgu yaptığı beceriler olarak ise kanıt arama, gerçeği arama ve açık fikirlilik olarak bulunmuştur. Bu kapsamda ülkemizde özellikle özel yetenekli çocuklara yönelik üretilecek kitaplarda eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik içeriklere yer verilebileceği de öneriler arasındadır. Ayrıca her kitabın sonunda kitap ile ilgili diyalektik ve sokratik tartışma açmak amacıyla kitaba yönelik değerlendirme soruları ve etkinlikleri oluşturulabileceğine yönelik öneriler bildiri sunum esnasında tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eleştirel düşünme becerileri 1, Eleştirel düşünme stratejileri 2, Özel yeteneklilerde üst düzey düşünme becerileri

---

¹Murat Tapar, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, murattapar1983@gmail.com

²Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Davut Gül, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, muhammetdavut.gul@gop.edu.tr

BİLSEM BYF 1 DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN İNGİLİZCE KONUŞMA BECERİLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ: “LET’S SPEAK ENGLISH ATÖLYE ÇALIŞMASI”

Fatma Uludağ¹

Türkiye’de ilkököl 2.sınıfta başlayan ve üniversite yıllarına kadar devam eden İngilizce dil eğitiminin başarılı olduğunu söyleyemeyiz. İngilizce dil eğitiminde istenilen amaca ulaşamamasının en büyük nedenlerinden bir tanesi öğrencilerin İngilizce konuşma konusunda ki özgüven eksikliğidir. Yapılan bu çalışma ile ortaokul öğrencilerinin İngilizce konuşma yetilerinin geliştirilmesi ve bu konuda ki özgüven eksikliklerinin ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Batı Karadeniz Bölgesinde bir ilde 10-12 yaş aralığında bulunan K.d.z. Ereğli Şahinde Hayrettin Bilim Sanat Merkezi Byf 1 düzeyindeki öğrenciler ile proje yürütülmüştür. Proje kapsamında Afrika, Amerika, Arjantin, Avustralya, Nijerya, Vietnam, Güney Kore ve İtalya’da görev yapan birçok alanda ödül almış (Global, sanat, teknoloji, kitap vb.) öğrencilere rol model olan öğretmenler ile çevrimiçi etkinlikler yürütülmüştür. 10 hafta süren proje çalışmasında farklı ülkelerde görev yapan öğretmenler, K.d.z. Ereğli Şahinde Hayrettin Bilim Sanat Byf 1 düzey öğrencileri ile çevrimiçi etkinliklere katılmışlardır. Bu etkinliklerde karşılıklı olarak ülkelerin kültürlerinin tanıtılması İngilizce olarak gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada, uygulama çalışmasına katılan 10 öğrenciden yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Toplanan bu verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerinin İngilizce konuşma yetilerinin geliştiği ve bu konuda ki özgüven eksikliklerinin giderilme çalışmasının gerçekleştiği, kültürler arası farkındalık kazanımının sağlandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İngilizce Konuşma Becerisi, Öğrenci Özgüveni, Kültürlerarası Farkındalık

---

¹Fatma Uludağ, Kdz. Ereğli Şahinde Hayrettin Yavuz Bilim Sanat Merkezi, erkfatma67@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN VE BAŞARI DÜZEYİ YÜKSEK OLAN ÖĞRENCİLERİN OLUŞTURDUKLARI PROBLEMLERİN İNCELENMESİ

Şeyma Şengil Akar ¹, Fadime Ulusoy²

Son dönem matematiksel araştırmalar problem kurmanın matematiksel düşünme sürecinin önemli bir parçası olduğunu ortaya koymuştur. Problem kurma, bireylerin matematiği kavramsal olarak anlamasını, problem ve problemlerin çözümü üzerinde düşünerek problemleri kritik etmelerini sağlar (Stoyanova, 2003). Bu yönüyle, problem kurma bireylerin matematiksel düşünme becerilerinin güçlenmesine ve böylece matematiği daha iyi anlamlandırmalarına yardımcı olur (NixonPonder, 1995). Birçok araştırmacı, öğrencilerin matematiksel olarak etkin ve nitelikli bir problem çözücü olmaları için problem kurmanın eğitim-öğretim süreçlerinin bir parçası olarak kullanılması gerektiğini belirtmektedir (Stoyanova ve Ellerton, 1996; Shuk-kwan, 2013). Bunun yanı sıra matematik yeteneğinin gelişiminin en üst basamağı olan matematiksel yaratıcılık problem kurma becerisinden bağımsız olarak düşünülemez (Sheffield,2004). K-12 düzeyde matematiksel yaratıcılık etkin, farklı ve orijinal problem çözme becerisini ve problem kurma becerisini kapsar (Sriraman, 2009). Bu bağlamda, özel yetenekli öğrenciler ve örgün eğitime devam eden başarılı ve özel yetenekli tanısı almayan öğrencilerin kurdukları problemlerin incelenmesi bu araştırmanın konusudur. Bu araştırmanın amacı, örgün eğitime devam eden başarılı öğrencilerin ve özel yetenekli öğrencilerin kurdukları problemlerin matematiksel içerik ve matematiksel yaratıcılık bağlamında incelenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması olarak oluşturulan bu çalışmada, uygun örnekleme yolu ile katılımcılar seçilmiştir. Araştırmaya Türkiye'nin küçük bir ilinde gerçekleştirilen bilim şenliğine, akademik olarak başarılı olmaları dolayısıyla seçilmiş beş öğrenci ile bilim sanat merkezinde özel yetenekli tanısı almış ve eğitimlerine devam eden beş öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilere, üç adet yarı yapılandırılmış problem oluşturma görevi verilmiştir. Bu problem oluşturma görevi sonunda öğrencilerin oluşturdukları problemler, “*çözülebilirlik, anlaşılabilirlik, işlemsel karmaşıklık ve yaratıcılık*” temaları çerçevesi (Rospi, Goldsb ve Capraro, 2013) temelinde betimsel analiz yoluyla incelenmiştir. Ancak yaratıcılık kavramının daha detaylı verilebilmesi için, ilgili problem kurma görevleri; *akıcılık, esneklik ve orijinallik* bileşenleri temelinde analiz edilmiş ve her bir öğrencinin her bir yanıtına yönelik yaratıcılık puanı oluşturulmuştur. Araştırmanın analiz süreci devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Nixon-Ponder, S. (1995). Using problem posing dialogue in adult literacy education. *Teacher to teacher. Adult Learning*, 7(2), 1
- Sheffield, L. J. (2009). Developing mathematical creativity–Questions may be the answer. In *Creativity in mathematics and the education of gifted students* (pp. 87-100). Brill.
- Shuk-kwan, S. L. (2013). Teachers implementing mathematical problem posing in the classroom: challenges and strategies. *Educational Studies in Mathematics*, 83(1), 103–116
- Sriraman, B. (2004). The characteristics of mathematical creativity. *The mathematics educator*, 14(1).
- Stoyanova, E. (2003). Extending students' understanding of mathematics via problem posing. *The Australian Mathematics Teacher*, 59(2), 32–40
- Stoyanova, E. ve Ellerton, N. F. (1996). A framework for research into students' problem posing. In P. Clarkson (Ed.), *Technology in Mathematics Education* (pp.518–525). Melbourne: Mathematics Education Research Group of Australasia.

¹Dr. Öğr. Üyesi Şeyma Şengil Akar, Kastamonu Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, seymasengil@gmail.com

²Doç. Dr. Fadime Ulusoy, Kastamonu Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, fadimebayik@gmail.com

BİLSEM ÖĞRETMEN DEĞERLENDİRME FORMLARININ PSİKOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ

M. Bahadır Ayas¹

Özel yeteneklilerin tanınmasında öğretmen değerlendirmelerinin sürece dahil edilmesi önemli bir aşama olarak süregelen bir uygulama olarak karşımıza çıkmaktadır. Özel yeteneklilerin tanınmasında bazı uygulamalarda öğretmen değerlendirmeleri ek veri sağlamak için kullanılırken, bazı uygulamalarda ise bir önkoşul özelliği taşımaktadır. Türkiye’de ise Millî Eğitim Bakanlığına bağlı BİLSEM tanılama süreçlerine sadece öğretmenlerin yönlendirdiği öğrenciler dahil edilmektedir. Bu bakımdan BİLSEM tanılama sürecinde öğretmen değerlendirmeleri tanılama geçerliği açısından önem arz etmektedir. BİLSEM öğretmen değerlendirmeleri Öğretmen Gözlem Formları üzerinden yapılmakta olup literatürde bu formun geçerlik ve güvenilirliğine ilişkin herhangi bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu bakımdan araştırmanın amacı BİLSEM Gözlem Formlarının geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi olarak belirlenmiştir.

Araştırma Anaokulu ve ilkokul 1-4 sınıf düzeyindeki 342 öğrenciye BİLSEM tanılama sürecinde bireysel değerlendirmelerde kullanılan ASİS zekâ testi verileri ve 18 öğretmenin bu öğrenciler için doldurdukları Öğretmen Gözlem Formlarından elde edilen veriler kullanılmıştır. Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen veriler üzerinden geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. İlk bulgulara göre öğretmen değerlendirmeleri ile ASİS zekâ puanları arasında orta düzeyde ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Güvenirlik analizlerinde formun iç tutarlık katsayısının tatmin edici düzeyde olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular ışığında BİLSEM öğretmen değerlendirmelerinin mutlak bir adaylık kriteri olarak kullanılması yerine, tanılama sürecinden elde edilen diğer verilerle bütüncül şekilde kullanılması önerilebilir.

***Anahtar Kelimeler:** Tanılama, ASİS Zekâ Testi, Öğretmen Değerlendirmesi*

---

¹Doç. Dr. M. Bahadır Ayas, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Yeteneklilerin Eğitimi ABD, bahadirayas@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN İLERİ DÖNÜŞÜM KAVRAMINA İLİŞKİN

METAFORLARI

Derya Sönmez¹

Yaşadığımız yüzyılda dünyamızın en önemli sorunlarından biri hızlı ve yanlış tüketim sonucu ortaya çıkan atık maddelerdir. Atık maddelerin azaltılması için atıklar, geri dönüşüm ve ileri dönüşüm ile değerlendirilmektedir. Geri dönüşüm, yeniden değerlendirilme imkanı olan atıkların çeşitli işlemlerden geçirilerek hammaddeye dönüştürülerek tekrar üretime katılmasıdır. İleri dönüşüm, eski veya istenmeyen ürünleri farklı bir amaca hizmet edecek şekilde yeni ve kullanışlı öğelere dönüştürmektir. Bu araştırmanın amacı, üstün yetenekli ilkokulu öğrencilerinin ileri dönüşüm kavramına ilişkin metaforlarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji (olgu bilim) kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılı 1. dönemde Kahramanmaraş ili Onikişubat ilçesinde yer alan bilim ve sanat merkezinde öğrenim gören 70 ilkokul öğrencisi oluşturmuştur. Üstün yetenekli ilkokul öğrencilerinin “İleri dönüşüm gibidir, çünkü...”cümlesini tamamlamalarıyla veriler elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Üstün yetenekli ilkokul öğrencileri ileri dönüşüm kavramına ilişkin 25 farklı metafor üretmiştir. Tasarlamak (18), icat (12), geri dönüşüm (11) metaforları en çok tekrar eden 3 metafor olmuştur. Araştırma sonucuna göre üstün yetenekli ilkokul öğrencilerinin ileri dönüşüm kavramını atıklardan tasarım yapmak ve yeni bir şey oluşturmak olarak düşündükleri belirlenmiştir. Ders ve yardımcı kaynak kitaplarda ileri dönüşüm kavramının, geri dönüşüm kavramı içerisinde yer almasından dolayı üstün yetenekli ilkokul öğrencileri, ileri dönüşüm kavramını geri dönüşüm olarak ele aldıkları tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İleri dönüşüm, Metafor, Üstün yetenekli.

---

¹Derya Sönmez, Milli Eğitim Bakanlığı, Osmangazi Bilsem, deryasnmzim@hotmail.com

RUSYA FEDERASYONU'NUN ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARLA ÇALIŞMA ALANINDA EĞİTİM POLİTİKASININ UYGULAMASI

Şevket Başer Kemahlı¹

Yazılan tezde, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından itibaren Rusya Federasyonu genelinde özel yetenekliler alanında yapılmış çalışmalar, okul türleri, eğitim program ve içerikleri irdelenmiş. Çalışma kapsamında Rusya Federasyonu'nun farklı bölgelerindeki özel yetenekliler alanında çalışmaları olan okul türleri ile iletişime geçilmiş saha çalışması yapılmış okul müdürleri, öğretmenler ve bu okullara mentörlük yapan öğretim görevlileri ile birlikte çalışılmıştır. Bu kapsamda özel yetenekliler alanında Rusya Federasyonu Anayasa'sı başta olmak üzere tüm eğitim kanunları ve yönetmelikler irdelenerek tez içeriğine dahil edilmiştir. Farklı çalışma alanlarındaki eğitimcilerin Google form, yarı yapılandırılmış görüşme ve anket uygulamaları ile görüşlerine başvurularak tezin araştırma kısmındaki sağaltımı gerçekleştirilmiştir. Bu sağaltım neticesinde çıkan veriler tezin içeriğindeki saha çalışması, konteks analiz yöntemi ile Rusya'nın var olan ve önceki uygulamaları, kanunlarının ve alan kapsamındaki programlarının dahil ile tezin şekli oluşturulmuştur. Özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında eğitim politikasının uygulanması için kanıta dayalı koşulların yanı sıra, içeriğin anlamı, amacı ve devletin eğitim politikasını uygulama yolları hakkında bilimsel bilgi birikiminin araştırılması önem arz eder; özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında eğitim politikasının geliştirilmesine ilişkin bilgi eksikliği bu çocuklarla yapılacak çalışmalar ve uygulanacak politikalar bağlamında birtakım eksikliklere sebep olur. Bu sebeple Özel Yetenekliler Eğitimi Alanında yazılmış olan tezin gerekliliği; eğitim sisteminin özel yetenekli çocuklara yeteneklerini geliştirmede yardım sağlamak gibi küresel bir görevle karşı karşıya olmasından kaynaklanmaktadır." İfadesi tezinin Rusya Federasyonu'nda savunma heyeti önünde verdiğim tez yazımının gerekçesi ile ilgili mütalaada kullandığım ifadedir. Buna ek olarak; 20. yüzyılın sonlarından itibaren özel yeteneklilerin çeşitli sorunları ile özel yetenekli çocuklarla ve gençlerle çalışma üzerine bağımsız araştırmalar yapılmaya başlandı, ancak özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında eğitim politikasının uygulanmasına ilişkin koşullar değişti ve Rusya Federasyonu'nda hiçbir zaman özel yetenekliler alanında doktora tezi çalışılmadı.

Bu Tezin Hedefi:

1. Özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında Rusya'nın eğitim politikasının gelişimini, içeriğini ve hedeflerini ortaya koyan bilimsel ve pedagojik literatürü ve belgeleri incelemek.
2. Araştırma temeli seçimini gerekçelendirin ve özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında eğitim politikasının uygulanmasına yönelik örgütsel ve pedagojik koşulları belirlemek için bir metodoloji geliştirmek.
3. Okul eğitimi sisteminde özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında eğitim politikası uygulamasını analiz etmek.
4. Okul sisteminde özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında eğitim politikasını uygulamak için geleceğin öğretmenleri için bir eğitim programı geliştirmek.

Ampirik araştırmanın temeli, St. Petersburg şehrinde ve Rusya'nın diğer bazı şehirlerindeki örgün eğitim ve destek eğitim kurumlarının yanı sıra eğitim kurumlarının web siteleri, yönetmelikler, yenilikçi ürünler, öğretmenler için gelişmiş eğitim programlarıdır. Özel yetenekli çocuklarla çalışma alanı, Rusya'daki alanla ilgili çalışmaları olan

---

¹Dr. Şevket Başer Kemahlı, T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Özel Yetenekliler Daire Başkanlığı., baseregitim@gmail.com

tüm eğitim kurumlarının web sitelerinde ilgili başlıkta materyal sağaltımı gerçekleştirilmiştir. Eğitim politikaları, devlet organları tarafından geliştirilen, değerlere ve fikirlere dayalı, eğitim konularını ele alan ve eğitim alanında yönetici ve uzmanlar tarafından uygulanan programlardır. Sistematik bir yaklaşım açısından bakıldığında, birbiriyle bağlantılı ve birbirini karşılıklı olarak etkileyen belirli bileşenlerden oluşan bir sistemdir. Rusya Federasyonu'nun özel yetenekli çocuklarla çalışma alanındaki devlet politikası, özel zekalı çocukları tanımlamayı, onlara eşlik etmeyi ve desteklemeyi amaçlayan eğitim politikasının önemli bir parçasıdır. Bu bağlamda, özel yetenekliler eğitimi alanında yapılan politika çalışmaları tez içeriğinde başlangıç, kavramsal ve projelendirilmiş dönem olarak ele alınmıştır. Özel yetenekli çocuklarla çalışma alanında eğitim politikasının uygulanmasına yönelik örgütsel ve pedagojik koşulları belirlemek için, özel yetenekli çocuklarla çalışma uygulamasının analizine odaklanan, modern-teorik bir analize dayanan bir metodoloji geliştirilmiştir. Tez çalışması kapsamında yapılan çalışmada saha çalışması sonucunda özel yetenekliler eğitimi alanında Rusya Federasyonu'nda var olan uygulama eksiklikleri tespit edilmiştir. Bu kapsamda özel yetenekli çocuklarla çalışacak öğretmenlere hangi içeriklerde eğitim verileceğine dair bir program hazırlanmış, aynı zamanda eğitim fakültelerinde öğrenimlerini sürdüren öğrencilere de özel yetenekli çocuklarla çalışmaları taktirinde hazır bulunuş düzeylerini artırmak amaçlı hangi içeriklerde dersler konulması gerektiği hususunda görüş ve tespitler aktarılmıştır. Tüm bu uygulamaların Rusya Federasyonu'nda bölgesel, federatif ve merkezi hükümet düzeyinde hangi şekilde uygulanabileceği tez içeriğinde detaylı olarak aktarılmıştır. Mevcut program ve kanunlar kapsamında Rusya'da Özel yetenekliler eğitiminin dünü ve bugünü irdelenerek gelecek atılması planlanan adımları eğitim politikası kapsamında geçerliliği irdelenmiştir. Rusya genelindeki olimpiyat çalışmaları ve özel yeteneklilerin tanınmasında kullanılabilecek test uygulamaları üzerine sağaltım yapılmış ve Rusya içerisindeki işlerliği hususunda fikir verilmiştir. Eğitim Politikası kapsamında özel yeteneklilik kavramının var olan sistem içerisindeki varlığı sorgulanarak, ideal olan ve mevcut dünya konjonktürüne uyumluluğu analiz edilmiştir. Bu kapsamda Rusya Federasyonu'nun özel yetenekliler Eğitim politikası tüm kapsamıyla değerlendirilmiştir. Yazılmış olan tez Rusya Federasyonu'nda özel yetenekliler Alanında yazılmış olan ilk doktora tezi olma özelliğine sahiptir.

Anahtar Kelimeler: *Rusya'da Üstünler Eğitim Politikaları, Eğitim Politikaları, Üstün Zekalılar Eğitimi, Eğitim Politikasının Uygulanması.*

BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN EĞİTİM 4.0 HAKKINDAKİ ALGILARI

Gülüzar Bulut Oyman¹, Nuh Özbey²

Sanayi İnkılabından günümüze kadar üretimin yeni buluşlarla paralel olarak artması ve karmaşık hale gelmesi, farklı alanlardaki dönüşümleri de beraberinde getirmiştir. Sanayi İnkılabının her döneminde bir önceki dönemde sahip olunan bilgi ve deneyimler üzerine yeni teknolojik donanımlar ve bilgiler eklenerek daha da gelişmiştir. Genel olarak, çağın gereklerine cevap verebilen, istedik davranışlara sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlayan eğitim sistemi de bu gelişmelerden fazlasıyla etkilenmiştir. Eğitim 4.0, geleneksel öğretim yöntemlerini dijital teknolojilerle birleştiren, ezber dayalı bir sistemin yerine dijital teknolojilerden yararlanan, insan temelli, kişiye özel eğitim bir yaklaşımı ifade eder. BİLSEM lerde yapılan eğitim öğrenci seviyesinin etkisiyle çağın gereği olan bu yaklaşımdan normalden daha fazla etkilenmektedir. Bu durumu göz önünde bulundurularak yapılan bu çalışmanın amacı BİLSEM öğrencilerinin Eğitim 4.0 ile ilgili algılarını tespit etmek, bu bağlamda karşılaştıkları zorlukları ve elde ettikleri avantajları belirlemektir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni temelinde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmanın araştırma grubunu BİLSEM e devam eden 8 tane 7. Sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Bu katılımcılar ile odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi içerik analizi yöntemi ile yapılmıştır. Yapılan çalışmada öğrencilerin geleneksel yaklaşımlarda kullanıldığından daha fazla miktarda teknolojinin kullanıldığı etkinliklerin yapılmasını istedikleri belirlenmiştir. Bununla birlikte problem çözme becerisi temelinde yapılan çalışmaların katılımcıyı pasif kılan video izleme gibi uygulamalar yerine interaktif oyunlar aracılığı ile yapılmasını daha çok sevdiğini tespit edilmiştir. Bunlara ek olarak katılımcılar covid - 19 karantinası gibi beklenmedik durumlarda uzaktan eğitimin mevcut durumdan daha etkin ve eğlenceli yapılmasını da ifade etmişlerdir. Araştırma sonucunda öğrencilerin dijital ortamda çok fazla zaman geçirmenin kendilerinde fiziksel ve psikolojik yan etkilerinin olduğunu bildikleri ve bazı öğrencilerin bu durumdan dolayı uzman yardımı almaları gerekebileceği ortaya çıkmıştır. Yapılan çalışmanın ışığında özel yetenekli bireylerin eğitim politikalarına yön verilirken eğitim 4.0 konusunda yürütülen projeleri ve gelişmeleri takip ederek, uygulamaları kullanarak en uygun eğitimin verileceği söylenebilir. Bununla birlikte eğitimde yapay zeka, robotik kodlama, bilgi iletişimi gibi uygulamaların kullanılması öğrencilerin ilgilerini çekebilecek, öğrencilerin bu sistemleri benimsemesini kolaylaştıracaktır.

Anahtar Kelimeler: Bilsem, Eğitim 4.0, Eğitim algısı

¹Gülüzar Bulut Oyman, Şahinbey Belediyesi BİLSEM, bulutoymanguluzar@gmail.com

²Nuh Özbey, Şahinbey Belediyesi BİLSEM, nuhozbey@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN KİŞİSEL LOGO TASARIMI ÇALIŞMALARINI YOLUYLA KENDİLERİNİ TANIMLAMALARINA İLİŞKİN ALGILARI

Nida Güler¹, Ebru Yüksel²

Üstün yetenekli çocuklar zihinsel yaratıcı ve sanatsal olarak yada belirli özel akademik alanlarda yaşitlarına göre daha yüksek performans ya da liderlik kapasitesine sahip bireyler olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerinin kişisel logo tasarımı yoluyla kendilerini tanımlamalarına ilişkin algılarını ortaya koymaları amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu BİlSEM'e devam eden 4. ve 5. sınıf düzeyinde 16 kız ve 25 erkek olmak üzere 41 öğrenci oluşturmuştur.

Üç aşamada gerçekleştirilen araştırmada, nitel araştırma yöntemi bağlamında "sanat temelli araştırma deseni" kullanılmıştır. Çünkü görsel anlatım ve çizimler görüşme ya da anket gibi veri toplama araçlarına göre çocukların görüşlerini ortaya koyma sürecinde araştırmacıya daha detaylı bir inceleme olanağı sağlar.

Araştırmanın uygulama basamakları; "Tasarım eğitimi süreci", "uygulama süreci" ve "değerlendirme sürecidir". Araştırma verileri, uygulama sürecinde ortaya çıkan ürünlerin uzman görüşlerine dayalı olarak yorumlanmasına sürece ilişkin öğrencilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve gözlem yoluyla toplanmıştır. Araştırmanın tasarım süreci sonucunda ortaya koydukları görsel verileri sanat temelli araştırma desenine dayalı olarak çözümlenmiştir.

Araştırmanın verileri öğrencilerin uygulama sürecinde kendilerini tanımlamaya yönelik kişisel logo tasarımı ürünleri, sürecin gözlemlenmesi ve sürece ilişkin yarı yapılandırılmış görüşme formu ile öğrencilerden elde edilen veriler yolu ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veri toplama sürecinde öğrencilerden "Kendinizi tanımlamaya yönelik tasarladığımız kişisel logolarda ne anlatmak istediniz. "Tasarımlarınızla ilişkili olarak kendinizi nasıl tanımlamak istersiniz" sorularını yanıtlamaları istenmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu veri çeşitliliğini sağlamak amacı ile kullanılmış olup veri çeşitliliği artırılmıştır.

Alan uzmanlarının tasarımlar doğrultusunda belirlediği kategorilerle öğrencilerden elde edilen verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenmiş ve bir form oluşturulmuştur. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular "Üstün yetenekli öğrencilerin benlik algısı" ve "Kişisel logo tasarımı çalışmaları ile kendilerini tanımlama biçimleri" temalarında değerlendirilmiştir.

Üstün yetenekli 4. Ve 5. Sınıf öğrencilerinin yeteneklerini düşüncelerini ve yaratıcılıklarını kullanabilecekleri kişisel logo tasarımı üzerinden kendilerini tanımlama fikri oldukça ilgilerini çekmiş ve süreç içerisinde yaratıcı fikirler geliştirmişlerdir.

Araştırma bulgularında erkek öğrencilerde "doğa" ve "bilim ve teknoloji" kategorilerinde belirgin bir farkla yoğunluk göstermektedir. Kız öğrencilerde ise sosyal mesaj ve sanat kategorileri fark edilir şekilde öne çıkmaktadır. Kız öğrencilerde tarih ile ilgili bulgulara rastlanmazken erkek öğrencilerde de sanat ile ilgili bulgulara rastlanmamıştır. "Spor", "isimlerinin anlamları" ve "oyun" kategorileri ile ilgili bulgular kız ve erkek öğrencilerde birbirine yakın oranda ortalama düzeyde rastlanmaktadır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu da dikkate alındığında üstün yetenekli olarak tanımlanmış olmalarından dolayı bilim ve teknoloji kavramlarının ön plana çıkmasında çevresel uyaranların etkisi olduğu da düşünülebilir. Yaş grubu itibarıyla doğa ile etkileşimlerinin ve

¹ Nida Güler, Elazığ BİLSEM, e-posta: nguler_23@hotmail.com

² Ebru Yüksel, BİLSEM, Bölümü, e-posta: ebruyukselyuksel@gmail.com

merak duygularının yüksek olduğu bir gelişim çağında olmaları bilişsel ve duyuşsal özelliklerinin gelişmişliği ve ilgi alanlarının genişliği doğa gibi henüz adını koyamadıkları pek çok şeyi, içinde barındıran geniş bir alana öğrencileri çekmektedir. Üstün yetenekli çocukların karakteristik özellikleri, özellikle yaratıcılığın özgün düşünmenin ve sıra dışı problem çözme yeterliliğinin tasarım süreçleri ile oldukça ilişkili olduğu görülmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler tasarım sürecinde orijinal ve yaratıcı yaklaşımlarının yanı sıra bilişsel yeterliliklerini de özgün bir şekilde ortaya koyabilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Logo tasarımı, Benlik algısı, Üstün yetenek

ÜSTÜN YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK VERİ BİLİMİ DERSİ TASARLAMA VE UYGULAMA

Oğuz Köklü¹, Şükran Yanar², Rabia Ekinci³

Veri okuryazarlığı ile veriye dayalı karar verme becerisi her geçen gün giderek önem kazanmaktadır. Ayrıca Python gibi programlama dilleri yardımıyla veriden hareketle ve keşfedici bir yolla veri okuryazarlığı daha kısa sürede anlamlı bir şekilde elde edilebilmektedir. Matematikte özel yetenekli bireylerin sahip oldukları potansiyelleri geliştirmeleri, ülkelerine ve insanlığa daha fazla katkı sunmaları için genel eğitim kapsamında sunulan eğitim ötesine geçerek yeteneklerini geliştirecek farklılaştırılmış eğitim programları ve hizmetlerine gereksinim duydukları görülmektedir. Nitelikli insan gücünden faydalanılması açısından özel yetenekli bireylerin eğitiminin gerçekleştirilmesi ülke geleceğine yönelik yapılacak önemli bir yatırım olacaktır. Bu amaçla Bilim ve Sanat Merkezlerinde bilişim sınıflarında sunulan içeriğin devamı olarak özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirecek farklılaştırılmış eğitim programları uygulanmakta olup bu programların gelişmelere göre güncellenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu projenin amacı Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen bilişim eğitimin, veri bilimi temasıyla geliştirilerek özel yetenekli öğrencilere veri bilimine giriş öğretim kaynaklarının oluşturulmasıdır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından Python ile veri bilimi temalı bir ders içeriği ve planı geliştirilmiş ve gerekli izinler alındıktan sonra İstanbul'un bir ilçesindeki Bilim ve Sanat Merkezi 7. sınıf bilişim öğrencilerine öğretmenleri tarafından altı hafta boyunca uygulanmıştır. Eylem araştırması modeli adı altında gerçekleşen bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerden oluşturulan bu gruba teorik ve uygulama dersleri vererek istatistik ve Python eğitimleri sonunda öğrencilerin veri bilimi ve istatistik okuryazarlık becerilerini geliştirerek Python programlama dilini en az kullanıcı düzeyinde öğrenmeleri ve süreç boyunca ve süreç sonunda gelişimleri incelenmiştir. Uygulama öncesinde ve sonrasında BİLSEM bilişim öğretmeni ile Python ile veri bilimi eğitiminin içeriği ve uygulanması hakkında yarı-yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş ve görüşmeden elde edilen sonuçlara göre ders içeriği düzenlenmiştir. Daha sonra Python ile veri bilimi eğitimi gerçekleştirilmiştir. Ayrıca altı hafta boyunca özel yetenekli öğrencilerin gelişimi sınıf içi gözlem notları ile kayıt altına alınmıştır. Süreç sonunda öğrencilerden, gerçek dijital oyun verilerini Python yazılımını kullanarak analiz etmeleri ve istatistiksel çıkarımlar yapmaları istenmiştir. Süreç sonunda öğrencilerdeki verinin analizini nasıl gerçekleştirdiklerini, ne gibi istatistiksel ürünler (frekans tabloları, istatistiksel grafikler, istatistiksel ölçüler) elde ettiklerini ve veriden çıkarımlarını sıra ile tüm sınıfla paylaşmıştır. Araştırmanın katılımcılarını oluşturan özel yetenekli öğrencilerin istatistiksel kavramların birçoğuna süreç başlangıcında sahip olmadığı fakat gerekli destek sağlandığında bu kavramları hızlıca elde edebildikleri ve Python aracılığıyla veri setlerinde ele alabildikleri tespit edilmiştir. Diğer bir ifade ile istatistiksel kazanımları Python programlama aracılığıyla elde edebilmek ve öğrenmeleri gerçek veriye uygulayabilmek bu yaştaki öğrencileri için erişilebilir gözükmektedir. Ayrıca, öğrencilerin ve öğrencilerin bilişim öğretmenin Python ile verisetlerini ele almayı faydalı bulduğu ve gelecekte bu alanlarda daha fazla ilerlemeyi hedeflediği yapılan görüşmelerde tespit edilmiştir. Öğrencilerin süreç boyunca deneyimlerinden ve öğretmen görüşlerinden hareketle özel yetenekli öğrencilere Python ile veri bilimi içeriğine son şekli verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenciler, Veri bilimi öğretim, İstatistik ve Python programlama, bilişim dersi.

¹ Oğuz Köklü, Boğaziçi Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, e-posta: oguz.koklu@boun.edu.tr

² Şükran Yanar, Marmara Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi, e-posta: sukranyanar61@gmail.com

³ Rabia Ekinci, Marmara Üniversitesi, Matematik Bölümü, e-posta: ekinci.rabaa@outlook.com

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN POZİTİF YAŞAM BECERİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sami Pektaş¹, Mahmut Çitil², Hasan Eşici³, Turan Yılmaz⁴

Özel yetenekli çocukların yaşam becerilerinin değerlendirilmesi, onların gelişimine ve potansiyellerinin en üst seviyede kullanılmasına yardımcı olabilir. Bu çocukların genellikle akademik başarılarının yüksek olduğu bilinmektedir, ancak sosyal ve duygusal becerileri de aynı derecede önemlidir. Yaşam becerileri, kişinin günlük yaşamda işlevselliğini sağlayabilmesi için gereken becerilerdir.

Bu beceriler arasında iletişim, problem çözme, kendini yönetme, işbirliği yapabilme ve karar verme gibi birçok beceri bulunur. Özel yetenekli çocukların yaşam becerilerinin değerlendirilmesi için çeşitli yöntemler kullanılabilir. Örneğin, gözlem ve değerlendirme araçları, mülakatlar, davranışsal testler ve portfolyolar gibi yöntemler kullanılabilir. Ayrıca, ebeveynlerin, öğretmenlerin ve diğer yetişkinlerin, çocukların yaşam becerilerinin gelişimini izlemeleri ve desteklemeleri önemlidir. Bu desteğin içinde öğretme, rehberlik, duygusal destek, modelleme ve teşvik etme gibi yaklaşımlar yer alabilir. Özel yetenekli çocukların yaşam becerilerinin değerlendirilmesi, çocukların günlük hayatta karşılaşılabilecekleri zorluklarla başa çıkma becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu becerilerin gelişimi, çocukların kendilerine güven duymalarını, kendi hedeflerine ulaşmalarını ve başarılı bir yaşam sürdürmelerini sağlar.

Özel yetenekli çocukların pozitif yaşam becerilerinin gelişimine katkıda bulunmak için hayata geçirilen BİLGE Ankara projesi, özel yetenekli çocuklar için pozitif yaşam becerileri programını Bilim ve Sanat Merkezi öğretmenleri ve öğrencileriyle uygulamak üzere Ankara'daki BİLSEM'lerle paylaşılmıştır. Proje kapsamında Ankara'nın çeşitli ilçelerinde bulunan 9 BİLSEM'de öğrenim gören öğrencilere farklı temalardan oluşan 7 tane tema uygulanmıştır.

Bu temaların uygulama sürecinden önce ve sonra 8 boyut ve alt başlıklardan oluşan 133 maddelik "Yaşam Becerileri Ölçeğinin" etkinlikle ilişkili olan alt ölçekleri uygulanmıştır. Her bir temanın yaşam becerileri üzerindeki etkililiği test edilmeye çalışılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin her bir temanın uygulanması sürecinde seçtikleri görevlere ilişkin geliştirmiş olduğu materyaller BİLSEM öğretmenleri tarafından 10 maddelik "Materyal Değerlendirme Formu" ile puanlanarak materyal değerlendirme puanları incelenmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin her bir tema da seçtiği görevleri gerçekleştirme sürecinde kendilerini değerlendirmeleri için 11 maddelik dereceleme ölçeği formatında ve 6 madde ise yapılandırılmamış görüşme formu formatında olmak üzere 17 maddelik "Öğrenci Öz Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. Yapılan bu araştırmada 7 tema içerisinde "Tarih ve Kültür" teması BİLSEM'lerde öğrenim gören 357 kadar öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.

Tarih ve Kültür temasına ilişkin öğrencilerin seçtikleri görevlerin yaşam becerileri içerisinde sosyal alan becerileri çalışma becerilerine yönelik anlamlı farklılık yaratacak düzeyde arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Genel itibari ile öğrencilerin temalara ilişkin öğrencilerin seçtikleri görevlerin yaşam becerileri üzerinde etkili olduğu ve geliştirmiş oldukları materyallerin değerlendirme puanlarının genel olarak öğretmenler tarafından yeterli görüldüğü tespit edilmiştir. Her bir tema da öğrencilerin kendilerini seçtikleri görevlerde yeterli gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pozitif yaşam becerileri, Özel yetenekliler, BİLSEM

¹ Doç. Dr. Sami Pektaş, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, spektas@ohu.edu.tr

² Doç. Dr. Mahmut Çitil, Gazi Üniversitesi, mcitil@gazi.edu.tr

³ Doç. Dr. Hasan Eşici, Gazi Üniversitesi, hasanesici@gazi.edu.tr

⁴ Turan Yılmaz, T.C. İçişleri Bakanlığı, vyilmaztur@gmail.com

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM UYGULAMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Ayşe Tüzün ¹, Seda Sevgili Koçak ²

Bu çalışmada, sınıfında üstün yetenekli öğrencisi bulunan sınıf öğretmenlerinin farklılaştırılmış öğretim uygulamalarına yönelik görüşlerini incelemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen 4 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın örneklem grubunu sınıf öğretmenleri oluşturmakta olup yüz yüze görüşmeler aracılığıyla veriler toplanmıştır. Veriler sonucunda 4 ana ve bu ana temalara bağlı alt temalar oluşturulmuştur. Bu ana temalar; “farklılaştırılmış öğretime ilişkin düşünceler, farklılaştırılmış öğretim kapsamında izlenen süreç, derslerde kullanılan farklılaştırılmış öğretim uygulamaları, farklılaştırılmış öğretim uygulamaları için öneriler” şeklinde kavramsallaştırılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular; üstün yetenekli öğrencilerin sınıf öğretmenleri tarafından verilen farklılaştırılmış eğitimin planlı uygulamalarının az olduğu, hizmet içi eğitimlerin bu konudaki uzmanlar tarafından verilmesinin ihtiyaç olduğu, eğitim-öğretimde değişikliğe gidilmesi sonuçlarına ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenlerine; farklılaştırılmış öğretim yöntemi konusunda alan uzmanları tarafından hizmet içi eğitimlerin verilmesi, devamında mentorlük edecek uzmanların olmasının bu süreci daha etkin yürütülmesine katkı sağlayacağı yönünde öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı, sınıf öğretmeni, bireysel farklılıklar, üstün yetenekliler/özel yetenekliler*

---

¹Ayşe Tüzün, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sınıf Öğretmenliği Bölümü, aysegull.tzn@gmail.com

² Dr. Seda Sevgili Koçak, Psikolojik Danışman, Söke Bilim ve Sanat Merkezi, sevgili_seda@hotmail.com

BİLGİ İŞLEMSEL DÜŞÜNME TEMELİNDE HAZIRLANAN FARKLILAŞTIRILMIŞ DERS PLANLARINA YÖNELİK ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Simge Karakaş Mısır¹, Serap Emir²

Araştırmanın amacı; çalışmamız, özel yetenekli öğrencilere yönelik bilgi işlemsel düşünmenin temel alınarak hazırlandığı farklılaştırılmış ders planlarının etkililiğini araştırmayı amaçlamıştır. Bilgi işlemsel düşünme, yaratıcılık, algoritmik düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme ve iş birliğinin bir bileşimidir. Bilgi işlemsel düşünme, sadece bilgisayarın temelde olduğu bir düşünme değil aksine bilgisayarın algoritmik problem çözme basamaklarının eklenerek günlük problemlerin dahi birden fazla yaratıcı çözümler getirmesidir. Bilgi işlemsel düşünme temelinde hazırlanan ders planlarının özel yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerinden olan, merak, hayal gücü, yaratıcılıklarını geliştirmelerine katkı sağlaması önem arz etmektedir. Araştırmanın yöntemi; bu araştırmada, farklılaştırılmış derslerin etkililiğini ortaya koymak için nitel araştırma yöntemi kullanılarak durum çalışması yapılmıştır. Uygun örnekleme yoluyla seçilen Tokat BİLSEM' e devam eden 6. Sınıf 6 kız 4 erkek özel yetenekli öğrenciler ile yürütülmüştür. Farklılaştırılmış ders planlarının etkililiğini ortaya koymak için uygulama süresince öğrencilere günlük tutturulmuştur. Günlüklerinde her dersin sonunda araştırmacı tarafından hazırlanan soruların cevaplandırılması ve beklenmiştir. Sorular, farklılaştırılmış ders planları hakkında görüşleri, ders sırasında yaşanan zorluklar, ders sonunda neler hissettikleri ve değiştirmek istedikleri etkinlikler olup olmadığı ile ilgilidir. Öğrencilerin yazdıkları içerik analizi sonucunda değerlendirilmiştir. Araştırma sonucunda, farklılaştırılmış ders planları hakkında görüşleri, konuların önceki bildikleri gibi ders içeriğine sahip olmadığı yeni bilgiler öğrendikleri yönündedir. Dersin işleniş sırasında yaşanan zorlar başlığı altında, öğrencilerin zor durumda kalmadıkları hemen uyum sağladıkları gözlenmiştir. Ders sonunda öğrenciler genellikle mutlu hissettikleri etkinlikleri yaptıkları süreçte heyecanlı olduklarını belirtmiştir. Öğrencilerin derste yapılan etkinlikler için genellikle değiştirmek istedikleri bir nokta olmadığını, değiştirmek istenilen nokta olduğunda ise etkinliklerin daha uzun sürmesi zaman kısıtlaması olmaması talep edilmiştir. Çalışmamız da uygulama sırasında öğrencilerin ajandaları incelendiğinde bilgi işlemsel düşünme hakkında uygulama öncesinde pek fikir sahibi olmadıkları fakat derslerin sonunda çok eğlendikleri ve bilgi işlemsel düşünmenin basamaklarından olan algoritmik düşüncenin günlük hayatta karşılaştıkları problemleri çözmeye kullandıkları ve kullanmaya devam edeceklerini belirtmişlerdir. Bilgi işlemsel düşünme 21.yy. becerileri arasında yer aldığı görülmektedir. Gelecekteki araştırmacılar, bilgi işlemsel düşünmeyi disiplinler arası çalışmalara katarak özel yetenekli öğrencilerin gelişimlerini desteklenmesi sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekliler, Farklılaştırma, Bilgi işlemsel düşünme

¹Arş. Gör. Simge Karakaş Mısır, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim, simge.karakasmisir@gop.edu.tr

² Prof. Dr. Serap Emir, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Eğitim, emirserap@gmail.com

BİLSEM ÖĞRETMENLERİNİN UZAKTAN EĞİTİM SÜRECİNE İLİŞKİN GÖRÜŞ VE DENEYİMLERİ

Nurşin Yardımcı¹

Bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezi’de (BİLSEM) çalışan öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine yönelik deneyim ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Fenomonolojik desenle yürütülen araştırmaya Alanya ilçesindeki BİLSEM’de görev yapan dört erkek iki kadın olmak üzere toplam altı öğretmen katılmıştır. Veriler, yarı- yapılandırılmış görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile NVivo 10 programı kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonunda öğretmenlerin görüşlerinden elde edilen bulgular, öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecine yönelik güçlü ve zayıf yönleri ve uzaktan eğitim sürecinin sürdürülebilirliği, uzaktan eğitim sürecinde kullanılan teknoloji ve uygulamalar, uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan sorunlar ve geliştirilen çözümler, uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunların çözümüne yönelik BİLSEM öğretmenlerinin, öğretmen, veli, okul idaresi ve bakanlık paydaşlarından beklentilerine ilişkin görüş ve önerileri şeklinde olmak üzere dört ana tema şeklinde betimlenmiştir. Araştırma sonunda, uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerle yeterli iletişim kurulabilmesi ve bireysel yeteneklerinin fark edilebilmesi adına haftada bir yüz yüze görüşme veya etkinlik düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Aynı zamanda öğrencilere ücretsiz internet imkânının verilmesinin de önemi belirtilmektedir. Bunların yanında BİLSEM öğrencilerine yönelik Eğitim ve Bilişim Ağı (EBA) benzeri program ve uygulamaların hazırlanarak teknolojik olanaklar ile altyapının geliştirilmesinin BİLSEM öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecini daha verimli sürdürmelerini sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: uzaktan eğitim, teknoloji, bireysel yetenek

---

¹Nurşin Yardımcı, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sin31antakya@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BİLİM VE SANAT MERKEZİNE İLİŞKİN DENEYİM VE GÖRÜŞLERİ

Gökhan Güçin¹, Muhammed Çiftçi²

Özel yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) deneyimlerinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. BİLSEM, özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini açığa çıkarmalarına yardımcı olurken onları motive eder ve gelecekteki kariyer seçeneklerini şekillendirir. Bu çalışma özel yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezi'ne (BİLSEM) yönelik tecrübelerini ve değerlendirmelerini tespit etmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul ilinde bir Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören ve bu merkezdeki destek eğitim programına devam eden 44 özel yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bu çalışmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler MAXQDA 2022 programına aktarılarak içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Bulgular değerlendirildiğinde, öğrencilerin BİLSEM sürecindeki genel deneyimlerini en sık “güzel, eğlenceli, öğretici, heyecanlı, verimli” şeklinde ifade ettikleri görülmüştür. Bununla birlikte öğrencilerin BİLSEM’de gerçekleştirilen etkinliklerle ilgili düşüncelerini ise en sık “güzel, eğlenceli, yorucu ve zorlayıcı, mutluluk verici” şeklinde ifade ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin okul ve BİLSEM farklılığı ile ilgili değerlendirmeleri incelendiğinde en sık ortaya çıkan görüşlerin “BİLSEM’de etkinlikler var, BİLSEM’ler daha sakin, BİLSEM’de zenginleştirilmiş konular var, BİLSEM düşünmeyi destekliyor” şeklinde olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda BİLSEM’de destek eğitim programında eğitim gören özel yetenekli öğrencilerin genel ve etkinliklere yönelik tecrübelerinin çoğunlukla pozitif olduğu tespit edilmiştir. Ancak az da olsa negatif görüş ve tecrübelerin olduğu da saptanmıştır. Bu sebeple BİLSEM’deki tüm süreçlerin bu negatif değerlendirmeleri de dikkate alarak güncellenmesi ve geliştirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Özel yetenekli, Destek eğitimi programı

---

¹Dr. Gökhan Güçin, MEB, gokhangucin13@gmail.com

²Dr. Muhammed Çiftçi, MEB, muhammedciftci@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MATEMATİK OKURYAZARLIĞI SORULARININ ÇÖZÜMÜNDE KARŞILAŞTIKLARI ZORLUKLARIN İNCELENMESİ

Duygu Alyeşil Kabakçı¹, Süha Yılmaz²

Matematiğin teknoloji, mühendislik, spor, sanat tarih, fizik gibi pek çok alandaki yerinin farkına varılmasını sağlayan matematik okuryazarlığı, karşılaşılan problemlerin çözümünde matematiği formüle etme, kullanma ve yorumlama kapasitesi olarak tanımlanmaktadır. Bu süreçler bireylerin, problemlerin çözümünde matematiksel yapıları ilişkilendirerek sonucun bağlama uygunluğunun değerlendirilmesini sağlayan yararlı yapılardır. Matematik okuryazarlığında üst düzey düşünmenin gelişimi vurgulanmakta yapılan uluslararası sınavlarda problem çözme sürecinde, verileri analiz etme ve muhakeme etme becerileri incelenerek öğrencilerin yeterlilikleri ölçülmektedir. Bu araştırmada üstün yetenekli 6. Sınıf öğrencilerinin matematik okuryazarlık sorularında matematiksel süreçler boyutlarında(formül etme, kullanma ve yorumlama) yaptıkları hataların ve yaşadıkları zorlukların incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum incelemesi yöntemi kullanılarak, veriler betimsel olarak analiz edilmiştir. Çalışma grubu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Kocaeli ilindeki bilim ve sanat merkezinde öğrenim gören 30, 6. sınıf üstün yetenekli öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin matematik okuryazarlık seviyelerinin belirlenmesinde, Yeniel (2019) tarafından geliştirilen “Matematik Okuryazarlığı Testi” uygulanmıştır. Değerlendirmede PISA sınavlarında kullanılan puanlama sistemi baz alınarak tamamen doğru yapılan sorulara 2, kısmen doğru yapılan sorulara 1 ve yanlış veya boş bırakılan yapılan sorulara ise 0 puan verilmiştir. Öğrencilerin açık uçlu sorulardaki, soruya yaklaşımları incelenerek yapılan hataların nedenleri ayrıntılı incelenmiş, sorulardaki cevapları matematiksel süreçler boyutunda (formül etme, kullanma ve yorumlama) sınıflandırılmış frekans tabloları oluşturulmuştur. Ayrıca, matematik okuryazarlığı ölçeği sonuçlarına göre öğrenciler düşük, orta ve yüksek olmak üzere 3 gruba ayrılmış ve 9 öğrenciyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Çalışmada her bir sürece yönelik öğrenci hata örneklerine ve öğrencilerle yapılan görüşmelerde elde edilen ilgili süreçlerdeki hatalara yönelik doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Araştırma bulguları neticesinde öğrencilerin en çok hata yaptıkları ve zorlandıkları soruların uzun soru cümleli günlük yaşam problemleri ve tablo okuma gerektiren sorular olduğu, boş bırakılan soruların çoğunluğunun, strateji geliştirilmesi gereken sorulardan oluştuğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte çoğunluk tarafından doğru yapılan soruların, görsel yeteneğe dayalı veya kısa işlem gerektiren sorularda yoğunlaştığı belirlenmiştir. Bununla birlikte çalışmada akademik başarı ve performans olarak yaşitlarından ileri seviyede olan bu öğrencilerin matematik okuryazarlık seviyelerinin normal öğrencilerle yapılan çalışmalardaki sonuçlara göre daha yüksek çıktığı ancak yığılmanın beklenen şekilde yüksek seviyede olmadığı ortalamanın orta seviyede olduğu (21,36) tespit edilmiştir. Çözümlerde zorlanılan hususlar ve yapılan hatalar matematiksel süreçler boyutlarında incelendiğinde, formül etme sürecinde problemin anlaşılması ve problemdeki matematiksel ilişkilerin tanımlanması, kullanma sürecinde, algoritmalarından ve kurallardan yararlanma, çözüm için strateji seçme ve kullanma, sonuca ulaşmada çok adımlı işlemleri uygulama, yorumlama sürecinde ise matematiksel çözümlerin kapsamını ve sınırlarını yorumlama kapsamında

¹Uzm.Duygu Alyeşil Kabakçı Dokuz Eylül Üniversitesi İlköğretim Matematik öğretmenliği doktora öğrencisi, matemaduygu@gmail.com

²Prof. Dr. Süha Yılmaz, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Buca Eğitim Fakültesi Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, suha.yilmaz@deu.edu.tr

olduğu belirlenmiştir. Yapılan görüşmelerde daha önceden bu sorulara benzer sorular yapmış olmanın öğrencilerin soruları doğru yanıtlanmalarında etkili olduğu, çözümde dikkatsizlikten dolayı işlem hataları yapıldığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin beklenen seviyede yeterli performans gsterememelerinin nedeni, ilkokuldan itibaren bu tip sorularla çok sık karşılaşmamaları veya geç yaşlarda karşılaşmaları, verilen eğitimlerde kısa sürede soruların çözümüne ulaşılmasına odaklanılması olabilir. Matematik ğretiminde verilen eğitimlerde bu tip sorulara ğretim içeriğinde yer verilmesi öğrencilerin bu soruları sorgulayarak, tartışarak analiz etmeleri matematik okuryazarlık performanslarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *stn yetenekliler, matematik okuryazarlığı, matematik eğitimi*

BİLSEM LİSE MATEMATİK MATERYALLERİNİN PISA YETERLİLİK DÜZEYLERİ VE

BAĞLAMLARINA GÖRE ANALİZİ

Kamuran Tarım¹, Ecem Karabulut²

Akranlarına göre daha yüksek bilişsel, duygusal ve davranışsal özelliklere sahip üstün yetenekli bireylerin matematik okuryazarı olmaları için yetiştirilmesi gerekliliği ortaya konmaktadır. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü matematik okuryazarlığını, mevcut ve gelecekteki zorlukları çözmek için matematiği uygulamak olarak tanımlamaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, kavramsal anlayışı geliştirerek matematik okuryazarlığını ve günlük yaşamdaki pratik uygulamaları geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bunun için üstün yetenekli bireylerin devam ettiği Bilim ve Sanat Merkezlerindeki eğitim materyallerinin PISA matematik okuryazarlığı kriterleri ile uyumlu hale getirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, Bilim ve Sanat Merkezleri için hazırlanmış Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2021 yılında yayınlanan Lise Matematik Alanı Yardımcı Ders Materyalinde bulunan cebir ve sayılar teorisi modülüne ait etkinlik formlarında yer alan soruların PISA matematik yeterlik düzeyine ve matematik okuryazarlığı bağlamlarına göre sınıflandırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Yardımcı ders materyalinde bulunan 19 adet etkinliğin etkinlik formunda bulunan toplam 199 adet soru incelenmiştir. Bu soruların öncelikle çözümleri yapılmış ardından hangi becerilerin kullanılarak çözüme ulaşılabileceği ile hangi bağlamda oldukları belirlenmiştir. PISA Matematik yeterlik düzeylerine göre bakıldığında en fazla 2. Düzey soru (% 41.11) varken en az 5. Düzey soru (% 8.12) vardır. Bağlamsal açıdan bakıldığında en az toplumsal bağlamda (% 1.01) soru varken en fazla bilimsel bağlamda (% 90.80) soru vardır. İki adet soru doğası gereği sınıflandırılmamıştır. Her düzey ve her bağlamda soruların olduğu ders materyalinde soruların düzeylerinin ve bağlamlarının dengeli dağılmadığı sonucuna varılmıştır. Üstün yetenekli öğrenciler için yazılacak yeni ders materyallerinde dengeli dağılıma önem vererek üst düzey beceriler gerektiren soru sayılarının artırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Kitap incelemesi, bağlamlar, üstün yetenekli öğrenciler, matematik okuryazarlığı, matematik yeterlilik düzeyleri*

---

¹ Prof. Dr. Kamuran Tarım, Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, kamuran.tarim@gmail.com

² Ecem Karabulut, Hadiye Kuradacı Bilim ve Sanat Merkezi, ecemherguner@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN DESTEK EĞİTİM ODASI ETKİNLİKLERİ KAYNAĞININ İNCELENMESİ: ORTAOKUL 5. VE 6. SINIF MATEMATİK DERSİ ÖRNEĞİ

Gülşah Avcı Doğan¹

Bu çalışmada, matematik dersi destek eğitim odası etkinliklerinin ortaokul 5. ve 6. sınıfına yönelik olan içeriklerinin, özel yetenekli öğrencilerin öğretim programı standartları açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi ile gerçekleştirilmiştir. Amaca yönelik olarak MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan kitapçığın elektronik olarak basılı kaynağı doküman olarak incelenmiştir. Kaynakta ortaokul 5., 6. ve 7. sınıf özel yetenekli öğrencilerine yönelik etkinlikler yer almaktadır. Bu çalışmada 5. ve 6. sınıfa yönelik etkinlikleri incelenmektedir. İncelemeler araştırmacının öğretim elemanı olarak dersini yürüttüğü, bir devlet üniversitesi bünyesindeki İlköğretim Matematik Öğretmenliği lisans programı 4. sınıf öğrencileri ile birlikte gerçekleştirilmektedir. İncelemelerde Öğretim Programı Değerlendirme Formu öğrenciler tarafından doldurulmaktadır. Form araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup özel yetenekliler için eğitim programı boyutlarını değerlendiren özelliklerinden oluşmaktadır. “Destek Eğitim Odası”, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilerin okul ve kurumlarda, kaynaştırma/bütünleştirme yoluyla akranlarıyla birlikte aynı sınıfta eğitimlerine devam etmeleri amacıyla, sınıf dışında özel araç gereçler ile eğitim materyalleri sağlanarak oluşturulmuş eğitim ortamlarıdır. Uygulamada öğrencinin destek eğitim odası eğitimi, haftalık toplam ders saatinin %40’ını aşmayacak şekilde planlanmaktadır. Program, öğrencilerin bireysel gereksinim türlerine göre düzenlenmektedir. Gerekli kaynak ve materyaller kurumlar tarafından sağlanmaktadır. Uygulama esasları MEB tarafından yayımlanan kılavuzlarda belirtilmekte, bireysel eğitim programının hazırlanmasında öğretmenler aktif rol almaktadırlar. Öğretmenler için bireyselleştirilmiş eğitim planlarının hazırlanması ve uygulanması zorlukları barındırmaktadır. Bu bağlamda destek eğitim odası etkinlikleri kaynakları, hedeflenen özel gereksinimli öğrenci grubu için oldukça önemlidir. Bu çalışmada doküman kaynağının hedef kitlesi olan özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçları bağlamında kitapçık incelenmektedir. Özel yeteneklilerin eğitimlerinde başlıca ilkeler program farklılaştırma kapsamında yer almaktadır. Program farklılaştırma, öğrencilerin bireysel farklılıklarına, ilgi, yetenek, ihtiyaç, öğrenme biçimleri gibi bireysel özellikleri temelinde programda düzenlemeye gidilmesi ve buna uygun öğretim fırsatlarının sunulması olarak tanımlanmaktadır. Program öğeleri olan içerik, süreç, ürün/değerlendirme ve öğrenme ortamı unsurlarından en az birinin özel yetenekli öğrencilerin gereksinimlerine göre düzenlenmesiyle farklılaştırma sağlanabilir. Program içeriğinin özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine göre farklılaştırılmasında üst düzey becerilerin kazanımı, konuların soyut ve karmaşık olması, derinlik içermesi, çeşitliliğe yer verilmesi, bilimsel araştırma yöntemlerini kapsaması, disiplinlere özgü genellemelere ulaştırması, bilim insanlarının çalışma ve düşünme biçimlerini inceleme gibi ilkeler yol göstermektedir. Süreç boyutunun farklılaştırılması içerikte belirlenen konu ve temaların öğretimine ilişkin tüm süreçleri kapsamaktadır. Öğretme ve öğrenme süreçleri tamamen öğrencinin öğrenme biçimi ve hızının esas alınmasını gerektirir. Ürün/değerlendirme boyutu öğrenme çıktılarının ürün olarak ortaya konması ve öğrenme sürecinin değerlendirilmesine yönelik farklılaştırmaları kapsamaktadır. Öğrenme sürecinin çıktısı olarak ürünlerin öğrenci ilgileri, potansiyellerini ve deneyimlerinin bir yansıması olması beklenmektedir. Formun oluşturulmasında Amerika Birleşik Devletleri Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği tarafından geliştirilen eğitim

¹ Dr. Öğr. Üyesi Gülşah Avcı Doğan, Ordu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, gulsahavcidogan@odu.edu.tr

programı standartları ve Maker Modelinin öğretim programı farklılaştırma ilkelerinden yararlanılmıştır. İncelemelerde 5. ve 6. sınıf düzeyinde matematik dersine yönelik destek eğitim odası etkinliklerinin kazanımlarını ve etkinliklerini ele alınmaktadır. Doküman inceleme grubu ise kaynak incelemesini yapmakta ve Öğretim Programı Değerlendirme Formu ile görüşlerini bildirmektedirler. Formlardan elde edilen veriler ile içerik analizi yapılmıştır. Bu çalışmada sadece içerik, süreç ve ürün boyutlarının incelemeleri gerçekleştirilmektedir. Çalışmanın bulguları sunum sırasında paylaşılacak olup çalışmanın önerileri olarak destek eğitim odası etkinlikleri kaynağının diğer sınıf düzeyleri ve diğer dersler için de incelemelerinin yapılması, ilgili alan uzmanları ve öğretmenlerinden oluşan ekipler ile kapsamlı incelemelerin yapılması sıralanabilir.

Anahtar Kelimeler: *Özel yeteneklilerin eğitimi, Destek eğitimi etkinlikleri, Program farklılaştırma, Program değerlendirme*

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN GEOMETRİK CİSİMLER İLE İLGİLİ GELİŞTİRDİKLERİ METAFORLAR

Hayrunnisa Karabacak¹, Özge Göktürk², Başak Akar³

Dünyaya geldiği andan itibaren etrafını tanımaya çalışan bireyler için dünyanın düzgün tanınmasını kolaylaştıran yolu geometri oluşturmaktadır. Çünkü bilim, sanat ve mühendislikte kullanılan ve bireyin etrafında yer alan nesnelere büyük oranda geometrik şekiller ve geometrik cisimlerle ilişkilidir. Günlük hayatla bu kadar ilişkili olan geometrinin ortaöğretim öğrencileri tarafından anlamlandırılabilmesi günümüzde oldukça önem kazanmaktadır. Öğrencilerin geometrinin konu alanı içerisinde bulunan geometrik cisimlere yönelik bakış açılarının belirlenebilmesi onların öğrenimleri süresince geometriye bakış açılarının nasıl olacağına yönelik ipuçları verebilecektir. Bu durumdan yola çıkılarak bu araştırmada bir bilim ve sanat merkezinde öğrenimine devam eden ortaöğretim dokuzuncu sınıf öğrencilerinin geometrik cisimlere ilişkin sahip oldukları metaforların (zihinsel imgeler) neler olduğunun belirlenmesi ve geometri dersi öğretimi ile ilgili durum tespiti yapılabilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın katılımcılarını 68 özel yetenekli dokuz ve onuncu sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden biri olan fenomenolojiye (olgu bilim) uygun olarak yürütülmüştür. Veriler araştırmacılar tarafından hazırlanan “Silindir ..... gibidir/benzer, çünkü.....” şeklinde farklı geometrik cisimler için hazırlanan açık uçlu ve boşluklu cümlelerin olduğu bir form ile toplanmıştır. Araştırma verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi kodlama, eleme ve arıtma, metaforları listeleme, metaforları kategorileştirerek nicel veri haline getirme aşamalarından oluşmaktadır. “Silindir, prizma, piramit, koni, küre” alt başlıklarında ele alınan geometrik cisimlere yönelik metaforlara bakıldığında geometrik cisimlerin, en sık “nesne” ve ikinci en sık olarak ise “soyut” olarak algılandığı belirlenmiştir. Metafor çeşitliliğinin ise en çok “koni” üzerine olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Geometrik cisimler, Metafor, Bilsem öğrencileri

---

¹ Hayrunnisa Karabacak, MEB, Şahinbey Belediyesi Bilim ve Sanat Merkezi, krbck.nisa@gmail.com

² Özge Göktürk, MEB, Aydıncık Çok Programlı Anadolu Lisesi, ozgegokturk333@gmail.com

³ Başak Akar, MEB, Şahinbey Belediyesi Bilim ve Sanat Merkezi, basakakar8989@gmail.com

ABD VE TÜRKİYE'DE ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME

Semra Demirçalı¹, Selda Demirçalı²

Üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini tam olarak geliştirmelerine yardımcı olmak, toplumların daha zengin ve sürdürülebilir bir gelecek inşa etmelerine katkı sağlamaktadır. Bu nedenle, bu öğrencilere sağlanan eğitim; eşitlik, adalet ve rekabetçilik açısından büyük bir öneme sahiptir. Bu çalışmanın amacı, Amerika Birleşik Devletleri ve Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilere sağlanan eğitim sistemlerinin karşılaştırılması, her iki ülkede bu öğrencilere yönelik eğitimin benzerliklerinin ve farklılıklarının analiz edilmesidir. Çalışma yatay yaklaşım ve tanımlayıcı yaklaşım yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. ABD'de ve Türkiye'deki üstün yetenekli bireylere yönelik eğitim uygulamaları; *öğretmen nitelikleri ve eğitimi, öğrenci belirleme süreci, öğrenciye sunulan programlar* olmak üzere üç başlık altında incelenmiştir. Araştırmada, ABD'de ve Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerin eğitimini ele alan kaynaklar doküman analizi ile incelenmiştir. Analiz sonrasında elde edilen bulgular karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Araştırma sonucunda; ABD ve Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim sistemleri arasındaki ana benzerlikler ve farklar özetlenmiştir. Buna göre, Amerika'da daha fazla çeşitlilik ve özelleştirme mevcutken, Türkiye'de daha merkezîyetçi bir yaklaşım benimsendiği, her iki ülke de üstün yetenekli öğrencilere özel eğitim programları sunulduğu, ancak bu programların kaynakları ve etkinliği açısından farklılık gösterdiği, Amerika'da üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim politikaları eyaletler arası farklılık gösterirken, Türkiye'de daha merkezî bir politika uygulandığı görülmüştür. Sonuç olarak, bu çalışma, ABD ve Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitim sistemlerini karşılaştırmak için bir temel sunmaktadır. Bu karşılaştırma, her iki ülkenin üstün yetenekli öğrencilere yönelik eğitimdeki güçlü yönlerini vurgulamak ve iyileştirme alanlarını tanımlamak için bir adım olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekliler eğitimi, Tanılama, Üstün yetenekliler eğitim programları, Eğitim uygulamaları*

---

¹ Dr. Semra Demirçalı, MEB, Denizli Merkezefendi Bilim ve Sanat Merkezi, sdemircali@gmail.com

² Dr. Selda Demirçalı, St. Johns Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, demircas@stjohns.edu

BİLİM VE SANAT MERKEZİNE DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİ İLE DİJİTAL BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Çağlar Coşar¹, Gamze Arslan Ağ², Murat Bilir³, Gökçe Kara⁴

Bu araştırmada İzmir ili merkez ilçelerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerin sosyal beceri ve dijital bağımlılık düzeylerini belirleyerek; bunların cinsiyet, yaş, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik düzey değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini incelemeyi amaçlanmaktadır. Araştırmanın katılımcıları 2023-2024 eğitim öğretim yılında İzmir ili merkez ilçelerindeki Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerdir. Örneklemi oluşturacak öğrenciler amaçsal örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yolu ile belirlenecektir. Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden 9-12 yaş aralığındaki öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri, dijital bağımlılık düzeyleri ve bunlar arasındaki ilişkinin incelenmesi boyutunda ilişkisel tarama modeli kullanılacaktır. Araştırmada katılımcıların Sosyal Beceri Düzeylerini ölçmek için "Sosyal Beceri Ölçeği", katılımcıların Dijital Bağımlılık Düzeylerini ölçmek için ise, "Çocuklar için Dijital Bağımlılık Ölçeği" kullanılacaktır. Söz konusu ölçeklerin kullanılması için gerekli izinler dilimize uyarlayan araştırmacılardan alınmıştır. Veriler, SPSS paket programı kullanılarak analiz edilecektir. Verilerin normal dağılım göstermesi ve varyansların homojen olması durumunda gruplar arası karşılaştırma yapmak için ikili gruplarda bağımsız gruplar için t-testi, ikiden fazla gruplar için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılacaktır. Araştırma sonucunda Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin sosyal beceri ve dijital bağımlılık düzeylerinin tespit edilmesi, bu beceri düzeyleri arasındaki olası anlamlı ilişkilerin ortaya çıkarılması beklenmektedir.

Anahtar kelimeler: Bilsem, Sosyal Beceri, Dijital Bağımlılık

---

¹ Mehmet Çağlar Coşar, Karabağlar Bilim ve Sanat Merkezi, m.caglar.cosar@hotmail.com

² Gamze Arslan Ağ, Karabağlar Bilim ve Sanat Merkezi, gamzearslan@live.com

³ Murat Bilir, Karabağlar Bilim ve Sanat Merkezi, ecemurat@gmail.com

⁴ Gökçe Kara, Karabağlar Bilim ve Sanat Merkezi, gokcekara79@gmail.com

ÜSTÜN ZEKÂ VE YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE SUNULAN KARIYER PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK HİZMETLERİNDE PSİKOLOJİK DANIŞMANLARININ ROLÜ

Soner Akyüz¹, Fatma Yıldırım²

Ülkemizde psikolojik danışmanlar çocukların kariyer gelişim süreçlerine katkı sunmada aktif görev alan meslek gruplarından biridir. Bu çalışmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan psikolojik danışmanların sundukları kariyer psikolojik danışmanlık hizmetlerini inceleyip ihtiyaçlarını belirlemek ve bu alanda ihtiyaç duydukları doküman ve materyallerle ilgili öneriler sunmaktır. Çalışma için literatür taraması yapıp konuyla ilişkili çalışmalar incelenmiştir. Literatür tarama sonuçlarına göre BİLSEM'lerde kariyer psikolojik danışmanlığı hizmetleri öncelikli olarak görülmemektedir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde kariyer psikolojik danışmanlık hizmetleri bağlamında yapılan çalışmalar daha çok meslekleri tanıma ve üst öğretim kurumları hakkında bilgi paylaşımı şeklinde olmaktadır. Nadiren de olsa kariyer psikolojik danışmanlığı hizmeti almak için psikolojik danışmanlardan destek istedikleri görülmektedir. Psikolojik danışmanlar üstün zekâ ve yetenekli çocuklara yönelik çalışmalar yaparken daha çok doküman ve materyale gereksinim duymaktadırlar. Elde edilen bulgular ilgili alan yazın çerçevesinde değerlendirilmiş, tartışılmış ve psikolojik danışmanlara ve alan araştırmacılarına öneriler sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bilsem, psikolojik danışman, kariyer danışmanlığı, üstün zekâ ve yetenekli çocuk kariyer gelişimi.

---

¹ Soner Akyüz, Sakarya BİLSEM, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, sonerb2525@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Fatma Yıldırım, Atatürk Üniversitesi, Özel Eğitim, fatma.y@atauni.edu.tr

BİLSEM GELECEK HAZIRLIĞI PSİKOEĞİTİM PROGRAMI'NIN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN KARIYER KARAR VERME YETKİNLİKLERİ VE GELECEK BEKLENTİLERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Abdullah Eker¹

Bu araştırmanın amacı BİLSEM'e devam eden ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli öğrencilere yönelik geliştirilen "BİLSEM Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı Kariyer Karar Verme Programı'nın" öğrencilerin kariyer karar verme güçlükleri ve gelecek beklentileri üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmaya Kilis ilinde üstün yetenekli olarak tanılanmış 7. sınıf düzeyinde olan 32 BİLSEM öğrencisi katılmıştır. Çalışma, ön-test son-test tek gruplu yarı deneysel desende tasarlanmıştır. Verilerin analizi Mann Whitney U ve Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak Kariyer Karar Verme Güçlükleri Ölçeği (KKVGÖ), Ergen Gelecek Beklentileri Ölçeği (EGBÖ) ve program değerlendirme formu kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçları değerlendirildiğinde üstün yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan kariyer gelişim programının, öğrencilerin kariyer karar verme güçlük düzeylerini azalttığı, gelecek beklentileri ise olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Üstün yetenekli kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla kariyer karar verme güçlüklerinin daha yüksek olduğu, gelecek beklentileri açısından ise anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir. Katılımcıların değerlendirme formu verileri ve görüşleri incelendiğinde ise programa yönelik memnuniyetin yüksek olduğu, etkinliklerin uygulamaya dönük olarak zenginleştirilebileceği ve daha geniş zamana yayılarak her oturumda tek etkinlik şeklinde uygulanmasının daha yararlı olacağı görüşleri ağırlıklı olarak belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kariyer gelişimi, Üstün Yetenekliler, Gelecek Beklentisi, Kariyer Kararsızlığı, Bilsem

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Eker, Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, aeker38@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN DİJİTAL OYUN BAĞIMLILIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

KOCAELİ İLİ ÖRNEĞİ

Hüseyin Bingöl¹

Dijital teknolojiadaki gelişmeler günlük yaşamın birçok alanında olduğu gibi bireylerin oyun oynama tercihlerinde de önemli değişimler meydana getirmiştir. Özellikle başlangıçta hayatı kolaylaştırmak amaçlı kullanılan mobil iletişim cihazları, bilgisayar ve tablet gibi cihazlar zamanla çocuk ve gençler için oyun ve eğlence aracına dönüşmüştür. Bireyin oyun ve eğlence amacıyla dijital teknolojik alet üzerindeki kontrolünü kaybedecek düzeyde aşırı bir şekilde yaptığı kullanım bir davranışsal bağımlılık çeşidi olan dijital oyun bağımlılığı kavramını ortaya çıkarmıştır. Özel yetenekli öğrenciler de yeteneklerini desteklemek ve geliştirmek amacıyla kullandıkları dijital teknolojik cihazları, oyun ve eğlence işleviyle de sık sık kullandıkları yapılan alanyazın çalışmalarında görülmüştür. Bu araştırma; özel yetenekli öğrencilerin dijital oyun bağımlılık düzeylerinin demografik değişkenler açısından fark olup-olmadığını incelemek ve özel yetenekli öğrencilerin dijital oyun oynama davranışları noktasında araştırmacılara ipucu sunmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada özel yetenekli öğrencilerin dijital oyun bağımlılık düzeyleri; cinsiyet, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, algılanan sosyo-ekonomik düzey gibi demografik değişkenlere göre incelenmiş ayrıca dijital oyun oynama süresi, dijital araca sahip olma, dijital oyuna bağlanma şekli gibi durumlarda analizlere dahil edilmiştir. Araştırma yöntem olarak tarama modelinde bir çalışmadır. Değişkenler arasında ilişkiye dayalı bir çalışma olduğundan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışmanın örneklemini Kocaeli İlinde bulunan İzmit Bilim Sanat Merkezi, Gebze Bilim Sanat Merkezi, Gölcük Yücel Koyuncu Bilim Sanat Merkezi, Darıca Bilim Sanat Merkezi ve Körfez Bilim Sanat Merkezinde öğrenim gören 6, 7 ve 8.sınıf düzeyindeki 345 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma verilerine; katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, Çocuklar İçin Dijital Oyun Bağımlılığı Ölçeği uygulanarak ulaşılmış ve veriler dijital ortamda toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 21 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde; araştırma verileri normal dağılım gösterdiğinden bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi(anova) kullanılmış ve betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırma verileri ve elde edilen betimsel istatistikler analiz edildiğinde; katılımcıların 166'sının erkek, 179'unun ise kadın olduğu görülmüştür. Çalışmaya 6.sınıf düzeyinde 186, 7.sınıf düzeyinde 106, 8.sınıf düzeyinde ise 53 özel yetenekli öğrenci katılmıştır. Katılımcıların ailevi durumları incelendiğinde; 314 katılımcının ebeveynlerinin birlikte, 31 katılımcının ebeveynlerinin ise ayrı yaşadıkları, kardeş sayısındaki dağılım ise tek çocuk %24,6, iki kardeş %56,2, üç kardeş %16,8, dört kardeş olanların ise %2,3 oranında olduğu görülmüştür. Katılımcılar algıladıkları sosyo-ekonomik düzeylerini ise %4,1'i düşük, %82,3'ü orta düzey, %13,6' s'ı ise yüksek düzey olarak görmüşlerdir. Katılımcıların %82,3 ünün birden fazla dijital araca(akıllı telefon, bilgisayar, tablet, oyun konsolu) sahip olduğu ve %45,2'le en çok akıllı telefon kullanarak dijital oyun oynadıkları görülmüştür. Ayrıca dijital oyunları %69,9 oranında çevrimiçi olarak oynadıkları ve %69,6 ile en çok arkadaşları ile dijital oyun oynadıklarını belirlenmiştir. Dijital oyunları katılımcılar, %95,7 oranında evde oynadıkları ve %44,1 ile günde en çok 1-3 saat arasında oyun oynadıkları görülmüştür. Bu çalışmada; özel yetenekli öğrencilerin cinsiyeti, dijital oyuna bağlanma şekli ile dijital oyun bağımlılık düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu elde edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerin algıladıkları sosyo-ekonomik düzeyi, yaşı, anne-baba eğitim düzeyi, ebeveyn birliktelik durumu, kardeş sayısı ile dijital oyun bağımlılık düzeyleri arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varılmıştır. Çalışmanın özel yetenekli öğrencilerin dijital oyun oynama davranışları noktasında araştırmacılara önemli ipuçları sunacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler, Dijital Oyun, Dijital Oyun Bağımlılığı, Bilim Sanat Merkezi

¹ Hüseyin Bingöl, Kocaeli Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, huseyinbingol777@gmail.com

BİLSEM GELECEK FARKINDALIĞI PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN KARIYER KEŞFİ DAVRANIŞLARI VE KARAR VERME BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Rıdvan Turunç¹, Zöhre Kaya²

Bu araştırmada, Bilim ve Sanat Merkez'lerinde (BİLSEM) destek eğitim programlarına devam eden ve ilkokul 3-4. sınıfta öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanan gelecek farkındalığı psikoeğitim programının özel yetenekli ilkokul öğrencilerinin kariyer keşfi ve karar verme becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırmanın çalışma grubu, BİLSEM'de destek eğitim programlarına devam eden toplam 24 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma deney ve kontrol gruplu ön test, son test ve izleme testi modeline dayalı yarı deneysel bir araştırmadır. Gelecek farkındalığı psikoeğitim programı, ön test ölçümlerinin ardından deney grubundaki öğrenciler ile yürütülmüştür. Deney grubu ile oturumlar bittikten bir hafta sonra son test ölçümleri ve iki ay sonra da izleme ölçümü alınmıştır. Verilerin analizinde, Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ve Mann Whitney U Testi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin kariyer keşfi ve karar verme becerisi ölçeğinin ön test ve son test puanları arasında son test lehine ayrıca, deney ve kontrol grubunun son test puanları arasında deney grubunun lehine anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular, gelecek farkındalığı psikoeğitim programının öğrencilerin kariyer gelişimlerini desteklemede etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda yapılacak çalışmalarla ilgili içeriğin belirlenmesine ve sunulacak rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine yönelik katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Gelecek farkındalığı psikoeğitim programı, BİLSEM, kariyer keşfi, karar verme becerisi,

---

¹ Rıdvan Turunç, Millî Eğitim Bakanlığı, vantu.net@hotmail.com

² Doç. Dr. Zöhre Kaya, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, zohrekaya@hotmail.com

BİLSEM'DE ÖZEL YETENEĞİ GELİŞTİRME PROGRAMINA GEÇEN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN DERS İLGİLERİNE GÖRE KARIYER GELİŞİM DÜZEYLERİ

Kübra Yiğit Tekel¹, Ebru Özbaş², Hüseyin Hilmi Akalın³

Kariyer; hedef, planlama ve karar verme süreçlerini içeren çok boyutlu bir kavramdır. Kariyer gelişim süreci ise dinamik bir süreç olup, çocukluktan başlayarak ömür boyu sürmektedir. Kariyer gelişim sürecinin, bireyin hayatı üzerindeki büyük etkisi göz önünde bulundurulduğunda, öğrencilere bu süreçte yardımcı olmak ve hedeflerine nasıl ulaşacaklarını planlamalarında destek sağlamak gerekmektedir. Kaldı ki 21. yüzyılda, küreselleşme ve ekonomik krizlerin büyüyen etkisiyle kariyer danışmanlığı hizmetlerine duyulan ihtiyaç giderek artmaktadır. Kariyer gelişim sürecini etkileyen dış ve iç faktörler bulunmaktadır. Dış faktörler; aile beklentileri, çevre, ebeveyn ile kariyer uyumu ve istihdamken, iç faktörler; yetenek, değer ve ilgiler olarak ele alınmaktadır. İç faktörlerden ilginin keşfedilmesine, etkili bir yordayıcı olarak sıklıkla başvurulmaktadır. İlgi, belirli bir olay veya etkinliğe yakınlık duyma, ondan hoşlanma ve ona öncelik verme şeklinde tanımlanmaktadır. Bireylerin ilgi alanları ile mesleki hedefleri arasındaki uyumun yüksek olmasının kariyer yaşamlarını olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Kariyer gelişim süreci tüm bireyler açısından büyük önem taşısa da farklı gelişim seyreden bireyler açısından daha önemli hale gelmektedir. Farklı gelişim seyreden bireyler arasında özel yetenekli öğrenciler de bulunmaktadır. Bu öğrenciler kariyer gelişimlerini etkileyen çok yönlülük, mükemmeliyetçilik, yüksek beklentiler, akranlarından daha erken yaşta bilişsel gelişim gösterme şeklinde farklılıklar gösterebilmektedirler. Alanyazına göre, söz konusu özelliklerin kariyer gelişim sürecinde çeşitli zorlukları beraberinde getirdiği görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin kariyer zorluklarından biri çoklu ilgi kavramıdır. Çoklu ilgi, bireyin ilgi envanterlerinde birden çok alanda eşit derecede yüksek performans göstermesidir. Çoklu ilgi kavramının söz konusu öğrencilerde tezahürünün nasıl olduğu ve çoklu ilgilerin bahsedildiği gibi bir zorluk yaratıp yaratmadığına dair çıkarımı incelemek amacıyla bu araştırma yürütülmektedir. Bazı araştırmacılara göre çoklu ilgi bir yeteneklilik özelliği, bazı araştırmacılara göre ise bir zorluk faktörüdür. Mevcut çalışmada, Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM)'ndeki özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin çoklu mu yoksa belirgin-tek bir ilgiye mi sahip oldukları, ilgi düzeylerine ve cinsiyetlerine göre kariyer gelişim düzeylerinin farklılaşıp, farklılaşmadığı sorularına yanıt aranmıştır. Araştırmaya, amaçlı örnekleme yoluyla, Bahçelievler BİLSEM'de Özel Yeteneği Geliştirme Programı'na geçiş yapan, özel yetenekli 7. sınıf öğrencileri katılım sağlamıştır. Öğrencilerin % 43'ü kız (46), % 57'si erkek (61) öğrenciden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu, Bacanlı, Özer, ve Sürücü'nün (2006) "Çocuklar İçin Kariyer Gelişim Ölçeği" ve Bakan'ın (2019) "Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Ders İlgi Bataryası" kullanılmıştır. Öğrencilerin ilgilerinin kariyer gelişim düzeyleri ile ilişkisini incelemek için ilişkisel tarama modelinden yararlanılmıştır. Araştırma verileri, normal dağılım gösteren veriler için t-Testi, normal dağılım göstermeyen veriler için ise Kruskal Wallis H Testleri ile analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına özel yetenekli öğrencilerin kariyer gelişim düzeyleri açısından cinsiyetler arası fark gözlemlenmemiştir. Kariyer gelişim alt boyutları açısından bilgi ve merak boyutlarında çoklu ilgiye sahip olan öğrenciler diğer öğrenci gruplarına kıyasla daha yüksek performans gösterirken; ilgi ve anahtar figürler boyutlarında ise düşük ilgi düzeyinde olan öğrenciler yüksek performans göstermiştir. Bu bulgular ışığında özel yetenekli öğrencilerin çoklu ya da belirgin-tek bir ilgiye sahip olmalarının kariyer gelişimleri düzeyleri açısından anlamlı farklılık yaratmadığı ancak bilgi, merak, ilgi ve anahtar figürler alt boyutları açısından farklılıklara rastlanmıştır. Bu kapsamda özel yetenekli öğrencilere verilen rehberlik ve danışmanlık sürecinde kariyer danışmanlığında ilgilerin odağı önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Ders ilgisi, Kariyer gelişimi, Özel yetenekli birey

¹Kübra Yiğit Tekel, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bölümü, Doktora Öğrencisi, BİLSEM Psikolojik Danışmanı, kubra.yigittekel@ogr.iuc.edu.tr

²Ebru Özbaş, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bölümü, Doktora Öğrencisi, İTO BİLSEM Psikolojik Danışmanı, ebru.ozbas@ogr.iuc.edu.tr

³ Hüseyin Hilmi Akalın, Bahçelievler İTO BİLSEM, hilmiakalin1979@gmail.com

TÜRK GAZETELERİNDE ÜSTÜN ZEKÂNIN TEMSİLİ

Sümeyye Arkan¹, Sema Tan²

Özel yetenek tanımında bir görüş birliğinin olmaması ve alan uzmanlarının üstün zekâya yönelik farklı tutumlarının olması alanda belirsizliklere neden olabilmektedir. Dahası, özel yeteneğin sosyal bir yapı olması ve kültürel öğeler içermesi de evrensel olarak ortak bir tanımın oluşmamasını etkilemektedir. Bu belirsizlikler toplumda, bilimde ve özel yeteneklilerin eğitiminden sorumlu öğretmenlerde kavram yanılgısı oluşturabilmekte ve bununla birlikte, öğretmenlerin yanlış inanışlar benimsemesine neden olabilmektedir. Gazeteler, toplumun kolaylıkla ulaşabildiği medya kaynaklarından biri olması sebebiyle, gazeteler aracılığıyla toplumda özel yeteneğe yönelik oluşabilecek yanlış inanışlar belirlenebilir ve özel yetenek kültür bağlamında ele alınarak topluma aktarılabilir. Buradan hareketle, gazetelerin özel yetenek kavramının nasıl temsil edildiğinin ve kullanıldığının belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu sebeple Türkiye’de yayımlanan 4 popüler gazete, üç farklı kaynaktan tirajlara bakılarak belirlenmiştir. Günümüzde, basılı gazeteler yerine çoğunlukla çevrimiçi ortamların tercih edildiği bilinmektedir. Bu nedenle, belirlenen gazetelerin çevrimiçi sitelerinde özel yetenekle ilgili yayımlanan gazete haberleri doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Hürriyet, Sözcü, Akşam ve Milliyet gazetelerinde son bir yıl sınırlaması ile “üstün zekâ” “üstün yetenek” ve “özel yetenek” anahtar kelimeleri ile haber metinlerine ulaşılmıştır. Tarama sonucunda dört gazeteden 122 haber, dahil etme ve dışlama kriterlerine göre iki kodlayıcı tarafından değerlendirilmiştir. Konuya uygun doküman sayısı 20 olarak belirlenmiştir. Analize dahil edilen haberler tanılama, olağandışı yetenek, karakteristik özellikler olmak üzere üç tema altında incelenmiştir. En çok haber metninin (n =9) olduğu temalar “olağandışı yetenek” ve “karakteristik özellikler” temalarıdır. Tanılamaya dair kavram yanılgıları olduğuna, özellikle, IQ testlerinin ve buradan elde edilen puanın üstün zekâ ile doğrudan ilişkilendirildiğine, özel yeteneğin sıklıkla ve yalnızca ya “yetenek” ya da “zekâ” ile ilişkilendirildiğine ulaşılmıştır. Öğrencilerin olağanüstü başarıları da özel yetenek olarak değerlendirilmiştir. Ulaşılan ve analize dâhil edilen haberlerde kültür etkisinin olduğuna, kültürde değerli olanın olağandışı yetenek ve belli başlı karakteristik özellikler olduğuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Doküman analizi, Haber, Gazete, Kavram yanılgısı, Üstün zekâ, Sosyal temsil

¹Arş. Gör. Sümeyye Arkan, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sumeyyearkan@hacettepe.edu.tr

²Doç. Dr. Sema Tan, Sinop Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sematan@sinop.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE KULLANILABİLECEK E-MENTÖRLÜK PLATFORMLARININ İNCELENMESİ

Şule Kılınç¹, Sema Tan²

Mentörlük, daha deneyimli bir kişinin kendisinden daha deneyimsiz bir kişiye eğitimini, fikirlerini ve kişisel/mesleki yeterliliğini geliştirmesi konusunda rehberlik ettiği bir süreci ifade etmektedir. Alan yazın incelendiğinde mentörlük programlarının özel yetenekli öğrencileri teşvik etmek ve eğitmek için değerli süreçler olduğu ve öğrencilere olağanüstü deneyimler sağladığı belirtilmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde mentörlüğün amacı öğrencilerin sosyal, duygusal, entelektüel ve akademik gelişiminin sağlanması olarak açıklanmaktadır. Günümüzde teknolojiye yaşanan gelişmeler ve teknoloji tabanlı ortamların yaygınlaşması mentörlük uygulamalarına da yansımış ve e-mentörlük kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması, okulda erişemeyecekleri fırsatlar elde edebilmeleri, ilgi alanlarına yönelik konularda uzmanlarla iş birliği yapabilmeleri ve yeteneklerinin geliştirilmesi açısından e-mentörlük uygulamaları önemli görülmektedir. Bu çalışmada var olan e-mentörlük platformlarının incelenmesi, bu platformların özel yetenekli öğrenciler açısından içerik ve erişilebilirlik açısından değerlendirilmesi ve özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde e-mentörlüğün kullanılmasına ilişkin bulguların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. E-mentörlük platformlarının incelenmesi amacıyla nitel araştırma yaklaşımlarından doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda doküman inceleme formu oluşturulmuş ve e-mentörlük platformlarına ait web sayfaları incelenmiştir. Araştırmada verilerin analizi için betimsel analiz ve tematik analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analizlerde e-mentörlük platformlarına katılım türü, kullanılan iletişim araçları ve programların süresi incelenirken tematik analizde uygulanan mentörlük türleri, kabul edilen eğitim anlayışları ve program içeriği olmak üzere üç tema ortaya çıkmıştır. Araştırmada yapılan analizler sonucunda özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde kullanılan stratejilerin (zenginleştirme, gruplama vb.) e-mentörlük programlarına uyarlanabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bu stratejilerin e-mentörlük programlarında kullanılmaları ile özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde önemli sonuçlar alınacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: E-mentörlük, mentörlük, özel yetenekli öğrenci

---

¹ Arş. Gör. Şule Kılınç, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sule_kilinc@hacettepe.edu.tr

² Doç. Dr. Sema Tan, Sinop Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sematan@sinop.edu.tr

FARKLI LİSE TÜRÜNDE EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLERİN TONI-3 TESTİ PUANLARININ İNCELENMESİ

Ahmet Bildiren¹, Tahsin Fırat², Sevinç Zeynep Kavruk³

Sözel olmayan zeka testleri, dil, kültürel ve sosyoekonomik farklılıklardan kaynaklanan yanlılığı ortadan kaldırmak için tasarlanmıştır. Sözel olmayan zeka testleri, işitme engelli, otizm spektrum bozukluğu, öğrenme güçlüğü, dil bozukluğu ve üstün yetenekli çocukların bilişsel performanslarını belirlemek için tercih edilmektedir. Türkiye’de lise grubu öğrencilerin bilişsel performansına değerlendirebilecek yeterli ölçek bulunmamaktadır. Bu çalışmada, farklı lise türünde eğitim gören öğrencilerin TONI-3 Testi puanlarının karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmaya, Aydın ilinde bulunan 1 fen lisesi, 1 nitelikli Anadolu lisesi, 1 adrese dayalı Anadolu lisesi ve 2 Meslek lisesinden 14-17 yaş aralığındaki 281 (%49,6) kız ve 285 (%50,4) erkek öğrenci olmak üzere toplamda 565 öğrenci dahil edilmiştir. Uygulama, TONI-3 testinin uygulama talimatlarına uygun olarak, 20’şer kişilik gruplar halinde bir oturumda gerçekleştirilmiştir. Ortalama test süresi 25 ila 30 dakika arasında sürmüştür. Farklı lise türünde eğitim alan öğrencilerin TONI-3 testi puanları arasında fark olup olmadığı belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Bulgular, farklı lise türünde eğitim alan öğrencilerin TONI-3 testi puanları arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. TONI-3 testi puanları arasındaki farkın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, Fen lisesinde öğrenim gören öğrencilerinin ($\bar{x}=39,65$) ve Nitelikli Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerinin ($\bar{x}=37,34$), Meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerden ($\bar{x}=31,00$; $\bar{x}=26,96$) ve Adrese dayalı Anadolu lisesi öğrencilerinden ($\bar{x}=29,02$) daha yüksek puan aldıkları belirlenmiştir. Çalışmaya katılan Fen lisesi, nitelikli Anadolu lisesi, adrese dayalı Anadolu lisesi ve Meslek lisesi öğrencilerinin TONI-3 Testi puanlarının anlamlı şekilde farklılaştığı saptanmıştır $F(4,561)=87,91$; $p<.01$. Sonuçlardan görüleceği üzere Lise Geçiş Sınavına göre yerleşen öğrencilerin, sözel olmayan zeka puanlarında da benzer sonuçlar alabileceği görülmektedir. Gerek üstün yetenek kurumu olarak değerlendirilen Fen liselerinde gerekse diğer diğer lise geçişlerinde de bu tarz soruların sisteme dahil edilmesi, sosyo kültürel değişkenleri tolere edebilir. Sözel olmayan zeka testlerinin kültürden bağımsız olması ve daha çok performans zeka puanı ile korelasyon göstermesi dikkate alındığında, alt sosyo ekonomik koşullardan gelen çocuklara daha fazla şans verilebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: TONI-3, Lise öğrencileri, Bilişsel değerlendirme

¹ Doç Dr. Ahmet Bildiren, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, abildiren@adu.edu.tr

² Doç Dr. Tahsin Fırat, Adıyaman Üniversitesi, tahsinfirat02@gmail.com

³Arş. Gör. Sevinç Zeynep Kavruk, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, s.zeynep.kavruk@adu.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MİZAH TARZLARIYLA AKRAN ZORBALIĞI STATÜLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Ayşıl Ağaya¹, Mahmut Çitil²

Akranlar arasında yaşanan saldırganlık türü olan akran zorbalığı, bir ya da daha fazla kişinin başka bir kişiyi ya da kişileri kasıtlı, tekrarlı ve belli bir süre devam eden olumsuz davranışlara maruz bırakmasıdır. Dört farklı zorbalık statüsü bulunmaktadır. Bunlar zorba, kurban, izleyici (seyirci, nötr, tanık) ve zorba-kurbandır. Mizah ise, savunma mekanizması veya problemleri başa çıkma stratejisi olarak kullanılmaktadır. Bireylerin gerilimi azaltılarak, tehdit ve baskı gibi olumsuz durumlara karşı daha güçlü hissetmesini sağlamaktadır. Bireyi koruma gücü olan mizahın katılımcı mizah, kendini geliştirici mizah, saldırgan mizah ve kendini yıkıcı mizah olarak dört farklı tarzı bulunmaktadır. Yüksek mizah duygusu ve aşırı hassasiyet özellikleriyle bilinen özel yetenekli öğrencilerde zorbalık statülerinin hangi mizah tarzlarının ilişkili olduğu ortaya koymak önemli görülmektedir. Dolayısıyla araştırmanın amacı 7. Sınıf özel yetenekli öğrencilerin mizah tarzlarıyla akran zorbalığı statülerinin arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu doğrultuda bu çalışma korelasyonel araştırma türünde bir nicel çalışmadır. Bu araştırma kapsamında yer alan bağımsız değişken mizah tarzları, bağımlı değişken akran zorbalığıdır. Ayrıca çalışmada cinsiyet bağlamında mizah tarzları ve akran zorbalığı statülerinin farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2021-2022 eğitim öğretim yılında Ankara da farklı bilim ve sanat merkezlerinde olan BİLGE Ankara projesi kapsamında kampa gelen 69 kadın 64 erkek toplam 133, 7. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak ‘Çocuklar için Mizah Tarzları Ölçeği’, ‘Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği’ ve ‘Kişisel Bilgi Formu’ kullanılmıştır. Araştırma grubu gönüllülük esası çerçevesinde uygun örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırma kapsamında veri toplama araçlarıyla BİLGE Ankara Projesine dahil olup kampa gelen özel yetenekli öğrencilerden veri toplanmıştır. İlk olarak öğrencilere çalışmanın amacından ve araştırma verilerinin gizliliğinde bahsedilmiştir ve ölçekleri doldurma konusunda gönüllü olanlara ölçekler doldurtulmuştur. Verilerin analizinde SPSS 23 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılmaktadır ve anlamlılık düzeyi için $p < .05$ olarak belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları incelendiği zaman yapılan Pearson Korelasyon analizine göre katılımcı mizahla zorba olma arasında orta seviyede negatif anlamlı bir ilişki, saldırgan mizah, zorba olma ve kurban olma arasında orta seviyede pozitif anlamlı ilişki bulunmuştur. Yapılan bağımsız gruplar t testine göre zorba olma, kurban olma, saldırgan mizah, genel mizah ve katılımcı mizah kadın ve erkeğe göre anlamlı şekilde farklılaşırken kendini yıkıcı ve kendini geliştirici mizah kadın ve erkeğe göre anlamlı şekilde farklılaşmamaktadır. Kızların olumlu mizah tarzlarını daha fazla tercih ettikleri sonuçlarına ulaşmışlardır. Araştırma sonuçları olumlu mizah tarzları ve cinsiyetle ilgili bu araştırma sonuçlarına göre paralellik göstermektedir. Saldırgan mizahın kullanımı düşmanca olarak algılanabilir ve çatışmanın tırmanmasına yol açabilir, bu da sosyal olarak istenmeyen bir durum olabilir ve sınıf arkadaşlarıyla mevcut ilişkileri tehlikeye. Bundan dolayı saldırgan mizah ve zorba olma arasında orta seviyede pozitif anlamlı ilişkinin bulunması kabul edilebilirdir. Agresif mizah kullanımının, kişiler arası çatışmaların artması ve sosyal ağın azalması sonucunda daha fazla mağduriyetle ilişkili olabilmektedir. Zorbalıktaki güç dengesizliğinin getirdiği

¹ Arş. Gör. Ayşıl Ağaya, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, aysilagaya@gazi.edu.tr

² Doç. Dr. Mahmut Çitil, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, mcitil@gazi.edu.tr

zorbayken kurban olma durumuna doğru değişim gerçekleşebilmektedir. Bu mizah tarzının kullanılması öğrencilerin ‘kendilerinden daha güçlü’ aynı mizah tarzını kullanan kişiler tarafında mağdur edilme durumunu da sebep olabilmektedir. Zorba ve kurban olma durumu erkeklerde daha sık görülmektedir. Literatürde hangi cinsiyetin daha çok kurban ve/veya zorba olduğu konusunda birçok farklı görüş mevcuttur. Ancak bu konu hakkındaki genel yargı erkeklerin kızlara göre daha fazla zorba ve kurban konumunda olduğu yönündedir. Erkeklerin hem zorbalığa maruz kalma hem de zorbalık yapma yüzdeleri kızlara oranla anlamlı derecede yüksektir. Bunun dışında erkeklerin zorba olma kadınların kurban olma durumlarının daha fazla olduğu çalışmalar da alan yazında mevcuttur. Katılımcı mizahı kadınlar daha fazla kullanırken, saldırgan mizah erkeklerin daha fazla kullandığı görülmektedir. Literatüre bakıldığında ise kendini en çok tekrar eden bulgu saldırgan mizah tarzının erkeklerde daha sık kullanıldığı yönündedir. Öğrenciler üzerinde yapılan bazı çalışmalarda da erkek öğrencilerin saldırgan mizah ve kendini yıkıcı mizah olmak üzere uyumsuz; kız öğrencilerin katılımcı mizah ve kendini geliştirici mizah olmak üzere uyumlu mizah tarzlarını kullandığı görülmüştür. Bu durum mizahın kız öğrenciler tarafından kimseyi incitmeden esenlik sağlamak ve ilişkileri daha iyi hale getirmek için kullanıldığını ortaya koymaktadır. Fakat özellikle kendini geliştirici mizah ve kendini yıkıcı mizah tarzları arasında cinsiyete göre belirgin bir farkın olduğunu söylemek güçtür, aralarında ilişki tespit edilemeyen araştırmalar da mevcuttur. Bu sonuçlar incelendiğinde kızlar mizahı ne kendine ne de başkalarına zarar verecek şekilde kullanmakta aksine yeni ilişkiler oluşturmak ve başlatmak için kullanmaktadır. Ülkemizde kız çocuklarına verilen cinsiyet rollerinden kaynaklı olarak kızların erkeklerden daha sık katılımcı mizah puanı alması buna sebep olarak gösterilebilir. Bulgular doğrultusunda öneriler; Çalışma grubunun sayısı arttırılarak ve sınıf açısından çeşitlendirilerek çalışma yapılabilir. Zorbalıkla ilgili BİLSEM’lerin psikolojik danışma birimleri önleyici rehberlik çalışmaları yapabilir. BİLSEM öğretmenleri bilgilendirilerek, olumlu mizah tarzlarını derslerde kullanmaları teşvik edilebilir. En dikkat çekici sonuç cinsiyetler arası anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Konu toplumsal cinsiyet çalışmaları eşliğinde mizah tarzları irdelenebilir. **Anahtar Kelimeler:** özel yetenek, mizah tarzları, akran zorbalığı

ÜSTÜN ZEKALİ ÖĞRENCİLERİN AKRAN ZORBALIĞI KARŞISINDA SOSYAL DUYGUSAL TEPKİLERİ

Tuğçe Gündüz¹, Ayşin Kaplan Sayı²

Bu araştırmanın amacı, “üstün zekâlı öğrencilerin, akran zorbalığına karşı sosyal ve duygusal tepkilerini” incelenmektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden “durum çalışması (case study) deseni” kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Samsun ilinde bulunan “Atakum Bilim Sanat Merkezinde” öğrenim görmekte olan 17 özel yetenekli öğrenci oluşturmakta olup bu öğrencilerin belirlenmesi “ulaşılabilir örnekleme” ile yapılmıştır. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş olup bu verilerinin analizinde ise nitel veri analiz tekniklerinden “içerik analizi” kullanılarak yapılmıştır. Araştırmanın elde edilen sonuçlarına göre, öğrencilerin akran zorbalığına yönelik olarak algıları, “sözel”, “cinsel”, “fiziksel”, “psikolojik” şiddet davranışlarıyla hoş olmayan davranışlar olarak keşfedilmiştir. Aynı zamanda okul ortamında öğrencilerin büyük bir bölümünün akran zorbalığı ile yüz yüze kaldıkları, akran zorbalığına maruz kalma ve akran zorbalığı uygulama biçiminde eğilimleri bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın elde edilen bir diğer sonucuna göreyse, akran zorbalığını meydana getiren davranış ve durumlar; “kıskançlık”, “çevre etkisi”, “üstün görünme çabası”, “intikam”, “alışkanlık”, “şakalaşma”, “sevmeme”, “yanlış anlaşılma” ve “yalnızlık” gibi psikososyal unsurlar olduğu tespit edilmiştir. Bu denli ciddi bir problem karşısında okullarda ise akran zorbalığına yönelik olarak gerekli önlemlerin alınmadığı ve alınan önlemlerinse yeteri kadar etkili olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün zekâlı öğrenciler, zorbalık, akran zorbalığı ve sosyal duygusal özellikler, sosyal duygusal tepkiler*

---

¹ Tuğçe Gündüz, Gündüz Psikolojik Danışmanlık Merkezi, tugcegunduz92@hotmail.com

² Doç. Dr. Ayşin Kaplan Sayı, Bahçeşehir Üniversitesi, aysinkaplansayi@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE BİLİŞSEL DAVRANIŞCI GRUP TERAPİSİNİN

SOSYAL ANKSİYETE ÜZERİNE ETKİSİ

Hilal Yılmaz¹, Marilena Z. Leana Taşcılar²

Özel yetenekli öğrencilerin sahip oldukları yetenekler ve diğer gelişim alanları ile zihinsel gelişimlerin eş zamanlı olmayışı psikososyal gelişimlerini etkileyebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, sosyal anksiyete düzeyi yüksek olan özel yetenekli öğrencilerde bilişsel davranışçı grup terapisinin etkisini incelemektir. Bu araştırma deneysel yöntem kontrol gruplu ön-test ve son-test desen modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma Samsun ilinde yer alan özel bir okulun 10-14 yaş aralığında olan, üstün zeka tanısı almış 20 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların sosyal anksiyete düzeylerini belirlemek amacıyla Çocuklar için Sosyal Anksiyete Ölçeği-Yenilenmiş Biçim ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS 22.0 versiyon programı ile analiz edilmiştir. İstatistiksel analiz bulgularına göre, deney ve kontrol grubunda çocuklar için sosyal anksiyete ölçeği -ön-test ve son-test sonuçları karşılaştırıldığında, deney grubunun çocuklar için sosyal anksiyete ölçeği- ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Kontrol grubunda ise çocuklar için sosyal anksiyete ölçeği -ön-test ve son-test puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptandı ($p>0.05$). Çalışmamızın bulguları üstün zeka tanısı almış öğrencilerde bilişsel davranışçı grup terapisinin sosyal anksiyete düzeylerini azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Bilişsel davranışçı grup terapisinin özel yetenekli öğrencilerde sosyal anksiyete düzeyini azaltmada etkili bir çalışma yöntemi olarak kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekli Öğrenciler, Sosyal Anksiyete, Bilişsel Davranışçı Grup Terapisi*

---

¹ Hilal Yılmaz, Bahçeşehir Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, pdhilalyilmaz@gmail.com

² Doç. Dr. Marilena Z. Leana Taşcılar, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Bölümü, marilena.tascilar@medeniyet.edu.tr

BİLİM SANAT MERKEZİNDE EĞİTİM ALAN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN

TERK NEDENLERİNİN İNCELENMESİ

Tunahan Yıldırım¹, Doç. Dr. Feyzullah Şahin²

Ülkemizde özel yetenekli olarak tanılanıp yerleştirmesi yapılan öğrenciler eğitimlerini Bilim Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) sürdürmektedir. Okul terki her yaş ve kademedeki öğrencilerin eğitim süreçlerinde karşımıza çıkan bir sorun olup bu konuda çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Literatüre bakıldığında BİLSEM'e kaydolup ayrılan öğrenciler hakkında elimizde yeterli bilgi olmadığı görülmüştür. Özel yetenekli öğrenciler taşıdıkları potansiyel sebebiyle toplumlarının birer hazinesi olarak görülebilir. Bu öğrencilerin alacağı destek eğitimle topluma daha yararlı birer birey olmaları amaçlanmaktadır. Ancak özel yetenekli öğrenciler BİLSEM'i terk ederek ihtiyacı olan destek eğitimi alamadığında bu durumun toplum açısından bir kayıp olduğu söylenebilir. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM terk nedenleri araştırılması gereken bir alan olarak göze çarpmaktadır. Bu çalışma ile BİLSEM'e kaydı yapıp daha sonra belirli sebeplerle ayrılan öğrencilerin terk sebeplerinin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmamızda Düzce ilinde BİLSEM'e 2009-2022 yılları arasında kaydolup ayrılan öğrenciler, ayrılış nedenleri ve alanları retrospektif olarak taranmıştır.

Araştırma kapsamında 109 kız öğrenci (%55,9), 86 erkek öğrenci (%44,1) olmak üzere toplamda 195 öğrencinin bilgilerine ulaşılmıştır. Bu öğrencilerin 87 adedinin alan bilgisine ulaşamamış olup, 108 adedinin alanları kimya, sosyal, fizik, biyoloji, coğrafya, resim, müzik, bilişim ve teknoloji, genel yetenek, edebiyat ve tarih olarak dağılım göstermektedir. Öğrencilerin ayrılış nedenleri araştırıldığında %78,5'inin devamsızlık, %7,2'sinin veli talebi, %6,2'sinin kayıt yenilememe, %4,1'inin hafızlık, %2,1'inin yurt dışına çıkış ve %2,1'inin Araştırma Geliştirme Merkezine geçiş sebebiyle ayrıldığı bulgularına ulaşılmıştır. Yıllara göre kaydolanların ayrılma oranlarına bakıldığında öğrencilerin 2009 yılında %76'sının, 2010 yılında %50'sinin, 2011 yılında %42'sinin, 2012 yılında %21'inin, 2013 yılında %38'inin, 2014 yılında %30'unun, 2015 yılında %40'ının, 2016 yılında %20'sinin, 2017 yılında %11'inin, 2018 yılında %7'sinin, 2019 yılında %2'sinin, 2021 yılında %2,5'unun ayrıldığı tespit edilmiştir. 2020 yılında pandemi sebebiyle öğrenci kaydı yapılamadığı, 2022 yılında ise kaydolan öğrencilerden henüz ayrılan olmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak BİLSEM'in öğrenci kaydı aldığı ilk yıllarda kaydolan öğrencilerin ayrılma oranlarına bakıldığında 2009-2015 yılları arasındaki inişli çıkışlı olan ayrılma oranlarının 2015 yılından sonra düzenli bir düşüş sergilediği gözlemlenmiştir. Bu durumda 2016 yılında yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi ile yapılan düzenlemelerin etkili olduğu söylenebilir. Öğrencilerin ayrılış sebepleri incelendiğinde devamsızlığın %78,5 ile diğer sebeplere göre çok yüksek bir yüzdeye sahip olduğu görülmektedir. Bunun sebeplerinden birinin öğrencilerin ulusal düzeyde yapılan yerleştirme sınavlarına hazırlanmak amacıyla devamsızlık yaptıkları öngörülmektedir. Ayrıca devamsızlık sebepleri arasında sağlanan destek eğitimin öğrencilere hitap edip etmediği ve yetenek alanlarını yeterince kapsayıp kapsamadığının detaylıca araştırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, BİLSEM, Okul Terk

¹Tunahan Yıldırım, Düzce Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi, tunahanyldrm6@gmail.com

²Doç. Dr. Feyzullah Şahin, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Anabilim Dalı, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

ÖLÇEK VE ORANTI KAVRAMLARININ İNCELENMESİNE BİLSEM PERSPEKTİFİNDEN BAKIŞ

Nuh Özbey¹, Gülüzar Bulut Oyman²

Bu çalışma, BİLSEM (Bilim ve Sanat Merkezleri) odaklı olarak sosyal bilgiler dersinde sıkça kullanılan "ölçek" kavramı ile matematik dersinde kullanılan "orantı" kavramı arasındaki derin bağlantıyı incelemeyi amaçlamaktadır. Bunun yanında araştırmada, adı geçen bu kavramların BİLSEM'de öğrenim gören ve Özel Yetenekleri Geliştirme (ÖYG) programına devam eden 7. sınıf öğrencileri için nasıl anlamlı hale getirilebileceği üzerine de odaklanılmaktadır. Bu amaca ulaşmak için öncelikle, sosyal bilgiler dersindeki ölçek kavramı ele alınarak çeşitli haritaların ve farklı tarihsel dönemlerin incelenmesinde nasıl kullanıldığı irdelenmiştir. Ölçek, tarihsel dönemlerin büyüklüğünü ve uzaklığı anlama noktasında oldukça önemli bir araçtır. Buna ek olarak, matematikteki orantı kavramı, sosyal bilgiler dersinde yer alan tarihsel olayların birbirine olan kıyaslamasını anlama noktasında öğrencilere yardımcı olabilmektedir. Çalışmamızda, ölçek ve orantı kavramları arasındaki benzerliklere ve farklılıklara odaklanan bir karşılaştırmalı analiz sunulmaktadır. Özellikle, ölçek kavramının sosyal bilgiler dersindeki kullanımının, matematikteki orantı kavramıyla nasıl örtüştüğü ve nasıl farklılık gösterdiği 7. Sınıf öğrencileri temelinde ele alınmıştır. Sonuç olarak, bu araştırma, BİLSEM odaklı olarak sosyal bilgilerdeki ölçek ve matematikteki orantı kavramlarının birbirini nasıl beslediği ve özellikle BİLSEM öğrencileri için nasıl daha etkili bir şekilde kullanılabilirliği konusunda önemli bilgiler sunmaktadır. Bu sonuçlar sayesinde, öğrenciler, akademik başarılarını artırabilir ve gerçek hayatta bu kavramları nasıl kullanacaklarını daha iyi anlayabilirler. Bu karşılaştırmalı analiz, bu iki önemli kavramın BİLSEM öğrencileri için anlamlandırılmasına ve kavranmasına katkı sağlama noktasında da oldukça yararlı olacaktır.

Anahtar kelimeler: BİLSEM, Ölçek, Orantı

---

¹ Nuh Özbey, Şahinbey Belediyesi BİLSEM, nuhozbey@gmail.com

² Gülüzar Bulut Oyman, Şahinbey Belediyesi BİLSEM, bulutoymanguluzar@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNE FİLMLE ARACILIĞI İLE “GÜÇLÜ KARAKTER ÖZELLİKLERİNİN” TANITILMASI

Sevgi Çınar¹, Betül Çınar²

Özel yetenekli çocuğu olan ebeveynler birbirlerinden farklı olsalar da özel yetenekli çocuklarının ihtiyaçlarını karşılama ve onlara iyi gelebilme konusunda endişeleri ortaktır. Ebeveynlerin duygu ve düşünceleri, çocuklarına yönelik davranışlarını şekillendirmektedir. Ebeveynin iyi oluş hali özel yetenekli çocuğu ile kurduğu iletişimi etkilemektedir. Bu çalışmanın esas amacı daha iyi bir dünya oluşturmaya katkı verecek bireylerin gelişimini desteklemek iken alt amaçları ise özel yetenekli çocuğu olan ebeveynlerin iyi-oluşlarını arttırmak ve edinilen kazanımların ebeveynlik tutumlarına yansımaları sağlamaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Zeytinburnu Şehitler Bilim ve Sanat Merkezi ile Eskişehir Emine-Emir Şahbaz Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin ebeveynleri oluşturmaktadır. 27 anne 7 baba olmak üzere toplam 34 kişiden oluşan çalışma grubunun yaş aralığı ise 35-53' tür. Ebeveynler çalışmaya gönüllülük esasına göre katılmıştır. Oluşan kapalı grup ile 6 hafta süren çevrimiçi bir çalışma yürütülmüştür. Ebeveynlerden her hafta, program kapsamında yer alan filmi izlemeleri istenmiş, ardından önceden belirlenmiş gün ve saatte “Zoom” programı üzerinden 6 oturum yapılmıştır. Her oturum iki bölümden oluşmuştur; İlk bölümde uygulayıcı tarafından o haftanın karakter gücü ile ilgili bilgilendirme çalışması yapılmış; ikinci kısımda ise önceden yapılandırılmış sorular yardımıyla ilgili film tartışmaya sunulmuştur. Bu araştırma deneysel yöntem, tek denekli modelle yapılmıştır. Ebeveynlerle eğitimin tamamlanmasının ardından çevrimiçi olacak şekilde 7 soruluk bir form paylaşılmıştır. Böylece ebeveynlerin eğitimle ilgili görüş ve düşüncelerine ilişkin veri toplanmıştır. Form sonucuna göre velilerin %12'si izledikleri filmleri çok fazla beğendiğini, %70'i çok beğendiğini, %15'i orta düzeyde beğendiğini, %3'ü ise az beğendiğini belirtmiştir. Katılımcıların %64'ü programın içeriğinin güçlü karakter özelliklerini aktarmada çok yeterli, %24'ü yeterli, %12'si ise orta düzeyde yeterli olduğunu belirtmiştir. Aktarılan bilgiler, izlenen filmler ve yapılan paylaşımlar sonucunda katılımcıların %35'i çok fazla, %62'si çok, %3'ü ise orta düzeyde farklı bakış açıları kazandıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %24'ü bu programın ebeveynlik becerilerini çok fazla geliştirdiğini, %50'si çok geliştirdiğini, %26'sı orta düzeyde geliştirdiğini ifade etmiştir. Katılımcıların %24'ü çocuğu ile iletişiminin çok fazla güçlendiğini, %50'si çok güçlendiğini, %26'sı ise orta düzeyde güçlendiğini belirtmiştir. Katılımcıların %26'sı bu eğitimin iyi oluş düzeylerini çok fazla olumlu etkilediğini, %48'i çok olumlu etkilediğini, %26'sı ise orta düzeyde olumlu etkilediğini ifade etmiştir. Katılımcıların %70'i bu eğitime katılmayı başka ebeveynlere çok fazla tavsiye ederken, %21'i çok, %9'u ise orta düzeyde tavsiye edebileceklerini belirtmiştir. Yapılan çalışmanın ebeveynlerin iyi oluşlarını arttırdığı, ebeveynlik becerilerinin gelişmesinde ve çocukları ile iletişimlerinin güçlenmesinde etkili olduğu, aynı zamanda ebeveynlerin kendi kişisel gelişimlerine de katkıda bulunan bir eğitim süreci olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular programın etkililiği bakımından olumlu olduğu için bu programın daha fazla ebeveyne ulaşması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Çocuk, Ebeveyn, İyi Oluş Hali, Güçlü Karakter Özellikleri, Pozitif Psikoloji

¹Sevgi Çınar, Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, cnr.sevgi@gmail.com

² Betül Çınar, Eskişehir Emine-Emir Şahbaz Bilim ve Sanat Merkezi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, btlnr65@gmail.com

AKIL VE ZEKÂ OYUNLARININ ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNE

İLİŞKİN VELİ GÖRÜŞLERİ

Cüneyt Yenipazar¹, Feyzullah Şahin²

Bu çalışma Bilim ve Sanat Merkezi öğrenci velilerinin akıl ve zekâ oyunlarına ilişkin bakış açılarını ve tutumlarını ölçmek ve değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışma nitel araştırma modellerinden durum çalışma deseniyle gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden öğrencilerin velileri olmaktadır. Örneklemi ise 2022-2023 eğitim öğretim yılında Bilim ve sanat Merkezinde Akıl ve Zekâ Oyunları Atölye çalışmalarına devam eden 15 öğrencinin velisinden oluşmaktadır. Velilerin görüşlerinin belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen “Katılımcı Bilgi Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır. Tüm görüşmeler yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Beklenen geçici sonuçlara göre, velilerin akıl ve zekâ oyunlarına karşı ilgilerinin artması beklenmektedir. Ayrıca akıl ve zekâ oyunlarına karşı velilerde farkındalık düzeylerinin artması beklenmektedir. Alan yazın incelendiğinde velilerin görüşlerine yönelik bir çalışmanın olmadığı görülmüştür. Bu araştırma gelecek araştırmalara katkı sağlayacaktır. Araştırma bulgularına ilişkin daha detaylı sonuçlar kongre esnasında bildirim sunumu sırasında paylaşılacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Üstün Yetenek, Üstün Yetenekli Öğrenci, BİLSEM, BİLSEM Velisi, Akıl ve Zekâ Oyunu*

---

¹Cüneyt Yenipazar, cuneytyenipazar@gmail.com

²Doç. Dr. Feyzullah Şahin, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Anabilim Dalı, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİ VELİLERİNİN BİLİM VE SANAT MERKEZİNDEN BEKLENTİLERİNİN İNCELENMESİ

Ahmet Kutlu¹

Bu çalışmanın amacı, üstün yetenekli öğrenci velilerinin Bilim ve Sanat Merkezinden (BİLSEM) beklentilerini ve beklentilerinin karşılanma düzeylerini incelemektir. Araştırma, tarama modelinde yapılmış betimsel çalışmadır. Araştırmanın evrenini 2023-2024 eğitim öğretim yılında Şırnak ili Silopi ilçesinde yer alan Silopi BİLSEM'e öğrencisi devam eden 28 veli oluştururken, araştırmanın örneklemini , gönüllü olarak araştırmaya katılan 25 veli oluşturmuştur. Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın yapıldığı okul müdürlüğünden ve ilçe milli eğitim müdürlüğünden anket uygulama izinleri alınmıştır. Ayrıca araştırmaya başlamadan önce araştırmanın amacı ve içeriği hakkında veliler bilgilendirilmiştir. Araştırmaya katılmayı gönüllü bir şekilde kabul eden velilerden Araştırma İzin Onam Formu alınmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak , “Üstün yetenekli öğrenci velilerinin BİLSEM'den beklentileri ve karşılanma düzeyi anketi (ÜYÖVBBKDA) ” kullanılmıştır. Anket 25 kapalı uçlu madde ve iki açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Araştırma verilerinin analizinde SPSS 21 paket programından ve içerik analizinden faydalanılmıştır. Bu araştırmada velilerin BİLSEM'lerden beklentilerinin çok yüksek düzeyde olduğu ancak veli beklentilerinin BİLSEM tarafından karşılanma düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu, beklenti ve karşılanma düzeyleri arasında anlamlı farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca velilerin karşılanmasını istedikleri en önemli beklentilerinin BİLSEM'in ulaşımı ve fiziki alt yapısı, eğitim ve öğretim, iletişim, personel ve önemsenme ile ilgili olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: üstün yetenekliler, üstün yetenekli çocukların velileri, bilsem

---

¹ Ahmet Kutlu, Uzm. Psikolojik Danışman, Milli Eğitim Bakanlığı, kutluahmetpdr@gmail.com

“ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUĞUM VAR” EBEVEYN EĞİTİM PROGRAMINA KATILANLARIN ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUK BAKIŞ AÇILARINDAKİ DEĞİŞİMİN BELİRLENMESİ

Kenan Göktepe¹, Feyzullah Şahin²

Tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi özel yetenekli çocukların da eğitimlerinin en önemli bileşeni ailedir. Eğitim ilk aşamada aile ile başlayan bir süreçtir. Ailenin, çocuğun özellikleri ve ihtiyaçları doğrultusunda bilinçlenmesi, onu değişen dünyanın ihtiyaçlarına adapte edebilecek bilgi ve birikime sahip olması gerekir. Bu durum, toplumun yaygın profilinin dışında kalan çocuklarımızın aileleri için ayrıca önem taşır. Alışagelmış ebeveynlik tutumlarının yetersiz kalabileceği durumlardan biri de özel yetenekli çocuğa sahip olunmasıdır. Özel yetenekli çocuğu olan ebeveyn, çocuğunu anlama ve ihtiyaçlarına karşılık verme konusunda uzman bir danışmanlık hizmeti almaya ihtiyaç duyabilir. Bu danışmanlık, doğrudan veya dolaylı kaynaklar ile sağlanabilir. Bunun için ailelerin çeşitli eğitimler ile desteklenmesi hayati öneme sahiptir. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne “Özel Yetenekli Çocuğum Var” aile eğitim programları, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanmaktadır. Söz konusu program dokuz farklı alt modülden oluşmaktadır. İçeriğinde, özel yeteneğin doğasından rehberliğe geniş bir aralıkta konular yer almaktadır. Aile eğitim programı, BİLSEM’e kayıt olan tüm velilere gönüllülük esasına göre uygulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan “Özel Yetenekli Çocuğum Var” ebeveyn eğitim programına katılan ebeveynlerin özel yetenekli çocuklara ilişkin bilgi düzeylerinin ve bakış açılarının programa bağlı değişimini incelemektir. Bu çerçevede çalışmanın örneklem grubu olarak 2022-2023 eğitim öğretim yılının ilk döneminde Düzce Bilim ve Sanat Merkezi’nde açılan programa katılan 15 ebeveyn arasından, oturumların tamamına katılan 12 ebeveynle çalışma sürdürülmüştür. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada verilere ulaşmak için, 3 uzmandan görüş alınarak geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmış yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılmıştır. Analizleri sonuçlarına göre ebeveyn eğitim programına katılanların bilgi düzeylerine göz atıldığında; eğitim öncesi üç alt temada oluşan özel yeteneklilerle ilgili görüşleri eğitim sonrası beş alt temaya çıkmıştır. Bu duruma eğitime katılan velilerin bilgi düzeylerinin artması sonucu ayrıntıları görebilmelerine sebep olduğu düşünülmektedir. Yine özel yetenekli çocuklarının akranlarından ileri düzeyde olduğu, algılarının güçlü, hayal güçlerinin yüksek olduğunun veliler tarafından tespit edildiği belirlenmiştir. Eğitime katılan velilerin çocuklarının duygusal olarak da akranlarından farklılığı ifade ettikleri saptanmıştır. Eğitime katılan velilerin çocuklarının olumlu olan yönlerinin sayısının eğitim sonrası arttığı, özel yeteneğin çocuklarının başarısını arttırdığı düşüncesinin değiştiği, özel yetenekli çocukların planlı ve sorumluluk sahibi olmasının olumlu özellikler olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Yine eğitim sonunda özel yetenekli çocuk ebeveyni olmanın olumlu yanlarına ilişkin görüşlerin arttığı tespit edilmiştir. Araştırmanın sonunda birtakım öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekli Çocuk, Ebeveyn, Aile Eğitim Programı, Bilsem.*

¹Kenan Göktepe, Düzce Üniversitesi, Özel eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı, knngktp@gmail.com

² Doç. Dr. Feyzullah Şahin, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERE YÖNELİK TANILAMA POLİTİKALARININ PAYDAŞLAR AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Melek Altunel¹

Eğitim bireyin var olan yeteneklerinin üst düzeyde gelişimini hedeflemelidir. Bu durum her birey için geçerli olmakla birlikte özel yeteneklilerin eğitimi önem arz etmektedir. Bu bireylerin yetenekleri doğrultusunda eğitilmesi bireye olduğu kadar ülkesine, insanlığa önemli katkılar sağlamaktadır. Araştırmanın amacı özel yetenekli bireylerin tanılama politikalarına yönelik üç farklı paydaş görüşlerinin alınarak oluşturulacak eğitim politikalarına katkı sağlamaktır. Uygulanan politikaların araştırılma sayısı az olduğundan çalışmanın alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma da tanılama süreçleri değerlendirilmiş, aday belirleme sürecine yönelik farklı paydaşlar tarafından mevcut uygulamalar, yapılması gerektiği düşünülen uygulamalar hakkında değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma da özel yetenekli bireylerle ilgili çalışmaları yapan 13 sivil toplum kuruluşu temsilcisi (STK), özel yetenekli bireylerin tanılamam politikaların oluşumunda ve uygulamasında görevli olan Millî Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatı personeli(20), TÜBİTAK bünyesindeki DENEYAP atölyeleri ve TÜBİTAK bünyesindeki bilim merkezlerinden katılımcılarla(10) yarı yapılandırılmış formla yüz yüze, online görüşmeler yapılmıştır. TÜBİTAK özel yetenekli bireylere yönelik çalışma alanı bulunmamaktadır. Ancak TÜBİTAK DENEYAP atölyeleri, bilim merkezlerinin farklı öğrenci seçme yöntemlerinin olduğu görülmüş, araştırmaya dahil edilmiştir. Böylece Millî Eğitim Bakanlığı tanılama sürecini zenginleştirecek farklı uygulamalar elde edilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmış, bulgular MAXQDA nitel veri analizi programıyla analiz edilmiştir. Tanılama süreçlerinde gerek test araç-gereçleri gerekse uygulamalarda farklı uygulamalar yapıldığı görülmüştür. Özel yetenekli bireylerin tanımlarından en yaygın olan yaşlılarına göre üst beceri sergileyebilen bireyler olmalarıdır ancak araştırmada tanılama sürecinde olan aday belirleme sürecinde grup taramalarının öğrencilerin yaşlarından ziyade sınıf gruplarına göre değerlendirme yapıldığı tespit edilmiştir. Yani birinci sınıfta kayıtlı olan 65 aylık bir bireyle 72 aylık bir birey aynı sınava girmekte, aynı başarı beklenmekte, veli talebiyle bu durum 1 yıl uzatılabilmektedir. Değerlendirmeler bireylerin takvim yaşına göre değil kayıtlı olduğu sınıfa göre değerlendirmektedir. Bu uygulamanın aynı sınıfta olan yaşlı büyük bireyler için avantaj olduğu düşünülmektedir. Bu bireylerin 2, 3 sınıfta sınava girme imkanları vardır ancak sınıflarda da aynı uygulamaya maruz kalmaktadırlar. Oysa ki zekâ bireyin performans puanının yaşa bölünmesiyle elde edilmektedir. Grup tarama sürecinde adayların kayıtlı oldukları sınıflara göre değil takvim yaşlarına göre performanslarının değerlendirmeye alınmaları gerektiği düşünülmektedir. Orta-üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarının tanılamada daha fazla temsil edildiği belirlenmiştir. Bunun yanında özel yetenekli bireylerle çalışma yapmayan TÜBİTAK bünyesindeki bilim merkezlerinde de orta üst gelir grubundaki ailelerin çocuklarının temsilinin daha fazla olduğu görülmüştür. Erken tanılama sürecinin önemli olduğu Millî Eğitim Bakanlığı'nın yanı sıra, Sağlık Bakanlığı aile sağlık merkezleriyle iş birliği yapılarak mümkün olduğu kadar erken tanılama sürecinin başlatılması gerektiği görülmüştür. Tanılama sürecinde kurumlar arası iş birliğinin olmadığı ancak bu iş birliğinin elzem olduğu görülmüştür. Tanılama sürecinde görev alan öğretmenlerin özel yetenekli bireyleri tanılamaya yönelik becerilerinin yeterli düzeyde olmadığını katılımcılar tarafından ifade edilmiştir. Tanılama öğretmen deneyiminin önemli olduğu, Tanılanan bireyin eğitim sürecinde öğretmen deneyimi önemli görülmediği tespit edilmiştir. Araştırma sürecinde yeni bir uygulama olan öğrenci yönlendirme komisyonlarıyla ilgili katılımcı görüşlerine yer verilmiştir. Uygulamanın katılımcılar tarafından olumlu karşılanmasıyla birlikte bazı aksaklıkların olduğu görülmüştür. Komisyonlarda görev alan öğretmenlerin alanla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları görüşü mevcuttur. Ayrıca sanat alanında ki seçmelerde sınıf öğretmeninin hem aday gösterip hem de değerlendirmeyi yapılması gözden geçirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: aday belirleme süreci, yaş faktörü, sosyo-ekonomik düzeyin etkisi

¹ Melek Altunel, MEB, melek.altunel@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİN REHBERLİK ARAŞTIRMA MERKEZLERİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN TANILAMA SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ “GAZİANTEP ÖRNEĞİ”

Burcu Türktunç¹, Özcan Elzem Şengül², Hayrunisa Karabacak³

Milletlerin en büyük güç kaynaklarından birisi yetişmiş nitelikli insan gücüdür. Ülkelerin kalkınmasında fen, edebiyat, sanat, ekonomi, ticaret, politika vb. alanlarda öndelik edecek liderler, özel yetenekli bireyler arasından çıkmaktadır. Özel yetenekli bireylerin tespit edilerek mevcut kapasitelerini en üst seviyede kullanmalarına imkan sağlamak, ülkemizin geleceği açısından hayati öneme sahiptir. Özel yetenekli bireylerin farkedilmemesi ve uygun eğitim sağlanamaması ülkemiz açısından büyük kayıp olacaktır. Bu olumsuz ihtimali önlemek için özel yetenekli bireylerin tanılama sürecinin niteliğini en üst düzeye çıkarmak gerekmektedir. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde Tanılama: Özel eğitimi ihtiyacı olan bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile yeterli ve yetersiz yönlerinin, bireysel özelliklerinin ve ilgilerinin belirlenmesi amacıyla tıbbi, psiko-sosyal ve eğitim alanlarında yapılan değerlendirme süreci olarak açıklanmaktadır. Ayrıca bireyin eğitsel değerlendirme ve tanılması rehberlik araştırma merkezinde oluşturulan özel eğitim değerlendirme kurulu tarafından nesnel, standart testler ve bireyin özelliklerine uygun ölçme araçlarıyla yapılır denilmektedir. Ancak uygulamada tanılamamanın, yönetmeliğe uygun nitelikte kapsamlı ve konusunda eğitimli uzmanlar tarafından yapıldığı ve toplumun her kesiminin eşit olarak yararlandığını söylenememektedir. Bu araştırmanın amacı, (RAM) Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından yürütülen özel yetenekli çocukların tanılama sürecini değerlendirmektir. Araştırma nitel araştırma olup, veriler Üstün Yeteneklilerin Eğitim Programlarını Değerlendirme Ölçeğinin (ÜYEPDÖ) tanılama ile ilgili maddeleri üç uzman görüşünden yararlanılarak standartlaştırılmış açık uçlu görüşme formu haline getirilerek toplanmıştır. (Sak, 2012:290) elde edilen veri üzerinde içerik analizi yapılmıştır. Araştırma katılımcılarını Gaziantep İlinde Rehberlik Araştırma Merkezlerinde görev yapan özel eğitim öğretmenleri ile rehber öğretmenlerden oluşturmaktadır. Araştırma 6’si rehber öğretmen ve 3’ü özel eğitim öğretmeni olmak üzere toplam 9 katılımcı ile görüşülmüştür. Araştırma bulgularında elde edilenleri şu şekilde sıralayabiliriz. - Tanılama çalışmaları yıl boyunca düzenli olarak bir tarama kapsamında yapılmamaktadır. Yapılan tanılamalar Bilim Sanat Merkezi öğrenci seçimleri sürecinde okul ve ailelerin müracaat etmeleri halinde yapılmaktadır. - Uygulanan tanılama araçlarının (tarama, test, ölçek, gözlem vb.) öğrencilerin gelişim düzeylerine, kısmen uygun olduğu ve güncellenmeye ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. - Tanılamada öğrencilerin gerçek performansları onların çoğunlukla, gelişimsel farklılıkları, sosyo-ekonomik durumlar gibi nedenlerden olumsuz etkilenmektedir. - Özel yetenekli öğrencilerin özellikleri hakkında aileleri bilgilendirmeyi amaçlayan çalışmalar düzenlenmemektedir. - Öğretmenlere, yalnızca özel yetenekli öğrencileri BİLSEM’e aday gösterme süreci ile ilgili bilgiler verilmektedir. - Tanılanan her özel yetenekli öğrencinin ilgilerini, yeteneklerini ve öğrenme düzeyini belirlemek için bireysel durum değerlendirmesi yapılmamaktadır. Genellikle öğrenme düzeyleri değerlendirilmektedir. -Özel yetenekli öğrencileri tanılamak amacıyla öğrenciler hakkında sadece aile ve öğretmenlerden bilgi toplanmaktadır. - Özel yetenekli öğrencileri tanılama sürecinde nicel ve nitel bilgiler her zaman toplanmamaktadır. Araştırma sonucunda RAM tarafından yapılan özel yetenekli bireylerin tanılama sürecinin hemen her aşamasında nicel ve nitel sorunlar olduğu görülmektedir. Yıl boyunca özel yetenekli öğrencileri tespit etmek amacıyla kapsamlı tarama yapılmaması ve uygulanan tanılama araçlarının (tarama, test, ölçek, gözlem vb.) öğrencilerin gelişim düzeyine uygun olmaması tanılamamanın sonuçlarını tartışılır hale getirmekte ve özel yetenekli öğrencilerin tamamına ulaşımını engellemektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Bireyler, Bilsem Tanılaması, Ram

¹ Burcu Türktunç, Şahinbey Bilim ve Sanat Merkezi, burcuhizli17@gmail.com

² Hayrunisa Karabacak, Şahinbey Bilim ve Sanat Merkezi, krbck.nisa@gmail.com

³ Özcan Elzem Şengül, Adapazarı Bilim ve Sanat Merkezi elzemsengul@hotmail.com

2F ÖĞRENCİLER İÇİN ÇEVRE KİRLİLİĞİ FARKINDALIĞINA YÖNELİK ÖRNEK UYGULAMA

Ümmüye Nur Tüzün¹, Mustafa Tüysüz²

Özel yetenekli öğrenciler bir ya da birkaç yetenek alanında akranlarından daha yüksek performans gösteren öğrencilerdir. Bu yetenek alanları sadece zihinsel yetenek alanları değil, aynı zamanda müzik, görsel sanatlar, liderlik ya da girişimcilik gibi farklı yetenek alanları da olabilmektedir. 2f (iki kere farklı) öğrenciler ise bir ya da birkaç alanda özel yeteneğe sahipken bir ya da birkaç alanda da yetersizlik durumlarına sahip olan öğrencilerdir. Bu yetersizlik durumları görme engeli, işitme engeli, dikkat eksiliği hiperaktivite bozukluğu, otizm spektrum bozukluğu, serebral palsi, öğrenme güçlüğü, süregelen rahatsızlığa sahip olma olabilir. Dolayısıyla 2f öğrencilerin öğretim ortamları yapılandırılırken özel yetenek boyutunda öğrencilerin yaşamışlıklarıyla örtüşmeyen yaşamışlıkların sunulduğu zenginleştirilmiş öğretim ortamları ile daha üst sınıflardan kazanım çekmek suretiyle hızlandırılmış öğretim ortamlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Öte yandan yetersizlik boyutunda ise öğrencilerin özel gereksinimleri göz önüne alınmalıdır. Örneğin görme engeli için kabartmalı materyallere ihtiyaç varken serebral palsi için öğretim ortamının öncelikli olarak ergonomik tasarımına ihtiyaç vardır. Modern toplumlarda yaşamın bir gerekliliği olarak günümüz eğitim pedagojisi kapsayıcı eğitime doğru evrilirken kapsayıcı eğitim felsefesi temelinde eğitimde tek bir çocuk bile geride bırakılmamalıdır ve öğretim her çocuğun ihtiyacına göre tasarlanmalıdır, ölçme ve değerlendirme sürecinde de her çocuğun bireysel ilerleme hızı dikkate alınmalı bağlı değerlendirme yerine süreç değerlendirme, otantik değerlendirme uygulamalarına gidilmelidir. Eğitimciler öğrencilerin özel yetenek ve yetersizlik boyutunda ihtiyaçlarını belirledikten sonra alanyazın taraması temelinde ve iç paydaşlardan da görüş alarak öğretim ortamlarını tasarlarırken materyallerin çok duyuya hitap etmesini ve teknoloji destekli olmasını ön planda tutmalıdırlar. Akran öğretiminde, küçük hedeflerle ilerlemenin işlerliği göz önüne alınırken ölçme ve değerlendirme süreçlerinde bağlam temelli ölçme ve değerlendirmelere, otantik değerlendirmelere önem verilmelidir. Öğretim süreçlerinin sonunda sınırlılıkların değerlendirilmesi yapılmalı ve yaygınlaştırma çalışmaları da yapılmalıdır. Bu bakımdan, mevcut çalışmada görme engeli ve özel yeteneği olan 2f öğrenciler için çevre kirliliği farkındalığına yönelik bir uygulama örneği tasarlanması amaçlanmıştır. Çalışma betimsel bir çalışmadır. Bağlam temelli uygulama değil, sadece örnek bir uygulama tanıtımı söz konusudur. Ders planında 5E öğrenme modeli, argümantasyon stratejisi, Cunningham mühendislik modeli ve öğrenme amaçlı yazma etkinliği iç içe kullanılmıştır. Kimyasal kirliliğinin balıklar üzerindeki etkisi Braille alfabesi ile sorulmuş, soru biraz daha özelleştirilerek balık hücreleri üzerindeki etkisi ile devam edilmiş, genotoksisite testleri 3D materyallerle sunulmuş, Cunningham mühendislik modeliyle daha çok kimyasal kirliliğe maruziyette çok çekirdeklenmedeki artış prototip yapılandırma durumları ile sorgulanmış ve bütün öğretim süreci Braille daktilo ile öğrenme amaçlı yazma etkinliği ile sonlandırılmıştır. Çalışma kapsamında örnek ders planının kullanılabilirliği ileriki 2f öğretim ortamları için önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: 2f öğrenciler, çevre kirliliği farkındalığı, genotoksisite testleri

¹Doç. Dr. Ümmüye Nur Tüzün, Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi, u_tuzun@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-9114-0460>

²Doç. Dr. Mustafa Tüysüz, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, mustafatuyusuz@yyu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-1277-6669>

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN İLĞİ VE YETENEK ALANLARININ KEŞFEDİLMESİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLARIN İNCELENMESİ VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: KİLİS İLİ ÖRNEĞİ

Neslihan Açık¹, Şeyda Dalkılıç²

Ülkemizde yaşlılarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi önde olan, özel akademik yeteneğe sahip özel yetenekli öğrencilerin eğitimleri yapılan tanılama çalışmalarından sonra Bilim ve Sanat Merkezleri tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu kurumlarda öğrenciler Uyum programı ile başlayan süreçte sırasıyla; Destek Eğitim programı, Bireysel Yeteneklerin Farkedilmesi programı, Özel Yeteneklerin Geliştirilmesi programı ve Proje programı olarak son bulmaktadır. Bu süreçte özel yetenekten tanılanan öğrencilerin müzik ve resim yetenek alanlarından hangisinden tanılandığı bilinmesine rağmen genel yetenek öğrencilerinin özel yetenek alanlarının ne olduğu konusu açık değildir. Kurumlarda yapılan destek çalışmalarında öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesi konusunda bazı yetersizlikler olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı yukarıda bahsedilen süreçte karşılaşılan sorunların incelenmesi ve çözüm önerilerinin oluşturulmasıdır. Bilselere devam eden Bireysel Yeteneklerin Farkedilmesi programından Özel Yeteneklerin Geliştirilmesi programına geçen öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesine dair öğretmen, veli ve öğrenci görüşleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda çalışma grubunu, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kilis Bilim ve Sanat Merkezinde çalışan 10 danışman öğretmen ve 20 BYF den ÖYG programına geçen öğrenci ve bu öğrencilerin velilerinden oluşturmaktadır. Bu araştırmada nitel araştırma deseni durum çalışma deseni olarak görülmüştür. Araştırma verileri alanında uzmanlar tarafından hazırlanılmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Veri analizi sonucunda araştırmada dikkat çeken önemli bulgular; öğretmenlerin bu konudaki bilgi ve kişisel deneyimlerinin yeterli olmadığı, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri konusundaki farkındalıklarının düşük olduğu, velilerin beklentilerinin öğrencilerin tercihlerinde baskın rol oynadığı görülmüştür. Araştırmadaki bulgular ışığında bilsen öğretmenlerinin rehberlik ve alan yeterliliklerinin geliştirilmesi için gerekli hizmet içi eğitimleri almaları, bu konuda uygulamalı örnek olaylı eğitimlerin düzenlenmesi, öğrencilerin öz yeterlilik kavramlarını bilerek kendini tanıması, öğrencilere bilinçli destek olacak aile eğitimleri gibi çözümler öngörülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, İlgi, Eğitim, Farkındalık

¹ Neslihan Açık, Kilis Bilim ve Sanat Merkezi, neslihankirisci_@hotmail.com

² Şeyda Dalkılıç, Kilis Bilim ve Sanat Merkezi, seyda468@gmail.com

GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARIN BİLSEM EĞİTİMİNDE KARŞILAŞTIĞI GÜÇLÜKLER VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ: BİR FENOMENOLOJİ ÇALIŞMASI

Sevgi Kırboyun Tipi¹, Mehtap Demirtaş²

Görme yetersizliğinden etkilenmiş çocukların BİLSEM eğitimine dahil edilmesi ve her çocuğun gereksinimine uygun sınav düzenlemeleri yapılması yasal düzenlemelerde yer almasına karşın, uygulamalarda bazı güçlükler yaşanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, görme yetersizliğine (az gören-total kör) sahip çocuğu olan annelerin BİLSEM eğitim hizmetlerinden yararlanma sürecinde karşılaştıkları güçlükleri belirlemek ve belirlenen güçlüklerle yönelik çözüm önerileri üretmektir. Çalışmaya görme yetersizliğine sahip çocuğu olan ve BİLSEM sınav başvuru sürecini gerçekleştirmiş 3 anne katılmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji çalışması yöntemiyle yürütülmüştür. Ailelerin görüş ve önerilerinin belirlenmesi için yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile online görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Veri analizi, araştırma amaçları doğrultusunda içerik analizi yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Veri analizi sonucunda, öğretmenlerin görme yetersizliği hakkında bilgi eksikliği, okul yönetiminin (uyarlanmış) materyal desteğindeki yetersizliği, sınav uyarlamasında yetersizlikler, ailelerin yasal haklarını bilmesinin önemi temaları ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada, BİLSEM sınavına başvuran görme yetersizliğinden etkilenmiş öğrencilerin ailelerinin yaşadıkları güçlükler ve karşılaşılan güçlüklerle nasıl başa çıktıkları, bu güçlüklerin neler yapılırsa önlenebileceği ve BİLSEM hizmetlerinden neler bekledikleri tartışılacaktır.

Anahtar Kelime: BİLSEM sınav uyarlamaları, Görme yetersizliği, Görme engelli, Az gören

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi Sevgi Kırboyun Tipi, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, sevgi.tipi@medeniyet.edu.tr

² Mehtap Demirtaş, İstanbul Üniversitesi, mehtapdemirtas188@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MATEMATİĞİN FELSEFİ TEMELLERİNE İLİŞKİN SORU SORMA BECERİSİ VE MATEMATİK TUTUMU VE ÖZ YETERLİK ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİLERİN İNCELENMESİ

Asuman Akdemir Tirsi¹, Sami Sezer Arbağ², Fatma Yudum Özer Akyüz³

Özel yetenekli öğrencilerin matematiğin felsefi temellerine ilişkin soru sorma becerisi, matematiğe ilişkin tutumu ve öz yeterlik algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesinin amaçlandığı araştırmada karma yöntem araştırması benimsenmiş olup açıklayıcı ardışık desen tercih edilmiştir. Açıklayıcı ardışık desen modelinin ilk aşaması olan nicel kısımda, özel yetenekli öğrencilerin matematiğin felsefi temellerine ilişkin soru sorma becerisi, matematik tutumu ve öz yeterlik puanları arasındaki ilişkiler belirlenirken, korelasyonel araştırma modeli ve puanların cinsiyet açısından karşılaştırılması yapılırken nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma süreci sonunda öğrencilerin matematik tutum ve öz yeterlik algısı puanları belirlendikten sonra öğrencilerden en yüksek, orta ve en düşük puanı alan beşer öğrencinin soruları incelenerek ortaya çıkan durum incelenmiştir. Açıklayıcı desen modelinin ikinci aşaması olan nitel kısımda ise nitel araştırma türlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışmada öğrencilerin matematiğin felsefi temellerine ilişkin soruları matematiksel sorgulama soru kadranı çerçevesinde incelenmiştir. Matematiksel sorgulama soru kadranının ana kategorisinde kapalı ve açık sorular, uyaran temelli ve düşünsel sorular bulunmaktadır. Öğrencilerin matematiğin felsefi temellerine ilişkin sorgulamaları matematiksel gerçeklik, matematiksel soyutlama, temel matematiksel bilgi ve varsayımsal matematik soru bağlamında incelenmiştir.

Araştırmanın çalışma grubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında İstanbul ili ve ilçelerindeki Bilim ve Sanat Merkezlerinde Özel Yetenekleri Geliştirme Programında öğrenim gören 54 özel yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Önal (2013) tarafından geliştirilen “Matematik Tutum Ölçeği”, Umay (2001) tarafından geliştirilen “Matematik Öz Yeterlik Algısı Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilen “Matematik Felsefi Sorgulama Testi” kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yoluyla belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 54 özel yetenekli öğrencinin “Matematik Tutum Ölçeği” ve “Matematik Öz Yeterlik Algısı Ölçeği”ne verdikleri yanıtların sonucuna göre belirlenmiştir. Ölçek puanlarına göre formdan en düşük, orta ve en yüksek puan alan 5’er öğrenci belirlenmiştir. Alt, orta ve üst grupta yer alan 15 öğrenci çalışmanın nitel kısmı için çalışma grubunu oluşturmaktadır. Nicel verilerin analizinde korelasyon ve regresyon analizi ve bağımsız örneklemler t testi, nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin matematik öz yeterlik algıları ve matematik tutumları arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin matematik tutum puanları arasında sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık bulunurken, öz yeterlik algı puanları arasında sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık bulunmamıştır. Cinsiyete göre ise anlamlı farklılık bulunmamıştır. Öğrencilerin matematik öz yeterlik algıları ve sınıf seviyesi matematik tutum puanlarının anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Matematik öz yeterlik algısı puanı yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilere göre matematiğin felsefi temellerine ilişkin sorgulamalarının daha iyi olduğu belirlenmiştir. Öz yeterlik algısı yüksek olan öğrencilerin sordukları soruların arasında daha çok matematiksel soyutlama ve varsayımsal matematik sorularının bulunduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin tamamı değerlendirildiğinde matematiğin felsefi temellerine ilişkin soru sorma becerilerinin yetersiz olduğu söylenebilir. Özel yetenekli öğrencilerin matematik eğitiminde matematik felsefesine daha çok yer verilmesi ve etkinlik tasarımlarının yapılarak yaygınlaştırılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenci, Matematik tutumu, Öz yeterlik algısı, Matematiğin felsefi temelleri, Soru sorma

¹ Asuman Akdemir Tirsi, asumantirsi@gmail.com

² Sami Sezer Arbağ, İstanbul Fuat Sezgin Bilim ve Sanat Merkezi, sezerarbag@gmail.com

³ Fatma Yudum Özer Akyüz, Kadıköy Alev Alatl Bilim ve Sanat Merkezi, yudumozer@yahoo.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN DİNLEDİKLERİ MÜZİK TÜRLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN TANILANDIKLARI ALANA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Demir Kar¹, Yusuf Altunkol²

Bu çalışmada, Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören öğrencilerin tanıldıkları alan ile dinledikleri müzik türlerine ilişkin görüşlerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Çalışmaya Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde 2023-2024 yılları arasında eğitimine devam eden öğrencilerin arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen otuz gönüllü öğrenci katılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenen 10 Genel Yetenek, 10 Müzik ve 10 Görsel Sanatlar öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda dört tema oluşturulmuştur. Söz konusu temalar, “Müzik beğenileri ve tercihleri”, “Ruh hali / duygusal durum”, “Kişisel ve çevresel faktörler”, “Müzik tüketiminde kullanılan mecra” olarak belirlenmiştir. Çalışmanın ön bulgularında öğrenciler; pop-rock’ın en çok dinledikleri müzik tarzı olduğunu, genel anlamda sakin ve huzurlu bir ruh haline sahip olduklarını, arkadaşlarının müzik beğenilerinden etkilendikleri fakat ailelerinkinden etkilenmediklerini, müzik dinlemek için kullandıkları mecraların Youtube, Spotify, Apple Music, Fizy gibi dijital müzik platformları olduğunu belirtmişlerdir. Çalışma henüz devam etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, Bilim ve Sanat Merkezi, Tanılama, Müzik Türleri, Müzikal Beğeni

---

¹ Yusuf Altunkol, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi yusufaltunkoll@gmail.com

² Demir Kar, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, demir.kar@yahoo.com

ÜSTÜN YETENEKLİLER ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE MESLEKİ GELİŞİM UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Sevda Kır¹

Öğretmenler, üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerini ve potansiyellerini geliştirmekten sorumlu olan temel aktörlerdir. Üstün yeteneklilerin eğitimi alanında öğretmen eğitimi ve öğretmenlerin mesleki gelişimi, bu öğrencilerin hak ettikleri nitelikli eğitimi almalarını sağlamada kilit rol oynamaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde öğretmen eğitimi ve mesleki gelişim uygulamaları, eğitim sistemlerindeki farklılıklar, kültürel bağlamlar ve politika öncelikleri gibi nedenlerden bir ülkeden diğerine önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Bu araştırmada, Rusya, İran, İsrail, Güney Kore, ABD, İngiltere, Avustralya, Hollanda ve Türkiye'de üstün yetenekliler eğitimi alanında öğretmen yetiştirme ve mesleki gelişim uygulamalarına ilişkin karşılaştırma yapılması amaçlanmaktadır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi yöntemine göre yapılmıştır. Doküman incelemesi, konu belirleme, belge seçimi, belgeleri inceleme, veri toplama, analiz ve sonuç çıkarma gibi aşamaları kapsamaktadır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi kapsamında çeşitli kod, kategori ve temalar oluşturulmuştur. Rusya'da, öğretmen eğitim programları genellikle özel eğitim derslerini içermekte, ancak üstün yetenekliler eğitim konusunda verilen eğitim sınırlıdır. Üstün yetenekliler eğitimi genellikle bölgesel düzeyde yönetilmekte olup her bölgenin kendi politika ve uygulamaları bulunmaktadır. İran'da ise üstün yetenekliler eğitimine güçlü bir vurgu yapılmakta olup bu alanda özel öğretmen eğitim programları ve dereceleri bulunmaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler genellikle üstün yetenekliler eğitimi konusunda resmi niteliklere ve uzmanlığa sahiptirler. İsrail, üstün yetenekliler eğitimine önem vermekte ve öğretmenler için özel eğitim ve sertifikasyon programları sunmaktadır. Üstün yetenekliler eğitim programları genellikle örgün eğitim sınıf öğretmenleri ile üstün yetenekliler alanındaki eğitim uzmanları arasında işbirliğini içermektedir. Güney Kore'de rekabetçi bir eğitim sistemi bulunmakta ve üstün yetenekli öğrencilere destek sağlamaya odaklanılmaktadır. Üstün yetenekliler eğitimi genellikle normal sınıflara dâhil edilmekte ve öğretmenlere farklılaştırma konusunda eğitim verilmektedir. Amerika Birleşik Devletleri'nde üstün yetenekliler eğitim politikaları ve uygulamaları eyaletlere göre farklılık göstermektedir. Bazı eyaletler, üstün yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenlerden bu alana ait özel sertifika istemektedir. Mesleki gelişim uygulamaları, NAGC gibi kuruluşların düzenlediği atölyeler, konferanslar ve kaynakları kapsamaktadır. Birleşik Krallık'ta, üstün yetenekliler eğitimi genellikle kapsayıcı sınıf uygulamalarına entegre edilmektedir. Farklılaştırmaya odaklanılan öğretmen eğitim programları, farklı öğrenme ihtiyaçlarını karşılama stratejilerini kapsamaktadır. Avustralya'da öğretmen eğitimi programları genellikle farklılaştırma ve kapsayıcı eğitim derslerini içerir. Üstün yetenekliler eğitim uygulamaları eyaletlere göre değişkenlik göstermekte olup bazı eyaletler bu alanda özel bir eğitim ve sertifika vermektedir. Hollanda'da üstün yetenekliler eğitimi genellikle örgün eğitim okullarına entegre edilmekte ve öğretmenlere farklılaştırma konusunda eğitim verilmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler için bireysel öğrenme planlarına odaklanılmaktadır. Türkiye'de ise üstün yetenekliler eğitimi alanına yönelik öğretmen eğitiminde giderek artan bir vurgu bulunmaktadır. Mesleki gelişim faaliyetleri atölyeler, konferanslar ve hizmet içi eğitim programlarını içermektedir. Bazı ülkeler üstün yetenekliler eğitim konusunda iyi yapılandırılmış uygulamalara sahipken, diğerleri programlarını geliştirmeye devam etmektedir. Ayrıca, bir ülke içinde üstün yetenekliler eğitimine verilen önem farklılık gösterebilmektedir, bu da üstün yetenekliler eğitiminde öğretmen eğitimi ve mesleki gelişim uygulamalarında bölgesel düzeyde farklılıklara yol açmaktadır. Kapsayıcı ve farklılaştırma odaklı eğitim uygulamaları yaygın olsa da, üstün yetenekliler eğitiminde öğretmenlere yönelik eğitim ve mesleki gelişim uygulamalarının nicelik ve niteliğinde önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli, Öğretmen yetiştirme, Mesleki gelişim, Dünyadaki uygulamalar

¹ Sevda Kır, Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi, sevdakcelik@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİN AİLELERİNE YÖNELİK UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Şule Demirel Dengeç¹, Saadet Bayar², Saadet Kılıçarslan³, Ömer Faruk Tamul⁴

Bir çocuğun sosyal duygusal, zihinsel ve fiziksel yönden gelişimi ilk olarak aile ortamında başlamaktadır. Aile içerisinde çocuğun ebeveynleri ona okula, sosyalleşmeye veya farklı öğrenme deneyimlerine dair pek çok fırsat sunarlar. Bunların yanı sıra, çocuklarına model olurlar. Tüm bunları gerçekleştirirken birden fazla rolü de üstlenmiş olurlar. Özel yetenekli çocukların aileleri, üstlendikleri rolleri gerçekleştirmek ve kendilerine özgü özel durumlarla baş etmek için bilgi, eğitim, paylaşım gibi desteklere ihtiyaç duyarlar. Dünyada ve Türkiye’de özel yeteneklilerin ailelerine ilişkin çalışmalara bakıldığında; bu konu çok önemli kabul edilmekle birlikte yapılan çalışmaların sınırlılığı dikkat çekmektedir. Bu çalışmada Türkiye’deki özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin ihtiyaçlarını belirlenmesi ve bu ihtiyaçlara yönelik bir uzaktan eğitim programı geliştirilmesi amaçlanmıştır. Böylece özgün ve aynı anda çok daha fazla kişiye ulaşabilecek bir program oluşturulabilecektir. Çalışma amacı doğrultusunda çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı karma yöntem tercih edilmiştir. Araştırmada özel yetenekli öğrencilerin ailelerinin ihtiyaçları temel alınarak aile eğitim programının geliştirilmesi ve programın değerlendirilmesi birkaç aşamada gerçekleştirilmesi söz konusudur. Araştırmanın ilk aşamasında Türkiye’deki özel yetenekli öğrencilerin ailelerinden açık uçlu bir formla ihtiyaçları toplanmış ve bu veriler nitel veri çözüm yöntemlerinden içerik analiziyle çözümlenmiştir. İhtiyaçlara yönelik geliştirilen programın içeriğini özel yeteneklilerin özellikleri, özel yetenekli öğrencilerin yasal hakları, özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitsel düzenlemeler, özel yetenekli öğrencilerde kariyer planlama, özel yetenekli bireylerle iletişim, özel yetenekli bireyler ve disiplin, özel yetenekli bireyler ve sosyal-duygusal destekler ile özel yetenekli bireyler ve teknoloji kullanımı konuları oluşturmuştur. Çözümleme sonucunda elde edilen temalar doğrultusunda uzaktan aile eğitim programı hazırlanmıştır. Aile ihtiyaçlarına yönelik olarak hazırlanan bu detaylı aile eğitim programı 9 kişilik bir aile grubuna interaktif şekilde uygulanmıştır. Bu grubun eğitime ilişkin görüşleri, görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Küçük grupla yapılan görüşmelerin analiz sonuçları ailelerin bu eğitimi çok yararlı bulduklarını göstermektedir. Çalışmanın sonraki aşamasında programın daha kısa bir versiyonu açık ders platformu için hazırlanmış ve yaklaşık 100 katılımcıyla yürütülmüştür. Bu dersi eksiksiz şekilde 36 katılımcı tamamlamıştır. Büyük grubun açık dersin başında ve sonunda doldurduğu değerlendirme formu analizleri ise katılımcıların formdaki maddelerin ortalama puanlarında anlamlı şekilde artış olduğunu göstermiştir. Bu durumda katılımcıların eğitimdeki konulara ilişkin bilgi düzeylerinin aile eğitimi dersi sonrasında arttığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli bireyler, Aileler, Aile Eğitimi, Uzaktan eğitim

¹Şule Demirel Dengeç, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, suledemirel@anadolu.edu.tr

²Saadet Bayar, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, saadetbayar@anadolu.edu.tr

³Saadet Kılıçarslan, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, saadetikilicarslan@anadolu.edu.tr

⁴Ömer Faruk Tamul, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, omerfaruktamul@anadolu.edu.tr

GELECEK HAZIRLIĞI PSİKOEĞİTİM PROGRAMI UYGULAMA DEĞERLENDİRMESİ: SELÇUKLU BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖRNEĞİ

Tuba Kılıçarslan ¹, Osman Kaynar ², Fikret Erdoğan ³

Üstün yetenekli bireyler, çoklu potansiyel-çoklu yetenek, çok yönlülük-yaygın ilgi, erken bilişsel olgunlaşma ve farkındalık, çözüm odaklı düşünme, duyarlılık, gelişime açık olma, keşfetme ve öğrenme arzusu gibi özellikleri bakımından akranlarından farklılık göstermektedir. Bireylerin bu özelliklerinin desteklenmesi ve yetenekleri doğrultusunda doğru sosyal-kültürel etkinliklere/alanlara/eğitim-öğretim kurumlarına ve mesleklere yönlendirilmeleri ülkelerin ekonomik, siyasi, askeri ve teknolojik gelişmeleri açısından önemlidir. Bu doğrultuda üstün yetenekli bireylerin mutlu ve doyum aldıkları bir yaşam sürmeleri için öğrenme arzularının ve yaratıcılıklarının desteklendiği eğitim-öğretim ortamlarının oluşturulması büyük önem arz etmektedir. Kişilik özellikleri, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda ve potansiyellerine uygun bir kariyer planlaması yapmak her öğrenci gibi üstün yetenekli öğrenciler için de önemli bir kariyer gelişimi görevidir. Bu kapsamda MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından “*Bilim ve Sanat Merkezleri Kariyer Rehberlik Programları*” oluşturulmuştur. Çalışmada BİLSEM’e devam eden ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerine yönelik hazırlanan “*Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı*”nın uygulama değerlendirmesinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya Konya Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam eden 10 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla “Program Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Veriler doküman analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; ilgili programın BİLSEM’lere devam eden ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencileri için etkinlik temelli olarak, haftada bir gün iki ders saati (80 dakika) olmak üzere toplam dört oturum şeklinde hazırlandığı tespit edilmiştir. Ayrıca programın ülkemizde ilk kez farklı gelişim düzeylerindeki öğrencilerimize yönelik, ardışık ve birbirini tamamlayıcı nitelikte hazırlanan kariyer rehberlik programları olma özelliğini taşıdığı belirlenmiştir. Uygulama sonrasında katılımcılara yöneltilen “*Program kapsamında hangi becerileri edindiniz?*” sorusuna verilen cevaplara göre; öğrenciler ilgi ve yeteneklerini fark ettiklerini ve ilgi ve yeteneklerini geliştirmek için yapabilecekleri faaliyetleri kavradıklarını, meslek alanları hakkında bilgi sahibi olduklarını ve kendileri için uygun meslekler konusunda farkındalık kazandıklarını, geleceğe hazırlık yapmanın önemini, kariyer yolculuğunda almaları gereken sorumlulukların neler olduğunu ve sorumluluk almanın önemini fark ettiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte katılımcılardan *program kapsamında edindikleri becerileri göz önünde bulundurarak, gelişimlerini 0-10 arasında puanlamaları istenmiştir*. Öğrencilerin tamamının 7 ve üzerinde bir sayı ile gelişimlerini değerlendirdiği tespit edilmiştir. Kariyer kavramının sanıldığı gibi okul ve meslek seçiminden ibaret olmadığını aksine meslek seçimi de dahil olmak üzere yaşam boyu devam eden ve diğer yaşam rollerini de kapsayan bir süreci ifade ettiğinin öğrenciler tarafından dile getirilmesi dolayısı ile, uygulanan programın amacına ulaştığı söylenebilir. “*Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı*”nın BİLSEM’e devam eden 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin kariyer gelişimlerini desteklemede önemli bir boşluğu doldurduğu düşünülmektedir. Üstün yetenekli bireylerin akademik ve sosyal-duygusal gelişim alanlarını desteklemeye yönelik benzer uygulamaların yapılmasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekli Birey, Bilim ve Sanat Merkezi, Kariyer Gelişimi, Psikoeğitim Programı

¹Tuba Kılıçarslan, Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi, Psikolojik Danışman, tubarehberlik42@gmail.com

²Osman Kaynar, Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi, Tarih Öğretmeni, kaynar42@gmail.com

³Fikret Erdoğan, Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi, Fizik Öğretmeni, fikreterdogdu@gmail.com

15. ULUSLARARASI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ROBOT YARIŞMASI'NA KATILAN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN PROJE GELİŞTİRME SÜRECİNİN İNCELENMESİ

Gülsüm Aydın¹, Akif Doğan², Canan Şentürk Barışık³

Bu araştırma, 15. Uluslararası Millî Eğitim Bakanlığı Robot Yarışması çerçevesinde, öğrencilerin Çizgi İzleyen (Temel Seviye) ve Tozkoparan (Temel Seviye) kategorilerinde proje geliştirme becerilerini artırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda süreçte öğrencilerin elde ettikleri deneyimleri ve kazanımları derinlemesine incelemek amaçlanmaktadır. Çalışma, öğrencilerin mühendislik ve robotik becerilerini geliştirme sürecini ve bu yarışmaların onların öğrenme deneyimleri üzerindeki etkisini anlamak için nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni ile tasarlanmıştır. Çalışma grubunu Bilim Sanat Merkezi'nde öğrenim gören 24 öğrenci ve görev yapan 12 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler yapılan içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre öğrencilerin, Bilim ve Sanat Merkezi aktif saatleri dışında atölyelerin öğrencilere açılması, proje amaçlarına uygun ekipmanların kullanımı için hazırlanan dokümanların incelenmesi, öğrencilerin aynı branştaki ve farklı branştaki öğretmenlerle görüşme ve bilgi alışverişi yapma ihtiyacı, proje sürecinde birden fazla prototip geliştirme ve başarısız prototiplerin sorunlarını tespit etme gerekliliği bulunmaktadır. Öğretmenlerle ilgili olarak, bazılarının yarışma süreciyle aktif bir şekilde ilgilendiği ve öğrencilere destek sağladığı görülmüş, ancak bazılarının bu süreçte eksiklik gösterdiği ve okuldaki diğer öğretmenler ve idarecilerin de önemli ölçüde destek sağladığı gözlenmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin Millî Eğitim Bakanlığı Robot Yarışması'na katılımı sırasında elde ettikleri deneyimleri, öğretmenlerin etkileşimini ve yarışmanın başarısına olan katkısını vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kodlama, Proje Tasarımı, Robotik

---

¹ Gülsüm Aydın, Akşehir Bilim ve Sanat Merkezi, aydingulsum377@gmail.com

² Akif Doğan, Akşehir Bilim ve Sanat Merkezi, educationoff@gmail.com

³ Canan Şentürk Barışık, Akşehir Bilim ve Sanat Merkezi, canansenturkbarisik@gmail.com

RESİM YETENEK ALANI TANILAMASININ UZMAN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Songül Esin Erol ¹, Serdar Danış ², Seçkin Göksu³

Ülkemizde küçük yaş gruplarında Bilim ve Sanat Merkezlerinde, lise yaş gruplarında Güzel Sanatlar Liselerinde ve üniversite yaş gruplarında Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültesi Resim Öğretmenliği bölümlerinde resim yetenek alanında öğrenci tanılması yapılmaktadır. Resim yetenek alanında özel yetenekli öğrenci tanılmasının en doğru ve en güvenilir şekilde yapılması hem verilecek eğitimin kalitesi hem de eğitim alacak öğrencinin potansiyelinin ortaya çıkması ve geliştirilmesi bağlamında oldukça önemlidir. Çalışma kapsamında bu noktadan yola çıkılarak uzman görüşleri derlenmiştir. Sanat eğitimi alanında uzman 6 akademisyen, 2 uzman Bilim ve Sanat Merkezi Görsel Sanatlar öğretmeni ve 1 ölçme ve değerlendirme alanı uzmanı Bilim ve Sanat Merkezi öğretmeni ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşmenin transkripti yapıldıktan sonra içerik analiz edilmiştir. Bu araştırmada resim yetenek alanında yapılan tanılama 6 alt başlıkta değerlendirilmiştir. Bu alt başlıklar; değerlendirmenin dijital ortamda yapılması, resim kâğıdı üzerine yapılan çalışmaların dijital ortama aktarılması, komisyonda bulunan değerlendiricilerin sayısı ve görev yapmakta oldukları kurumların çeşitliliği, değerlendirme öncesi komisyonun görüşerek bir sınav kültürü oluşturması, bölgesel farklılıklara dikkat edilmesi ve değerlendirmede kullanılacak ölçeklerin içeriği olarak belirlenmiştir. Alan uzmanlarının başlıklarla ilgili görüşlerine kendi cümleleri ile yer verilmiş, hangi düzeyde olursa olsun en doğru ve en güvenilir değerlendirmenin yapılması için önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Resim, üstün yetenek, görüşme

---

¹ Songül Esin Erol, Bilim ve Sanat Merkezi, songulesinerol@gmail.com

² Serdar Danış, Konya BİLSEM, serdardanis33@gmail.com

^{3b}Seçkin Göksu, Milli Eğitim Bakanlığı, seckingoksu06@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN “YAPAY ZEKÂ” KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Abdurrahman Berk Kaynar¹, Zeynep Duru Görmüş², Osman Kaynar³

Bu çalışmada son günlerde üzerinde en çok konuşulan ve her geçen gün çocukların hayatına daha fazla giren yapay zekâ kavramının özel yetenekli bireyler tarafından nasıl algılandığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenemoloji) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma gurubunu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden 12-18 yaş grubu 170 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada veri toplamak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çocukların, ” Yapay Zeka..... gibidir/benzemektedir. Çünkü.....” ifadesini tamamlamaları istenmiştir. Verilerin analizinde Office programı kullanılmıştır. Elde edilen veriler içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda araştırma gurubundaki özel yetenekli öğrencilerin yapay zeka kavramını ifade etmek için 72 farklı metafor ürettikleri belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından oluşturulan metaforlar her öğrencinin devam ettiği program (BYF, ÖYG, Proje) türüne göre canlı ve cansız olmak üzere 2 ana temada gruplandırılmıştır. En çok üretilen metaforlar, “insan, beyin, zeka” şeklinde olmuştur. Çalışma, özel yetenekli öğrencilerin yapay zekâ kavramına ilişkin sahip oldukları algıları anlama, kavrama ve açığa çıkarmamıza imkân sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, metafor, özel yetenekliler, öğrenci

---

¹Abdurrahman Berk Kaynar, Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, yabgu32@gmail.com

²Zeynep Duru Görmüş, Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, aysedmrgrms@gmail.com

³Osman Kaynar, Selçuklu Bilim ve Sanat Merkezi, Danışman öğretmen, kaynar42@gmail.com

MATEMATİKSEL YARATICILIĞIN ÖLÇÜLMESİ VE GELİŞTİRİLMESİ: BİLSEM ÖRNEĞİ

Gülşah Batdal Karaduman¹

Yaratıcılık esnek, özgün, akıcı ve farklı düşünmeyi içerir. Her insanın farklı alanlarda ve farklı miktarlarda sahip olduğu bir yetenektir. Matematiksel yaratıcılık ise; belirli bir soruna veya benzer sorunlara olağandışı (yeni), bilgilendirici çözüm(ler)le sonuçlanan süreç ve/veya eski bir soruna yeni bir açıdan bakılmasını sağlayacak yeni soruların, olasılıkların formüle edilmesi olarak tanımlanabilir. Matematiksel bir durumda neden ve sonuca ilişkin bir hipotez oluşturma, bu hipotezleri test etme ve yeniden test etme, değişiklikler yapma ve son olarak sonuçları aktarma süreci olarak da tanımlayabiliriz. Genellikle üç ana bileşenle tanımlanır: akıcılık, esneklik ve özgünlük. Akıcılık, yanıtların sıklığı veya sayısıdır. Esneklik, matematiksel bir göreve verilen yanıtlarda kategoriler veya yöntemlerdeki değişikliklerdir. Orijinallik, bir yanıtın diğer yanıtlarla karşılaştırıldığında yeni olmasıdır. Matematiksel yaratıcılık çoğunlukla matematiksel problem çözme ve/veya kurma bağlamında ele alınmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin verilen matematiksel problemlere yönelik yanıtları doğrultusunda matematiksel yaratıcılıkları akıcılık, esneklik ve özgünlük bileşenlerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmaya 7. sınıf 14 Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi katılmıştır. Bu öğrenciler, örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarından özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim vermek üzere açılan Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrencileridir. Öğrencilerin matematiksel yaratıcılıkları yüksek düzeyde tespit edilmiştir. Öğrencilerin yanıtları doğrultusunda matematiksel yaratıcılık kavramı tartışılmış ve matematiksel yaratıcılığı geliştirmek için okullarda uygulanabilecek yöntemler hakkında bilgiler ve öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yaratıcılık, Matematiksel yaratıcılık, Yaratıcılığı geliştiren yöntemler*

---

¹ Doç. Dr. Gülşah Batdal Karaduman, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Temel Eğitim, gulsah@iuc.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN HAYAL GÜCÜ GELİŞİMİ

Azra Kıybar¹

Araştırmanın yapılmasındaki amaç, "İlkokul grubundaki Bilsem öğrencilerinin hayal gücünü geliştirmek için drama mı animasyon mu daha etkilidir?" sorusuna çözüm bulmaktır. Araştırmada iki farklı gruba ayrılmış 3. sınıf Bilsem öğrencileriyle birlikte çalışılmıştır. İki farklı gruptan ilkinde masallar İngilizce ve drama şeklinde anlatılmıştır, ikinci gruba ise masallar İngilizce animasyon olarak izletilmiştir. İlk grup 7 öğrenciden oluşurken, ikinci grup 9 öğrenciden oluşmaktadır. 5 hafta süren süreç boyunca öğrencilere toplam 5 masal bu iki yöntemle anlatılmıştır. Anlatılan masalların ana karakterleri hayvanlardır. Masallar; Fare ile Aslan, Küçük Kırmızı Tavuk, Konuşkan Kaplumbağa, Tavşan Peter'in Hikayesi ve Üç Küçük Domuzcuk' tur. Çalışmanın başlangıcında ve sonunda öğrencilerden "Masal hayvanlarının dışarıda bir günü" temalı resimler yapmaları istenmiştir. Araştırmanın bitiminde öğrencilerin yaptığı resimler sonucunda elde edilen veriler uzman görüşü alınması yöntemiyle değerlendirilmiş ve alanında uzman 3 görsel sanatlar öğretmeni tarafından biçimsel yapı (özgünlük, esneklik, akıcılık) ve anlamsal yapı (özgünlük, esneklik, akıcılık) olarak iki ana başlık altında incelenmiştir. Ortaya çıkan verilerin analizi sonucunda masalları drama olarak dinleyen öğrencilerde hayal gücü gelişim oranı %28,5 iken masalları animasyon olarak izleyen öğrencilerde hayal gücü gelişim oranı % 22,2'dir. Bu sonuçlar masalları drama olarak gören öğrencilerin, animasyon olarak izleyen öğrencilere nazaran hayal gücü gelişiminin daha fazla olduğunu gösterir. Daha kapsamlı sonuçlar almak için aynı araştırma, farklı ve daha kalabalık gruplarla da yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: masal, hayal gücü, drama, animasyon

---

¹ Azra Kıybar, Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, azrakiybar@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN DİL ÖĞRENME STRATEJİLERİ İLE YARATICILIK BECERİLERİ ARASINDAKİ OLASI İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Şevval Zeynep Keskin¹, Feride Acar²

Bu çalışma, üstün yetenekli olarak tanılanmış lise öğrencilerinin dil öğrenme stratejileri ile yaratıcılık becerileri arasında herhangi bir ilişkinin var olup olmadığını, varsa hangi yönde ve ne derece bir ilişki olduğunu incelemek amacıyla yürütülmüştür. Çalışmaya Türkiye'nin farklı illerinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde (Bilsem) öğrenim gören toplam 48 öğrenci katılmıştır. Çalışmanın örneklemini Belsemlerde alan olarak İngilizce tercih etmiş 9, 10, 11 ve 12. sınıf proje öğrencileri oluşturmaktadır. 2022-2023 öğretim yılında yürütülen çalışmada nicel veri toplamak amacı ile Oxford (1990) tarafından geliştirilmiş Dil Öğrenme Stratejileri Envanteri ve Qian, Plucker ve Shen (2010) tarafından geliştirilmiş Yaratıcı kişilik Özellikleri Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama araçları form şeklinde düzenlenmiş ve veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Verilerin analizi SPSS programı kullanılarak betimsel analiz ve Pearson momentler çarpımı korelasyon testi aracılığı ile yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, çalışmaya katılan öğrencilerin dil öğrenme stratejileri envanterinden elde ettikleri ortalama puanın 165,5 (maksimum 250) olduğu, yaratıcı kişilik özellikleri ölçeğinden aldıkları ortalama puanın ise 62,97 (maksimum 85) olduğu görülmüştür. 6 alt boyuttan oluşan dil öğrenme stratejileri envanterinden her bir alt boyuta ait elde edilen puanlar dikkate alındığında, öğrencilerin dil öğrenme stratejilerinden en çok “Telafi stratejilerini”, en az ise “Duyuşsal stratejilerini” kullandıkları görülmüştür. Ayrıca, her iki değişken arasında orta derecede pozitif yönde bir ilişkinin var olduğu ortaya konmuştur ($r = ,442$). Bu sonuçlara dayanarak, İngilizce alanını tercih etmiş Bilsem proje öğrencilerinin dil öğrenme stratejileri kullanımı konusunda farkındalık kazanmaları ve desteklenmeleri için gerekli çalışmaların yapılması gerektiği ve bu durumun yaratıcı kişilik özellikleri göstermeleri konusunda olumlu etkiler yaratabileceği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Dil öğrenme stratejileri, Yaratıcı kişilik özellikleri, Üstün yetenekli öğrenciler

¹ Şevval Zeynep Keskin, Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, sevvalzeynepkeskin@gmail.com

² Feride Acar, Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezi, feride_dag@hotmail.com

"ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARDA SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA AMAÇLARI EĞİTİMİ: PÜYED ÖRNEĞİ"

Cansu Aldemir¹, Çelebi Kalkan²

Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA-Küresel Amaçlar); yoksulluğu ortadan kaldırmak, gezegenimizi korumak ve tüm insanların barış ve refah içinde yaşamasını sağlamak için evrensel eylem çağrısıdır. SKA Birleşmiş Milletler tarafından belirlenen ve 2030 yılına kadar dünya genelinde sosyal, ekonomik ve çevresel sürdürülebilirliği sağlamayı hedefleyen 17 amaç ve 169 alt hedeften oluşmaktadır. Bilişsel, Sosyal ve Duygusal ve Davranışsal Öğrenme boyutları olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları için Eğitim; bilgi, farkındalık ve eylem geliştirmeyi amaçlar. İklim değişikliği, çevresel bozulma, biyolojik çeşitlilik kaybı, yoksulluk ve eşitsizlik dahil olmak üzere karşılaştığımız birbirine bağlı küresel zorlukları ele almak için her yaştan öğrenciyi bilgi, beceri, değer ve tutumlarla güçlendirir. Bu sebeple SAK; ülkemizin geleceği açısından potansiyel olarak görülen özel yetenekli çocuklar özelinde Bilgeliğin Denge Teorisi açısından ayrıca önemlidir. Nitekim bu teoride bilgeliğin sadece zekâ değil, aynı zamanda ortak iyiyi gerçekleştirmek için kullanılan zeka olduğunun altı çizilmektedir. Buradan yola çıkılarak bu çalışmanın amacı, sürdürülebilir kalkınma amaçları eğitiminin özel yetenekli çocukların eğitimindeki katkısının ne olabileceğini incelemektir. Bu sebeple çalışmada sistematik derleme yönteminden yararlanılacaktır. Sistematik derleme, klinik bir soruya yanıt ya da probleme çözüm oluşturmak için, o alanda yayınlanmış tüm çalışmaların kapsamlı bir biçimde taranarak, çeşitli dâhil etme ve dışlama kriterleri kullanarak ve araştırmaların kalitesi değerlendirilerek hangi çalışmaların derlemeye alınacağı belirlenmesi, derlemeye dâhil edilen araştırmalarda yer alan bulguların sentez edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda Sürdürülebilir Kalkınma amaçlarının özel yetenekli çocukların eğitiminde kullanımına yönelik derleme, nicel ve nitel çalışmalar taranarak, bulguları sentezlenecek ve bir sonuca ulaşılabilecektir. Özel yetenekli çocukların eğitiminde SKA'nın yeri ve önemi konusunda önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler, Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Sistematik Derleme.

---

¹Cansu Aldemir, Özel Potansiyel Yetenekliler İlkokulu, puyed.cansu@gmail.com

²Çelebi Kalkan, Kayseri İl Milli Eğitim Müdürlüğü Sınıf Öğretmeni, kalkan38kalkan@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN MESLEK SEÇİMLERİNİN VE AKADEMİK MOTİVASYONLARININ BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Gülsüm Demirci ¹

Bu çalışma, üstün yetenekli olarak tanılanmış ortaokul öğrencilerinin gelecekte hangi mesleklere sahip olmak istediklerini ortaya çıkarmak ve akademik motivasyonlarını cinsiyet, okul türü ve sınıf seviyesi değişkenleri açısından incelemek amacı ile yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini Denizli Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim almakta olan 7. ve 8. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya özel yetenekleri geliştirme programına (OYG) devam eden toplam 89 öğrenci katılım göstermiştir. Veri toplama süreci 2022-2023 öğretim yılı 1. yarıyılında gerçekleştirilmiştir. Veri toplama araçları olarak kişisel bilgi formu ve Vallerand ve diğerleri (1989) tarafından geliştirilen ve Yurt ve Bozer (2015) tarafından Türkçeye uyarlanan Ortaokul Öğrencileri İçin Akademik Motivasyon Ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama işlemi çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; çalışmaya dâhil olan üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin gelecekte en çok sahip olmak istedikleri mesleklerin sırasıyla mühendis (% 31), doktor (% 23,4), bilim insanı ve öğretmen (% 10,4) olduğu ortaya konmuştur. Akademik motivasyon ölçeği aracılığı ile elde edilen verilere göre ise; tüm katılımcı öğrencilerin elde ettikleri ortalama puanın 121,59 (196 üzerinden) olduğu, ayrıca 7. sınıfa devam eden öğrenciler ile 8. sınıfa devam eden öğrencilerin puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Çalışmanın bir değişkeni olan cinsiyet açısından ise, kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha yüksek bir puan elde ettiği ve bu farkın anlamlı olduğu ortaya konmuştur. Özel okula devam eden öğrencilerin ise devlet okuluna devam eden öğrencilere göre ölçekten daha yüksek puan aldığı, yalnız bu farkın anlamlı olmadığı sonucuna varılmıştır. Sonuç olarak, öğrencilerin akademik motivasyonu ile okula karşı tutumları arasındaki yakın ilişki göz önünde bulundurulduğunda, dışsal motivasyon kadar içsel motivasyon kaynaklarının önemi üzerinde daha fazla durulması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, üstün yetenekli öğrencilere yeteneklerini ve ilgilerini doğru bir şekilde değerlendirebilecekleri meslekleri seçmeleri konusunda doğru zamanda rehberlik edilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, Meslek seçimi, Akademik motivasyon

---

¹ Gülsüm Demirci, Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezi, ksgaaktv@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN DİN MERAKINA YÖNELİK BİR İNCELEME

Ece Beril Altın¹, Esra Ilgın Işık², Mert Turgut Toprak³, Seval Topcu⁴

Bu çalışmada özel yetenekli lise öğrencilerinin dine dair merakları odağa alınmış ve bu bağlamda öğrencilerin dine dair merak ettikleri konularla bu konuları merak etme gerekçeleri incelenmiştir. Bu çerçeveden hareketle çalışma özel yetenekli lise öğrencilerinin din merakına dair bir ön çalışma niteliğini taşımaktadır. Araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılı güz döneminde Doğu Anadolu, Ege ve Akdeniz bölgesinde bulunan bir Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 30 lise öğrencinin görüşleri alınarak gerçekleştirilmiştir. Temel nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan çalışmanın verileri yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Bu form vasıtasıyla özel yetenekli lise öğrencilerinin dini açıdan “kişi, dönem, olay, zaman ve mekân” ile ilgili meraklarını ortaya koymaya ve bu merakın gerekçesine ulaşmaya çalışılmıştır. Araştırma verileri betimsel analiz tekniği kullanılarak çözümlenmiş ve öğrencilerin din merakının farklı boyutlarına ilişkin çıkarımlar ortaya konulmuştur. Çalışmanın sonucunda bu çıkarımlardan hareketle din merakına yönelik bir sınıflandırma yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Merakı, Merak Türleri, Özel Yetenekli Öğrenci

---

¹ Ece Beril Altın, Elazığ BİLSEM Mezun Öğrenci, ebaltin32@gmail.com

² Esra Ilgın Işık, Elazığ BİLSEM Mezun, ilginesra23@gmail.com

³ Mert Toprak, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci, mrttrgt23@gmail.com

⁴ Seval Topcu, Elazığ BİLSEM Öğretmen, bermazli23@gmail.com

VELİLERİN BİLİM VE SANAT MERKEZİNDEN BEKLENTİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Sevgi Bektaş Bedir¹, Neslihan Duygu²

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ilkököl, ortaokul ve lise kademelerinde üstün yetenekli çocuklara bilim ve sanat alanında eğitim veren Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde kurulmuştur. BİLSEM'ler öğrencilere genel yetenek, resim ve müzik alanlarında eğitim veren bağımsız özel öğretim kurumlarıdır. Üstün yetenekli öğrenciler örgün eğitim zamanları dışında BİLSEM'e giderek çalışma ve atölyelere katılmaktadırlar. BİLSEM'lerin amacı öğrencilerin sahip oldukları potansiyelleri en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak ve öğrencilere bilimsel çalışma ortamı yaratmaktır. Proje tabanlı öğrenme, bireyselleştirilmiş öğrenme modelleriyle eğitim yapılarak öğrencilerin yaratıcılık, problem çözme, eleştirel düşünme becerileri geliştirilmektedir. BİLSEM'ler bu özelliklerinden dolayı velilerin ilgisini çekmektedir. Her geçen yıl daha çok veli BİLSEM'i tanımakta ve bu doğrultuda bazı beklentiler geliştirmektedir. Bu araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezi'nde ilkököl ve ortaokul düzeyinde öğrencisi olan velilerin BİLSEM'den beklentilerini öğrenmektir. Bu ana amaç doğrultusunda şu alt amaçlara cevap aranmıştır: Velilerin; 1) BİLSEM'e yönelik görüşleri nelerdir? 2) BİLSEM'den genel olarak beklentileri nelerdir? Bu çalışmanın araştırma grubunu 2022-2023 öğretim yılında Orta Karadeniz'deki bir ilçede yer alan bir BİLSEM'de öğrencisi olan 15'i kadın (%55,6), 12'si (%44,4) erkek olmak üzere toplam 27 veli oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu anket formu ile toplanmıştır. Açık uçlu anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik bilgilerini, ikinci bölümde açık uçlu sorularla velilerin BİLSEM'den beklentilerine yönelik görüşlerini almak amaçlanmıştır. Veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Bu araştırmada katılımcıların görüşlerine yönelik doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Katılımcıların düşünceleri doğrudan aktarılıyorken açık kimlikleri verilmeden "V1, V5..." gibi kodlama yolu tercih edilmiştir. Betimsel analiz sonucunda birinci alt amaca ilişkin üç tema ortaya çıkmıştır: *velilerin BİLSEM'deki haftalık toplam ders saati hakkında görüşleri, velilerin BİLSEM'deki ders giriş-çıkış saatleri hakkındaki görüşleri, velilerin BİLSEM'de açılması planlanan atölyeler hakkındaki görüşleri*. İkinci alt amaca ilişkin de üç tema ortaya çıkmıştır: *gezi-gözlem etkinliklerine yönelik beklentiler, ulusal/uluslararası proje/yarışma katılımına yönelik beklentiler, veli-okul iş birlikli çalışmalara yönelik beklentiler*. Araştırma bulgularından yola çıkarak, BİLSEM'li öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkaran ve aile katılımının da olduğu çeşitli etkinlikler düzenlenmesi, veli ve öğretmenlerin bilgilerini paylaşacağı çeşitli organizasyonlar planlanması, her ayın bir günü veli günü olarak planlanarak öğrenci velilerinin etkinlik ve oyun önerilerinin kurum öğrencileriyle paylaşılması, BİLSEM'li öğrencilerin ilgi alanlarına göre çeşitli fabrika, atölye, halk eğitim merkezleri, laboratuvar gibi ortamlarda çalışmalarına imkân verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM), Veli görüşü, Atölye tercihleri*

¹ Dr. Sevgi Bektaş Bedir, Zile Bilim ve Sanat Merkezi, İngilizce Öğretmeni, sevgibektasbedir@gmail.com

² Uzmanı Neslihan Duygu, Zile Cumhuriyet Ortaokulu, Matematik Öğretmeni, neslihanduygu@gmail.com

BİLSEM'DE ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİ OLMAK: FENOMENOLOJİK BİR ÇALIŞMA

Seval Topcu¹

Bu çalışmada, Bilim ve Sanat Merkezlerine (BİLSEM) devam eden özel yetenekli öğrencilerin, BİLSEM'de özel yetenekli öğrenci olmaya yüklediği anlamın ne olduğu merak edilmiş ve bu anlamın açığa çıkarılması amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan çalışma fenomenoloji desenine göre yürütülmüştür. Araştırma, 2019-2020 eğitim öğretim yılının 1.döneminde Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir BİLSEM'e devam eden öğrencilerle yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları, amaçlı örnekleme tekniği kullanılarak ve gönüllülük esaslı gözetilerek belirlenmiştir. Bu çerçevede çalışmanın katılımcı grubu 8 erkek ve 7 kız olmak üzere toplam 15 özel yetenekli öğrenciden oluşmuştur. Araştırma verileri, görüşme tekniği ve açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşmede özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM'de özel yetenekli öğrenci olmaya yükledikleri anlam ile bu anlama ait yapı ve özün ortaya çıkarılması için verilen cevaplar doğrultusunda sonda sorulara da yer verilmiştir. Araştırma verileri analiz edilerek BİLSEM'de özel yetenekli öğrenci olma fenomenine ait anlam ve yapıya ulaşılmaya çalışılmıştır. Analiz işlemi 4 aşamada gerçekleştirilmiştir. 1. aşama, 'parantezleme', 2. aşama 'fenomenolojik redüksiyon', 3.aşama 'imgesel çeşitleme' ve 4. aşama 'anlam ve özlerin sentezlemesini içeren bir sistem takip edilmiştir. Araştırmada katılımcıların görüşlerinden elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgulara göre özel yetenekli öğrencilerin BİLSEM'de öğrenci olma fenomenine ait yapı ve özün 5 bileşenden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu bileşenlerin; "İlginç, eğlenceli ve motive edici BİLSEM", "Güvenli ve etkileşimli öğrenme ortamında bulunma", "Akademik ve kişisel gelişime katkı sağlayan BİLSEM", "Yaparak yaşayarak öğrenme deneyimi kazanmak" ve "BİLSEM kimliğine sahip olmaktan gurur duymak" olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin BİLSEM'i ilginç, eğlenceli, motive edici, rahatlayarak mutlu ve huzurlu oldukları yer şeklinde anlamlandırdıkları görülmektedir. BİLSEM'de sıkılmadıklarını ve motivasyonlarının yüksek olduğunu belirten katılımcılar burada keyifli zaman geçirdiklerini belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan özel yetenekli öğrencilere göre BİLSEM, güvenli ve etkileşimli öğrenme ortamını sağlayan eğitim kurumu anlamına gelmektedir. BİLSEM' de sağlanan olumlu okul ikliminden dolayı kendilerini güvende hisseden özel yetenekli öğrenciler, akademik ve kişisel gelişime katkı sağlayan yer olarak algıladıkları BİLSEM' de bilişsel ve sosyal beceriler açısından gelişim gösterdiklerine inanmaktadırlar. Akademik açıdan bir üst sınıfa ait konuları gördüklerini, sosyal etkinliklere katılarak akran gruplarıyla sosyalleşip duygusal olarak desteklendiklerini düşünmektedirler. Yine katılımcılar BİLSEM' de öğrenmeyi, yaparak yaşayarak, uygulamalı, deneysel ve proje çalışmalarısıyla deneyimlediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca kendilerini BİLSEM kimliği üzerinden tanımlayan özel yetenekli öğrenciler bu durumdan gurur duymaktadırlar. Bu sonuçlar dikkate alındığında BİLSEM'in öğrencilerin zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimine olumlu katkı sunduğu söylenebilir ve bu bağlam üzerinden BİLSEM'lere yönelik iyileştirici ve geliştirici çalışmaların sürdürülmesi gerektiği ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Öğrenci,, BİLSEM, Fenomenoloji

---

¹ Seval Topcu, Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi, bermazli23@gmail.com

“ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE” YAKLAŞIMININ ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİ ÜZERİNE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Feride Acar¹, Recep Şahin Arslan²

Bu çalışma, “Çocuklar için Felsefe (P4C)” yaklaşımının üstün yetenekli 7. sınıf öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisini araştırmak amacı ile yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini Denizli Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezinde (Bilsem) öğrenim gören ve özel yetenekli olarak tanınmış 23, 7. sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma 2021-2022 eğitim-öğretim yılı ikinci yarısında gerçekleştirilmiştir. Karma araştırma deseninin benimsendiği çalışmada, rastlantısal yolla atanan deney ve kontrol grubunun katılımıyla nicel ve nitel veriler toplanmıştır. Nicel veriler Cornell Eleştirel Düşünme Testi (CCTT) X seviyesi ile, nitel veriler ise deney grubu katılımcıları tarafından yazılan yansıtıcı günlük ve değerlendirme formları aracılığı ile toplanmıştır. Nicel veri toplama araçları katılımcılara ön test ve son test şeklinde uygulanmış ve uygulama toplam 10 hafta devam etmiştir. Kontrol grubu ile olağan Bilsem İngilizce konuşma dersi etkinlikleri uygulanırken, deney grubu ile ahlak, insan hakları, adalet, bilgi felsefesi gibi felsefi kavramları ele alan P4C yaklaşımına dayandırılarak hazırlanmış İngilizce konuşma dersleri yürütülmüştür. Nitel veriler içerik analizi yöntemi ile nicel veriler ise SPSS programı aracılığı ile betimsel ve bağımsız örneklem t-testi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada elde edilen bulgulara göre, kontrol grubuna ait eleştirel düşünme becerileri son test puanlarında ön teste göre hafif derecede bir düşüş meydana geldiği, deney grubunun puanlarında ise bir artış meydana geldiği görülmüş ve iki grup arasındaki bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p < .005$). Ayrıca, çalışmada elde edilen nitel veriler ışığında, deney grubu katılımcılarının deneyimledikleri P4C uygulamaları konusunda genel olarak olumlu dönütler verdiği ortaya konmuştur. Sonuç olarak, P4C yaklaşımının uygulanması ile yürütülen İngilizce konuşma derslerinin özel yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumlu etkiler yarattığı söylenebilir. Araştırma sonuçlarına dayanarak, P4C uygulamalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlayabileceğini ve bu yüzden öğretim programlarına erken yaşta başlamak üzere bütünleştirilmesi ve öğretmenlerin P4C konusunda gereken eğitimleri alması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar için Felsefe (P4C), Üstün yetenekli öğrenciler, Eleştirel düşünme becerileri

¹ Feride Acar, Nezihe Derya Baltalı Bilim ve Sanat Merkezi, İngiliz Dili Eğitimi, feride_dag@hotmail.com

² Prof. Dr. Recep Şahin Arslan, Pamukkale Üniversitesi, İngiliz Dili Eğitimi, receparslan@hotmail.com

SÖZEL- DİLSEL YARATICILIĞI KONU ALAN LİSANSÜSTÜ TEZLERE YÖNELİK İÇERİK ANALİZİ

Zehra Topal Altındış¹, Esra Kanlı²

Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de yerel alanyazın için önemli bir veri kaynağı olarak kabul edilen Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi’nde (YÖKTEZ) yer alan sözel-dilsel yaratıcılık üzerine yapılmış lisansüstü tezlerin genel bir değerlendirmesini yapmaktır. Bu değerlendirme çalışmasının diğer bir amacı Türkiye’de sözel-dilsel yaratıcılığın akademik düzlemde nasıl ele alındığını belirlemektir. Söz konusu araştırmada “sözel-dilsel” yaratıcılık olarak kullanılmıştır. Yapılan alanyazın çalışmasında, Lubart ve arkadaşlarının geliştirmiş olduğu EPoC testi ile ilgili yapmış olduğu açıklamalarda “verbal-linguistic creativity (sözel-dilsel yaratıcılık)” şeklinde ya da “verbal-literary creativity (sözlü-edebi yaratıcılık)” şeklinde kullanıldığı gözlemlendiği için bu araştırmada “sözel-dilsel yaratıcılık” ifadesi tercih edilmiştir. Bu bağlamda YÖKTEZ’de belirlenen konuyla ilgili 1990-2023 yılları arasında tamamlanmış lisansüstü tezler incelemeye alınmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında belirlenen yazılı kaynakların detaylı şekilde analizini temsil eden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini titizlikle ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılan bir nitel araştırma yöntemidir. Gerçekleştirilen araştırmada “yaratıcılık, dilsel yaratıcılık, sözel yaratıcılık ve sözel-dilsel yaratıcılık” anahtar kelimeleri kullanılarak aramalar yapılmıştır. Belirlenen anahtar kelimeler ve ölçütler çerçevesinde gerçekleştirilen alanyazın taramasında eğitim- öğretim alanında “yaratıcılık” ile ilgili 314 adet lisansüstü teze, “sözel yaratıcılık” ile ilgili 3 adet lisansüstü teze ve “dilsel yaratıcılık” ile ilgili bir adet lisans üstü teze ulaşılmıştır. Söz konusu sözel-dilsel yaratıcılık üzerine yapılmış çalışmalar kronolojik olarak incelenmekle birlikte; yıl, yazar adı, araştırmanın amacı, üniversite, yöntem, araştırma yaklaşımı ve deseni, yapılan uygulama ya da müdahalenin ne olduğu, müdahalenin ya da uygulamanın ne kadar sürdüğü, veri toplama aracı, örneklem grubu ve örneklemin nasıl seçildiği, bulgular ile sonuç ve son olarak araştırmanın künyesi başlıkları altında kodlanmıştır. Elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bulgular frekans ve yüzde olarak tablolar şeklinde sunulmuştur. Söz konusu yaratıcılık çalışmaları incelendiğinde yaratıcı yazma odaklı çalışmaların ağırlıklı olduğu, sözel-dilsel yaratıcılık ile ilgili çalışmaların ihtiyacı karşılamaktan uzak olduğu bununla birlikte üstün zekâlı/özel yetenekli öğrencileri odağına alan çalışma sayısının çok sınırlı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular odağa alındığında niceliksel farkın bu denli fazla olmasının gerekçesi olarak uygun anahtar kelime yazma sorunu ve sözel- dilsel yaratıcılığın yaratıcı yazma çalışmalarına göre değerlendirmesinin daha fazla zaman ve emek gerektirmesi gösterilebilir. Bu çalışmanın, alandaki özel yeteneklileri odağına alan sözel-dilsel yaratıcılık ile ilgili mevcut boşluğun kapatılmasına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarından yola çıkıldığında ve yaratıcılık çalışmalarına olan ilginin günümüz dünyasında gittikçe arttığı düşünüldüğünde, sözel-dilsel yaratıcılığı odağına alan daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulduğu için bu konuyla ilgili daha fazla çalışma yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Yaratıcılık, Sözel yaratıcılık, Sözel-Dilsel yaratıcılık, İçerik analizi, doküman analizi, nitel çalışma*

¹ Zehra Topal Altındış, Kadıköy BİLSEM, zehratopal.zt@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Esra Kanlı, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, esraKanli@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARDA YARATICI VE ELEŞTİREL DÜŞÜNME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Murat Tekel¹, Savaş Akgül²

Çalışmanın amacı, üstün yetenekli çocukların yaratıcılık ile eleştirel düşünme becerilerinin incelenmesidir. Araştırma örneklemini 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 221 çocuktan oluşmaktadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin yaratıcılık düzeylerini belirlemek için Torrance Yaratıcı Düşünme Testi, eleştirel düşünme becerilerin ölçmek için Cornell Eleştirel Düşünme Testi Düzey X ve araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formundan yararlanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 istatistik programı kullanılmış ve toplanan veriler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı, Bağımsız gruplar t-Testi, Tek Faktörlü Varyans Analizi, Post Hoc-Tukey Testi ile analiz edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda üstün yetenekli çocukların Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Sözel Form ile Cornell Eleştirel Düşünme X puanları arasında orijinallikle esneklik, tümdengelim arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel Form Yaratıcı Kuvvetler Listesi ile Cornell Eleştirel Düşünme X puanları arasında hareket ya da faaliyet, içsel görselleştirme ile tümdengelim puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunun yanı sıra Torrance Yaratıcı Düşünme Testi Şekilsel Form Yaratıcı Kuvvetler Listesinden Hikâye Anlatma, Hareket ya da Faaliyet ve Başlıkların Açıklayıcılığı alt boyutlarından kızlar lehine anlamlı bir fark elde edilmiştir

Anahtar Kelimeler: *Üstün Yetenekliler, Eleştirel Düşünme, Yaratıcılık.*

---

¹ Murat Tekel, Millî Eğitim Bakanlığı, Bakırköy Bilim ve Sanat Merkezi, murtek31@gmail.com

² Doç. Dr. Savaş Akgül, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Eğitim Bölümü, sakgul@iuc.edu.tr

MATEMATİKSEL YARATICILIK İLE SÖZEL OLMAYAN ZEKÂ DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Necati Onay¹, Nesrin Özsoy Bür², Nilgün Kirişçi³

Bu çalışmada, üstün yetenekli ve tipik gelişim gösteren öğrencilerin matematiksel yaratıcılıkları ile sözel olmayan zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma kapsamında, üstün yetenekli ve tipik gelişim gösteren öğrencilerin matematiksel yaratıcılıkları ve zekâ puanları cinsiyet ve sınıf düzeyi değişkenleri bağlamında incelenmiştir. Araştırmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini Aydın ilinde 5, 6 ve 7. sınıf düzeyinde 114 üstün yetenekli ve 110 tipik gelişim gösteren öğrenciden oluşmuştur. Verilerin toplanması aşamasında Matematiksel Üretkenlik Ölçeği ve TONİ-3 testinden yararlanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanı sıra t testi, tek yönlü ve iki yönlü varyans analizi ve korelasyon analizi kullanılmıştır. Analizler sonucunda, üstün yetenekli öğrencilerin tipik gelişim gösteren öğrencilere göre sözel olmayan zekâ testi puanları, matematiksel yaratıcılıkları ve alt boyutları daha yüksek bulunmuştur. Her iki grubun matematiksel yaratıcılık alt boyut puanları yüksekten düşüğe doğru sırasıyla; akıcılık, orijinallik ve esneklik olarak tespit edilmiştir. Üstün yetenekli kız öğrencilerin zekâ puanları erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek olmasına rağmen matematiksel yaratıcılıkları arasında farklılık bulunmamıştır. Tipik gelişim gösteren öğrencilerin zekâ puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemiştir ancak matematiksel yaratıcılıklarında farklılık tespit edilmiş ve kız öğrencilerin matematiksel yaratıcılıkları erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin zekâ puanlarında sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık yok iken tipik gelişim gösteren öğrencilerin zekâ puanlarında sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Üstün yetenekli ve tipik gelişim gösteren öğrencilerin matematiksel yaratıcılık puanları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermiş ve sınıf düzeyi arttıkça matematiksel yaratıcılığın arttığı saptanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin ve tipik gelişim gösteren öğrencilerin zekâ puanı ve matematiksel yaratıcılıkları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Elde edilen sonuçlar alan yazındaki araştırmalar ışığında tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Matematiksel Yaratıcılık, Zekâ, Matematik Eğitimi, Üstün Yetenek

---

* Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹Necati Onay, Söke BİLSEM, Uzman Matematik Öğretmeni, necationay087@hotmail.com

²Nesrin Özsoy Bür, Emekli Öğretim Üyesi, nesrinozsoy@yahoo.com

³Dr. Öğr. Üyesi Nilgün Kirişçi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, nilgun.kirisci@adu.edu.tr

ÖĞRETMENLERİN YARATICILIĞI DESTEKLEME DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ

Ece Öztürk Pulcu¹, Feyzullah Şahin²

Biyoteknoloji ve bilişim teknolojilerinin geldiği noktada dünya hızla değişirken ülkelerin gelişmesi için farklı alanlarda yetenek potansiyeli taşıyan bireyleri yetiştirmenin önemi git gide artmaktadır. Yapay zekâ, büyük veri, artırılmış gerçeklik, blok zincir gibi teknolojilerin kullanımı pek çok alanda büyük değişiklikler getirmektedir. Bu dijital dönüşüm içinde fark yaratabilmek için insanı insan yapan özellikleri ön plana çıkarmak gerekmektedir. 21. Yüzyıl becerilerinden biri olan yaratıcılık, literatürde uzun zamandır kendine yer bulsa da günümüzde bir insanı diğer insanlardan ve rakibi olan makinelerden farklı kılacak en önemli özellikler arasında yer almaktadır. Bu nedenle, küresel bir perspektifle bakıldığında, yaratıcılığın desteklenmesi ve geliştirilmesinin her zamankinden önemli bir yerde konumlandığı görülmektedir. Yaratıcılığın desteklenmesinin bu denli önemli görülmesi nedeniyle, bu çalışmada öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme düzeyleri araştırılmıştır. Ortaokul düzeyinde yürütülen çalışmada; Balıkesir ilinde resmi ortaokul, özel ortaokul ve resmi Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme düzeyleri çeşitli değişkenlere göre incelenmiştir.

Araştırma betimsel tarama şeklinde yürütülmüş, veri toplama aracı olarak Dikici tarafından uyarlanan “Yaratıcılığı Destekleyen Öğretmen İndeksi” kullanılmıştır. Çalışma kapsamında 132 öğretmene ulaşılmıştır. Öğretmenlerin %66,7’si lisans, %33,3’ü lisansüstü eğitim düzeyindedir. Öğretmenlerin %17,4’ü Bilim ve Sanat Merkezinde, %68,2’si resmi ortaokulda, %14,4’ü ise özel ortaokulda görev yapmakta olup branş dağılımları % 24,2 sanatsal, % 34,8 sayısal ve % 40,9 sayısal şeklindedir. Mesleki kıdemlerine bakıldığında öğretmenlerin %20,5’i 0-10 yıl arasında, %25,8’i 20 yıl üzeri ve %53,8’inin 11-20 yıl arasında olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme indeksi ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalaması 4 puanın üzerinde olup, öğretmenlerin yaratıcılık düzeyleri yüksektir. Bu sonuç alandaki diğer çalışmaları doğrular niteliktedir. Ölçek alt boyutlarına bakıldığında öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme düzeylerinin en yüksek olduğu boyut “sorgulama” boyutudur. Yaratıcılığı destekleme düzeylerinin kişisel değişkenlerle karşılaştırmasına bakıldığında, öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme düzeylerinin eğitim durumuna, mesleki kıdeme, branşa ve çalıştığı kurum türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaratıcılığı destekleme düzeylerinin özellikle sorgulama alt boyutunda yüksek olması, öğretmenlerin, sınıflarında eleştiriye açık, sorgulamayı destekleyen bir ortam sunduklarını, öğrencilerin öneri ve sorunlarını önemstediklerini göstermektedir. Yaratıcılığı destekleme düzeylerinin incelenen kişisel özelliklere göre anlamlı bir farklılık göstermemesi ise yaratıcılığın bireysel doğasından kaynaklanıyor olabilir. Bu araştırma eğitim niteliğinin yüksek olduğu bir ilçede 135 gönüllü öğretmen ile yürütülmüştür. Daha kapsamlı sonuçlara ulaşmak için daha geniş yelpazedeki araştırma gruplarıyla daha çok değişkenin incelendiği çalışmalar yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, yaratıcılığın desteklenmesi, BİLSEM

Bu çalışma, birinci araştırmacının bitirme projesi olarak ikinci araştırmacının danışmanlığında tezsiz yüksek lisans bitirme projesi olarak tamamlanmıştır.

¹Ece Öztürk Pulcu, Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi, eceozturkpulcu@hotmail.com

²Doç. Dr. Feyzullah Şahin, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

SOKRATİK SORGULAMA: SİSTEMATİK LİTERATÜR TARAMASI

Bilge Eski¹, Berna Özer², Savaş Akgül³

Sokratik sorgulama, bireylerin bilgi ve düşünme eksikliklerinin, yanlış hipotez ve yorumlarının bilincinde olmalarını destekleyen sistematik bir şekilde oluşturulmuş sorular zincirinden oluşur. Sokrates'ten günümüze kadar gelen Sokratik sorgulamanın öğretimdeki yerini, öğrencilere kazandırdıklarını ve bu yöntemin nasıl daha verimli kullanılabileceği gibi soruların cevabını bulmak son derece önemlidir. Bu çalışmanın, Sokratik sorgulama yöntemini kullanmak isteyen eğitimcilere fikir vermesi, bu yöntemle ilgili eksik kalan noktaların araştırılması için farkındalık uyandırması planlanmaktadır. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı eleştirel düşünme becerilerinin kazandırılmasında kullanılan Sokratik sorgulama yöntemi ile ilgili yapılan ampirik çalışmaları sistematik literatür taraması yoluyla bütüncül olarak değerlendirmektir. Araştırmada Web of Science, SCOPUS ve ERIC veri tabanlarında son 10 yıl için dâhil etme ve dışlanma kriterlerine göre taramalar yapılmıştır. Anahtar kelime olarak “socratic questioning” ve “socratic method” kelimeleri hem ayrı ayrı hem de “critical thinking” kelimeleri ile birleştirilerek “socratic questioning” AND “critical thinking” ve “socratic method” AND “critical thinking” şeklinde kullanılmıştır. Sokratik sorgulama üzerine elde edilen 10 çalışmanın detaylı olarak incelenmesi ve bu makalelerdeki örneğin belirlenmesi sonucunda temalar; Sokratik sorgulamanın öğrenciler üzerindeki olumlu etkileri, Sokratik sorgulamanın kullanılmasını zorlaştıran engeller ve çözümler olarak belirlenmiştir. Ulaşılan makalelerin yarısında Sokratik sorgulama stratejisinin öğrencilerin özellikle eleştirel düşünme becerilerinin gelişimini desteklediğini ortaya koymuştur. Sokratik sorgulama yönteminin öğrencilerin iletişim becerileri üzerinde de olumlu etkisinin olduğu çalışmaların %60'ında vurgulanmıştır. Bu yöntemin öğrenci ve öğretmen iletişimini desteklemesinin yanı sıra öğrencilerin kendi aralarındaki iletişimlerini de desteklediği bulunmuştur. Öğrencilerin Sokratik Sorgulama stratejisinin kullanımında yeterli hazırbulunmuşluk düzeyinde olamamaları karşılaşılan sorunlardan birini oluşturmaktadır. Öğrencilerin kaygı seviyeleri, hata yapma korkuları ve arkadaşları tarafından gülünç duruma düşürülüp utanma ihtimalleri yüzünden de katılım göstermek istemedikleri belirtilmiştir. Endişelerine rağmen sorgulama fikrine alışmak ve içeriğin anlaşılıp anlaşılmadığını kontrol etmek için düşük düzeyli sorgulama, ikili tartışma grupları, daha fazla bekleme süresi, daha kısa yanıtlara izin verilmesi gibi yöntemlerin kullanımı sorunlara getirilen çözüm önerileridir. Öğrenci katılımı dışında öğretmenlerden kaynaklı olarak da Sokratik sorgulamanın kullanılmasını zorlaştıran durumlardan ayrıca bahsedilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sokratik sorgulama, Sokratik yöntem, eleştirel düşünme

---

¹ Bilge Eski, Prof. Dr. Aziz Sancar Fen Lisesi, bilgeeski12@gmail.com

² Berna Özer, Küçükçekmece BİLSEM, brnagulden@gmail.com

³ Doç. Dr. Savaş Akgül, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Eğitim Bölümü, savas.akgul@iuc.edu.tr

İKİ KERE FARKLILIK POTANSİYELİ TARAMA LİSTESİNİN GELİŞTİRİLMESİ*

Seda Şakar¹, Mustafa Baloğlu²

İki kere farklılık, bireyin bir ya da birden fazla alanda yetenekli olmasının yanı sıra bir ya da daha fazla alanda yetersizliğe sahip olması olarak tanımlanmaktadır. Bu çalışmada iki kere farklılık potansiyeli taşıyan öğrencilerin taranması amacıyla bir ölçme aracının geliştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışma, keşfedici sıralı karma yöntemler araştırması deseninde yürütülmüştür. Nitel araştırma çalışma grubu, kartopu örnekleme yöntemiyle belirlenen, 14 katılımcıdan oluşmaktadır (11 öğretmen ve üç uzman). Bireysel görüşmeler (sekiz öğretmen), odak grup görüşmesi (üç öğretmen), madde yazım oturumları (üç alan uzmanı) ve alanyazın taraması sonucunda ulaşılan nitel veriler, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Elde edilen bulgulardan İki Kere Farklılık Potansiyeli Tarama Listesi (İKFTL) madde havuzunun oluşturulmasında yararlanılmıştır. İKFTL madde havuzu, dört alt kategoride toplam 67 madde içermektedir. Nicel araştırma çalışma grubu, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenen 300 öğretmenden oluşmuş ve İKFTL'nin psikometrik özelliklerini araştırmada kullanılmıştır. İKFTL'nin psikometrik özellikleri; dört alt kategori için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi, alt-üst %27 güvenilirliği, Cronbach's α ve McDonald's ω güvenilirlik katsayıları ile incelenmiştir. Öğretmenlerinin %13.33'ü iki kere farklılığa yönelik eğitim almış olduğu ve İKFTL ile değerlendiren öğrencilerin %29-%36'sının yüksek iki kere farklılık potansiyeline sahip olduğu görülmüştür. Elde edilen bulgular alan yazın çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *iki kere farklılık, üstün zekâ, özel eğitim*

---

* Bu çalışma Seda Şakar'ın Mustafa Baloğlu danışmanlığında yürüttüğü yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Arş. Gör. Seda Şakar, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sakarsedaa@gmail.com

² Prof. Dr. Mustafa Baloğlu, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, baloglu@hotmail.com

ÜSTÜN ZEKÂLI/YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE MENTÖRLÜK PROGRAMLARININ KULLANILMASINA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ

Ayşıl Ağaya¹, Şule Kılınç², Adnan Kan³

Üstün zekâlı/yetenekli bireylerin eğitiminde mentörlük, deneyimli bir mentör ile daha az deneyimli bir üstün zekâlı/yetenekli öğrenci arasında, öğrenmeyi, gelişmeyi ve ilerlemeyi teşvik etmek amacıyla karşılıklı güven ve yardımseverlikle oluşturulan ve önemli bir hedefe ulaşılmasını sağlayan istikrarlı ikili bir ilişkidir. Güvene, gerçek bir büyüme ve öğrenme arzusuna dayanan bu ilişki, dikkatli bir şekilde planlanarak yürütülen resmî düzenlemelerden, ortak ilgi alanına ve benzer düşüncelere sahip bireylerin şans eseri bir araya gelmesine kadar uzanmaktadır. Üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin eğitiminde mentörlük öğrencileri teşvik etmek ve eğitmek için önemli bir süreç olarak görülmekte ve öğrencilere olağanüstü deneyimler sağlamaktadır. Bu araştırmada Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) görev yapan öğretmenlerin üstün zekâlı/yeteneklilerin eğitiminde mentörlük programlarının kullanılmasına yönelik tutumlarını belirlemek üzere bir ölçek geliştirmek amaçlanmıştır. Bu amaçla ölçeğin geliştirilme aşamasında sistematik bir süreç izlenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 2022-2023 yılında Ankara ilindeki farklı BİLSEM’lerde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Geliştirilen ölçek toplam 112 kişiye uygulanmıştır. Öğretmenlerden elde edilen ölçek verileri üzerinde açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeğin ön bulgularına göre açımlayıcı faktör analizi sonucunda 4 faktör ve 10 maddeden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Elde edilen bu yapının geçerliliği için doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır ve ölçeğin uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin tamamından elde edilen Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .63 olarak bulunmuştur. Elde edilen ön bulgular ölçeğin BİLSEM öğretmenlerinin üstün zekâlı/yeteneklilerin eğitimindeki mentörlük programlarına yönelik tutumlarını ölçmek için geçerli ve güvenilir olduğunu göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Mentörlük, Üstün zekâlı/yetenekli, Ölçek, Tutum

---

¹ Arş. Gör. Ayşıl Ağaya, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, aysilagaya@gazi.edu.tr

² Arş. Gör. Şule Kılınç, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sule_kilinc@hacettepe.edu.tr

³ Prof. Dr. Adnan Kan, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, adnankan@gazi.edu.tr

YARATICI PROBLEM ÇÖZME TEKNİĞİNİN YARATICILIĞA ETKİSİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

Şule Kılınç¹, Seda Nur Şakar², Savaş Akgül³

Bu araştırmada üstün zekâlı/yetenekli bireyler örnekleminde Yaratıcı Problem Çözme tekniğinin kullanıldığı araştırmaların sistematik olarak incelenmesi ve Yaratıcı Problem Çözme tekniğinin yaratıcı düşünme becerisine etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın verilerini toplamak için bir başlangıç tarihi sınırlamasına gidilmeksizin 2022 yılının aralık ayında “creative problem solving” ve “creativity*” anahtar kelimeleri ile Web of Science (WoS), Scopus ve ERIC veri tabanlarında taramalar yapılmıştır. Ulaşılan çalışmalar için yayın dilinin İngilizce veya Türkçe dillerinden biri olmasına ilişkin çeşitli kısıtlamalar yapılmıştır. Veri tabanlarında anahtar kelimeler ile arama yapılmış ve toplamda 402 araştırmaya ulaşılmıştır. Bu tarama sonucunda tekrar ettiği belirlenen 175 araştırma elenmiştir. Geriye kalan 227 araştırmadan dokuzu tam metnine erişilemediği için dışlanmıştır. Kalan 218 araştırma, dil ve yayın türü açısından incelenmiştir. Öncelikle yayın türü açısından kitap ve kitap bölümlerinin dışlanmasına yönelik bir sınırlama yapılmıştır ve ulaşılan çalışma sayısı 189’a düşmüştür. Sonrasında ise çalışmalar İngilizce ve Türkçe dilleri ile sınırlandırılmış ve çalışma sayısı 168’e düşmüştür. 168 çalışmanın araştırma amaçları doğrultusunda uygunluğuna karar verme amacıyla başlıkları ve özetleri incelenmiştir. Araştırmada dahil etme ölçütleri (a) Yaratıcı Problem Çözmeye yönelik bir müdahaleye sahip olma ve (b) İngilizce veya Türkçe dilinde yayınlanmış olma olarak belirlenmiştir. Dışlama ölçütleri ise (a) Yaratıcı Problem Çözme ile ilgili olmama, (b) ampirik veri içermiyor olma ve (c) meta-analiz için gereken bilgileri raporlamamış olma olarak belirlenmiştir. Bu çerçevede 168 çalışmanın özetleri, dahil etme ve dışlama ölçütleri kapsamında incelenmiştir. İncelenen 168 dahil etme ölçütlerini karşılayan 10 çalışma meta-analiz sürecine dahil edilmiştir. Araştırmanın verileri analiz edildiğinde Yaratıcı Problem Çözmeye yönelik müdahale yapılan gruplarda yaratıcılık puanlarının artış gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular alan yazın çerçevesinde tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcı problem çözme, Yaratıcı düşünme, Yaratıcılık, Üstün zekâlı/yetenekli

¹ Arş. Gör. Şule Kılınç, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sule_kilinc@hacettepe.edu.tr

² Arş. Gör. Seda Nur Şakar, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, sedasakar@hacettepe.edu.tr

³ Doç. Dr. Savaş Akgül, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Özel Eğitim Bölümü, savas.akgul@iuc.edu.tr

TÜRKİYE'DE BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNE İLİŞKİN YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ

Rüya Eşme¹

Bu araştırmanın amacı 2013-2023 yılları arasında Bilim ve Sanat Merkezlerine ilişkin yapılan lisansüstü tezlere genel bir bakış sağlamaktır. Tezlerin analiz edilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden belge/doküman incelemesi tekniği kullanılmıştır. Ulaşılan tezlerde; tez türü, yıl, üniversite, araştırma konusu, örneklem/çalışma grubu, araştırma yöntemi, modeli, veri toplama araçları ve veri çözümlemesi şeklinde çeşitli değişkenler açısından toplam dokuz kategori geliştirilmiştir. Lisansüstü çalışmalara, YÖK (Ulusal Tez Merkezi) veri tabanına kayıtlı tarama bölümüne “Bilim ve Sanat Merkezi, Bilsem” yazılarak, 13 doktora ve 69 yüksek lisans tezi toplamda 82 tez incelenmiştir. Verilerin incelenmesinde doküman analizi yaklaşımı benimsenmiştir. Araştırmanın verileri betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularından elde edilen veriler frekans ve yüzde tablolarıyla gösterilerek yorumlanmıştır. Araştırmada bulgularına göre en fazla Nitel araştırma tekniklerinin yoğun olarak kullanıldığı, en çok Tarama modeli kullanıldığı, veri toplama aracı olarak Anket uygulamasının tercih edildiği, veri analizi yapılırken içerik analizi kullanıldığı ve çoğunlukla Eğitim ve Öğretim konulu tezler yazıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve sanat merkezi, doküman incelemesi, lisansüstü tez

---

¹ Rüya Eşme, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, laslisa01@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GERÇEK YAŞAM PROBLEMLERİNE İLİŞKİN YARATICI PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE YÖNELİK BİR MODEL ÇALIŞMASI

Seda Arslan¹, Yaşar Çelik²

Literatürde yer alan tanımlara göre “özel yetenekli çocuklar” herhangi bir ya da birkaç alanda ortalama üzeri zekâ, motivasyon ve yaratıcılık becerisine sahip bireyler olarak değerlendirilmektedir. Renzulli özel yetenekli bireylerde bu üç özelliğin de bulunması gerektiğini, herhangi birisinin eksik olması durumunda bu bireylerin özel yetenekli olarak tanımlanamayacağını ifade etmektedir. Özel yetenekli çocuklarda belirgin olan bu özelliklerin daha da geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmada, daha çok özel yetenekli çocuklarda yaratıcılığın geliştirilmesi üzerinde durulacaktır. Zira, özel yetenekli bireyler toplumların kalkınmasında önemli birer potansiyel olarak da görüldüğü için, bu bireylerin yaratıcılık ve problem çözme becerilerini gerçek yaşama aktarmaları önemli görülmektedir. Her bireyde olduğu gibi özel yetenekli bireylerin de yeteneklerini geliştirmede kritik dönemlerin olduğu düşünüldüğünde erken yaşta yaratıcılık ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesine önem verilmesi gerekmektedir. Fakat dünya literatüründe örnekleri olmasına karşın, ülkemizde yaratıcı problem çözme becerisine yönelik bir model ya da model geliştirme çalışmasına rastlanmamıştır. Özellikle literatürde özel yetenekli bireylerin gerçek yaşamda karşılaştıkları problemleri çözmedeki yetkinliklerinin önemini belirtilmesine karşın, bu bireylerin gerçek yaşam problemleri üzerine yapılan yaratıcı problem çözme çalışmalarına rastlanmamıştır. Bu sebeple çalışmanın amacı, özel yetenekli çocukların gerçek yaşam problemlerine ilişkin yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik bir model çalışması yapmaktır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Dokümanlar birtakım kriterler göz önünde bulundurularak belirlendiği için amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılarak seçilmiştir. Bu ölçütler arasında dokümanların a) yayın yılları, b) ilkökul düzeyine uygun olmaları ve c) uluslararası bir yayın olmaları gibi hususlar dikkate alınmıştır. Çalışmada analizi yapılan dokümanlar arasında üstün yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal gelişimleri, sosyal duygusal gelişim modelleri ve yaratıcı problem çözme konularını içeren 50 makale, ses kayıtları, kitaplar bulunmaktadır. Dokümanların incelenmesi sonucunda özel yetenekli çocukların gerçek yaşam problemlerinin büyük kısmını sosyal-duygusal faktörlerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Yine farklı ülkeler tarafından yayınlanan dergi ve kitapların incelenmesi sonucunda sosyal duygusal ve yaratıcı problem çözme olarak iki farklı model belirlenmiştir. Bu çalışmada Dr. Gil Noam ve PEAR tarafından geliştirilen Clover Modeli (Sosyal Duygusal Gelişim Modeli) ve Isaksen, Dorval ve Treffinger tarafından geliştirilen yaratıcı problem çözme basamaklarının birleşiminden gerçek yaşamdaki sosyal duygusal problemlerin çözümüne ilişkin yaratıcı bir model tasarlama çalışması yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın sonucunda gerçek yaşama ilişkin sosyal duygusal yaratıcı problem çözme basamakları olarak 1) geliştirilmesi beklenen sosyal duygusal durumun farkına varma, 2) geliştirilmesi beklenen sosyal duygusal durum ile ilgili bir fikir karmaşası belirleme, 3) veri toplama, 4) problemi kendi bakış açısıyla ve başkalarının gözünden ifade edebilme, 5) çözüme ilişkin fikirler üretme, 6) ürettiği çözümler içerisinden uygun olanı seçme ve yaşına uygun bir şekilde ifade etme, 7) kabul oluşturma ve çözüme ilişkin duygularını düzenleme olarak belirlenmiştir. 4. sınıf düzeyindeki BİLSEM öğrencilerinin gerçek yaşam problemleri üzerinde yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirmek amacı ile tasarlanan etkinlikler bu model çalışmasının basamakları doğrultusunda hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: *Özel yetenek, yaratıcı problem çözme, gerçek yaşam problemleri, sosyal duygusal gelişim*

¹Seda Arslan, Hatay Vali Teoman İlkokulu Sınıf Öğretmeni, sedaarslan123@gmail.com

² Doç. Dr. Yaşar Çelik, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sınıf Eğitimi Bölümü, ycelik@omu.edu.tr,

**Bu bildiriye sunulan veriler doktora tezinde kullanılacaktır.

K- POP HAYRANI ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE ETNOGRAFİK BİR ARAŞTIRMA: ARAFTA MI KALİYORLAR?

Miraç Ilgın Yıldız, Toprak Aşa¹, İlkur Akkuş²

Son yıllarda dünyada ve ülkemizde hızla yaygınlık kazanan K-Pop kültürüne olan hayranlık dikkat çekici hâle gelmektedir. Bu müzik tarzını ve gruplarını temsil eden kişilerin günlük yaşam biçimlerinin genç kuşakların gündeminde fazlaca yer alması ve taklit edilmesi, K-Pop müziğinin araştırılmasını gerekli kılmaktadır. Türkiye’de yapılan araştırmalar, K-Pop ’un gençler üzerinde etkileri olduğunu göstermektedir. Kültürel formlarla desteklenen akım, gençlerin dikkatini çekmekte, hayat anlayışlarını etkilemektedir. Etkisi hızla yayıldığı ve bir alt kültür oluşturduğu için K-pop son zamanlarda araştırmacıların ilgisi³ni çekmektedir.

Bu projenin amacı K-pop hayranlarının toplumda ki yeri yaşantıları ve uğradıkları baskı ile ilgili olarak özel yetenekli öğrencilerin bakış açısı, sosyal hayatları ve davranışlarını cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi demografik özellikler açısından incelemektir. Araştırmada katılımcıların K-Popa dair farkındalık ve K-Popun hayatlarına olan etki düzeyleri, bununla birlikte K- Pop kültürünün yarattığı etkilerini kamuoyuna göstermek amaçlanmıştır. Aynı zamanda Bilim ve Sanat merkezinde uygulanan bu saha çalışması sonucunda katılımcıların K-Pop kültürü ile bir kazanım elde ediyorlar mı ya da kazandıkları farklı özelliklerin topluma herhangi bir etkisi oluyor mu sorularından yola çıkarak çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini Adana ilinde yaşayan, Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören ve K-Pop dinleyen, 2008-2012 yılları arasında doğmuş Z Kuşağıolarakta tabir edilen 10-14 yaş aralığında ki özel yetenekli bireyler oluşturmaktadır. Örnekleme yöntemi olarak “kartopu örnekleme” seçilmiştir. Nitel araştırmalarda görüşme sayısının belirlenmesinde kullanılan uygunluk noktası kriterine uygun şekilde katılımcı sayısı belirlenmiş ve 10 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların düşüncelerini öğrenmeye yönelik 13 soru hazırlanmıştır. Sonrasında üç uzmandan görüş alınarak son hali verilmiştir. Katılımcıların isimleri Ö1, Ö2, şeklinde kodlanmıştır. Çalışmanın teorik bölümünde literatür tarama yöntemi kullanılarak konu ile ilgili yazılmış olan makaleler, tezler, kitaplar ve diğer materyaller incelenmiş, veri toplama sürecinde derinlemesine mülakat yöntemi kullanılmıştır.

“K- Pop Hayranı Ortaokul Öğrencileri Üzerine Etnografik Bir Araştırma: Arafta mı Kalıyorlar?” adlı çalışma, K-Pop müziği üzerine yapılan çalışmalardan farklı olarak bu şarkıcı ve grupların öğrencinin değer yargılarına, aile ve arkadaş ilişkilerine etkilerini anlamaya yönelik yapılmış bir çalışmadır. Yapılan çalışmada alınan sonuçlar literatürdeki pek çok çalışma ile paralellik göstermekte olduğu görülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören özel yetenekli olarak adlandırılan öğrencilerle yapılan görüşmeler olması ve bu öğrencilerinde K-Pop gruplarındaki bireyleri rol model olarak benimsemesi ve yaş oranı küçüldükçe hayranlığın ve bağlılığın artması da konu ile ilgili daha geniş çaplı çalışmaların gerekliliğini göstermiştir. Bu tarz müziğin ve bu gruplarda ki üyelerin olumlu ve olumsuz olası etkileri üzerinden ulaştığımız tespitler değerler eğitimi noktasında olumsuz etkilerine karşı farkındalık oluşturmaya dönük ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır.

K-Pop seven ve dinleyen öğrencilerin sosyal çevrelerinden ve ailelerinden aldığı geri bildirimler çözümlendiğinde büyük bir kısmının olumsuz geri bildirim maruz kaldığı anlaşılmaktadır. K-pop ve Kore kültürünün sadece bir müzik kavramı olarak değil kendini tanıma ve tanımlama yolu olarak tercih edildiği görülmektedir. Bu bilgiden yola çıkarak K-pop aslında sadece bir müzik türü olarak değil gençlerin kendini bulma ayrıca kişiliklerini fark etme, kendini, ispatlamanın bir aracı olarak kullanılmakta olduğu söylenebilir.

Görüşmelerde sorulara verilen cevaplara dayanarak katılımcıların K-pop kültürünü sosyalleşmek ve kendini geliştirip tanıtmak amacıyla kullanıldığı ortaya çıkmıştır. Sosyalleşme ve aile ilişkileri konusunda yetersiz kaldıklarını hissettiklerinde bu müzik tarzının içinde olmak daha güvende hissetmelerini sağladığı ortak ifadeleri olması dikkat çekmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kore, Kültür, K-pop, Müzik Kültürü

¹ Ilgın Miraç Yıldız, Çukurova Bilsem Öğrencisi, yildizilgin065@gmail.com

² Toprak Aşa, Çukurova Bilsem Öğrencisi, toprrak1995@gmail.com

³ İlkur Akkuş, Çukurova Bilsem, ilknurlevent01@gmail.com

TASARIM ODAKLI DÜŞÜNME VE MATEMATİKSEL MODELLEME ENTEGRASYONU: ÖĞRENCİ BAŞARILARI VE YARATICILIKTA YENİ BOYUTLAR

Tuğba Coşkun¹, Sezen Fırat²

Tasarım, gereksinimleri ve hedefleri dikkate alarak bir tasarım nesnesinin tanımını oluşturmayı amaçlayan tekrarlayan bir keşif sürecidir. Bu süreçte tasarımcılar takım arkadaşlarıyla iletişim kurarak kavramlarla ilgili bilgi edinir, üretir ürettiği bilgiyi görselleştirir, dönüştürür, değiştirir. Tasarım odaklı düşünme, tasarımcının düşünce şekline ilham alarak ortaya çıkan bir problem çözme yaklaşımıdır. 21. yüzyılda, tasarım düşüncesi yaklaşımı, mühendislik ve mimarlık gibi disiplinlerde olduğu gibi iş dünyasında da giderek önemli bir odak noktası haline gelmiştir. İnsan merkezli bu yaklaşımın, farklı bakış açıları sunan yenilikçi problem çözme yöntemlerine yönelik olarak eğitim ve öğretim alanına da entegre edildiği bilinmektedir. Tasarım odaklı düşünme felsefesinin eğitimde yer edinmesi yeni bir süreç olsa da hatırlama, anlama, uygulama, analiz etme, değerlendirme ve yaratma gibi her türlü bilişsel aktiviteyi kapsamı nedeniyle eğitim alanına uyumunun yüksek olması beklenmektedir. Tasarım odaklı düşünme, kısaca günlük hayat problemlerine matematiksel çözümler sunma olarak tanımlanan matematiksel modelleme yaklaşımı gibi öğretim hedefi olarak üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeyi ve öğrencilerin zor problemleri etkili bir şekilde çözmelerini hedeflemektedir. Öğrencilerin güven, yaratıcılık, işbirliği, ekip çalışması, eleştirel ve analitik düşünme gibi 21. yy becerilerinin gelişiminde de katkı sağlamaktadır. İncelenen çalışmalarda her iki yaklaşımın da öğrencilerin problemleri çözmek için yaratıcı, yenilikçi, sistematik ve eleştirel düşünme becerilerine katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu çalışmanın ana amacı Tasarım Odaklı Düşünme ve basamaklarını matematiksel modelleme yaklaşımı kullanarak örnek bir senaryo üzerinde açıklamaktır. Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim alan dört lise öğrencisi ile çalışılan ve ulusal bir yarışma probleminin çözüm sürecinde matematiksel modelleme yaklaşımı kullanarak, tasarım odaklı düşünme basamaklarının nasıl uygulandığı adım adım açıklanmıştır. Öğrenciler üç ay süren bir çalışma süreci sonunda Türkiye birinciliği elde ederek uluslararası yarışmaya katılım hakkı kazanmıştır. Bu bağlamda bu çalışma, eğitimde hem tasarım odaklı düşünme hem de matematiksel modelleme yaklaşımlarının etkili bir şekilde entegre edilebileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Tasarım Odaklı Düşünme, Üstün Yetenekliler, Matematiksel Modelleme, 21. yy becerileri*

¹ Tuğba Coşkun, Şehit Fatih Sıtır Bilim ve Sanat Merkezi, Matematik Öğretmeni, tuubacoruh35@gmail.com

² Sezen Fırat, Şehit Fatih Sıtır Bilim ve Sanat Merkezi, İngilizce Öğretmeni, sezenfirat@gmail.com

İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞSEL YETENEKLERİ İLE AKADEMİK BAŞARILARINI TAHMİN ETME: KESİTSEL ÇALIŞMA

Selin Bozbey Esmeroğlu¹, M. Bahadır Ayas²

Çocuklar ilkokula farklı hazırbulunuşluk düzeyleriyle başlarlar. Çünkü her bir çocuk farklı bir çevrede yetişir ve farklı bir yetenek düzeyindedir. Örneğin kimi çocuklar ilkokula başlamadan önce önemli düzeyde okuma ve matematik becerileri kazanmış olabilirler. Aynı şekilde kimi çocuklar da bu becerileri çok az edinmiş ya da hiç edinmemiş olabilirler. Farklı hazırbulunuşluk düzeyinde olan çocukların oluşturduğu heterojen bir sınıf ortamında beceriler açısından önemli ayrımlar olabileceği ifade edilebilir. Ayrıca bu becerilerin daha da gelişmesi veya ayrımların azalması genel yetenek düzeyi ile de ilişkilidir. Zekanın akademik başarıyı yordayıcı olarak görülmesi uzun zamandan beri süregelen bir görüştür. Alanyazında öğrencilerin akademik gelişimindeki farklılıklar genellikle eklenerek artan avantaj bakış açısıyla değerlendirilmiştir. Bu bakış açısına göre, erken yaşlarda bireyde var olan avantajlar giderek daha büyük avantajlara dönüşmektedir. Bu çalışmada amaç öğrencilerin sahip oldukları bilişsel seviyelerinin okul sürecinin farklı basamaklarında edindikleri becerileri nasıl etkileyeceğini ortaya koymaktır. Bu amaçla ilkokulun başında zeka puanları elde edilen 1,2,4. Sınıf öğrencileri okuma becerisinden elde ettikleri başarı doğrultusunda değerlendirilecektir. Ayrıca akademik başarıları öğrencilerin sahip oldukları farklı değişkenler ışığında da değerlendirilecektir. Araştırma, tarama modeli türlerinden genel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırma, genel tarama modellerinden kesitsel araştırma modelinin bir türü olan tekrarlayan kesitsel modele uygun olarak planlanmıştır. Bu modele göre gelişim, çeşitli gelişmişlik evrelerini temsil ettiği kabul edilen, birbirinden ayrı gruplar üzerinde ve bir anda yapılacak gözlemlerle belirlenmeye çalışılır. Çalışma Eskişehir ilinde yer alan bir ilkokulda farklı sınıf seviyelerindeki 40 kız, 35 erkek öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Tüm öğrencilerin 1. Sınıfın başında uygulanan ASİS zeka test puanlarının yanı sıra aynı zaman diliminde bireysel olarak uygulanan Sesli Okuma Becerileri Testi (SOBAT) sonuçları elde edilmiştir. 1,2,4. Sınıf öğrencileri zeka puanları doğrultusunda kategorilere ayrılmış ve farklı sınıf seviyelerindeki okuma becerilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Korelasyon analizlerinden elde edilen ön bulgulara göre zeka puanı yüksek olan öğrencilerin daha düşük seviyede zeka puanına sahip olan öğrencilere göre okuma becerilerindeki gelişim oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durum öğrencilerin okul öncesi eğitim alma durumları, ebeveyn eğitim seviyesi, sosyoekonomik statü vb gibi farklı değişkenler açısından da değerlendirilecek ve sonuçlar kongrede paylaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Bilişsel yetenek, akademik başarı, tekrarlayan kesitsel model*

¹ Arş.Gör. Selin Bozbey Esmeroğlu, Anadolu Üniversitesi, Özel Yetenekliler ABD, bozbeyselin@gmail.com

² Doç. Dr. M. Bahadır Ayas, Anadolu Üniversitesi, Özel Yetenekliler ABD, bahadirayas@gmail.com

BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN YARATICILIK BECERİLERİNE YÖNELİK ÖZ DEĞERLENDİRMELERİ VE EBEVEYN GÖRÜŞLERİ

Yeşim Özdeniz¹, Hilal Aktamış²

Bu çalışmada üstün yetenekli 5. sınıf öğrencilerinin yaratıcılık konusundaki öz değerlendirmeleri ve bu bağlamdaki ebeveyn görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Durum çalışması yönteminin kullanıldığı araştırmada bir Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim alan 5. sınıf düzeyindeki 27 öğrenciye Bilimsel Yaratıcılık Testi uygulanmış, testten en yüksek ve en düşük puanı alan üçer öğrenci olmak üzere altı öğrenci belirlenerek bu öğrenciler ve ebeveynleri ile bire bir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ebeveyn görüşmelerinde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu, ebeveynlerin yaratıcılık konusundaki görüşlerini, öğrencilerin erken çocukluk döneminden itibaren gösterdikleri yaratıcılık ve bilimsel yaratıcılık özelliklerine yönelik değerlendirmelerini kapsamaktadır. Öğrenciler ile gerçekleştirilen görüşmeler ise öğrencilerin yaratıcılık ve yaratıcılık alanlarına ilişkin öz değerlendirmelerini içermektedir. Görüşme kayıtları yazılı dokümana dönüştürülmüş ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Öğrenci ve ebeveyn görüşmelerinin içerik analizinden elde edilecek bulguların birlikte değerlendirilmesi ile üstün yetenekli öğrencilerin ve ebeveynlerinin, yaratıcılık becerilerine yönelik görüşlerine ilişkin bir perspektif oluşturulacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli, Yaratıcılık, Bilimsel yaratıcılık, Öz değerlendirme, Ebeveyn görüşü

---

¹Yeşim Özdeniz, Aydın Ticaret Borsası Bilim Ve Sanat Merkezi, yesimozdeniz@gmail.com

² Prof. Dr. Hilal Aktamış, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi, haktamis@adu.edu.tr

BİLSEM'E YENİ BAŞLAYAN ÖĞRENCİLERİN KURUMA, DERSLERE VE ÖĞRETMENLERE YÖNELİK ALGILARININ METAFORLAR YOLUYLA İNCELENMESİ

Hayri Toprak Bengül¹, Elif Naz Aladağ², Şimal Ada Erol³, Dilşad Ergen⁴, Nurten Kodaz Öcal⁵

Bu araştırma, Bilim sanat merkezine yeni başlayan üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM, BİLSEM’de dersler ve BİLSEM öğretmenleri kavramlarını ne olarak algıladıklarını metaforlar yoluyla ortaya çıkarma amacına yönelik gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik (olgubilim) desen kullanılmıştır. Katılımcılar, 2023-2024 eğitim öğretim yılı, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde UYUM döneminde eğitim görmekte olan, 53 üstün yetenekli öğrenciden oluşmuştur. Bu öğrenciler ölçüt örnekleme yoluyla çalışma grubuna dâhil edilmiştir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin “BİLSEM/ BİLSEM’de dersler/ BİLSEM’de öğretmen... gibidir, çünkü ...” ifadesine verdikleri cevaplar ile araştırma verileri toplanmıştır. Veriler, nitel veri analizi yaklaşımlarından, içerik analizi kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz sonucunda veriler, kategoriler ve temalar altında toplanmış ve tablolar haline getirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; üstün yetenekli UYUM dönemi öğrencilerin BİLSEM kavramına ilişkin ürettikleri 33 metaforun 8 farklı kategoride toplandığı görülmüştür. BİLSEM’de dersler kavramıyla ilgili üstün yetenekli öğrencilerin ürettikleri 35 metaforun 5 farklı kategoride toplandığı görülmüştür. Benzer şekilde BİLSEM’de öğretmen kavramıyla ilgili üstün yetenekli öğrencilerin ürettikleri 30 metaforun 5 farklı kategoride toplandığı görülmüştür. Araştırma sonucunda öğrencilerin BİLSEM kavramına yönelik ürettiği metaforların sıklığına bakıldığında “örgün eğitim gördükleri okul” (f=14) kategorisinin en çok metaforun toplandığı kategori olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori başlığında üretilen metaforlar içerisinde ise “okul” (f=12) metaforunun en yüksek frekansa sahip metafor olduğu saptanmıştır. Çalışma neticesinde Bilim Sanat Merkezine yeni başlayan üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’i örgün eğitim gördükleri okullarıyla ilişkilendirirken bina ve donanım olarak baktıkları saptanmıştır. BİLSEM’de dersler kavramına yönelik ürettikleri metaforların sıklığına bakıldığında “eğlence aracı olarak BİLSEM’de dersler” (f=16) kategorisinin en çok metaforun toplandığı kategori olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori başlığında üretilen metaforlar içerisinde ise “oyun” (f=9) metaforunun en yüksek frekansa sahip metafor olduğu saptanmıştır. Yapılan analiz neticesinde Bilim Sanat Merkezine yeni başlayan üstün yetenekli öğrencilerin BİLSEM’de yapılan dersleri eğlenceli, şaşırtıcı ve sürprizlerle dolu buldukları saptanmıştır. BİLSEM’de öğretmen kavramına yönelik ürettikleri “bilgi unsuru olarak BİLSEM’de öğretmen” (f=18) kategorisinin en çok metaforun toplandığı kategori olduğu tespit edilmiştir. Bu kategori başlığında üretilen metaforlar içerisinde ise “kitap” (f=7) metaforunun en yüksek frekansa sahip metafor olduğu görülmüştür. Analiz sonucunda BİLSEM öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciler tarafından özel oldukları bilgi veren-aydınlatan biri olarak tanımlanırken eğlenceli ve doğüstü buldukları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, BİLSEM, Öğretmen

¹ Hayri Toprak Bengül, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, hayritoprakbengul01@gmail.com

² Elif Naz Aladağ, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, e.n.aladag@outlook.com

³ Şimal Ada Erol, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, simalerol36@gmail.com

⁴ Dilşad Ergen, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, dilsad2501@hotmail.com

⁵ Nurten Kodaz Öcal, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, nurkodaz@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BİLİNÇLİ FARKINDALIK DÜZEYLERİ VE DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ

Ahmet Yiğit Özbahar¹

Günümüz dünyası, insanlığın gelişmesi ile orantılı olarak her gün hızla gelişmektedir. Dünyanın bu hızına yetişirken de ev işlerini halletmekten insanlarla iletişim kurmaya kadar birçok işle meşgul oluruz; ancak insanlar işlerini yaparken diğer işlerle ilgili kaygı, düşünce ve planlarını arka plana atmakta zorluk yaşayabilirler. Bu durum da yaptıkları işte performans düşüşü, işin ertelenmesi, sonucun kalitesinin zarara uğraması gibi sonuçlar ortaya çıkarır. Bu sorunlarla başa çıkmada bilinçli farkındalığı öğrenmek ve kullanmak insanlara yardımcı olabilir. Bilinçli farkındalık; bireyde bulunan odaklanma, dikkat, kaygı yönetimi ve benzeri kavramlarda kişiyi güçlendirir; depresyon ve kaygı sebepli sorunlara karşı bireye yardımcı olur. Bilinçli farkındalık; öğrencilerin sınav stresi, derse ve başka faaliyetlerine odaklanamama gibi problemlerini çözmeye de yardımcı olabilir. Araştırmada özel yetenekli öğrencilerin bilinçli farkındalık düzeyleri ve bilinçli farkındalık düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiş betimsel bir çalışmadır. Araştırmada anket ve literatür taraması birlikte kullanılmıştır. Bu çalışmada mindfulness düzeyini değerlendirmede kullanılan Bilinçli Farkındalık Ölçeği (BİFÖ) ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu birlikte kullanılmıştır. Hazırlanan formlar örnekleme yansıtacak şekilde özel yetenekli öğrencilere çevrimiçi olarak uygulanmıştır. Daha sonra elde edilen tüm veriler SPSS 25.00 programı kullanılarak istatistiksel analiz gerçekleştirilmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmelerde frekans dağılımı, T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Scheffé Post Hoc Testi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmada Mindfulness düzeyinin kardeş sayısı dışındaki bütün demografik değişkenlerle aralarında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamızın sonucunda önemli verilere ulaşılmıştır. Çalışmanın bundan sonra yapılacak araştırmalara büyük ölçüde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekliler, Bilinçli Farkındalık, Mindfulness*

---

¹ Ahmet Yiğit Özbahar, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, ahmetozbahar88@gmail.com

BİLGİSAYAR DESTEKLİ İNGİLİZCE ÖĞRENİMİNE İLİŞKİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Şahika Alptekin Uza¹, Mehmet Uza²

Bu çalışmanın amacı, bilgisayar destekli İngilizce öğrenimini sürdüren özel yetenekli öğrencilerin deneyimlerini ve görüşlerini derinlemesine incelemek ve bu öğrencilerin bu öğrenme yöntemi üzerindeki algılarını anlamaktır. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımlarından durum çalışması deseni ile tasarlanmıştır. Çalışma grubunu Bilim Sanat Merkezi'nde öğrenim gören 23 kadın 25 erkek öğrenci olmak üzere 48 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veri toplama süreci gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler yapılan içerik analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular çerçevesinde, bilgisayar destekli İngilizce öğretim materyallerinin üstün zekalı öğrenciler için etkili bir öğrenme aracı olduğunu göstermektedir. Katılımcılar bu materyalleri kullanırken büyük bir başarı hissi yaşamışlar ve İngilizce öğrenim hedeflerine daha yakın olduklarını belirtmişlerdir. Bu materyalleri ilgi çekici ve eğlenceli bulmuşlardır. Ayrıca, öğrenme stilleri ve tercihleri ile uyumlu olduklarını düşünmüşlerdir. Katılımcılar, bilgisayar destekli öğretim materyallerinin geleneksel sınıf derslerine göre bazı avantajlara sahip olduğunu belirtmişlerdir, ancak dezavantajları da göz önüne almışlardır. Bu materyallerin üstün zekalı öğrencilere özel avantajlar sunduğuna inanmışlardır. Katılımcılar, bu materyalleri kullanarak İngilizce öğrenirken çeşitli kaynaklardan yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar, bilgisayar destekli İngilizce öğretim materyallerinin üstün zekalı öğrencilerin dil öğreniminde etkili bir destek sağlayabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bilgisayar Destekli Öğretim, Dil Eğitimi, Özel Yetenekli Öğrenci

---

¹ Şahika Alptekin Uza, Akşehir Bilim ve Sanat Merkezi, sahkateacher@gmail.com

² Mehmet Uza, Akşehir Bilim ve Sanat Merkezi, mehmetuza@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN SU AYAK İZİ FARKINDALIĞI VE GELİŞTİRİLMESİ

Deniz Özen¹, Ahmet Alperen Turan²

Su kıtlığı gibi küresel sorunlarla uğraştığımız son dönemlerde su ayak izi kavramı giderek önem kazanmaya başlamıştır. Türkiye’de su ayak izine duyarlı bir toplum oluşturabilmek ve gelecek nesillere içilebilir temiz su kaynakları bırakmak için eğitimin her kademesinde disiplinler arası yaklaşımlarla eğitim müfredatına su okuryazarlığı ve su ayak izi farkındalığıyla ilgili kazanımların eklenmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda oluşturulan projenin amacı özel yetenekli öğrencilerin su ayak izi düzeyleri ve su ayak izi farkındalıkları arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Araştırmada anket ve literatür taraması yapılmıştır. Araştırmada su ayak izi ölçeği ve kişisel bilgi formu birlikte kullanılmıştır. Araştırmada tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş Adana Bilim ve Sanat merkezine devam etmekte olan 144 özel yetenekli lise öğrenci ile anket çalışması yapılmıştır. Öğrencilerin Su ayak izi puanları hesaplanmıştır. Ayrıca su ayak izi farkındalıklarının yaş, cinsiyet gibi değişkenler ile ilişkisine bakılmıştır. Elde edilen bulguların analizleri için SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Betimleyici frekans ve yüzde dağılımları, Anova ve t-testi analizi yapılmıştır. Çalışma sonucunda özel yetenekli öğrencilerin çok büyük bir kısmının su ayak izi kavramını bilmedikleri görülmüştür. Erkek öğrencilerin su ayak izi ortalama puanlarının kız öğrencilerin çok üzerinde olduğu saptanmıştır. Yaş arttıkça su ayak izi puanlarının azaldığı görülmüştür. En yüksek su ayak izi puanı 9.sınıf öğrencilerinde görülmüştür. Su ayak izi kavramını bilmeyen öğrencilerin su ayak izi puanları bilen öğrencilerden yüksek çıkmıştır. Su ayak izi farkındalığı arttıkça su ayak izi puanının düştüğü görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: :Su Ayak İzi, Su Kaynakları, Özel Yetenekliler

---

¹ Deniz Özen, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, denizozen0113@gmail.com

²Ahmet Alperen Turan, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, ahmetalperenturan@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EPİSTEMİK OTORİTE, ÖZGÜR İRADE VE BELİRLENİMCİLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN DEĞİŞKENLERLE İNCELENMESİ

Özge Gökçe¹Sude Yardım²

Bilgi toplumunun gereği olarak sürekli gelişen ve değişen çağımızda episteme bireyler için güç haline dönüşmüştür. Bu durum beraberinde mutlak itaat etme eğilimini de getirmiştir. İlişkisel benlik kurgusuna sahip bireyler otorite sahibi bireylere mutlak itaat etme eğilimini daha fazla gösterdikleri için bu duruma daha yatkındırlar. İlişkisel benlik kurgusuna sahip bireyler epistemik otorite sahibi bireyden aldığı bilgileri sorgulamadan doğru olarak kabul eder. Oysaki sorgulama ve eleştirme insanın en temel düşünsel özelliklerindedir. Araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin epistemik otorite, özgür irade ve belirlenimcilik düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek ve nasıl farklılaştığını ortaya koymaktır. Araştırma betimsel bir çalışmadır. Araştırmada anket ve literatür taramasından yararlanılmıştır. Araştırmanın örnekleme, tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiştir. Adana Bilim ve Sanat Merkezine devam etmekte olan 140 özel yetenekli lise öğrencisi örnekleme oluşturmuştur. Araştırmada belirlenimcilik ve özgür irade ölçeği, epistemik tutum ölçeği ve demografik değişkenler için araştırmacıların hazırladığı kişisel bilgi formu birlikte kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizleri için SPSS 25.0 programı kullanılmıştır. Öğrencilerin epistemik otorite, özgür irade ve belirlenimcilik düzeyleri ile cinsiyet, sınıfı, kardeş sayısı, anne-baba eğitim düzeyi ve aile geliri arasında anlamlı farklılık olup olmadığına bakmak için t-testi, Anova ve Scheffe testleri uygulanmıştır. Ölçekler arasındaki korelasyon ilişkisinin saptanması amacıyla Korelasyon Analizi uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda kız öğrencilerin kadenci belirlenimciliğinin erkek öğrencilere göre daha yüksek çıktığı görülmüştür. Epistemik otorite ve belirlenimcilik arasında negatif bir ilişki olduğu görülmüştür. Özel yetenekli öğrencilerin öğretmenlerini epistemik otorite olarak görmesinde, öğretmenlerinin öğrencilere karşı iletişimi ve mesleki özellikleri etkili olmuştur. Belirlenimciliği yüksek çıkan öğrencilerin, öğretmenlerini epistemik otorite olarak görmesinde etkili olan etkenin otorite ve disiplin olduğu saptanmıştır. Özgür iradesi yüksek çıkan öğrencilerde ise öğretmenleri otorite görme eğilimi azalmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekliler, Epistemik Otorite, Özgür İrade ,Rastlantısallık, Belirlenimcilik*

¹ Özge Gökçe, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, ozgegokce2007@gmail.com

² Sude Yardım, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrenci, sudeyardim0101@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZİNDE RESİM ALANINDA EĞİTİM GÖRMEKTE OLAN GÖRSEL SANATLAR ÖĞRENCİLERİN GÖZÜNDEN CUMHURİYET KAVRAMI

Akif Seven¹

Bu çalışma da bilim ve sanat merkezinde eğitim almakta olan Görsel Sanatlar öğrencilerin Cumhuriyet kavramını resimlerine nasıl yansıttıkları ortaya konulmuştur.

Bu kapsamda Bursa da yer alan bir Bilsem eğitim almakta olan 20 çocuk ile çalışılmıştır. Öncelikle çocuklar ile Cumhuriyet kavramı üzerine konuşulmuş, ardından cumhuriyet denildiği zaman akla gelen kavramlar listelenmiştir. Ortaya çıkan listede yer alan kavramlar bir kompozisyon haline dönüştürülerek resimlere yansıtılmıştır.

Ortaya çıkan resimler incelendiğinde çocukların resimlerinde Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu ve geleceğe taşıma sürecini resimlerinde oldukça detaylı bir biçimde işledikleri gözlenmiştir. Eserler Türkiye ve Bursa çapında yazılmış olan çeşitli yarışmalara katılmış ve dereceler almış bunun yanında farklı sergilerde izleyici ile buluşmuştur.

Anahtar Kelimeler: Cumhuriyet, Resim, Çocuk

---

¹ Akif Seven, Halil İnalçık Bilim Sanat Merkezi, akifseven16@gmail.com

ÜSTÜN ZEKALI VE ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ANALİTİK DÜŞÜNME BECERİLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Ali Kağan Demircioğlu¹, Defne Büyük²

Bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezlerinde tanılanmış, üstün zekalı ve üstün yetenekli lise öğrencilerinin analitik düşünme düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemek amaçlanmıştır. Bu çalışma; veri bağlamında nicel bir paradigmaya sahiptir. Araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2023-2024 eğitim-öğretim yılında, Adana ilinde yer alan Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören 108 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Lise öğrencileri için Analitik Düşünme Ölçeği kullanılmıştır. Analizler için istatistik programı kullanılarak yapılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında, Fen lisesi öğrencilerinin bilgiyi özümseme, ayrıntılara dikkat etme ve bilgiyi çözümlenme alt boyutlarından yüksek puan ortalaması aldığı görülmüştür. Bilgiyi özümseme durumu ile okul başarısı değişkeni arasında anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeyi ve Bilsen'de öğrenimine devam ettiği program, Bilsen'de aldığı dersler değişkenleri bakımından ise öğrencilerin analitik düşünme becerileri düzeylerinde anlamlı bir fark oluşmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, Üstün zekalı, Üstün Yetenekli, Analitik düşünme

---

¹ Ali Kağan Demircioğlu, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, alikagandemircioglu@gmail.com

² Defne Büyük, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, dbuyukdefne@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİ VELİLERİNİN BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE VERİLEN EĞİTİME YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Bartu Tunç¹, Ozan Beyaztaş², Ada Şen³

Bu araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören öğrenci velilerinin, çocuklarının bu merkezlerde aldıkları eğitime yönelik görüşlerini incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiştir. Çalışmaya Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde 2023-2024 yılları arasında eğitimine devam eden öğrencilerin velileri arasından basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen otuz gönüllü veli katılmıştır. Katılımcı velilerin %56'sı (n:17) anne, %43'si (n:13) babadan oluşmaktadır. Öğrencilerin ise %46'sı (n:14) erkek, %53'ü (n:16) kızlardan oluşmakta ve yaşları 7-16 aralığındadır. Çalışmada veri toplama aracı olarak açık uçlu sorular içeren yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Elde edilen görüşme verileri içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcılardan elde edilen veriler doğrultusunda dört tema oluşturulmuştur. Söz konusu temalar, “BİLSEM’de verilen eğitim”, “BİLSEM’de verilen derslerin saatleri”, “BİLSEM’in kariyer ve meslek seçimine etkisi”, “BİLSEM’de verilen eğitimin sosyal becerilerine etkisi” olarak belirlenmiştir. Çalışma bulgularında veliler; Bilim ve Sanat Merkezinde verilen eğitime yönelik yetersiz bilgiye sahip oldukları, ders saatlerini yeterli gördükleri, öğrencilerin gelecekteki kariyer ve meslek seçiminde önemli rol oynadığı ve sosyal yaşantısını olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Yetenekli, Bilim ve Sanat Merkezi, Veli Görüşleri*

---

¹ Bartu Tunç, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, bartutunc01@gmail.com

² Ozan Beyaztaş, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, akanbeyaztas@gmail.com

³ Ada Şen, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, adasen1408@gmail.com

ÜLKEMİZDE KAÇ ÖĞRENCİ İKİ KERE FARKLI OLABİLİR? BİR MONTE CARLO SİMÜLASYON ÇALIŞMASI

Furkan Atmaca¹, Mustafa Baloğlu²

İki kere farklılık, üstün zekâli/yetenekli olan ancak en az bir gelişimsel alanda da yetersizlik yaşayan bireyleri ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Genellikle öğrenme güçlüğü (ÖG), dikkat eksikliği/hiperaktivite bozukluğu (DEHB) ve otizm spektrum bozukluğu tanılarına eşlik eden üstün zekâ durumu için kullanılmaktadır. Kavram ve ifade ettiği popülasyon son birkaç yılda gündeme gelmiştir. Buna rağmen konuya ilişkin çalışmalar artan bir ivmeyle devam etmektedir. İki kere farklı bireylerin tanılama ve müdahale süreçlerini güçleştiren karmaşık özellikleri olduğu bilinmektedir. Yetişmiş personel sayısının kısıtlı oluşu, bilgi eksiklikleri ve ölçme araçlarının yetersizlikleri gibi unsurların da etkisiyle iki kere farklı bireylerin özellikleri henüz güçlü araştırmalarla dokümanite edilebilmiş değildir. Örneğin, iki kere farklılığın ne oranda görüldüğüne ilişkin kısıtlı sayıda araştırmaya ulaşılabilmektedir. Bu doğrultuda araştırmamızın temel amacı, çok değişkenli Monte Carlo simülasyonu kullanarak iki kere farklılığın görülme olasılığının hesaplanmasıdır. Araştırmada, özellikle DEHB ve ÖG'nin üstün zekâ ile birlikte görülme olasılığının hesaplanması amaçlanmıştır. Monte Carlo simülasyonları, karmaşık sistemlerin modellenmesinde ve belirli parametrelere dayalı sentetik veriler üretiminde kullanılan güçlü istatistiksel tekniklerdir. Bu nedenle, iki kere farklılığın görülme olasılığının belirlenmesinde verimli bir teknik olabileceği düşünülmüştür. Simülasyona başlamadan önce üç farklı değişken ve bu değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik parametreler belirlenmiştir. Belirlenen değişkenler IQ, başarı ve dikkat gizil değişkenleridir. Değişkenler arasındaki korelasyon katsayılarının belirlenmesinde alanyazın bulguları dikkate alınmıştır. Parametreler arasındaki ilişkileri içeren çok değişkenli normal dağılım varsayımına uygun kodlamalar yapıldıktan sonra, her biri 1000 kişilik örneklemelerden oluşan 1000 farklı örnekleme yapılmıştır. Dolayısıyla toplam örneklem 1,000,000 veriden oluşmuştur. Tüm süreçler R programında yürütülmüştür. Elde edilen bulgular, iki kere farklılığın görülme olasılığının %0.3 ile %2 aralığında olduğunu göstermiştir. DEHB olan üstün zekâli öğrenciler için bu olasılık %2 ile %0.2 aralığında hesaplanmıştır. ÖG olan üstün zekâli öğrenciler için ise olasılık %0.01 ile %0.3 aralığındadır. Sonuç olarak, iki kere farklılığın çok sık karşılaşılabilecek bir durum olmadığı görülmektedir. Öte yandan, yoğun bir öğrenci nüfusu olan ülkemizde çok sayıda iki kere farklı öğrencinin varlığından söz edilebilir. Elde edilen oranlara göre, ülkemizde okulöncesi eğitimi döneminden ortaöğretim düzeyine kadar 50 binin üzerinde iki kere farklı öğrencinin olduğu kestirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Zekâ, İki Kere Farklılık, Simülasyon

¹Arş. Gör. Furkan Atmaca, Muş Alparslan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, f.atmaca@alparslan.edu.tr

² Prof. Dr. Mustafa Baloğlu, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, baloglu@hacettepe.edu.tr

MATEMATİK ALANINDA DİĞER OTİZMLİ BİREYLERE GÖRE FARKLILIK GÖSTEREN ÇOCUKLARIN ÖZELLİKLERİ, DAVRANIŞLARI VE EĞİTİM GEREKSİNİMLERİNİ BELİRLEMEK AMACIYLA YAPILAN ÖRNEK BİR OLAY ÇALIŞMASI

Umay Hira Bozkurt¹, Güliz Kaymakcı²

Bu araştırmada, otizm tanısı almış ve akranlarına göre matematik alanında farklılık gösteren eğitim çağındaki otizmlili bireylere ilişkin farklı bir örnek ortaya koymak amaçlanmıştır. Ayrıca popülasyonda düşük sıklıkta görülen bu bireylerin özelliklerinin, davranışlarının ve eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi, ilgili farkındalığın artırılması ve otizmlili olmasının yanı sıra bir ya da birkaç alanda özel yeteneği olan bir bireyde bu durumun nasıl fark edilebileceği ve desteklenebileceğine yönelik yöntemlerin somutlaştırılmış bir vaka üzerinden gidilerek örneklendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden örnek olay deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bir özel eğitim uygulama okulunda eğitim görmekte olan matematik alanında yeteneğe sahip otizmlili bir erkek öğrenci, bu öğrencinin ebeveynleri ve bu öğrenciyle çalışan iki özel eğitim öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, öğrencinin ebeveynleri ve öğretmenleri ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler ve öğrencinin 1 ay boyunca eğitim ortamında gerçekleştirilen yapılandırılmış gözlem yoluyla elde edilmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz, içerik analizi ve gözlem sonuçları kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda matematik alanında özel yeteneğe sahip olan bu otizmlili öğrencinin var olan özel yeteneğinin öğretmenleri tarafından fark edilmesi ve yeteneğine uygun bir eğitim programına dahil edilmesiyle birlikte öğrencide var olan problemlili davranışlarda azalmalar olduğu, sosyal ortama uyum sürecinin hızlandığı, öğrencinin ebeveynlerinin çocuklarında var olan özel yeteneğinin gelişimini desteklemek adına ne yapmaları gerektiği konusunda bilgi sahibi olmadıkları sonuçlarına ulaşılmıştır. Bu doğrultuda otizmlili bireylere eğitim verecek olan özel eğitim öğretmenleri, bu bireylerde var olabilecek özel yetenekleri fark etme ve uygun eğitim programlarını uygulama konusunda; aileler ise çocuklarının eğitim imkanları hakkında bilgilendirilebilir. Özel eğitim bölümü öğrencilerine lisans eğitimleri süresince, savant veya iki kere farklı bireylerin özellikleri, davranışları, tanılanma süreçleri ve eğitim gereksinimlerine dair vaka örnekleriyle zenginleştirilmiş eğitimler verilebilir.

Anahtar Kelimeler: otizm spektrum bozukluğu, özel yetenek, matematik eğitimi, savant, örnek olay

---

¹ Umay Hira Bozkurt, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi, umaybozkurt55@gmail.com

²Dr. Öğr. Üyesi Güliz Kaymakcı, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, Özel Yetenekliler Eğitimi Ana Bilim Dalı, gulizkaymakci@gmail.com

PSİKOSANAT UYGULAMALARININ ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK BECERİLERİNE VE KAREKTER GÜÇLERİNE ETKİSİ

Hülya Gülçin¹

Hayatın akışı içinde kontrolümüzde olan-olmayan birtakım olaylarla karşılaşmaktayız. Yaşadığımız Covid-19 salgını ve depremden tutun doğal afetlerin doğurduğu birçok olumsuzluklarla mücadele etmekteyiz. Küreselleşmenin getirdiği bu travmatik durumlardan bazılarımız güçlenerek çıkarken bazılarımız umutsuzluğa kapılmaktadır. Zorlu yaşam koşullarından güçlenerek çıkanlar,öz kaynaklarının farkında olanlardır.Sanat, bireylerin öz kaynaklarını iyileştirici ve geliştirici bir araçtır.Sanat, bir duygunun dışı vurulmasında kullanılan belli yöntemler ve tekniklerden oluşur.Sanat,insanların zihinsel açıdan gelişimini sağlarken aynı zamanda psikolojik açıdan da yarar sağlar.Yapılan araştırmalarda üstün yetenekli öğrencilerin normal olan akranlarına göre çok daha fazla psikolojik ve duyuşsal sorunlar yaşadıkları ifade edilmiştir.Sanatsal faaliyetler, üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcılık becerilerini geliştiren ,psikolojik ihtiyaçlarını karşılayarak sağlıklı ilişkiler geliştirmelerine ve akademik anlamda da onları destekleyen oldukça etkili bir süreçtir.Daha birçok olumlu etkisi olan sanatsal faaliyetler bilsem kültürüne dönüştürülmelidir.Son yıllarda özellikle psikolojik yardım mesleklerinde sanatın bir yöntem olarak kullanımı oldukça popüler olmuştur.Sanatın, psikolojik danışma sürecinde okullarda kullanılması ve ders etkinlikleriyle bütünleştirilmesi ise oldukça yeni bir yaklaşımdır hatta ülkemizde pek yer almamaktadır.Bu açıdan yapılan bu çalışmanın önemli bir ihtiyacı karşılayacak öneme sahip olduğu düşünülmektedir.Bu çalışmanın amacı, üstün yetenekli öğrencilerin sanatın psikoloji üzerindeki etkisi ders etkinlikleriyle bütünleştirilmesi ve öğrencilerin sanatsal faaliyetlere yönlendirilmesi ile artan psikolojik sağlamlık düzeylerini incelemektir.Üstün yetenekli öğrencilerin karakter güçlerinin sanatın iyileştirici gücünden yararlanılarak geliştirmesi amaçlanmıştır.2023 vizyonu hedefleri ve 21.yüzyıl becerileri doğrultusunda planlanan etkinlikler teknolojiyle entegre edilerek öğrencilere kazandırılmaya çalışılmıştır.Psikosanat uygulamalarının üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlık becerilerine ve karakter güçlerine etkisi hangi düzeydedir?Çalışma kapsamında yürütülen sanatsal faaliyetler ve çalışmalar,diger sanatsal faaliyet çalışmalarından farklı olarak üstün yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerine ve karakter güçlerine azami düzeyde olumlu etki oluşabilmesi için sınıf içi oyun ve etkinliklere entegre edilerek tüm çalışmalarla(yağlıboya,yaratıcı drama,müzik,sinema resim, kil, müzik, dans ve hareket, drama, şiir, hikaye vb.) bir bütün olarak deneyimlemelerini sağlamak ve bilsem karakteri olarak kendi karakter güçleriyle özümseyecektir.Öğrencilerimizin etkinliklere aktif olarak katılmaları sağlanmıştır. Psikosanat uygulamaları gönüllü 7 öğrencimizle planlanmış ve 30 öğrenciye uygulanmıştır. Öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerine ve karakter güçlerine olumlu katkı sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar; Fotoğrafçılık, Yaratıcı drama çalışmaları, Yağlıboya Çalışmaları, Kukla Sanatı, Pantomim, Resim sergisi, Müzik çalışmaları, Dans ve Grup oyunları, Sinema Günleri,Yaratıcı Yazma Çalışmaları,Şiir Dinletisi çalışmaları yapılmıştır.Ayrıca sanatın psikolojiye etkisi ve yapılan çalışmalarla ilgili çeşitli broşür afiş ve okul panosu düzenlenerek istenilen okul atmosferi için farkındalık çalışmaları ile desteklenmiştir.Yapılan bu faaliyetlerden önce belirlenen kontrol grubu(yapılan faaliyetlere katılmayan) ve deney grubu öğrencilerine(yürütülen faaliyetlere katılan)*psikolojik

---

¹Hülya Gülçin, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü, hgckc2007@gmail.com

ihtiyaçlar durum ölçeği”ön test olarak uygulanmıştır. Yukarıda bahsedilen ve gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda aynı ölçek deney ve kontrol grubuna son test olarak tekrar uygulanmıştır. Uygulamada 5 hipotez kurulmuştur. Bu hipotezlerin 4 tanesi kabul edilmiştir. Çalışma sayesinde öğrenciler hem olumlu psikolojik bakış açıları kazanmış hem de bu çalışmalara aktif katılarak özgüvenleri ve yaratıcılık becerileri gelişmiş, duygusal etkileşim açısından faydalı olduğu düşünülmektedir. Sonuç olarak kulüp faaliyetine katılan öğrencilerde psikolojik ihtiyaçlar durum ölçeği tüm alt boyutlarıyla anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ölçeğin alt boyutunda kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son test tutum puanları ve aynı ölçeğin davranışsal alt boyutu deney ve kontrol grubu ön test puanları arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, psikoloji, etkinlik, psikolojik sağlamlık

DESTEK 2 GRUBU ÖĞRENCİLERİN PARA ALGILARININ ÇİZDİKLERİ RESİMLER ARACILIĞIYLA İNCELENMESİ

Mehmet Eskitürk¹, Hilal Karakış², Zafer Savaş Kıvılcım³

Bu çalışmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezine devam eden Destek 2 grubu öğrencilerinin para kavramıyla ilgili algılarını çizdikleri resimler yoluyla incelemektir. Çalışmanın örneklemini 2022-2023 Eğitim öğretim yılında Altıeylül Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören 15'i erkek, 18'i kız öğrenciden oluşan 33 Destek 2 (3.ve 4. Sınıf) grubu öğrencisi oluşmaktadır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerinden kendilerine bir ülke oluşturmaları ve bu ülkeye ait bir para tasarımı yapmaları istenmiştir. Öğrencilerin her birine boş A4 kağıdı ve boya kalemleri verilerek öğrencilerin hayal güçlerini kullanarak bir ülke ve o ülkeye ait bir banknot tasarımı yapmaları istenmiştir. Öğrenciler boyutunu ve tasarımında kullanacakları figürler konusunda serbest bırakılmıştır. Etkinlik 40+40+40dk şeklinde 3(üç) ders süresinde gerçekleştirilmiştir. Öğrenci resimleri 2 ayrı araştırmacı tarafından içerik analiz edilerek bulguların güvenilirlik ve geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. Elde edilen çizimle içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Analiz sürecinde analiz sürecinde Nvivo 14 yazılımından faydalanılmıştır. Yazılım ile oluşturulan kodlar, görseller ve bulgular kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Para, ekonomi, banknot,

---

¹ Mehmet Eskitürk, Altıeylül BİLSEM, Sınıf Öğretmeni, mehmeteskitektur@gmail.com

² Hilal Karakış, Altıeylül BİLSEM, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, hi-hilal@hotmail.com

³ Zafer Savaş Kıvılcım, Altıeylül BİLSEM, Matematik Öğretmeni, zskvlcm@yahoo.com

CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE ÖZEL YETENEKLİLERE VERİLEN MÜZİK EĞİTİMİ:

BİR LİTERATÜR TARAMASI

Doğa Naz Gümüşay¹, Simay Gülümsek², Nihat Ata İskenderoğlu³

Tarihsel süreç incelendiğinde Osmanlı dönemindeki Enderun Mekteplerinin, özel yeteneklilere müzik eğitimi konusunda çalışmalı uygulamaların yapıldığı, alanında dünyada ilk ve tek kurumlar olduğu ifade edilebilir. Cumhuriyetin ilanı ile birlikte bu konuda özel yeteneklilere eğitim vermek amacı ile farklı uygulama ve kararlar alınmıştır. Bu çalışma, cumhuriyetten günümüze özel yeteneklilerin eğitimleri konusunda tarihsel süreçteki gelişimlere de yer vererek, alınan kararlar ve uygulamalara dönük olarak yapılan çalışmaları, detaylı olarak gerçekleştirilen bir literatür taraması ile ortaya koyma temel amacını taşımaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden araştırma konusu ile doğrudan ilgili belirlenen anahtar kelimeler yolu ile literatür taraması gerçekleştirilmiş olup, veriler, ilgili yönetmeliklere, konu ile ilgili alınan resmi kararlara ve alandan yapılmış ulusal ve uluslar arası yayınlara dayandırılmıştır. Söz konusu veriler doküman analizi ile incelenmiş ve raporlanmıştır. Çalışma sonucunda, 1924 tarihinde eğitsel reformlar, ilk kez Tevhid-i Tedrisat kanununun yürürlüğe girmesiyle başlamıştır. 1948 yılında dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel tarafından hazırlanan 5245 sayılı Harika Çocuklar Yasası "İdil Biret Ve Suna Kan'ın Yabancı Memleketlere Müzik Tahsiline Gönderilmesine Dair Kanun" adıyla çıkarılmıştır. Yasanın çıkışından iki buçuk yıl sonra 7 yaşındaki İdil Biret (piyano) ve 12 yaşındaki Suna Kan (keman), yasadan yararlanarak Paris Konservatuvarı'nda eğitim görmek üzere Fransa'ya gönderilmiştir. İkisi de eğitimlerini bitirdikten sonra yurt içinde ve yurt dışında sayısız konser verip turnelere çıkmışlardır. Ayrıca birçok ödül kazanmışlardır. 1948 yılında çıkartılan yasa, 1956 yılında 6660 sayılı yasa ile genişletilmiştir ve yeni yasanın adı "Güzel Sanatlarda Fevkalade İstidat Gösteren Çocukların Devlet Tarafından Yetiştirilmesi Hakkında Kanun" olmuştur. Bu yasayla birlikte içlerinde Gülsin Onay'ında bulunduğu 6 sanatçı yurt dışına gönderilmiştir. Gönderilen sanatçılar bir önceki yasada gidenler gibi eğitimlerini yurt dışında bitirip yurt dışında ve içinde konserlere katılmışlardır. Bu yasa, bu sanatçılardan sonra etkililiğini yitirmiştir.

Bu esnada konservatuvarlar kurulmaya başlanmıştır. Paul Hindemith (1895-1963), 1935-36 yıllarında yazdığı raporlarda Musiki Muallim Mektebi'nin en üst iki sınıfında okuyan öğrencilerin gözetiminde 5-12 yaş arası çocuklara temel düzeyde kuramsal alıştırmalar ve kolay çalgılar öğretilmesini tavsiye etmiş, böylelikle Türkiye'de konservatuvarların yarı zamanlı bölümlerinin temellerinin atılmasına katkıda bulunmuştur. Yarı zamanlı eğitimin Türkiye'de resmi olarak başlaması ise 1988 yılında Hacettepe Üniversitesi Ankara Devlet Konservatuvarı bünyesinde gerçekleşmiştir.

Aynı zamanda özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek amaçlı Türkiye'de 1989 yılında ilk Güzel Sanatlar Lisesi olan Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi kuruldu. 1989 yılından günümüze gelene kadar müzik ve görsel sanatlar alanlarında eğitim veren bu kurumlar, her geçen yıl sayı olarak artmaktadır ve bugün doksan ikiye ulaşmıştır. Yukarıda bahsedilenlerin yanı sıra 1993 yılında TEVİTÖL isimli bir proje ortaya çıkmıştır. 2006-2007 eğitim öğretim yılında öğrenciler ve yönetimin yoğun istekleri doğrultusunda Güher ve Süher Pekinel Müzik Bölümü kurulmuştur. Öğrenciler bölüme müzikal duyum sınavı sonrasında seçilirler ve Genel Müzik Eğitimi / Solfej-Türk ve Dünya Müzik Tarihi derslerini kapsayan programa dâhil olurlar.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1992 yılında, zamanın Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan tarafından özel gereksinimli çocukların eğitimlerini karşılamak amacıyla Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Genel Müdürlük bünyesinde özel yetenekli çocuklara destek eğitimi verilmesi amacı ile Bilim ve Sanat Merkezleri kurulmuştur. Bu kurumlarda genel yetenek, görsel sanatlar ve müzik alanlarında eğitim verilmektedir. Müzik eğitimi, özel yeteneği geliştirme programı ve proje basamakları şeklinde ilerlediği görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekliler, müzik eğitimi, tarama.

¹ Doğa Naz Gümüşay, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, doganazgumusay@gmail.com

² Simay Gülümsek, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, simaygulumsek@gmail.com

³ Nihat Ata İskenderoğlu, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, atanihat@gmail.com

BİR İÇOĞLANIN ÇİZGİLERİYLE ENDERUN-I HÜMAYUN: MATRAKÇI'NIN MİNYATÜRLERİ

Derya ÖZEN¹

16. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda asker, mucit, haritacı, coğrafyacı, kılıç ve minyatür ustası olarak yaşamış çok yönlü Boşnak asıllı bir devlet adamı olan Matrakçı Nasuh aynı zamanda tarih ve matematik alanlarında da eserler vermiş bir hazerfendir. Hazerfen tıpkı Matrakçı Nasuh gibi farklı disiplinlerde uzmanlık bilgisine sahip insanlar için kullanılan tabirdir. Matrakçı Nasuh özel yetenekleri dolayısı ile çocuk yaşta bir iç oğlan olarak devşirilmiş ve devşirilen çocukların en yeteneklileri ile birlikte Osmanlı Sarayında özel bir eğitimden geçirilmiştir. Peki devşirilerek Devlet-i Aliyye'nin kaderinde kilit rol oynayan çocuklar nasıl keşfi nasıl gerçekleşmiştir? Bosna'dan, Balkanlar'dan ve Kafkaslar'dan akıllı, gürbüzlüğü, çevikliği ile öne çıkan, Osmanlı Sarayına kırmızı bir aba giydirilerek götürülen bu çocuklar hangi aşamalardan ve hangi tür eğitimlerden geçerek Osmanlı İmparatorluğunun kalbi sayılan Enderun-ı Hümayun'da yetiştirilmiştir? 8-18 yaş aralığındaki erkek çocuklar kul sisteminin bir parçası olarak girdikleri saray okulundan Osmanlı İmparatorluğunun merkezi otoritesinin seçkin bir temsilcisi, Devlet-i Aliyye'nin en güvenilir, en nitelikli askerleri ve bürokratları olarak yerlerini nasıl yerlerini almışlardır? Bir İçoğlanın Çizgileriyle Enderun-ı Hümayun: Matrakçı'nın Minyatürleri isimli bildiri ile dünyanın ilk üstün yetenekliler eğitiminin verildiği Enderun-ı Hümayun öğrenci seçimleri ile Enderun'da verilen eğitimin özellikleri Osmanlı Sarayına devşirme sistemi ile giren Enderun-ı Hümayun'da eğitim alan Matrakçı Nasuh'un Süleymanname isimli eserde bulunan minyatürlerinin ışığında sunulacaktır. Temelleri I. Murat döneminde pençik usulü ile atılan Enderun-ı Hümayun, II. Murat döneminde Edirne Sarayında teşkilata dönüşmüş ve Fatih Sultan Mehmet döneminde ise Topkapı Sarayı'nın en önemli parçası haline gelerek güçlü, nitelikli bir saray okulu olma özelliği kazanmıştır. Özellikle Balkanların farklı bölgelerinden hatta uzak, kervan geçmez dağ köylerinde yaşayan ya da büyük şehirlerde ileri gelen ailelerin çocukları da bu seçime katılır ve seçilen çocuklar; Türk ve İslam ananelerine göre yetiştirilerek, devlet hizmetine alınır. Seçim kriterleri arasında çocukların fiziksel bakımdan son derece gösterişli, gürbüz olmaları ve çeşitli alanlarda kabiliyet sergilemeleri önem taşımaktadır. Sadakat, liyakat ve gayret bileşenleri ile çok yönlü bir eğitim ve terbiyeden geçen bu çocuklar Osmanlı klasik çağının en özel, en önemli ve en stratejik insan kaynakları gücünü oluşturmuştur. Bildirinin sonuç bölümünde Enderun-ı Hümayun ile günümüzün modern Enderunu sayılan Argem ve Bilsemelerde verilen özel yetenekliler eğitimi arasındaki benzerlik ve farklılıklar kısaca tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler : Enderun-ı Hümayun, Matrakçı Nasuh, Devşirme Sistemi, Üstün Yetenekliler Eğitimi, Osmanlı İmparatorluğu

---

¹Derya Özen, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, deryaozeny@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ETKİN VATANDAŞLIK DURUMLARINI BETİMLEME ÇALIŞMASI

Ümra Şeker Özkan¹, İremsu Balıca², Hürü İpek³, Yusuf İpek⁴

Değerler eğitiminin amacı “iyi insan, iyi vatandaş” yetiştirmektir. Türk Milli Eğitiminin temel amaçlarından biri de değerler eğitimi yoluyla “iyi insan, iyi vatandaş” yetiştirmektir. İyi vatandaş olmak değerlere sahip, değerleri benimsemiş olmaktan geçer. Üstün yetenekli öğrenciler sahip oldukları özellikler sayesinde bir çok önemli projeye, çalışmaya imza atma potansiyeli olan özel bireydirler. Toplumdaki her bireyin; değerleri olan, iyi vatandaş olması çok önemlidir. Bununla birlikte özellikle üstün yetenekli ve hayatta aktif rol alma potansiyeli olan bireylerin iyi vatandaş olması da oldukça önemlidir. Üstün yetenekli bireylerin yaptıkları çalışmalarda etik kuralları ve değerleri önemseyen birey olmalarının yapılan çalışmaları ve dolayısıyla toplumu etkileyeceği düşünülmektedir. Bu nedenle üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerini değerler eğitimi ile desteklemek gerektiği konusu önemlidir. Öncelikle öğrencilerin etkin vatandaşlık alanında ne durumda olduklarının belirlenmesi ve sonrasında gereken noktalarda öğrencileri desteklemek adına neler yapılabileceği konusunda çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu çalışma betimsel bir çalışmadır, anket yöntemi ile çalışma yürütülmüştür. Öncelikle yapılan literatür taramaları esnasında karşımıza çıkan Etkin Vatandaşlık Değerlendirme Ölçeğinin (EVDÖ) bu çalışmada aranan özellikleri ölçmek için uygun olduğuna karar verilmiştir. Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alan 48 kız ve 52 erkek olmak üzere 100 kişilik bir örneklem grubunda; yardımseverlik, sevgi, saygı, doğruluk-dürüstlük, adil olma ve sorumluluk değerlerini betimlemek amacıyla EVDÖ uygulanmıştır. Anket sonuçları analiz edilerek değerlendirilmiştir. Anket sonuçları; anketin alt ölçeklerinden alınan puanları kızların ve erkeklerin ortalama puanlarının üst sınıra yakınlığına bakılarak yorumlanmıştır. Sonuç olarak erkekler ve kızların alt ölçeklerden aldıkları ortalama puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte özellikle “sorumluluk” alt ölçeğinde alınan ortalama puanların üst sınırdan uzaklığı diğer alt ölçeklere oranla fazla olduğu gözlemlenmiştir. Alınan ortalama puanların üst sınıra en yakın olduğu alt ölçek ise “doğruluk-dürüstlük” alt ölçeği olmuştur. Üstün yetenekli 100 öğrenciye uygulanan EVDÖ sonuçları değerlendirildiğinde örneklem grubu için “sorumluluk” değeri ile ilgili çalışmalar planlanmasının önemli olduğu fark edilmiştir. Değerler eğitiminin bir bütün olması nedeniyle “Sorumluluk” alt ölçeğini üst sınırlara yakınlaştırmak için yapılan çalışmalar sırasında, diğer değerler de göz ardı edilmemelidir. Çalışmalar, üstün yetenekli öğrencilerin günlük hayatında yer edinebilecek ve sürekliliği sağlanabilecek bir planlama ile yürütülmelidir. Okul ortamı ve ev ortamı gibi üstün yetenekli öğrencilerin üstünde etkisi göz ardı edilemeyecek yerlerde bilinçlendirici, bilgilendirici, içerikler oluşturulması ve aile eğitimleri bu durumda önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Etkin Vatandaşlık, Üstün Yetenekli Öğrencilerde Değerler Eğitimi

¹ Ümra Şeker Özkan, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, umrasekerozkan@gmail.com

² İremsu Balıca, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, nigarbalica@gmail.com

³ Hürü İpek, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, huruipek@hotmail.com

⁴ Yusuf İpek, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, yusufipek01@hotmail.com

ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERDE STRES, DEPRESYON VE İNTİHAR ODAKLI ÇALIŞMALARIN

BİBLİYOMETRİK ANALİZİ: 1963-2023

Mervenur Anlatan¹

Stres, bireysel/çevresel istek ve beklenti karşısında oluşturulan duygusal, fiziksel ve zihinsel tepkilerdir. Olumlu stres harekete geçmeye iterken, olumsuz stres; fizyolojik, psikolojik ve davranışsal olarak bireye zarar verebilmektedir. Hayatın her alanına nüfuz eden stres, özel yetenekli grupta da görülmektedir. Özel yetenekliler bilişsel olarak akranlarından ileride olsalar da, sosyal-duygusal olarak akranlarıyla benzer gelişim özellikleri gösterebilmektedir. Örneğin, ailesi ile karmaşık bir felsefi tartışmaya giren çocuk, kardeşiyle basit bir konuda anlayamadığı için ağlayabilir. Bilişsel olarak ileride olan özel yeteneklilerin her alanda aynı performansı göstermesi gerektiği yanılgısı; aile ve çevresinden yüksek beklentilere, beklentiler doğrultusunda konulan ulaşılması güç hedeflere, yetersizlik hissi, olumsuz mükemmeliyetçilik, anlaşılama, korku/kaygı gibi sorunlara yol açabilmektedir. Gelişim alanları senkronize şekilde ilerlemeyen üstünlerin, her alanda aynı performansı gösteremeyecekleri kabul edilerek, anksiyete/intihar gibi daha büyük sorunlara yol açmaması için; aile, öğretmen ve öğrencilere rehberlik sağlanmalıdır. Disiplin alanları hakkında bilgileri derleyerek; bunları araştırmacıya detaylı bir şekilde sunması açısından önemli olan bibliyometrik analiz yöntemi; ilişkin alt alanları, bunların birbiriyle etkileşimini ve yıllar içindeki gelişimini görsel haritalarla destekler. Bu çalışmada da bibliyometrik analiz; görece az araştırma bulunan stres, anksiyete ve intihar kavramlarına yönelik çalışmak isteyen araştırmacılara ve bilgi sahibi olmak isteyen öğrenci, öğretmen ve ailelere bir çerçeve sunacaktır. Bu amaçlar doğrultusunda araştırmanın data oluşturma aşamasında; Scopus veri tabanı ve analiz aşamasında ise VOSviewer analiz programı kullanılmıştır. Veri tarama; Ağustos-Eylül 2023 tarihleri arasında; “stress AND gifted”, “anxiety AND gifted” ve “suicide AND gifted” anahtar kelimeleri kullanılarak yapılmıştır. Tarama sonucunda; 1958-2023 tarihleri arasında 517 çalışmaya ulaşılmış ancak spesifik olarak özel yeteneklilerde ilgili konulara odaklanan çalışmalar seçilmek istendiğinden, anahtar kelimeleri başlığında içermeyen çalışmalar analize dahil edilmeyerek toplam 84 çalışma ile analiz gerçekleştirilmiştir. Analize dayalı haritalama yapılırken; VOSviewer programı üzerinde “ortak yazarlılık” (Co-Authorship), “birlikte bulunma” (Co-occurrence), “atıf” (Citation), “bibliyografik eşleştirme” (bibliographic-coupling) ve “ortak atıf” (co-citation) analizleri kullanılmıştır. Bu dökümanların oluşturulmasında kullanılan kümeleme yönteminde; kümelenmelerdeki dairelerin ve yazıların boyutu, bağlantı sayısının büyüklüğünü, iki daire arasındaki uzaklık, aralarındaki benzerliği/ilişkiyi temsil etmektedir. Bu doğrultuda; en çok atıf yapan çalışmaların; Zeidner, M. (1999) ve Fehm, L. (2006) olduğu görülmektedir. Bir diğer analizde ise 171 yazarın her biri için, diğer yazarlar ile olan atıf bağlantılarının toplam gücü hesaplanmış ve yazarlar arasında farklı renklerde birden fazla kümelenmenin olduğu görülmüştür. Cross ve Zeidner’in birbirine yakın olarak kümelenirken; Terman, Peterson ve Fimian ise onlardan daha uzak bir noktada kümelenmiştir. Ülkelerin haritalanmasına bakıldığında ise, ABD’nin en büyük daireye sahip olarak en çok çalışma yapan ülke olduğu söylenebilir. Ortak atıf analizlerinden alıntı yapılan yazarların haritalanmasına (cited authors) bakıldığında ise dört kümelenme görülmektedir. Son olarak, ortak kelime analizi ile ilgili haritalanmada “anxiety”, “stress” ve “depression” kavramlarının ayrı kümelendiği ve etraflarında “test anxiety”, “mathematic anxiety”, “counseling”, “gifted girl” gibi kavramların da daha küçük kümelenmeler oluşturduğu görülmektedir. Tüm bu bulgular çerçevesinde özel yeteneklilerde stres/depresyon/intihar konuları ile ilgili yapılan çalışmaların literatürde önemli bir yeri olduğu, birçok ülkede birçok yazar tarafından çalışıldığı, matematik/test gibi akademik kavramların yanında sosyal gereksinimler, cinsiyet gibi kişisel alanlarla bağlantılı olduğu söylenebilir. Belirli bir etnik grupla çalışılan araştırmaların da, özel yeteneklilerin farklı ülkelerdeki durumunun belirlenmesi için faydalı olduğu düşünülmektedir. Bu anlamda, Türkiye’de de bu alanda yapılan çalışmaların artırılarak daha detaylı araştırmalar yürütülmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: özel yetenekli, üstün zeka, stres, depresyon, intihar

¹ Mervenur Anlatan, Haymana Atatürk İlkokulu, merveanlatann@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE AKRAN ZORBALIĞI İLE YALNIZLIK DUYGUSUNUN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Belgin Bağrıaçık¹, Duygu Mutlu Bayraktar², Sait Burak Yılmaz³

Bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin akran zorbalığı ve yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada çalışma grubu olarak, 2022-2023 eğitim yılı sonbahar döneminde, 5.-8. sınıf düzeyleri arasında öğrenim gören 114 özel yetenekli öğrenci belirlenmiştir. Çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Akran Zorbaları Ölçeği ve Çocuklar İçin Yalnızlık Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına bakıldığında; Korelasyon testi analizi sonucunda, özel yetenekli öğrencilerde akran zorbalığının alt boyutlarından kurban olma ve zorbalık puanları arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki, kurban olma ile yalnızlık puanları arasında pozitif ve yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğu, zorbalık ile yalnızlık puanları arasında ise pozitif ve zayıf düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Öğrencinin sınıf düzeyine göre yalnızlık ve zorbalık alt boyutlarında anlamlı fark görülmüştür. Her iki alt boyutta da sınıf seviyesi arttıkça yalnızlık ve zorbalık puanları artmaktadır. Öğrencinin anne eğitim düzeyine göre yalnızlık puanları arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Annenin eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin yalnızlık puanı azalmaktadır. Öğrencinin baba eğitim düzeyine göre, yine yalnızlık puanları arasında anlamlı fark vardır. Babanın eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin yalnızlık düzeyi puanı azalmaktadır. Bu verilerin yanı sıra akran zorbalığı ve yalnızlık düzeyleri ile öğrencinin anne çalışma durumu, baba çalışma durumu, kardeş sayısı, cinsiyeti ve okul türü ile ilgili anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Sonuç olarak; özel yetenekli öğrencilerin akran zorbalığıyla yalnızlık düzeyleri arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Bu sonuç gözetilerek akran zorbalığının artması durumunda yalnızlık düzeylerinin de arttığı belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeylerinin artması ile yalnızlık düzeylerinin de artması; ergenlikle birlikte, akranları arasında yetenekli olduğu alan ile ilgili akranlarına kendini kabul ettirebilme çabasıyla vazgeçerek kendini soyutlamaya çalışması olarak açıklanabilir. Aynı şekilde sınıf düzeyinin artması ile zorbalık puanlarının artması akranlarına kendini kabul ettirebilme çabası içerisindeyken zorbalık puanına etki edebilme durumu olarak açıklanabilir. Öğrencinin anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça öğrencinin yalnızlık puanı düşmektedir. Bu durum bireylerin eğitim düzeyi arttıkça çocuklarına karşı yaklaşımlarını olumlu yönde etkilemesi ile açıklanabilir. Araştırma sonucunda, okullarda akran zorbalığına sebep olan faktörlerin araştırılarak, bilgilendirme seminerleri veya oyunlaştırmalar ile zorbalığı ortadan kaldıracak etkinliklerin düzenlenmesi, ebeveynlere akran zorbalığı ile ilgili rehberlik servisleri aracılığıyla bilgilendirmelerin yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Akran zorbalığı, yalnızlık, kurban olma, özel yetenekli

¹Belgin Bağrıaçık, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, Müzik Öğretmeni, belginyuzgec@gmail.com

²Doç. Dr. Duygu Mutlu Bayraktar, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Bilgisayar ve Eğitim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, dmutlu@iuc.edu.tr

³Arş. Gör. Sait Burak Yılmaz, Kafkas Üniversitesi, Dede Korkut Eğitim Fak. Özel Eğitim Bölümü, saitburak1991@hotmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ÇEŞİTLİ ÜLKELERDE ADAY GÖSTERİLME SÜREÇLERİNDEKİ BENZERLİK VE FARKLILIKLAR

Belgin Bağrıaçık¹, Serap Emir², Ahmet Serkan Ece³

Özel yetenekli öğrencinin aday gösterilerek tanı alması hem öğrenci, hem ailesi, hem de ülke politikası açısından önem teşkil etmektedir. Bu çocukların tanılanmasında ülkeler farklı politikalar, arayışlar, aşamalar ve uygulama örnekleri gerçekleştirmekte ve gelişmeleri yakından takip ederek, süreci iyileştirme konusunda çeşitli çalışmalar yapmaktadırlar. Ülkeler üzerinde yapılan ilk incelemelerde, tanılama konusunda ilk aday gösterilme sürecinin öğrencinin ilkokul döneminde ve özellikle öğretmenleri tarafından başladığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda araştırma, özel yetenekli öğrencilerin çeşitli ülkelerdeki aday gösterilme süreçlerindeki benzerlik ve farklılıkları ortaya koyma temel amacını taşımaktadır.

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden araştırma konusu ile doğrudan ilgili belirlenen anahtar kelimeler yolu ile literatür taraması gerçekleştirilmiş olup, veriler, konu ile ilgili yapılmış ulusal ve uluslar arası yayınlara dayandırılmıştır. Söz konusu veriler doküman analizi ile incelenmiş ve raporlanmıştır. Araştırma bulguları, birbirinden görece farklı eğitim ve kültür yapıları bulunan ve coğrafi olarak Batı Avrupa, Doğu Avrupa, İskandinav Ülkeleri, Birleşik Krallık, Amerika ve Asya ülkeleri arasından belirlene çeşitli ülkelerin tanılama süreçlerindeki benzerlik ve farklılıklarına ait literatür taraması sonucu elde edilen verilerden raporlanmıştır.

Sonuç olarak; ülkeler bazında bakıldığında öğrencilerin tanılama ile aday gösterilme durumları ilkokul öğretmenin aday göstermesi ile başlayan benzer uygulamaların yanı sıra, zeka testleri, öğrencinin akademik başarısı, öğrencinin daha öncesinde yaptığı performansların yer aldığı portfolyo dosyası, psikologların tanı koyması, bilişsel testler, ebeveynlerin aday göstermesi, çocuğun kendi kendini aday göstermesi, okul dışı göstermiş olduğu başarı ve akranlarının aday göstermesi gibi çeşitli uygulamalar ve aşamalar ise farklılıklar olarak belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekli, Tanılama, eğitim politikaları,*

---

¹ Belgin Bağrıaçık, Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, belginyuzgec@gmail.com

² Prof. Dr. Serap Emir, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Eğitim Bölümü, emirserap@gmail.com

³ Prof. Dr. Ahmet Serkan Ece, Bolu AİBÜ Eğitim Fak. Müzik Eğitimi Bölümü, eceserkan@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN GELECEKTEN BEKLENTİLERİ

Zümra Torun¹, Efe Deniz Ak², Dila Nur Uğurbekler³

Projenin amacı özel yetenekli lise öğrencilerinin gelecekte beklenmelerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören 33 özel yetenekli lise öğrencisinden belirlenmiş olup, kolay örneklem yöntemi ile oluşturulmuştur. Çalışma grubunun %66'sı kadın, % 34'i erkek; %38'i devlet okuluna, % 62'si özel okula devam etmekte; % 47'si Anadolu Lisesinde, % 41'i Fen Lisesinde, % 3'ü açık lisede, % 3'ü Güzel Sanatlar Lisesinde, % 6'sı diğer liselerde eğitim gördüğünü; % 44'ü 9. Sınıf, %41'i 10. Sınıf, %9'u 11. Sınıf, %6'si 12.Sınıf öğrencisi olduğunu bildirdi. Araştırmaya katılan çalışma grubunun %37'si müzik alanı, %'i Görsel Sanatlar alanı ve %35'i genel yetenek alanından tanılı; öğrencilerin anne eğitim ve baba eğitim düzeyleri büyük çoğunlukta üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın Bulgularına bakıldığında; Özel yetenekli öğrencilerin geleceğe bakışlarının büyük çoğunlukla olumlu olduğu, bu durum; umutlu, iyimser, mutlu, özgüvenli, akademik, beklenti ve sosyalleşme kategorilerinde; karamsar teması başlığında ise; kaygı, tedirgin, siyasi, ekonomik kategorilerinde toplanmıştır. Diğer yandan çalışma grubunun küçük yaşlarda kendilerine uygun gördükleri meslekler ise sırasıyla; sanat alanı, toplumsal alan, sağlık sektörü, mühendislik alanlarında belirlenirken; bu durum şu anki meslek tercihi sorgulandığında sırasıyla; sağlık, mühendislik, toplumsal, sanat alanları şeklinde ifade edilmiştir. İleride tercih edecekleri mesleklerin kendilerini mutlu etme sebepleri olarak akademik, sosyal ve ekonomik temalarda toplanmıştır. Bu temalar; insanlık yararına, makam, faydacılık, saygınlık, beklenti kategorilerine ayrılmıştır. Özel yetenekli bireyler gelecekleriyle ilgili kararlarını alırken daha çok ailelerini, ardından çevrelerini, daha azınlık bir grup ise sadece kendi kararlarını dikkate alacaklarını belirtmiştir. Okul dışında yapılan etkinliklerin gelecekte etkisi olduğunu söyleyen özel yetenekli öğrenciler bu etkiyi; akademik, sosyal ve ekonomik açıdan ele almıştır. Yarıdan azı ise katıldıkları etkinliklerin gelecekte etkilemediğini ifade etmiştir. Büyük çoğunluğu yaşadığı sosyal çevreyi hayatında olumlu olarak görürken bir kısmı da içinde bulunduğu ekonomik durumu hayatında olumsuz olarak değerlendirmektedir. Çalışma grubu, akademik çevresini ise hem olumlu hem de olumsuz olarak değerlendirmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkiye'de yaşamak istediğini belirtirken, yurt dışında yaşamak isteyenler ise bunu sosyal çevre edinmek için bir fırsat olarak gördüğünü belirtmiştir.

Anahtar Kelimeler: özel yetenekliler, gelecek beklentileri, Bilim ve Sanat Merkezi

¹ Zümra Torun, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, torunzumra11@gmail.com

² Efe Deniz Ak, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, efedenizak499@gmail.com

³ Dila Nur Uğurbekler, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, dilaugurbekler@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EBEVEYNLERİNİN ÖZEL YETENEK KONUSUNDAKİ FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ (ADANA İLİ ÖRNEĞİ)

Çağhan Gözel¹, Yasemin Altıok², Oktay Çakmak³

Projenin amacı özel yetenekli öğrencilerin ebeveynlerinin özel yetenek konusundaki farkındalıklarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Adana Çukurova Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören öğrenci ebeveynleri, örnekleme ise kolay örnekleme yöntemi ile belirlenmiş 151 ebeveynden oluşmaktadır. Çalışmaya katılan ebeveynlerin %60'ı kadın, %40'ı erkek; %31'i 31-40 yaş aralığında, %60'ı 41-50 yaş aralığında, %9'u ise 51 ve üzeri yaş aralığında; %2'si ilköğretim, %10'u lise, %65'i üniversite, %18'i yüksek lisans, %5'i doktora mezunu; %36'sı daha önce özel yeteneklilerin eğitimi üzerine bir seminere katıldığını bildirirken, %64'ü özel yeteneklilerin eğitimi üzerine bir seminere katılmadığını bildirmiştir. Ebeveynlerin BİLSEM de kayıtlı çocuklarının %26'sı ilkökula, %42'si ortaokula, %32'si ise liseye devam ettiklerini bildirmiştir. Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve 39 maddeden oluşan ebeveyn farkındalık ölçeği ile toplanmıştır. Ebeveyn farkındalık ölçeği 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, Stres Çatışma, Mükemmeliyetçilik, Motivasyon Başarı ve Kendi Kendini Yönetme-Sorumluluktur. Veri analizleri SPSS programında frekans, t-testi ve ANOVA testleri ile hazırlanmıştır. Araştırmanın bulgularında, cinsiyet değişkeni ile ölçeğin alt boyutlarından stres çatışma alt boyutunda anlamlılık vardır. Buna göre babanın stres çatışma puanının annenin puanından daha yüksek olduğu, motivasyon alt boyutuna bakıldığında ise yine babanın puanının annenin puanından daha yüksek olduğu görülmüştür. Ebeveynlerin eğitim durumlarına bakıldığında ise mükemmeliyetçilik alt boyutunda anlamlılık belirlenmiştir. Ebeveynlerin eğitim seviyesi arttıkça mükemmeliyetçilik puanının da arttığı tespit edilmiştir. Ebeveynlerin yaş düzeylerine bakıldığında yine mükemmeliyetçilik alt boyutunda anlamlılık tespit edilmiştir. Buna göre, yaş düzeyi arttıkça mükemmeliyetçilik puanının arttığı görülmüştür. Öğrencilerin eğitim düzeyleri açısından bakıldığında mükemmeliyetçilik alt boyutunda anlamlılık belirlenmiştir. Öğrencilerin eğitim düzeyi arttıkça mükemmeliyetçilik puanının düştüğü tespit edilmiştir. Ebeveynlerin özel yeteneklilerin eğitimi üzerine bir seminere katılma durumları ile ölçeğin bütün alt boyutlarında anlamlılık görülmüştür. Eğitime katılan ebeveynlerin her alt boyutta daha yüksek puan aldığı belirlenmiştir. Sonuç olarak; ebeveynlerin daha çok mükemmeliyetçilik alt boyutunda anlamlı farklılıklar olduğu, bu durum da özel yetenekli bireylerin sosyal duygusal özelliklerinden biri olan mükemmeliyetçilik özelliği ile ilişkili olduğu şeklinde açıklanabilir. Diğer yandan daha önce özel yetenekliler hakkında eğitime/seminere katılma durumlarının ebeveynlerin farkındalığını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: özel yetenekli çocukların ebeveynleri, farkındalık, Bilim ve Sanat Merkezi

¹ Çağhan Gözel, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, caghan2233@gmail.com

² Yasemin Altıok, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, ysmnaltiok54@gmail.com

³ Oktay Çakmak, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, oktaycakmak01@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BİLİMSEL EPİSTEMOLOJİK İNANÇLARI VE BİLGİ OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN ANALİZİ

Esra Mete Bakır¹

Dünyada bilginin önemi hızla artarken, bilgi kavramı ve bilim anlayışı da hızla değişmektedir. Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçilmesiyle birlikte, bilginin üretimi kadar önemli olan yeni bir durum ortaya çıkmıştır. Bu durum bilgi ihtiyacının belirlenmesi, aktif şekilde giderilmesi ve özgün bilginin ortaya çıkarılmasına imkan sağlayan bilgi okuryazarlığı becerileridir. Bilgi toplumu ve bunun getirileri değişen toplumun sosyolojik analizlerini öne çıkarmıştır. Bu araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin epistemolojik inançları ile bilgi okuryazarlık becerileri arasında bir ilişki olup olmadığını belirlemek ve demografik değişkenlerle olan ilişkisini ortaya koymaktır. Araştırmada anket ve literatür taraması yollarından yararlanılmıştır. Araştırma betimsel bir çalışmadır. Araştırmada, tesadüfi örneklem yoluyla seçilmiş 100 özel yetenekli lise öğrencisi örneklemi oluşturmuştur. Bu araştırmada “Bilimsel Epistemolojik İnançlar Ölçeği”, “Bilgi Okuryazarlık Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” birlikte kullanılmıştır. Verilerin istatistiksel analizi SPSS 25.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Yapılan istatistiksel değerlendirmelerde Frekans Dağılımı, Korelasyon Analizi, T-Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Scheffe Post Hoc Testi analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucuna göre epistemolojik inançlar ve bilgi okuryazarlığı arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Bilginin bağlama göre değişebilen geçici doğru ya da yanlışlar biçimde kabul edilmesi gerektiğine inanan öğrencilerin ise bilgi okuryazarlık düzeyinin daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca bilgi okuryazarlık ve bilimsel epistemolojik inançlar ile demografik değişkenlere göre de anlamlı sonuçlar elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Bilgi Okuryazarlık, Bilimsel Epistemolojik İnanç, Özel yetenekli Öğrenciler*

---

¹ Esra Mete Bakır, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Felsefe Öğretmeni, esramete@gmail.com

MATEMATİK ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜNE SAHİP ÖZEL YETENEKLİ OLUR MU? BİR DURUM ÇALIŞMASI

İdil Kefeli¹, Banu İlhan Emecan², Şener Şentürk³

İki kere özel öğrenciler özel yetenekleri ve güçlükleri/engelleri bir arada bulunduran benzersiz bir öğrenci grubunu oluşturmaktadır. Bu asenkronik duruma bağlı olarak özel yetenekten kaynaklı güçlü yönleri ve öğrenme engellerinden kaynaklı zayıf yönleri arasında gelişimsel açıdan büyük farklılık vardır. Akranları, aileleri ve öğretmenleri tarafından çoğu zaman yeterince anlaşılmayan iki kere özel öğrenciler kendi iç dünyalarında ve sosyal yaşantılarında çeşitli sorunlar yaşayabilmektedir. Fark edilemeyen ve uygun müdahalede bulunulmayan iki kere özel öğrenciler eğitim yaşantılarında beklenen başarıyı gösterememekte, akran/aile ilişkileri olumsuz örnekler içerebilmektedir. Bu durum ise sosyo-duygusal açıdan pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. İki kere özel öğrencilerde özel yeteneklilikle eş zamanlı olarak en sık rastlanan durumun özel öğrenme güçlüğü olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı; öğrenme güçlüğü çeşitlerinden matematik öğrenme güçlüğü (diskalkuli) tanısı almış bir özel yetenekli öğrencinin ihtiyaçlarını ve deneyimleri ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Çalışma verileri bir genelleme yapma amacı güdülmeyen yorumlanmıştır. Veri toplama sürecine ilişkin gözlem ve görüşmeler, haftada birkaç saat olacak şekilde gerçekleşmiş ve yaklaşık bir yıl sürmüştür. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmış ve veriler akran ve aile ilişkileri çerçevesindeki deneyimler doğrultusunda incelenmiştir. Çalışma sonucunda öz güven eksikliği, kendini anlamada problem yaşama, sosyalleşme, anlaşılama gibi kavramların ön plana çıktığı görülmüştür. Akran ilişkileri örgün eğitim ve BİLSEM olmak üzere ayrı ayrı ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Vakanın örgün eğitimde akranlarıyla problem yaşadığı, yalnızlaştırıldığı fakat BİLSEM’de uyum sorunu yaşamadığı sonucuna varılmıştır. Aile içinde kardeşler arası ilişkilerde nefret, ebeveynler ile ilişkide ise ilgisizlik, anlaşılama ön plana çıkmıştır. Çalışmanın iki kere özel bireylerin öğretmenleri ve aileleri tarafından fark edilmesi ve anlaşılması açısından somut veriler sunduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İki kere özel, Özel yetenek, Özel öğrenme güçlüğü, Diskalkuli

---

¹ İdil Kefeli, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi, i_kefeli55@hotmail.com

² Banu İlhan Emecan, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi, ilhanbanu@gmail.com

³ Doç. Dr. Şener Şentürk, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, egitimhekimi@gmail.com

ANASINIFI VE İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN DEĞERLENDİRMELERİNE GÖRE ÖĞRENCİLERİN TEMEL BİLİŞSEL ÖZELLİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Neslişah Sıkıcıkoğlu¹, Birkan Kararmaz², İlteriş Kağan Sıkıcıkoğlu³

Öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme çıktılarını, bilişsel özellik ve yeteneklerini değerlendirdikleri ölçütler, sınıfta yapılan etkinliklerden öğrenci iletişimine kadar olan neredeyse tüm süreci belirlemektedir. Bu araştırmada amaç, öğretmenlerinin değerlendirmelerine göre öğrencilerin temel bilişsel özelliklerinin karşılaştırmak ve özellikler arasındaki korelasyon örüntüsünü incelemektir. Araştırmada temel bilişsel özellik olarak motivasyon, yaratıcılık, liderlik, öğrenme, planlama ve iletişim becerileri belirlenmiştir. İlişkisel tarama modeli kullanılarak yapılan araştırmada seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden olan uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma Eskişehir il merkezinde olan bir okulda gerçekleştirilmiştir. Okuldaki; bütün anasınıfı (n = 4) ve sınıf öğretmenleri (n = 14) ile yabancı uyruklu olmayan, veli izni ve öğrenci gönüllüğü sağlanmış bütün öğrenciler (n = 342) araştırmaya dâhil edilmiştir. Veri toplarken Genel Değerlendirme Ölçekleri (GDÖ) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğrenci cinsiyetine göre temel bilişsel özellikler arasında öğretmen değerlendirmelerine göre kız öğrenciler lehine anlamlı fark bulunmaktadır. Öğretmen cinsiyetinin değerlendirmelere etkisinde kadın öğretmenlerin daha yüksek değerlendirme eğiliminde oldukları görülmüştür. Genel olarak tüm değişkenlerde kadın öğretmenlerin yüksek değerlendirme ve kız öğrencilerin yüksek değerlendirilme eğilimlerinin olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin mesleki deneyim sürelerine göre temel bilişsel özellik değerlendirmelerinde anlamlı fark bulunmuştur. Sınıf düzeyine göre temel bilişsel özellikler arasındaki farklılıklara bakıldığında; motivasyon dışında bütün bilişsel özelliklerde anasınıfı ile karşılaştırılan diğer her sınıf düzeyi arasındaki ortalama farklılıkları istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin değerlendirmelerine göre öğrencilerinin temel bilişsel özellikleri arasındaki korelasyonlar incelenmiş ve bulgular ilgili alanyazın dahilinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen değerlendirmesi, Temel bilişsel özellikler

¹ Arş. Gör. Neslişah Sıkıcıkoğlu, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, omurneslisah@anadolu.edu.tr

² Arş. Gör. Birkan Kararmaz, Bartın Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, birkankararmaz@gmail.com

³ Arş. Gör. İlteriş Kağan Sıkıcıkoğlu, Kafkas Üniversitesi, Özel eğitim Bölümü, ilterishoca@gmail.com

FARKLI KÜLTÜRLERDEN OLAN ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİN EĞİTİMİ

Neslişah Sıkıcıkoğlu¹, Hülya Görünü²

Etnografya, hipotez test etmekten ziyade sosyal olguları araştıran bir desendir ve küçük grupların paylaştığı ortak kültürler yoluyla şekillenmektedir. Eğitim alanında yapılan etnografik araştırmalar eğitim ve öğretimle ilgili eşsiz bilgiler sağladığından özellikle özel eğitimde bu desende araştırmaların yapılması önem kazanmaktadır. Bu araştırmada da amaç, özel eğitim alanına dâhil olan özel yetenekli bireyleri, paylaştıkları ortak iletişim, kültür, olay veya sorun bağlamında incelemektir. Sistematik derleme yöntemi kullanılarak Google Scholar, Sage, TR Dizin ve Dergi Park veri tabanlarında 1985-2010 yılları arasındaki çalışmalar taranmıştır. İlgili alanyazın taranırken nitel araştırma desenlerinden etnografya kullanılarak yapılmış araştırmalar; eğitim programları, öğretmen özellikleri, farklı etnik kökenlerden olma ve farklı kültürlerin özel yetenek algıları başlıkları dikkate alınmıştır. Yapılan tarama sonucu 16 araştırma bu çalışmanın kapsamına alınmıştır. İncelenen araştırmalar sonucunda farklı etnik kökene sahip özel yetenekli bireylerin, uygun koşulların sağlanmadığı eğitim ortamlarında tepki çekmemek ya da dışlanmamak adına kendi bilişsel özelliklerini gizleme eğiliminde oldukları ve bu durumun bireylerin sosyal, duygusal ve akademik problemler yaşamasına neden olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Etnik köken, özel yetenek, etnografya

---

¹ Arş. Gör. Neslişah Sıkıcıkoğlu, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, omurneslisah@gmail.com

² Arş. Gör. Hülya Görünü, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hülyagorunu@gmail.com

ASIS ZEKÂ ÖLÇEĞİNİN CİNSİYETE GÖRE FAKTÖRYEL DEĞİŞMEZLİĞİNİN İNCELENMESİ

Deniz Arslan¹, Uğur Sak²

Bu çalışmada Anadolu-Sak zekâ Ölçeğinin (ASIS) cinsiyete göre faktöryel değişmezliği araştırılmıştır. ASIS norm verileri (N= 4641) kullanılmıştır. Faktöryel değişmezlik, norm verileri 4-7 (N= 2528), 8-9 (N= 848) ve 10-12 (N= 1265) yaş gruplarına bölünerek 3 ayrı grupta test edilmiştir. Analizlerde çok örneklemlili doğrulayıcı faktör analizleri kullanılmıştır. Faktöryel değişmezlik giderek sıkılaştıran 6 modelle incelenmiştir. Sonuçlar ASIS zekâ modelinin tüm yaş gruplarında değişmez olduğunu göstermiştir. Bununla birlikte birinci derece ve ikinci derece faktör yüklerinin cinsiyetler arasında değişmez olduğu görülmüştür. 8-9 ve 10-12 yaş gruplarında tam değişmezlik sağlanırken, 4-7 yaş grubunda kısmi değişmezlik elde edilmiştir. ASIS'in farklı yaş gruplarında kızlar ve erkekler için aynı yapıyı ölçtüğü ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *faktöryel değişmezlik, ölçme değişmezliği, ASIS.*

---

¹ Arş. Gör. Deniz Arslan, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, denizarслан@anadolu.edu.tr

² Prof. Dr. Uğur SAK, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, usak@anadolu.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN DERS DIŞI ETKİNLİKLERE KATILIMLARINA YÖNELİK EBEVEYN GÖRÜŞLERİ

Necla Işıkoğan Uđurlu¹, Nilay Kayhan², Özlem Gürakar³, Şana Küçükler⁴

Çocukların en temel haklarından biri olan eğitim hizmetleri; erken çocukluk döneminden itibaren okula hazırlık, etkili öğretim, materyal, fiziki donanım, ulaşım, personel, ders içi ve ders dışı etkinliklere katılım gibi birçok faktör açısından fırsat eşitliği gözetilerek planlanmalıdır. Bu planlamalar akranlarına göre gelişimsel farklılıkları olan çocuklar için daha büyük öneme sahiptir. Nitekim bireysel farklılıklara yönelik yapılan planlamalarla her çocuğun eğitim hizmetlerine tam katılımı artmakta, gelişimlerinin desteklenmesi sağlanabilmektedir. Bu anlamda bireysel farklılıkları bulunan özel yetenekli çocukların da erken dönemden itibaren eğitim hizmetlerinden yararlanması gerekmektedir. Her çocuk gibi özel yetenekli çocukların da ebeveyn deneyimleri, eğitim hizmetlerinden ne ölçüde yararlandıklarının anlaşılmasında kilit rol oynamaktadır. Ebeveynlerin çocuklarının farklılıklarını keşfetmelerinin, gelişimlerini gözlemlemelerinin ve eğitim hizmetlerindeki etkinlikleri desteklemelerinin önemli olduğu düşüncesi ile gerçekleştirilen bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin ebeveynlerinin gözünden, çocuklarının ders dışı etkinliklere katılım süreçleri hakkında görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma katılımcıların görüş ve düşüncelerinin derinlemesine incelenmesi amacıyla nitel araştırma yönteminde fenomenolojik desende gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubu amaçlı örneklem tekniği ile gönüllü katılıma onay veren 6 anneden oluşmaktadır. Çalışmaya katılımda özel yetenekli öğrencinin velisi olmak, özel yetenekli çocuğunun en az bir dönem ders dışı etkinliğe devam etmiş olması ile çalışmaya destek vermeye gönüllü olmak ölçütleri aranmıştır. 5'i öğretmen, 1'i hemşire olan annelerle odak grup görüşmesi araştırmacılar tarafından etik ilkeler dahilinde onamları alınarak gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın veri toplama aracı, araştırmacılar tarafından hazırlanan odak grup görüşme formudur. Görüşme formunda çocuk ve aileye ilişkin demografik bilgiler ve açık uçlu sorulardan oluşan iki bölüm yer almaktadır. Form özel yeteneklilerin eğitimi alanında çalışan uzman ve öğretmen görüşlerine dayalı olarak hazırlanmıştır. İçerik analizi ile değerlendirilen veriler, **İlk fark ediş: Uzun bir yol, Yarın okul var: Geçiş planlamaları, Eğitim sürecinde tercihler ve sorumluluklar arasındaki denge, Destekler, beklentiler, öneriler** olmak üzere dört (4) ana temada bulgulara dönüştürülmüştür. Anneler çocuklarının erken dönemden itibaren potansiyellerini ve özelliklerini gözlem yoluyla fark ettiklerini, fark etme ve değerlendirme süreçlerinde bilgi gereksinimleri oluşabildiğini, ailelerin eğitim düzeyinin oldukça önemli olup, ebeveynlere yönelik bilgi, rehberlik içerikli desteklerin sunulmasının önemli olduğunu bildirmişlerdir. Çocuklarının erken dönemde keşfetme, merak duyguları gelişim özelliklerinin akranlarına göre farklılık içerdiğini belirtmişler; çocuklarının eğitim ve öğretim planlamalarında öğretmen ve kurum özelliklerinin ön planda olduğunu ifade etmişlerdir. Derslere yönelik yapılan planlamalar kadar ders dışı etkinliklere de dikkat ettiklerine vurgu yapmışlardır. Özel yetenekli çocuklar için ders dışı etkinlikleri akranlarına göre gelişimsel farklılıkları dikkate alan sosyal ve duygusal gelişime katkı sağlayıcı olarak tanımlamışlardır. Çocuklarının liderlik, duyarlılık, empati gibi özelliklerine vurgu yapan anneler ders dışı etkinlik planlamalarında çocuğun ilgisini temel aldıklarını, sosyal ve kültürel yönden doyumunu izlediklerini belirtmişlerdir. Genel olarak araştırma bulguları erken dönemden itibaren özel yetenekli çocukların ailelerinin bilgi ve iş birliği gereksinimleri olduğunu, çocuklarının sosyal duygusal gelişimlerinin de önemine inandıklarını göstermektedir. Özel yetenekli çocukların aileleri kurum personeli yanı sıra özel yetenekli çocuk ebeveynlerinin birbirleri ile de paylaşım yapabilmelerine ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Anne görüşleri özel yetenekli çocuklarının ders dışı etkinliklere katılımının akranları ile sosyal uyumlarının gelişimi açısından etkili olduğunu, bu nedenle desteklenmeleri ve öğretmen-okul yönetimi-ebeveyn işbirliğine ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli çocuklar, ders dışı etkinlikler, aile deneyimleri

¹Dr. Öğr. Üyesi Necla Işıkoğan Uğurlu, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, necla_idogan@hotmail.com

²Doç. Dr. Nilay Kayhan, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hatice.nilay.kayhan@ege.edu.tr

³Özlem Gürakar, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, ozzlemgurakar@gmail.com

⁴Şana Küçükler, Bornova Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, kucuklersana@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE (BİLSEM) GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN TANILAMA VE DEĞERLENDİRME SÜREÇLERİNDE KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN KENDİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hakan Sarı¹, Hamza Kaynar², Canan Şentürk Barışık³

Ülkemizde Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) çalışan öğretmenler, 2018 yılında yürürlüğe giren BİLSEM Yönergesi dahilinde sorumluluklarını yerine getirmede yükümlüdür. BİLSEM Yönergesinde kurumlarda görev yapan öğretmenlerin tanılama ve değerlendirme süreçleri ile ilgili görev ve sorumlulukları belirlenmiştir. Bu görev ve sorumluluklarının yerine getirilmesinde BİLSEM öğretmenlerinin birçok güçlükle karşılaştığı gözlemlenmektedir. Ancak bu konuda Türkiye’de yapılan araştırmalar ise sınırlıdır. Bu çalışmanın amacı, BİLSEM’lerde görev yapan öğretmenlerin tanılama ve değerlendirme süreçlerinde karşılaştıkları güçlüklerin incelenmesidir. Bu araştırmanın yöntemi nitel araştırma yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yöntemidir. Araştırmada kullanılan veri toplama aracı araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Araştırmanın katılımcıları BİLSEM’lerde görev yapan en az 3 yıl çalışma deneyimine sahip olan 10 öğretmenden oluşmaktadır. Bu araştırmada elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilerin analizi devam ettiği için bu araştırma da ortaya çıkan sonuçlar detaylı bir şekilde Ulusal Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Kongresinde sunulacaktır.

***Anahtar Kelimeler:** Bilim ve Sanat Merkezleri, Tanılama ve Değerlendirme, Özel Yetenekliler, Öğretmen Eğitimi, Nitel Araştırma.*

---

¹Prof. Dr. Hakan Sarı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hsari@erbakan.edu.tr

²Arş. Gör. Hamza Kaynar, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hkaynar@erbakan.edu.tr

³Canan Şentürk Barışık, Akşehir BİLSEM, canansenturkbarisik@gmail.com

BİLSEM FEN VE TEKNOLOJİ ALANI YARDIMCI DERS MATERYALİ ETKİNLİKLERİNİN MAKER ÖĞRETİM PROGRAMI FARKLILAŞTIRMA İLKELERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Ahmet Kurnaz¹, Canan Şentürk Barışık², Hamza Kaynar³

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) özel yetenekli öğrencilerin eğitim aldığı destek eğitim kurumlarıdır. BİLSEM’lerde görev alan öğretmenler için Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından derslerinde yararlanabilecekleri örnek etkinlikleri içeren yardımcı ders materyalleri farklı disiplinler için hazırlanmış ve öğretmenlerin hizmetine sunulmuştur. Özel yetenekliler için hazırlanan öğretim programları ve ders materyallerinin özel yeteneklilerin eğitiminde kullanılan farklılaştırma ilkelerine uygun olması gerekmektedir. Ancak ilgili materyallerin gerekli kriterlere uygunluğu bilinmemektedir. Bu açıdan özel yetenekli öğrencilerin alabileceği en yüksek faydayı elde etmeleri için yardımcı ders materyallerinin içeriklerinin incelenmesi önem arz etmektedir. Bu çalışma ile Fen ve Teknoloji alanında Bilim ve Sanat Merkezleri için hazırlanan yardımcı ders materyalinde yer alan etkinliklerin Maker Öğretim Programı Farklılaştırma Modeline göre incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç ışığında Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından destek eğitim programında yer alan öğrenciler için 2022 yılında hazırlanan yardımcı ders materyalinde fen ve teknoloji alanında toplam 31 etkinlik incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Maker Öğretim Programı Farklılaştırma İlkeleri Cetveli kullanılmıştır. Etkinlikler üç uzman tarafından değerlendirilmiş ve uzmanlar arası korelasyon hesaplanmıştır. Araştırma ile hazırlanan etkinliklerin Maker Öğretim Programı Farklılaştırma ilkelerinde yer alan içerik alt boyutu soyutluk, karmaşıklık ve organizasyon başlıklarında, süreç alt boyutu üst düzey düşünme, açık uçluluk ve araştırma yöntemi başlıklarında ve ürün alt boyutu gerçek alıcı kitle, sentez ürün ve dönüşümler başlıklarında yeterli düzeyde olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. İleride BİLSEM’lerde öğrenim gören özel yetenekli öğrenciler için hazırlanacak etkinliklerde soyutluluk, üst düzey düşünme, açık uçluluk, gerçek alıcı kitle vb. alt boyutlarına daha fazla yer verilmesi çalışma ile önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekliler, Öğretim Programı Değerlendirme, Maker Program Farklılaştırma, Bilim ve Sanat Merkezleri, Fen ve Teknoloji*

---

¹Doç. Dr. Ahmet Kurnaz, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, akurnaz@erbakan.edu.tr

²Canan Şentürk Barışık, Akşehir BİLSEM, canansenturkbarisik@gmail.com

³Arş. Gör. Hamza Kaynar, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hkaynar@erbakan.edu.tr

EBEVEYN OLMA YAŞININ ÇOCUKLARIN ZEKÂ PUANLARI ÜZERİNE ETKİSİ

Gamze Davis ¹, Bilge Bal Sezerel²

Ebeveynlerin çocuk sahibi olma yaşı ile çocukların nörogelişimsel özellikleri arasındaki ilişkiyi ele alan birçok çalışma bulunmaktadır. Yapılan bazı araştırmalarda ilerleyen yaşta çocuk sahibi olan ebeveynlerin çocuklarında nörogelişimsel bozukluklara rastlanma sıklığının anlamlı bir şekilde yüksek olduğu gözlenmiştir. Genetiğin zekâ üzerinde önemli etkisinin olduğu bilinen bir gerçektir. Ebeveyn olma yaşı, üreme hücrelerinin kalitesini ve dolayısıyla çocuğun nörogelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Özellikle ebeveyn olma yaşının ilerlemesiyle beraber üreme hücrelerinde anomaliler gözlenme riski de artmaktadır. Yapılan çalışmalar ebeveyn olma yaşı ile çocukların zekâ puanları arasında ters “U” şeklinde önce artan daha sonra azalan bir ilişki olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada ebeveyn olma yaşının çocukların zekâ puanlarını ne düzeyde yordadığının ve ebeveyn olma yaşı ile zekâ arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın verileri 2016-2023 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitimi Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne tanılama amacı ile başvuran 702 öğrenci ve ebeveynlerinden oluşmaktadır. Çocukların zekâ puanları Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği (ASİS) kullanılarak toplanmıştır. Ebeveynlerin yaşları ise başvuru sırasında ebeveynlerin doldurduğu başvuru formu aracılığı ile toplanmıştır. Toplanan veriler lineer ve parçalı regresyon analizleri gerçekleştirilerek incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda baba olma yaşının çocukların genel zekâ endeksi (GIQ), sözel potansiyel endeksi (SPE), görsel potansiyel endeksi (GPE), bellek kapasitesi endeksi (BKE), sözel zekâ (SZE) ve görsel zekâ (GZE) puanlarını yordamadığı bulunmuştur. Anne olma yaşının ise çocukların genel zekâ puanlarının %2'sini yordadığı ve küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu (Cohen $f^2=.02$) bulunmuştur. Ayrıca anne olma yaşı ile çocukların zekâ puanları arasında yapılan parçalı regresyon analizinde anne doğum yaşının 29,5 olduğu anda bir kırılmanın olduğu, çocukların zekâ puanlarının anne doğum yaşı ile beraber önce arttığı daha sonra azaldığı bir ilişki gözlemlenmiştir. Çalışmanın bulguları göz önünde alındığında, erken ve geç anne olma yaşının çocukların zekâ puanlarını olumsuz yönde etkileyebileceği söylenebilir. Fakat bu etkinin küçük etki büyüklüğüne sahip olduğu çalışmamızda ortaya konulmuştur. Gelecek araştırmalarda çocukların zekâ puanlarını etkileyebilecek diğer genetik faktörlerin (örneğin, ebeveynlerin zekâ düzeyleri) kontrol altına alınarak ebeveyn olma yaşının çocukların zekâ puanları üzerindeki etkisinin incelenmesinde fayda bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn yaşı, zekâ, gelişim, nörogelişim

¹Arş. Gör. Gamze Davis, Anadolu Üniversitesi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi, gamzeakaycan@anadolu.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi Bilge Bal Şezerel, Anadolu Üniversitesi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi, bbal@anadolu.edu.tr

BİLİM VE SANAT MERKEZİNDE GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN PROJE KAVRAMINA İLİŞKİN METAFORİK ALGILARI

Emin Yaşar¹, Özcan Elzem Şengül², Burcu Yaşar³

Ülkemizde özel yetenekli öğrenciler, zorunlu örgün eğitim kurumlarının yanı sıra tanılama sonrası Bilim ve Sanat Merkezlerine (BİLSEM) devam etmektedirler. Bilim ve Sanat Merkezlerindeki tüm eğitim etkinliklerinde, proje yönteminin uygulanması amaçlanmıştır. Buradan hareketle BİLSEM'lerin proje kurgusu üzerinde temellendirildiği söylenebilir. Bu durum BİLSEM'de çalışan öğretmenlerin proje kavramına ilişkin algılarını önemli kılmaktadır. Bu bağlamda yapılan araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin “proje” kavramına ilişkin algılarını metaforlarla incelemektir. Araştırmanın yöntemi, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomonoloji) deseni olarak belirlenmiştir. Çalışmaya gönüllü katılan 62 Bilim ve Sanat Merkezi öğretmeni, araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Çalışma kapsamında toplanan veriler, “Proje ...gibidir. Çünkü...” sorusuna yazılı olarak verilen cevaplardan toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuş ve metaforlar kategorize edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda beş kavramsal kategori ortaya çıkmıştır. Bu kategoriler; “Sistemik Çaba”, “Süreç”, “Sorun Çözücü”, “Yaratıcılık” ve “İçinden Çıkmazlık”tır. Proje kavramına yönelik BİLSEM öğretmenlerinin ürettikleri metaforlardan en çok (n=18, %29,3) “Sistemik Çaba” kavramsal kategorisinde toplandığı görülmüştür. Bu kavramsal kategoriye dahil edilen metaforlar incelendiğinde, “doktora tezi yazmak” gibi açıklamalarla desteklenerek projenin aşamalar içerdiği ve tamamlamak için çaba gerektirdiği belirtilmiştir. İkinci sırada en çok (n=12, %19,3) metaforla desteklenen “Sorun Çözüm” kategorisinde yer alan açıklamalarda da projenin sorunları çözmeye yönelik olduğu belirtilerek işe yararlığına vurgu yapılmıştır. Kategoriler arasında olumsuz olarak nitelendirilebilecek “İçinden Çıkmazlık” kategorisinde yer alan “bataklık”, “okyanus” “girdap” gibi metaforlarla (n=8, %12,9); projenin amaçlarının gerçekleşmemesi veya tamamlanmaması durumuna değinilmiştir. Sonuç olarak BİLSEM öğretmenlerinin proje kavramına yönelik algılarının çoğunlukla olumlu olduğu söylenebilir. Ayrıca öğretmenlerin tamamının proje kavramını, *basit* ya da *kolay* olarak nitelendirmedikleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Proje, Metafor, BİLSEM, Öğretmen.

¹ Öğr. Gör. Emin Yaşar, Gaziantep Üniversitesi, eminyasar@gantep.edu.tr

² Özcan Elzem Şengül, Adapazarı BİLSEM, elzemsengul@hotmail.com

³ Burcu Yaşar, Şehit Hüseyin Gümüş İHO, burcugaziantep@gmail.com

STEM ETKİNLİKLERİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN STEM TUTUMLARINA VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ALGILARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Ceren Tüylü¹

Son yıllarda oldukça fazla çalışılmaya başlanılan ve ülkelerin kalkınması ve kalifiye eleman yetiştirilebilmesi için en önemli eğitim hareketlerinden biri olarak kabul edilen STEM eğitimi, üstün yetenekli öğrenciler de dahil olmak üzere öğrencileri bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik disiplinlerinin bir bütünü içinde yetiştirmeyi hedefleyen bir yaklaşımdır. Özel yetenekli öğrenciler de yeni fikirlere açık, yenilikleri takip edebilen, üretim aşamasında daha etkin, yaratıcı ve liderlik özelliğine sahip bireylerdir. Bu nedenle özel yetenekli öğrencilerin 21. yy becerilerine sahip olma ve onları üretim odaklı kullanma potansiyelleri oldukça yüksektir. Bu bireylerin STEM eğitimine yönelik tutumlarının bu sebeple çok önemli olduğu söylenilebilir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde STEM eğitimi kullanılması ülkelerin yeni teknolojiler üretebilmesine, bilim ve mühendislik uygulamaları ile elde edilen bilgi ve becerilerin günlük yaşam problemlerinin çözümünde kullanılmasına katkı sağlayacaktır. Tüm bunların ışığında çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrencilere uygulanan STEM etkinliklerinin öğrencilerin STEM tutumlarına ve problem çözme becerileri algılarına etkisini gözlemlemektir. Çalışmada basit araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada veri toplama aracı olarak “STEM tutum ölçeği” ve “Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçekler öğrencilere ön test-son test uygulanarak veriler toplanmıştır. Çalışmanın örneklemini 2022-2023 eğitim-öğretim yılında BİLSEM’ de öğrenim gören 20 proje grubu öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmadaki bulgulara göre uygulanan STEM etkinlikleri öğrencilerin STEM tutumlarında ve problem çözme becerileri algılarında artışa sebep olmuştur. Aynı zamanda STEM ile ilgili olumlu tutuma sahip öğrencilerin STEM etkinliklerini daha kolay yaptıkları ve problem çözme becerileri algılarının da yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Problem çözme becerisi algısı yüksek olan öğrencilerin karşılaştıkları problemlere rahatlıkla çözüm bulabildikleri ve bu nedenle olumlu tutuma sahip oldukları düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: STEM, Özel yetenekli öğrenciler, Problem çözme becerisi

---

¹ Ceren Tüylü, Atakum Bilim ve Sanat Merkezi, cerentyl@hotmail.com

ŞÜZMER MODELİNİN ÜSTÜN YETENEK POTANSİYELLİ ÇOCUKLARIN ÇEŞİTLİ GELİŞİM ALANLARINA ETKİSİ

Fatih Aydemir¹, Tuba Sağır², Fatih Dereli³, Ahmet Göçen⁴

Türkiye’de okul öncesi yaş grubundaki üstün yetenek potansiyelli çocukların keşfedilmesine yönelik adımların ve eğitim-öğretim çalışmalarının kısıtlı düzeyde olduğu söylenebilir. Bu ihtiyaca binaen Şanlıurfa Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Merkezi (ŞÜZMER) projesi kapsamında eğitim-öğretim süreci yürütülmüştür. Bu çalışmada çocuklar “The Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence-IV” (WPPSI – IV) isimli ölçme aracıyla seçilmiştir. Çocukların aldıkları zeka puanlarına göre merkezde öğrencilere zenginleştirilmiş ve farklılaştırılmış eğitim programı uygulanmıştır. Bu süreç ŞÜZMER Modeli olarak adlandırılmıştır. Tasarım Tabanlı Araştırma Modeli’nde desenlenen bu çalışma ile de ŞÜZMER Modeli’nde eğitim gören çocukların; entelektüel, akademik, sanatsal, yaratıcılık ve motivasyon alanlarındaki gelişimleri incelenmiştir. Veri toplama aracı olarak “Gifted Rating Scale” isimli ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçme aracı entelektüel, akademik, sanatsal, yaratıcılık ve motivasyon olmak üzere beş alt ölçekten oluşmaktadır. Her alt ölçek dokuzlu likert tipi 12 madde içermektedir. Araştırmanın çalışma grubunu ŞÜZMER’de eğitim gören 3,5-5,5 yaş aralığındaki 24 çocuk oluşturmaktadır. 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı içinde yürütülen araştırma, yıl başı ve yıl sonunda yapılan ölçümler ile değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirmeye göre entelektüel ($p=0.001$), akademik ($p=0.001$), sanatsal ($p=0,004$), yaratıcılık ($p=0.001$) ve motivasyon ($p=0.001$) alanlarında son test lehine anlamlı düzeyde fark ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre ŞÜZMER Modeli’nin okul öncesi yaş grubundaki üstün yetenek potansiyelli çocukların entelektüel, akademik, sanatsal, yaratıcılık ve motivasyon alanlarında gelişimlerinin desteklendiği söylenebilir. Ayrıca ŞÜZMER Modeli’ni farklı gruplarda uygulamak ve etkisini incelemek alanyazına katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, üstün zeka, okul öncesi, entelektüel, akademik, yaratıcılık, sanat, motivasyon

NOT: Bu çalışma, Harran Üniversitesi yürütücülüğündeki Şanlıurfa Üstün Zekâlılar ve Yetenekliler Eğitim Merkezi Projesi çalışmalarından ve eğitim merkezinden faydalanılarak yapılmıştır.

¹ Fatih Aydemir, Milli Eğitim Bakanlığı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik, f.fatih.aydemir@gmail.com

² Tuba Sağır, Milli Eğitim Bakanlığı, Psikolojik Danışma ve Rehberlik , tuba_sagir@hotmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi Fatih Dereli, Trakya Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi, fatihdereli14@gmail.com

⁴ Doç. Dr. Ahmet Göçen, Harran Üniversitesi, Eğitim Yönetimi, ahmet135@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE SOSYAL SORUMLULUK PROJELERİ KAPSAMINDA DEĞERLER EĞİTİMİ: ÇOCUKEVLERİ SİTESİ ÖRNEĞİ

Yaren Esmâ Suntutur¹, Ece Nehir Evren², Yağmur Girmen³

Toplumda her çocuk eşit şartlarda doğmamaktadır. Kimi çocuk evinde anne ve babasının yanında sıcak bir yuva ortamında büyürken, kimi çocuk devletin imkânlarıyla devlet himayesinde büyümek durumunda kalır. Bu çalışma Çocukevleri Sitesinde bulunan 7-12 yaş aralığındaki çocukları, özel yetenekli müzik bölümü öğrencileriyle buluşturmayı amaçlamaktadır. Bunu yanı sıra çocuklara müzik etkinlikleri altında birlikte çalışmayı ve yapılan çalışmalarla birbirlerini değerler bakımından olumlu yönde etkilemelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Müzik bölümünde eğitim gören 15-19 yaş aralığındaki özel yetenekli öğrencilerden oluşan Gönüller Bir Ekibi oluşturulmuştur. Bu ekip tarafından hoşgörü, sevgi, saygı, özgüven, mutluluk, dürüstlük, işbirliği ve yardımseverlik olmak üzere 8 farklı değer belirlenmiştir. Her hafta rehber öğretmen ile birlikte 40 dakika boyunca o haftanın değeri hakkında konuşulmuştur. Rehber öğretmen Gönüller Bir Ekibini değerler hakkında bilgilendirmiştir ve buradan çocuk evleri sitesine gidilmiştir. Gönüller Bir Ekibi, Çocukevleri Sitesinde her hafta yaklaşık 45 dakika boyunca oradaki çocuklar ile belirledikleri değerler üzerine sohbet etmiştir. 8 hafta 8 farklı değer üzerinde etkinlik yapılmıştır. Bu ekip müzik öğretmenleri eşliğinde çocuklara her hafta konuşulan değer ile ilgili bir çocuk şarkısı öğretmiştir. 9. Haftada çocuklara öğretilen bu şarkılarla konser verilmiştir. 10. haftada ise veriler toplanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme soruları birbirinden farklı ve beşer tane olacak şekilde; 1'incisi "Gönüller Bir Ekibi"ne yönelik, 2'incisi Çocukevleri Sitesinde yer alan çocuklara yönelik, 3'üncüsü ise Çocukevleri Sitesindeki çocuklara eğitim veren öğretmenlere yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu görüşme soruları hazırlanırken alanında uzman 2 kişiden görüş alınmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formuyla toplanan veriler çözümlenirken içerik analiz tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda saygı, sevgi, paylaşma, kendini ifade edebilme, heyecan, özgüven, mutluluk ve birliktelik gibi değerler Çocukevleri Sitesinde bulunan çocuklar tarafından kazanılmıştır. Bu sürecin, Gönüller Bir Ekibine çoğunlukla empati, saygı, iş birliği ve sorumluluk bilinci gibi değerler kazandırdığı belirlenmiştir. Çocukevleri Sitesi öğretmenleri tarafından bu projenin Çocukevleri Sitesinde yaşayan çocuklara özsaygı, farkındalık, yardımseverlik, özel hissetme ve sorumluluk bilinci gibi değerler kazandırdığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dezavantajlı, Çocukevleri, Özel Yetenekliler, Değerler Eğitimi,

¹ Yaren Esmâ Suntutur, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, esmasuntur@gmail.com

² Ece Nehir Evren, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, ecenehirevren@gmail.com

³ Yağmur Girmen, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, girmenyagmur@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BİLİM VE SANAT MERKEZİNDE ALDIĞI DERSLER İLE MESLEK SEÇİMLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Ezgi Nisa Gökmen¹, Ebrar Yılmaz², Bülent Aytok Özaltıok³

Projenin amacı özel yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezinde aldıkları derslerle meslek tercihleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada betimleyici olgu, bilimsel desen kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, ölçüt örnekleme yöntemi aracılığıyla seçilen Bilim ve Sanat Merkezinden mezun olmuş 9 kız ve 11 erkekten oluşmaktadır. Veriler, yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile araştırmacılar tarafından geliştirilen bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama araçlarının geçerlilik çalışması konusunda alan uzmanlarından görüş alınmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle hazırlanmıştır. Çalışma grubunun mezun olduğu okulların çoğunluğu devlet Anadolu liselerinden oluşmaktadır. Çalışma grubu, genel yetenek alanından (N=9), müzik alanından (N=5), görsel sanatlar alanından (N=2) ayrıca hem genel yetenek hem müzik alanından (N=3) ve tüm alanlardan (N=1) tanılanmıştır. Çalışma grubunun büyük çoğunluğu Bilim ve Sanat Merkezinde müzik, biyoloji ve matematik dersi aldığını belirtmiştir. Çalışma grubunun anne ve baba eğitim düzeyine bakıldığında büyük çoğunluğunun üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Anne babanın meslek gruplarına bakıldığında ise büyük çoğunluğunun öğretmen olduğu bildirilmiştir. Çalışma grubu; ilkokulda matematiği, ortaokulda büyük çoğunluk fen ve matematiği; lisede döneminde ise çoğu biyoloji ve kimya dersini daha çok sevdiğini belirtmiştir. Çalışma grubu, Bilim ve Sanat Merkezinde çevre, teknoloji, matematik, toplum bilimleri, fen bilimleri ve sanat kategorilerinden projeler yaptıklarını ifade etmiştir. Çalışma grubunun şu an yaptıkları meslekler araştırıldığında ise büyük çoğunluğun tıp ve diş hekimliği fakültelerinde eğitim gördükleri tespit edilmiştir. Çalışma grubunun yarıya yakını okuduğu bölümün kişisel beklentilerini karşıladığını (N=9), çok azı kişisel beklentilerini karşılamadığını (N=3) ve birçoğu da kişisel beklentilerini kısmen (N=8) karşıladığını ifade etmiştir. Mesleklerini isteyerek (N=17), istemeyerek (N=3), bilinçsiz (N=5) ve bilinçli (N=15) olarak seçtiklerini bildirmişlerdir. Başka bir meslek seçselerdi grubun çoğu mühendis olmayı veya konservatuvar okumayı istediğini belirtmiştir. Çalışma grubu, Bilim ve Sanat Merkezini onlara çoğunlukla özgüven, vizyon, bilgi dağarcığı, saygınlık kazandırdığını belirtmiştir. Sonuç olarak Bilim ve Sanat Merkezindeki bilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirilen öğrencilerin meslek tercihleriyle aynı zamanda Bilim ve Sanat Merkezinde aldıkları derslerin örgün eğitimde en sevdikleri derslerle paralel olduğu görülmüştür. Bu durum çalışma grubunun Bilim ve Sanat Merkezinde öğrencileri yetenekleri ve ilgileri doğrultusunda yönlendirildiğini göstermektedir. Seçtikleri mesleklerde genel olarak memnun oldukları memnun olmayanların ise kendi mesleklerine yakın meslekler tercih edebilecekleri ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: özel yetenekli çocuklar, meslek seçimi, Bilim ve Sanat Merkezi

¹ Ezgi Nisa Gökmen, Bilim ve Sanat Merkezi müzik birimi öğrencisi, ezginisa0101@gmail.com

² Ebrar Yılmaz, Bilim ve Sanat Merkezi müzik birimi öğrencisi, elvinebraryilmaz@gmail.com

³ Dr. Bülent Aytok Özaltıok, Bilim ve Sanat Merkezi, aytok25@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRETMENLERİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUK ALGILARININ METAFORLAR YOLUYLA BELİRLENMESİ

Betül Erol¹, Elif Mercan Uzun²

Bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğretmenlerinin BİLSEM’lerde çalışma sürelerine bağlı olarak ‘özel yetenekli çocuk’ algılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik (olgubilim) desen ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Karadeniz Bölgesi’ndeki büyükşehirlerden birinde görev yapan 40 Bilim ve Sanat Merkezi öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışmadaki inceleme yapılırken öğretmenlerin BİLSEM’deki çalışma süreleri 0-4 yıl ve 5-10 yıl aralığı oluşturularak ele alınmıştır. Çalışmada veri toplama tekniklerinden metafor yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde cinsiyet, öğrenim durumu, mesleki kıdem yılı ve BİLSEM’deki çalışma süresinden oluşan kişisel bilgiler; ikinci bölümde ise metafor cümlesi yer almaktadır. Metafor çalışmasında ‘Özel yetenekli çocuk ..... gibidir; çünkü .....’ cümlesi kullanılmıştır. Elde edilen metaforlar içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin geliştirdikleri metaforlar incelendiğinde 40 metafora ulaşılmıştır. Çalışma sonucunda ortaya çıkan 40 metafor üç kategoride (tema) ele alınmıştır. Bu kategoriler (temalar) ‘doğadaki varlıklar olarak özel yetenekliler’, ‘değerli varlıklar olarak özel yetenekliler’ ve ‘enteresan öğeler olarak özel yetenekliler’ şeklindedir. İncelenen veriler sonucunda, BİLSEM’deki çalışma süreleri 0-4 yıl ve 5-10 yıl aralığı dikkate alınarak öğretmenlerin ‘özel yetenekli çocuk’ algılarının benzer ve farklı yönleri olduğu ortaya çıkmıştır. BİLSEM’lerde kısa süredir çalışan öğretmenlerin özel yetenekli çocuklarla ilgili olumlu metaforlar ürettiği görülürken, uzun yıllardır BİLSEM’de çalışan öğretmenlerin hem olumlu metaforlar ürettikleri hem de buna ek olarak özel yetenekli çocuklarla çalışmanın yaşanabilecek zorluklarına da değinmişlerdir. Ayrıca her iki çalışma süresinde yer alan öğretmenlerin aynı metaforu farklı gerekçelerle ele aldıkları da görülmüştür. Örneğin her iki grupta hazine metaforunu kullanırken; BİLSEM’deki çalışma süreleri 0-4 yıl aralığındaki öğretmenler açıklamalarında hazinenin çok değerli olduğuna vurgu yaparken, BİLSEM’deki çalışma süreleri 5-10 yıl aralığında olan öğretmenler hazinenin sadece doğru işlendiğinde değerlendirildiğini, gerçek değerinin ancak bu şekilde ortaya çıktığını belirtmektedir.

Anahtar Kelimeler: özel yetenek, öğretmen, metafor, BİLSEM

¹ Betül Erol, Öğretmen, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi, betulerol77@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Elif Mercan Uzun, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, emercan@omu.edu.tr

BİLSEM'E YENİ BAŞLAYAN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN VELİLERİNİN BİLSEM'DEN BEKLENTİLERİ

Selen Akyel¹, Burak Akkaya², Agah Yıldız³

Projenin amacı Bilim ve Sanat Merkezine yeni başlayan öğrencilerin velilerinin BİLSEM'den beklentilerinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada betimleyici olgu, bilimsel desen kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları, ölçüt örnekleme yöntemi aracılığıyla seçilen Bilim ve Sanat Merkezine yeni başlayan öğrencilerin velilerinden 15 kadın ve 7 erkekten oluşmaktadır. Veriler, yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile araştırmacılar tarafından geliştirilen bir görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Veri toplama araçlarının geçerlilik çalışması konusunda alan uzmanlarından görüş alınmıştır. Veriler içerik analizi yöntemiyle hazırlanmıştır. Çalışma grubunun %18'i 26-33 yaş, %59'u 34-41 yaş, %23'ü ise 42-49 yaş aralığındadır. Velilerin %4'i ilköğretim, %18'i lise, %55'i üniversite, %18 i yüksek lisans; %5'inin ise doktora mezunu olduğu ayrıca büyük çoğunluğunun öğretmen olduğu belirlenmiştir. Bu velilerin çocukları %95'i genel yetenek alanından, %5'i ise müzik alanından tanılanmıştır. Bu öğrencilerin %23'ü 2. sınıfa, %63'ü 3. sınıfa, %14'ü ise 4. sınıfa devam etmektedir. Araştırmanın bulgularına bakıldığında; velilerin akademik açıdan beklentileri sırasıyla; kişisel gelişim, okula destek, yeteneğin gelişmesi, akademik farkındalık ve proje üretme/araştırma şeklinde ifade edilirken; kişisel gelişim açısından beklentileri de; iyi bir insan olmaları, özgüvenli olmaları, araştırmacı ve yaratıcı olmaları ve sosyalleşme şeklinde bildirilmiştir. Diğer yandan sosyal gelişim açısından beklentilerine bakıldığında; dışa dönük olmaları, sosyal projelerde bulunmaları, güçlü iletişim kurmaları, yeniliklere açık olmaları, sosyal açıdan mutlu olmaları ve özgüvenli olmaları şeklindedir. Değerler açısından beklentileri ise; saygılı ve ahlaklı olma, sevgi duygusuna sahip olma, sorumluluklarının farkında olma, yardımsever ve işbirlikçi olma, uyum ve planlı olma şeklindedir. Psikolojik açıdan beklentileri ise; mutlu olmaları, olumlu bir psikolojiye sahip olmaları, psikolojik dayanıklılık ve özgüvenli olmaları şeklinde ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM Velileri, Özel Yetenekliler, Beklentiler,

---

¹ Selen Akyel, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, selenakyel01@gmail.com

² Burak Akkaya, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, akkayaburak945@gmail.com

³ Agah Yıldız, Çukurova Bilim ve Sanat Merkezi, agahyildiz@gmail.com

BİLSEM EBEVEYNLERİNİN STEM FARKINDALIĞI VE ÖĞRENCİLERİN KARIYER SEÇİMLERİNE ETKİSİ*

Kadriye Zobu¹, Mesut Türk²

Bu araştırma ortaokul düzeyinde bilim ve sanat merkezlerine (BİLSEM) devam eden öğrencilerin ebeveynlerinin STEM farkındalıkları ile öğrencilerin STEM kariyerlerine yönelik ilgisi arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nicel yöntem kullanılarak desenlenen çalışmada, ilişkisel araştırma türlerinden açımlayıcı model kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini uygun örnekleme yöntemi ile seçilen 9 farklı ilden ortaokul düzeyinde BİLSEM'e devam eden 121 öğrenci ve ebeveyni oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmada, 121 öğrenci ve 121 ebeveyn olmak üzere toplam 242 katılımcıdan veri toplanmıştır. Araştırmada veriler yazarlarından kullanım izni alınan "STEM Ebeveyn Farkındalık Ölçeği" ve "Fen, Teknoloji, Matematik ve Mühendislik Mesleklerine Yönelik İlgi Ölçeği" aracılığıyla toplanmıştır. Çalışmada ayrıca BİLSEM öğrencilerinin STEM kariyerlerine ilgisinin çeşitli demografiklere (cinsiyet, bilgisayar kullanma becerisi, ailenin gelir düzeyi, aile eğitim düzeyi göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Veri toplama süreçlerine ilişkin etik kurul izni ve MEB'den uygulama izni alınmıştır. Verilerin analizinde; bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler ışığında BİLSEM ebeveynlerinin STEM farkındalıkları ile öğrencilerin STEM kariyerlerine yönelik ilgisi arasında orta düzeyde pozitif anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Demografik verilerin analizi sonucunda bilgisayar kullanma becerileri yüksek olan öğrencilerin STEM kariyerlerine yönelik ilgilerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırma grubundaki velilerin yarısından fazlasının STEM kavramını daha önce hiç duymadığı anlaşılmıştır. BİLSEM'de uygulanan programların STEM'in tanınması ve yaygınlaştırılması için yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin öğrencilerin kariyer tercihleri üzerindeki etkisi düşünülerek BİLSEM ebeveynlerine STEM farkındalıklarını artırmaya yönelik etkinliklerin düzenlenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM Ebeveynleri, STEM Farkındalığı, STEM Kariyerleri

---

* Bu çalışma, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında gerçekleştirmiş olduğu tezsiz yüksek lisans projesi temel alınarak oluşturulmuştur.

¹Kadriye Zobu, Amasya Üniversitesi, Fen Bilimleri Ens. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi YL öğrencisi, kadriyezobu@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Mesut Türk, Amasya Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu, mstrtk@gmail.com

EBEVEYNLERİN DEHB TANISI OLAN ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARININ DEHB BELİRTİLERİNE İLİŞKİN CONNERS ANABABA DERECELEME ÖLÇEĞİ-KISA FORM YANITLARININ İNCELENMESİ

Afra Selcen Taşdelen¹, Marilena Zinovia Leana Taşcılar²

Özel yetenek ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu çocuklarda bir arada görülebilen ve özel yeteneğe en sık eşlik eden bozukluklardan biridir. Alanyazın, dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanısının özel yetenekli çocuklar arasında, normal gelişim gösteren çocuklar ile tutarlı bir şekilde benzer ailesel, bilişsel, davranışsal ve işlevsel örüntülere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Çeşitli araştırmaların bulguları dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğuna sahip olan bireylerin semptomlarının zeka düzeyi arttıkça farklılık gösterdiğini ve bu bireylerin semptomlarının ağırlıklı olarak dikkat eksikliği alanında görüldüğünü ortaya koymuştur. Dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu bireyin tam potansiyeline ulaşmasını engelleyebilen önemli bir tıbbi sorundur. Tedavi seçenekleri bulunmaktadır, ancak uygun tedavinin sunulabilmesi için öncelikle kesin bir teşhisin konulması gerekmektedir. Özel yetenekli çocuklar, gerçekte bu bozukluğa sahip olmadan dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğuna benzer belirtiler gösterebilmektedir ve bu durum bozukluğun teşhisini güçleştirmektedir. Hem bu bozukluğun özel yetenekli çocuklarda teşhis edilmesinde yaşanan güçlük hem de teşhis edilememeye bağlı uygun tedavinin uygulanmaması, bu çocukları öz saygı sorunları, sosyal sorunlar, otorite figürleriyle çatışmalar, yoğun güç mücadeleleri, beklenmedik başarısızlık gibi biz dizi problem karşısında risk grubu haline getirmektedir. Ebeveynlerin, özellikle de annelerin, özel yetenekli ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğuna sahip olan çocuklarının potansiyellerini ve yaşadıkları zorlukları fark ederek profesyonel yardım ve özel eğitim hizmetleri alma sorumluluğunu üstlendiği bulgulanmıştır. Ebeveynlerin çabaları sonucunda, çocukları sahip oldukları potansiyelleri ve yetenekleri konusunda daha gerçekçi bir benlik algısı geliştirmekte ve okulda akademik başarı göstermek için daha fazla motive olmaktadır. Bu bulgu, ebeveynlerin özel yetenekli çocuklarının dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu semptomlarına ilişkin algılarının önemini vurgulamaktadır; çünkü ebeveynlerin bozukluğa ve çocuklarının yeteneklerine ilişkin algıları, sonraki yardım arama davranışları üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Bu çalışmanın amacı, ebeveynlerin özel yetenekli ve dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu tanımlı çocuklarının davranışlarına yönelik yanıtlarını dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu belirtileri açısından incelemek ve ebeveyn yanıtları ile çocuklarının dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmaktadır. Araştırmanın örneklemini Bilim ve Sanat Eğitim Merkezlerinden birine kayıtlı olan 30 özel yetenekli ve dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu tanısına sahip çocuğun ebeveynleri oluşturacaktır. Veri toplama araçları, Connors Anababa Dereceleme Ölçeği-Kısa Form ve kişisel bilgi formudur. Veriler çevrimiçi bir form aracılığıyla ebeveynlere gönderilen bağlantı üzerinden toplanacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Özel yetenek, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Tanılama.*

¹Afra Selcen Taşdelen, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Eğitim Bölümü, afraselcen.tasdelen@ogr.iuc.edu.tr

²Doç. Dr. Marilena Leana Zinovia-Taşcılar, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, marilena.tascilar@medeniyet.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN KATILDIKLARI DOĞA EĞİTİMİNİN SONUCUNDA ZİHİNLERİNDEKİ “ÇEVRE” KAVRAMININ DEĞİŞİMİ: BİR METAFOR ANALİZİ

Özge Ceylan Konkuş¹

Doğa eğitimleri toplumun farklı özelliklerdeki bireyelerine ulaşma ve eğitim verme imkanı sağlar. Özellikle çözüm üretme potansiyeli yüksek ve çevreye doğal ilgisi olan özel yetenekli çocukları doğada aktif kılmak ve onların zihinlerindeki çevre algısını olumlu yönde değiştirmek önemlidir. Bu araştırmanın amacı da TÜBİTAK destekli ve bir hafta süreli doğa eğitimi alan özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin zihinlerindeki “çevre” kavramına yönelik değişimleri incelemektir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Çalışmaya özel yetenek tanısı almış 30 ortaokul öğrencisi (10-11 Yaş) katılmıştır. Çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Veriler “Çevre benim için ..... gibidir, Çünkü.....” cümlesinin yer aldığı açık uçlu soru formu ile toplanmıştır. Form öğrencilere doğa eğitimi öncesinde ve sonrasında olmak üzere iki kez verilmiştir. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda doğa eğitimi öncesinde 20 öğrenci geçerli metafor üretmiştir ve 10 öğrencinin metaforları geçersiz sayılmıştır. Geçerli olanlar arasından 14 farklı metafor sekiz kategori altında toplanmıştır. Öğrenciler ön uygulamada en fazla “yaşam/hayat” metaforunu üretmişlerdir. Kategoriler ise yaşamın ifadesi, mekânın ifadesi, temizliğin ifadesi, önemin ifadesi, çeşitliliğin ifadesi, huzurun ifadesi, zorunluluk ifadesi ve değişimin ifadesi olarak kodlanmıştır. Yaşamın ifadesi kategorisi altında en fazla sayıda metafor yer almıştır. Bir haftalık doğa eğitiminin ardından öğrenciler 29 geçerli metafor üretmişlerdir ve bir öğrenci boş bırakmıştır. Bu metaforların 22’si birbirinden farklıdır ve tamamı 10 kategori altında toplanmıştır. Öğrenciler son uygulamada en çok “aile” metaforunu üretmişlerdir. Üretilen metaforlardan sevginin ifadesi, yaşamın ifadesi, güzelliğin ifadesi, temizliğin ifadesi, değerlerin ifadesi, yeniliğin ifadesi, zorunluluğun ifadesi, korumanın ifadesi, nadirliğin ifadesi ve değişimin ifadesi kategorileri oluşturulmuştur. Son uygulamada ise en fazla değerlerin ifadesi kategorisi altında metaforlar toplanmıştır. Bu durumda verilen doğa eğitiminin öğrencilerin zihinsel imgelerinde çevrenin değerini arttırdığı ifade edilebilir. Ayrıca kategoriler incelendiğinde, çevre eğitiminin genel olarak öğrencilerin duyuşsal ve davranışsal gelişimlerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: TÜBİTAK, Doğa eğitimi, Metafor, Çevre, Ortaokul, Özel yetenekli

---

¹Dr. Özge Ceylan Konkuş, Milli Eğitim Bakanlığı, Kadıköy Alev Alatlı Bilim ve Sanat Merkezi, zgeceylan86@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN “İNGİLİZCE” VE “İNGİLİZCE ÖĞRETMENİ” KAVRAMLARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ BELİRLENMESİ

Pervin Zeydan¹, İbrahim Benek²

Bu çalışmanın temel amacı özel yetenek tanısı konulmuş öğrencilerin “İngilizce” ve “İngilizce Öğretmeni” kavramlarına yönelik algılarının metaforlar yoluyla belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) desen kullanılmıştır. Çalışma 2023-2024 eğitim-öğretim yılının I. yarısında Van ilinde yer alan bir Bilim ve Sanat Merkezi'ne (BİLSEM) devam eden 30'u kız, 42'si erkek olan toplam 72 özel yetenek tanısı konulmuş öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcıların 34'ü destek, 19'u bireysel yetenekleri fark ettirme (BYF) ve 19'u özel yeteneklerini geliştirme (ÖYG) gruplarında yer almaktadır. Çalışmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen standartlaştırılmış bir form aracılığıyla toplanmıştır. Öğrencilerin formda yer alan “İngilizce.....gibidir (benziyor), çünkü;.....” ve “İngilizce öğretmeni.....gibidir (benziyor), çünkü;.....” cümlelerini tamamlamaları sağlanmıştır. Çalışmada toplanan veriler betimsel ve içerik analiz yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre öğrencilerin İngilizce ve İngilizce öğretmeni kavramlarına yönelik olarak 51 ayrı metafor ürettikleri görülmüştür. Öğrenciler İngilizce kavramına yönelik olarak en fazla yaşam, Türkçe, oyun, önemli bir dil, eğlenceli, ağaç, uzay ve su metaforlarını, İngilizce öğretmeni kavramına yönelik ise en fazla melek, öğretmen, İngiliz, çiçek, çiftçi, bal, şarkıcı, güzellik ve zeki metaforlarını ürettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenci, İngilizce, İngilizce öğretmeni, Metafor.

---

¹ Pervin Zeydan, Van-Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, pseyitoglu@gmail.com

² İbrahim Benek, Van-Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, ibrahimbenek11@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN “IŞIK” KAVRAMINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARI VE GÖRSEL İMAJLARI

İbrahim Benek¹

Bu çalışmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin ışık kavramına yönelik metaforik algıları ve bu kavrama yönelik görsel imajlarının incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırma nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenolojik desene göre desenlenmiştir. Çalışmanın katılımcıları 2023-2024 eğitim-öğretim yılının birinci yarısında Türkiye'nin doğusunda yer alan bir Bilim ve Sanat Merkezi'nde (BİLSEM) öğrenim gören 58 özel yetenekli öğrenciden oluşmaktadır. Çalışmanın araştırma grubu kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcıların 39'u destek, 6'sı bireysel yetenekleri fark ettirme (BYF) ve 13'ü özel yetenekleri geliştirme (ÖYG) gruplarında yer almaktadır. Öğrencilerin 24'ü kız ve 34'ü erkektir. Araştırmada yer alan öğrencilerin metaforik algıları onların “Işık.....gibidir (benziyor), çünkü;.....” cümlesini tamamlamaları ile, görsel imajları ise onların boş bir kağıda ışık kavramına yönelik yaptıkları çizim/resim aracılığıyla tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen verilerin analizinde betimsel ve içerik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesi sonucunda öğrencilerin en fazla güneş, yıldız, jet/uçak, ateş, su ve anne metaforları ürettikleri belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin ışık ile ilgili genelde ampul, güneş, anne, yıldız, araba, jet/uçak, futbolcu ve ateş böceği şeklinde çizimler yaptığı sonucuna varılmıştır. Öğrencilerin yaptıkları çizimlerin oluşturdukları metaforları destekler nitelikte olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Işık, Özel yetenekli öğrenci, Metafor, Görsel imaj.

---

¹ İbrahim Benek, Van Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, ibrahimbenek11@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN EKOLOJİK TARIM UYGULAMALARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARININ İNCELENMESİ

Hacer Kılıçkiran¹

İnsanlar, geçmişten günümüze kadar vermiş oldukları hayatta kalma mücadeleleri ile çevreyi etkileyen ve çevre şartlarını kendi yaşam şartlarına göre düzenleyen birer varlık olmakla birlikte aynı zamanda çevreden tabii olarak etkilenen bir varlık olmuşlardır. Bu durum insanlar ile çevrenin hep iç içe olmasının en temel nedenlerinden biri olarak ifade edilmiştir. İnsanların hep daha iyi şartlar içerisinde hayatlarını sürdürmek isteyişleri, yaşanan nüfus artışları, sanayi alanında yaşanan gelişmeler ve insanların ekonomik olarak daha yüksek düzeye ulaşma istekleri çevrenin olumsuz etkilenmesine neden olmuştur. Özellikle son yıllarda çokça görülen tarım ilaçlarının kullanımı, yerleşim yerlerindeki plansız büyüme, nükleer alanda yapılan denemeler ve kimyasal kullanımı çevre sorunlarının artmasının ve ekolojik dengenin bozulmasının temel sebepleri arasında görülmüştür. Yaşanılan olumsuzlukların önüne geçilebilmesi için bireylerin küçük yaşlardan itibaren okullarda gerçekleştirilecek uygulamalı eğitimler ile çevre eğitimi almaları, böylece çevre bilincini geliştirebilmeleri ve olumlu çevresel davranışlar kazanabilmeleri büyük önem taşımaktadır. Okul ortamını destekleyerek çevre eğitiminin gerçekleştirilebilmesi açısından öne çıkan uygulamalardan biri de su ve toprak kaynaklarının verimli kullanılarak çevre sağlığını korumayı amaçlayan ekolojik tarım uygulamalarıdır. Uygulamalara katılacak olan bireylerin ekolojik tarım uygulamalarına yönelik algılarının belirlenmesi uygulama içeriğinin geliştirilmesi açısından önemlidir. Bireylerin ekolojik tarım uygulamalarına ilişkin algılarını ortaya koyabilmeleri konusunda, sosyal etkinliklerin nasıl yol almasının gerektiğini ortaya koyan metaforlardan faydalanabilmektedir. Metafor olgusunun, zihin haritalarını oluşturmak, bireyin düşüncelerini dökmesine yardımcı olmak ve modelleme yöntemlerini kullanmak aşamalarında oldukça kullanışlı olduğu ifade edilmektedir. Bu çalışmanın amacı üstün yeteneklilerin ekolojik tarım uygulamalarına yönelik metaforik algılarının incelenmesidir. Çalışma grubunu 2, 3 ve 4. sınıflarda öğrenim görmekte olan üstün yetenek tanısı almış 43 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Fenomonoloji araştırmalarında bireyin düşüncelerini bir fenomen ile ortaya koyması temel alınmaktadır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen “Ekolojik Tarım Uygulamalarına Yönelik Görüşme Formu” kullanılarak elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilerek yorumlanmıştır. Analiz sonuçları öğrencilerin ekolojik tarım uygulamalarına yönelik olumlu ve olumsuz metaforlar orta koymuştur. Genel anlamda ekolojik tarım uygulamaları doğayı iyileştirme, toprağa sarılma, yaşamı güzelleştirme ve yeniden yaşatma olarak olumlu unsurlarla; bunların yanı sıra zor olanı seçme ve sabır isteme olarak olumsuz unsurlarla ifade edilmiştir. Ortaya çıkan temalara göre frekanslar incelendiğinde ise metaforların büyük kısmının olumlu unsurlara ilişkin başlıklar altında yer aldığı görülmüştür. Elde edilen bulgular doğrultusunda ekolojik tarım uygulamalarında, küçük yaşlardaki öğrencilerin becerilerinin dikkate alınarak uygulamanın farklı etkinliklerle zenginleştirilmesinin ve uygulama sürecindeki zaman yönetimine ilişkin çalışmalara ağırlık verilmesinin ekolojik tarım uygulamalarına ilişkin algıları olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Ayrıca farklı yaş grupları ile benzer çalışmalar gerçekleştirilerek ekolojik tarım uygulamalarında yer alan etkinliklerin zenginleştirilmesi sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Ekolojik tarım uygulamaları, Üstün yetenekliler, Metafor.

¹ Hacer Kılıçkiran, Atakum Bilim ve Sanat Merkezi, kilickiranhacer@gmail.com

BİLSEM UYUM PROGRAMI SONRASINDA ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EBEVEYNLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Seyit Karaburçak¹, Hayriye Torunoğlu²

Bilim ve sanat merkezleri ülkemizde resim, müzik, genel zihinsel yetenek alanlarından özel yetenekli tanısı almış öğrencilere eğitim veren Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi destek eğitim kurumlarıdır. BİLSEM'lerde eğitim programları genel zihinsel yetenek alanındaki öğrenciler için uyum, destek, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi ve yönetimi olmak üzere beş aşamadan oluşmaktadır. Resim ve müzik yetenek alanındaki öğrenciler için ise uyum, özel yetenekleri geliştirme ve proje üretimi ve yönetimi olmak üzere üç aşamadan oluşur. Özel yetenekli öğrencilerin tanılandıktan sonra BİLSEM'e ilk adım attıkları dönem olan uyum programında; kurumu tanıma, arkadaşlarını tanıma, öğretmenleri tanıma, kurum kültürünü anlama, kurumdaki eğitim öğretim sürecinde uygulanacak etkinlik örneklerini görme ve benzeri amaçlar doğrultusunda çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin bu dönemi tamamlamalarının ardından bilgilendirme ve süreç değerlendirmesi amacıyla ebeveynlerle toplantı yapılmaktadır. Bu çalışmada, özel yeteneklilerin ebeveynlerinin BİLSEM uyum programına, BİLSEM'den beklentilerine ve çocuklarının akranlarından farklılaşan özelliklerine yönelik görüşleri incelenmiştir. Bu kapsamda çalışmada bu toplantıya katılarak üç maddeden oluşan soru formuna yanıt veren 30 ebeveynin görüşlerine yer verilmiştir. Çalışmada verileri toplamak amacıyla 3 sorudan oluşan yapılandırılmış değerlendirme formu hazırlanmıştır. Form soruları; çocuklarının akranlarından farklılaşan özelliklerine, uyum programını değerlendirmeye, BİLSEM'den beklentileri almaya yönelik sorularından oluşmuştur. Formdaki sorulara uzman görüşü alınıp son hali verildikten sonra toplantı sonunda uygulama yapılmıştır. Ebeveyn görüşlerinin yazımı yaklaşık 10-15 dakikada tamamlanmıştır. Bu çalışmada, verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu amaçla toplanan veriler, önce kavramsallaştırılmış daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmiş ve buna göre veriyi açıklayan temalar saptanmıştır. Bu doğrultuda veriler dört aşamada analiz edilmiştir. Çalışmanın analizleri maxquda programı aracılığıyla yapılmıştır. Analizler sonrası üç tema belirlenmiştir. Çalışmanın bazı bulgularına göre çocuklarını akranlarından farklılaştıran özellikleri temasında iki kategori oluşmuştur. Bunlar; altında dokuz kodun yer aldığı ve 31 frekans yer alan bilişsel özellikleri ve on kodun altında 26 frekansın yer aldığı sosyal duygusal özellikleridir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde; özel yeteneklilerin ebeveynlerinin uyum programıyla ilgili görüşlerinin olumlu olduğu, BİLSEM'de bilimsel etkinliklerin yapılarak çocukların kişisel gelişimlerine katkı sağlanmasını bekledikleri ve çocuklarının akranlarından özellikle bilişsel özellikleriyle ayrıldığıyla ilgili görüşleri tespit edilmiştir. Bu nedenle BİLSEM'deki uyum programının ebeveynlerin geneli tarafından olumlu değerlendirildiği görüldüğünden benzer uygulamaların aynı standart korunarak sürdürülmesi önerilebilir. Ayrıca BİLSEM'le ilgili beklentilerin yoğunlaştığı konu başlıklarına yönelik ilgili birimlerin çalışmalar planlaması ve uygulanması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: *Bilsem, özel yetenek, uyum programı, ebeveyn*

¹Dr. Seyit Karaburçak, Milli Eğitim Bakanlığı, Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi, pdrkaraburcak@gmail.com

²Dr. Hayriye Torunoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı, Yusuf Demir Bilim ve Sanat Merkezi, hayriyeturunoglu@gmail.com

ERKEN ÇOCUKLUKTA ÖZEL YETENEKLİLİK: 21. YÜZYIL TÜRKİYE

Hülya Görünü¹

Erken çocukluk dönemi, özel yeteneğe dair ilk işaretlerle karşılaşılması ve tüm gelişim alanları için kritik olması açısından önemli bir dönemdir. Özel yeteneğin gelişimi için hızlandırma, zenginleştirme ve gruplama gibi farklılaştırma stratejileriyle oluşturulan eğitim programları bulunmaktadır. Türkiye’de ilkokul, ortaokul ve lise düzeyindeki özel yetenekli öğrencilere yönelik olan bu programlar; yetenek geliştirme, beceri edinme, sosyal-duygusal sağlık gibi hedefler içermektedir. Ulusal ve uluslararası literatürde erken çocukluk döneminde özel yetenek gelişimini destekleyen eğitim programları nispeten azdır. Erken çocukluk dönemi sıklıkla özel yeteneği tanılama uygulamaları ile ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda erken çocukluk döneminde özel yeteneğin geliştirilebilmesi için uygulama örneklerine ihtiyaç vardır. Araştırmanın amacı; 2000-2023 yılları arasında Türkiye’de gerçekleştirilen erken çocuklukta özel yetenek konulu araştırmaları incelemektir. Araştırmaya sistematik derleme yöntemi ile DergiPark, Google Scholar ve Ulusal Tez Merkezi veri tabanlarından ulaşılan 34 çalışma dahil edilmiştir. Araştırmalar; erken çocuklukta özel yeteneklilere yönelik tanılama ve eğitim uygulamaları, öğretmen ve aile algıları, çocukluk yaşantıları ve yasal uygulamalar başlıklarında incelenmiştir. İncelenen çalışmalar sonucunda Türkiye’de erken çocuklukta özel yeteneğin geliştirilmesinde tanılama, yönlendirme ve eğitim programları konularında uygulama eksiklerinin olduğu söylenebilir ancak; iyi planlanmış bir eğitim programı ile yapılan uygulamaların bilişsel gelişim ve yetenek gelişimi gibi alanları olumlu yönde etkilediğinin raporlandığı görülmektedir. Erken çocuklukta özel yetenekli bireylerde yetenek keşfetme, geliştirme uygulamalarının yanı sıra ailelere yönelik farkındalık eğitimlerinin özel yeteneğin geliştirilmesinde etkili bir adım olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Erken Çocukluk, Özel Yetenek, Üstün Zekâ.

---

¹ Arş. Gör. Hülya Görünü, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hulyagorunu@gmail.com

BİLSEM'E YENİ BAŞLAYAN ÖĞRENCİLERİN EBEVEYNLERİNİN FARKINDALIKLARININ İNCELENMESİ

Sinem Fariz¹

Çalışma, 2023-2024 Eğitim-öğretim yılında Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim görmeye hak kazanan 146 özel yetenekli öğrenci velisiyle gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında velilerden demografik değişkenlere ilişkin bilgi edinmek amacıyla Bilgi Formu ile Afat ve Köksal-Konik (2018) tarafından geliştirilen Ebeveyn Farkındalıkları Ölçeği (Üstün Zekâlı Çocuğu olan Ebeveynlerin– EFÖ-ÜZÇE) kullanılmıştır. Ebeveynlerin özel yetenekli çocuklarına ilişkin farkındalıkları Ebeveyn Farkındalıkları Ölçeği alt boyutları; Çatışma Stres, Mükemmeliyetçilik, Motivasyon ve Kendi Kendini Yönetme bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, Ebeveyn, Farkındalık

---

¹ Sinem Fariz, Etimesgut BİLSEM, sinemfariz@hotmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN ve EBEVEYNLERİNİN “BİLSEM”E İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Seda Çarıkçı¹, Sevgi Çınar², Songül Yaman³

Günümüz eğitim sisteminin önemli bir önceliği, farklı yeteneklere sahip olan öğrencilerin gereksinimlerini karşılamak ve potansiyellerini en üst düzeye çıkarmaktır. Bu bağlamda, üstün yetenekli öğrenciler, genellikle olağandışı zekâ, yaratıcılık, liderlik ve sanatsal yetenekler gibi alanlarda öne çıkan bireyler olarak tanımlanır. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi, sadece bu öğrencilerin kendilerini geliştirmelerine değil, aynı zamanda topluma ve dünyaya önemli katkılarda bulunmalarına olanak tanır. Ülkemizde üstün yetenekli öğrenciler belirli tanımlama süreçlerinden geçtikten sonra Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) eğitim alma hakkına sahip olabilirler. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin ve ebeveynlerinin BİLSEM'e ilişkin görüşlerini metaforlar aracılığıyla ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Marmara Bölgesi'nde bir Bilim ve Sanat Merkezi'nde öğrenimine devam eden Destek Eğitimi, Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme (BYF), Özel Yetenekleri Geliştirme (ÖYG), Proje Üretimi ve Yönetimi grubundan olmak üzere toplam 100 (yüz) öğrenci ve bu öğrencilerin ebeveynleri olan 55 (elli beş) kişi oluşturmaktadır. Araştırma nitel araştırma olarak kurgulanmış ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri öğrencilerin ve ebeveynlerin BİLSEM'e ilişkin görüşlerini ortaya koymak için geliştirilen “BİLSEM ..... gibidir/benzemektedir. Çünkü.....” formu ile toplanmıştır. Ulaşılan veriler içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Bulgulara göre öğrencilerin ve ebeveynlerin BİLSEM'e ilişkin üç tema altında altı farklı kategoride metafor ürettikleri görülmüştür. BİLSEM'e ilişkin öğrencilerin en fazla geliştirdikleri metaforlar *akademik, yaratıcı ve özgün düşünme, sosyal- duygusal* şeklinde sıralanmaktadır. Üretilen 100 metafor benzer özelliklerine göre altı farklı kategoride toplanmıştır. Kategoriler ise sıklık olarak *sadece okul, eğlenceli okul, yaratıcı düşünme becerisi, gelişime katkı sağlayan yer, aile, güvenli alan* şeklinde sıralanmaktadır. BİLSEM'e ilişkin ebeveynlerin ürettikleri 53 adet metafor benzer özelliklerine göre *akademik, yaratıcı ve özgün düşünme ve sosyal-duygusal* şeklinde oluşmuştur. Üretilen metaforlar kategori sıklığı olarak *yaratıcı düşünme becerisi, gelişime katkı sağlayan yer, sadece okul, aile, güvenli alan ve eğlenceli okul* şeklinde sıralanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli Öğrenci, Ebeveyn, Metafor, Bilim ve Sanat Merkezi

¹ Dr.Seda Çarıkçı, Beşiktaş BİLSEM, sedacarikci@gmail.com

² Sevgi Çınar, Beşiktaş BİLSEM, songulaydinyaman07@gmail.com

³ Songül Yaman, Beşiktaş BİLSEM, cnr.sevgi@gmail.com

RESİM YETENEK ALANI TANILAMASININ UZMAN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Songül Esin Erol¹, Serdar Danış², Seçkin Göksu³

Ülkemizde küçük yaş gruplarında Bilim ve Sanat Merkezlerinde, lise yaş gruplarında Güzel Sanatlar Liselerinde ve üniversite yaş gruplarında Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Eğitim Fakültesi Resim Öğretmenliği bölümlerinde resim yetenek alanında öğrenci tanılması yapılmaktadır. Resim yetenek alanında özel yetenekli öğrenci tanılmasının en doğru ve en güvenilir şekilde yapılması hem verilecek eğitimin kalitesi hem de eğitim alacak öğrencinin potansiyelinin ortaya çıkması ve geliştirilmesi bağlamında oldukça önemlidir. Çalışma kapsamında bu noktadan yola çıkılarak uzman görüşleri derlenmiştir. Sanat eğitimi alanında uzman 6 akademisyen, 2 uzman Bilim ve Sanat Merkezi Görsel Sanatlar öğretmeni ve 1 ölçme ve değerlendirme alanı uzmanı Bilim ve Sanat Merkezi öğretmeni ile odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşmenin transkripti yapıldıktan sonra içerik analiz edilmiştir. Bu araştırmada resim yetenek alanında yapılan tanılama 6 alt başlıkta değerlendirilmiştir. Bu alt başlıklar; değerlendirmenin dijital ortamda yapılması, resim kâğıdı üzerine yapılan çalışmaların dijital ortama aktarılması, komisyonda bulunan değerlendiricilerin sayısı ve görev yapmakta oldukları kurumların çeşitliliği, değerlendirme öncesi komisyonun görüşerek bir sınav kültürü oluşturması, bölgesel farklılıklara dikkat edilmesi ve değerlendirmede kullanılacak ölçeklerin içeriği olarak belirlenmiştir. Alan uzmanlarının başlıklarla ilgili görüşlerine kendi cümleleri ile yer verilmiş, hangi düzeyde olursa olsun en doğru ve en güvenilir değerlendirmenin yapılması için önerilerde bulunulmuştur.

---

¹ Songül Esin Erol, Bilim ve Sanat Merkezi, songulesinerol@gmail.com

² Serdar Danış, Konya BİLSEM , serdardanis33@gmail.com

³ Seçkin Göksu, Milli Eğitim Bakanlığı, seckingoksu06@gmail.com

ÜSTÜN YETENEK PROGRAMLARINI DEĞERLENDİRME: SÜREKLİ GELİŞİM VE MÜKEMMELİ SAĞLAMA

Ceren Ersoy¹, Mahmut Çitil²

Üstün yetenek programlarının değerlendirilmesinin önemini tartışıldığı derleme türündeki bu araştırmada değerlendirme, hesap verebilirlik, sürekli iyileştirme, kanıta dayalı karar verme, öğrenci ihtiyaçlarını karşılama ve paydaş katılımını sağlama konularında detaylara yer verilmiştir. Değerlendirmenin temel özellikleri olan amaç belirleme, birden fazla kaynaktan veri toplama, geçerli ve güvenilir ölçümler kullanma, verileri analiz etme, bilgileri sentezleme, öneriler sunma ve bulguları etkili bir şekilde kullanmanın gerekliliği anlatılmıştır. Bunun yanı sıra üstün yetenekli bireylerin benzersiz ihtiyaçlarını karşılamanın ve zihinsel, sosyal-duygusal gelişimlerini desteklemenin önemi vurgulanmaktadır. Ayrıca, üstün yetenek programlarını değerlendirmek için kullanılacak çeşitli değerlendirme modelleri ve kaynakları açıklanmıştır. Değerlendirme raporlarının tanımlama sistemine nasıl entegre edileceğine yönelik bir çerçeve de sunulmaktadır. Genel olarak program değerlendirilmesinin üstün yeteneklilere sunulan eğitimin kalitesini artırma ve sürekli iyileştirme sürecindeki rolü üzerinde durulmuştur. Üstün yetenekli bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması çeşitli nedenlerle önemlidir. Üstün yetenekli bireyler çeşitli alanlarda olağanüstü yeteneklere ve potansiyele sahiptir. Uygun destek ve fırsatlar sağlayarak, yeteneklerini en üst düzeye çıkarmaları için teşvik edilmelilerdir. Üstün yetenekli bireyler uygun eğitim ortamı sağlanmadığında ve yeterince uyarılarla karşılaşmadıklarında sıkılmış, ilgisiz ve hayal kırıklığına uğramış hissedebilirler. Bu durum performanslarının gerçek kapasitelerinin altına düşmesine neden olabilir. İhtiyacı karşılanmayan öğrenci okuldan kopma ve uzaklaşma eğilimi gösterecektir. Dolayısıyla bireylerin sürekli gelişimini destekleyen eğitim programlarının varlığı bireylerin potansiyellerine ulaşmalarında oldukça önemlidir. Üstün yetenekli bireyler genellikle benzersiz öğrenme stillerine, ilgi alanlarına ve öğrenme hızına sahiptir. Bireysel ihtiyaçlara yönelik farklılaştırılmış öğrenme deneyimleri sağlamak onların akademik ve kişisel olarak gelişmelerine olanak sağlayacaktır. Bireylerin sosyal ve duygusal refahlarını destekleyen ortamlar yaratmak, onların yaşadığı sosyal ve duygusal zorluklarla baş etmelerine yardımcı olacaktır. Ayrıca üstün yetenekli bireyler bilim, sanat, teknoloji ve liderlik gibi çeşitli alanlarda topluma önemli katkılar yapma potansiyeline sahiptir. Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarının karşılanması, onların zihinsel, sosyal ve duygusal gelişimlerini sağlamak ve toplumun kalkınmasında onların potansiyellerinden yararlanmak için önemlidir. Program değerlendirme süreci hesap verebilirlik, gelişimde süreklilik, kanıta dayalı karar verme, öğrenci ihtiyaçlarının karşılanması ve paydaş katılımının sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir. Değerlendirme, programın amaçlanan hedeflere ulaşmış olup olmadığını belirlemek ve etkinliğini değerlendirmek için bir araç sağlar. Kaynakların verimli bir şekilde kullanılıp kullanılmadığını ve programın öğrenciler, ebeveynler, eğitimciler ve yöneticiler gibi paydaşlara hesap verebilir nitelikte olup olmadığını gösterir. Değerlendirme, programın sürekli olarak gözden geçirilmesine ve geliştirilmesine olanak tanır. Güçlü yanların ve gelişim alanlarının belirlenmesini sağlayarak karar verme sürecine katkı sunar ve etkililiği kanıtlanmış uygulamalara yönelik program geliştirme süreçlerine yön verebilir. Değerlendirme sonuçları, kaynak tahsisine, müfredat geliştirmeye, öğretim stratejilerine ve eğitimcilerin mesleki gelişimine ilişkin kararları etkileme gücüne sahiptir. Değerlendirme araştırmalar ve uygulamalar arasındaki

¹ Arş. Gör. Ceren Ersoy, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, cerenersoy@gazi.edu.tr

² Doç. Dr. Mahmut Çitil, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, mcitil@gazi.edu.tr

boşlukların belirlenmesi ve giderilmesine olanak tanır. Öğrenciler, ebeveynler, eğitimciler, yöneticiler ve toplum üyeleri de olmak üzere paydaşları sürece dahil etme fırsatı sağlar. Paydaşların değerlendirme sürecine dahil edilmesi, programın başarısında şeffaflığı, iş birliğini ve kapsayıcılığı teşvik eder. Sonuç olarak değerlendirme, program geliştirme ve üstün yeteneklilerin eğitiminde mükemmeliyetin peşinde olma konusunda bir katalizör görevi görür.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Yetenek, Eğitim Programı, Değerlendirme*

ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİM SÜREÇLERİNDE ÖĞRETMEN ROLÜ

Deniz Bahçe¹, Ferhat Köprü², M. Bahadır Ayas³

Öğretmenler eğitim programlarının başarısının en önemli parçasıdır. Bu nedenle öğretmen tutumu, öğrencilerin derse yönelik motivasyonlarını ve başarılarını etkileyen bir faktördür. Alanyazın incelendiğinde, yaygın olarak kabul edilen tutumun öğretmenin, özel yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını etkili bir şekilde karşılayabilmesi için onlara, özel yeteneklilere yönelik doğru tutum ile yaklaşmasını önerdiği bulunmuştur. Bu durum aynı zamanda öğretmenin bilgi düzeyi ile de ilgilidir. Öğretmenin alan bilgisi, özel yetenekli öğrencilere yönelik tutum ve davranışlarını etkilemektedir. Öğretmenin sınıf içerisinde öğrencilere nasıl bir yaklaşımda ve tutumda bulunacağı öğrencinin gelişimi için değerlidir. Aynı zamanda özel yetenekliler eğitiminin planlanmasında ve uygun eğitim müdahalelerine sahip olmaları sağlanmalıdır. Öğrenciler ise öğretmenleri sürekli gözlemleyebilen önemli değişkendir. Bu nedenle öğrencinin öğretmene bakış açısı da önemlidir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin sıklıkla öğretmenlerinin mesleki özelliklerinden ziyade kişisel özelliklerine daha fazla değer verdiklerini göstermektedir. Bu amaçla özel yeteneklilerin eğitim süreçlerinde öğretmen rolü incelenecektir. Web of Science (WoS) veritabanında özel yetenek (*gifted*) ve öğretmen (*teacher*) anahtar kelimeleri kullanılarak doküman analizi yapılarak alana katkı sağlanmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, Öğretmen rolü, Doküman analiz

---

¹ Arş. Gör. Deniz Bahçe, Akdeniz Üniversitesi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi, denzbahce@akdeniz.edu.tr

² Arş. Gör. Ferhat Köprü, Anadolu Üniversitesi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi, ferhatkopru@anadolu.edu.tr

³ Doç. Dr. M. Bahadır Ayas, Anadolu Üniversitesi, Özel Yeteneklilerin Eğitimi, mbayas@anadolu.edu.tr

YARATICILIĞIN ÖLÇÜLMESİNDE ALTIN STANDART: KONSENSÜS DEĞERLENDİRME TEKNİĞİ

M. Arda Atakaya¹, M. Bahadır Ayas²

Yaratıcılığın ölçülmesinde kişiye, bilişsel süreçlere, yaratıcı tutum, davranış ve becerilere, doğrudan yaratıcı performansa, ürüne ya da yaratıcı başarıya odaklanılmaktadır. Kullanılan ölçme yöntemlerinin tamamının birtakım sınırlılıklara sahip oldukları ve bu sınırlılıkların önüne geçmek için Konsensüs Değerlendirme Tekniğinin (KDT) kullanılması önerilmektedir. KDT yaratıcılığın ölçülmesinde altın standart olarak görülmektedir. KDT çoğu disiplinde kendine araştırma alanı oluşturmasına rağmen fen bilimlerindeki sınırlılığı göze çarpmaktadır. Bu çalışma kapsamında fen bilimleri alanına yönelik geliştirilmiş bir yaratıcılık testinin KDT bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır: 1. Yaratıcılık endekslerini puanlayan alan uzmanları arasındaki puanlayıcı güvenilirliği nasıldır? a) Alan uzmanlarının puanlayıcı güvenilirlikleri nasıldır? b) Fen bilimleri alan uzmanlarının puanlayıcı güvenilirlikleri nasıldır? c) Fizik, kimya ve biyoloji alan uzmanlarının puanlayıcı güvenilirlikleri nasıldır? Araştırmada deneysel olmayan nicel araştırma modellerinden tarama deseni kullanılmıştır. KDT değerlendirmesi için araştırmada alanında uzman 14 fen bilgisi öğretmeni, 4 fizik, 4 kimya ve 4 biyoloji branş öğretmeni olmak üzere toplamda 26 alan uzmanı yer almışlardır. Öğretmenlerin mesleki deneyim yılları ortalaması 24.5 yıldır ve hiçbiri lisans üstü eğitimi almamıştır. Çalışmada Bilimsel Üretkenlik Testi (BÜT), BÜT'den elde edilen cevap anahtarı kitapçığı ve bu kitapçıktan alan uzmanları için üretilen iki adet form kullanılmıştır. Toplam 174 yanıt, 6'lı likert ölçeğinde alan uzmanlarına sunulmuş ve uzmanlardan bir formda yanıtların uygunluklarını, diğer formda ise yanıtların yaratıcılıklarını puanlamaları istenmiştir. Puanlama süreci KDT'nin uygulama aşamalarına göre yürütülmüştür. 26 alan uzmanı 174 yanıtta uygunluk kriteri için .84 yaratıcılık kriteri için .60 düzeyinde Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Düzeltilmiş madde toplam korelasyon ve madde çıkartıldığında Cronbach Alpha değerleri göz önünde bulundurularak analizler tekrarlanmıştır. 11 alan uzmanı analizlerden sıra ile çıkartılmış, bu kez uygunluk kriteri için .86 ve yaratıcılık kriteri için .79 düzeyinde güvenilirlik katsayıları elde edilmiştir. Fen bilimleri alan uzmanlarının kendi aralarındaki güvenilirlik katsayıları uygunluk kriteri için .77 yaratıcılık kriteri için .33 bulunmuştur. Fizik, kimya ve biyoloji branş alan uzmanlarının (N=12) güvenilirlik katsayıları uygunluk kriteri için .69, yaratıcılık kriteri için .51 olarak hesaplanmıştır. Branş alanı uzmanlarının ayrı ayrı güvenilirlik katsayıları incelendiğinde uygunluk kriteri için fizik, kimya ve biyoloji öğretmenlerinin sırasıyla .41, .53 ve .49; yaratıcılık kriteri için sırasıyla .43, .29 ve -.06 olarak hesaplanmıştır. Uygunluk kriteri güvenilirlik katsayıları, yaratıcılık kriteri katsayılarından daha yüksektir. Uygunluk kriterinin yaratıcılık kriterine göre kavramsal açıdan daha net olması, alan uzmanlarının farklı örtük yaratıcılık algılarına sahip olmaları yüksek güvenilirlik katsayılarının nedeni olabilir. Fen bilimleri alanındaki uzmanlar (N=14) branş alanlarında uzmanlar (N=12) ile kıyaslandığında uygunluk kriteri için fen bilimleri, yaratıcılık kriteri için branş alan uzmanları lehine daha yüksek katsayılar elde edildiği görülmüştür. Diğer taraftan her bir branş fen bilimleri alanı ile karşılaştırıldığında branş alan uzmanlarında daha düşük güvenilirlik katsayılarına rastlanmıştır. BÜT ortaokul öğrencilerine hitap etmektedir. Bu sebeple fen bilimleri öğretmenlerinin branş öğretmenlerine kıyasla hedef grubu daha iyi tanıdıkları düşünülmektedir. Bu bağlamda alanda uzmanlaşma düzeyinin uygunluk ve özellikle yaratıcılık kriterleri üzerinde önemli bir etkisi olduğu düşünülmektedir. KDT tekniğinin kullanıldığı araştırmalarda uzman havuzunun geniş tutulması, farklı alan uzmanlarının ve farklı disiplinlerin karşılaştırılması önerilmektedir. KDT tekniği alana özgü yaratıcılık değerlendirmelerinde kullanılarak zaman ve maliyet gibi sınırlılıkların önüne geçebilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılığın değerlendirilmesi, bilimsel yaratıcılık, konsensüs değerlendirme tekniği

¹Öğr. Gör. M. Arda Atakaya, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Özel Yeteneklilerin Eğitimi ABD, maatakaya@anadolu.edu.tr

²Doç. Dr. M. Bahadır Ayas Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Özel Yeteneklilerin Eğitimi ABD, mbayas@anadolu.edu.tr

ÜSTÜN YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN STEM ETKİNLİKLERİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Hülya Ölcer¹

Üstün yetenekli çocuklar yaşlarından beklenen performansın üzerinde performans sergilemektedir. Yaşıtlarının ilgisini çeken pek çok etkinliğe kısa süreli katılımlar sağlamalarına karşılık daha detaylı ve derinlemesine bilgiye gereksinim duymaktadırlar. Bu özellikleri; hızlı öğrenme, karmaşık sorunları çözebilme, genellikle yaratıcılık, liderlik veya sanatsal yetenekler gibi alanlarda üst düzey beceriye sahip olmalarından kaynaklanmaktadır. 21. yüzyıl problemleri de disiplinler arası düşünmeyi gerektiren, takım çalışmasına ihtiyaç duyulan, yaratıcılık, inovasyon ve farklı bakış açıları gerektiren niteliktedirler. Üstün yetenekli bireyler, STEM alanında özellikle matematik ve fen bilimleri (fizik, kimya ve biyoloji) gibi alanlarda olağanüstü yeteneklere sahip olabilirler.

Bu araştırmanın amacı, STEM etkinlikleri ile fen bilimleri eğitimi almış özel yetenekli öğrencilerin STEM ile ilgili görüşlerinin belirlenmesidir. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Çalışma 2023-2024 eğitim öğretim yılında “Uluslararası Yetenekli Çocuklar Eğitim Programı” kapsamında uzaktan eğitim alan 15 özel yetenekli çocuk ile yürütülmüştür.

Çalışma sonucunda özel yetenekli öğrencilerin STEM yaklaşımı ile diğer disiplinlerle ilişki kurarak keyifli bir öğrenme süreci geçirdiklerini düşündükleri, STEM’e yönelik uygulamaları en çok kütle çekim alanı ile birlikte kara delik oluşturma, geometrik optik, maddenin halleri, enerji dönüşümleri konuları ile ilişkilendirdikleri, aynı zamanda STEM uygulamalarının anlamlı öğrenmeyi ve özgüven gelişimini sağladığı, okuldaki içeriklere bilgiyi transfer etmeye yardımcı olduğu sonucuna ulaşılacağı düşünülmektedir. Kolay bulunabilen malzemeler ile hazır bulunuşluk düzeylerine uygun etkinlikler gerçekleştirebilmelerinin bilişsel doyumlarına katkı sağladığına, somut ürün ortaya koymanın öğrenme, üretme isteklerini artırdığına ulaşılacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekli, STEM, Ortaokul, Uzaktan eğitim, Öğrenme*

---

¹Uzm. Hülya Ölcer, UYCEP (Uluslararası Yetenekli Çocuklar Eğitim Programı), Çılgın Bilim Eğitmeni, hulyaolcer34@gmail.com

BİLSEM ÖĞRETMENLERİNİN ETWINNING PROJELERİNE KATILIM MOTİVASYONLARININ DİJİTAL YETERLİLİKLERİ KONUSUNDAKİ ÖZ GÜVENLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Metin Ekici¹, Özlem Korkmaz Baba²

eTwinning platformu Avrupa ve bağlı ülkelerdeki öğrenci ve öğretmenlerin ortaklıklar kurarak projeler yürüttüğü dijital bir alandır. Platform, dijital olması nedeniyle ve Web 2.0 diye adlandırılan dijital araçların da etkin kullanımına ihtiyaç hissettirmesi bakımından, öğretmenler için bir anlamda kişisel gelişimlerini artırmaya yönelik bir mecraya dönüşmüştür. Buna istinaden yapılan çalışma ile atölye ve proje tabanlı eğitim veren Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin, kendilerine bu platformda yer bulma konusundaki motivasyonları, dijital öz yeterliklerine yönelik yaptıkları öz değerlendirme puanlamaları ile ilişkilendirilmiştir. Çalışmadaki veriler, Bilim ve Sanat merkezlerinde Türkçe ve Sosyal Bilgiler alan derslerine giren Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya öğretmenlerinden oluşan 105 katılımcıdan edinilmiştir. SOKÜM Unsurları İçin Dijital Ders Tasarımı adlı TÜBİTAK 4005 projesi kapsamında yapılan araştırmada katılımcılara cinsiyetleri, branşları ve mesleki kıdemleri ile “daha önce eTwinning projesi yürüttünüz mü? (Devam eden projeniz var ise "evet" işaretleyiniz)”, “Dijital yeterliliğinizi puanlayınız. (1 en düşük, 5 en yüksek)” soruları yöneltilmiştir. Araştırmada BİLSEM öğretmenlerinin dijital becerilerine yönelik yaptıkları öz değerlendirme sonuçlarına bakılmış; bununla ilişkilendirilerek eTwinning projelerine katılım durumları yorumlanmıştır. Katılımcıların demografik bilgilerine bakıldığında; cinsiyet dağılımı %63,8 Kadın, %36,2 erkektir. Branş dağılımı %58,1 Türkçe (Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği) , %41,9 Sosyal Bilgiler (Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya Öğretmenliği) Mesleki Kıdemleri 1-5 yıl % 13,3, 5-10 yıl %12,4, 10-15 yıl %21, 15 yıl ve üzeri %53,3’tür. Daha önce eTwinning projesi yürütme oranı %50,5 Hayır, %49,5 Evet olarak yanıtlanmıştır. Dijital yeterlilikleri (öz değerlendirme) % 6,7 si 2, %41’i 3, %32,4’ü 4 ve %20’si 5 olarak değerlendirilmiştir. Dijital yeterlilik öz değerlendirmesi ve eTwinning yapma oranları şöyledir: Dijital yeterliliğine 2 veren 8 kişiden yalnızca 2 kişi eTwinning projesi yapmıştır. Bu durumda oran %25’tir. Dijital yeterliliğine 3 puan veren 43 kişiden 18’i eTwinning projesi yapmıştır. Bu durumda oran %41,8’dır. Dijital yeterliliğine 4 puan veren 33 kişiden 19’u eTwinning projesi yapmıştır. Bu durumda oran % 57,5’dir. Dijital yeterliliğine 5 puan veren 21 kişiden 13’ü eTwinning projesi yapmıştır. Bu durumda oran % 61,9’dur. Bu araştırma bize öğretmenlerin dijital yeterlilik konusundaki öz güveninin eTwinning projesi yapma ile ilişkili olduğunu, dijital yeterliliğin yüksek olmasının proje yapma konusundaki motivasyonu artırıyor olabileceğini göstermektedir. İstatistiklere bakıldığında dijital yeterliliğe verilen puanlar arttıkça eTwinning projesi yapma oranının da arttığı görülmektedir. Elbette bu konuda daha net yargılara ulaşmak için BİLSEM öğretmenlerinin eTwinning projeleri yapma konusunda dijital yeterliliğe ihtiyaç hissedip hissetmediklerine ilişkin daha derin araştırmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Proje, Dijital Yeterlilik, eTwinning, BİLSEM

¹ Prof. Dr. Metin Ekici, Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı, mekici@yahoo.com

² Özlem Korkmaz Baba, MEB Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni; Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Tezli YL Programı, ozlemkorkmazbaba@gmail.com

WEB 2.0 UYGULAMALARI İLE HAZIRLANAN SANAL MÜZE VE DİJİTAL KAÇIŞ OYUNLARI KULLANIMININ BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN ÖĞRENMELERİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Yeşim Toğay Dilbas¹, Nevzat Aslan², Özgür Paşuncüklü³

Günümüz öğrencilerinin büyük kısmını Z kuşağı oluştururken bu öğrenciler eğitime aktif olarak katılmayı istemekte ve öğrenme sürecinde farklı, yenilikçi etkinliklere ilgi duymaktadır. Bu sebeple, öğrencilerin öğrenmelerini kolaylaştırmayı sağlayacak, geleneksel eğitim yöntemlerinin yanında yenilikçi öğrenme yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir. Son yıllarda eğitimciler tarafından çok kullanılan öğretim yöntemlerinden birisi de ‘oyunlaştırma’dır. Bu araştırmanın amacı, Emaze ve Genially uygulamalarının özel yetenekli öğrencilerin öğrenmelerine etkisini incelemektir. Uygulama Emaze uygulaması ile hazırlanan sanal müze ve Genially uygulaması ile hazırlanan dijital kaçış odası adlı web 2.0 araçları ile gerçekleştirilmiştir. Tek gruplu ön-test son-test modeline dayalı çalışma Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören 20 özel yetenekli öğrenci ile yürütülmüştür. Bilsem öğrencilerinin öğrenmelerine olan etkisini gözlemlemek için Geleneksel Türk Okçuluğu konusu seçilmiştir. Bu konunun seçilmesinin nedeni müfredatta yer almaması nedeniyle öğrencilerin hazır bulunuşluklarının düşük olacağını düşünülmesidir. Geleneksel Türk Okçuluğu hakkında Emaze uygulaması ile sanal bir müze sunumu hazırlanmıştır. Emaze uygulaması ile hazırlanan sanal müzeyi öğrencilerin bireysel olarak gezmeleri sağlandıktan sonra Genially uygulaması ile müze temalı dijital kaçış oyunu oynamaları sağlanmıştır. Sanal kaçış odası oyunları öğrencilerin odalardan kurtulmaya çalışırken problemleri çözdüğü, hata yapmalarına olanak vererek anlık cevap alabilmesini sağladığı, eğlenmelerini ve aynı zamanda öğrenmelerini sağladığı bir oyundur. Araştırmada veriler Google Form ile toplanmıştır. Araştırma sonunda sanal müzeler ve kaçış oyunlarının Bilsem öğrencilerinde farkındalık düzeylerini arttırılabileceği, sanal müzenin ve dijital kaçış oyununun öğrenmeye çok faydalı bir çalışma olduğu, dijital kaçış oyununun oyun ile öğrenmeye gerekli eğlenceli bir çalışma olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Böylece Bilsem öğrenci etkinliklerinde sanal müze ve kaçış oyunları ile oyunlaştırma yöntemlerinin kullanılmasının öğrencilerinin motivasyonunu arttırarak ve öğrenmelerine olumlu etki edeceğini düşünüyoruz.

Anahtar Kelimeler: sanal müze, kaçış oyunu, web 2 uygulamaları, üstün yetenek

---

¹Yeşim Toğay Dilbas, İstanbul Küçükçekmece Bilim ve Sanat Merkezi, yesim8190@gmail.com

²Nevzat Aslan, İstanbul Küçükçekmece Bilim ve Sanat Merkezi, nevzataslan3@gmail.com

³Özgür Paşuncüklü, İstanbul Küçükçekmece Bilim ve Sanat Merkezi, pasuncukluozgur@gmail.com

OKUL DIŞI ÖĞRENME ORTAMI OLARAK SANAL MÜZELER

Helen Kuru¹, Osman Erdem Cam², Tuğba akmak³

Bireyin öğrenme süreci yaşamı boyunca devam etmektedir ve bu öğrenme süreci her zaman okullardan oluşmamaktadır. Son yıllardaki gelişme ve ilerlemeler ile okul dışı ortamlar da çok çeşitli hale gelmiştir. Günümüzde teknoloji sayesinde müzelerde de yenilik ve gelişmeler yaşanmaktadır. Tarih öğrenmelerinde önemli bir yere sahip müzeler ve tarihi yerler artık somut olarak var olmanın yanında dijital ortama da aktarılarak sanal müze/ sanal tur olarak da erişilebilir hale gelmişlerdir. Bu çalışma ortaokul öğrencilerinin sanal müze/ sanal tur deneyimlerini belirleme ve bu deneyimlerinin tarih öğrenmelerine etkisinin olup olmadığını ortaya koyma amacıyla yapılmıştır. Araştırma, 2020- 2021 eğitim-öğretim yılında Bursa Nilüfer Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim-öğretimine devam eden ortaokul düzeyindeki 95 öğrenciye dijital ortamda anket olarak uygulanmıştır. Araştırmada mevcut durumun belirlenmesi istendiği için tarama modeli tercih edilmiştir. Bu araştırmada öğrencilere anket formu uygulanmıştır. “Okul Dışı Öğrenme Ortamı Olarak Sanal Müze/ Sanal Tur” adlı çalışma için anket soruları araştırmacı öğrenciler ve danışman öğretmeni tarafından geliştirilmiştir. Anket çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Anketin ilk kısmı öğrencilerin demografik özellikleri ve tarih öğrenmeye bakış açılarını belirlemeye yönelik, ikinci kısmı müze ve sanal müzeye dair deneyimleri belirlemeye yönelik, üçüncü kısmı sanal müze deneyimleri, sanal müzenin olumlu ve olumsuz yönlerini belirlemeye yönelik, dördüncü kısmı ise sanal müze/ sanal tur deneyimlerinin tarih öğrenmelerine etkisini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Araştırmada yer alan öğrenciler seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden uygun örnekleme yoluyla seçilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemiyle incelenerek yüzde ve frekans olarak ifade edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin tarihe yüksek oranda ilgi duyduğu ve tarih öğrenmenin gerekliliğine inandığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin tarihi en çok müzelerden ve gezi ziyaretleri yoluyla öğrenmeyi tercih ettikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin yarısından fazlasının sanal müze/ sanal tur deneyimine sahip olduğu ve öğrencilerin büyük çoğunluğunun sanal müze/sanal turu kısıtlı şekilde kullandığı belirlenmiştir. Öğrenciler tarafından sanal müze/ sanal tur en çok sosyal bilgiler ve tarih dersleriyle ilişkilendirilmiştir. Öğrenci deneyimlerine göre en beğenilen müzeler “Oyuncak Müzesi” ile “Göbeklitepe Müzesi” olurken, sanal müzede en çok etkilenilen eser olarak “oyuncak ve Atatürk ile ilgili nesnelere” ifade edilmiştir. Sanal müze/ sanal turun en büyük kolaylığı “evden müze gezisi yapmayı sağlaması” olurken, “bazı eserler veya bölümlere erişimin açık olmaması” da memnun olunmayan özellik olarak ifade edilmiştir. Okul dışı öğrenme ortamı olarak sanal müzelerin merak uyandırma, somutlaştırma sağlama, değişim ve karşılaştırma sağlama, sorumluluk hissetme, hatırlama sağlama gibi kategorilerde çeşitli yollarla tarih öğrenmelerine olumlu etkilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bilgiyi öğrenmede merak etme ve keşfetmenin önemli olduğu düşünülürse sanal müze/ sanal turların merak ve istek uyandırdığı ifade edilebilir. Ayrıca somutlaştırma sağlama ve alan gezisi / müze ziyaretleri yerine alternatif olması da hem ekonomiklik sağlamakta, hem de kolaylaştırıcı niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: Okul dışı öğrenme ortamları, Sanal müze/ Sanal tur, Sanal müze/ Sanal tur deneyimi, Tarih öğrenimi.

¹ Helen Kuru, Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, kuruh2009@gmail.com

² Osman Erdem Cam, Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, osmanerdecam@gmail.com

³ Tuğba akmak, Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, t.chakmak26@gmail.com

BİLİM ve SANAT MERKEZİN'DE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN ÖĞRETİM SÜRECİNDE

KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLERİN BELİRLENMESİ

Hakan Sarı¹ , Halil İlber Özkan²

Destek eğitim programı uygulayan Bilim ve Sanat Merkezinde çalışan öğretmenler örgün eğitimde çalışmakta olan öğretmenlerden farklı güçlükler yaşayabilmektedirler. Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM)'ne devam etmekte olan öğrencilerin homojen dağılımı, üstün yetenekli öğrencilerin kendine has psikolojik ve kişilik özellikleri göstermesi, öğretmenlerin farklı bir çalışma ortamında ve örgün eğitimden farklı eğitim süreçleri yaşıyor olması, öğretmen için güçlükler sebebiyet verebilir. BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerin öğretim sürecinde karşılaştıkları güçlükler yönelik araştırma sayısı sınırlıdır. Bu araştırmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin öğretim sürecinde karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesinin öğretmen görüşleri açısından incelenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan yarı yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Mersin'in Mut ilçesindeki BİLSEM'de görev yapan öğretmenlerdir. Bu çalışmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmış ve "Betimsel Analiz" tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmada ders araç gereçleri kullanımında ve uygulanan programın hedeflerine ulaşılmasında güçlükler yaşanabileceği beklenmektedir. Analizler devam ettiğinden dolayı sonuçları kongrede sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Bilim ve Sanat Merkezi, Öğretim Süreci, Güçlükler, Görüşme Yöntemi, Nitel Araştırma, Özel Yetenekli Çocuklar

---

¹ Prof. Dr. Hakan SARI, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hakansari@gmail.com

² Halil İlber ÖZKAN, Millî Eğitim Bakanlığı, hilbey@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNİN OTONOM ÖĞRENME MODELİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ayşin Kaplan Sayı¹, Cenk Ötkünç²

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ilkokuldan liseye kadar özel yetenekli öğrencilere proje tabanlı bir yaklaşımla; potansiyellerini geliştirmeye odaklanan özel bir eğitim sunmaktadır. Otonom Öğrenme modeli ise özel yetenekli öğrenciler için kendi potansiyellerini geliştirmelerine ve öğrenme hedeflerini en üst düzeye çıkarmalarına izin veren bir modeldir. BİLSEM Eğitim modeli; uyum, destek, bireysel yeteneklerin fark edilmesi, özel yeteneklerin geliştirilmesi ve proje üretimi programlarını içermektedir. Otonom Öğrenme Modeli I. Yönlendirme, II. Bireysel/Kişisel Gelişim, III. Zenginleştirme Etkinlikleri, IV. Seminerler, V. Üzerinde Derinlemesine Çalışma olmak üzere 5 boyuttan oluşmaktadır. Bu sebeple BİLSEMlerin eğitim programı yapısı ile Otonom Öğrenme Modeli arasında güçlü benzerlikler bulunmaktadır. Buna rağmen BİLSEMlerde işleyişin Otonom Öğrenme Modeli prensip ve içeriklerine uygun bir şekilde yürütülüp yürütülmediğine ilişkin literatürde yeterli düzeyde veri mevcut değildir. Bu sebeple bu çalışmanın amacı Otonom öğrenme modelinin beş boyutunun BİLSEM’lerde uygulanan eğitim programına nasıl entegre edilebileceği ve bu eğitim programı ile nasıl bütünleştirileceğinin araştırılmasıdır.

Her ne kadar BİLSEM eğitim programı ile otonom öğrenme arasında güçlü benzerlikler bulunsa da; literatürde BİLSEMlerde verilen eğitimin özel yeteneklilere uygun bir şekilde zenginleştirilemediği ve farklılaştırılmadığı üzerinde durulmaktadır. BİLSEMlerde özellikle öğrencilerin “otonom öğrenen” olması gereken proje aşamasında motivasyonlarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca BİLSEMlerde halihazırda yürütülen programda uyum sürecinden, proje aşamasına gelene kadar program boyutları arasında entegrasyonun sağlanamadığı tespit edilmiştir. Bu durum özellikle Bireysel yetenekleri fark etme ve proje aşamasına gelen öğrencilerde bir isteksizlik yaratmakta, derslere katılım düşmekte ve verimlilik azalmaktadır. Bunun sonucu proje üretim temelli olan bu dönemden işlevsel fayda sağlanamamaktadır.

Bu sebeple çalışmada Otonom Öğrenme Modelinin BİLSEM eğitim modeli ile nasıl bütünleştirilebileceği ele alınmaktadır. Bu bağlamda çalışma temel nitel desen yöntemi kullanılarak yürütülmüştür. Bu kapsamda 2023 yılında İstanbul ilinde Özel Yetenekliler Eğitiminde Otonom Öğrenmenin Teknoloji Yoluyla Desteklenmesi” isimli bir çalıştay yürütülmüştür. Çalıştayda farklı branşlardan oluşam 10 farklı grup ile odak gurup görüşmeleri yapılmıştır. Çalışmanın katılımcılarını Türkiye’nin farklı illerinden 144 BİLSEM öğretmeni ve 39 özel yetenekliler alanında çalışan uzmanlar oluşturmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi yoluyla kod, kategori ve temalar etrafında organize edilmiştir. İçerik analizi İçerik analizi, toplanan verilerin daha ayrıntılı incelenmesini ve bu verileri açıklayan kavram, kategori ve temalara ulaşılmasını gerektirir. Kısaca birbirine benzediği ve birbiri ile ilişkisi olduğu tespit edilen veriler (kodlar) belirli kavramlar (kategoriler) ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek yorumlanır. İçerik analizinde katılımcıların görüşlerinin muhtevası sistematik bir şekilde ayrıştırılır.

Sonuç olarak uyum programı durum tespiti, uyum programına dönük öneriler, destek eğitim programı durum tespiti, destek eğitimi programına yönelik öneriler, Bireysel Yetenekleri Fark ettirme Programı durum tespiti, Bireysel Yetenekleri Fark ettirme Programına yönelik öneriler, Özel Yetenekleri Geliştirme Programı durum tespiti, Özel Yetenekleri Geliştirme Programına yönelik öneriler, Proje Üretimi/Yönetimi Programı durum tespiti, Proje Üretimi/Yönetimi Programına yönelik öneriler temaları ortaya çıkmış ve bu temalar kapsamında elde edilen bulgular, literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Bilim ve Sanat Merkezi, Eğitim Programı, Otonom Öğrenme Modeli, Temel Nitel Desen*

¹Doç. Dr. Ayşin Kaplan Sayı, Bahçeşehir Üniversitesi, Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Programı, aysinkaplansayi@gmail.com

²Cenk Ötkünç, Üsküdar Ahmet Yüksel Özemre Bilim ve Sanat Merkezi, cnkotk@gmail.com

DİJKÜLTÜR OYUNLA ÖĞRENİYORUM

Bahar Sevinç Kızılırmak¹, Melih Işık Ayhan², Tuğba Çakmak³

UNESCO Dünya Miras Listesi'nde ülkemizden 21 tane miras alanı yer almaktadır. Ülkemiz için hem doğal hem de kültürel anlamda bir çeşitlilik ve zenginlik olan bu miras alanlarının gelecek nesiller tarafından da bilinmesi koruma bilincinin gelişmesinde önemli bir adımdır. Bu araştırma ile; UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan miras alanlarının web 2.0 destekli zeka oyunları ile öğretilmesinin etkililiği belirlenmek istenmiştir. UNESCO Dünya Miras Listesi'ndeki eserlerin ve şehirlerinin öğretilmek istendiği bu araştırmada etkinlikler zeka oyunları olarak hazırlanmıştır. Araştırmada akıl yürütme ve işlem oyunlarından sudoku, sihirli Piramit, ABC bağlamaca; sözel oyunlardan sözcük avı ve hafıza oyunlarından eş bulma oyunları yer almıştır. Bu zeka oyunlarından sudoku ve sihirli piramit word dosyası olarak hazırlanarak daha sonra <https://www.liveworksheets.com/> web 2.0 aracına aktarılmıştır. ABC bağlamaca oyunu <https://swaroopg92.github.io/penpa-edit/> ile sözcük avı ve eş bulma oyunu ise <https://wordwall.net/tr> web 2.0 aracı ile online olarak oynanabilir hale getirilmiştir. Fazla sayıda oyun hazırlanmış olması ve çalışmanın daha düzenli durmasının istenmesi sebebiyle tüm alıştırmalar <https://genial.ly/> web 2.0 aracı ile birleştirilmiştir. Çalışmanın son hali <https://view.genial.ly/61d9e8b81d0f2b0ded90a54f/presentation-unesco-dunya-mirasi> şeklinde oluşmuştur. Araştırmada deneysel yöntem kullanılmıştır. Bu yöntemin “öntest-son test tek gruplu deseni” araştırmanın modelini oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; araştırmacı öğrenciler ve danışman öğretmenleri tarafından geliştirilen “UNESCO Dünya Mirası Başarı Testi” uygulanmıştır. Bu başarı testinde Unesco Dünya Miras Listesi'ndeki miras alanlarının isimleri ve hangi şehirlerde olduklarına odaklanılmıştır. Başarı testinin hazırlanmasında danışman öğretmen rehberliğinde google form oluşturulmuş ve araştırmacı öğrenciler tarafından UNESCO Dünya Miras Listesindeki miras alanlarını ve bu miras alanlarının yer aldığı şehirleri kapsayan sorular online olarak derlenmiştir. Bu sorular, tüm miras alanlarını içerecek ve sorular birbirinin cevabı olmayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu araştırma 2021- 2022 eğitim-öğretim yılında Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi'ne kayıtlı olan ve gönüllük esasına göre belirlenmiş 35 tane 4. sınıf öğrencisini kapsamaktadır. Öğrencilere öncelikle öntest uygulanmış, sonrasında da hazırlanan tüm oyunları oynamaları için 15 günlük bir süre verilmiştir. Süre sonunda öğrencilere sontest uygulanmıştır. Öntest ile sontest uygulama süreleri arasında en az beş hafta olmasına dikkat edilmiştir. Araştırma kapsamında uygulanan başarı testine göre araştırmanın öntest puan ortalaması 10.37 olarak belirlenmişken, sontest puan ortalaması 28,71 olarak belirlenmiştir. Bu durumda UNESCO Dünya Mirası Başarı Testi öncesi uygulanan öntest ortalama puanları ile uygulama sonrası uygulanan sontest ortalama puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. “UNESCO Dünya Mirası Başarı Testi”nden elde edilen öntest ve son test puanları arasında anlamlı farklılığın oluşması ile zeka oyunlarının bilgi öğrenmede ve bilişsel başarı elde etmede olumlu etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin UNESCO Dünya Mirası Başarı Testi öntest ortalamalarına göre öğrenciler ülkemizin doğal ve tarihi zenginlikleri ile bu zenginliklerin yer aldığı şehirleri çok fazla bilmemektedir. Öğrencilerin UNESCO Dünya Mirası miras alanlarını ve ait oldukları şehirleri bilmesi, farkındalık bilincinin oluşması için önemli bir adımdır.

Anahtar Kelimeler: UNESCO, Dünya mirası, Web 2.0 araçları, Zeka oyunları

¹ Bahar Sevinç Kızılırmak, Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, sakinekizilirmak123@gmail.com

² Melih Işık Ayhan, Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi, Öğrenci, melihisikayhan@gmail.com

³ Tuğba Çakmak, Halil İnalçık Bilim ve Sanat Merkezi, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, t.chakmak26@gmail.com

METaverse’DE HAZIRLANAN EĞİTİM ORTAMINDA ÖĞRENCİLERİN ÖĞRENME DENEYİMLERİNİN ARAŞTIRILMASI

Musab Furkan Usta ¹, Ümmügülsüm Ayyıldız ²

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan devrim niteliğindeki dönüşümler ışığında bilgi çağı olarak tanımlanan 21. yüzyılda eğitim dijitalleşme eğilimindedir. Biz projemizde dijitalleşme noktasında yeni bir sayfa açacağını düşündüğümüz Metaverse’de dijital kullanıcı olan ortaokul öğrencilerinin öğrenme deneyimlerini araştırmayı amaçladık. Bu amacı gerçekleştirmek üzere “Eğitim ortamlarının yeniden şekillenmesi metaverse’ de oluşturulabilir mi?” ve “Metaverse’de tasarlanan bir akademi ile öğrenme deneyimi sağlanabilir mi?” sorularına cevaplar aranmıştır. Alan yazını incelediğimizde daha önce Metaverse ile bir eğitim ortamının tasarlanmadığı fark edilmiştir. Araştırma sorularımıza ışık tutması için unreal engine programı ile hazırlanmış olduğumuz sanal akademi ortamında matematik, astronomi, müzik ile bilimin ve sanatın ışığında bir dijital öğrenme ortamı tasarlanmıştır. Hazırlanan eğitim ortamını deneyimleyen öğrencilerin öğrenme yaşantılarındaki farklılıkları tespit etmek amacıyla da durum çalışması yöntemi kullanılarak yarı yapılandırılmış görüşmelerle veriler toplanmış ve içerik analizi ile analiz edilmiştir. Tasarladığımız sanal akademik ortamı deneyimlemeleri için araştırmamızın örneklem grubunu farklı yetenek ve ilgi alanlarına sahip olan ortaokulda ve bilim ve sanat merkezinde öğrenim gören 7. Sınıftaki 25 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma konusu kapsamında hazırlanan sorular bu örneklem grubuna ön ve son görüşme olarak uygulanmıştır. Elde edilen veriler yorumlanmıştır. Metaverse’ de hazırlanan bir akademik ortam, öğrencilerin sürecin içinde aktif olarak yer almasını ve yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı yakalamasını sağlamıştır. Öğrenciler sanal evrende tasarlanan eğitim ortamındaki deneyimlerini açıklarken eğlenerek öğrendiklerini, ortamın çok ilgi çekici bulunduğunu, bu şekilde işlenen derslere sıkılmadan ilgi duyarak katılacaklarını belirtmişlerdir. Metaverse’de hazırladığımız eğitim ortamı geliştirilerek farklı disiplin ve gruplar için oluşturulup eğitim sistemimizin bir parçası olması sağlanabilir. Hazırlanmış olduğumuz projemizle bu alanda yapılacak çalışmalara bir katkı sunmayı da ilke edinmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Metaverse, Dijitalleşme, dijital eğitim, sanal evren, sanal akademik ortam

---

¹Musab Furkan Usta, Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, musabfusta@gmail.com

²Ümmügülsüm Ayyıldız, Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi, ummugulsu mayyildiz@gmail.com

BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL DIŞI ÖĞRENME ALANINDA ANİMASYON EĞİTİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Melike Çetinkaya¹, Barış Erdoğan², Ebru Çiğdem Akalın Kaya³

Bu araştırmanın amacı Bilsem öğrencilerinin okul dışı öğrenme alanında deneyimledikleri animasyon eğitimine dair duygu düşünce ve anlamlandırmalarını ortaya çıkarmaktır. Araştırmada öğrencilerin okul dışı öğrenme süreci deneyimlerine odaklanılmış, yaşadıkları deneyimlerinden anlamların ortaya çıkarılmasına çalışılmıştır. Bu sebeple araştırma fenomenolojik bir çalışmadır. Araştırma da ilk olarak amaçlı örnekleme metoduyla Altındağ Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM’de öğrenimlerine devam eden 7 kız 7 erkek öğrenci örnekleme grubu olarak belirlenmiştir. Söz konusu öğrencilerden 2’si proje, 10’u ÖYGP, 2’si BYF gruplarına devam eden öğrenciler arasında seçilmiştir. Hem verilecek animasyon eğitiminin içeriği hem de şehir dışı gezi yönetmeliğine uygun olmadığı için DEP grubundan öğrenci seçilmemiştir. Eğitim kırsal alanda, doğayla iç içe bir kampta gerçekleştirileceğinden alerjik rahatsızlığı bulunmayan; dijital araçla animasyon eğitimi alacakları için, dijital araç kullanmayı bilen ve çizim yeteneği iyi olan öğrenciler velilerle ön görüşmeler yapılarak seçilmiştir. Bu kapsamda örnekleme grubundaki öğrencilerin 12’si resim, 8’i genel yetenek, bu öğrencilerin 6’sı ise hem resim hem de genel yetenekte tanınmış öğrencilerden oluşmuştur. Ardından öğrencilerle “Kapadokya The Cartoon Mill Çizgi Film Kampı” etkinliğine 2 gün katılım sağlanmıştır. Etkinlikte Animasyon eğitiminde uzman bir öğretmen 2 gün boyunca öğrencilere animasyon tarihi, dijital araçlarla animasyon tasarlama üzerine eğitimler vermiştir. Süreç doğadaki bir köyde gerçekleştirilmiş ders aralarında öğrenciler geleneksel oyunlar oynamış, fidan dikmiş, doğa yürüyüşü yapmıştır. Öğrencilerden gezi sürecinde günlükler tutmaları geziye dair hissettikleri tüm detayları yazmaları istenmiştir. Gezi sonunda öğrencilere yapılandırılmış 10 sorudan oluşan görüşme formu uygulanmıştır. Araştırmada veri toplamak için geliştirilen 10 soruluk görüşme formu 3 uzmanın görüşleri alınıp düzenlenerek oluşturulmuştur. Süreç sonunda öğrencilerin yazdıkları günlüklerden ve yapılan görüşmelerden elde edilen veriler nitel analiz tekniklerinden içerik analizine tabi tutularak değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin yapılan eğitim gezisi sonunda, okul dışı öğrenme ortamlarını daha doğru tanımlayabildikleri, dijital programlarla görsel içerik ve animasyon hazırlama konusunda daha fazla bilgi ve tecrübe sahibi oldukları, okul dışı öğrenme ortamında arkadaşlarıyla iyi ilişkiler kurma, işbirliği yapabilme, birlikte yemek yeme, geleneksel oyunlar oynama, ağaç dikme gibi etkinlikleri faydalı buldukları, bu faaliyetlerden zevk aldıkları, eğitimin okul binasının dışına taşınmasından memnuniyet duydukları sonucu elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul Dışı Öğrenme Ortamı, Üstün Yetenek, Animasyon Eğitimi

¹ Dr. Melike Çetinkaya, Altındağ Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, melike_0993@hotmail.com

² Uzm. Barış Erdoğan, Altındağ Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, erdgnbrs@gmail.com

³Uzm. Ebru Çiğdem Akalın Kaya, Altındağ Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM, cigdem_ebru@yahoo.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE İNTERNET BAĞIMLILIĞININ ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Musab Furkan Usta¹ Huriye Altıntaş Demir²

Bu araştırmada üstün yetenekli ergenlerin internet bağımlılığı düzeylerinin çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada üstün yetenekli öğrencilerde internet bağımlılığının cinsiyet, okul düzeyi, ailenin gelir durumu, ebeveynlerin eğitim düzeyi gibi bazı demografik özelliklerdeki değişimlerin internet bağımlılığına yönelik etkileri ele alınmıştır. Çalışma nitel bir çalışma olup veri toplama aracı olarak 'İnternet Bağımlılık Ölçeği' kullanılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeylerini ölçmek için kullanılan ölçek, Selim Gününç ve Murat Kalvi tarafından geliştirilmiştir. Örneklem gurubunu Bilsem de eğitim gören 11-18 yaş aralığındaki üstün yetenekli tanısı konmuş 151 öğrenci oluşturmaktadır. Söz konusu ölçekte tümü olumlu olarak ifade edilmiş 35 madde bulunmaktadır. Tutum düzeyleri beşli Likert dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Madde puanları 1'den 5'e doğru arttıkça bağımlılık düzeyi de artmaktadır. Buna göre ise ölçek ile toplanan puanların ortalamasının 3'ten yüksek olması internet bağımlılığının görülmesi şeklinde yorumlanmıştır. Verilerin analizinde cinsiyet, okul düzeyi için t testi, ailenin gelir düzeyi, ebeveynlerin eğitim düzeyi için ise tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. İnternet kullanım amacı ve internette kalış süreleri ise yüzdeler dilim olarak belirtilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre üstün yetenekli öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri, cinsiyet, okul türü, ailenin gelir düzeyi ve ebeveynlerin eğitim düzeylerine göre farklılık göstermemektedir. Bunun dışında elde edilen verilere göre üstün yetenekli öğrencilerin interneti kullanım amaçlarına bakıldığında interneti daha çok ödev yapımı için(%43) kullandıkları ve günde 1-2 saat internette zaman geçirdikleri ve interneti günlük kullanım saati ve sıklığı arttıkça bağımlılık düzeylerinin arttığı sonucuna da ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara ve ebeveynler ile okullara yönelik ayrı ayrı önerilerde bulunulmuştur. Buna göre; Bilim ve Sanat Merkezindeki öğrencilerde internet ve oyun bağımlılığını önlemeye yönelik grup rehberliği programları düzenlenebilir ve bunların etkililiğine ilişkin deneysel araştırmalar yapılabilir. Aynı zamanda aileler bireylerin İnternet'i amacına uygun olarak kullanmalarını sağlamak ve İnternet'te uzun süreli kalmalarını engellemek üzere çizelgeler hazırlanarak İnternet'e giriş ve çıkış saatlerini belirleme yoluna gidilebilir, internet'in belli bir düzen çerçevesinde ve kontrollü kullanımına yönelik olarak evde sadece bir bilgisayarın İnternet'e bağlı kalması tercih edilebilir. Bu sayede çocuk, diğer aile bireylerinin İnternet'te olacağı saatlerde İnternet'e giremeyecek ve bu isteğini ertelemeyi öğrenebilecektir.

Anahtar Kelimeler: Teknoloji, Bağımlılık, İnternet Bağımlılığı, Ergenlik, Üstün Yetenekli

¹Musab Furkan Usta, Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, musabfusta@gmail.com

² Huriye Altıntaş Demir, Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi, huriyeademir@gmail.com

HER ÇOCUK ÖZELDİR; BAZILARI “İKİ KERE ÖZELDİR”

Banu İlhan Emecan¹, İdil Kefeli², Şener Şentürk³

İki kere özel, üstün zekalı/yetenekli olmanın yanı sıra özel öğrenme güçlüğü, dikkat eksikliği ve hiperaktivite, otizm spektrum bozukluğu gibi bir ya da birkaç özelliğe daha sahip çocuklar için kullanılan bir kavramdır. Bilişsel potansiyelle birlikte akademik, sosyal, davranışsal ya da duygusal açıdan sorunların yaşandığı bu paradoksal durum, çocukların varlığının kabul edilmesi, tanınması ve ihtiyaçlarının belirlenerek onlara uygun özel eğitim desteğinin verilmesi hususunda pek çok problemi de beraberinde getirmektedir. Bu noktada özellikle öğretmenlerin konuya ilişkin farkındalığının yüksek olması bu sürecin çocuk, aile ve insanlık adına sağlıklı bir şekilde yürütülmesine imkan sağlayabilmektedir. Eğitmek, eğlendirmek, yönlendirmek gibi farklı işlevleri bulunan beyaz perdenin bu tip konulara eğilmesi toplumda bir farkındalık oluştursa da temel amacı kar sağlamak olan beyaz perdede konu gerçek bağlamından soyutlanmış, çarpıtılmış veya abartılmış bir şekilde sunulabilmektedir. Aamir Khan'ın yönetip oynadığı “Her Çocuk Özeldir-Taare Zameen Par” olarak gösterilen film buna örnek olarak verilebilir. Bu araştırmada da “Her Çocuk Özeldir-Taare Zameen Par” filmi, iki kere özel çocuklar açısından ele alınmıştır. Nitel araştırma metodunun kullanıldığı araştırmada amaçlı örnekleme türlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Buradaki ölçüt, filmde iki kere özel yeteneğe (özel öğrenme güçlüğü ve özel yetenek) sahip bir çocuğun konu edinilmiş olmasıdır. Araştırmada veriler, göstergebilim, ideolojik çözümleme, retorik çözümleme, içerik ve söylem analizi yöntemlerine ilişkin filmde kare ve söylemlerden elde edilmiştir. Betimsel analiz yönteminin kullanıldığı araştırmada bulgular, üç araştırmacının birbirinden bağımsız olarak ortaya koyduğu görüş ve önerilerin değerlendirilmesiyle oluşturulmuştur. Araştırmada filmin afişinden içeriğe kadar özel öğrenme güçlüğüne atıfta bulunulduğu; yalnızlık, güven, anlaşılma, düşenin halinden düşen anlar gibi metaforlarla konunun detaylandırılmaya çalışıldığı; filmde sürekli mağdur ve güçlü kişiliği ortaya koyan metonimik vurgularla anlama ivme kazandırıldığı; idealist ve muhafazakar ideolojilere ilişkin görüşler birlikte verilerek eleştirel bakış açısı sağlandığı; okul müdürü, öğretmen ve ebeveynlerin kendilerini sorguladıkları bir içerikle söylemin güçlendirildiği; baş karakterin benlik saygısını filmde kendisi gibi olan hocasıyla birlikte yeniden inşa ettiği ve bu sürece ilişkin filmin genelinde ikna ve retorik örüntüsünün sıklıkla kullanıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: İki kere özel, Özel öğrenme güçlüğü, Özel yetenek, Her çocuk özeldir, Göstergebilim

¹ Banu İlhan Emecan, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi, ilhanbanu@gmail.com

² İdil Kefeli, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi, i_kefeli55@hotmail.com

³ Doç. Dr. Şener Şentürk, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, egitimhekimi@gmail.com

PROJE SAYISINI VE NİTELİĞİNİ ARTTIRMAK AMACIYLA MİKROBİLGİSAYAR TEMELLİ LABORATUVARLARIN KULLANIMI: KARS PROF. DR. FAHRETTİN KIRZIOĞLU BİLSEM ÖRNEĞİ

Ali Kasım Bulut¹, Mustafa Şahin Bülbül²

BİLSEM öğrencilerinin en temel ihtiyacı proje fikrini oluşturma, planlama, yürütme ve sonuçlandırma süreçlerinde destek almaktır. Öğrenme ve çalışma ortamlarındaki değişimler bu desteklerin biçimini ve etkisini değiştirebilir. Liselere 2010 yılında gönderilmiş olan Nova5000 isimli anlık veriyi grafiğe dönüştüren MBL (Mikrocomputer Based Laboratory) teknolojisi ile kod yazmaksızın birçok projenin oluşturulması mümkündür. Sistemin içerisinde taşınabilir bilgisayar, uygulamalar ve sensörler sayesinde yeni projeleri oluşturmak ve anlık olarak veri toplayıp kaydetmek ve sonrasında projenin hızlıca tamamlanabilecek olması ile olay ve kavram eşleşmesi neticesinde kalıcı öğrenmeye destek olması BİLSEM için uygunluğunun iki önemli nedenidir. Ancak ülke genelinde atıl biçimde bulunan bu cihazların Kars ili özelinde bir proje olarak tasarlanması ve bu cihazların eğitimleri ile öğretim fırsatlarına nasıl dönüştürüldüğü bu bildirinin konusudur. Bildirinin amacı, projenin gerçekleştirme sürecini anlatarak yaygınlığını arttırmaktır. Proje, cihazların aktive edilmesi, öğretmenlere tanıtımı ve öğrenciler ile kullanılması olarak üç temel aşamadan oluşmaktadır. Cihazlardan kullanılmayanların tesbiti için resmi yazışmalar yapılmış ve temin edilen cihazların kontrolleri yapılarak hazır hale getirilmesi yaklaşık iki ayımızı almıştır. Ardından ikinci aşama olarak öğretmenlerimizin cihazla tanıştırılma süreci başlamıştır. Cihazlar önce anlatılmış ve basit bir etkinliğin tek tek uygulanması ile ilk aşama tamamlanmıştır. Ardından ekip çalışması ile iki öğretmenimizin bir proje üretmesi istenmiş ve zaman tanınmıştır. Son aşamada öğretmenlerimizden bireysel proje hazırlamaları istenmiştir. Bildirinin sunumunda öğretmenlerimizin önerileri de paylaşılacaktır. Ayrıca projenin üçüncü aşamasındaki öğrenci çalışmaları ile ilgili örnekler de paylaşılacaktır. Örnekler, çeşitli, anlamlı ve çok sayıda projenin kısa sürede üretilebileceğini destekler niteliktedir. Projenin sonunda öğretmenlerin öğrenciler ile yeni projeler üretmeye başlaması, benzer projeler sayesinde ülkemizde üretilebilecek nitelikli proje sayısının artabileceği düşüncesini desteklemekte ve böylece projenin önemi ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretim Fırsatları, Proje Üretimi, Nova5000

---

¹ Ali Kasım Bulut, Prof. Dr. Fahrettin Kırzioğlu BİLSEM, alikasimbulut@hotmail.com

² Prof. DR. Mustafa Şahin Bülbül, Kafkas Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, msahinbulbul@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE STEM VE DEĞERLER EĞİTİMİNİN ENTEGRESİ

Erdal YAYLIOĞLU¹

STEM bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik alanlarına ilişkin eğitim yöntemiyle kullanılan bir kısaltmadır. Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik STEM. Terim, bilim ve teknolojiyi geliştirmeyi, rekabet gücünü artırmayı amaçlamaktadır. Bilim, teknoloji, mühendislik ve matematiğin birbiriyle ilişkili doğasına vurgu yaparak her konuyu daha derin bir şekilde anlamayı amaçlayan disiplinler arası bir öğretim yaklaşımıdır. Bu terim, öğrencilerin çok yönlü gelişimini sağlamak ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için çeşitli disiplinleri (yani bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik) bir araya getiren bir eğitim çerçevesini tanımlar. Disiplinsel temel fikirlerin derin kavramsal anlayışlarına ve yaratıcılık, eleştirel düşünme, iletişim ve işbirliği becerilerine aynı anda vurgu yaparak, bütünleşmiş STEM öğreniminde bireysel disiplinlerin birbiriyle bağlantılı olduğunu vurgulayan karmaşık gerçek dünya sorunlarına multidisipliner ve disiplinler arası yaklaşımlardır. STEM, özel yetenekli öğrencileri Fen, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik (topluca STEM olarak kısaltılmıştır) olmak üzere dört özel disiplinle eğitmek anlamına gelir. Özel yetenekli öğrencileri bu alanlardan herhangi birinde eğitmek yerine, STEM, bu öğrencileri bir kariyere sahip olmaları ve gerçek dünya uygulamalarını göz önünde bulundurmaları için daha iyi donatmak amacıyla dördünü de disiplinler arası ve uygulamalı bir yaklaşımla birleştirir. STEM, geleneksel bir öğrenme ortamı ile özel yetenekli öğrencilere bilimsel yöntemin günlük hayata nasıl uygulanabileceği noktasında yol göstericidir. Özel yetenekli öğrencilere sayısal düşünmeyi ve problem çözmenin gerçek dünyadaki uygulamalarına odaklanmayı öğretir. Cumhuriyetimizin yüzüncü yılında, 21. yüzyıla dair eğitim önerisi, 21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modeli şeklindeki çift kanatlı bir okumadır. Sadece beceri kazandırmak hayati göğüslemeye yetmemektedir. Özel yetenekli öğrencilerimize insana ait evrensel, yerel, maddi, manevi, mesleki, ahlaki ve millî tüm değerleri kapsayan ve kuşatan bir olgunlaşma, gelişme, ilerleme, değişim ve ahlak güzelliği kazandırmak amaçlanmalıdır. 2023 Eğitim vizyonu belgesinde özel yetenekli öğrencilerimizi çift kanatlı kuşlar olarak yetiştirmemizin gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerimizin eğitiminde STEM eğitiminin, değerler eğitimiyle bütünleştirilmesi gerekir. Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde STEM ve değerler eğitiminin entegre edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda yapılan bu çalışma, özel yetenekli öğrenciler ve STEM ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Yöntem olarak çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanılmıştır. Bulgular özel yetenekli öğrencilerin STEM eğitiminin pedagojik zemine oturtulması için değerler eğitimi ile içselleştirilmesi şarttır. Güçlü Türkiye'nin hedefleri düşünüldüğünde özel yetenekli öğrencilerimizin eğitiminde STEM eğitimi için kaybedecek zamanımız olmadığı açıktır. 21.yy becerilerini destekleyen STEM eğitimi özel yetenekli öğrencilerimizde uygulandıkça öğrencilerimiz pek çok beceriyi aynı anda kazanacak ve geleceğe hazırlanacaklardır. Tüm enerjimizi, STEM eğitimiyle, değerler eğitimi için belirlediğimiz yol haritasını hayata geçirmek üzere emek harcama zamanıdır. Ayrıca, özel yetenekli çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını daha iyi anlamak için farklı disiplinler arası yaklaşımların kullanılması gerekliliği önemlidir. Bu sayede, bu öğrencilere yönelik daha kapsamlı ve etkili destek hizmetleri sunulabilir. 21. Yüzyıl Talim ve Terbiye Modelimiz ile 2023 Eğitim Vizyonunun temel hedefi, ahlak telakkisine dayalı ve insanı merkeze konumlandıran bir varlık ve bilgi anlayışına sahip STEM ve değerler eğitimine hayat vermeliyiz.

Anahtar Kelimeler: STEM, özel yetenek, değerler eğitimi

---

¹ Erdal Yaylıoğlu, Ilgın Bilim Sanat Merkezi, erdalaylioglu@hotmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN FEN EĞİTİMİNDE STEM: BİLSEM ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Şeyma Çallı¹

Günümüzde üstün yetenekli öğrencilerle fen eğitimi denildiğinde pek çok eğitim modeli ve etkinlik uyarlaması ile karşılaşmaktayız. Bilsem öğretmenleri ile çalışan üstün yetenekli öğrenciler düşünüldüğünde; inovasyon, tersine mühendislik, üretkenlik, farklı fikirler ve uygulamalar akla gelmektedir. Akla gelen bu ortamda ise problem çözümünde mühendislik temelli tasarıma yönelik bir eğitim süreci zihnimizde canlanmaktadır. Bu eğitim sürecindeki aktif rol elbette üstün yetenekli öğrenciye aittir. Bu kapsamda fen eğitimi yapan bilsem öğretmeni de öğrencisini üstlendiği bu aktif rolde rehberliği ile en iyiye, en olumluya yönlendirmelidir. Tüm bu çıkarımlar ışığında literatür incelendiğinde yapılan çalışmalarda görülmüştür ki öğrenci uygulamaları ve öğretmen görüşleri doğru orantılı olarak veriler oluşturmaktadır. Literatürde bulunmayan bu sürecin en önemli basamağı ise üstün yetenekli öğrencilerine stem uygulatan fen bilimleri öğretmenlerinin görüşleridir. Üstün yetenekli öğrencilerimizin stem ile fen öğrenmelerine ‘doğru rehberlik edebiliyor muyuz’ sorusuna cevap olabilmek için bu çalışmada; üstün yetenekli öğrencilerin fen eğitiminde stem uygulamaları üzerine bilsem öğretmen görüşlerinin alınması amaçlanmıştır. Öğretmen görüşlerinden yola çıkılarak fen eğitimindeki stem yaklaşımının üstün yetenekli öğrencilerimize yönelik olumlu-olumsuz öğrenme süreçlerine etkisini yorumlayabilmek hedeflenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu çalışmada veriler görüşme ile elde edilmiştir. Görüşme yapılan çalışma grubunu ülkemizin farklı bilsemlerinde görev yapan fen bilimleri öğretmenleri oluşturmaktadır. Görüşmeler; araştırmacıya yakın olan konulardaki öğretmenlerle yüzyüze, uzak olan konulardaki öğretmenlerle ise görüntülü-sesli aramalar ile gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler gerçekleştirilmeden önce kişisel bilgileri içermeyen 10 adet görüşme sorusu 2 alan uzmanının görüşüyle bilsem fen öğretmenlerinin görüşlerini ölçebilmek amacıyla oluşturulmuştur. Görüşmeler sonunda öğretmenlerin sesli yanıtları metin haline getirilerek hangi soruya ne yanıt verildiği belirlenmiş, sık kullanılan kelime grupları kodlanmıştır. Kodlanan kelime gruplarına göre bilsem fen öğretmeni görüşleri frekans dağılımı, sorulara yönelik olarak bize üstün yetenekli öğrencilerdeki stem uygulamasına yönelik görüşleri vermektedir. Çalışmanın henüz devam etmesi sebebiyle beklenen sonuçlar içerisinde; stem eğitim modeli ile fen eğitiminin üstün yetenekli öğrenciler için anlamlı bir eğitim süreci olduğu, sık kullanıldığı, öğrenci başarısını ve aktif katılımını desteklediği, öğrencilerin motivasyon ve rekabet duygusu ile üretkenliğini artırmaya yönelik olduğu, öğretmenlerin meslektaşlarına üstün yetenekli öğrencilerinde fen eğitimine yönelik tavsiye ettiği, stem eğitim yaklaşımının yapılan fen çalışmalarına olumlu etki edeceği çıkarımları yer almaktadır. Beklenen sonuçlara ulaşıldığında, farklı branş öğretmenlerinin de bilsemelerde üstün yetenekli öğrencileri ile stem çalışması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen görüşleri, Fen eğitimi, STEM, Üstün yetenek, Bilsem.

---

¹Şeyma Çallı, Pendik Bilim ve Sanat Merkezi, Fen Bilimleri Öğretmeni, seymacalli@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ROBOTİK KODLAMAYA YÖNELİK METAFORLARI

Burçak Ersoy¹, Şeyma Çallı²

Üstün zekâ ve yeteneklilik ortalamasının üzerinde bir kabiliyet, yaratıcı düşünce ve görev sorumluluğunun bileşkesi olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanında kişide var olan bu yeteneklerin o kişinin yaşamı boyunca aşamalı bir şekilde ortaya çıkabileceği bilinmektedir. Bu öğrencilerin eğitimlerinin bilişsel, duyuşsal ve devinişsel olarak bütünlük içerisinde sürdürülmesi gerekir.

Bu araştırmada ilkokul düzeyinde üstün yetenekli öğrencilerin robotik kodlama eğitimine ilişkin sahip oldukları metaforlarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin robotik kodlamaya ilişkin ürettikleri metaforlar, robotik kodlamayı nasıl algıladıklarını; metafor üretebilme durumları da robotik kodlamayı ne kadar tanıdıkları hakkında bilgi vereceği düşünülmektedir.

Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından olgu bilim yaklaşımı kullanılmıştır. Çalışma grubu Niğde Bilim ve Sanat Merkezi ve Bor Bilim ve Sanat Merkezi ilkokul öğrencileridir. Veriler bu öğrencilerden alınan yanıtlara göre oluşturulmuştur.

Bu amaç doğrultusunda araştırmada şu sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler robotik kodlamayı hangi metaforlarla açıklamaktadır?
2. En çok ve en az metafor ürettikleri değerler hangileridir?
3. Öğrencilerin sınıflarına göre robotik kodlamaya ilişkin metafor üretme durumu nasıldır?

Bu çalışmada da üstün zekâlı öğrencilerin robotik kodlamaya ilişkin ürettikleri metaforlar aracılığı ile veri toplama yoluna gidilmiştir. Araştırmanın verilerin toplanmasında metafor oluşturma tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın verileri Niğde Bilim ve Sanat Merkezi ve Bor Bilim ve Sanat Merkezilerinde yürütülen etkinlikler aracılığı ile elde edilmiştir. İlkokul öğrencilerden robotik kodlama ilişkin bir metafor üretmeleri istenmiştir.

Araştırmada toplanan veriler, betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Katılımcıların yaptıkları, ürettikleri metaforların analiz edilmesi ve yorumlanması yapılmıştır. Çalışmanın halen devam ediyor olması sebebiyle çalışmadan elde edilen sonuçların üstün yetenekli öğrencilerin robotik kodlamaya ilişkin ön bilgilerini belirlemeye yönelik bir tür ihtiyaç analizi görevi üstlenebileceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Metafor, Robotik kodlama, Üstün yetenek*

¹ Burçak Ersoy, Bor Bilim ve Sanat Merkezi, Bilişim Teknolojileri Öğretmeni, ersoy.burcak@gmail.com

² Şeyma Çallı, Pendik Bilim ve Sanat Merkezi, Fen Bilimleri Öğretmeni, seymacalli@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN DİL ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN DİJİTAL OYUNLARIN ETKİSİ

Kadiriye Selvi¹, Emine Bozok²

Öğrenci ilgisini artıran en önemli araçlardan biri oyundur. Son dönemlerde eğitimde teknolojinin etkin olarak kullanılması, öğrencilerin dijital hazırbulunuşluklarının yatkınlığından dolayı her ders için birbirinden farklı dijital oyunların hazırlanmasına fırsat vermiştir. Dil öğretiminin etkili öğrenme ortamlarının gerçekleştirilebilmesi için öğrencilerin ilgi ve istekleri önem arz etmektedir. Eğitsel dijital oyunlar, dil becerilerini geliştirmeye yardımcı ve aynı zamanda destek olup öğrencilerde öğrenme isteğini artıracaktır. Türkçe öğretiminde dilimize giren yabancı sözcüklerin dilimizi yozlaştırdığı ve kelime öğretiminde öğrencilerde dil öğrenimine karşı olumsuz tutum sergilediği gözlemlenmiştir. Bu çalışma, özel yetenekli öğrenciler için dil öğretiminde kullanılan dijital oyunların etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Türkçe öğretiminde ve diğer disiplinlerarası öğrenme ortamlarında birçok dijital oyun kullanılmaktadır. Bu amaçla, “Scratch” kodlama programında bir oyun tasarlanmıştır. Oyun; yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanmak için oluşturulmuştur. Öğrencilere oyun öncesi içerisinde yabancı sözcüklerin olduğu kısa bir metin çalışması yapılmıştır. Öğrenciler yabancı sözcükleri tespit ederek Türkçe karşılıklarını araştırmışlardır. Tasarlanan “Scratch” dijital oyunu ile buldukları Türkçe karşılıklarını oyun içerisinde tespit ederek bulma çalışmaları yapmışlardır. Yapılan bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı Konya ili Karatay Bilim ve Sanat Merkezi’nde BYF (Bireysel Yetenekleri Fark Etme) programında öğrenim gören 20 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın yönteminde iki başlıkta sorulardan oluşan yapılandırılmamış görüşme formu uygulanmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler ve gözlemler nitel veri toplamak amacıyla kullanılmıştır. Bu sorulara verilen cevaplar değerlendirildiğinde tasarlanan dijital oyunların, dilimize giren yabancı kelimelerin Türkçe karşılığını kazandırmada etkili olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda dijital oyunlar, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme faaliyetlerini kendilerine has modüler üzerinden gerçekleştirmesi, kazanımların verilmesi, üst bilişsel becerilerinin geliştirilmesinde farkındalık oluşturmaktadır. Dijital ortamda hazırlanan oyunların, öğrencilerin derse olan merakını artırdığı, derse etkin katılımı sağladığı ve konuyu daha iyi anladığı gözlemlenmiştir. Hazırlanan dijital oyunla öğrenciler ders sırasında etkileşim halinde olduğu için hem öğrenmeyi kolaylaştırmakta hem de öğrencilerin teknolojik ilgisi öğrenme sürecini olumlu etkilemektedir. Özel yetenekli öğrencilere dil öğretiminde rahat, kendini ifade edebileceği, başarıya duygusunu hissedeceği bir ortam oluşturulduğunda öğrenmeye karşı motivasyonu desteklenecek dijital öğrenme ortamları sunulmalıdır. Ders sırasında ilgi çekecek olan oyun tasarımları için hem öğretmenler hem de öğrenciler oyunla kodlama alanlarında dijital oyun eğitimleri almalıdır. Bu konuda Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan öğretmen yetiştirme kursları açılarak öğretmenlerin dijital oyun alanında yetkin olmaları sağlanabilir. Mobil cihazların ve bilgisayarların hibrit şekilde kullanılarak dijital oyunlara dönüştürülüp dört temel (okuma, konuşma, dinleme, yazma) dil becerilerinin kazandırılmasında kullanılabileceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler, Dil Öğretimi, Dijital Öğrenme, Oyun.

¹ Kadiriye Selvi, Uzman Öğretmen, kadriyeselvi@gmail.com

² Emine Bozok, Uzman Öğretmen, bozok4402@gmail.com

MİLLİ TEKNOLOJİ HAMLESİ FARKINDALIĞI

Sümevra Temizhan¹, Emrin Denli ², Kazım Emir Öztürk³

Bu araştırmada Özel yetenekli öğrencilerde değerler eğitimi temelinde Milli Teknoloji Hamlesi farkındalığı kazandırmak amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması temelinde yürütülmüştür. Araştırma 2022-2023 öğrenim yılında Ankara ilinde bulunan özel yeteneklilerle eğitim yapılan bir okulda yapılmıştır. Katılımcılar 5. Sınıf düzeyindeki 40 gönüllü öğrencidir. Veri toplama aracı; araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Veri toplama süreci 4 hafta sürmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formları içerik analizi ile analiz edilerek kategori, kod ve frekans değerleri verilerek tablo haline getirilmiştir. Araştırma amacı doğrultusunda yapılan etkinlikler ile katılımcılarda istenilen amaca ulaşıldığı ve araştırma hipotezinin doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcılar Milli Teknoloji Hamlesi bilgilerini; ürün isimleri şeklinde ifade etmişlerdir. Bu bulgu etkinliklerin amacına ulaştığını göstermektedir. Özel yetenekli öğrencilerin Milli teknoloji hamlesi etkinlikleri kapsamında hissettiklerini milli, kişisel ve dini duygu ve değerler ile ifade edebilmesi değerler eğitimi bağlamında değerlendirilmektedir. Farkındalığın yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En yüksek frekansların bağımsızlık, gurur ve adalet değerlerinde olması, katılımcılarda evrensel ve milli değerlerin aynı anda yaşatıldığını göstermektedir. Araştırmanın önerileri ise; özel yetenekli bireylerde değerler eğitimi konulu çalışmalar farklı etkinliklerle geliştirilebilir. Milli Teknoloji Hamlesi özel yetenekli bireylere farklı etkinliklerle verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Milli, Teknoloji, Değerler eğitimi, Özel yetenek

---

¹ Sümevra Temizhan, Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi, Öğretmen, smyrtmzhn@gmail.com

² Emrin Denli, Milli Eğitim Bakanlığı, Öğrenci, emrin.dnl@gmail.com

³ Kazım Emir Öztürk, Milli Eğitim Bakanlığı, Öğrenci, oemir5427@gmail.com

TÜRK MİTOLOJİK KARAKTER VE UNSURLARININ OYUNLAŞTIRMA YOLUYLA EĞİTİM MATERYALİNE DÖNÜŞTÜRÜLMESİ VE OLUŞTURULAN OYUNUN ÖĞRENMEYE OLAN ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

“TÜRK MİTOLOJİSİNİ KARTLARLA ÖĞRENİYORUM”

Sinan Çeliker¹

Bu çalışma, küreselleşmenin ve yaşanan teknolojik gelişmelerin kültür üzerindeki yok edici etkisini fazlasıyla hissettiğimiz son zamanlarda milli değerlerimize, anlatmalarımıza ve somut olmayan kültürel miras unsurlarımıza sahip çıkmayı ve bu konularda BİLSEM ve Ortaöğretim öğrencilerinde farkındalık yaratmayı amaçlamaktadır. Mitoloji, herhangi bir din veya kültüre mensup insanlar ile tüm evrenin yaratılış ve doğasını, o kültürün kendi geleneklerine özgü inanış ve yaşantılarının sebebini açıklayan anlatmaların tümü olarak tanımlanabilir. Türk mitolojisi, Türk tarihinin, sosyal yaşantısının ve kültürünün bir parçasıdır. Tarih boyunca Türkler, hayatlarının her alanında mitolojik olgulara yer vermişler ve mit kökenli birçok geleneği yüzyıllar boyunca sürdürmüşlerdir. Buna rağmen Türk Mitolojisi, ülkemizde nitelikli akademik çalışmaların ve araştırmaların yapıldığı ancak sahada yeterli karşılık bulamayan önemli bir değerimizdir. Çalışma kapsamında Uşak Turhan Akçay Bilim ve Sanat Merkezi lise grubundan 35 öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırma nicel araştırma yaklaşımlarından tek gruplu ön test-son test deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak ise 9 soruluk başarı testi uygulanmıştır. Türk Mitolojisinde en çok anılan 22 mitolojik karakter, resim öğrencilerimiz tarafından özgün bir şekilde resmedilmiştir. Bu resimlerle oyun kartları oluşturulmuş ve oluşturulan bu karakterlerin özelliklerine uygun şekilde her kart akıl, sağlık ve saldırı kategorisinde ayrı ayrı puanlanmıştır. Bu sayede seçilen kategorideki puan üstünlüğüne göre kart toplama oyunu oynanması sağlanmıştır. Üç haftalık süreçten sonra oyun oynatılan aynı öğrencilere hazırladığımız başarı testi ikinci kez uygulanmıştır. Araştırmada, lise öğrencilerini Türk Mitolojisi ile tanıştırmak ve bu mitoloji ile ilgili öğrencilerin bilgilerini artırmak amacıyla tasarlanan kart oyununun bu amaca etkisinin olup olmadığına bakılmıştır. Yapılan araştırmanın bulgularına bakıldığında ise geliştirilen Türk Mitolojisi Kart Oyununun öğrencilerin hedeflenen farkındalığa ulaşmasında etkili olduğu görülmüştür. Bu sonucun oluşmasında oyunlaştırma sürecinin öğrenmeyi keyifli hale getirdiği, öğrencilerin daha iyi anlamasını ve öğrenilenlerin hafızada daha kalıcı olmasını sağladığı gözlemlenmiştir. Çalışma aynı zamanda proje olarak TÜBİTAK 2204 A Lise Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışmasında Edebiyat- Kültürel Miras alanında sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türk Mitolojisi, Mit, Oyun, Kültür

---

¹ Sinan Çeliker, Turhan Akçay Bilim ve Sanat Merkezi, sinanceliker86@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE BİLİM/SÖZDE BİLİM AYRIMI ÜZERİNDEN DEĞERLER VE BİLİM İLİŞKİSİ

Esra Arslan¹, Ekin Yaşar²

Karmaşık ve dinamik bir dünyayı anlamak ve bu dünyada var olabilmek 21. yüzyılın en önemli hedeflerinden biridir. Her şeyin birbirine neden sonuç ilişkileri ile bağlı olduğu aynı zamanda her şeyin zaman içinde değiştiği bir dünyayı anlamak üst düzey bir düşünme yapısı gerektirmektedir. Sistem düşüncesi karmaşık ve dinamik bir dünyayı anlamaya, sorunlara sürdürülebilir çözümler üretmeye odaklanan bir bütünü görme çabasıdır. Sistem düşüncesi sistemi oluşturan parçaların ayrıntılarına odaklanmanın ötesinde, bütünü nedensellik döngüsü ile anlamaya çalışan bir bakış açısı sunar. Üst düzey düşünme becerilerine sahip üstün yetenekli öğrencilerin sistem düşüncesi yaklaşımı ile fen bilimleri derslerini derinlemesine öğrenmeleri mümkündür.

Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli öğrencilere yönelik tasarlanan fen bilimleri eğitiminde sistem düşüncesi yaklaşımının nasıl uygulanacağına yönelik bir model sunmaktır. Çalışma kapsamında, üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları bilişsel ve duyuşsal özellikleri göz önünde bulundurularak, sistem düşünürü bireyler olma yolunda rehberlik edecek bir yol haritası çizmek hedeflenmektedir. Bu hedefi gerçekleştirmek için üstün yetenekli öğrencilerin, sistem düşüncesi araçlarını (zaman boyunca davranış grafikleri, stok&akış diyagramları ve nedensellik döngü diyagramları) kullanarak fen bilimleri dersini nasıl öğreneceklerine yönelik örnek uygulamalar paylaşılacaktır. Sistem düşüncesi temelli tasarlanan fen bilimleri derslerinin üstün yetenekli öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerine, problem çözme becerilerine, yaratıcı düşünme becerilerine etkileri tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Bilim, Sözde Bilim, Bilim/Sözde Bilim Ayrımı

---

¹ Esra Arslan, Ankara Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi, esraarslan@rocketmail.com

² Ekin Yaşar, Ankara Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, ekinyasar@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNDE SOSYOBİLİMSEL KONULARA BAKIŞTA ÖNE ÇIKAN DEĞERLER

Sercan Çoban¹

Bilimin ve teknolojinin gelişim süreci sosyal bir varlık olan insanın yaşadığı toplumla ve kültürle olan ilişkisini değiştirmektedir. Bilimsel ve sosyal mevzuları aynı anda içeren, sosyal ikilem ve problem barındıran konulara sosyobilimsel konular denilmektedir. Bu konular; karmaşık, açık uçlu, çoğunlukla tartışmalı ve kesin cevabı olmayan konulardır. Sosyobilimsel konular ile ilgili etkinliklerin, değerler eğitimin amaçlarından olan bilimsel süreçlere ve ahlaki değerlere uygun karar verebilme ve toplumsal sorunlara çözüm üretebilme becerilerinin kazandırılmasına faydalı olabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerinin sosyobilimsel konular üzerinde karar verirken ön plana çıkardıkları değerleri ve biyoloji dersi öğretim programının bu değerler üzerindeki etkisini araştırmaktır. Nükleer enerji, organ nakli, otoyol, klonlama ve baz istasyonu başlıklarında beş adet sosyobilimsel konu senaryosu üzerinden araştırma verileri toplanmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada veriler, sınıf seviyeleri 9, 10, 11 ve 12. sınıflar arasında değişen 21 özel yetenekli BİLSEM öğrencilerinden gönüllülük esasına göre toplanmıştır. Görüşme yoluyla toplanan yazılı metinler içerik analizine tabi tutulmuştur. Her bir sosyobilimsel konu senaryosu için verilen cevaplardan yola çıkarak değer temaları oluşturulmuştur.

Araştırma sonuçları göstermiştir ki, çalışmaya katılan öğrenciler konunun doğasına göre farklı değerleri ön plana çıkararak fikirlerini savunmaktadırlar. Genel olarak, sosyobilimsel konularda; bilimsellik, vatanseverlik, çevreye ve doğaya karşı duyarlılık, demokratik tutum, empatik düşünme, hoşgörü, saygı ve etik değerleri ön plana çıkmıştır. Araştırmanın sonunda hem toplumu hem bilimi yakından ilgilendiren sosyobilimsel konuların ortaöğretim düzeyinde değerler eğitimi etkinliklerinde kullanılması önerilmiştir. Tüm senaryolar için görüşmeler sonunda 9. sınıflardaki cevaplar duygusallık değeriyle örtüşürken 10., 11. ve 12. sınıflarda bilimsellik, demokratik düşünce ve çevreye duyarlılık ağır basmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, Sosyobilim, Görüşme

---

¹ Sercan Çoban, Mamak BİLSEM, sercancoban0901@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK DEĞERLER EĞİTİMİ UYGULAMASI: YUNUS'UN RİTİMİ

Ufuk Gökcan¹, Ela Gizem Samsun², Kuzey Yılmaz³

Üstün yetenekli öğrencilerin bilişsel kapasiteleri ile ahlak gelişimi arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu gösteren pek çok çalışma bulunmaktadır. Bu durum üstün yetenekli öğrencilerin duyuşsal özellikler açısından da akranlarından ileri düzeyde olduğuna işaret etmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin gelişmiş adalet duygusu, empati yeteneği, sorumluluk bilinci, çevresel ve küresel sorunlara duyarlı olması bu özelliklerden bazılarıdır. Üstün yetenekli öğrencilerin ileride topluma yön verecek liderler, bilim insanları, sanatçılar olma potansiyeli bulundurduğu düşünüldüğünde evrensel etik değerlere sahip olmaları büyük önem arz etmektedir. Ancak üstün yetenekli öğrenciler evrensel değerler kadar, kendi sosyo-kültürel değerlerinin de farkında olmalıdır. Müzik, bu değerlerin kazandırılmasında etkili bir araç olarak görülmektedir.

Bu gerekçelerle çalışmanın amacı; üstün yetenekli öğrencilere müzik aracılığıyla kültürel değerlerin aktarılması için bir etkinlik geliştirilmesi ve etkililiğinin analiz edilmesidir. Bu nedenle çalışma iki aşamadan oluşmakta olup; her aşama nitel araştırma yöntemi ile desenlenmiştir. Çalışmanın ilk aşamasında örneklem amaçlı örnek yöntemi ile belirlenmiştir. Türk kültürü ve değerleri hakkında zengin bir kaynak olması bir ölçüt olarak konulmuştur. Buna göre, yüzyıllardır bu topraklarda nesilden nesile dizeleriyle sevgiyi, hoşgörüyü, adaleti ve pek çok değeri anlatan Yunus Emre hem barındırdığı derin anlamlar hem de şiirleri en çok bestelenen şair olması nedeniyle tercih edilmiştir. Doküman analizi yöntemi ile veriler toplanmıştır. Buna göre altı eser üzerinde içerik analizi yapılarak, yansıttığı değerler belirli temalara göre kodlanmıştır. Sevgi ve hoşgörü en büyük değer olarak ortaya çıkmıştır. Yunus Emre'nin 13.yüzyılda, henüz Batı'da hümanizm akımı doğmamışken, bu felsefeyi benimsemiş ve Anadolu topraklarından tüm dünyaya seslenmiş olması kendisinin de büyük bir değer olarak anılmasında etkisi olmuştur. Ayrıca; Yunus Emre'ye ait altı eserin ritim analizi tek tek ele alınmıştır. Yunus Emre'nin, sözleri telaffuz ve hece uzunluklarına göre nota süreleri belirlenmiş ve ritim kalıpları ile kodlanması sağlanmıştır.

Araştırmanın I. Bölümünde; sözlerin hece uzunluklarına göre nota süreleri eşleştirilerek ritim dizilimlerine bakılmıştır. II. bölümünde ise, eşleştirilen ritim dizilimleri nota yazma programında yazılarak dijital ortamda sesler dinlenmiş, nota değerlerinin ve Yunus Emre'nin sözlerinin ritim uyumu kontrol edilmiştir. Uygulamada öğrencilerin konuyla ilgili karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri belirtilmiştir. Türk Tasavvuf musikisi repertuarının önemli bir kısmını oluşturan Yunus Emre'nin sözlerini müzikte kullanılan ritimsel kalıplar kullanılarak sözlerin mana ve mahiyetinde yer alan değerlerin anlamsal bütünlük; ritimsel olarak da düzenli bir dizilim gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlardan hareket edilerek çalışmanın ikinci aşamasına geçilmiştir. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik (12 OYG öğrencisi) "Yunus'un Ritmi" adında 3 haftalık (12 ders saati) bir program hazırlanmıştır. Değerlere ilişkin içerik ve ritim çalışmaları tüm eserler üzerinden uygulanmıştır.

Uygulamadan sonra programın etkililiğini belirlemek amacıyla öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Buna göre; öğrenciler tarafından daha önce Yunus Emre'yi ve şiirlerini bilmedikleri, bu kadar önemli bir değer olarak görmedikleri, sosyo-kültürel değerlerin yeterince bilinmediği, bu alanda yeterince eğitim almadıkları gibi açıklamalar yapılmıştır. Bu program ile tüm öğrencilerin Yunus Emre ve kültürel değerler üzerine bilgi ve farkındalık seviyesinin arttığı sonucuna ulaşılmış ve etkili olarak görülmüştür. Bu nedenle, üstün yetenekli çocuklara yönelik hazırlanacak değerler eğitimi programlarında müziğin de güçlü bir araç olduğunu göz ardı edilmemelidir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilerin eğitimi, Değerler eğitimi, Müzik eğitimi, Yunus Emre

¹Ufuk Gökcan, Samsun Bilsem Müzik Öğretmeni, gokcanufuk7@gmail.com

² Ela Gizem Samsun, Samsun Bilsem 10.sınıf Öğrencisi

³ Kuzey Yılmaz, Samsun Bilsem 10.sınıf Öğrencisi

ÜSTÜN ZEKÂLİ ÖĞRENCİLERİN SOSYOBİLİMSEL KONULARA YÖNELİK ETİK VE AHLAKİ YAKLAŞIMLARININ İNCELENMESİ

Gözde Yılmaz¹

Sosyobilimsel konular; nükleer enerji, iklim değişikliği, genetiği değiştirilmiş organizmalar, termik santraller, kök hücre teknolojileri gibi bilimi ve toplumu ilgilendiren, içinde ahlaki ve etik ikilemler barındıran tartışmalı konuları kapsamaktadır. Bu noktada bir bilim insanı için bilimsel karar verme sürecinde bilgiyi analiz etme, değerlendirme, eleştirel düşünme ve informal muhakeme gibi becerilerin yanı sıra ahlaki ve etik problemlerle hassasiyetle başa çıkabilme becerisi de son derece önem kazanmaktadır. Sosyobilimsel konuların popülerleşmeye başladığı günümüzde toplumlar kendilerini uluslararası platformlarda en iyi temsil edebilecek bireylere ihtiyaç duyarken üstün zekâlı öğrenciler geleceğin potansiyel bilim insanları veya liderleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Dolayısıyla üstün yeteneğin ahlaki ve etik boyutlarına geçmişte olduğundan çok daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Öte yandan üstün zekâlı öğrencilerde erken gelişen bilişsel beceriler ahlaki gelişim aşamalarını ve etik ikilemlere karşı bakış açılarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu noktadan hareketle yapılan çalışmada 21. yüzyılın ayrılmaz bir parçası olan sosyobilimsel konulara yönelik üstün zekâlı öğrencilerin ahlaki ve etik yaklaşımlarını konu alan araştırmaların incelenmesi ve üstün zekâlı öğrencilerin sahip oldukları profillerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Google Akademik, ERIC, Elsevier Science Direct, EBSCOHost, SAGE ve Springer Link, veritabanları taranmış ve ölçütleri karşılayan 12 makaleye ulaşılmıştır. Araştırmaya dahil edilen makalelerin seçiminde hakemli bir dergide yayımlanmış olması, üstün zekâlı öğrencileri kapsamaması, araştıma makalesi olması ve sosyobilimsel konuları ahlaki ve etik boyutlarıyla ele alması özellikleri dikkate alınmıştır. Ulaşılan makaleler “katılımcı özellikleri”, “amaç”, “yöntem” ve “bulgular” kategorilerine göre incelenmiştir. Buna göre yapılan çalışmaların çoğunlukla lise düzeyindeki öğrencilerle yürütüldüğü, sosyobilimsel konulara yönelik ahlaki ve etik yaklaşımların konuya bağlı değişebildiği, en fazla insan için en çok yararın söz konusu olduğu durumlarda kuralların esnetilebildiği, bireysel veya günlük yaşam problemlerinde ise deontolojik bir yaklaşımın benimsenebildiği, cinsiyet ve kültüre bağlı olarak etik davranışların ve ahlaki duyarlılığın farklılık gösterebildiği, etik davranışın farkında olma ve bu davranışı sergileme arasında farklılıklar gözlemlenebildiği, sahip olunan ahlaki gelişim düzeyinin eğitimle geliştirilebildiği ve yapılan çalışmaların genellikle Finlandiya, Japonya, Kore gibi fen okuryazarlığının yüksek olduğu ülkelerde yürütüldüğü yönünde sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyobilimsel konular, Üstün zekâlı öğrenciler, Etik ve ahlaki yaklaşım

---

¹Arş. Gör. Gözde Yılmaz, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, gozdeyilmaz845@anadolu.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİLERE YÖNELİK BİBLİYOTERAPİ TEMELLİ TÜRKÇE ÖĞRETİMİNE YÖNELİK ETKİNLİK ÖNERİLERİ

Rümeysa Öztürk¹, Suna Özcan²

Üstün yetenekli öğrenciler dil, zihinsel becerilerini geliştirme, zamanı verimli kullanma ve entelektüel gereksinimlerini karşılamak için okumaya ihtiyaç duyarlar. Okumayı erken yaşta öğrenme, akranlarına göre daha akıcı dil becerileri ve okumaya karşı ilgileri, farklı edebiyat türlerine ilgili olma gibi birçok özelliğe sahip olmaları da bu temel ihtiyaçtan kaynaklanmaktadır. Okuma ihtiyaçları karşılanmadığında entelektüellikten uzak, okul performanslarında düşüklük ve duygusal bozukluklar ortaya çıkmaktadır. Bu durumların üstesinden gelebilmeleri bibliyoterapi ile mümkün olabilmektedir. Üstün yetenekli öğrenciler duygularını salt ortamda dile getirmekten kaçınırken, bibliyoterapi bu evrende yalnız olmadıklarını, hikayelerde kendi hayatlarından kesitler bulup, mevcut deneyimlerle buluşup, 3. şahıs yoluyla güvenli bir mecrada yol almalarına olanak sağlamaktadır. Bu durumdan hareketle mevcut araştırmada üstün yetenekli 4.sınıf öğrencilerine yönelik bibliyoterapi temelli Türkçe etkinliklerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Türkçe öğretim programında yer alan 4.sınıf kazanımları ve bibliyoterapi teknikleri dikkate alınarak yapılandırılan etkinliklerle bu alanda yapılacak çalışmalara zemin hazırlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Özel Yetenekliler, Okuma, Bibliyoterapi, Çocuk edebiyatı, Eğitim Tasarımı, Okuma

---

¹ Rümeysa Öztürk, Biruni Üniversitesi, Özel Eğitim, 180903018@st.biruni.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi Suna Özcan, 29 Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, e-posta: sozcan@29mayis.edu.tr

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ TÜRKÇE ETKİNLİK KİTABININ ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Mazhar Ünal¹, Mehmet Kara²

Bu araştırmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Etkinlik Kitabındaki etkinliklere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerini betimlemektir. Bu amaç doğrultusunda soru cümlesi “Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Etkinlik Kitabındaki etkinliklere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın alt soruları ise: 1- Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Etkinlik Kitabındaki etkinliklerin yararlılığına ve amaçlara uygunluğuna ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır? 2- Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Etkinlik Kitabındaki etkinliklerin eğlendiriciliğine ve derse katılımı sağlayıcılığına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır? 3- Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Etkinlik Kitabındaki etkinliklerin düzeye uygunluğuna ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nasıldır? 4- Bilim ve Sanat Merkezleri Türkçe Etkinlik Kitabındaki etkinliklerle ilgili öğretmen ve öğrenci önerileri nelerdir? Araştırma problemlerinin yanıtlarını bulmak amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme sorularının hazırlanmasında alanyazın taraması yapılarak benzer çalışmalar incelenmiş ve uzman görüşüne başvurulmuştur. Araştırmada 2022-2023 öğretim yılının ilk 16 haftası sonunda 32 öğretmen ve 191 öğrencinin görüşü alınmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre destek eğitim grubunda ve bireysel yetenekleri geliştirme grubunda yer alan öğrencilerin genel olarak etkinliklerin yaratıcılıklarını geliştirdiği, etkinliklerin öğrenci düzeyine uygun olduğu, etkinlikleri eğlendirici ve derse katılımı sağlayıcı nitelikte olduğu görüşü tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre destek eğitim grubunda ve bireysel yetenekleri geliştirme grubunda görev alan öğretmenlerin ise Türkçe Etkinlik Kitabındaki etkinliklerin programdaki kazanımlara ve amaçlara ulaştırmada kısmen uygun olduğunu, öğrencilerin yaratıcılık becerilerini kısmen geliştirdiğini, beceri alanlarını destekleyecek daha fazla etkinliğe ihtiyaç duydukları, teknoloji destekli içeriklerin artırılması gerektiğini, proje temelli etkinliklere yer verilmesi gerektiği ve disiplinler arası etkinliklerin artırılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, Özel yetenekliler, Etkinlik kitabı, Öğretmen ve öğrenci görüşleri

---

¹ Dr. Mazhar ÜNAL, Dumlupınar Bilim ve Sanat Merkezi, mazharunal006@gmail.com

² Prof. Dr. Mehmet KARA, Gazi Üniversitesi, mehkara@gazi.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİ ANLAMA VE DESTEKLEMEDE DIŞAVURUMCU YÖNTEMLER KULLANMAK: 6 PARÇALI HİKAYE YAZMA TEKNİĞİ

Aysel FİDAN¹

Bilim ve Sanat Merkezleri bilişsel ve sanat alanlarında özel yetenekli olarak tanımlanmış öğrencilere yeteneklerini keşfetmeye yönelik farkındalıklarını güçlendirmek ve bunları geliştirmek üzere hizmet vermektedir. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisleri ise Bilim ve Sanat Merkezlerine kayıtlı öğrencilerin eğitim süreçlerinde ihtiyaçlar doğrultusunda destekleme çalışmaları yürütmekle sorumludur. Eğitim öğretim dönemi başında ihtiyaçların belirlenmesi, öğrencinin hazırbulunuşluğunun değerlendirilmesi oldukça önemli bir yere sahiptir. Bununla beraber, yaş grubu, eğitim kademesi, eğitim ortamı, sosyal çevre her ne kadar çocuklar için ihtiyaçları saptamada değerli bilgiler sunsa da özel yetenek kategorisinde tanımlanmış her öğrenci birbirinden farklı ihtiyacına yönelik desteklenmeye ihtiyaç duyabilmektedir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisleri, ilkokuldan lise mezuniyetine kadar uzanan geniş bir yaş ve sınıf aralığındaki öğrencilerin eğitim görebildiği hem yaş gruplarının genel ihtiyaçları hem de özel yetenek alanında da biricik ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yürütür. Özellikle kendi okuluna öncelikli devam edip programlar dolayısıyla haftanın sınırlı günlerinde Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden öğrenciler için planlamada alternatif ve etkili yöntemlere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çalışma kapsamında Bilim ve Sanat Merkezinde en az bir yıldır eğitim alan ile 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında kayıt yaptıran öğrencilerin 6 Parçalı Hikaye Yazma Tekniği kullanılarak sahip oldukları kaynaklar, sorun olarak tanımladıkları konular ve baş etmeye dair ön gördükleri stratejiler üzerinden psikolojik ihtiyaçlarını anlamak hedeflenmiştir. Bu bağlamda Sur Bilim ve Sanat Merkezine kayıtlı ve bir yıldır eğitim alan 7 ve 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılında kayıt yapmış ve uyum programının tamamına katılan 4 öğrenciye Bilim ve Sanat Merkezi süreçlerine odaklanacak şekilde 6 Parçalı Hikâye Yazma Tekniği uygulanmıştır. Nitel bir araştırma olarak uygulanan bu çalışma sonunda Elde edilen hikâyeler öğrencilerin kurgusuna bağlı kalınarak değerlendirilmiştir. Öğrenciler sahip oldukları kaynakları kişisel azim, çalışkanlık, planlı olma, odaklanma ile tarif etmişlerdir. Öğrencilerin ele aldıkları sorun alanları iki kategoride değerlendirilebilir. Bunlardan ilki endişeli, kararsız, kaygılı-stresli olma, dikkat dağınıklığı, erteleme, ilgi duyduğu konuya vakit ayırmada zorlanma gibi kişisel alanla ilişkili iken akranlar arası rekabet, yakın çevreyi başarı ile tatmin etme, maddi kaygılar, ilgi alanları haricinde yapmakla yükümlü oldukları çalışmaların fazlalığı, ekonomik düzey öğrencilerin içinde buldukları sosyal yapılarla ilişkilidir. Öğrencilerin tamamı sahip oldukları kaynakları öz-kaynak kategorisine girecek şekilde tanımlamışlardır. Bununla beraber, sorun olarak ifade ettikleri konularla başa çıkmada daha fazla çalışma, planlı olma, kendisine güvenme gibi öz-kaynaklarının yanında öğretmenleri, aile bireyleri veya arkadaşlarından destek almayı da kapsamışlardır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışma yürüten Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Servisleri için böylesi hikâyeler öğrencilerin desteğe ihtiyaç duydukları alanları, öz kaynakları ve baş etmeye dair stratejilerine dair kısa zamanda kıymetli bir alan açmaktadır. 6 Parçalı Hikaye Yazma gibi dışı vurumu destekleyen çalışmalar öğrencilerin kendilerini ifade yoluyla rahatlamasına da katkıda bulunacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Yetenekliler, psikolojik ihtiyaçlar, 6 Parçalı Hikaye Yazma Tekniği*

---

¹ Aysel Fidan, Sur Bilim ve Sanat Merkezi, kadriye.aysel.fidan@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZİNDE DERS ÖNCESİ YAPILAN FİZİKSEL AKTİVİTELERİN DESTEK ETKİNLİKLERİNE ETKİSİ

Kadriye Yeşilkaya¹, Mehmet Yeşilkaya²

Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim gören, özel veya üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin zaman zaman ders içi etkinliklerde dikkat ve odaklanma sorunu yaşadığı gözlenmektedir. Bu durumun özel yetenekli olarak tanımlanmayan öğrencilere nazaran daha fazla görüldüğü yapılan bilimsel araştırmalar ile tespit edilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan destek eğitimi programında fiziksel aktivite içeren ve içermeyen çok sayıda etkinlik örneği bulunmaktadır. Bu etkinliklerin tavsiye niteliğinde olduğu, öğretmenlerin aynı kazanımı esas alan başka etkinlikler yapabildiği, etkinlik seçiminde öğretmenlerin oldukça serbest ve geniş bir yetkiye sahip olduğu, ders içi etkinliklere katılımı artırmak amacıyla etkinlik seçiminde içeriğe dikkat etmek gerektiği bilinmektedir. Ancak destek eğitimi etkinliklerinin tamamının fiziksel aktivite içermemesi/içerememesi sebebiyle öğrenciler zaman zaman dikkat ve odaklanma sorunu yaşamaktadırlar. Bu amaçla etkinlik öncesi fiziksel aktivite gerektiren kısa bir uygulama ile bu sorunun giderilebilmesi mümkündür. Bu çalışma, Küçükçekmece Bilim ve Sanat Merkezi'nde destek eğitimi alan ve dördüncü sınıfta eğitim gören 30 öğrenci üzerinde inceleme ve gözlem yapılması sonucu hazırlanmıştır. Çalışmada, destek eğitimi etkinliklerinden fiziksel aktivite içermeyen dört etkinlik esas alınmış, her etkinlik farklı günlerde uygulanmıştır. Bu etkinliklerin iki tanesi, etkinlik öncesi herhangi bir fiziksel aktivite yapılmadan doğrudan uygulanmıştır. Geriye kalan iki etkinlik ise bir fiziksel aktivitenin ardından uygulanmıştır. Gözlem sonucu herhangi bir fiziksel aktivite yapılmadan gerçekleştirilen etkinliklerde öğrencilerin sadece %20'si etkinlik bitimine kadar dikkatini vermeyi başarmıştır. Fiziksel aktivite sonrası yapılan etkinliklerde ise her öğrenci grubundan bir veya en fazla iki kişinin zaman zaman dikkatinin dağıldığı veya teneffüs saatini sorduğu gözlenmiştir. Bazı gruplarda ise dikkat toplama oranı %100'e kadar çıkmış, kısa süreli bir fiziksel aktivitenin destek eğitimi öncesi uygulanmasının ders içi katılımı artırdığı, dikkat/odaklanma sorunu giderdiği ve başarıyı artırdığı gözlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekliler, BİLSEM, Fiziksel Aktivite, Destek Eğitimi*

¹ Kadriye Yeşilkaya, Küçükçekmece Bilim ve Sanat Merkezi, Sınıf Öğretmeni, kadyes34@gmail.com

² Dr. Mehmet Yeşilkaya, MEB, Yeni Türk Dili, mehmetyes34@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MATEMATİK ÖZYETERLİK ALGILARI VE BİLİŞÜSTÜ BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gülcihan Su¹, Seyran Ergin Aydemir², Samet Kılıç³, Esat Avcı⁴

Matematik, insanlık tarihinde bilimden sanata, teknolojiye kadar pek çok alanda temel bir öneme sahip olan evrensel bir dil olarak kabul edilir. Matematik, özünde mantık, analiz ve soyut düşünme gerektiren bir disiplindir. Matematik, hem temel bir beceri hem de karmaşıklığı nedeniyle zeka ve öz yeterlik açısından önemli bir ölçüttür. Ancak matematikle olan ilişkimiz, bireyler arasında büyük farklılıklar gösterebilir. Bu sebeple özel yetenekli bireylerin matematikle olan ilişkisi, hem eğitimcilerin hem de araştırmacıların merakını uyandırmaktadır. Bu bağlamda, özel yetenekli öğrencilerin matematik öz yeterlikleri ve bilişüstü becerileri arasındaki ilişkinin anlaşılması, hem bu öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını karşılamak hem de daha etkili öğrenme stratejileri geliştirmek açısından büyük bir öneme sahiptir. Buna bağlı olarak bu çalışmanın amacı öğrenimlerinin devam ettiği Bilim Sanat Merkezi (BİLSEM)'n de 5, 6,7, ve 8. sınıf düzeyinde devam eden özel yetenekli öğrencilerin matematik öz yeterlik algısı ve bilişüstü becerilerinin farklı değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı ve aralarındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu çalışma nicel bir çalışma olup ilişkisel tarama modelindedir. Araştırmanın örneklemini Mersin Yenişehir Belediyesi BİLSEM'e devam eden 120'si kız, 137'si erkek 257 ortaokul düzeyindeki öğrenciler oluşturmaktadır. Tüm öğrenciler genel yetenek alanında öğrenimlerine devam etmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak Matematik Öz Yeterlik Ölçeği (MÖY) ve Öğrenciler İçin Matematik Dersi Üst Biliş Becerileri Testi (BÜB) kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin matematik öz yeterlik algılarının ve bilişüstü becerilerinin cinsiyet, okul türü, sınıf düzeyi, BİLSEM programı türü değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Toplanan veriler SPSS 29 programında analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre BYF programına devam eden öğrencilerin matematik özyeterlilikleri yüksek çıkarken bilişüstü becerilerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Okul türü ve cinsiyet değişkenine göre özyeterlilik algıları ve bilişüstü becerilerinde anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Sınıf seviyesi değişkenine göre 5.sınıf ve 6. sınıf öğrencilerinin matematik öz yeterlik algılarının 7. ve 8. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilişüstü beceriler, Özyeterlilik, Özel yetenekli öğrenciler

---

¹ Gülcihan Su, Yenişehir Belediyesi BİLSEM, glchnsu@gmail.com

² Seyran Ergin Aydemir, Yenişehir Belediyesi BİLSEM, erginseyran@gmail.com

³ Samet Kılıç, Yenişehir Belediyesi BİLSEM, sametkilig8080@gmail.com

⁴ Esat Avcı, Yenişehir Belediyesi BİLSEM, esatuavci@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİLERE İLİŞKİN YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZLERİN İNCELENMESİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

İlker GÖNEN¹, Oktay Kılıç²

İnsanların çoğu benzer gelişim özellikleri sergilese de fiziksel, psiko-sosyal ve bilişsel özellikler açısından farklı bireyler de bulunmaktadır. Bu farklılıklar yetersizlik ve yavaşlık seviyesinde olabileceği gibi ileride olma seviyesinde de olabilmektedir. Öğretim programları çoğunluğu oluşturan bireyler dikkate alınarak hazırlandığından farklı özellikler sergileyen bireyler bu öğretim programlarından farklı olarak özel eğitime ihtiyaç duymaktadırlar. Özel eğitime ihtiyaç duyan bu bireyler eğitim sistemi içerisinde özel gereksinimli öğrenciler olarak adlandırılmaktadırlar. Toplumun yaklaşık %2'sini oluşturan üstün yetenekli bireyler de özel gereksinimli öğrenciler arasında yer almaktadırlar. Bu bağlamda üstün yetenekli öğrencilere yönelik Türkiye'de gerçekleştirilen birçok araştırma ve lisansüstü tez çalışması bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı, üstün yetenekliler konusunda Türkiye'de son zamanlarda gerçekleştirilen lisansüstü tez çalışmalarının ayrıntılı olarak incelenmesidir. Araştırmada YÖK Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/>) veri tabanında yer alan ve 2019-2023 yılları arasında gerçekleştirilmiş 185 lisansüstü tez çalışması ayrıntılı olarak incelenmiştir. Lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesinde üstün yetenek, üstün zekâ ve özel yetenek kavramları anahtar kelime olarak belirlenmiş ve bu kavramlardan en az birinin yer aldığı çalışmalar dikkate alınmıştır. Lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmış ve sistematik derleme yapılmıştır. Derleme aşamasında 9 başlık belirlenmiştir: kullanılan kavram, tezin yılı, tez yazarı, tez düzeyi, tez başlığı, tezin amacı, tezde kullanılan yöntem/model, tezin örnekleme ve tezden elde edilen bulgular. Araştırmada 143 yüksek lisans ve 42 doktora tezi olmak üzere toplam 185 teze ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda; lisansüstü tez çalışmalarının %77,29'unun yüksek lisans tez çalışmalarından oluştuğu, %87,56'sının özel yetenekli kavramını ele aldığı, çoğunluğunun %28,10 ile 2022 yılında gerçekleştirilen tez çalışmalarından oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca lisansüstü tez çalışmalarının çoğunda üstün yetenekli öğrencilerin özelliklerinin konu alındığı ve son yıllarda nitel ve nicel verilerin toplanılarak her iki desenin birlikte kullanıldığı karma yöntem deseninin tercih edildiği dolayısıyla çalışmaların derinleştirilmeye çalışıldığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekliler, Lisansüstü tezler, Meta-analiz.*

¹ İlker Gönen, Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, ilker.gonen@meb.gov.tr

² Oktay Kılıç, Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü, oktay.kilic@meb.gov.tr

YARATICILIK VE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE YÖNELİK ARAŞTIRMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Simge Yayla¹, Esra Kanlı²

Yaratıcılık, eski çağlardan beri insan yaşamında yer almakta ve ilgili görüşler Sokrat'a, Plato'ya, Aristo'ya kadar uzanmaktadır. Yaratıcılığın ne olduğu, kimlerde bulunduğu, nasıl değerlendirileceği gibi sorular/sorunlar üzerinde çalışılmış ve yaratıcılık, kapsamını genişleterek literatürde var olmayı sürdürmüştür. Yaratıcılık kapsamında yapılan çalışmaların bir kısmı da kişilik özelliklerine odaklanmıştır ve yaratıcılık ile kişilik arasındaki bağlantı pek çok araştırmaya konu olmuştur. Kişilik bağlamında dikkat çeken bir teori *Beş Faktörlü Kişilik Kuramı*dır. *Deneyime Açıklık, Vicdan/Sorumluluk, Dışadönüklük, Uyumluluk ve Duygusal Denge* üzere kişiliğin beş boyutunu ortaya koyarak yaratıcılık ile kişilik özellikleri arasındaki bağlantının irdelenmesinde araştırmacılar tarafından sık tercih edilen bir teori olmaktadır. Alan yazın incelendiğinde yaratıcı kişilik özellikleri bağlamında genel olarak Beş Faktörlü Kişilik Kuramının 'deneyime açıklık' boyutunun işaret edildiği görülmektedir. Ayrıca alan yazında Beş Faktörlü Kişilik Kuramı çerçevesindeki yaratıcı kişilik özelliklerinin farklı alanlara göre değişkenliğine yönelik çalışmalar da mevcuttur. Sanat öğrencileri ile bilim öğrencilerinin, sanatçılar ile bilim insanlarının kişilik özelliklerini konu alan birçok karşılaştırmalı araştırma sonucu genel olarak Beş Faktörlü Kişilik Kuramının deneyime açıklık boyutunun yaratıcılıkla daha fazla bağlantılı olduğu dikkat çekmektedir. Ancak diğer boyutlara yönelik bulgular, araştırmadan araştırmaya değişkenlik gösterir niteliktedir. Multidisipliner bu konu alanının nispeten güncel yayınlarını bütünsel olarak görebilmek adına mevcut araştırma, yaratıcılık ve kişilik özellikleri odağında farklı gruplardaki bireyleri karşılaştırmalı inceleyen araştırmaların nicel paradigma kapsamında bir bibliyometrik analizini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda *Yaratıcılık (Creativity)*, *Kişilik (Personality)*, *Beş Faktörlü Kişilik Kuramı (Big Five)* anahtar kelimeleri kullanılarak Web of Science (WOS) veri tabanındaki son 20 yıla ait veriler bibliyometrik analiz programı kullanılarak analiz edilecek ve bulgular alan yazın bağlamında tartışılarak sunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: *Yaratıcılık, Kişilik, Beş Faktörlü Kişilik Kuramı*

---

¹ Simge Yayla, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, simge.yayla@ege.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi Esra Kanlı, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, esra.kanli.denizci@ege.edu.tr

MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN YARATICILIĞA VE MATEMATİKSEL YARATICILIĞA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Özlem Gürakar¹, Esra Kanlı²

Dünyada fark yaratan değişimlere öncü olan çalışmaların büyük bir kısmı yaratıcılığın eyleme geçmesiyle mümkün olmuştur. Geçmişten günümüze birçok araştırmacının ilgisini çeken yaratıcılık, köklü geçmişine rağmen bugün dahi standart tanımı olmayan bir yapıdır. Tutarlı bir tanımının olmaması, yaratıcılık araştırmalarındaki durumu daha da karmaşık hale getirmektedir. Yaratıcılık, yirmi birinci yüzyılın trend sözcüklerinden biridir ve aynı zamanda eğitimin önemli bir bileşeni olarak görülmektedir. Yaşamın ortalama 12 ile 18 yılının okul ortamlarında geçtiğini düşündüğümüzde potansiyel bilim insanlarının yetiştiği okul ortamında yaratıcılığın anlaşılması ve desteklenmesinin ne kadar büyük bir öneme sahip olduğu anlaşılabilir. Yaratıcılığın nasıl algılandığı, tanımından değerlendirilmesine kadar geniş bir spektrumu etkiler. Dolayısıyla öğretmenlerin yaratıcılığa yönelik bakış açıları ve inançları öğretimsel açıdan göz ardı edilemeyecek bir bileşendir. Yaratıcılığın genel mi yoksa alana özgü bir yetenek mi olduğu sorusu da birçok araştırmaya konu olmuştur. Söz konusu olan alanlardan birisi ise bilimdir. Bilimin ilerleyişinde farklı bilgilerin sentezi, mevcut bilgilerin ötesine geçmek ve yeni çözümler üretmek önemli bir yer tutar. Bu bağlamda matematik öğretmenlerinin yaratıcılık ve matematiksel yaratıcılığa karşı olumlu inançlarının yalnızca akademik değil, derse yönelik tutuma olan etkisi de göz önüne alınmalıdır. Günümüzde matematiğin günlük yaşama entegrasyonu ve öğrencilerin matematiksel düşünme, zihinsel esneklik ve eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi konusunda pek çok girişim bulunmaktadır. Bu tür becerilerin geliştirilmesinde üst düzey düşünme becerilerinden biri olan yaratıcılığın rolü de yadsınamayacak bir noktadadır. Bunlara rağmen matematiksel yaratıcılık üzerine yapılan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin bu konudaki görüşleri, tutumlarını ve öğretimsel yaklaşımlarını etkileyerek yaratıcılığın desteklenmesine etki edebilir. Yaratıcılığın doğuştan gelen bir yetenek mi yoksa öğrenilebilir/öğretilebilir bir yapı mı olduğu konusu da pek çok araştırmaya konu olmuştur. Öğretmenlerin bu konuya yönelik bakış açısı, öğretimsel uyarlamaları ve yaratıcılığa verilen önemi ayrıca etkileyebileceğinden dolayı önemli bir konudur. Yaratıcılığın zeka ile ilişkisi ise alanyazında halihazırda fikir birliğine varılamamış bir başka konudur. Bazı araştırmacılar bir ilişkinin varlığından söz ederken diğerleri tam tersini vurgulamaktadır. Tüm bu başlıklardan yola çıkılarak mevcut araştırmanın amacı, matematik öğretmenlerinin yaratıcılık ve matematiksel yaratıcılığa ilişkin görüşlerini belirlemektir. Çalışma, amaç doğrultusunda postmodernist bir yaklaşım benimseyen nitel araştırma paradigmasına uygun olarak durum çalışması biçiminde tasarlanmıştır. Amaçlı örnekleme yoluyla seçilen katılımcılara (n= 54) açık uçlu sorular yöneltilerek toplanan veriler içerik analizi ile yorumlanmıştır. Verilerin analizi devam etmekte olup ön bulgulardan elde edilen sonuçlarda öğretmenlerin matematiksel yaratıcılığın mümkün olup olmadığına yönelik farklı görüşlerinin olduğu, yaratıcılık tanımlamalarında ise bilişsel boyutlara vurgu yaptıkları görülmüştür. Genel görüş zekanın yaratıcılık için gerekli olduğu ancak tek koşul olmadığı yönündedir. Öğretmenlerin yaratıcılığın farklı boyutları hakkında sınırlı görüşlerinin olması, öğretimsel ortamlara doğrudan etki edecek bir faktör olup farklı özelliklere sahip yaratıcı öğrencilerin desteklenmesine ket vurabilmektedir. Öğretmenlerin yaratıcılık ve matematiksel yaratıcılığa yönelik bilgi düzeylerinin artması, başta öğretmenlerin görüşleri olmak üzere sınıf ortamına doğrudan yansıtacak bir değişime öncü olabilir ve öğrencilerinin yaratıcı potansiyellerinin gelişimine de katkı sunabilir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, alana özgü yaratıcılık, matematiksel yaratıcılık

¹Özlem Gürakar, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, ozzlemgurakar@gmail.com

² Esra Kanlı, Ege Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, esra.kanli.denizci@ege.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ YETİŞKİNLERLE YAPILAN ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ

Saadet Kılıçarslan¹

Özel yetenek, bilişsel gelişimin diğer bireylere kıyasla ileri düzeyde seyretmesiyle gelişen çok boyutlu bir kavramdır. Bugüne kadar yapılan araştırmalar genellikle özel yeteneğin gelişimsel olarak bebeklik, çocukluk, ergenlik dönemlerini kapsayan gelişim aşamalarına odaklanmıştır. Güncel araştırmaların bir kısmı geçmişte bu hizmetlerin verildiği grupların yetişkinlik dönemindeki yaşamlarına ilişkin araştırmaları da içermektedir. Bu kapsamda bu çalışmada özel yetenekli olarak tanılanan bireylerin yetişkinlik dönemine odaklanan araştırmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın araştırma sorularını “Özel yetenekli yetişkinlerle yapılan araştırmaların özellikleri nelerdir?, Araştırmacılar özel yetenekli yetişkinlerin sorunlarını nasıl tartışmaktadır?” oluşturmaktadır. Bu amaçla çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın verilerini Roeper Review, High Ability Studies, Gifted and Talented International ve Gifted Child Quarterly dergilerinde 2000-2023 yılları arasında yayımlanan araştırma makaleleri oluşturmaktadır. Bu dergilerde “gifted” AND “adult” anahtar kelimeleri araştırılmıştır. Belirlenen dışlama ve dâhil etme ölçütleri sonucunda 11 adet makaleye ulaşılmıştır. Doküman analizinde güvenilirliğin sağlanması için ulaşılan kaynakların tutarlılığı önemlidir. Bu nedenle bir uzmandan ilgili veri tabanlarında aynı anahtar kelimeleri araması istenmiş ve uzman da araştırmacıyla aynı sayıda makaleye ulaşmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre özel yetenekli yetişkinlerin azınlık bir grubu temsil ettiği, araştırmalar için katılımcılara sürdürülebilir bir şekilde ulaşmanın zor olduğu ve araştırmalarda onların yaşam deneyimlerinin keşfedilmesinin amaçlandığı görülmektedir. Araştırmalarda cinsiyet farklılıklarına değinilmemiştir ancak araştırmaların doğal bir bulgusu olarak bazı durumların cinsiyetle ilişkili olabileceği ifade edilmiştir. Özel yeteneklilere sunulan hizmetlerin bireyler için avantajları ve dezavantajları, özel yetenek kavramının bireylerin yaşamlarına katkı sunup sunmadığının keşfedilmesi bu araştırmaların genel çerçevesini oluşturmaktadır. Araştırmalarda nicel ve nitel araştırma yöntemleri kullanılmış, bu doğrultuda katılımcılardan boylamsal ya da kesitsel veriler alınmıştır. Araştırma konuları özel yeteneğin katılımcılar üzerindeki psikolojik etkilerinin yanı sıra evlilik, çalışma yaşamı, mesleki gelişim, kimlik inşa etme süreci gibi yaşam deneyimleri üzerindeki katkısını merkeze almıştır. Bunlar anket, görüşme, gözlem, katılımcı günlükleri aracılığıyla keşfedilmiştir. Bununla birlikte nitel araştırma yaklaşımının olduğu araştırmalarda katılımcıların aileleri de sürece dâhil edilerek veri çeşitliliğinin sağlandığı görülmüştür. Araştırmaların bir bölümü yetişkinlikteki yaşam deneyimlerine odaklanırken bir bölümü ise özel yetenekli yetişkinlere yönelik yapılacak araştırmalarla ilgili uzman görüşlerine dayalı araştırmaları içermektedir. Yapılan doküman analizine göre özel yetenekli yetişkinlerle ilgili sınırlı sayıda araştırmanın yayımlandığı dikkati çekmektedir. Özel yetenekli yetişkinleri odağına alan araştırmaların artmasıyla birlikte gelişimin belirli dönemlerinde onlara sunulan eğitsel müdahalelerin yaşam boyu etkisinin keşfedilmesi ve bu müdahalelerin iyileştirilmesi sağlanabilir.

Anahtar kelimeler: *Özel yetenek, Yetişkin eğitimi, Doküman analizi.*

---

¹ Saadet Kılıçarslan, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, saadetkilcarslan@anadolu.edu.tr

MATEMATİK ALANINDA ÖZEL YETENEKLİ OLARAK TANILANAN ÖĞRENCİLERİN PROJE ÜRETİMİ VE YÖNETİMİ PROGRAMINDA MATEMATİK ALANINDA PROJE ÜRETİMLERİ VE İKİNCİ ALANLARI İLE İLİŞKİSİ

Zehra Türkmen¹

Bilim ve Sanat merkezlerinin amacı disiplinler arası ilişkileri dikkate alınarak proje üretim çalışmaları yapmalarıdır. Bu bağlamda çalışmanın amacı matematik alanında özel yetenekli olarak tanılanan öğrencilerin proje üretimi ve yönetimi programında matematik alanından proje üretimleri ve ikinci alanları ile matematik alanının ilişkisini incelemektir. Araştırmada, bir durumun derinlemesine incelenmesini sağlayan durum çalışması yapılmıştır. Araştırmanın örnekleme amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak Ankara ilinde bulunan bir Bilim ve Sanat Merkezi'ne matematik alanında devam eden Proje Üretimi ve Yönetimi Programı (PÜYP) 2 ve Proje Üretimi ve Yönetimi Programı (PÜYP) 3 olan öğrencilerden oluşmaktadır. Matematik alanında proje üretimi ve yönetimi aşamasında olan öğrencilerin proje üretim bilgileri alınıp daha sonra öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılacaktır. Beklenen/geçici sonuçlar öğrencilerin matematik alanında proje üretme konusunda zorlandıkları bu nedenle diğer alanlarından proje üretmeye yöneldikleri ve matematik ile ikinci alanları arasında disiplinler arası ilişkiler oluşturmadıkları sonuçları beklenmektedir.

***Anahtar Kelimeler:** Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM), Proje üretimi ve yönetimi programı, Matematik alanı, Disiplinler arası*

---

¹Zehra Türkmen, Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi, İlköğretim Matematik Öğretmeni, zhrtrkmn40@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ EĞİTSEL MODELLER

Müge Kiraz¹

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi, eğitim sistemlerinde uzun bir süredir ilgi çeken bir konu olmuştur. Bu konuda çeşitli eğitsel modeller geliştirilmiştir. Üstün yetenekli öğrenciler, diğer öğrencilerden farklı öğrenme ihtiyaçlarına sahip olabilirler. Bu nedenle, eğitimciler, bu özel grup öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için özelleştirilmiş eğitim modelleri oluşturmak için çalışmışlardır. Bir eğitim modeli olarak öne çıkanlar arasında farklılaştırılmış öğrenme, ilgi temelli eğitim ve hızlandırılmış öğrenme gibi yaklaşımlar bulunmaktadır. Farklılaştırılmış öğrenme, öğrencinin özel ihtiyaçlarına göre öğretim materyali, hızı ve içeriği uyarlamayı içerir. İlgi temelli eğitim ise öğrencilerin ilgi alanlarına dayalı olarak öğrenmeyi teşvik eder. Hızlandırılmış öğrenme, üstün yetenekli öğrencilerin daha hızlı öğrenmelerini sağlamayı hedefler. Bu model, öğrencilere daha ileri seviyede dersler sunarak onların potansiyellerini tam olarak kullanmalarına yardımcı olabilir. Bununla birlikte, bu modellerin uygulanması bazı zorluklar içerebilir, çünkü eğitimciler, diğer öğrencilerle dengeli bir yaklaşımı sürdürmek zorundadır. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimiyle ilgili eğitsel modeller, her bir öğrencinin bireysel ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde esnek olmalıdır. Bu modeller, öğrencilerin özgün yeteneklerini ve ilgi alanlarını destekleyerek onların potansiyellerini maksimize etmeye yardımcı olabilir. Ancak, bu modellerin etkili bir şekilde uygulanması, eğitimcilerin ve okulların özel gereksinimlere duyarlı bir yaklaşım benimsemesini gerektirir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi, birçok detaylı ve özelleştirilmiş strateji gerektiren karmaşık bir konudur. Farklılaştırılmış öğrenme yaklaşımı, öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılamayı hedefler. Öğretim materyali, hızı ve içeriği, her öğrencinin yeteneklerine ve ilgi alanlarına göre uyarlanır. Öğrencilerin öğrenme hızları farklı olduğundan, bazıları daha hızlı öğrenebilirken diğerleri daha fazla tekrara ihtiyaç duyabilir. Eğitimciler, öğrencilerin bu farklılıklarını dikkate almalıdır. İlgi Temelli Eğitim modeli, öğrencilerin ilgi alanlarına dayalı olarak öğrenmeyi teşvik eder. Öğrenciler, kendi ilgi alanlarına odaklanarak daha motive olurlar ve bu, derinlemesine öğrenmeyi teşvik eder. Örneğin, bir öğrenci doğa bilimlerine tutkuluysa, bu alanda daha fazla derinlemesine çalışmaya teşvik edilebilir. Hızlandırılmış Öğrenme yaklaşımı, öğrencilere yaşitlarından daha ileri düzeyde dersler sunarak onların potansiyellerini maksimize etmeyi amaçlar. Özellikle matematik, fen bilimleri veya dil konularında yetenekli öğrencilere daha zorlu materyaller sunulabilir. Bu, sıkılmalarını önleyerek daha büyük bir motivasyon sağlayabilir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde bireysel eğitim planları oluşturmak önemlidir. BEP' ler, her öğrencinin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirir ve bu bilgilere dayalı olarak özelleştirilmiş öğrenme hedefleri belirler. Bu planlar, öğrencinin ihtiyaçlarına göre öğrenme kaynakları ve stratejilerini tanımlar. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde sadece akademik yönler değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişim de önemlidir. Bu öğrenciler, yaşitları arasında farklı hissedebilirler. Eğitimciler, bu öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde yaklaşmalı ve sosyal becerilerini desteklemelidir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi, her bir öğrencinin benzersiz ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde esnek olmalıdır. Eğitimciler, bu öğrencilerin özgün yeteneklerini ve ilgi alanlarını desteklemek için farklı modelleri ve stratejileri bir araya getirebilirler. Bu, bu öğrencilerin en yüksek potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, eğitimcilerin bu konuda sürekli olarak eğitim almaları ve araştırmalara katılmaları da önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Üstün Yetenekli, Eğitim Modelleri, Özelleştirilmiş Eğitim, Farklılaştırılmış Öğrenme

---

¹ Müge Kiraz, Kağıthane Bilim ve Sanat Merkezi, mugekirazz@gmail.com

KODLAMA İLE YAPILAN BİYOLOJİ ÖĞRETİM ETKİNLİKLERİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ÜSTBİLİŞSEL FARKINDALIKLARINA ETKİSİ

Mahbup Ela Yalçın¹

Günümüzün dijital dünyasında kodlama okuryazarlığının önemi her geçen gün artmaktadır. Kodlamayı öğrenmek ve öğretmek, öğretmenlerin kendi dijital okuryazarlıklarını geliştirmeleri için hızla değişen dünyada güncel kalmaları ve beceriler edinmeleri için bir fırsattır. Kodlamayı öğrenmek öğretmenlere, derslerini daha ilgi çekici ve etkili kılmak adına etkileşimli kodlama platformlarını, eğitim uygulamalarını ve simülasyonları nasıl kullanacaklarını öğrenerek yenilikçi öğretmen statüsü kazandırmaktadır. Ayrıca kodlamayı çeşitli konulara entegre ederek, öğretmenlerin meslektaşlarıyla işbirliği yapmasına ve yenilikçi stratejileri öğretime katmasına imkan tanımaktadır. Kodlama öğrencilerin, problem çözme, eleştirel düşünme ve yaratıcılık gibi önemli 21. yüzyıl becerilerini geliştirirken, karmaşık problemlere çözüm bulmak için problemleri daha küçük parçalara ayırıp, mantıksal ve yaratıcı düşünmeye teşvik etmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitim ve öğretimlerinde hazır bulunuşluk düzeyleri ve becerilerini tespit ederek gelişimlerine katkı sağlayacak, farklılaştırılmış ve zenginleştirilmiş ders etkinliklerinin planlanması kaçınılmazdır. Öğrencilerin öz düzenlemelerini sağlamada en önemli unsurlardan biri de üstbilis odaklı öğrenmedir. Üstbilis, bir strateji planlamak, sonuçları izlemek, üzerinde düşünmek ve yaklaşımınızı gerektiği biçimde değiştirmek için ön bilgiyi kullanma becerisidir. En başarılı öğrenciler iyi gelişmiş üstbilisel becerilere sahip olan öğrencilerdir. Bu çalışmada, kodlama ile yapılan biyoloji öğretim etkinliklerinin özel yetenekli öğrencilerin üstbilisel farkındalıklarına etkisini araştırmak amaçlanmıştır. Çalışma Bilim ve Sanat Merkezinde 9. sınıf Biyoloji Proje dersini alan 5 kız 7 erkek öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada tek gruplu ön test-son test modeli kullanılmıştır. Bilişim teknolojileri öğretmeninden destek alınarak öğrencilere üç haftalık Java programlama dili ile ilgili eğitim verilmiştir. Biyoloji öğretmeni tarafından popülasyon genetiği ile ilgili geliştirilen etkinlik bir hafta boyunca uygulanmıştır. Popülasyon genetiği, DNA, hücre bölünmeleri konularına yönelik yönergeler oluşturulmuştur. Java progama dili ve NetBeans IDE kullanılarak dört haftalık bir çalışma yapılmıştır. Öğrencilerden beşi çalışmanın ileri aşamasında NetBeans IDE Professional Swing GUI Building ile ekran tasarımı yaparak masaüstü uygulaması geliştirmiştir. Bir öğrenci de Android Studio ile mobil uygulama için yazılım geliştirmeye çalışmıştır. Yazılımlar öğrenci ve öğretmenler tarafından test edilmiştir. Veri toplama aracı olarak, 1994 yılında Schraw ve Dennison tarafından geliştirilen, 2007 yılında Akın, Abacı ve Çetin tarafından Türkçe'ye uyarlanarak, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan, toplam 52 maddelik 5'li Likert tipi ölçek olan "Bilişötesi Farkındalık Envanteri" kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS 21 istatistik paket programı aracılığıyla yapılmıştır. "Bilişötesi Farkındalık Envanteri" ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla parametrik testlerden bağımlı gruplar t-testinden yararlanılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin, "Bilişötesi Farkındalık Envanterinin", bilişin bilgisi temel boyutunun açıklayıcı bilgi, prosedürel bilgi ve durumsal bilgi bilişötesi farkındalık alt boyutlarından aldıkları ön test-son test ortalama puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). "Bilişötesi Farkındalık Envanterinin" bilişin düzenlenmesi temel boyutunun; planlama, izleme, değerlendirme, hata ayıklama ve bilgi yönetme bilişötesi farkındalık alt boyutlarından aldıkları ön test-son test ortalama puanları arasında ise olumlu yönde anlamlı bir fark olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Bu çalışmada, kodlama ile yapılan biyoloji öğretim etkinliklerinin özel yetenekli öğrencilerin, bilişin bilgisi kategorisinde bulunan açıklayıcı, prosedürel ve durumsal bilgi alt boyutlarına yönelik farkındalıklarında anlamlı bir değişiklik oluşturmadığı, bilişin düzenlenmesi kategorisinde bulunan planlama, izleme, değerlendirme, hata ayıklama ve bilgi yönetme alt boyutlarına yönelik farkındalıklarına ise olumlu yönde değişikliğe sebep olarak etki ettiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Biyoloji öğretimi, kodlama, java programlama dili, bilişötesi farkındalık, özel yetenekli öğrenciler*

¹Mahbup Ela Yalçın, Nevşehir Halil İncekara Bilim ve Sanat Merkezi, mahbupfen@hotmail.com

BİLSEM ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN 21. YÜZYIL BECERİLERİ KAPSAMINDA İNCELENMESİ

Şenay Eray¹

İçinde yaşadığımız yüzyıl, insanlık tarihi boyunca birçok evreden geçerek şekillenmiş ve bugünkü halini almıştır. Yaşanan değişimler sonucu dünya, her çağda yeniden tasarlanma eğilimindedir. Bilgi ve teknoloji çağını yaşadığımız bu yıllar da değişimin yüksek hızla gerçekleştiği bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hıza ayak uydurmak, bu yüzyılın eğitimcilerinin ve öğrenenlerinin başlıca hedefi haline gelmiştir. Tüm bu gelişmeler dikkate alındığında eğitim prensip ve yöntemlerinin çağın ihtiyaçlarına karşılık vermesi, eğitim programlarının revize edilmesine; 21. yüzyıl becerilerinin öğrencilere kazandırılmasının ise eğitim programların ana hedefi haline gelmesine sebep olmuştur. Bilişsel ve bilişsel olmayan becerileri içeren 21. yüzyıl öğrenen standartları, çeşitli alt kategorilere ayrılmakta olup, bu kategorilerden bir tanesi olan problem çözme becerisi, her çağda insanoğlunun geliştirmesi gereken en temel yetkinliklerden biri olma niteliği taşımaktadır. Matematik öğretim programımızın temel hedefler başlığı altında da yer alan problem çözme becerisinin öğrenciye kazandırılması, matematiksel kavramları günlük yaşam içerisinde kullanabilen, mantıklı açıklama yapabilen, kavramlar ve olaylar arası ilişki kurabilen, analitik düşünme becerilerine sahip, kendi kendine öğrenme süreçlerini yönetebilen bireylerin oluşumunun desteklenmesine ve bu sayede kişinin 21. yüzyıl becerilerini de kapsayan bir yetkinlikle donanmasına zemin oluşturmaktadır. Tüm bu farkındalık göz önüne alındığında 21. yüzyıl becerileri ile önemli bir alt dalı olan problem çözme becerisi, birbirinin gelişimini etkileyen ve aralarındaki ilişkinin araştırılması mühim olan iki önemli kavram olma niteliği taşımaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerinin araştırıldığı pek çok çalışmanın 21. yüzyıl becerileri kapsamında bir çalışma ile farklı bir bakış açısı taşıyarak yorumlanmasının, araştırmacılara ve eğitimcilere katkıda bulunacağı amacı ile tasarlanmış bu araştırma, Orta Karadeniz Bölgesinde, Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitim görmekte olan üstün yetenekli ortaokul öğrencilerinin problem çözme becerileri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkilerinin incelendiği ilişki tarama modeli ile tasarlanmış nicel bir çalışmadır. Ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilmiş öğrencilere, araştırmacı tarafından hazırlanmış rutin olmayan problem çözme testi ve başka bir araştırmacı tarafından hazırlanmış “Kapsamlı 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği” uygulanarak elde edilen verilerin analizleri henüz tamamlanmamış olup SPSS istatistik programı ile elde edilecek bulguların, söz konusu iki beceri arasında yüksek pozitif ilişki içereceği tahminini taşımaktadır. Araştırmanın bulguları sonucunda eğitimcilere ve araştırmacılara Bilim ve Sanat Merkezlerinde yürütülen eğitim faaliyetlerinin yetkinliğine dair önerilerde bulunulması, ayrıca üstün yetenekli öğrencilerin kariyer yönetimlerine ve çağın gerektirdiği becerileri kazandırma konusunda yürütülecek çalışmalara ışık olması hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: 21. Yüzyıl becerileri, Problem çözme becerisi, Üstün yetenekli öğrenci, BİLSEM öğrencisi

---

¹ Şenay Eray, Sinop BİLSEM, sny221728@gmail.com

ÇOCUKLARIN ZEKÂ GELİŞİMİNE ETKİ EDEN ÇEVRESEL ETMENLERİN İNCELENMESİ

Esra Kocatürk¹, Bilge Bal Sezerel²

Zekâ kalıtımsal ve çevresel etmenlerin birleşimiyle gelişim göstermektedir. Belli bir kalıtımsal potansiyelle dünyaya gelen çocuğun potansiyelini geliştirip kullanabilmesi çevresel etmenlere bağlıdır. Sağlıklı bir çevre, çocuğun zekâ potansiyelinin en üst düzeye çıkarılmasını sağlamaktadır. Bu nedenle çocukların zekâ gelişimine etki eden çevresel etmenlere ve eğitsel düzenlemelere yönelik yapılacak olan çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Belirli bir performansa sahip çocukların potansiyeli eğitim politikaları ve eğitim ihtiyaçları karşılanarak artırılacağı için gelişimlerini etkileyecek etmenlerin bilinmesi önemlidir. Zekâyı etkileyen etmenlerin belirlenmesi, çocuklara doğru eğitim, destek ve fırsatlar sağlayarak potansiyellerine ulaşma imkanı vermektedir. Dolayısıyla zekâ gelişimini olumlu ve olumsuz yönde etkileyecek etmenlerin bilinmesi, farklı zekâ düzeyine sahip çocuklara uygulanacak eğitim programları, ulusal politikalar, eğitim vizyonunun oluşturulması ve uygulama koşulları açısından önemlidir. Aynı zamanda zekâyı etkileyecek etmenlerin bilinmesi çalışmaların temelini ve felsefesini oluşturulması için de çok önemlidir. Bu nedenle bu çalışma çocukların zekâ puanlarının çevresel etmenler açısından incelenmesini içermektedir. Çalışmanın amacı çevresel etmenlerin çocukların zekâ puanlarıyla olan ilişkisini belirlemektir. Katılımcılar 2016-2023 yılları arasında Anadolu Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitim Programları Uygulama ve Araştırma Merkezi'ne tanılanma talebinde bulunan 988 ebeveyn ve çocuklarından oluşmaktadır. Veriler, ebeveynler tarafından doldurulan Anadolu Üniversitesi Üstün Yetenekliler Eğitim Programları Uygulama ve Araştırma Merkezi başvuru formu ve Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Tüm bu araştırma verileri SPSS programının 29.0.1.0 versiyonu kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın yönteminde çocukların Anadolu-Sak Zekâ Ölçeği genel zekâ puanları ile çevresel etmenlerin etkileşimi amaçlandığından tarama modellerinden kesitsel tarama modeli tercih edilmiştir. Çalışmada çevresel etmenlerden ebeveyn eğitim düzeyi, aile yapısı, sahip olunan kardeş sayısı ve devam edilen okul türü değişkenlerinin genel zekâ puanlarını anlamlı olarak farklılaştırıp farklılaşırmadığını incelemek için Kruskal-Wallis H testi ve Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Yapılan analizler çocukların zekâ puanlarına göre ebeveyn eğitim düzeyi, aile yapısı, sahip olunan kardeş sayısı ve devam edilen okul türü gibi çevresel etmenlerin anlamlı farklılıklar yarattığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Zekâ, Üstün zekâ, Çevresel etmenler.

¹ Esra Kocatürk, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, ayseesraoathan@gmail.com

² Bilge Bal Sezerel, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, bbal@anadolu.edu.tr

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDEKİ SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DEĞERLER EĞİTİMİNİN

DURUMU: ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİ

Hatice Yıldız Ayaydın ¹, Ahmet Katılmış ², Faruk Levent ³

Bu araştırma, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki sosyal bilgiler dersi kapsamındaki değerler eğitiminin Bilim ve Sanat merkezlerinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilinde bulunan Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapmakta olan 10 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örnekleme yöntemlerinde ölçüt örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Ölçüt olarak Bilsem öğretmeni olmak, aktif olarak en az 1 yıl sosyal bilgiler dersine giriyor olmak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme formu kullanılmıştır. Görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada Bilim ve Sanat Merkezlerindeki sosyal bilgiler derslerinin sistemli bir işleyişi olmadığı, program ve etkinliklerde eksik olduğu, derslerde öğretmenlerin becerisinin ön plana çıktığı, öğrencilerin derse yönelik ön yargılarının bulunduğu, derslerin arka planda kaldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte sosyal bilgiler dersinin yapılan uygulamalar ile eğlenceli, keyifli geçtiği ve programda esneklik olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerini öğrencilerin özelliklerine göre öğrenci merkezli planladıkları, dersleri farklı yöntem ve teknikler kullanarak zenginleştirdikleri ve farklılaştırdıkları ve derslerini ürün, proje ve etkinlik odaklı gerçekleştirdikleri tespit edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin çoğu sosyal bilgiler dersi programında kök değerlere yeterli ve sistemli bir vurgunun yapılmadığını belirtmiştir. Öğretmenlerin değerler eğitimi etkinlik odaklı, özellikle sınıf içi etkinlikler şeklinde, sosyal bilgiler konularıyla bağlantılı gerçekleştirdikleri; bununla birlikte sınıf dışı etkinlikler, proje uygulamaları ve teorik anlatım şeklinde yaptıkları tespit edilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin tamamı sosyal bilgiler dersinde değerler eğitime yer verilmesi gerektiğini belirterek kendilerinin de değerler eğitimi uygulamalarına yer verdiklerini vurgulamıştır. Öğretmenler değerler eğitime yönelik proje çalışmaları, sınıf dışı uygulamalar, sosyal hizmet kurumlarına ziyaret, STK işbirliği, müze gezisi, uygulamalı etkinlikler, akran öğretimi, veli katılımı, araştırma-inceleme, çalıştay, festival, sempozyum gibi çalışmaların yapılabileceğini belirtmiştir. Araştırmada özel yetenekli çocukların özellikle adalet, liderlik, dürüstlük, çevreye duyarlılık değerlerinde hassas olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler özel yetenekli çocukların hassas olduğu değerler noktasında sosyal bilgiler dersinin içerik ve amaçlar yönünden yatkın olduğunu ve bu değerlerin kazandırılmasında önemli rol edinebileceğini vurgulamıştır. Araştırmada etkili değerler eğitiminin gerçekleştirilmesinde öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımlarının ve öğrencilerin aktif olduğu yöntem ve tekniklere yer verilmesinin gerekli olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada öğretmenler sosyal bilgiler dersi kapsamında değerler eğitimi planlamada adalet, saygı, dürüstlük, vatanseverlik, yardımlaşma, eşitlik, merhamet gibi değerlere vurgu yapmak istediklerini, üstün yetenekli çocukların gelecekte toplumda sahip olabilecekleri olası roller nedeniyle bu değerleri kazanmalarının önemli olduğunu belirtmiştir. Araştırmada öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi kapsamında değerler eğitiminde farklı yöntem ve teknikleri kullandıkları ve kullanmak istedikleri tespit edilmiştir. Araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin değer edinmelerinde okul içinde öğretmen, arkadaşlar, okul yöneticileri ve çalışanların; okul dışında ise sosyal medya, aile, televizyon, çevre, dizi ve filmlerin etkili olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden öğrencilerin değer edinmelerinde önemli bir rolü olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değer, Özel yetenekliler, Değerler eğitimi, Sosyal bilgiler, Öğretmen

¹ Hatice Yıldız Ayaydın, Millî Eğitim Bakanlığı, haticeyildiz_13@hotmail.com

² Ahmet Katılmış, Marmara Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, akatilmis@marmara.edu.tr

³ Faruk Levent, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, faruk.levent@marmara.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN DİL-SOSYAL-İLETİŞİM BECERİLERİ

Özge Sultan Balıkçı¹, Helin Yarcel², Gökçesu Engin³

İletişim becerileri özel gereksinimli çocuklarda farklılık gösterebilmektedir. Özel gereksinimli çocuklar grubunda yer alan çocuklardan biri de üstün yeteneklilerdir. Üstün yetenekli çocuklar da özel yetenekli çocuklar akademik becerilerde veya sanat alanlarında sergiledikleri üstün performansı iletişim ve sosyal beceriler konusunda sergileyemebilmektedir. Oysa sözlü dil alanında tipik gelişim gösteren çocuklara oranla daha yüksek puanlar alabilmektedir. Bununla birlikte iletişim alanında yapılan araştırmalar üstün yetenekli çocukların sosyal beceriler konusunda farklı sorunlar yaşadıklarını göstermektedir. Üstün yetenekli çocukların sosyal problemleri iş yaşamlarına olumsuz olarak yansıtılabilmekte ve yaşam kalitelerini düşürebilmektedir. Bu çalışmada üstün yetenekli çocukların iletişim ve sosyal becerilerine değinilecektir. Çalışmada üstün yetenekli çocukların iletişim ve sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik alanyazındaki çalışmalarda yer alan önerilerinden söz edilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Gifted Children, Social-Language-Communication Skills*

---

¹ Dr. Öğr. Üyesi Özge Balıkçı, Ankara Medipol Üniversitesi, ozge.balikci@ankamedipol.edu.tr

² Helin Yarcel, TRB2, hyarcel@gmail.com

³ Arş. Gör. Gökçesu Engin, Ankara Medipol Üniversitesi, gokcesu.engin@ankamedipol.edu.tr

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ GELECEK HAZIRLIĞI PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ ETKİLİLİĞİ

Ceren Nilgün ÇETİN¹

Yapılan çalışmada, “Bilim ve Sanat Merkezleri Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı”nın etkililiğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Ankara Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam eden ortaokul öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcılar, veli izniyle ve gönüllülük esasına göre psikoeğitime dahil olmuşlardır. Programa toplam 12 öğrenci katılmıştır. Veri toplama aracı olarak, Kariyer Keşfi Ölçeği (Özaydın ve Siyez, 2022) kullanılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin kariyer gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanan Bilim ve Sanat Merkezleri Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı’nın öncesinde ve sonrasında olmak üzere, Kariyer Keşfi Ölçeği iki kez uygulanmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda, özel yetenekli öğrencilere yönelik uygulanmış olan Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı’nın, öğrencilerin Kariyer Keşfi puanlarına olumlu etki yaptığı görülmüştür. Öğrencilerin Kariyer Keşfi son test puanlarının, ön test puanlarından yüksek çıktığı görülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre, Bilim ve Sanat Merkezleri Gelecek Hazırlığı Psikoeğitim Programı öncesinde 292 olan genel puanın, Psikoeğitim Programı sonrasında 340 puan olduğu görülmüştür. Buna göre uygulanmış olan psikoeğitim programının olumlu yönde etkili olduğu ve daha fazla sayıda öğrenci grubu ile bu çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: özel yetenek, kariyer, gelecek hazırlığı, psikoeğitim

---

¹ Ceren Nilgün Çetin, Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi, cnfcmutomail.com

WEB OF SCIENCE VERİ TABANINDA YAYIMLANAN ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Cesarettin Küreci¹, Songül Küreci²

Bu araştırmada Web of Science (WoS) veri tabanında “üstün yeteneklilerin eğitimi” üzerine yayımlanmış makalelerin incelenerek alanın mevcut görünümünün ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda bibliyometrik analiz yöntemi uygulanarak betimsel bir araştırma gerçekleştirilmiştir. WoS veri tabanının tüm indekslerinde 25.09.2023 tarihinde çevrimiçi bir tarama yapılmıştır. Çevrimiçi taramada WoS veri tabanında gifted education kavramı anahtar kelime olarak girilmiştir. Yapılan birinci taramada WoS çekirdek koleksiyonunda author keywords (yazar anahtar kelime) bölümünde gifted education anahtar kelimesi ile yapılan taramada 663 yayına erişilmiştir. Bu yayınlarından 541’inin makale türünde olduğu belirlenmiştir. Yapılan ikinci tarama sorgusunda author keywords bölümünde talented education anahtar kelimesi ile 93 yayına erişilmiştir. Bu yayınlardan 14’ünün makale türünde olduğu belirlenmiştir. Üçüncü ve dördüncü taramalarda “tüm zaman aralığında, author keywords, makale (article)” kısıtlamaları yapılarak “gifted education” anahtar kelimesi ile taranan 299 makaleye, “talented education” anahtar kelimesi ile taranan 14 makaleye ulaşılmıştır. Elde edilen makalelere ön işleme adımları Microsoft excel programıyla gerçekleştirilmiş ve birbirini tekrar eden 4 makale çalışma dışında bırakılmıştır. Geriye kalan 309 makale araştırmanın veri setini oluşturmaktadır. Veriler bibliyometrik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bibliyometrik analiz sonuçları VOSviewer paket programı aracılığıyla görselleştirilmiştir. Araştırma bulguları tablo, grafik ve şekillerle sunulmuştur. Araştırma bulgularında makalelerin 1992-2023 tarihleri arasında yayımlandığı tespit edilmiştir. En fazla yayım yapılan yılın 2022 (n=40), en az yayım yapılan yılın ise 2006 (n=1) olduğu belirlenmiştir. WoS kategorilerine göre; Education Special’ın (f=139) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. WoS indekslerine göre; Emerging Sources Citation Index’inde (ESCI)(f=166) daha fazla yayım yapıldığı tespit edilmiştir. Makalelerin 7 farklı dilde yayımlandığı ve en fazla tercih edilen dilin İngilizce (f=297) olduğu görülmüştür. En çok yayım yapan kurum University of Connecticut’dur (f=15). En fazla yayım yapan yazarların 8’er makale ile Hodges J., Matthews M.S. ve Wai J.’nin olduğu görülmektedir. En fazla yayım yapan dergi Journal for the Education of the Gifted (f=42), en fazla yayım yapan ülke ise ABD’dir (171). Ülkeler arasında en fazla iş birliği değeri olan ABD’nin 12 farklı ülke ile 171 makalede iş birliği yaptığı tespit edilmiştir. Atıf dağılımları incelendiğinde ise en fazla atıf alan makalenin 166 atıf ile 2014 yılında Persson, R. S. tarafından “dysfunctional giftedness; gifted education; giftedness; giftedness distortion; inequality; neoliberal policy; production needs; societal function; sociobiology; talent; talent differentiation; talent suppression” anahtar kelimeleri ile yazılan “Roeper Review-A Journal on Gifted Education” dergisinde yayımlanan “The Needs of the Highly Able and the Needs of Society: A Multidisciplinary Analysis of Talent Differentiation and Its Significance to Gifted Education and Issues of Societal Inequality” adlı makale olduğu görülmektedir. En çok tercih edilen anahtar kelimelerin gifted education, giftedness ve equity olduğu görülmüştür. Bu araştırma üstün yeteneklilerin eğitimi konusuna genel bir bakış açısı sunmakta ve ileride alanda yapılacak olan derinlemesine çalışmalara ön bilgi oluşturmaktadır. Ayrıca yeni araştırmacılara alanın mevcut görünümünü sunarak yol göstereceği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yeteneklilerin eğitimi, Web of Science, Bibliyometrik analiz.*

¹Cesarettin KÜRECİ, Ahmet Uluçay Bilim ve Sanat Merkezi, cesarettinkureci@hotmail.com,

² Songül KÜRECİ, Kütahya BİLSEM, skureci0601@hotmail.com

ÖZ DÜZENLEME PSİKOEĞİTİM PROGRAMININ ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ÖZ DÜZENLEME BECERİLERİNİ GELİŞTİRMEYE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Canan Balbay¹, Feyzullah Şahin²

Öğrenmenin zaman ilerledikçe düzenleme ve değişmeye ihtiyaç duyduğu bilinmektedir. Bireylerin yaşadıkları çağa uyum sağlayabilmeleri ve hedeflerine ulaşabilmeleri için becerilerinin farkına varmaları, kendi öğrenmelerinden sorumlu olmaları, öğrenmelerini zaman içinde organize edebilmeleri ve gerektiğinde değişiklik yapabilmeleri oldukça önemlidir. Her bireyin hedeflerine ulaşmak için kullandığı öz düzenleme becerileri vardır. Bu noktada öz düzenleme becerilerinin etkili ya da etkisiz kullanımı değerlendirilmelidir. Öz düzenleme, öğrencilerin akademik başarıya ulaşmalarına yardımcı olan ve onların öğrenme süreçlerini daha etkili yönetmelerini destekleyen hedef belirleme, plan yapma, strateji geliştirme ve uygun stratejileri uyarlama bileşenlerini içermektedir. Bireylerin öğrenme stilleri, öğrenmeyi nasıl organize ettikleri, öğrenme süreçlerini gözleme ve geliştirme yetenekleri öz düzenleme becerilerini yansıtmaktadır. Aynı zamanda bu beceriler öğrencilerin ilgileri, yetenekleri, motivasyon düzeyleri, azimleri ve akademik başarı gibi faktörleri olumlu yönde etkileyerek öz düzenlemelerini destekler. Bu süreçlerin farkındalığını kazanan ve uygulamaya koyabilen öğrenciler, yaşları ilerledikçe kendi öğrenme süreçlerini daha bağımsız yönetebilen bireyler haline gelirler. Ancak özel yetenekli öğrenciler için yeteneklerini veya ilgi alanlarını destekleyebilecek ve onlarla bireysel olarak çalışabilecek öğretmenlerin bulunmaması zorlayıcı olabilmektedir. Bu nedenle, özel yetenekli öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini daha bağımsız yönetebilme becerisi geliştirmeleri için öz düzenleme becerileri kritik öneme sahiptir.

Yetenek gelişiminin de önemli bir bileşeni olarak görülen öz düzenleme becerileri sistematik eğitimlerle bireylere kazandırılabilir. Bu bağlamda özel yetenekli öğrenciler için geliştirilen yedi oturumlu öz düzenleme psikoeğitim programı; öğrencilere kendi öğrenme süreçlerini değerlendirme, hedef belirleme, plan yapma, etkili öğrenme stratejilerini seçme, bu stratejileri uygulama, kendi ilerlemelerini izleme, öğrenme stratejilerini uyarlama ve öğrenme sonuçlarının değerlendirilmesi gibi adımları içeren yeterlikleri kazandırmayı hedeflemektedir. Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrencilere yönelik geliştirilen öz düzenleme psikoeğitim programının uygulanması ve bu programın özel yetenekli öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin gelişimine etkisinin incelenmesidir. Çalışmada, nicel araştırma yöntemlerinden deneysel model ve tek grup ön test-son test yöntemi kullanılmıştır. Bandırma Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim gören ortaokul 5. ve 6. sınıf öğrencilerinden öz düzenleme psikoeğitim oturumlarına katılmaya gönüllü öğrenciler çalışmanın örneklemini oluşturmuştur. Çalışmaya 9'u erkek, 7'si kız toplamda 16 öğrenci katılmıştır. Veri toplama amacıyla "Kişisel Bilgi Formu" ve "Algılanan Öz Düzenleme Ölçeği" kullanılmıştır. Ölçek iki alt boyut ve 16 madde olup 5'li likert tipinde düzenlenmiştir. Ayrıca öğrenci velilerine "Veli Öz Düzenleme Puanlama Listesi" ve her oturum sonrasında öğrencilere oturumlarda öğrendiklerini değerlendirmeye yönelik geliştirilmiş 3'lü likert tipinde "Oturum Değerlendirme Formu" uygulanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 26 paket program ile analiz edilecektir. Psikoeğitim programı uygulanan özel yetenekli öğrencilerin öz düzenleme ön test puanları ile son test puanları arasında anlamlı bir artış beklenmektedir. Cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü ve Bilsene devam etme süresinin değişken olarak ele alındığı çalışmada bulgular doğrultusunda öğrencilerin öz düzenleme becerilerine ilişkin öneriler getirilecektir. Çalışma, özel yetenekli öğrencilerde ve velilerinde farkındalık yaratılması ve öz düzenleme becerilerinin geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetme becerilerini geliştirmelerine yönelik hazırlanan öz düzenleme psikoeğitim programının, öğrencilerin öz düzenleme becerilerinin gelişimine etkisinden yola çıkılarak yapılan bu çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öz düzenleme, Öz düzenleme becerileri, Psikoeğitim programı, Özel yetenekli birey

¹ Canan Balbay, Bandırma Bilim ve Sanat Merkezi, cananbalbay@hotmail.com

² Doç. Dr. Feyzullah Şahin, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OKUL ORTAMINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yazgöl Karadaş¹, Özge Ünlü²

Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin okul ortamında yaşadıkları sorunlar ve sorunlara getirdikleri çözüm önerileri bağlamında hayalindeki okul modellerine dair görüş ve önerilerini belirlemektir. Bu amaç kapsamında özel yetenekli öğrencilerin okul ortamı, öğretmenleri ve arkadaşlarına dair algıları, sorun yaşadıkları konular ve baş etme yolları üzerine öğrenci görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın çalışma grubu basit rastgele örnekleme ile belirlenmiş olup ilkokul ve ortaokul seviyesinde eğitim gören 13 kız 13 erkek öğrenciden oluşmaktadır. Veri toplama süreci, özel yetenekli öğrencilerle yapılan görüşmeler bağlamında yarı yapılandırılmış görüşme formları kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma bağlamında görüşülen özel yetenekli öğrenciler eğitim ortamlarında sorun yaşadıkları durumlar olduğunu dile getirmişlerdir. Okul süreci ile ekstra ders ve destek hizmetlerin yapılması önerilmiştir. Okul ortamında akran grubu, öğretmen ve okul ortamına bağlı sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Yaşanılan sorun durumlarında yine akranları, aileleri ve öğretmenlerinden destek aldıklarını ve bunun yanında bireysel çözümler üretmeye ve problemle baş etmeye yönelik çözümler ürettiklerini ortaya koymuşlardır. Hayallerindeki okul sürecinde yetenek dersleri, ödev, sınav olmaması, eşitlikçi, sosyal ve demokratik bir ortamın oluşmasını istediklerini belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular kapsamında özel yetenekli öğrencilere sahip velilerin ve eğitim paydaşlarının özel yetenek ve yaşadıkları sorunlar ve olası baş etme yolları üzerine eğitimler almaları, akran gruplarının bireysel farklılıklar ve akran ilişkileri noktasında destekleyici içerikler, rehberlik uygulamaları ile farkındalıklarının artırılması önerileri geliştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Özel Yetenekli Öğrenci, Kaynaştırma, baş etme becerileri, Eğitim ihtiyacı, Veli eğitimi*

---

¹ Yazgöl Karadaş, Sultan Alparslan İlkokulu, yazgulkaradas.07@gmail.com

² Dr. Öğt. Üyesi Özge ünlü, İzmir Demokrasi Üniversitesi, ozgezybk@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERDE BENLİK SAYGISI KONULU ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Bilge Eski¹, Mustafa Baloğlu²

Bireylerin benlik saygısı düzeyi, potansiyellerini ortaya koymada belirleyici olduğundan üstün yetenekli bireylerin benlik saygısı düzeyleri onların yüksek potansiyellerini ortaya çıkarabilmeleri, kendilerine ve topluma katkıda bulunabilmeleri açısından önem taşımaktadır. Literatürde üstün yetenekli bireylerin benlik saygısı üzerine yapılan çalışmaların sonuçları farklılıklar göstermektedir. Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli bireylerde benlik saygısı üzerine yapılan araştırmaların bibliyometrik analizini sunmak ve bu yolla alanda daha önce yapılan çalışmalara genel bir bakış sunarak, üstün yetenekli bireylerde benlik saygısı konusunda gelecekte yapılacak araştırmalar için araştırmacılara ön bilgi vermektir. Web of Science veri tabanı taranarak dahil edilme koşullarını karşılayan toplam 52 çalışma araştırmaya dahil edilerek bibliyometrik analize tabi tutulmuştur. Veri analizleri VOSviewer programı ile görselleştirilmiştir ve bu analizler tablo ve haritaları şeklinde bulgular bölümünde sunulmuştur. Çalışmalar, yıllara göre yayın sayısı, en üretken ülkeler, WoS kategorileri, doküman türleri, dergiler ve üniversiteler, üstün yetenekli bireylerin benlik saygısı konusunda WoS 'ta en çok atıf alan on makale, çalışmaların anahtar kelime ağı ve ortak atıf analizi açısından incelenmiştir. En yaygın yayın dili İngilizce (n=42, %81) olup, çalışmaların en çok yayınlandığı ülke ABD (n=15, %26) olmuştur. 133 yazarlı ve 499 atıflı 52 doküman arasında yıllık ortalama 13.49 atıf sayısı tespit edilmiştir. En çok makale 2021 yılında (n=5, %10) yayınlanmıştır. En sık karşılaşılan WoS kategorisi Education Special (f=14, %26.9), en sık bulunan belge türü makale (f=46, %88.5) ve en fazla yayın yapılan dergi ise Gifted Child Quarterly (f=6, %11.5) olarak bulunmuştur. Araştırmalar en çok Cleveland Devlet Üniversitesi'nde (n=2, %3.8) yapılmıştır. Benlik saygısı, benlik kavramı, üstün zekâlık, üstün zekâlı, üstün zekâlı çocuklar, depresyon, zekâ, akademik başarı, ergenlik, akademik benlik kavramı ve çok boyutlu benlik kavramı çalışmalarda en çok öne çıkan anahtar kelimelerdir. Analizin bulgularına göre sadece WoS eğitim kategorileri değil aynı zamanda psikoloji, sinir bilimleri ve sosyoloji kategorileri de bu çalışmaları içermektedir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Zekâlı, Özel Yetenekli, Benlik Saygısı, Bibliyometrik Analiz*

---

¹ Bilge Eski, Prof. Dr. Aziz Sancar Fen Lisesi, bilgeeski12@gmail.com

² Prof. Dr. Mustafa Baloğlu, Hacettepe Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, baloglu@hotmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN FEN BİLİMLERİ DERSİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Elif Dal¹, Neşe Kutlu Abu²

Bu çalışmanın amacı BİLSEM’de ve normal sınıflarda öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin fen bilimleri dersine yönelik algılarını tespit etmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu ilkokul veya ortaokul kademesinde öğrenim gören 9-13 yaş aralığında 10 çocuk oluşturmaktadır. Bu çocuklardan 4 tanesi ilkokula ve 6 tanesi ortaokula devam etmektedir. Nitel araştırma yöntemine göre tasarlanan çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yapılmış, kodlar temalar alt kodlar yoluyla veriler çözümlenmiştir. Bulguların gösteriminde tablo, şekil ve grafiklerin yanında doğrudan alıntılardan faydalanılmıştır. Çalışmada elde edilen bulgulara göre özel yetenekli çocukların en fazla sevdiği dersin fen bilimleri olduğu; fen dersinde en fazla sevdikleri konuların uzay galaksi ve gök cisimlerinin olduğu tespit edilmiştir. Fen bilimleri denildiğinde öğrencilerin aklına en fazla fizik-kimya ve biyoloji kavramı geldiği görülmüştür. Özel yetenekli çocuklar bu alanların derin ve tam olarak bilinmemelerinden kaynaklı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca fen dersinde deney ve gözlem yöntemini kullandıklarını ve kendilerinin bu etkinliklerde gönüllü olarak görev\rol aldıklarını ifade ettikleri de görülmüştür. Ders içerisinde yaptıkları bu deneylere genelde grup olarak hazırlandıklarını fakat konunun niteliğine göre bireysel veya grup olarak sunum yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgulara ek olarak çocuklar fen dersine hazırlıklı olabilmek adına araştırmalarda bulduklarını belirtmişlerdir. Fen etkinliklerinde “su” maddesiyle daha çok çalıştıkları bulgular arasındadır. Özel yetenekli öğrenciler bazı zamanlar etkinlik esnasında eksik materyal veya malzeme konusunda sıkıntı yaşadıklarını ve bu yüzden deneylerde başarısız olduklarını ifade etmektedir. Çalışmada özel yetenekli öğrencilerin materyal ve malzeme konusunda desteklenerek, alan bilgisini geliştiren sınıf ve fen öğretmenleriyle uygulamalı etkinliklerin artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmada analizlerin bir kısmı bitmiş olup, analizlerin kalan kısmına devam edilmektedir. Araştırma kapsamında ilgili verilerin analizleri tamamlanarak, çeşitli sonuçlara ulaşılabilecektir. İlerleyen çalışmayla bulgular ilgili alan yazın ışığında tartışılacak ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik bazı öneriler geliştirilecektir.

Anahtar Kavramlar: *Özel yetenekliler, fen bilimleri dersi, fen etkinlikleri, olgubilim*

¹ Elif Dal, Millî Eğitim Bakanlığı, elifdal@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Neşe Kutlu Abu, Amasya Üniversitesi, Temel Eğitim ABD, nese.kutlu@amasya.edu.tr

BİLİM VE SANAT MERKEZİ ORTAOKUL MATEMATİK ÖĞRETMENLERİNİN İSTATİSTİKSEL ARAŞTIRMA SÜRECİNE YÖNELİK DENEYİMLERİNİN DESTEKLENMESİ

Esat Avcı¹, İffet Elif Yetkin Özdemir², Sibel Kazak³

İstatistiksel araştırma süreci, genel anlamıyla soru sorma, veri toplama, verileri analiz etme ve sonuçları yorumlama adımlarından oluşan bütüncül ve döngüsel bir süreçtir. Bu süreç, sadece formüllerle istatistiksel hesaplamalar yapmanın veya grafik çizmenin ötesindedir. İstatistiksel araştırma süreci, araştırma sorusunu oluşturmaktan başlayarak veri toplama planı yapmayı, verileri analiz etmeyi ve uygun gösterimlerle verileri görselleştirmeyi, araştırma problemi doğrultusunda sonuçları yorumlamayı içermektedir. Bu sürecin doğru şekilde tasarlanması ve uygulanması için süreç adımlarında dikkat edilmesi gereken durumlar bulunmaktadır. Öğretmenlerin istatistiksel eğitiminde kavramsal yönünden çok işlemsel yönüne odaklandıkları, istatistiksel araştırma sürecine dair kavramsal bilgilerinde eksiklikler olduğu, istatistik eğitiminde teknoloji kullanımına mesafeli durdukları araştırmacılarca vurgulanmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmanın amacı, bir bilim ve sanat merkezinde görev yapan ortaokul matematik öğretmenlerinin istatistiksel araştırma sürecini deneyimlemeleri ve deneyimleme esnasında özellikle istatistiksel araştırma sürecindeki istatistiksel alan ve teknoloji bilgilerinin ve becerilerinin gelişmesi doğrultusunda mesleki gelişmelerinin sağlanması için izlenecek yol ve kullanılacak araçların belirlenmesidir. Çalışma, bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan ortaokul matematik öğretmenlerinin istatistiksel araştırma sürecini deneyimlemeleri sonrasında istatistiksel öğrenme ortamı için geliştirecekleri istatistiksel araştırmalar için izlenecek yol ve kullanılacak araçların belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen tasarım temelli araştırmanın bir parçasıdır. Çalışmada araştırmacı öğretmen tarafından bir görev tasarlanmış ve bu görev doğrultusunda istatistiksel araştırma soruları oluşturulmuş, veri toplama planı yapılmış, teknoloji yardımıyla veriler analiz edilerek yorumlanmış ve istatistiksel araştırma süreci döngüsü tamamlanmıştır. Çalışma grubu bir bilim ve sanat merkezinde görev yapan üç ortaokul matematik öğretmenidir. Çalışmanın uygulama sürecinde katılımcılar, araştırmacı öğretmenin tasarladığı görevdeki bağlam doğrultusunda istatistiksel araştırma süreci tasarımı yapmış ve uygulamasını gerçekleştirmiştir. Araştırmacı öğretmen, istatistiksel araştırma sürecinin amacına uygun yürütülmesi, izlenecek yolun ve kullanılacak araçların belirlenmesi için katılımcılara destek olarak süreçte aktif olarak yer almıştır. Veri toplama araçları, istatistiksel araştırma süreci bileşenleri doğrultusunda uygulanması gereken adımlara dair kontrol formu, süreç esnasında alınan ses ve video kayıtları, katılımcı notlarıdır. Toplanan verilerin analizi içerik analizi ile yapılmıştır. Elde edilen bulgular, istatistiksel araştırma sürecinin amacına uygun tasarlanıp uygulanması için; bağlam doğrultusunda öğretmenlerin oluşturduğu araştırma sorularının istatistiksel araştırma sorusu yapısına uygun olup olmadığının, veri toplama planında değişkenlerin ve bu değişkenlerden kaynaklanacak değişebilirliğin dikkate alınıp alınmadığının, veri analizinde kullanılacak teknolojik araçların, gösterim biçimlerinin uygun olup olmadığının, sonuçların yorumlanmasında önceki adımların dikkate alınıp alınmadığının irdelendiği bir yolun izlenmesi ve araçların bu doğrultuda oluşturulması gerektiği şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: İstatistiksel araştırma süreci, Bilim ve sanat merkezleri, Öğretmen mesleki gelişimi

¹ Esat Avcı, Yenişehir Belediyesi BİLSEM, esatuavci@gmail.com

²Doç. Dr. İffet Elif Yetkin Özdemir, Hacettepe Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ozdemiry@hacettepe.edu.tr

³Doç. Dr. Sibel Kazak, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, skazak@metu.edu.tr

BİLİM VE SANAT MERKEZİNE DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN DEVAMSIZLIKLARINA İLİŞKİN ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Nihal Kaya İci¹, Canan Kandemir², Hüseyin Albayrak³

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin bilim ve sanat merkezlerine (BİLSEM) devamsızlığın nedenlerine ve devamsızlığın azaltılmasına ilişkin öğrenci görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırmaya 2022-2023 eğitim öğretim yılında BİLSEM'e devam eden ve en çok devamsızlığı bulunan; 5 destek eğitim 1, 5 destek eğitim 2 programı öğrencisi, 5 özel yeteneklileri geliştirme (ÖYG 2) 8. Sınıf öğrencisi, 5 proje öğrencisi katılmıştır. Araştırmada veri elde etmek amacıyla araştırmacılarca hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu pilot çalışması için 5 öğrenciye gönderilmiştir. Öğrencilerden gelen dönütlere göre form revize edilerek düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Form iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların betimsel özelliklerine ilişkin sorular yer alırken, ikinci bölümde üstün yetenekli öğrencilerin bilim ve sanat merkezine devamsızlıklarının nedenleri ve çözüm önerilerine ilişkin sorular yer almaktadır. Görüşmelerin geliştirilmesi için öğrencilere randevular verilmiştir. Görüşmelerden elde edilen veriler, içerik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Öğrencilere, bilim ve sanat merkezine devamsızlık nedenleri ve bu sorunun çözümüne ilişkin görüşleri sorulmuştur.

Bilim ve sanat merkezine devamsızlık yapmanın nedeni nelerdir? Sorusunun cevapları 4 tema başlığı altında analiz edilmiştir.

Destek 1-2 programı öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ile ilgili görüşleri;

1. Zaman ve Yorgunluk ile İlgili Tema:

- Bilsene devam etmek istiyorum, ancak zamanım yok.
- Bir çok kursa gidiyorum çok yoğunum ve yorgunum.
- Bilsene geldiğimde geç yatmak zorunda kalıyorum ve sabahları kalkamıyorum.

2. Ulaşım Sorunları ve Konum ile İlgili Tema:

- Ev ile bilsen arasındaki uzaklık.
- Ulaşım sorunları.
- Bilsene gitmek için uzun süreli ulaşım gereksinimi.

3. Aile ve Ebeveynler ile İlgili Temalar:

- Ebeveynlerin çalışma saatleri bilsen saatlerine uymaması.
- Bilsen ile ilgili isteksizlikleri.
- Ebeveynlerin bilsene yerine başka aktiviteleri tercih etmeleri.

4. Okul, Sınav Hazırlığı ile İlgili Temalar:

- Özel okul ve kurslara katılım.

Öğrencilerin devamsızlığın çözümüne ilişkin görüşleri de aşağıda belirtilmiştir.

¹ Nihal Kaya İci, Atakum Fahriye Kemal Kızılot OÇEM, nihalic@hotmai.com

² Canan Kandemir, Salıpazarı Anadolu Lisesi, tolisanat@gmail.com

³ Hüseyin Albayrak, Samsun Bilim ve Sanat Merkezi, albayrakhuseyin@gmail.com

- Bilsemin gündüz saatlerinde alınması,
- Bilsem etkinliklerinin sadece bir gün olması,
- Evime yakın bir bilseme gitme tercihi, bana yakın olan bilsem farklı ilçede,
- Bilseme geldiğim günler okuldan erken çıkma imkanının verilmesi,
- Kurs saatleri ile bilsem saatlerinin uyumlu hale getirilmesi,
- Servis hizmetlerinin sunulması,

ÖYG 2 öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ile ilgili görüşleri;

Öğrencilerin tamamı LGS'ye hazırlandığını, zamanının olmadığını, kurs ve özel derslerinin olduğunu, kurstan çıkıp bilseme gitmenin zor olduğunu, ulaşım sorunlarının olduğunu, eve geldiklerinde ders çalışmaya vakitlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

ÖYG 2 öğrencilerinin devamsızlığın çözümüne ilişkin görüşleri;

- LGS'de ek puan verilmesi,
- 8. Sınıfta ya bilsemin ya da sınavın olmaması,
- 8. Sınıfta bilsemin 1 gün ve 1 ders olması,
- Bilsemelerde de sınavlara hazırlık sürecinin olması.

Proje öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ile ilgili görüşleri;

- Üniversite sınavına hazırlandıkları ve zamana ihtiyaçlarının olduğu,
- Bilseme ulaşımın zor olduğu ve 2 araç değiştirdiği,
- Haftada 2 gün gidiş geliş yapmam zaman kaybına neden olduğu,
- Bilseme gitmek için vaktinin olmadığı, son sınıfta olduğu ve sınava hazırlandığı ifade ediliyor.

Proje öğrencilerinin devamsızlığın çözümüne ilişkin görüşleri;

- Servis ayarlanması.
- Bilseme günde bir ders olmalı veya son sınıfta proje hazırlanmamalı.
- Sınavlara ek puan verilmesi.
- Sınav hazırlığına katkı sağlamalı.

Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: üstün yetenekli, bilim ve sanat merkezi, devamsız

MATEMATİK PROBLEMLERİNİ ÇÖZME STRATEJİLERİNİN ÜSTÜN YETENEKLİ VE TİPİK GELİŞİM GÖSTEREN ÖĞRENCİLER ARASINDAKİ KARŞILAŞTIRILMASI

Ufuk Özkubat¹, Ali Aydođdu², Murat Araca³, Hasan Hüseyin Aydın⁴, İlayda Adıgözel⁵

Bu çalışma, matematik problemlerini çözerken kullanılan stratejilerin üstün yetenekli öğrenciler ile tipik gelişim gösteren akranları arasındaki farkları incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma, 6. sınıf düzeyinde öğrenim gören 30 üstün yetenekli öğrenci ve 30 tipik gelişim gösteren akranından elde edilen verileri içermektedir. Veriler, sesli düşünme protokolleri kullanılarak toplanmıştır ve bu protokoller sırasında kullanılan matematik problemleri, Türkiye'de uygulanan ulusal sınavlardan seçilmiş ve uzman görüşleri doğrultusunda belirlenmiştir. Veriler, sesli düşünme protokolleri kodlama formuna kaydedilmiş ve betimsel istatistik yöntemleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, üstün yetenekli öğrenciler ile tipik gelişim gösteren akranlar arasındaki matematik problemleri çözme süreçlerinde kullanılan bilişsel ve üstbilişsel stratejilerdeki farklılıkları açığa çıkarmıştır. Bu bulgular, problem çözme öğretimlerinin geliştirilmesi ve uygulanmasına yönelik önemli bir bilgi kaynağı sunmaktadır. Bu çalışma, Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından desteklenen, 2209-A- Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilen "Matematik Problemi Çözme Stratejileri: Üstün Yetenekli ve Tipik Gelişim Gösteren Öğrenciler Açısından İncelenmesi" başlıklı projenin bir parçasıdır. Proje Numarası: 1919B012201380.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekli öğrenciler, matematik problemleri, bilişsel stratejiler, üstbilişsel stratejiler, sesli düşünme protokolleri.*

---

¹Doç. Dr. Ufuk Özkubat, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, ufukozkubat@gazi.edu.tr

²Ali Aydoğdu, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, aliaydogdu2001@gmail.com

³ Murat Araca, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, aracamurat@gmail.com

⁴Hasan Hüseyin Aydın, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, hasanhuseyinaydin267@gmail.com

⁵İlayda Adıgözel, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Öğretmenliği Bölümü, ilaydaadgozel@gmail.com

ÜSTÜN ZEKÂLILARDA 5E MODELİ TABANLI ZENGİNLEŞTİRME UYGULAMALARINA VE KULLANIMINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Şeyma Altinkaya Ulutaş¹

Bu çalışmada; üstün zekâlı öğrencilerin, öğretmenlerinin ders esnasında 5E modeli tabanlı zenginleştirme uygulamalarını kullanım durumunu, zenginleştirme sürecinde yaşadıkları zorlukların neler olduğunu derinlemesine keşfetmek amaç edinilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden tekli durum çalışması desenine uygun olarak yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubu Elâzığ ilinde üstün zekâlı öğrencilere doğrudan eğitim-öğretim hizmeti sunan 10 öğretmeninden oluşmaktadır. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından her bir katılımcı ile yüz yüze görüşmeler yapılarak toplanan veriler transkript edildikten sonra kodlama süreçleri yürütülmüştür. Çalışmada veri analizi sürecinde betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler öğretmenlerin 5E modeli tabanlı zenginleştirme uygulamalarını kullanım durumu ve bu süreçte yaşanan zorluklar gibi unsurlar bağlamında literatüre anlamlı katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Zekâlılar, Zenginleştirme, 5E Modeli, Öğretmen Görüşleri.*

---

¹ Şeyma Altinkaya Ulutaş, Öğretmen, seyma_altinkaya@hotmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLAR İÇİN DESTEK EĞİTİM UYGULAMALARININ ÖĞRETMENLERİN ÖZYETERLİK VE KAVRAMSAL ALGILARINA ETKİSİ

Kerim Pekmezci¹, Neşe Kutlu Abu²

Bu araştırmada ilk olarak ilkokullarda özel yetenekliler için açılan destek eğitim uygulamalarının geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda ilgili alan yazın ışığında özel yetenekli öğrenciler ile çalışmalar yapan sınıf öğretmenlerine yönelik bir eğitim hazırlanmıştır. Bu araştırmanın temel amacı özel yetenekli çocuklar için destek eğitim uygulamalarının öğretmen özyeterliliğine etkisini tespit etmektir. Araştırmada deneysel yöntem yöntemden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Amasya ilinde görev yapan toplam 28 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak *Özel Yetenekliler Eğitimine İlişkin Öz Yeterlik Ölçeği* ve metaforlar kullanılmıştır. Özyeterlik ölçeği deneysel işlem öncesinde ve sonrasında uygulanırken, metaforlar da deneysel işlem öncesi ve sonrasında toplanmıştır. Toplanan metaforlarda “özel yeteneklilik, yaratıcılık, yönlendirilmiş beyin fırtınası ve zenginleştirme” kavramları olmak üzere dört kavram üzerinde veriler toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen nicel verilerin analizinde parametrik testlerden, metaforların analizinde ise içerik analizinden yararlanılmıştır. Araştırmada destek eğitimi geliştirmeye yönelik öğretmen eğitiminin, öğretmenlerin özel yeteneklilerin eğitimine yönelik özyeterliliklerini olumlu yönde geliştirdiği tespit edilmiştir. Metaforlardan elde edilen bulgulara göre özel yeteneklilik (ön metafor sayısı (ÖMS)=49, son metafor sayısı (SMS)=69), yaratıcılık (ÖMS=31, SMS=54), yönlendirilmiş beyin fırtınası (ÖMS=20, SMS=47), zenginleştirme (ÖMS=19, SMS=45) kavramlarında son metafor sayıları ön metafor sayılarından yüksektir. Sınıf öğretmenlerinin üretmiş olduğu metaforlardan, “alternatif”, “su”, “güneş”, “yıldız”, “gökkuşağı”, “uzay” ve “çiçek” metaforları en çok üretilen metaforlar olmuştur. Araştırma sonunda özel yetenekliler için destek eğitim hizmetlerinin geliştirilmesinde verilen öğretmen eğitiminin hem özyeterlilik geliştirilmesinde hem de özel yetenekliler ve eğitimleri hakkında zihinsel imajların olumlu yönde geliştirilmesine fayda sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan sonuçlar ilgili alan yazın ışığında tartışılmış ve ileride yapılacak araştırmalara yönelik bazı öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, özyeterlilik, destek eğitim odası, özel yetenekliler

¹ Kerim Pekmezci, Amasya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, kerimpekmezci@gmail.com

² Dr. Ögt. Üyesi Neşe Kutlu Abu, Amasya Üniversitesi nese.kutlu@amasya.edu.tr

EĞİTİM KURUMLARINDA SANAT TERAPİSİNİN KULLANIMI VE ÖĞRETMEN EĞİTİMİ

Elmira İskenderova Baş¹

Günümüzde Sanat Terapisi, her yaş grubundan bireylere çeşitli kurumlarda yaygın olarak uygulanmaktadır. Çocuklarla terapötik müdahale olarak kullanılabilen yöntemler kısıtlıdır. Sanat Terapisi, çocukların duygusal, psikolojik gelişimlerine destek olabilecek etkili terapi yöntemi olarak kullanılmaktadır. Bu sunumda sanat terapisinin eğitim sürecinde öğretmenlerle bir yöntem olarak nasıl işlendiği, öğretmenlerin iyi olma hallerinin sanat terapi çalışmalarıyla nasıl sağlandığı, çocukların gelişim sürecinde nerelerde kullanıldığı, nasıl iyileştirdiği, bireysel ve grup terapisi olarak oturumlarının nasıl düzenlendiği ve yürütüldüğü konularında bilgi verilecektir. 2012 yılından bu yana bir devlet okulunun rehber öğretmenin çabalarıyla deneyimsel olarak yürütülen sanat terapi çalışmalarının çıkış noktasını, öğretmenlerin sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan dezavantajlı öğrencilerle ilgili bazı sorunları ve bunların giderilmesinde alışlagelmiş yöntemlerin etkisiz kaldığını dile getirmeleri oluşturmuştur. Okullardaki rehberlik faaliyetleri çerçevesinde, öğrencilerin edindikleri bilgi ve becerileri kendilerine ve topluma hizmet noktasında kalıcı davranışlara dönüştürmesi hedeflenmektedir. Bu hedefe yönelik çalışmalarda, dezavantajlı öğrencilerin intermodel sanat terapisi aracılığıyla kendilerini ve duygularını ifade etmelerini destekleyen atölyeler gerçekleştirilmiştir. Sanat terapisi oturumları, öğrencilere, birbirleriyle etkili iletişim kurma, kendilik algısını güçlendirme, hoşgörü ve sabır geliştirme, başkalarını dinleme, duygularını ifade edebilme, grup içerisinde varlığını gösterebilme cesaretine sahip olma, okula uyum sağlama konularında destek sunan çeşitli oturumlar halinde planlanmıştır. Oturumlar, konular ve yöntemler, okulun imkanları ve öğrencilerin sosyo-ekonomik özelliklerine göre hazırlanmıştır. Atölye çalışmalarında, resim, kolaj, drama, müzik, ritim, doğaçlama, ebru, öykü yazma ve yazdığı öyküyü resme aktarma, rol alma vb. sanat terapi yöntemleri kullanılmıştır. Çalışmalara dahil olan öğrencilere, kendini tanıma, içsel duyguları sanatla ifade etme, ortaya çıkan eserleri anlamlandırıp sözcüklere dökme, kimi zaman ele alınan konularda grup resimleri yaparak grup içinde kendini görme, fark etmediğini fark etme, etkili dinleme ve etkili iletişim becerilerini geliştirme açısından büyük katkı sağlanmıştır. Elde edilen sonuçlardan ve pandemi döneminde hizmetiçi ve mesleki eğitimlerindeki paylaşımlardan yola çıkılarak, İSTEM olarak adlandırılan çalışma, İstanbul İli genelinde bulunan okullarda görevli farklı branş ve kademelerden öğretmenlere gruplar halinde 60 saatlik didaktik – uygulamalı ve uzman süpervizyonlu Okullarda Sanat Terapisi Uygulamaları eğitimi olarak hayata geçirilmiş oldu. İSTEM çalışmaları çerçevesinde Okullarda Sanat Terapisi Uygulamaları eğitimine 2021-2022 ve 2022-2023 dönemleri boyunca başvuran 862 öğretmenden 230'i dahil edilmiş, istikrarlı devamı sağlanıp görev yaptıkları okullarda öğrenci, öğretmen ve velilerle grup kurarak toplam 340 katılımcılarla Rehabilitatif Sanat Atölye çalışmaları yürütülmüştür. İstanbul'a sınırlı kalmayıp, Balıkesir ilinden başvuran bir öğretmen de online eğitimine katılmış oldu. Aynı dönemde 13 öğretmenimizle “Öğretmenin İyi Olma Hali” grubu oluşturularak, başvuran öğretmenlerle motivasyonel atölyeler gerçekleştirilmiştir. Ülkemiz 2023 deprem felaketi sonrası İSTEM eğitimlerinde katılan tüm öğretmenlere çeşitli kurumlar işbirliğinde organize edilen Psikolojik İlk Yardım, Psikososyal Destek ve Travma eğitimlerin programları takip edilerek toplamda 42 farklı eğitime katılımı sağlanmıştır. Devamında

---

¹Psikolog, Psikoterapist, Uzm. Öğr. Elmira İskenderova Baş, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü, psikolog.elmiraiskenderovabas@gmail.com

Deprem Bölge Çalışmaları Sanat Terapi Faaliyet planı oluşturularak 10 kişilik gönüllü ekibindeki isimler İstanbul İl MEM Özel Eğitim ve Rehberlik Şube Müdürlüğüne bildirilmiştir. İSTEM çalışmaları çeşitli bilimsel kongre ve sempozyumlarda sunulmaktadır. Öğretmenler için Okullarda Sanat Terapisi Uygulamaları eğitimi; eğitime katılan öğretmenlerin çalışmalarının yerinde ziyaret edilmesi; önceki dönemlerde eğitim almış öğretmenlerin okullarında bu çalışmaların sürekliliğini sağlamaları, supervizyon toplantılarının organizasyonu 2023-2024 eğitim döneminde devam edecektir. Diğer illerden katılmak isteyen öğretmenlerin eğitimlere dahil edilmesi, çalışmanın İstanbul'da faaliyet gösteren BİLSEM'lerle Sanat Terapisinin bu kurumlarda da kullanılması konusunda çalışmalar yürütülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat terapisi, dezavantajlı öğrenciler, didaktik ve deneyimsel uzaktan atölye çalışmaları.

ÜSTÜN YETENEKLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNİN TÜBİTAK 2204-C KUTUP ARAŞTIRMA PROJELERİ VE 2204-D İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ ARAŞTIRMA PROJELERİ YARIŞMALARINA KATILIM DURUMLARI

Berrak Altundağ¹, Muhammet Altundağ²

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) süreç zenginleştirme ve proje tabanlı gerçekçi deneyimleri sağlama konusunda üstün yetenekli öğrencilere destek eğitim hizmetleri sağlayan resmi bir okul dışı kurumdur. Bilim ve Sanat Merkezleri'ndeki üstün yetenekli öğrencilerden yerel ve küresel problemleri tespit etmeleri ve bu problemlere çözüm önerileri geliştirerek çeşitli proje yarışmalarına katılmaları beklenmektedir. Bu proje yarışmaları içinde TÜBİTAK'ın düzenlediği 2204-C Lise Öğrencileri Kutup Araştırma Projeleri Yarışması ile 2204-D Lise Öğrencileri İklim Değişikliği Araştırma Projeleri Yarışması örnek gösterilebilir. 2204-C Lise Öğrencileri Kutup Araştırma Projeleri Yarışması'nın amacı, lise öğrenimine devam etmekte olan öğrencileri, Antarktika ve Arktik bölgelerde kutup bilimleri konusunda çalışmalar yapmaya teşvik etmek, kutup bilimleri alanında araştırmalar yapmaya yönlendirilen öğrencilerin bu alanda yapacakları nitelikli çalışmalarla ülkemizin gelecekte uluslararası bilimsel çevrelerde önde gelen ülkelerden biri haline gelmesine katkı sağlamaktır. 2021 yılından beri düzenlenen bu yarışma; Canlı Bilimleri, Fiziki Bilimler, Sosyal ve Beşerî Bilimler, Yer Bilimleri ana alanları ve bu alanların altında yer alan tematik alanları kapsayacak şekilde düzenlenmektedir. 2204-D Lise Öğrencileri İklim Değişikliği Araştırma Projeleri Yarışması'nın amacı, ülkemizde lise öğrenimine devam etmekte olan öğrencilerin iklim değişikliği hakkında farkındalıklarını artırmak, lise öğrencilerinin ülkemizdeki doğal kaynakların sürdürülebilir şekilde kullanılması konusunda çalışmalar yapmalarını teşvik etmek, bu konu hakkında toplum bilincini oluşturmak ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine yönelik çözümler üretilmesini sağlamaktır. 2022 yılından beri düzenlenen bu yarışma; Çevre, Ekonomik Sektörler, Hava ve İklim, Sürdürülebilirlik ve Refah, Su Araştırmaları ve Toplumsal Farkındalık ana alanları ve bu alanların altında yer alan tematik alanları kapsayacak şekilde düzenlenmektedir. Üstün yetenekli kişilerin dünyada meydana gelen küresel problemlere ve çevreyle alakalı sorunlara karşı daha fazla hassas oldukları bilinen bir gerçektir. Bu çalışmanın amacı BİLSEM üzerinden yarışmaya katılan üstün yetenekli lise öğrencilerinin 2021-2023 yılları arasındaki TÜBİTAK 2204-C Lise Öğrencileri Kutup Araştırma Projeleri ve 2022-2023 yılları arasındaki TÜBİTAK 2204-D Lise Öğrencileri İklim Değişikliği Araştırma Projeleri yarışmalarında finalist olma durumlarını incelemektir. Bununla birlikte BİLSEM üzerinden yarışmaya katılan öğrencilerin finaldeki projelerinin ana alanlara dağılımları da incelenmiştir. Bu amaç doğrultusunda tubitak.gov.tr adresindeki dosyalara ulaşılmıştır. Bu çalışmada elde edilen verilerin değerlendirilmesinde yöntem olarak içerik analizi kullanılmıştır. İncelenen yıllara bakıldığında iki yarışmada toplam 389 finalist proje içinde BİLSEM üzerinden finalist olan proje sayısı 99'dur. Yarışma yıllarına bakıldığında BİLSEM'li finalist oranının en fazla olduğu yıl 2022 yılıdır. BİLSEM'li finalist oranının en fazla olduğu ana alan TÜBİTAK 2204-C Lise Öğrencileri Kutup Araştırma Projeleri yarışmasındaki Canlı Bilimleri alanı olmuştur. Çevreye yönelik proje çalışmaları üstün yetenekli öğrencilerin gelecekte bilim insanı olarak çevreyi koruma ve çevre sorunlarına odaklanmasını sağlayabilir. Üstün yetenekli öğrencilerin çevre sorunlarına ve küresel sorunlara çözüm önerileri geliştirmeleri için proje yarışmalarına katılmaları daha çok teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, TÜBİTAK 2204-C, TÜBİTAK 2204-D, Proje, Yarışma, Finalist

¹ Berrak Altundağ, Ahmet Yesevi İlkokulu, berrakcanci@gmail.com

² Muhammet Altundağ, Pendik Bilim ve Sanat Merkezi, muhammet77@gmail.com

TÜRKİYE'DE FEN BİLİMLERİ EĞİTİMİ ALANINDA ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİ İLE İLGİLİ TEZLERİN İNCELENMESİ: 2018-2022

Aygün Yılmaz¹, Dilek Zeren Özer²

Bu çalışmanın temel amacı Türkiye’de fen bilimleri eğitimi alanında üstün yetenekli öğrencilere yönelik yapılan tezleri çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel döküman analizi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Çalışma kapsamında, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi aracılığıyla toplamda 16 doktora, 23 yüksek lisans tezine ulaşılmıştır. Bu tezler çeşitli değişkenler açısından incelenmiş ve içerik analizleri yapılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin fen eğitimi alanındaki tez sayısının son beş yılda nispeten azalma eğiliminde olduğu ve en yüksek sayıda tezin 2019 yılında yayımlandığı gözlemlenmiştir. Yayımlanan tezlerde çoğunlukla karma yöntem içeren desenler kullanılmış ve bu tezlerin çeşitli değişkenlerin öğrenciler üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik olduğu görülmüştür. Son yıllarda ise STEM eğitimi, farklılaştırılmış öğretim gibi konular en fazla araştırılan konular arasında yer almıştır. Ayrıca üstün yetenekli öğrencilerin fen bilimleri eğitimi alanında yürütülen tez çalışmalarının büyük çoğunluğunun Necmettin Erbakan Üniversitesi bünyesinde hazırlandığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen eğitimi, üstün yetenekliler, döküman analizi, lisansüstü eğitim

---

¹ Aygün Yılmaz, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi Bölümü, e-posta: aygunsalifoglu@gmail.com

² Dilek Zeren Özer, Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Bilgisi Eğitimi Bölümü, e-posta: dzeren@uludag.edu.tr

ÖDEV NEYMİŞ BİR BİLSEM

Tuba Keskin¹, Sevim Elif Özdemir²

Eğitim öğretimde ödev öğretmenlerin öğrencilere okul dışında yapmaları için vermiş oldukları çalışmaya verilen isimdir. Ödev; öğrenciyi bir sonraki konuya hazırlamak, öğrenilenleri tekrar edip pekiştirmek, öğrenilen bilgileri günlük hayata transfer etmek, öğrencinin öğrenmeye aktif katılımını sağlamak ve öğrencilerin çeşitli becerilerini geliştirmek amacıyla verilmektedir. Ödev, öğrencinin okulda öğrendiklerini okul dışında uygulamasını sağlaması, öğrencide üretkenliğe ve düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağlaması, okul aile iletişimine yardımcı olması bakımından önemlidir. Bu araştırmanın amacı üstün yetenekli ilkokul öğrencilerinin gözünde “ödev” algısının incelenmesidir. Öğrencilerin “ödev” hakkındaki düşüncelerinin ortaya konulmasının, öğretmenlerin hali hazırda vermiş oldukları ödevlerde düzenleme yapmalarına katkı sağlayacağı bunun yanında öğretmen-öğrenci iletişimini geliştireceği düşünülmektedir. Nitel araştırma desenlerinden olgu bilim deseni ile gerçekleştirilen araştırma, belirlenen amaç doğrultusunda 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Muğla Köyceğiz Bilim ve Sanat Merkezi'ne genel yetenek alanında devam eden 61 ilkokul öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri; öğrenci yazıları, öğrenci resimleri ve öğrenci resimlerinden yola çıkılarak yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın bulguları, öğrenci yazılarına verilen yanıtlara ilişkin bulgular, öğrenci resimlerine ilişkin bulgular ve öğrenci resimlerine yönelik yapılan yarı-yapılandırılmış görüşme sorularına ilişkin bulgular olmak üzere üç şekilde incelenmiştir. Öğrenci yazılarına verilen yanıtlara ilişkin bulgulara, öğrencilere verilen formdaki “Sence ödev nedir?”, “Ödev bir renk olsa hangisi olurdu?” ve “Ödev ..... benziyor. Çünkü .....” şeklindeki açık uçlu ve boşluk doldurmalı soruların yanıtları incelenerek ulaşılmıştır. Öğrenci resimlerine ilişkin bulgulara, öğrencilerin yapmış oldukları resimler kategorilere ayrılarak ve her bir kategori ayrı ayrı incelenerek ulaşılmıştır. Öğrenci yazıları incelendiğinde “Ödev öğrendiğimizi pekiştirmeye yarayan kâğıttır.”, “Sıkıcı ve gıcık bir şeydir.”, “Ödev öcüdür.”, “Öğretmen tarafından, konuları unutmamalım diye her gün verilen kâğıt.” şeklinde öğrenci tanımları yapıldığı görülmektedir. Ödevin rengi ile ilgili sorulara siyah, gökkuşağı rengi beyaz gibi çeşitli yanıtlar alınmış ve sebepleri yazılmıştır. Yazılan yazılar içinde ödevin kıyamete, uzaya, başarıya benzetildiğine dair olumlu ve olumsuz nitelendirilebilecek sonuçlar bulunmaktadır. Öğrenci resimleri ve resimlere yönelik yapılan yarı-yapılandırılmış görüşmelerin ön bulguları incelendiğinde öğrencilerin ödev algıları ile ilgili olumlu ve olumsuz sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ödev, Resim, Üstün Yetenekli

¹ Tuba Keskin, MEB, Sınıf Öğretmeni, tkskn1@gmail.com

² Sevim Elif Özdemir, MEB, Sınıf Öğretmeni, elifozdemir.es@gmail.com

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİ TANILAMA VE EĞİTİM ÖĞRETİM SÜRECİNDEKİ GÖRÜŞLERİ

Hasret Kaya Alemdar¹

Bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarını daha iyi anlamak ve onlara daha etkili bir şekilde eğitim öğretim ortamı sunmak amacıyla öğretmenlerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji desenine örnek teşkil eden bu araştırmaya 10 öğretmen katılmıştır. Araştırmada, veriler araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu üzerinden elde edilmiştir. Hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu pilot çalışması için 5 öğretmene gönderilmiştir. Pilot uygulama çalışması sonucunda form üzerinde düzeltmeler ve eklemeler yapılmıştır. İki bölümden araştırma formunun birinci bölümde katılımcıların betimsel özelliklerine ilişkin sorular, ikinci bölümde ise üstün yetenekli öğrencilerin tanılama, eğitim ihtiyaçları sürecine ilişkin ilgili sorular bulunmaktadır. Görüşmelerden elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Önce veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Araştırmacı tarafından belirlenen 4 başlık üzerinden bilgiler betimsel olarak analiz edilmiştir.

1-Üstün yetenekli öğrenciyi tanımlamada nasıl bir strateji izlersiniz? sorusuna;

Devlet okulu sınıf öğretmenleri “öğrencileri gözlemleyip, görüşme yapacaklarını; profesyonel destek alacaklarını; rehberlik araştırma merkezine yönlendireceklerini” belirtmişlerdir. Özel okul sınıf öğretmenleri ise “Öğrencileri tanımlamak için öncelikle gözlem yapacaklarını, gözlemde, öğrencinin sıradışı liderlik, öğrenme özellikleri, yaratıcı düşünme yetenekleri gibi özelliklerini inceleyeceklerini, aileleri, okulları ve diğer sosyal ortamlarda sergiledikleri iletişim becerilerini dikkate alacaklarını” belirtmişlerdir.

2-Üstün yetenekli öğrencinin eğitim, öğretim ve gelişim sürecinde nasıl bir strateji izlersiniz? sorusuna;

Devlet okulu sınıf öğretmenleri, “İlgi alanlarını dikkate alarak ek etkinli hazırlayarak öğrencileri destekleyeceklerini, her öğrenciye uygun bireysel eğitim programı hazırlayarak zenginleştirilmiş etkinlikler hazırlayacaklarını” ifade etmişlerdir. Özel okul sınıf öğretmenleri ise “Sınıf içerisinde üstün yetenekli öğrencinin ilgisini çekecek ve merakını gidermeye yönelik materyallerin bulunması gerektiği, öğrencinin sorduğu sorulara mutlaka cevap verilmesi gerektiğini, öğrencinin araştırma konularına yönlendirilebileceği, öğrencinin özelleştirilmiş eğitim gereksinimlerini karşılayan birebir etkinliklerle desteklenmesi gerektiğini” belirtmişlerdir.

3- Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarına göre özelleştirilmiş bir öğretim planı hazırlama konusundaki yaklaşımınız nedir? sorusuna;

Devlet okulu sınıf öğretmenleri “Eğitim sürecinde kendi eksikliklerini tespit ederek ve bu eksiklikleri gidermek için gerektiğinde destek alabileceklerini, her bireyin ilgi ve ihtiyaçlarının farklı olduğunu, bu nedenle her öğrencinin özel yetenekleri ve kapasitesinin göz önünde bulundurarak öğretim planları oluşturacağını, üstün yetenekli öğrencinin ailesi, çevresi ve yetenekleri dikkate alınarak, zenginleştirilmiş eğitim planları hazırlayacağını” ifade etmişlerdir. Özel okul öğretmenleri ise “Öğrencilerin öğrenme süreçlerini desteklemek için, bireysel ihtiyaçlara odaklanan özelleştirilmiş öğretim planları hazırlanıp, öğrenciye uygun özgün eğitim

---

¹Hasret Kaya Alemdar, kayaalemdarhasret@gmail.com

yaklaşımları geliştirilmesi gerektiğini, öğrencilerin ilgi, yetenek ve potansiyeline dayalı olarak kişiselleştirilmiş öğrenme modelleri oluşturulmasını gerektiğini” belirtmişlerdir.

4- Üstün yetenekli çocukların yaratıcı projelerini ve ilgi alanlarını desteklemek için hangi kaynakları kullanırsınız? sorusuna;

Devlet okulu sınıf öğretmenleri “bilgisayar, robotik kodlama, internet kaynakları, zeka oyunları öğrencilerin ilgi alanlarına göre seçilen materyalleri kullanacaklarını; ayrıca yerel yönetim, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerle iş birliği yapacaklarını” belirtmişlerdir. Özel okul sınıf öğretmenleri ise “öğrencilerin desteklenmesi için bilimsel kaynakları araştırmak ve dijital kaynaklar üzerinden ilerlemek, alanında uzman kişilerden danışmanlık almak; öğrencilerin yetenek ve ilgi alanlarına göre bilim dergileri, zeka bulmacaları, kelime oyunları ve deney maketleri gibi kaynaklar kullanacaklarını” belirtmişlerdir. Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmış ve çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekli, Bilim ve sanat merkezi, Üstün yetenekli öğrencileri tanılama*

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MATEMATİK ÖĞRETMENİNE YÖNELİK ALGILARI

Şenol Kaya¹, İbrahim Benek²

Bu çalışmada özel yetenekli öğrencilerin “matematik öğretmeni” kavramına yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olan fenomenolojik desen kullanılmıştır. Çalışma 2023-2024 eğitim-öğretim yılının I. yarısında Van ilinde yer alan bir Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam eden 48 öğrenci ile yürütülmüştür. Çalışmaya katılan öğrencilerin seçiminde kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Çalışmada veri toplama araçları olarak Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) ve Bir Matematik Öğretmeni Çiz Formu kullanılmıştır. Kelime ilişkilendirme testinde öğrencilerden matematik öğretmeni ile ilgili akıllarına gelen ilk on özelliği kısa süre içerisinde yazmaları istenmiştir. Matematik öğretmeni çiz formunda ise öğrencilerin zihinlerinde düşündükleri bir matematik öğretmenini ve onun çalışma ortamını çizmeleri sağlanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin matematik öğretmenin özelliklerini daha çok güzel, yakışıklı, sevimli, sert, tatlı ve sınırlı şeklinde yazdıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaptıkları çizimler incelendiğinde öğrencilerin matematik öğretmenin cinsiyetini genelde “erkek” olarak çizdikleri belirlenmiştir. Bunun yanında matematik öğretmenini daha çok sınıfta tahtada kalem kullanarak ve matematiksel işlemler yaparak ders anlatan, genç ve uzun boylu bir kişi olarak gördükleri sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenci, Matematik öğretmeni, Algı.

---

¹ Şenol Kaya, Van Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, kayaogetmen@gmail.com

² İbrahim Benek, Van Edremit Bilim ve Sanat Merkezi, ibrahimbek11@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE KÖK DEĞER ÖĞRETİMİNDE ORYANTİRİNG UYGULAMALARI

Semra Bilgin¹, Sinem Kurtođlu²

Bu araştırmanın amacı, üstün yetenekli olarak tanılanmış Bilim ve Sanat Merkezi ortaokul öğrencilerine, kök değerlerin öğretiminde oryantiring uygulamalarını kullanarak değer kavramlarının daha eğlenceli bir öğrenme ortamında öğretilmesini sağlamaktır. Bu amaçla öğrencilerin 10 kök değerın anlamlarını kavramaları, bunları günlük hayatlarıyla ilişkilendirebilmeleri ve bunu oryantiring uygulamalarıyla birleştirerek bilişsel becerilerin yanında psikomotor becerilerini de geliştirmeleri hedeflenmektedir.

Çalışma grubu, 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı'nda Samsun ili Atakum ilçesinde Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam eden 6.sınıfta okuyan 16 öğrenci ile oluşturulmuştur. Bu öğrencilerden 8'i deney grubu olarak alınmış ve onlara beş hafta boyunca sınıf içi, sınıf dışı, koridor ve okul bahçesi gibi ortamlarda oryantiring uygulamaları ile 10 kök değer öğretilmeye çalışılmıştır. Diğer 8 öğrenci ise kontrol grubu olarak alınmış ve sınıf ortamında klasik yöntemler kullanılarak 10 kök değer anlatılmıştır. Araştırmanın başlangıcında öğrencilerin ön bilgilerini tespit etmek için öntest uygulaması ve araştırmanın bitiminde sontest uygulaması yapılmıştır. Yapılan öntest ve sontest uygulamaları ile kontrol ve deney grubunun karşılaştırılması sonucunda oryantiring uygulamaları ile kök değerlerin öğretilmesinin daha başarılı sonuç verdiği görülmüştür.

Elde edilen veriler ilgili literatür doğrultusunda yorumlanmıştır. Bu çalışma kök değerlerin öğretilmesinde oryantiring uygulamalarının olumlu katkılarının olduğunu göstermiş olmakla birlikte, daha fazla öğrenciye ve farklı yaş gruplarına uygulamalar yapılarak genişletilmesi; farklı derslerde farklı içeriklerle uygulamaların ve araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, Oryantiring, Değer, Kök değer

---

¹ Semra Bilgin, Atakum Bilim ve Sanat Merkezi, blgn.semra@gmail.com

² Sinem Kurtoğlu, Canik Uludağ Ortaokulu, snmkl@hotmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYLERİ İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Semra Sinem Çalış¹, Esat Avcı²

Psikolojik sağlık, genel olarak kişilerin karşılaştığı zorlayıcı yaşam olayları karşısında sergiledikleri başa çıkma ve uyum sağlama becerileri olarak ele alınmaktadır. Problem çözme becerisi ise, karşılaşılan problemlerde kişilerin başvurduğu çözüm yolları ve ele aldığı çözüm yöntemleridir. Psikolojik sağlık düzeyleri ve problem çözme becerisi yüksek bireylerin özelliklerinin incelenmesi önleyici ve müdahale çalışmaları açısından oldukça önemli yer edinmektedir. Ayrıca psikolojik sağlık düzeyleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin saptanmasıyla bu ilişkiyi etkileyen değişkenlerin belirlenmesinin ve müfredat içerisinde bu konunun değerlendirilmesinin ortaokul düzeyindeki yaş grubundaki özel yetenekli öğrencilerin sosyal duygusal gelişiminde önemli olduğu düşünülmektedir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlık düzeylerini ve problem çözme beceri düzeylerini, cinsiyet, kardeş sayısı, okul türü ve yaş düzeyi değişkenleriyle karşılaştırmak, psikolojik sağlık düzeyleri ile problem çözme beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırma, nicel araştırma desenlerinden tarama desenine uygun olarak tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini, Mersin merkez ilçelerindeki bilim ve sanat merkezlerine ortaokul seviyesinde devam eden öğrenciler, örneklemini ise bu öğrencilerden çalışmaya gönüllü olarak katılan öğrenciler oluşturmaktadır. Veri toplama araçları olarak Psikolojik Sağlık Ölçeği ile Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS paket programına girilerek analiz edilmiştir. Araştırmada psikolojik sağlık düzeyleri ve problem çözme becerileri yaş, cinsiyet, kardeş sayısı ve okul türü gibi değişkenler açısından incelenecektir. Araştırma sonucunda elde edilecek olan verilere göre psikolojik sağlık düzeyleri ve problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik sağlık, Problem çözme becerisi, Özel yetenek

---

¹ Semra Sinem Çalış, Yenişehir Belediyesi BİLSEM, ssinemyesil@gmail.com

² Esat Avcı, Yenişehir Belediyesi BİLSEM, esatuavci@gmail.com

PROBLEME DAYALI ÖĞRENME MODELİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN SÜRDÜRÜLEBİLİR ÇEVRE TUTUMLARINA ETKİSİ

Gülsüm Gök¹, Hülya Sevim Kılınç²

Sürdürülebilir Kalkınma çevresel, sosyal ve ekonomik alanlardan ele alınması gereken çok yönlü bir kavramdır. Bu yönlerin farkında olarak Sürdürülebilir Kalkınmanın devamlılığı için gerekli tutum ve becerilere sahip bireyler yetiştirilmesi önem arz etmektedir. İnsanın çevreye olan etkisi ve günümüz ihtiyaçlarının karşılanması aşamasında bir bütün olarak ekosistemlerin ve sonraki nesillerin ihtiyaçlarının da göz önünde bulundurulması, günümüz öğrencilerine kazandırılması gereken en önemli farkındalıklardandır. Bu çalışmanın amacı Sürdürülebilir Kalkınma konusu çerçevesinde hazırlanan Probleme Dayalı Öğrenme Modelinin özel yetenekli öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutumlarına olan etkisini incelemektir. Probleme Dayalı Öğrenme Modeli öğrenmenin iyi-yapılandırılmamış ve gerçek hayatla ilişkili bir problem senaryosu çerçevesinde gerçekleştiği öğrenci merkezli bir öğrenme modelidir. Bu bağlamda çalışmada cevap aranan araştırma sorusu “Sürdürülebilir Kalkınma konulu Probleme Dayalı Öğrenme modeli uygulanan özel yetenekli öğrencilerin sürdürülebilir çevreye yönelik tutum ön-test ve son-test puanları arasında anlamlı bir fark var mıdır?” şeklindedir. Araştırmanın deseni tek grup ön-test son-test yarı deneysel desendir. Çalışmanın örnekleme Mersin ilindeki bir Bilim Sanat Merkezine devam eden ve Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme eğitim programında yer alan 1. dönem 80, 2. dönem 70 olmak üzere toplam 150 öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcılar 5. ve 6. sınıfa devam eden orta okul öğrencilerinden oluşmaktadır. Araştırma verileri 2022/2023 Eğitim öğretim yılı 1. ve 2. dönemde programa devam eden öğrencilerden toplanmıştır. Her iki dönemde de ölçeklerin ve problem senaryosunun uygulanması aynı öğretmen tarafından gerçekleştirilmiştir. Probleme Dayalı Öğrenme modeli uygulanmadan önce ve uygulandıktan sonra, 28 adet 5’li-Likert Tipi maddeden oluşan “Sürdürülebilir Çevre Tutum Ölçeği” aracılığıyla öğrencilerden veri toplanmıştır. Ölçek algı, düşünce ve davranış olmak üzere 3-alt boyuttan oluşmaktadır. Öğrencilere sürdürülebilir kalkınmanın ekosistem ve canlılığın devamlılığı için önemini vurgulama amacıyla geliştirilmiş iyi-yapılandırılmamış bir problem senaryosu uygulanmıştır. Senaryoda gizemli bir adaya düşen bir grup bilim insanının adadaki dev heykellere, ada ekosistemindeki problemlere ve yaşamış olan medeniyetin çöküşüne yönelik gözlem ve veriler sunulmuş öğrencilerden bu durumun nedenlerini keşfetmeleri ve bu senaryo üzerinden Dünya’da yaşanan çevre sorunlarına ve Sürdürülebilir Kalkınma konusuna çıkarım yapmaları istenmiştir. Öğrenciler süreçte bireysel ve gruplar halinde görev almış ve öncelikle problem durumunu ortaya koyarak çözüm yolları üretmeye çalışmışlardır. Senaryo metninin yanı sıra öğrencilere çeşitli bilim insanları olarak gerçekleştirmeleri gereken rollere yönelik konuşma kartları verilmiştir. Ayrıca her gruptan süreçte elde ettikleri bilgileri, geliştirdikleri hipotez ve fikirleri, merak ederek araştırdıkları içerikleri ve kullandıkları kaynakları kendilerine verilen çizelgeye yazmaları istenmiştir. Bu süreçte öğretmen senaryonun ilerleyişini takip ederek, öğrencilerin doğru kaynaklardan araştırmalar yapmasına ve çeşitli fikirler üretmesine yönelik rehberlik etmiştir. Problem senaryosunun uygulanması her iki dönemde de 3 hafta 6 ders saatinde tamamlanmıştır. Gerekli ön analizler ile varsayımların test edilmesinden sonra her bir alt-boyut değişkeni açısından elde edilen veriler, İlişkili Örneklem t-testleri uygulanarak incelenecektir. Bulgular ilgili alan yazın ışığında tartışılacak ve sürdürülebilir kalkınma eğitimi ile özel yetenekli öğrencilerin eğitim programlarına yönelik önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Probleme dayalı öğrenme, Sürdürülebilir kalkınma eğitimi, Sürdürülebilir Çevre Tutumu, Özel yetenekli öğrenci

¹ Gülsüm Gök, Mersin Üniversitesi, gulsumgok@mersin.edu.tr

² Hülya Sevim Kılınç, Yenişehir Belediyesi Bilim ve Sanat Merkezi, hulyaaksahin@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN PSİKOLOJİK DANIŞMA VE REHBERLİK İHTİYAÇLARI:

MUĞLA İLİ ÖRNEĞİ

Muhammet Gedik¹, Feyzullah Şahin²

Özel yetenekli çocuklar, normal gelişim gösteren akranlarının yaşadığı gelişimsel süreçlerin yanı sıra özel yeteneklilikle ilgili bazı zorlayıcı durumlar ya da sorunlar yaşayabilmektedir. Yapılan araştırmalar özel yetenekli bireylerin gelişim sürecinde hem kendilerinin hem de ebeveynlerinin pek çok sorun yaşadığını göstermektedir. Bu çalışmada özel yetenekli bireylerin psikolojik danışma ve rehberlik (PDR) ihtiyaçlarının ebeveyn görüşlerine göre belirlenmesi amaçlanmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin PDR ihtiyaçlarında, çocuğun yaş ve cinsiyet etkileşimi ile öğrenim gördüğü okul türüne göre farklılaşma olup olmadığı, ebeveynlerin ise cinsiyetleri ve eğitim durumlarına göre algıladıkları problem durumlarında farklılaşma olup olmadığı bu çalışmanın alt amaçları arasındadır. Araştırma grubunu, Muğla ilinde faaliyet gösteren dört Bilim ve Sanat Merkezinde (BİLSEM) öğrenim gören öğrencilerin ebeveynleri arasından gönüllü olarak araştırmaya katılan 357 kişi (270 anne ve 87 baba) oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri Altun (2015) tarafından Türk kültürüne uyarlanan “Üstün Yetenekliler için Problem Tarama Envanteri” ve araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre; ebeveynlerin en çok okul seçimi, kariyer planlama, mükemmeliyetçilik, aşırı duyarlılık gibi akademik ve sosyal duygusal alanda sorun yaşadıkları görülmektedir. Ergenlik döneminde olan öğrencilere ait puan ortalamalarının daha yüksek olduğu ancak PDR ihtiyaçlarında ergenlik öncesi ve ergenlik döneminde olmalarına göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmüştür. Özel yetenekli çocukların PDR ihtiyaçlarında, ebeveynlerin eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte üniversite mezunu ebeveynlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Ebeveynlerin yakınlık düzeyi açısından değerlendirildiğinde, anne ve baba olma durumuna göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Alanyazında özel yetenekli öğrencilerin PDR ihtiyaçlarını öğrenim gördükleri okul türüne göre inceleyen bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu çalışmada çocukların öğrenim gördüğü okul türüne göre PDR ihtiyaçlarında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte çocuğu özel okulda öğrenim gören ebeveynlerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu çalışmada özel yetenekli çocukların PDR ihtiyaçları sadece ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Yapılacak yeni araştırmalarda özel yetenekli çocuklar ve öğretmenlerinin de görüşlerini içerecek şekilde veri toplanması özel yetenekli çocukların PDR ihtiyaçlarının belirlenmesinde önemli bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca özel yetenekli tanısı almış ancak BİLSEM’e kayıtlı olmayan öğrenciler ile farklı illerde öğrenim gören özel yetenekli öğrencilerin yapılacak yeni araştırmalara dahil edilmesi ülkemizdeki özel yetenekli öğrencilerin PDR ihtiyaçlarının belirlenmesine önemli bir katkı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, Rehberlik ve psikolojik danışma, Problem tarama, Aile.

¹ Muhammet GEDİK, Milli Eğitim Bakanlığı, Bodrum Bilim ve Sanat Merkezi muhammetgdk@gmail.com

² Doç. Dr. Feyzullah ŞAHİN, Düzce Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, feyzullahsahin@duzce.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN AKADEMİK ERTELEME YORDAYICILARI: BAŞARIYA İLİŞKİN BİLİŞSEL ÇARPITMA VE ALGILANAN EBEVEYN BAŞARI BASKISI

Sevilay Canpolat¹, Duygu Mutlu Bayraktar²

Özel yetenekli öğrencilerin akademik ertelemelerinin, bilişsel çarpıtma ve ebeveyn başarı baskısı tarafından yordama gücünü ortaya koymanın amaçlandığı bu araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir araştırmadır. Araştırmanın katılımcılarını 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Türkiye'nin Malatya ilinde bulunan Malatya Bilim ve Sanat Merkezinin 9., 10., 11. ve 12. sınıflarında öğrenim gören 222 özel yetenekli öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri Akademik Erteleme Ölçeği, Akademik Başarıya İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği, Algılanan Ebeveyn Akademik Başarı Baskısı Ölçeği ve kişisel bilgi formu ile toplanmıştır. Veri toplama sürecinde ilk olarak kullanılan ölçekler Google Form formatına aktarılmıştır. Google Form erişim linki WhatsApp uygulaması ile öğrenci velileri aracılığıyla öğrencilere iletilmiştir. Öğrencilerin gönüllük esasına göre çalışmaya katılım sağlamaları istenmiştir. Çalışmada veri toplama süreci yaklaşık 15 gün sürmüştür. Elde edilen verilerin analizinde çoklu regresyon analizinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda özel yetenekli öğrencilerin akademik ertelemeleri ile akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtmaları ve algılanan ebeveyn başarı baskıları arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akademik başarıya ilişkin bilişsel çarpıtma ve algılanan ebeveyn başarı baskısı özel yetenekli öğrencilerin akademik erteleme düzeylerini anlamlı bir şekilde yordamaktadır. Araştırma bulguları ışığında öğretmenlere, ailelere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Akademik erteleme, bilişsel çarpıtma, ebeveyn baskısı, özel yetenekli öğrenci

---

¹Sevilay Canpolat, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Yetenekliler Eğitimi Bölümü doktora öğrencisi, sevilaycanpolat@ogr.iuc.edu.tr

²Duygu Mutlu Bayraktar, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, dmutlu@iuc.edu.tr

**ÜSTÜN YETENEKLİ LİSE ÖĞRENCİLERİNE UYGULANAN KARIYER PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
VE REHBERLİK HİZMETLERİNE YÖNELİK PSİKOLOJİK DANIŞMAN / REHBER ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ**

Nurşen Demir¹, Hasan Eşici²

Bu araştırmanın amacı, üstün yetenekli lise öğrencilerine uygulanan kariyer psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerini derinlemesine incelemektir. Bu amaçla araştırma yöntemi olarak, nitel araştırma deseni olan ve bir olguyu içeren bireysel deneyimleri, tümevarımsal bir genellemeye amaçlayan olgu alınarak, olgu bilim çalışması olarak oluşturulmuştur. Araştırma verileri, konu alanında uzman görüşleri alınarak hazırlanmış görüşme formları ile toplanmıştır. Görüşmeler, üstün yetenekli öğrencilerin kayıtlı oldukları liselerde çalışan on psikolojik danışman ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri 2022 Haziran ve 2022 Temmuz aylarında toplanmıştır. Katılımcıların görüşmeleri sonucunda elde edilen veriler, "MaxQDA-22" programı ile içerik analizi yöntemi ile kodlamalar yapılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerine uygulanan kariyer psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin "yapılan çalışmalar", "karşılaşılan sorunlar", "ihtiyaçlar" ve "öneriler" olarak dört ana temada incelenmiştir. Sonuç olarak, uygulamaları içeren bulgular da tercih danışmanlığı, akademik çalışmalar, müşavirlik hizmetleri, eğitsel danışmanlık, kariyer danışmanlığı, sınav kaygısı ile baş etme uygulamalarının ortak kodlar olarak tespit edilmiştir. Karşılaştıkları sorunlar temasına ait bulgularda ise, gelecek kaygısı, akademik sorunlar, materyal eksikliği ve güdülenme ortak kodların olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kariyer tercihlerinin belirlenmesinde, gelecek kaygısından yoğun olarak ifade edilmiştir. Öğrencilerin yetenek ve özelliklerine göre ihtiyaç duydukları kariyer psikolojik danışmanlığı ve rehberliği çalışmalarının, istihdam, dolaylı öğrenme/model alma, aile-toplum desteği, yeteneklerine uygun meslek tercihi, uygulama alanı konularında ihtiyaçların olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılara göre, kariyer psikolojik danışmanlık ve rehberlik uygulamalarının daha kaliteli olması için önerdikleri çalışmalar ise; ek puan/destek, materyal/maddi destek, istihdam, hizmet içi eğitim, uygulama alanı, pdr normu ve aile desteği olarak ifade etmişlerdir. Bu boyutlardan; istihdam, aile desteği, hizmet içi eğitim ve pdr normu ihtiyaçlarının daha fazla olduğu göze çarpmaktadır.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Kariyer Danışmanlığı, Üstün Yetenek.

---

¹ Nurşen Demir, Üniversitesi, MEB, pdr.nursen06@gmail.com

² Doç. Dr. Hasan Eşici, Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı, hasanesici@gazi.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN YAZDIKLARI SORULARIN BLOOM TAKSONOMİSİ VE SORU TÜRLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Halil Bolat¹

Araştırmanın amacı “Özel yetenekli öğrencilerin hazırladığı soruların Bloom taksonomisinin süreç düzeylerine ve soru türlerine göre analiz edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda; “Özel yetenekli öğrencilerin hazırladığı soruların Bloom taksonomisinin süreç düzeylerine göre dağılımı nasıldır?” ve “Özel yetenekli öğrencilerin hazırladığı soruların soru türlerine göre dağılımı nasıldır?” sorularına yanıt aranmıştır. Bu çalışmada, durum çalışması deseninden yararlanılmış, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bir bilim ve sanat merkezindeki 58 özel yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Öğrenciler bireysel yetenekleri farketme programına devam etmekte olup, ortaokul beşinci sınıfa devam etmektedirler. Öğrencilerin yirmi sekizi erkek, otuzu kızdır. Araştırmada elde edilen soruların kazanım düzeyleri ve soru türlerinin incelenmesinde betimsel analizden yararlanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Coğrafi Keşifler” adlı metnin de yer aldığı soru yazma formu kullanılmıştır. Araştırma sürecinde ilk olarak öğrencilere “Coğrafi Keşifler” adlı bir metin verilmiştir. Verilen metni okumaları ve soru yazma formuna metinle ilgili en az 6 soru yazmaları istenmiştir. Bir öğrenci 2 soru diğer öğrenciler altışar soru olmak üzere toplam 344 soru yazılmıştır. Daha sonra öğrencilerin hazırladığı sorular tek tek okunarak, soruların Bloom taksonomisinin hangi süreç düzeyine denk geldiği belirlenmiştir. Akabinde hazırlanan soruların hangi soru türlerine denk geldiği belirlenmiştir. Soru türlerinin belirlenmesinde, Barth ve Demirtaş tarafından yapılan soru türleri sınıflaması (bilişsel-bellek soruları, birleştirici sorular, genişletici sorular ve değerlendirici sorular) dikkate alınmıştır. Kodlayıcılar arası güvenilirlik Miles ve Huberman’ın güvenilirlik formülü ile belirlenmiştir Soruların Bloom taksonomisinin süreç düzeylerine göre dağılımında kodlayıcılar arası güvenilirlik .98, soru türlerine göre dağılımında .96 olarak belirlenmiştir. Görüş ayrılığı yaşanan sorularla ilgili uzmanlarla yapılan görüşme ve değerlendirmeler sonucunda her soru için görüş birliğine varılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin yazdığı soruların 98,25’i (338) hatırlama, 0,87’si (3) anlama ve 0,87’si değerlendirme (3) basamağındadır. Öğrenciler uygulama, çözümlenme ve yaratma basamağında soru yazmamışlardır. Bu durum öğrencilerin taksonominin alt düzeyinde sorular yazmayı tercih ettiklerini üst düzey sorular yazmayı tercih etmediklerini göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin yazdığı soruların 98,25’i (338) bilişsel bellek, 0,87’si (3) birleştirme ve 0,87’si değerlendirme (3) sorularından oluşmaktadır. Öğrenciler genişletme türünde soru yazmamışlardır. Araştırmada öğrencilerin taksonominin alt düzeyinde sorular yazdıkları, üst düzey sorular yazmadıkları ve yazdıkları soruların tamamına yakınının Bloom taksonomisinin hatırlama, soru türü sınıflamasının ise bilişsel bellek sorularından oluştuğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin soru sorma becerilerinin geliştirilmesi amacıyla uygun yönlendirmeler yapılmalı, üst düzey sorular sorabilmeleri için eğitimler verilmeli ve öğrencilerin üst düzey sorular sormaları teşvik edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenci, Bloom taksonomisi, Soru sorma, Soru türleri

---

¹ Halil Bolat, Çorum Ölçme Değerlendirme Merkezi, halil.bolat@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARA İLİŞKİN YANLIŞ İNANÇLAR: BİR EBEVEYN PERSPEKTİFİ

Kübra Yiğit Tekel¹, Serap Emir²

Mitler, bilinmeyenler ile ilgili olup gerçek olmayan bir şeyin anlatımında kullanılmaktadır. Mitler, bilimsel gerçekliği olmayan anlatımlara sapması ve yanıltıcı bilgilere yol açması sebebi ile çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Akılcı olmayan düşünce ve beklentilere sahip olmak birtakım mantıksal tutarsızlığı işaret etmekte olup toplumun düşünce yapısına da etki etmektedir. Özellikle doğasında farklılık olan durumlarda mitler kaçınılmazdır. Bazı yönleriyle yaşlılarından farklılık sergileyen özel yetenekli bireylere dair yaygın olarak görülen mitler, yeteneklilik ile ilgili yürütülen ilk bilimsel çalışmalara dayanmaktadır. Özel yeteneklilere dair mitler, ebeveynlerin, eğitimcilerin ve toplumun özel yetenekli öğrencilerin eğitimine ve gelişimine yönelik bakış açısını etkilemektedir. Alanyazında sıklıkla öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilere ilişkin mitleri ele alınmıştır. Ancak yetenekli çocuğa sahip ebeveynlerin sahip olduğu mitler üzerinde yeterince durulmamıştır. Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli çocuğu olan ebeveynlerin “özel yeteneklilere” ilişkin mitlerden etkilenip etkilenmediğini ortaya koymak, en çok benimsedikleri mitleri belirlemek ve bu mitlerin ebeveynlerin akılcı olmayan inançlarına etkisini incelemektir. Bu amaçla, çalışmada nedensel karşılaştırma yönteminden yararlanılmıştır. Verilere ulaşmak için literatürden derlenen mitler aracılığıyla oluşturulan anket form ile “Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği”nden yararlanılmıştır. Veri toplama araçlarının yer aldığı online form üzerinden, kartopu örnekleme yoluyla çoğunluğu 35-44 yaş aralığına sahip olan 161 ebeveyne ulaşılmıştır. Ebeveynlerin %39,8’i aile eğitimine katılmıştır. Bu ebeveynlerin %48,4’ünün çocuğu bu yıl; %51,6’sının çocuğu ise geçtiğimiz yıllarda tanı almıştır. Toplanan verilerde ebeveynlerin sahip oldukları mitlerin ortaya konulmasında betimleyici istatistik analizden yararlanılırken; ebeveynlerin akılcı olmayan inançlarının sahip oldukları mitlere, mit sayısına ve aile eğitimine katılım sağlama durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermeme durumunu ortaya koymak için bağımsız örneklem t-testinden yararlanılmıştır. Ebeveynlerin akılcı olmayan inançlarının özel yetenekli çocuklarının geleceğine dair beklentilerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermeme durumu için tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Veriler SPSS programı ile analiz edilmiş, anlamlılık değeri $p < .05$ olarak belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, ebeveynlerin benimsedikleri en yaygın mitlerden bazıları “Okul başarılar yüksektir ve okulu severler” ve “Tek başına oynamaktan ve çalışmaktan hoşlanırlar” şeklindedir. Ebeveynlerin akılcı olmayan inanç düzeyleri, çocuklarının geleceğine dair beklentilerinden “çocuğunun bilim insanı olması” beklentisinin lehine anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda ebeveynlerin inanç düzeyleri, benimsenen mit sayısına göre anlamlı farklılık göstermektedir. Ebeveynlerin farkındalıklarına etki ettiği düşünülen ebeveyn eğitimlerine katılım durumunun akılcı olmayan inanç düzeyinde anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin mitler ve yanlış inançlarla ilişkisi, çocuklarının eğitim ve gelişimi üzerinde önemli etkilere yol açabilir. Bu nedenle, aile eğitimi ve bilinçlendirilmesinin, yanlış beklenti ve inançların ortadan kaldırılmasında, doğru bilgilere dayalı sağlıklı ve gerçekçi beklentilerin oluşturulmasında ve mitler zincirine yeni mitlerin eklenmemesi adına kritik rol oynayacağı düşünülmektedir. Aile eğitim çalışmalarında özel yetenekli öğrencilere yönelik mitlerin daha detaylı ele alınması önerilebilir. Ayrıca aile eğitim ve seminerlerinde özel yetenekli bireylere ilişkin mitleri içeren kitap veya filmler üzerinden anlatımlara yer verilebilir.

Anahtar Kelimeler: Akılcı olmayan inançlar, Ebeveyn mitleri, Özel yetenekli birey

¹ Kübra Yiğit Tekel, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bölümü, Doktora Öğrencisi, kubra.yigittekel@ogr.iuc.edu.tr

²Prof. Dr. Serap Emir, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Yeteneklilerin Eğitimi Bölümü, serap.emir@iuc.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN MATEMATİKTE KRİPTOLOJİ MATERYAL ÖRNEĞİ

Muhammet Canan¹, Hatice Atik²

STEM eğitim uygulamalarına özel yetenekli öğrencilerin de her birey gibi ihtiyaçları olan temel eğitim ve ortaöğretim düzeyinde yer verilmesi çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerin öğrencilere kazandırılması açısından önemlidir. Üst düzey bilişsel özelliklere ve yeteneklerine göre matematik müfredatının farklılaştırılmasının özel yetenekli öğrencilerin hem matematik alanında hem de diğer bilim dallarıyla kuracağı ilişkide gözler önüne serilecek biçimde bilimsel temellere uygun olarak sağlamlaştırması gerekmektedir. Bu sebeple araştırmada, özel yetenekli öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına ve bireysel özelliklerine göre farklılaştırılmış bir STEM odaklı kriptoloji materyali ile karmaşıklığı nedeniyle öğrencilerin öğrenmekte güçlük çektiği bir alanı, öğrencilerin matematik dersine yönelik kalıcı ve kolay öğrenme becerisi, ilgisi ve uygulanan etkinliğin kullanılabilirliği üzerindeki etkililiği hedeflenmektedir. Kriptoloji, şifre bilimi çeşitli iletilerin, yazıların belli bir sisteme göre şifrelenmesi, bu mesajların güvenli bir ortamda alıcıya iletilmesi ve iletilmiş mesajın deşifre edilmesi işe birlikte günümüzde özel yetenekli öğrenciler düzeyinde oldukça ilgi görmektedir. Çalışmamıza Konya Karatay Bilim ve Sanat Merkezi'nde eğitim görmekte olan otuz beş yedinci sınıf seviyesindeki öğrenciler katılmıştır. Uygulama aşamasında şifrenin çözülebilmesi açısından etkinlik yapıları dağıtılmış, öğrenciler ferdi olarak çalışmalarını tamamlamışlardır. Uygulamada adım adım etkinliğin tüm basamakları doğru olarak tamamlandığında hedeflenen şifre sonucuna ulaşılabilecektir. Kullanacağımız materyalimizde dikey ve yatay eksenlere yerleştirilmiş iki adet dairesel çark ve çarkların karşısında bulunan üzerinde harfler yazılı olan bir levha bulunmaktadır. Birden fazla harflerin yeri değiştirilmiş levha bulunduğu için yazdığımız şifre birden fazla harfi temsil eder. Bu nedenle seçilen levhanın numarası da not edilmesi ile şifrenin kırılması önlenmektedir. Dikey çarkın uç kısmındaki ışığı istenilen harfin üzerine yansıtılarak kullanılan açılar not edilerek hedeflenen harf şifrelenir. Çalışmamız tamamlandığında otuz beş yedinci sınıf seviyesindeki öğrencilerimizden yirmi üç öğrencimiz hedeflenen doğru sonuca ulaşmıştır. Çalışmamızda açılar kullanarak şifrelemeyi daha ilgi çekici bir hale getirip öğrencilerin etkin bir şekilde öğrenmesini sağlamaktadır. Etkinlik sonrasında tüm öğrencilerle görüşme yapılarak matematik dersine ve ilgili üniteye yönelik öğrenme becerisi, tutumları ve uygulanan etkinliğin kullanılabilirliği hakkında söylenenler kaydedildi. Öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi aşamasında betimsel analiz yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin çoğunluğu şifrelemenin gizli şeyler anlattığını belirtmektedir ve şifreleme kavramını, gizli olaylarla ilişkilendirmektedir. Şifreleme etkinliğinin öğrencilerde uyandırdığı diğer bir düşünce ise harflerle sayılar arasında bir ilişki olduğu yönündedir. Dolayısıyla bu tarz etkinlikler kullanılarak öğrencilerin dikkatleri matematik dersine çekilebilir ve şifreleme etkinlikleri öğrencilerin matematik dersine karşı motivasyonlarını arttırmada bir araç olarak kullanılabilir. Araştırmanın bulgularından, özel yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan ve uygulanan farklılaştırılmış programın, öğrencilerin matematik dersine ve ilgili üniteye yönelik öğrenme becerisi ve ilgilerinin olumlu yönde değiştiği gözlenmiştir. Uygulama öncesi ve sonrasında yapılan sınav sonuçları karşılaştırıldığında ise başarının arttığı görülmüştür. Kriptoloji bilimi kullanılarak hazırlanan bu materyal ortaokul düzeyinde "matematik uygulamaları" dersinde etkili araçlar olarak kullanılabilir. Derste şifreleme etkinlikleri öğretmen tarafından verildikten sonra öğrencilerden de çeşitli şifreler üretmeleri ve ürettikleri şifreleri deşifre etmeleri istenerek özel yetenekli öğrenciler için STEM odaklı çalışmalar ortaya koymaları istenebilir.

Anahtar Kelimeler: *Stem, Özel Yetenekli Öğrenci, Matematik Öğretimi, Kriptoloji*

¹ Muhammet Canan, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, Matematik Öğretmeni, mcanan204@gmail.com

² Hatice Atik, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, Sınıf Öğretmeni, htcatik12@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SOSYOBİLİMSEL İÇERİKLİ PROBLEM DURUMLARINA YÖNELİK AKIL YÜRÜTME BECERİLERİNİ İNCELEME

Mustafa Çelik¹, Ayşegül Sağlam Arslan²

Doğal çevrenin insanlar tarafından kontrolsüz kullanımı doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını devre dışı bırakarak ekonomik değeri olan biyotik ve abiyotik unsurların orantısız tüketimine yol açmaktadır. Doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi içinse yaşamın erken yıllarından itibaren ekolojik farkındalığın harekete geçirilmesinin önemli olduğu bilinmektedir. Bu konu çevresel duyarlılığa sahip, yaşam problemlerine yönelik farkındalığı ve çözüm uğraşı olan, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, bulunduğu çevreye üretkenliğiyle katkı sağlayan bireylerin yetiştirilmesini temel alan eğitsel plan ve programlamanın sürece dahil edilmesini gerektirmektedir. Gerçek yaşamda yer alan bu problemlerde etik ilkelerin de gözetilmesini isteyen gerekçelendirilmiş bilimsel çözüm sunma yaklaşımı eğitimde sosyobilimsel konuların kullanımına zemin hazırlamıştır. Sosyobilimsel durumlar çok yönlü yorumlamayı gerektiren, sabit bir çözümü olmayan, tartışmaya açık, bilimsel temellendirmeyi esas alan problemler olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda sosyobilimsel konuların ilkökul seviyesinde yorumlanması ve bunun ilişkili olduğu boyutların öğrenilmesi önem taşımaktadır. Bu gerekçeler ekseninde geliştirilen bu çalışmada BİLSEM destek eğitimine devam eden özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin sosyobilimsel problem durumlarını yorumlamada devreye giren akıl yürütme becerilerinin ortaya çıkarılması hedeflenmiştir. Formal akıl yürütme; çıkarım yapma ve tündengelimli akıl yürütme, karşılaştırma yoluyla akıl yürütme, tümevarım yoluyla akıl yürütme süreçlerini içermekte; bu süreçler mantıksal önermeler dizgesinden oluşarak kendi içerisinde bir kural sistemine dayanmaktadır. Tümevarımsal ve tündengelimsel yapı içeren bu süreçler, problemlerin çözümünde tutarlı ve sistemli düşünme pratiklerini harekete geçirmektedir. İnfomal akıl yürütmede ise bilişsel, duygusal ve sezgisel süreçler kullanılarak problem durumlarında ortaya atılan görüşler bireyin sahip olduğu bilgi, beklenti, ilgi ve sempati gibi öğeler doğrultusunda değişkenlik gösterebilmektedir. Tartışmaya açık konularda kullanımı uygunluk gösteren bu beceri açık uçlu problem durumlarının neden-sonuç, fayda-zarar, avantaj-dezavantaj gibi bağlamlarda irdelenmesini sağlamaktadır. Akıl yürütmenin bir başka türü olan doğal akıl yürütmedeyse prototipe benzeyen kavramla temsil ilişkisi kurma, yakınsak alandaki olasılıkları gözetme, kavramın ilk anlamına odaklanma, ulaşılabilir olanı tercih etme gibi süreçler kullanılmaktadır. Bu kapsamda çalışmada BİLSEM Destek Eğitimine devam eden özel yetenekli ilkökul öğrencilerinin ekolojik içerikli problem durumlarını yorumları istenmiş; bu yorumlamada öğrencilerin formal, infomal ve doğal akıl yürütme süreçlerini kullanma durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Durum çalışması olarak hazırlanan çalışmaya, Trabzon'daki BİLSEM'lere devam eden ilkökul düzeyindeki öğrenciler katılım göstermiştir. Betimsel ve içerik analizlerinin birlikte kullanıldığı çalışmada formal, infomal ve doğal akıl yürütme temalarının alt kategorilerinde ortaya çıkan keşfetme ve betimlemeyi esas alan durumlar arası gösterimler gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, İlkokul, Sosyobilimsel Konular, Akıl Yürütme

¹Mustafa Çelik, Trabzon Faruk Başaran Bilim ve Sanat Merkezi, Destek Eğitimi Bölümü, clk88mustafa@gmail.com

²Ayşegül Sağlam Arslan, Trabzon Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, asaglamarslan@trabzon.edu.tr

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNDE İHTİYAÇ ANALİZİ: POLATLI ÖRNEĞİ

**Fidan Parlak Kesici¹, İmralı Kaloç², Hüseyin Üstüntaş³,
Ahmet Emre⁴, Murat Yeşilçiçek⁵,
Işık Bulut⁶, Aynur Aksu⁷, Medet Yapıcı⁸**

Bu araştırmanın amacı, üstün yetenekli öğrencilere yönelik projeler ve çalışmalar geliştirmek ve bu öğrencilerin eğitim süreçlerine katkı sağlayabilmek için sınıf/branş öğretmenleri, rehber öğretmenleri, okul idarecileri ve velilerle ilgili sorunları tanımlamak ve ihtiyaç analizi yapmaktır. Bu bağlamda, Polatlı ilçesindeki üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını anlamak amacıyla bir izleme ve takip komitesi oluşturulmuştur. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması olarak tasarlanmıştır. 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Polatlı ilçesindeki bir bilim ve sanat merkezinde eğitim gören 99 üstün yetenekli öğrenci ile bu öğrencilerin düzenli olarak devam ettiği okullarda görev yapan 15 rehber öğretmen, 112 sınıf/branş öğretmeni, 21 okul idarecisi ve üstün yetenek tanısı almış 78 öğrencinin velisini içeren bir katılımcı grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, saha ziyaretleri sırasında yapılan gözlemler ve katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Her katılımcı grubu için özelleştirilmiş görüşme formları, bir komisyon tarafından hazırlanmış ve uzman görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşleri alındıktan sonra, görüşme formları yeniden düzenlenerek son hali oluşturulmuştur. Formlar, çevrimiçi platformlar aracılığıyla ilgili katılımcı gruplarına uygulanmıştır. Ayrıca, bilim ve sanat merkezine devam eden öğrencilerin okullarına saha ziyaretleri yapılmış okul idarecileri, öğrenciler, rehber ve sınıf/branş öğretmenleriyle görüşmeler gerçekleştirilmiş ve bu görüşmeler sırasında saha notları tutularak gözlemlerle aktarılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, rehber öğretmenlerinin, sınıf/branş öğretmenlerinin, okul idarecilerinin ve velilerin üstün yetenekli çocuklarla ilgili eğitim ihtiyacının farkındalığı yüksektir. Ancak, sınıf/branş ve rehber öğretmenlerinin yaklaşık yarısı üstün yetenekli öğrencilerle ilgili sorun yaşamadığını ifade etmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerin ilkökul düzeyindeki farklılıkları sınıf öğretmenleri tarafından fark edilirken, ortaokul ve lise düzeyinde öğrencilerin farklılıklarının görmezden geldiği ve akademik açıdan beklentilerin altında kaldığı gözlemlenmiştir. Sınıf/branş ve rehber öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerde sıkça gözlemlendiği sorunlar arasında akademik başarı baskısı, iletişim sorunları, sosyal kabul sorunları ve davranış problemleri bulunmaktadır. Ayrıca, bu öğretmenlerin yarısı üstün yetenekli öğrencilerle ilgili özel çalışmalar yapmadıklarını ifade etmiştir. Zenginleştirilmiş eğitim programlarını hazırlama ve uygulama konusunda hem rehber hem de sınıf/branş öğretmenlerinin sorun yaşadığı ve bu programları nasıl, ne zaman, hangi seviyede ve hangi materyallerle uygulayacakları konusunda belirsizlik yaşadıkları belirlenmiştir. Rehber öğretmenleri, bu konudaki sorunların sınıf/branş öğretmenlerinden kaynaklandığını düşünmektedir. Araştırma ayrıca, Destek Eğitim Odalarının zorunlu olmasına rağmen, üstün yetenekli öğrencilere hizmet vermediği okulların

¹ Fidan Parlak Kesici, Hatice-Mevlüt Yılmaz Bilim ve Sanat Merkezi, parlakfidan@gmail.com

² İmralı Kaloç, Polatlı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, ikaloc@gmail.com

³ Hüseyin Üstüntaş, Polatlı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, huseyin89077@hotmail.com

⁴ Ahmet Emre, Polatlı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, ahmet.emre42@hotmail.com

⁵ Murat Yeşilçiçek, Gölbaşı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, yesilcicekmurat6106@gmail.com

⁶ Işık Bulut, Polatlı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, isik.k.bulut@gmail.com

⁷ Aynur Aksu, Polatlı RAM, aynur.krc@gmail.com

⁸ Medet Yapıcı, medetyapici06@gmail.com

%20'sinde bulunmadığını göstermektedir. Velilerin %98,7'si çocuklarıyla ilgili en az bir sorun yaşadığını ifade etmiş, %52,5'i çocuklarının akademik başarısını yetersiz bulmuştur. Bununla birlikte velilerin yarısından fazlası çocuklarının üstün yetenekli olmasını gurur kaynağı olarak gördükleri ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin %76,8'i okul rehberlik servisine hiç gitmediğini ifade ederken, rehber öğretmenlerin hepsi üstün yetenekli öğrencilerle ilgili hiçbir sorun yaşanmadığını ifade etmiştir. Rehber öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili kariyer gelişimi ve yetenek gelişimini destekleme konusunda diğer öğrencilerden farklı bir yaklaşım göstermedikleri ve üstün yetenekli öğrencileri "kaynaştırma öğrencisi" olarak görmediklerini ve okullarda bu öğrencilerin sorun çıkarmadıkları için rehber öğretmenlerin dikkatini çekemedikleri gözlemlenmiştir. Bu nedenle üstün yetenekli öğrencilere yönelik farklılaştırılmış rehberlik yöntemleri rehber öğretmenler tarafından bilinmediği ve uygulamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin yarısından fazlası okulla ilgili sorun yaşamadığını ve okula karşı olumlu bir tutum içerisinde olduğunu ifade etmişlerdir. Ancak, bu sonuçların büyük çoğunluğu ilkokul ve ortaokul öğrencilerinden elde edilmiş olduğundan, lise düzeyindeki öğrencilerle ilgili daha fazla bilgi gereklidir. Bu sonuçlar, üstün yetenekli öğrencilere yönelik daha fazla destek ve rehberlik gerekliliğini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: *İhtiyaç Analizi, Üstün Yetenekli Öğrenciler, Proje, Görüşme*

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE ÇALIŞAN ÖĞRETMENLERİN ÖZEL YETENEKLİLER ALANINDAKİ MESLEKİ YETERLİKLERİNİ ARTTIRMAYA YÖNELİK GELİŞTİRİLEN EĞİTİM PROGRAMININ ETKİLİLİĞİ

Füsun Taştepe¹, Hakan Sarı²

Özel yetenekli öğrencilerin tanı ve desteklenme oranlarının artmasıyla birlikte, bu öğrencilere yönelik eğitimde uzmanlaşmış öğretmenlere duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Türkiye’de özel yeteneklilere destek eğitim hizmeti sunan en önemli kurum Bilim ve Sanat Merkezleridir (BİLSEM). Geçtiğimiz yıllarda ülkemizde BİLSEM sayıları hızla çoğalmış ve 2023 yılı Ekim ayı itibariyle 377’ye ulaşmıştır. BİLSEM’e devam eden özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde en önemli role sahip olan kişiler öğretmenlerdir. Bu nedenle BİLSEM’lerde görev yapmakta olan öğretmenlerin özel yetenekliler alanına ilişkin bir takım mesleki yeterliklere sahip olması beklenmektedir. Bu nedenle bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezlerinde çalışan öğretmenlerin özel yetenekliler alanındaki mesleki yeterliklerini arttırmaya yönelik olarak ihtiyaç analizi çalışmaları yapılmış ve ihtiyaç analizi sonrasında öğretmen eğitimi programı hazırlanmıştır. ‘BİLSEM Öğretmenleri İçin Geliştirilen Eğitim Programı’ özel yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin özel alan yeterlikleri temel alınarak, Taba modeline göre geliştirilmiştir. Araştırmanın yöntemi hem nitel hem de nicel araştırma yöntemlerinin bir arada yürütüldüğü keşfedici sıralı karma araştırma yöntemidir. Araştırmanın ilk bölümünde, BİLSEM öğretmenlerinin mesleki yeterlik algılarını arttırmaya yönelik özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanına ilişkin yeterlik algılarını ve bu alana ilişkin eğitim gereksinimlerini belirlemek amacıyla farklı illerdeki BİLSEM’lerde görev yapan 30 öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen veriler betimsel analiz ile çözümlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında, BİLSEM’de görev yapan öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanına ilişkin mesleki yeterlik algılarını belirlemeye yönelik ‘Özel Yeteneklilerle Çalışan Öğretmenlerin Mesleki Yeterlik Algısı Ölçeği (ÖZÇÖMEY-A Ölçeği)’ geliştirilmiştir. Araştırmanın bu aşamasında ‘ön test-son test kontrol gruplu deneysel araştırma modeli’ uygulanmıştır. Araştırmanın deneysel aşamasındaki katılımcılar 14 öğretmen deney grubu, 14 öğretmen kontrol grubu olmak üzere 28 BİLSEM öğretmenidir. ‘BİLSEM Öğretmenleri İçin Geliştirilen Eğitim Programı’ uygulamasından önce ve eğitim programının deney grubundaki öğretmenlere uygulanmasından sonra her iki gruba da ‘ÖZÇÖMEY-A Ölçeği’ uygulanmış ve araştırmanın nicel verileri elde edilmiştir. Nicel verilerin analizinde Mann-Whitney U Testi ve Wilcoxon İşaretili Sıralar Testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın son aşamasında ise ‘BİLSEM Öğretmenleri İçin Geliştirilen Eğitim Programı’nın uygulandığı deney grubundaki öğretmenlerle araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde ‘Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu’ kullanılmıştır. Görüşmelerde deney grubundaki öğretmenlerin, BİLSEM Öğretmenleri İçin Geliştirilen Eğitim Programından sonra mesleki yeterlik algılarında artış olup olmadığına ve eğitim programının geliştirilmesi ve iyileştirilmesine yönelik görüşleri alınmıştır. Deney grubuna katılan BİLSEM öğretmenleri ile yapılan görüşmeler betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, programa katılan deney grubundaki öğretmenlerin son test puanları, katılmayan kontrol grubuna göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Kontrol grubundaki öğretmenlerin ön test ve son test puanları arasında anlamlı bir fark çıkmazken deney grubundaki öğretmenlerin ön test ve son test puanları arasındaki fark da anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır. Sonuç olarak, programın öğretmen yeterliği algısı üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca eğitim programı sonrasında öğretmenlerle yapılan görüşmelerden ‘BİLSEM Öğretmenleri İçin Geliştirilen Eğitim Programı’ uygulamasına katılan deney grubundaki öğretmenlerin görüşlerine göre, öğretmen eğitimi programının öğretmenlerin mesleki yeterlik algılarına göre özel yetenekli öğrencilerin eğitimi alanına ilişkin mesleki yeterliklerini arttırdığı sonuçları elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek, Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM), Öğretmen Eğitimi Programı, Mesleki Yeterlik Algısı

¹ Füsun TAŞTEPE, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, fsnceylan1988@gmail.com

² Prof. Dr. Hakan SARI, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, hakansari@gmail.com

“ALTI ÜSTÜ SOSYAL BİLİMLER AKADEMİSİ”: ÜSTÜN YETENEKLİLERE YÖNELİK BİR EYLEM ARAŞTIRMASI

Asiye Güneş¹, Suzan Genç Çoruh²

Sosyal bilimler günümüzde pek çok alanda karşılaşılan sorunların çözümünde göz ardı edilemez. Sosyal bilimler, öğrencilerin karşılaştığı problemleri anlaması, çözüm için seçenekler oluşturması, sorunları çözmesi, problem çözme becerisinin gelişimiyle ilişkilidir. Bu sebeple oluşturulan eğitim programlarında bilgiyi doğrudan vermek yerine bilgiyi nasıl kullanacağını öğretmek önemlidir. Bu çalışmada 21. yüzyılda dikkat çekilen sosyal bilimlere ait araştırma sorusu ve problemleri üzerinden üstün yetenekli öğrencilerin düşünme ve araştırma alışkanlıklarını geliştirmeye yönelik proje tabanlı eğitim modeli esas alınarak hazırlanan ve alternatif bir eğitim programı olarak hayata geçirilen Altı Üstü Sosyal Bilimler Akademisi programının etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan bu program ile üstün yetenekli öğrencilerin düşünme, bilimsel düşünme, araştırma, bilimsel araştırma yöntemleri, bilimsel araştırma basamakları, bilimsel araştırmanın önemi, bilimsel araştırmada etik, bilimsel rapor yazımının öğrenilmesi hedeflenmiştir. Programda yer verilen kültürel faaliyetlerde öğrencilerin iletişim becerilerinin geliştirilmesi ve değerlerin içselleştirilmesi; etkinliklerde web 2.0 araçlarının kullanımıyla dijital becerilerin artırılması esas alınmıştır.

Bu amaçlar doğrultusunda araştırmada nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan katılımcı eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Eylem araştırması genellikle bir eğitim kurumunda çalışan uygulayıcılar tarafından öğretim uygulamalarını iyileştirmeye veya karşı karşıya kalınan eğitimsel bir problemi çözmeye yönelik olarak yürütülen sistematik ve döngüsel bir süreç olduğu için bu araştırmada kullanılmıştır. Dört aşamadan oluşan bir eylem araştırması süreci şunlardır: proje tabanlı öğrenme modelinin kurulan akademiye dizaynı ve araştırma konusunun belirlenmesi, katılımcıların kararlaştırılması, eylem planlarının hazırlanması ve uygulanması ve verilerin elde edilmesi, analiz edilmesi. Verilerin toplanmasında bireysel görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu bağlamda, çalışmada yarı-yapılandırılmış sorularla, katılımcıların proje tabanlı öğrenme uygulamasına yönelik deneyimleri ve bu deneyimlerine yönelik görüşleri ele alınmıştır. Elde edilen veriler analiz edilirken içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular üzerine her soru için tema ve ana temalar belirlenmiştir.

Sonuç olarak öğrenciler, bu uygulamanın, problem çözme, web 2.0 araçlarını kullanma ve işbirlikçi çalışma becerisini geliştirdiğini; ‘hayatın içinden problem’ belirleme, veri toplama, hipotez oluşturma ve hipotezi test etmeye katkısı olduğunu ifade etmektedir. İlk kez bu programla geliştirilen “komşu tabağı günündeki” faaliyetlerle hazırlanan yiyeceklerin paylaşım sürecinde öğrenciler eğlenerek iletişimin ve paylaşımın önemini kavrayarak yaşantı yoluyla değerlerin ve kültürün içselleştirilmesi sağlanmıştır. Programın proje tabanlı öğrenme yöntemi sonucunda öğrencilerin sosyal bilimlerin farklı alanlarının problemlerini bir arada görmesiyle yaratıcı fikirler geliştirilmiştir. Bir problem durumu üzerinde çalışılırken farklı alanlardan öğretmenlerin aynı derste olması farklı bakış açılarını aynı anda görmeyi mümkün kılmıştır. Bunun sonucunda coğrafyanın konusu olan iklim ile tarihin konusu olan tarihi çeşmeler bir proje ile bir araya getirilmiştir. Ortaya çıkan Çeşme Hazinem projesiyle çevre

---

¹Asiye Güneş Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, asiye.gunes.0653@gmail.com

²Suzan Genç Çoruh, Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, suzannalya@gmail.com

atıkları, yaygın kullanılan plastiklerden kaynaklı sağlık ve evre sorunlarına kültürel mirasımız olan çeşmeler ile birlikte çözüm üretmek için bir mobil uygulama üzerinden tarihi çeşmelere erişim sağlanarak plastik kirliliğinin azaltılması amaçlanmıştır. Öğrenciler yürütülen program süresince sosyo bilimsel konularda tartışarak bilim okuryazarlıkları, bilim ve toplum noktasında duyarlılıkları, liderlik, karar verme ve sorumluluk alma süreçlerinde kazanımları olmuştur. Bu noktada öğrencilerin uluslararası 12 ortakla 5 ay boyunca yürüttükleri Meydan Okuyan İklım Elçileri adlı e twining projesi ve bu proje kapsamında hem sanal hem de fiziksel ortamda yapılan iklim karakterleri sergileri gibi çalışmalar öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine ve sosyo bilimsel konulara ilişkin tutumlarına etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu ortaya çıkan ğrenci projeleri Altı st Sosyal Bilimler Akademisi'nin somut çıktılarıdır.

Anahtar Kelimeler: *Sosyal Bilimler, Proje Tabanlı ğrenme, stn Yetenekliler, Eğitim Programı.*

EBEVEYNLERİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞ VE TUTUMLARI

Gülendam Akgül¹, Nilay Köseman²

Çocuğun gelişiminde, sosyal çevre faktörleri arasından en önemli etkiye sahip olan ailedir. Çocuk, gözlerini dünyaya açtığı andan itibaren, birincil bakım verenleri, ebeveynleri, etkisiyle büyür ve gelişir. Ebeveyn tutumunun, çocuğun benlik kavramının oluşmasında ve kişilik gelişimi üzerinde son derece önemli olduğu bilinmektedir. Üstün yetenekli çocukları olan ebeveynler için de durum farklı değildir; çocukların sahip olduğu doğuştan gelen özel yeteneklerin varlığı ailenin geliştirici etkisini indirgememektedir. Ebeveynler, çocuklarının geleceğini planlarken onların gelişimini olumlu yönde destekleyecek eğitimleri sağlamakla da yükümlüdür. Çeşitli alanlarda -akranlarından farklı olarak- ileri düzeyde özel yetenek sahibi olan çocuklar, normal örgün eğitimin haricinde, sayısı giderek artmakta olan Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) yeteneklerini ve yeterliliklerini desteklemek amacıyla, ilkokuldan lise son sınıfa kadar özel yeteneklerine uygun olarak eğitim alabilmektedir. Çocuklarının üstün yetenekli olup olmamasından bağımsız olarak, ebeveynlerin BİLSEM'lere yönelik artan ilgisi dikkat çekmektedir. Üstün yetenekli çocukların, ilgi alanlarını keşfetmelerini desteklemede, yeteneklerini köreltmeden doğru yönlendirmeler sağlayabilme ve uygun eğitim olanaklarından yararlanmalarında önemli bir misyona sahip bu kurumların ebeveynler arasında oldukça popüler olduğu bilinmektedir. Ancak ebeveynlerin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin görüşleri ve tutumlarına yönelik bir araştırmaya alanyazında rastlanmamaktadır. Bu araştırma ebeveynlerin üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik tutumunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örnekleme, uygun örnekleme yoluyla ulaşılan üstün yetenekli çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerden oluşmaktadır. Araştırmada verilerin toplanmasında Eğitimcilerin Üstünlerin Eğitime Yönelik Algıları ölçeği kullanılmıştır. Nitel verilerin incelenmesinde içerik analizi yöntemi kullanılacaktır. Elde edilen nicel veriler ise betimsel istatistikler, t-test ve ANOVA ile analiz edilecektir. Ebeveynlerin üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin tutumlarının belirlenmesi, son dönemlerde çocukların tanınmasına yönelik artan eğilimle ilişkili olarak ve ilgili alanyazın doğrultusunda karşılaştırılacak ve tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn tutumu, Üstün yeteneklilerin eğitimi, Üstün yetenekli çocuklar.

---

¹ Doç. Dr. Gülendam Akgül, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Psikolojisi Anabilim Dalı, gakgul@ankara.edu.tr

² Nilay Köseman, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Psikolojisi Anabilim Dalı, nilay.koseman@ankara.edu.tr

BİLSEM VELİLERİNİN ÜST BİLİŞ ÖZELLİKLERİ

Zeynep Çomak¹, Neşe Gür²

Veli eğitimleri Bilim ve Sanat Merkezlerindeki (BİLSEM) eğitim sürecinin vazgeçilmez ana unsurlarındandır. Veli eğitimleri planlanırken velilerin yani ebeveynlerin özelliklerinin bilinerek dikkate alınması gerekir. Üstün yetenekli öğrencilerin ebeveynlerinin üst bilişsel özelliklerini belirlemenin planlamalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM’de eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin ebeveynlerinin üst bilişsel özelliklerini araştırmaktır. Araştırmada 4 birimli Likert tipi Üst Biliş Ölçeği-30(MCQ-30-TR) kullanılmıştır. Ölçek, 5 alt boyuttan (olumlu inançlar, bilişsel güven, kontrol edilemezlik ve tehlike, bilişsel farkındalık, kontrol ihtiyacı) ve 30 maddeden oluşmakta; patolojik olarak üst-bilişsel faaliyetin artıp artmadığını göstermektedir. Ölçek, velilerden oluşan bir örneklem grubuna gönüllülük esasına dayalı olarak rastgele uygulanmıştır. Velilerin eğitim düzeyleri ve yaşları arttıkça üst bilişsel becerilerin arttığı, cinsiyet açısından anlamlı bir fark olmadığı; müzik alanı velilerinin üst bilişsel becerilerinin resim ve genel yetenek alanı öğrenci velilerinden daha fazla olduğu ön bulgularındandır. Ölçeğin alt boyutlarına göre, velilerin çoğunun “kontrol edilemezlik ve tehlike” ile “bilişsel farkındalık” boyutları açısından patolojik olarak değerlendirilebilecek üst bilişsel özelliğe sahip olduğu söylenebilir. Bu ön bulgular doğrultusunda Şehit Hüseyin Gültekin BİLSEM’de veli eğitimleri planlanırken eğitim düzeyi düşük veliler ile resim/genel yetenek alanı öğrenci velilerine öncelik verilmesi; velilere bilişsel farkındalıklarını ve sağlıklı kontrol etme davranışlarını artırıcı konularda eğitim verilmesi gerektiği değerlendirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Bilsem, Üst biliş, Veli eğitimi, MCQ.

---

¹ Zeynep Çomak, Şehit Hüseyin Gültekin Bilim ve Sanat Merkezi, zkgfree@gmail.com

² Neşe Gür, Şehit Hüseyin Gültekin Bilim ve Sanat Merkezi, nesegur1@hotmail.com

ÇOCUĞU BİLİM VE SANAT MERKEZİNE DEVAM EDEN AİLELERİN BEKLENTİLERİNİN BELİRLENMESİ

Halil İlbey Özkan¹, Yahya Çıkılı²

Özel yetenekli öğrencilerin aileleri çocukları konusunda oldukça hassas ve bilinçlidirler. Bilinçli bu aile profiline çocuklarına eğitim veren kurumlardan beklentileri olacağı tahmin edilmiştir. Çocuğu Bilim ve Sanat Merkezinde devam eden ailelerin beklentilerinin tespit edilip, bu beklentilere çözüm üretilmesi araştırmada amaçlanmıştır. Araştırma verileri alanında uzman araştırmacılar tarafından geliştirilen “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma Fenomonolojik desenli Nitel bir çalışmadır. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılı içerisinde Mersin’in Mut ilçesinde çocuğu Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 16 aile üyesi ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler Betimsel Analiz Tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, ailelerin çocuklarının ilgi ve yeteneklerine dikkate alınarak, kaygı düzeyleri arttırılmadan, mutlu bir şekilde kendilerini gerçekleştirecek bir eğitim verilmesini beklemektedirler. Verilen eğitimin çocuğun hayal gücünü törpülememesi ve onu hayata hazırlaması ailelerin bir diğer beklentileridir. Aileler öğretmenlerden çocukları ile bireysel olarak ilgilenmelerini ve proje ağırlıklı çalışmalarını beklemektedirler. Bilim ve Sanat Merkezi yönetiminden ise fiziki alt yapının güçlendirilmesi, materyallerin zenginleştirilmesi, güvenli bir ortam sağlanması, aile bilgilendirilmeleri yapılması, kurumun tanıtılması beklentiler arasındadır. Çocukların birbirine saygı duyması ve iş birliği içinde çalışmaları, diğer ailelerin çocuklarını olumlu anlamda bile etiketlememeleri diğer beklentileridir. Aileler akademik başarı odaklı bir eğitimi ise istememektedirler.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli, Bilsen, Aile, Aile beklentileri, Zekâ.

---

¹ Halil İlbey Özkan, Millî Eğitim Bakanlığı, hilibey@gmail.com

² Dr.Öğr.Üyesi Yahya Çıkılı, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, ycikili@hotmail.com

ABE PROGRAMININ UYGULANDIĞI ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ABE PROGRAMI VE BİYOTEKNOLOJİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Yağmur Naz Emektar¹, Zeynep Temir², Gülce Baykal³,
Meltem Küçükarslan⁴, Nazlı Barış Ersoy⁵, Fatma Bakar⁶

Kalkınma Atölye tarafından yürütülen Amgen Biyoteknoloji Deneyimi (Amgen Biotech Experience, ABE) Türkiye, dünya çapında 1990, ülkemizde 2020 yılından itibaren öğretmenlerin bilgi, beceri ve donanımını güçlendirerek sınıflarında yenilikçi biyoteknoloji öğretimleri gerçekleştirmelerini hedeflemektedir. Bu sayede öğrencilere bilim sevgisi aşılanarak eleştirel düşünme, sorgulama ve etik muhakeme becerileri de kazandırılmaktadır. On sekiz farklı ülkede her yıl 90.000 öğrenci ve 1.500 fen bilimleri öğretmeni bu programa katılmakta ve sınıfta bilimsel keşif macerasında bulunmaktadır. ABE programının öğretmenler için amaçları, öğretmenlerin biyoteknoloji, biyoteknolojinin gerçek hayattaki uygulamaları ve biyoteknoloji ile ilgili kariyer fırsatları hakkındaki bilgi, beceri ve tutumlarını, biyoetik ile ilgili görüşlerini ve laboratuvar yapma becerilerini geliştirmek; öğrenciler için amaçları, öğrencilerin temel biyoloji, biyoteknoloji, biyoteknolojinin gerçek hayattaki uygulamaları ve biyoteknoloji ile ilgili kariyer fırsatları hakkındaki bilgi, beceri, farkındalık ve tutumlarını, biyoetik görüşlerini geliştirmek ve biyoteknoloji ve bilime dair ilgilerini artırmaktır. Tüm bu amaçları yerine getirmek amacıyla Ankara'da bulunan bir bilim ve sanat merkezinde 2021 yılı itibari ile yaklaşık yetmiş öğrenci ile ABE programı gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada programa katılan öğrenciler üzerinden nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak "ABE Programı'nın uygulandığı özel yetenekli öğrencilerin ABE programı ve biyoteknoloji hakkındaki görüşlerinin" belirlenmesi hedeflenmiştir. Görüşme formu hazırlanarak uzman görüşüne sunulmuş son şekli verildikten sonra bu bilim ve sanat merkezinden ABE Programı'na katılan öğrencilerden uygun örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen on öğrenciye sorulmuştur. Öğrencilerin verdiği yanıtlar betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ABE programı öğrencilerin eğlenirken öğrenmesini sağlayan, bilim insanı olma yolunda hayaller kurduran, biyoteknoloji konusunda uygulamalı eğitimlerle modern bilimi öğrenmelerini sağlayan bir program olduğu ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin biyoteknoloji konusunda var olan yanlış öğrenmelerini düzeltme şansı elde ettiklerini, bu alanda kariyer planlamaya başladıklarını, biyoteknoloji uygulamalarını yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı yakaladıklarını ortaya koymuştur. Tüm bunların ışığında ABE Programı'nın daha fazla okulda uygulanması gerektiği ve biyoteknoloji uygulamalarının sınıflarda yaygınlaştırılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Daha sonraki araştırmalarda bu konu nicel analiz yöntemleri ile ele alınması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Amgen Biyoteknoloji Deneyimi, ABE Programı, Biyoteknoloji, Özel Yetenekli Öğrenci.

---

¹ Yağmur Naz Emektar, Öğrenci, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, ygmrnz23108@gmail.com

² Zeynep Temir, Öğrenci, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, temirzeynep25@gmail.com

³ Gülce Baykal, Öğrenci, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, gulce.bykl@gmail.com

⁴ Meltem Küçükarslan, Öğretmen, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, mltn062672@gmail.com

⁵ Nazlı Barış Ersoy, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, nazli.baris.hacettepe@gmail.com

⁶ Fatma Bakar, Öğretmen, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, fbakar370668@gmail.com

ASTEROİD AVCILIĞI PROGRAMININ UYGULANDIĞI ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN IASC, ASTROMETRİCA PROGRAMI VE ASTEROİDLER HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Melih Miraç Mudu¹, İkranur Tahtalıođlu², Tuna Eymen Şahin³,
Ülkü Latife Budak⁴, İrem Köylü⁵, Nazlı Barış Ersoy⁶

Asteroid, Güneş etrafında dolanan ve çapı on metreden büyük olan, gezegen olma özelliklerini göstermeyen kayalık gök cisimleridir. NASA aracılığıyla sunulan Vatandaş Bilimi programlarından biri olan Uluslararası Astronomik Arama İşbirliği (The International Astronomical Search Collaboration [IASC]), dünya çapındaki vatandaş bilim insanlarına yüksek kaliteli astronomik veriler sağlayan bir vatandaş bilim programıdır. Bu vatandaş bilim insanları orijinal astronomik keşifler yapabilir ve uygulamalı astronomiye katılabilir. IASC, ulusal ve uluslararası asteroid arama kampanyaları düzenlemektedir. Bu kampanyalarda Amerika'da bulunan Pan-STARRS teleskobundan elde edilen ve daha önce kimsenin görmediği veriler, kampanyaya dahil olan vatandaş bilim insanları ile paylaşılmaktadır. Vatandaş bilim insanları bu verileri Astrometrica isimli program aracılığıyla inceleyerek daha önce keşfedilmemiş bir asteroid aramaktadır. Keşfedilen asteroidler vatandaş bilim insanları tarafından adlandırılmaktadır. Bu program ile katılımcılar bir gök bilimci gibi çalışarak uzay üzerinde çalışmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerin uzaya merakı ve bu alanda yetenekleri düşünüldüğünde bu programın onlar için oldukça heyecan verici ve faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu amaçla Ankara'da bulunan iki farklı bilim ve sanat merkezinde özel yetenekli öğrenciler ile IASC'nin düzenlediği Uluslararası Asteroid Arama Kampanyalarına dahil olunmuştur. Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden mülakat yöntemi kullanılarak "Asteroid avcılığı programının uygulandığı özel yetenekli öğrencilerin IASC, Astrometrica programı ve asteroidler hakkındaki görüşleri" ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Araştırmanın örneklemini uygun örnekleme yoluyla belirlenen bu kampanyaya dahil olan on öğrenci olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak açık uçlu yirmi sorunun yer aldığı, araştırmacılar tarafından geliştirilen ve uzman görüşü alınarak son şekli oluşturulan görüşme formu kullanılmıştır. Belirlenen katılımcılara gönüllülük esasına dayalı olarak görüşme formu uygulanmıştır. Görüşme formu ile toplanan veriler nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz ile analiz edilmiştir. Elde edilen verilere göre öğrenciler NASA tarafından desteklenen IASC'yi ve düzenlediği kampanyaları faydalı bulmuş, Astrometrica programı ile Pan-STARRS teleskobundan gelen verileri incelerken bir bilim insanı gibi hissettiklerini belirtmiştir. Bu kampanyalara katılarak Asteroidler hakkında derinlemesine bilgi edindiklerini ve böylelikle gelecekte bu alanda araştırmalar yapmak istediklerini vurgulamışlardır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda NASA'nın desteklediği diğer vatandaş bilim insanı programları öğrencilerle uygulanıp görüşleri ele alınması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Asteroid, Asteroid Avcılığı, Astrometrica, IASC, Özel Yetenekli Öğrenci.

¹ Melih Miraç Mudu, Öğrenci, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, mmiracmudu@gmail.com

² İkranur Tahtalıoğlu, Öğrenci, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, ahmettahtalioglu18@gmail.com

³ Tuna Eymen Şahin, Öğrenci, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, tunaeymensah@gmail.com

⁴ Ülkü Latife Budak, Öğrenci, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, ulkulatifebudak06@gmail.com

⁵ İrem Köylü, Öğrenci, Prof. Dr. Aziz Sancar Bilim ve Sanat Merkezi, iremkoylu0106@gmail.com

⁶ Nazlı Barış Ersoy, Keçiören Bilim ve Sanat Merkezi, nazli.baris.hacettepe@gmail.com

BİLSEM BYF PROGRAMI BİYOLOJİ DERSİNİN ÖYG PROGRAMINDA BİYOLOJİ ALANI SEÇMEYE ETKİSİ HAKKINDA ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Demir Üstünel¹, İrem Köylü², Nehir Yetişgin³, Nazlı Barış Ersoy⁴

Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) 1990'lı yıllardan itibaren Türkiye'de özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için kurulmuş olan bir kurumdur. Öğrenciler okullarında yapılan yönlendirmeler ile tanılma sürecine dahil olurlar. Tanılma sürecinde genel zihinsel yetenek/müzik/resim alanlarından özel yetenekli öğrenci olarak tanılanan öğrenciler BİLSEM'lere kayıt hakkı kazanmaktadır. BİLSEM'de eğitim-öğretim faaliyetleri öğrencilerin örgün eğitim gördüğü saatler dışında planlanır. BİLSEM'ler özel yetenekli öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeleri bu sayede kapasitelerini en üst seviyede kullanmalarını sağlamak amacıyla eğitim vermektedir. BİLSEM'e kayıtlı öğrenciler; uyum, destek eğitimi, bireysel yetenekleri fark ettirme, özel yetenekleri geliştirme, proje üretimi ve yönetimi programlarına alınırlar. Her bir programın amaçları ve program düzeyine uygun çerçeve programları mevcuttur. Uyum programı, BİLSEM'e yeni başlayan öğrencilerin uyumunu sağlamak amacıyla gerçekleştirilir. Destek eğitim programı, genel zihinsel yetenek alanından tanılanan öğrencilerin temel becerilerini geliştirmesi, disiplinlerarası ilişkilendirmeyi sağlamayı hedefleyen programdır. Bireysel yetenekleri fark ettirme(BYF) programı genel zihinsel yetenek öğrencilerinin farklı alanlarda dersler alması ve bu alanlardan hangilerine yeteneği olduğunu fark ettirmeyi hedefleyen program düzeyidir. Bu seviyede öğrencilere BİLSEM imkanları dahilinde mümkün olduğunca farklı branşlardan ders verilir. Özel yetenekleri geliştirme programı(ÖYG) Müzik ve görsel sanatlar yetenek alanından uyum programını, genel zihinsel yetenek alanından ise bireysel yetenekleri fark ettirme programını tamamlayan öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmek amacıyla yürütülen eğitim programıdır. Proje üretimi ve yönetimi programı, ÖYG programını tamamlayan öğrencilerin kendi ilgi alanları ve yetenekleri doğrultusunda bireysel olarak sürdürdüğü programdır. BYF programını tamamlayan öğrenciler, öğretmenler tarafından doldurulan gözlem formları aracılığıyla değerlendirilir. BİLSEM'ler BYF programını tamamlayan öğrencilerden ÖYG yönlendirmesi için alan seçmelerini isteyebilir. Tüm bu veriler ışığında öğretmenler kurulunca çoklu değerlendirme yöntemiyle değerlendirilerek özel yetenekleri geliştirme programı alanlarına yönlendirilir. Bu çalışmada BİLSEM BYF programında alınan biyoloji dersinin ÖYG programında biyoloji dersi seçmeye etkisi hakkında öğrenci görüşleri belirlenmeye çalışılacaktır. Araştırma Ankara'da bulunan bir bilim ve sanat merkezinde gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla nitel araştırma yöntemlerinden görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan kısa yanıt ve açık uçlu soruların yer aldığı yirmi soruluk görüşme formu uzman görüşünün ardından uygun örnekleme yoluyla belirlenen on katılımcıya uygulanmıştır. Görüşme sorularına verilen yanıtlar nitel analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların BYF programında aldıkları biyoloji dersleri ile biyoloji bilimini tanıdıkları ve sevdikleri, bilimsel yöntemi, laboratuvar çalışma kurallarını, biyolojinin çalışma alanlarını, biyolojinin diğer bilim dalları ile olan ilişkisini öğrendikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğrenciler biyoloji alanında yaptıkları sosyal etkinliklerin de bu alanı seçmekte etkili olduğunu vurgulamıştır. Böylelikle öğrenciler biyoloji bilimine ilgi duymuş ve ÖYG programı için ilk tercihlerine/tercih listelerine biyoloji dersini yazmıştır. Benzer araştırmalar daha büyük örneklem ve farklı ders alanları için yapılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Biyoloji, Bireysel yetenekleri fark ettirme, BYF, Özel yetenekleri geliştirme, ÖYG.*

¹Demir Üstünel, Öğrenci, Prof. Dr. Aziz Sancar Bilim ve Sanat Merkezi, demir.okulda@gmail.com:

²İrem Köylü, Öğrenci, Prof. Dr. Aziz Sancar Bilim ve Sanat Merkezi, iremkoylu0106@gmail.com:

³Nehir Yetişgin, Öğrenci, Prof. Dr. Aziz Sancar Bilim ve Sanat Merkezi, adekeryetisgin2@gmail.com:

⁴Nazlı Barış Ersoy, Öğretmen, Prof. Dr. Aziz Sancar Bilim ve Sanat Merkezi, nazli.baris.hacettepe@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZİ FEN BİLİMLERİ ÇERÇEVE PROGRAMININ PROJE GELİŞTİRMEYE YÖNELİK ETKİSİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Seda İhtiyar Şahin¹

Toplumların çağdaşlık ölçütlerinden biri de özel eğitime verilen önemdir. Sürekli olarak gelişen ve büyüyen dünyamızda doğuştan getirdikleri birtakım özellikleriyle farklı bir statüye sahip olan üstün yetenekli çocukların özel eğitime ihtiyacı vardır (Malkoç, 2004:169). Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili uygulamaların oldukça uzun bir geçmişi olmakla birlikte konu hakkındaki çağdaş uygulamalar incelendiğinde, Türkiye’de bu konu alanında önemli bir nicel ve nitel yetersizliğin olduğu göze çarpmaktadır. Örneğin, Milli Eğitim Bakanlığı’nın yürütmekte olduğu Bilim ve Sanat Merkezleri uygulaması bulunmaktadır.

Üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme, yaratıcılık ve liderlik becerilerine hitap eden, bilgiyi üretip kullanmayı, öğrenmeyi öğretme, bilimsel araştırma yöntemlerini uygulamalı bir biçimde sunan eğitim sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sistemler; üstün yetenekli çocukların örgün eğitimde yaşadıkları uyumsuzluk problemlerini aşmalarına yardımcı olacak, üstün yeteneklilerin eğitiminde uzmanlaşmış danışmanlar rehberliğinde kapasitelerini geliştirmelerini sağlayan programlara sahiptir. Türkiye’de bu konuda yapılan eğitim çalışmaları içerisinde en sistematik olanı Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM)’dir (Özkan, 2009).

Bilim ve Sanat Merkezlerinde, genel eğitimdeki müfredattan ve belirlenen hedeflerden farklılık gösteren bir eğitim-öğretim süreci mevcuttur. Öğrenme faaliyetlerinin düzenlenmesi, BİLSEM öğrenme modelinin boyutlarını oluşturan beş farklı amacın yerine getirilmesine hizmet etmektedir (Akarsu, 2004). Bu amaçlar bireysel boyut, grup boyutu, Bilim, sanat ve iş boyutu, üstün yeteneklilerin eğitimi boyutu ve proje boyutudur.

Bilgi çağının yaşandığı günümüzde eğitim sistemimizde temel amaç, öğrencilerimize mevcut bilgileri aktarmaktan çok bilgiye ulaşma becerilerini kazandırmak olmalıdır (Korkmaz ve Kaptan, 2001). Bilgiye ulaşma becerisine sahip bireylerin ise olaylara bir bilim adamı gibi yaklaşabilen, problem çözebilen, araştıran, sorgulayan, üreten, yapıcı ve yaratıcı vasıflara sahip olması beklenir (Çetin ve Şengezer, 2013).

Öğretim programlarının vizyonunda, araştıran, sorgulayan, hayatta karşılaştığı problemleri çözebilen, öğrenmeyi öğrenen, çevresine ve dünyaya ilgili, meraklı ve sorumlu bireyler yetiştirmekten bahsedilmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013a; MEB, 2013b; MEB, 2015). Bu özelliklere sahip bireyler yetiştirmenin yollarından biri de proje tabanlı öğrenme yaklaşımıdır denilebilir. Proje tabanlı öğrenme, öğrenci odaklı, öğretmenin yol gösterici olduğu bir öğrenme yaklaşımıdır. Öğrenciler, meraklarını gidermek adına sorular sorarak bilginin peşine düşerler. Proje bir araştırma sürecidir. Öğrenciler bir problem geliştirir ve öğretmenlerinin gözetiminde araştırmaya yönelirler.

Türkiye BİLSEM kurumları yetenekleri bağlamında öğrencileri seçmekte ve belirli bir programa tabi tutmaktadır. Bu bağlamda öğrencilerin proje yapmalarına fırsat veren kurumlar olarak nitelendirilmektedir. Çağa uygun bireylerin yetiştirilmesi ülkelerin gelişmesi ile paralellik göstermektedir. Bu anlamda donanımlı ve ülkenin gelişimine katkı sağlayacak bireylerin yetiştirilmesinde fen bilimlerinin etkisi yadsınmaz bir gerçektir.

Bilgi ve teknolojiye gelişmeler aklı ilk olarak fen bilimleri ve fen eğitimini getirmektedir. Yaşadığımız dünyada tüm ülkeler, güçlü bir gelecek oluşturabilmek için her bir vatandaşın iyi bir eğitim-öğretim sürecinden geçmesinin gerektiğini, özellikle fen ve teknoloji okuryazarı olarak yetişmesinin gerektiğini ve bu süreçte fen eğitiminin etkin rol oynadığının önemini vurgulamaktadır (Eş ve Sarıkaya, 2010).

Fen bilimleri öğretim programlarının proje hazırlama ve geliştirmede önemli rol oynadığı yadsınamaz bir gerçektir. Bu anlamda BİLSEM kurumlarında uygulanan Fen Bilimleri öğretim programlarının öğrencilerin proje hazırlamasındaki etkisinin incelenmesi ve hazırlanacak öğretim programlarına ışık tutması nedeniyle araştırma önemlidir. Bu araştırma bağlamında aşağıdaki sorulara cevap aranmaktadır:

1. Fen öğretim programı kazanım, içerik ve uygulama bağlamında öğrencilerin proje hazırlamasında etkili midir?
2. Öğretmenlerin proje hazırlamada etkili bir lider olabilmesi için hangi kriterlere sahip olması gerekmektedir?

¹ Dr. Seda İhtiyar Şahin, sedafenimist@gmail.com

3. Ulusal ve uluslararası projeler kapsamında öğretim programına yönelik görüş ve önerileriniz nelerdir?

Araştırma Süreci

Araştırmanın amacı doğrultusunda sekiz öğretmen ile yarı yapılandırılmış görüşme formu (EK-1) dahilinde planlanmıştır. Beş öğretmen ile görüşmeler tamamlanmış ve diğer öğretmenlerle görüşmeler devam etmektedir. Aynı zamanda alınan görüşler doğrultusunda seçilen üç öğretmen ile öğretim programlarının ulusal ve uluslararası proje hazırlamada nasıl düzenlenmesi gerektiğine ilişkin odak grup görüşmesi yapılması planlanmıştır.

KAYNAKLAR

Akarsu, F. (2004). Seçilmiş Makaleler Kitabı. I. Türkiye Üstün zekalı Çocuklar Kongresi Yayını Dizisi:1 İstanbul Çetin, O., Şengezer, B. (2013). Ortaokul öğrencilerinin proje çalışmalarına ilişkin görüşleri. Ege Eğitim Dergisi, 14(1), 24-49.

Korkmaz, H., Kaptan, F. (2001). Fen eğitiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 20, 193 – 200.

Özkan, D. (2009). Yönetici, Öğretmen, Veli ve Öğrenci Görüşlerine Göre Bilim ve Sanat Merkezlerinin Örgütsel Etkililiği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. <http://www.tuzyeksav.org.tr/Uploads/pdf/akefe-didem-ozkanyonetici-ogretmen-veli-ve-ogrencigoruslerine-gore-bilim-ve-sanat-merkezlerinin-orgutsel-etkililigi.pdf> adresinden 21/09/2021 tarihinde erişilmiştir.

EKLER

EK-1

Değerli öğretmenimiz Gazi Üniversitesi 8. Ulusal Üstüne Yeteneklilerin Eğitimi Kongre Kapsamında planlanan “Bilim ve Sanat Merkezi Fen Bilimleri Çerçeve Programının Proje Geliştirmeye Yönelik Etkisinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi” adlı çalışmamda size yöneltilen soruları cevaplamanızı istemekteyim. İziniz doğrultusunda ses kaydınız alınabilir veya araştırmacı tarafından not alınabilir. Kişisel bilgileriniz saklı tutulacak ve araştırma sonucu istediğiniz durumda sizinle paylaşılacaktır. Dilediğiniz zaman görüşmeye devam edebilir veya sonlandırabilirsiniz. Fikirleriniz araştırma sürecinde değerlidir. Zaman ayırdığınız için teşekkür ederim.

BİLSEM çerçeve programına yönelik;

- 1.1 Öğrencileri fen okur yazarı olarak yetiştirme fırsatı verdiğine inanıyor musunuz? Açıklar mısınız?
- 1.2 Öğretim programlarını hazırlarken dikkat ettiğiniz kriterler nelerdir?
- 1.3 Çerçeve öğretim programına ilişkin kazanımlar öğrencilerin yaratıcılıklarının gelişmesine ne derecede katkı sağlamaktadır?
- 1.4 Öğrencilere çeşitli projeleri geliştirme fırsatı sağlamakta mıdır?
- 1.5 Proje fikirleri oluşturabilme, fikirlerini geliştirme ve bir ürün ortaya çıkarma sürecini desteklemekte midir? Örnekler vererek açıklayabilir misiniz?
- 1.6 Proje hazırlama sürecini destekleyen kazanımlar yer almakta mıdır? Önerileriniz nelerdir? (Bilgi toplama, literatür tarama, hipotez kurma....)
- 1.7 Kazanımlar, inovasyon ve girişimcilik kavramlarına yer vermekte midir? Yanıtınızı örneklendirir misiniz? Nasıl yer vermekte veya nasıl yer verilmesi gerekir?
- 1.8 İçerik öğrencilerin merak ettikleri ve ilgi alanlarına göre proje hazırlamaya uygun mudur?
- 1.9 Öğrencilerin bilimsel araştırma sürecini destekleyen bireysel ya da grup halinde proje yapmalarına uygun öğrenme öğretme sürecine olanak sağlamakta mıdır? Bunun için öğrenme-öğretme süreci nasıl düzenlenmelidir?
- 1.10 Öğrencilerin teknolojiyi kullanarak çeşitli malzeme ve şekilleri kullanarak ürün elde etmelerine olanak sağlamakta mıdır? Örnek vererek açıkla mısınız? Önerileriniz var mıdır?
- 1.11 Öğrencilerin gerçekleştirdikleri projelerin değerlendirilmesine olanak sağlamakta mıdır?
- 1.12 Sizce BİLSEM kurumunda çalışan öğretmenlerin öğrencilerine proje hazırlama ve ulusal/uluslararası yarışmalara katılım sağlaması konusunda desteklemesi ve liderlik edebilmesi için hangi yeterliklere sahip olması gerekir?

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BİLİMSEL SÜREÇ BECERİLERİNİN YAPAY ZEKA İLE YORDANMASI

Serhan Sarioğlu¹, Salih Çepni²

Bilimsel süreç becerileri, bilimsel bir araştırmayı yürütebilmek için gerekli olan ve bu bakımdan özellikle fen alanında üstün yetenekli tanısı almış öğrenciler için son derece önemli becerilerdir. Üstün yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinin takip edilmesi, olası eksikliklerinin belirlenmesi ve tamamlanabilmesine olanak sağlaması açısından önemlidir. Bilimsel süreç becerileri alanyazında çeşitli test ve ölçekler yardımıyla ortaya çıkarılmakta, Türkiye'de ise öğretim programı kazanımlarında örtük durumda bulunduğundan dolayı sınıf içerisinde göz ardı edilmektedir. Bu araştırmanın amacı, bilimsel süreç becerilerini yordamak için makine öğrenmesi yoluyla geliştirilmiş bir sınıflama modelinin üstün yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerilerini yordamadaki etkililiğini ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla tasarım tabanlı bir araştırma yöntemi kullanılmış, Bursa ilinde öğrenim görmekte olan 50 fen alanında üstün yetenekli öğrenciden veri toplanmış, toplanan veriler AdaBoost makine öğrenmesi tekniği ile geliştirilen bir sınıflama modeli ile analiz edilmiştir. Veri toplama aracı olarak çevrimiçi bilimsel süreç beceri testi ve sınıflama modelinin geliştirilmesinde kullanılan beceri temelli çoktan seçmeli soru paketleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin bilimsel süreç becerilerinden çıkarım yapma, hipotez kurma, önceden kestirme ve gözlem yapma becerilerinin çok iyi yordandığı; verileri kullanma ve model oluşturma, deney yapma, verileri kaydetme ve değişkenleri değiştirme ve kontrol etme becerilerinin ise yeterli düzeyde yordandığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre AdaBoost ile geliştirilen sınıflama modelinin öğrencilerin bilimsel süreç beceri düzeylerini yordamada kullanılmasının uygun olacağı önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Adaboost, Bilimsel süreç becerileri, Makine öğrenmesi, Üstün yetenekli öğrenciler, Yapay zeka.

---

¹ Serhan Sarioğlu, Milli Eğitim Bakanlığı, serhansarioglu5@gmail.com

² Prof. Dr. Salih Çepni, Bursa Uludağ Üniversitesi, cepnisalih@yahoo.com

MEDYA OKURYAZARLIĞI KAPSAMINDA BİLSEM ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN CORONAVİRUS SALGINI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Suzan Genç Çoruh¹, Alya Çoruh², Duru Özeveren³

Tarih boyunca insanların yaşam şekilleri ve toplumsal değerler dönemselsel olarak iletişim araçlarına göre değişim göstermiştir. Özellikle 21.yy'da kitle iletişim araçlarının gelişimi toplumsal yapıda büyük değişikliklere neden olmuştur. Gündelik yaşamın ayrılmaz bir parçası haline gelen kitle iletişim araçlarının sundukları haberleri hangi süreçlerden geçerek haber haline getirildikleri tartışma konusudur. Bu çalışmanın amacı, Coronavirüs haberlerinin Türkiye'de yazılı basında nasıl sunulduğunu ve konu ile ilgili haber çerçevelerinin ne olduğunu incelemek ve Bilsem de öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin medyada gördükleri Coronavirüs haberlerine ilişkin görüşlerini araştırmaktır. Coronavirüs haberlerine yönelik haber çerçevelerine ve öğrencilerin bu salgınla ilgili medyada çıkan haberleri nasıl değerlendirdiklerine ve görüşlerine odaklanan bu çalışmada, araştırmaya dâhil edilen haberler Hürriyet gazetesinin internet sitesi arşivinden "Coronavirüs" araması sonucunda elde edilmiştir. Araştırmanın ilk bölümü iki aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşamada nitel analize temel oluşturması bakımından listelenen 252 haberin tarihi, gerçekleştiği yer (Türkiye), kaynağı, aktörü, çerçevesi kodlanmış ve niceliksel olarak çözümlenmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasında ise araştırma konusuna ilişkin olarak haberlerde tespit edilen egemen çerçevelerin nitel analizi gerçekleştirilmiştir. Haberlerin nitel ve nitel analizlerinden sonra alanında iki uzman öğretmenin görüşleri de alınarak ve literatür taraması yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırma nitel bir araştırma olup örneklemden veri toplamak için bireysel görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında 6.7. ve 8. Sınıfta okuyan üstün yetenekli (BİLSEM öğrencisi) toplam 12 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada veri elde etmek üzere yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılmıştır Hürriyet gazetesinin internet sitesinde yapılan tarama sonucuna göre inceleme döneminde Coronavirüse yönelik 252 haber yayınlanmıştır. Coronavirüs haberlerinin çerçevelemesinde en çok kullanılan haber çerçeveleri sırasıyla "Sayılarla Belirtme", "Tedbir ve Kontrol", "Sorumluluk Yükleme", "Ekonomik Sonuçlar", "İnsan ilgisi", "Riskli gruplar ve Bilgi Verme" çerçeveleri olmuştur. Öğrencilerin Coronavirüs hakkında çok fazla bilgiye sahip olmadıkları, sahip oldukları bilgilerin ise kaynağı belli olmayan, tartışmalı bir bilgilere dayandığı görülmüştür. Coronavirüs hakkındaki bilgi kaynakları ise çoğunlukla internet ve sosyal medya, gazetelerdir. Medyada sunulan haberleri ise abartılı, saçma, yalan ve korkutmaya yönelik haberler olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Medya organlarının sahip olması gerektiği etik ilkeler noktasında ise; Medyanın doğru, dürüst ve çeşitli gizlilik ilkelerine bağlı kalınması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrenciler medyanın haber yaparken virüs hakkında gerçekçi bilgiler verip halktan bazı bilgilerin saklamaması gerektiğini ifade etmişlerdir. Haber başlıklarının verilişi şekli noktasında ise insanları paniğe ve korkuya sevk etmeyecek başlıkların kullanılması ve içerik anlamında ise haber kaynaklarının doğru noktalarda verilmesi ve bilgi temelli yapılması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrenciler Coronavirüs haberlerinde sıklıkla virüsün bulaştığı düşünülen hayvan resimleri (yarasa, yılan), maske, hastalığa yakalanmış insanlar, hava limanındaki güvenlik önlemleri gibi görseller kullanıldığını belirtmişlerdir. Bu haberlerin ölü ve hasta sayısı, nasıl bulaştığı, Çin'e ait olan yemek kültürü ve davranışları, hastalığın hangi ülkelere sıçradığı, tedbir ve korunma yöntemleri gibi temalar üzerinden verilmekte olduğunu ifade etmişlerdir. Medyanın verdiği bu haberlerin öğrenciler üzerindeki etkine baktığımızda; Öğrencilerin çoğunluğu "Olumsuz ve hiç dışarı çıkmak istemiyorum." Endişeleniyorum inşallah Türkiye'ye gelmeden gider." Açık alanlarda maske takıyorum." Açıkçası bazı sitelerde haberlerin koyduğu fotoğrafların insanları korkuttuğunu düşünüyorum. Bu durum insanlarda paniğe neden olmaktadır." gibi cevaplarla endişelerini ve kaygılarını dile getirmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Medya, Haber çerçeveleme, Coronavirüs, Medya okuryazarlığı

¹ Suzan Genç Çoruh, Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, suzannalya@gmail.com

² Alya Çoruh, Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, alya.coruh72@gmail.com

³ Duru Özveren, Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, Bölümü, duruozveren2009@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİ STEAM EĞİTİMİNDE DESTEKLEMELİK İÇİN YENİLİKÇİ BİR YÖNTEM: GIFTLED PROJESİ

Zekai Ayık¹, Muhammet Davut Gül²

Özel yetenekli öğrenciler bilişsel, duyuşsal ve davranışsal yönler dahil olmak üzere çeşitli özellikler bakımından tipik gelişim gösteren öğrencilerden farklıdır. Bu farklılıklar genel olarak motivasyon, ilgi, iletişim becerileri, problem çözme yeteneği, hafıza, araştırma ve merak, içgörü, akıl yürütme ve yaratıcılığı kapsar. Bu nedenle özel yetenekli öğrenciler farklılaştırılmış öğrenme tecrübelerine ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyacı karşılamak için uygulanan pedagojik yöntemleri, öğrenme kaynaklarını ve ortamını bu öğrencilerin farklı yetenek ve ilgilerine duyarlı olacak şekilde uyarlamak gerekir. Bu nedenle özel yetenekliler eğitimi alanında günümüze kadar çok sayıda farklılaştırma yöntemi geliştirilmiştir ve en çok benimsenen yöntemlerden biri de zenginleştirme olarak göze çarpmaktadır. Günümüz eğitim uygulamalarında STEAM eğitimi bilimsel bilginin yaratıcı öğrenme ürünlerine dönüşmesi açısından pek çok ülkede revaçtadır. Özel yetenekli öğrencilerin STEAM eğitimine katılması, hem STEAM eğitiminin özel yetenekli öğrencilerin öğrendikleri bilgileri yaratıcı ve disiplinlerarası öğrenme ürünlerine dönüştürebilmeleri açısından hem de STEAM eğitiminde üretken öğrenciler olabileceklerinden karşılıklı fayda sağlar. Fakat, birçok araştırma STEAM eğitimine özel yetenekli öğrencilerin katılımının az olduğunu göstermiştir. Ayrıca, özel yetenekli öğrencilerin STEAM eğitimine katılması, bu öğrencilerin özel becerilerini geliştirecek uyarlamaları gerektirmektedir. Bu motivasyon ile 7 AB ülkesi ERASMUS+ çatısı altında GIFTLED; A "Learn by Design"-Digital Toolkit to Include Gifted Individuals in STEAM Education" adlı projeyi hazırlamıştır. GIFTLED Projesi özel yetenekli öğrencilerin STEAM eğitiminin desteklenmesi için öğretim süreci ve öğrenme kaynakları açısından yenilikçi bir zenginleştirme yöntemi ve kaynakları sunmaktadır. Öğretim sürecinin zenginleştirilmesi bilginin yaratıcı öğrenme ürünlerine dönüştürülmesini amaçlayan "tasarlayarak öğrenme" pedagojik yöntemi üzerinden yapılmaktadır. "Tasarım yoluyla öğrenme" yaklaşımı, özel yetenekli öğrenciler için STEAM öğreniminde süreçlerin farklılaştırılmasına yönelik bir stratejidir. İkinci olarak, yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmak için, GIFTLED yöntemi dijital tasarım araçlarını ve AR uygulamalarını entegre etmektedir. Dijital tasarım araçları ve AG uygulamaları STEAM eğitiminde "tasarım yoluyla öğrenme" yaklaşımı yoluyla kullanılır. Bu dijital araçların kullanımı, öğrenme ortamını farklılaştırmanın bir yoludur. AG uygulamaları "tasarım yoluyla öğrenme yaklaşımının" ilk üç aşamasında kullanacaklardır. Yaklaşımın dördüncü aşamasında, öğrenciler bilgiyi uygulamak ve kendi yaratıcı öğrenme ürünlerini tasarlamak için 10 dijital tasarım aracı kullanacaklardır. Özel yetenekli öğrencilerin farklılıklarını, yeteneklerini ve potansiyellerini göz önünde bulunduran GIFTLED yöntemi, (1) temel becerilerde maksimum başarı, (2) öngörülen müfredatın ötesinde içerik, (3) STEAM'de farklı çalışma alanlarına dahil olma, (4) öğrenci tarafından seçilen içerik ile ilgili STEAM öğrenimini, (5) yaratıcı düşünme ve problem çözme deneyimi, (6) düşünme becerilerinin geliştirilmesi, (7) dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi (8) içsel ve kişilerarası dahil olmak üzere sosyal gelişim, (9) üretkenliğin geliştirilmesi ve (10) motivasyon ve bağlılığın geliştirilmesi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Proje süresince, 7 ülkede, öğretmen ve öğrenciler için basılı ve dijital kaynaklar geliştirilecek ve GIFTLED yöntemi özel yetenekli öğrenciler ve öğretmenleri ile denenecektir. Proje uygulamalarına yaklaşık 70 öğretmen ve 210 öğrenci katılacaktır. Belirlenecek veri toplama araçları ve veri analiz yöntemleri ile proje ürünlerinin yukarıda bahsedilen beceriler üzerine etkisi araştırılacak ve yayımlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli öğrenciler, Özel yetenekli eğitimi, STEAM, Artırılmış gerçeklik, Tasarlayarak öğrenme, Yaratıcılık.

¹ Prof. Dr. Zekai Ayık, Harran Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, zekai.ayik@gmail.com

²Dr. Öğr. Üyesi Muhammet Davut Gül, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, mdavutgull@gmail.com

PROJE VE TAKIM ÇALIŞMASI TEMELLİ ROBOTİK KODLAMA EĞİTİMLERİNİN MESLEK SEÇİMİNE ETKİSİ - FRC (FIRST ROBOTIC COMPETITION) ÖRNEĞİ

Alya Çoruh¹, Elif Kural², İnci Taslı³

Robotik kodlama eğitimi, 21. yüzyıl becerileri ile donatılmış, ürün geliştirme ve problem çözme yeteneklerine sahip, teknolojiyi etkin kullanabilen bireylerin eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Değişen dünyada bireylerin yeni bazı becerileri kazanmasının kaçınılmaz bir durum olduğunu söylemek mümkündür. Bu yetenekler genel olarak 21. Yüzyıl becerileri olarak adlandırılmaktadır. Son yıllarda çokça kullanılmaya başlanan robotik kodlama eğitiminin, öğrencilerin problem çözme, akıl yürütme, eleştirel düşünme, algoritmik düşünme, teknoloji okuryazarlığı gibi 21. Yüzyıl becerilerini de kazandırmaya yardımcı olduğu görülmektedir. 1989'da Amerika'da kurulan FIRST (For Inspiration and Recognition of Science and Technology) Vakfı düzenlediği robotik kodlama içerikli turnuvalarla 6-18 yaş aralığındaki gençler için yeni bir alan oluşturmuştur. FIRST, gençleri bilim ve teknoloji alanında motive etmek amacıyla bilim, teknoloji, mühendislik ve matematiği First Lego League (FLL) ve First Robotics Competition (FRC)'de bir araya getirmektedir. Dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi, Türkiye'de de bu turnuvalara yoğun bir katılım olmaktadır. Türkiye'de özel yetenekli öğrencilerin yetenek ve ilgi alanlarına göre Bilim ve Sanat Merkezleri'nde disiplinler arası ilişkilendirilmiş zenginleştirme uygulamaları ile üst düzey eğitim aldıkları bilinmektedir. Bu kapsamda kurumlarda özel yetenekli öğrencilere yönelik robotik ve kodlama eğitimlerinin yanı sıra bu eğitimlerin ürünleri olarak çeşitli organizasyonlara katılmaları da sağlanmaktadır. Bu araştırma Ankara'da bulunan bir Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinden oluşan #8500 TNT Robotics takımı tarafından yürütülmüştür. Araştırmanın amacı; FRC organizasyonunun katılımcıların hangi becerilerinin gelişmesine katkı sunduğunu ve bu organizasyona katılmış olmalarının meslek seçimlerine etkisini ortaya koymaktır. Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması modeli kullanılmıştır. Örnek durum çalışmaları, bir konuyu, olayı veya özel bir durumu ayrıntılı bir şekilde toplanan veriler yardımıyla inceler. Araştırmada veri toplama aracı olarak üç açık uçlu sorudan oluşan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunun başında yaş, cinsiyet, herhangi bir FRC takımında kaç yıl görev aldığı ve BİLSEM öğrencisi olup olmadığına ilişkin demografik bilgiler bölümü de yer almaktadır. Nitel veriler içerik analizi ile çözümlenmektedir. Demografik bilgiler bölümündeki nicel veriler ise SPSS ile analiz edilmektedir. Araştırmaya Türkiye'nin farklı illerinden FRC takımlarında yer almış ve mezun olmuş bireyler katılmaktadır. Bu çalışmanın, Türkiye'den yerel bilgiler ve veriler sunarak FRC araştırma geliştirme çalışmalarına katkı sağlaması beklenmektedir. Araştırma ile ayrıca bilim ve sanat merkezlerinde yürütülmekte olan robotik kodlama eğitimlerinin öğrenci gelişimine katkıları da incelenmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: FRC, Robotik kodlama eğitimi, Meslek seçimi

---

¹ Alya Çoruh, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, alya.coruh72@gmail.com

² Elif Kural, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, elifkural09@gmail.com

³ İnci Taslı, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, tasliinci7@gmail.com

BİLSEM DESTEK GRUBU ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN İSTANBUL'UN DOĞAL VARLIK ALANLARI KONULU PROJE YAPMAK

Bilge Gönül Gündüz¹, Dilek Özgül²

Bilim ve Sanat Merkezleri (Bilsem), üç farklı alandan öğrenci kabul ederek lisenin bitimine değin eğitim vermeyi taahhüt eden kurumlardır. Bu alanlar Genel Yetenek ile Özel Yetenek alanlarından Resim ve Müzik'tir.

Genel Yetenek Alanı'ndan eğitim almaya ilkokul 2,3 ve 4.sınıftan başlayan Bilsem öğrencileri, çok disiplinli ve zenginleştirilerek hazırlanmış bir eğitim programı aracılığıyla hem geniş bir öğrenme yelpazesıyla birikimlerinin artırılarak hem de ilgileri taranarak temelde açılımı Bireysel Yeteneklerin Fark Ettirilmesi olarak ifade edilen BYF sürecine hazırlanmaktadır.

BYF sürecinde öğrencilerin, kendi yetenek alanları keşfedilirken diğer yandan da kendilerinden, Bilsem'den mezun olmanın koşulu olan 'Proje Yapma' sürecini de tecrübe edebilmeleri için adım atmaları beklenmektedir. Bu nedenle de Bilsem öğrencileri, BYF'ye adım atar atmaz, Tübitak Ortaokul Yarışmaları'na da hazırlanmaya başlarlar. Ancak, herhangi bir branş üzerinden proje çalışması yapmak isteyen çocukların önündeki en büyük engel, bu süreci başından sonuna çoğunlukla ilk kez, ortaokul yıllarında tecrübe etmeleridir. Zira Bilsem Öğrencileri, Destek Eğitimi sürecinde bilimsel düşünme aşamalarını öğrenebilmeleri için çeşitli etkinlikler yapıyorlarsa da Tübitak Ortaokul Yarışmaları'nda ciddi bir başarı gösterebilecek deneyim ve olgunluğa, özellikle de 5.sınıfta, ulaşabilmeleri çok olası değildir. Bu sebeple Tübitak Ortaokul Yarışmaları'nda başarı elde eden öğrencilerin, en küçüğünün 6.sınıf olduğu ancak bunların sayısının da çok olmadığı söylenebilir.

Kimi Bilsem öğrencisinin lise dönemlerinde bile başlamaktan kaçındığı, kiminin tamamlayamadığı için süreç içinde kopup Bilsem'den ayrılmalarına kadar varan Proje sürecine dair yapılacak ön hazırlıkların, öğrencilerin bu süreci öğrenmeleri, daha iyi yönetebilmeleri ve bilimsel bir araştırma yapabilecek özgüvene sahip olabilmeleri için önemli olduğu, alanda çalışan öğretmenlerin sıkça telaffuz ettiği bir gerçektir. Tüm bu gerçekler ise, bu araştırmayı yaparak sonuçlarını paylaşmayı zorunlu kılmıştır.

Yukarıdaki gerekçeler nedeniyle bu çalışmanın amacı, 2022-2023 Eğitim Öğretim Yılı'nda Kartal Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı Bilsem'de öğrenim gören Destek 1 öğrencilerinin, yaklaşık 4 aylık bir süre zarfında, ailelerinin de desteğini alarak hazırladıkları 'İstanbul'un Doğal Varlık Alanları' konulu projeye ilgili görüşlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın hedef kitlesi, sözü edilen projeyi, Bilsem'deki dinleyici ve hakem kitlesine sunmuş istekli öğrencilerden seçilmiştir. Çalışmanın yöntemi nitel olup, yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Ayrıca araştırmada betimsel tarama modeli de kullanılarak çizim-anlat tekniğine uygun olarak öğrencilerden resim yapmaları istenmiştir. Araştırmada elde edilen verilere, içerik analizi yapılmış olup, sonuçlar kategorilere ayrılmıştır.

Çalışmanın sonuçları arasında, Destek Eğitiminde İstanbul'un Kültür Varlıkları ile ilgili proje hazırlamış olan öğrencilerin süreden çok şey öğrendikleri, aileleriyle birlikte yeni keşifler yapabilme fırsatına sahip oldukları, hazırladıkları sunumları sunarken büyük bir heyecanı yaşadıkları, kendilerine verilen hakem değerlendirme formlarıyla çalışmalarındaki eksiklikleri net gördükleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilsem, Destek eğitimi, Destek eğitim öğrencisi, Proje, Doğal varlık.

¹ Bilge Gönül Gündüz, Kartal Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı Bilsem,

² Dilek Özgül, Kartal Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı Bilsem, dilek.ozgul.bilsem@gmail.com

BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN GÖZÜNDEN ZAMAN FELSEFESİ

Murat Karakaş¹, Ayhan Şahintaş²

Felsefe, gerçeği bir bütün olarak her yönü ile merak eden, sorgulayan ve bilmeyi hedefleyen araştırmalar bütünüdür. Felsefeden hariç diğer tüm bilimler, herhangi bir konunun bazı kısımlarını ve yönlerini araştırmaktadır. Felsefe ise evrensel bir bilimdir, gerçeğin bütünü, en son ve asli temellerini araştırır. (Ergün, 2021)

Felsefenin başlangıcından günümüze kadar en önemli aracı ve temeli, soru sormaktır. İnsanoğlunun bilmeye ve bir şeyleri açıklamaya olan ihtiyacı zamanın başından beri vardır. Bu sayede düşünceleri bir mantık silsilesine göre sıralamak ve düşünceleri sorularla yoğurup mayalamaya olan eğilim, toplumları modern zamanlara taşıyan yegâne basamak olmuştur. Bu basamakların hakkını veren toplumlar yükselmiş, yok sayanlar ise kaybolup gitmiştir.

21.yy, insanlık için öngörülemezliklerle dolu bir çağdır. Bilinmezliklerle dolu bu gelecekte ayakta durabilmeleri için günümüz çocuklarının farklı yetkinliklerle güçlendirilmesi gereklidir. Nuran Direk, 2020 tarihli Filozof Çocuk: Çocuklarla Felsefe Konuşmaları isimli eserinde, “çocuklarımıza yaşanılan bu dünyayı sorgulayan ve makul sebep sonuç ilişkileri kurabilecek bir zihinsel fonksiyon kazandırmak, onları çeşitli etkenlere karşı kendi başlarına değerlendirecek biçimde donatmak zorundayız. Bunun yolu yordamı ise düşünce eğitiminden geçiyor” diyerek hem çocukların felsefe eğitimi almasının önemini vurgulamış hem de bunun önünü açan kilit isimlerden biri olmuştur. Günümüzde özellikle de P4C olarak kısaltılan çocuklar için felsefe eğitimleri yoğun ilgi görmektedir. Bu eğitimlere yönelik çocuk kitapları artmış, doğuştan meraklı ve sorgulamaya eğilimli olan kişiler olan çocukların, bu sayede felsefe eğitimine hazırlanması sağlanmaya çalışılmaktadır. Ancak felsefe dersleri, temel eğitim sistemimiz içinde anca lise düzeyindeki çocukların karşısına bir ders olarak çıkabilmektedir. Bu zinciri kıran en önemli kamu kurumlarının ise Bilim ve Sanat Merkezleri (Bilsem) olduğu söylenebilir.

İnsanın, doğuştan var olan soru sorma ve sorgulama özelliği, özellikle de özel yetenekli çocuklarda daha da gelişmiştir. Özel yeteneklilerin, bir şeyler hakkında yoğun bilgi edinme istekleri, sürekli soru sorma eğilimleri göz önüne alındığında felsefeyle iç içe oldukları görülmektedir. (Şentürk ve Kefeli, 2019) Bilsem’lerdeki öğrencilerin genelde ortaokul çağlarına denk gelen Bireysel Yeteneklerinin Fark Ettirme aşaması diye adlandırılan kısa adı BYF olan süreç sayesinde çocuklar, kurumlarının imkanları dahilinde resmi olarak felsefe dersi alabilmektedirler. Hatta kimi kurumlarda, ortak paydası felsefeye ilgi duymak olan ilkökul ile ortaokul öğrencileri, yan yana zor konuları ve özellikle de kavramları tartışarak, düşüncelerini kanatlandırabilmektedirler.

Çalışmamızın amacı, Bilsem ’de Felsefe eğitimi alan öğrencilerin zaman kavramına dair fikirlerini ortaya koymaktır. Çalışmanın hedef kitlesi, Bilsem’de aynı sınıfta felsefe eğitimi alan ilkökul ve ortaokula giden toplam 14 öğrencidir. Çalışmanın yöntemi nitel olup, yarı yapılandırılmış bir görüşme formu oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra araştırmada betimsel tarama modelinden de faydalanılarak öğrencilerden çizim-anlat tekniğine uygun olarak resim yapmaları da istenmiştir. Elde edilen verilere, içerik analizi yapılarak sonuçlar kategorilere ayrılmıştır.

Çalışmanın sonuçları arasında, zaman kavramına dair öğrencilerin daha çok değişim ve görecelilik durumuna yoğunlaştıkları, zaman kavramına dair kendi deneyim ve düşüncelerini paylaşmak konusunda yoğun bir istek duydukları, başka öğrencilerinin deneyim ve fikirlerini dinlemek için hassas davrandıkları ve bazı öğrencilerin zamana dair fikirlerini ürüne dönüştürdükleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilsem, Felsefe Eğitimi, Zaman kavramı.

¹ Murat Karakaş, Kartal Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı BİLSEM

² Ayhan Şahintaş, Kartal Prof. Dr. Şaban Teoman Duralı BİLSEM, ayhansahintas@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE UYGULANAN ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUĞUM VAR EBEVEYN EĞİTİM PROGRAMININ ETKİLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİNE İLİŞKİN VELİ GÖRÜŞLERİ

Metin Yılmaz¹, Merve Yılmaz²

Özel yetenekli çocukların doğuştan getirdikleri yeteneklerini ortaya çıkarıp en verimli şekilde kullanmalarını sağlamak için, sadece eğitimcilerin değil, ailelerin de üzerine düşen sorumluluklar vardır. Bunun için ailelerin çeşitli eğitimler ile desteklemesi hayati öneme sahiptir. Genel olarak bu ihtiyacı karşılamak için hazırlanmış olan Özel Yetenekli Çocuğum Var Ebeveyn Eğitim Programı yaklaşık dört yıldır Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanmaktadır. Bu araştırmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezlerinde velilere yönelik hazırlanan ve uygulanan Özel Yetenekli Çocuğum Var Ebeveyn Eğitim Programının etkililiğini velilerin görüşlerini esas alarak değerlendirmektir. Çerçevesi bu şekilde belirlenen araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde Düzce Bilim ve Sanat Merkezi'nde 2 ayrı oturum olarak açılmış olan Özel Yetenekli Çocuğum Var Ebeveyn Eğitim Programına katılan 30 veli oluşturmaktadır. 30 katılımcı veli arasından bütün oturumlara katılan 16 veli örneklem grubu olarak seçilmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışması deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın nitel verileri, alanında uzman 3 farklı uzmandan görüş alınarak geçerlik ve güvenilirlik değerlendirmeleri yapılmış yarı yapılandırılmış görüşme formları vasıtası ile elde edilmiştir. Ulaşılan verilerin analizinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Ulaşılan ham veriler NVIVO Pro 12 nitel veri analiz programı ile sayısallaştırılmıştır. Analiz edilen bulgulara bakıldığında Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan Özel Yetenekli Çocuğum Var Ebeveyn Eğitim Programının anne-babaların; özel yetenekliler ile ilgili farkındalığını arttırdığı, çocukları ile olan ilişkilerine olumlu katkı sunduğu ve hem kendilerini hem de çocuklarını daha iyi tanımalarına yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ailelerin çocuklarına olan yaklaşımlarının daha kabul edici ve anlayışlı olmasına katkı sunarken, diğer özel yetenekli çocuğu olan anne-babalar ile benzerliklerin görülmesine ortam sağladığı için yalnızlık hissini aşmada destek sunduğu tespit edilmiştir. Yine bulgulara göre Özel Yetenekli Çocuğum Var Ebeveyn Eğitim Programında oturumlar sırasında sunulan bilimsel verilerin çeşitli aralıklarda güncellenmesi, haftalık oturumların içeriklerinin derinleştirilip oturum sayılarının artırılarak eğitim süresinin uzatılmasının ve anne-babaların kendi çocukları ile birlikte katılacağı bazı oturumların kurgulanmasının hem eğitimlere katılımları hem de eğitimin verimini arttıracığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile, Bilsem, Eğitim programı, Özel yetenek.

---

¹ Metin Yılmaz, Düzce Bilim ve Sanat Merkezi, kmy.metin.yilmaz4@gmail.com

² Merve Yılmaz, Düzce Öztermiyeci Ortaokulu, mervecamci@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE VERİLEN DESTEK EĞİTİME YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

Ali Akan¹, Neşe Kutlu Abu²

Bu çalışmanın amacı okulunda BİLSEM öğrencisi bulunan ve bu öğrencilere destek eğitim odasında zenginleştirilmiş eğitim programı uygulayan öğretmenlerin, öğrencilerin eğitimlerine yönelik deneyimlerine dayalı görüşlerini incelemektir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni ile yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu Erzincan il merkezindeki bir ilkokulda görev yapan ve okulunda BİLSEM öğrencilerine destek eğitim odasında ders veren 7 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Çalışmaya katılan öğretmenlerin okullarında BİLSEM öğrencilerinin olması ve bu öğrencilere yönelik destek eğitim odası olması istenildiğinden, araştırmanın çalışma grubu ölçüt örnekleme yöntemiyle seçilmişlerdir. Araştırmada veri toplama aracı olarak sınıf öğretmenlerine yönelik yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanarak 7 sınıf öğretmeniyle yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler sonucu elde edilen verilen betimsel olarak analiz edilerek katılımcıların görüşleri doğrudan aktarılmıştır. Araştırma bulgularına göre üstün yetenekli öğrencilerin destek eğitimlerine yönelik sınıf öğretmenlerinin lisans eğitimlerinin yeterli olmadığı ve öğretmenler bu konuda kendilerini çok yeterli görmediklerini belirtmişlerdir. Ayrıca sınıf öğretmenleri destek eğitim odalarının üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını tam olarak karşılamadıklarını ancak yine de öğrencilerin bilişsel ve sosyal gelişimlerine katkı sunduklarını da yapılan görüşmelerde dile getirmişlerdir. Bu bulgulara ek olarak öğrencilerin destek eğitimlere katılmayıp devamsızlık ettiklerinde konulardan geri kaldıkları, üstün yetenekli öğrencilerin destek eğitim odalarındaki derslere karşı istekli ve gayretli tutumlarının görüldüğü de çalışmanın diğer bulguları arasında tespit edilmiştir. Diğer bir sonuçta ise sınıf öğretmenleri destek eğitim odalarında eğitim gören üstün yetenekli öğrenciler için özel donanımlı sınıflar ile teknolojik ve dijital eğitsel araç gereçlerin olmasını önermişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekliler, Destek eğitim odası, Sınıf öğretmenleri, Olgubilim*

---

¹ Ali Akan, Amasya Üniversitesi, aliakan@hotmail.com

² Dr. Öğt. Üyesi Neşe Kutlu Abu, Amasya Üniversitesi, nese.kutlu@amasya.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OKULA VE BİLSEM'E YÖNELİK AKADEMİK MOTİVASYON DURUMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Mustafa Altuntaş¹, Mukadder Büyükeskil², Barış Doğrukök³, Mustafa Civelek⁴

Motivasyon Latince kökenli hareket anlamına gelen “movare” kelimesinden türemiştir. TDK sözlükte isteklendirme, güdeleme olarak tanımlanmaktadır. Motivasyon bireyin amaçlarına ulaşmak için harekete geçmesine neden olan zihinsel isteklilik veya kuvvet olarak tanımlanabilir. Akademik motivasyon ise öğrencilerin akademik amaçlarına ulaşabilmeleri duydukları içsel isteklilik hali durumu olarak tanımlanabilir. Motivasyon üstün zeka tanımlarının bir çoğunda özel yetenekli öğrencilerin bir özelliği olarak görülmektedir. Buna karşın akranlarına göre üst düzeyde performans gösteren özel yetenekli öğrencilerin okullarına karşı düşük motivasyona sahip olabildikleri çeşitli araştırmalarda ortaya konmuştur. Özel yetenekli öğrencilerin normal okullarına yönelik motivasyonlarının özel yetenekliler için farklılaştırılmış eğitim sunan Bilim Sanat Merkezlerine yönelik akademik motivasyonlarının karşılaştırılarak var olan durumun tespitinin ileriki araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu çalışmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin okula ve BİLSEM'e yönelik akademik motivasyon durumlarının tespit edilmesi ve karşılaştırılmasıdır. Araştırma nicel araştırma desenlerinden tarama yöntemi ile yapılmıştır. Örneklem grubu seçkisiz olmayan örneklem yöntemlerinden amaçsal örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmaya Bilim ve sanat merkezine devam etmekte olan 65'i erkek 68'i kız öğrenci olmak üzere toplam 133 özel yetenekli öğrenci katılmıştır. Veriler Okul Akademik Motivasyon Ölçeği ile toplanmıştır. Betimsel istatistik analizleri ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda katılımcı öğrencilerin normal okula yönelik okul akademik motivasyon ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür. Katılımcı öğrencilerin BİLSEM'e yönelik okul akademik motivasyon ölçeği alt boyut puanlarının cinsiyete göre İçe yansıyan dışsal motivasyon alt boyutu dışında anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, İçe yansıyan dışsal motivasyon alt boyutunda erkekler lehine anlamlı fark ortaya çıktığı görülmüştür. Öğrencilerin okul akademik motivasyonları ile BİLSEM akademik motivasyonları arasındaki farka ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde; Bilmeye yönelik içsel motivasyon puanları; Başarıya yönelik içsel motivasyon puanları; yarım yaşamaya yönelik içsel motivasyon puanları; İçe yansıyan dışsal motivasyon puanları; Dışsal motivasyon-dış düzenleme ölçeği Bilsem lehine göre anlamlı düzeyde farklılaşırken; Belirlenmiş dışsal motivasyon puanları anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bu bulgular ışığında öğrencilerin BİLSEM'lere yönelik akademik motivasyonunun normal okullarına yönelik akademik motivasyonlarına göre daha yüksek olduğu BİLSEM'lerde verilen farklılaştırılmış eğitimin öğrencilerin akademik motivasyonu arttırdığı normal okullarda yapılan eğitimlerin özel yetenekliler için farklılaştırılarak akademik motivasyonu arttıracak düzenlemeler yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekliler, Motivasyon, Akademik motivasyon, Bilsem.

¹ Mustafa Altuntaş, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, altuntaş2012@gmail.com

² Mukadder Büyükeskil, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, mukadder_pdr@hotmail.com

³ Barış Doğrukök, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, barisdogrukok@gmail.com

⁴ Mustafa Civelek, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, mustafacivelek@gmail.com

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN YETENEKLİLERE VERİLEN DESTEK EĞİTİM ODASI EĞİTİMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİ

Betül Aydın¹, Hayriye Merve Eriş Hasırcı², Duygu Arabacı³

Üstün yetenekliler eğitimi her geçen gün daha da önemsenmektedir. Bu kapsamda ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı'na [MEB] bağlı devlet okullarında destek eğitim odaları bulunmakta ve öğrenciler bu odalarda öğretmenlerden destek almaktadır. Ancak okullardaki öğretmenlerin destek eğitim odası eğitimlerini nasıl yürüttükleri, bu konudaki yeterlilik ve ihtiyaçlarının neler olduğu merak konusudur. 2022 yılında MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Genel Müdürlüğü tarafından yardımcı kaynak olarak Destek Eğitim Odası Etkinlikleri kitapları hazırlanmıştır. Bu kitap, destek eğitim veren öğretmenlerin yararlanabileceği ilk yardımcı kaynak olma özelliğini taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı ilkokullarda verilen destek odası eğitimi ve 2022 yılında basımı yapılan üstün yetenekliler için destek eğitim odası matematik etkinlikleri kitabı ile ilgili; destek eğitim odasında eğitim veren sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu çalışmayla birlikte hem sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilere verilen destek odası eğitimi ile ilgili olumlu-olumsuz görüş ve önerileri; hem de yeni yayınlanan destek eğitim odası matematik etkinlikleri kitabı ile ilgili görüşleri belirlenecektir. Henüz yeni yayınlanan bu kitaba yönelik kitabın uygulayıcıları olan öğretmenlerin görüş ve önerilerinin alınması, kitabın iyi ve eksik yönlerini ortaya koyması açısından önemlidir. Böylece yapılan araştırmanın kitabın varsa eksik yönlerinin giderilmesi açısından fikir sunacağı düşünülmektedir. Ayrıca alanyazında henüz bu konuda bir araştırmaya rastlanmadığından yapılan araştırmanın alanyazındaki bu boşluğu doldurmaya katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Araştırma sınıf öğretmenlerin destek eğitim odası uygulamaları hakkında da fikir verecektir. Dolayısıyla araştırmanın öğretmenlerin destek eğitim odası ile ilgili yeterlilik ve ihtiyaçlarının belirlenmesi ve bu doğrultuda gerekli müdahalelerin yapılabilmesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Öğretmenlerin olumlu-olumsuz görüşleri belirlenerek bu görüşler bundan sonra hazırlanacak destek eğitim odası etkinlikleri için referans sağlayabilecektir. Çalışmada nitel araştırma desenine ait özel durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcıları Batı Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bir ildeki Bilim Sanat Merkezi'ne kayıtlı 27 üstün yetenekli öğrenciye MEB'e bağlı ilkokullarda destek eğitimi veren 20 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Dokuz sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formunda öğretmenlere destek eğitim odasında verdikleri eğitime yönelik görüşleri sorulmuştur. Ortalama 10-15 dk arası süren görüşmeler, katılımcılardan izin alınarak kayıt altında alınmıştır. Elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmış olup, analizler devam etmektedir. Bu bağlamda araştırmanın geçici sonuçlarına göre sınıf öğretmenlerinin ortak bir öğretim programı olmamasından dolayı eğitimin içeriği açısından farklı uygulamalara yöneldikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenler bu eğitimi vermeden önce konu ile ilgili hizmet içi eğitim ihtiyacı duyduklarını ancak böyle bir eğitime tabi tutulmadıklarını belirtmişlerdir. Destek eğitim odalarının okullarda özel bir alan olarak belirlenmemesi, üstün yetenekliler için ayrı destek eğitim odası dersliklerinin olmaması da öğretmenler tarafından bu eğitimin eksik bir yanı olarak görülmüştür. Ayrıca okullarda bu eğitimde kullanılabilecek materyal eksikliği ya da yokluğu da bu eğitimde yaşanan zorluklardan biridir. Bu güçlüklerin giderilmesi ve daha kaliteli bir eğitim verilebilmesi için; öğretmenler üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili hizmet içi eğitimlere alınabilir, destek eğitim odaları üstün yetenekliler için özel donanımlı hale getirilebilir, daha fazla kaynak ve ortak bir öğretim programı geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Destek eğitim odası, Sınıf öğretmeni, Üstün yetenekli öğrenci

¹Betül Aydın, Düzce Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretimi Yüksek Lisans Öğrencisi, betulaydin37@gmail.com

²Hayriye Merve Eriş Hasırcı, Düzce Üniversitesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Bölümü, merveeris@duzce.edu.tr

³Duygu Arabacı, Düzce Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, duyguarabaci@duzce.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK

Osman Yağbasanlar¹, Mustafa Baloğlu²

Psikolojik sağlamlık; güçlükler karşısında olumlu sonuçlar elde etmeyi sağlayan süreç, özellik ya da çıktı; yüksek riskli olarak değerlendirilen durumlarda olumlu sonuçlar elde edebilme ve sosyal yeterliği sürdürebilme, travmatik etkilerden kurtulabilme olarak tanımlanmaktadır. Özel yetenekli birey; yaşlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi duyduğu alanlarda bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey olarak tanımlanmaktadır. Bu araştırma, özel yetenekli öğrencilerin cinsiyete, yetenek alanlarına, sınıf düzeylerine göre psikolojik sağlamlıklarını incelemek amacıyla betimsel tarama şeklinde yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, ulaşılabilir örnekleme yoluyla elde edilerek, BİLSEM’lerde öğrenim gören 10-15 yaş aralığındaki 282 kız ve 164 erkek öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın bağımlı değişkeni olan psikolojik sağlamlığı ölçmek için Ergen Psikolojik Sağlamlık Ölçeği, cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, yetenek alanı, yeteneğine yönelik tutumu gibi değişkenlerin belirlenmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde öğrencilerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin, cinsiyete, göre değişip değişmediğini test etmek amacıyla ilişkisiz örneklemler için t-testi, sınıf düzeyine, yetenek alanına göre değişip değişmediğini belirlemek için Tek Yönlü Varyans Analizi (One-Way ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan t testi sonucunda özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlığında cinsiyete göre farklılaşma bulunmamıştır. Ayrıca, araştırma grubunda yapılan ANOVA sonucunda psikolojik sağlamlığın 7. sınıf ve 8. sınıf öğrencileri ile 5. ve 6. Sınıf öğrencileri arasında anlamlı derecede farklılaştığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yetenek alanına göre yapılan ANOVA sonuçlarına göre bir farklılaşmanın olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bulgular, ilgili araştırmalarla tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: *Özel yetenek, Psikolojik sağlamlık, Özel yetenekli öğrencilerin psikolojik sağlamlığı, Betimsel tarama.*

---

¹Osman Yağbasanlar, MEB Özel Yeteneklilerin Geliştirilmesi Daire Başkanlığı, yagbasanlarosman@gmail.com

² Prof. Dr. Mustafa Baloğlu, Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, baloglu@hotmail.com

FEN BİLİMLERİNDE ÖZEL YETENEKLİLİK BECERİLERİNİN ÖĞRETMENLERCE FARKINDALIĞININ ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ahmet Kurnaz¹, Naziye Koçlar², Cemile Ceyda Korkmaz³

Zekânın çok boyutlu bir yapıya sahip olması zekânın tanımlanması, ölçülmesi ve sınıflandırılması gibi konularda geçmişten bu yana tartışmalara sebep olmuştur. Zekânın farklı boyutlarına vurgu yapsalar da zekâ kuramları incelendiğinde, zekânın kalıtsal boyutunun yanında çevresel faktörler ve deneyimlerle şekillenen bir boyutu olduğu görülür. Bu çevresel faktörler üstün yeteneğin ortaya çıkmasında katalizör görevi görmektedir. Öğretmenlerin üstün yeteneği tanıyabilme, anlayabilme, üstün zekâlı öğrenciyi belirleme ve aday gösterme, uygun eğitsel yaklaşım, yöntem ve teknikleri uygulayabilme becerileri önem taşımaktadır. Bu çalışmada öğretmenlerin özel yetenekli öğrenci özelliklerinin farkında olma durumlarının incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma nitel araştırma türlerinden tarama modeli kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcıları tipik gelişim gösteren ve özel yetenekli öğrencilerle çalışan 30'ar Fen Bilimleri öğretmeninden oluşan 60 kişilik öğretmen grubudur. Araştırmada veri toplama aracı olarak yazılı görüş alma formu kullanılmıştır. Öğretmenlere "Fen bilimleri alanında özel yetenekli öğrencilerin özellikleri nelerdir?" sorusu yazılı olarak sorulmuştur. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Öğretmenlerin görüşleri, alt temalar olan bilimsel süreç becerileri, mühendislik ve tasarım becerileri, yaşam becerileri, üst düzey düşünme becerileri, iletişim ve empati becerisi, duyuşsal beceriler, öğrenme becerileri kişisel beceriler, zihinsel beceriler, okuma anlama ve diğer beceriler boyutları açısından incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre üst düzey düşünme becerilerinden analiz, sentez ve değerlendirme boyutundaki alt temaların tümü ile deney yapma, yaratıcılık, yüksek hayal gücü, ilgi duyduğu alanda derinlemesine bilgi sahibi olma, kararlı olma becerileri özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler tarafından daha çok fark edilmiştir. Zihinsel beceriler temasında yer alan tüm beceriler ile mantıksal düşünme, iletişim becerisi, hızlı okuma ve dinleme becerileri sadece tipik gelişim gösteren öğrencilerle çalışan öğretmenler tarafından fark edilirken pratiklik, farklı bakış açısına sahip olma, öngörülü düşünme, çıkarım, yorum yapma, ayrıntılı düşünme, farklı ilgi alanlarına sahip olma, hızlı öğrenme ve kavrama becerileri yine bu öğretmenler tarafından diğer maddelere göre daha çok fark edilmiştir. Sentez becerisi üst düzey düşünme becerileri temasında tipik gelişim gösteren öğrencilerle çalışan öğretmenler tarafından fark edilen tek madde olmuştur. Araştırma, deney ve gözlem yapma becerisi ile merak ve sorgulama özellikleri her iki öğretmen grubu tarafından en çok fark edilen maddeler olmuştur. Yaşam becerileri temasında yer alan iş birliği yapabilme ve girişimcilik becerileri sadece özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler tarafından fark edilmiştir. Özel yetenekliliğin özellikleri olan üst düzey düşünme becerileri olan analiz, değerlendirme, karar verebilme, eleştirel düşünme becerileri ile bilişsel esneklik ve dikkat gibi beceriler tipik gelişim gösteren öğrencilerle çalışan öğretmenler tarafından fark edilmemiştir. Benzer şekilde zihinsel beceriler temasında yer alan somutlaştırma, yaşitlarından ileri olma, soyut düşünme, çoklu zekâyâ sahip olma ve yüksek bellek kapasitesi gibi beceriler özel yetenekli öğrencilerle çalışan öğretmenler tarafından fark edilmemiştir. Araştırma sonuçlarından hareketle öğretmenlerin Fen Bilimleri alanında özel yetenekliliğe ilişkin bilgilerinin artırılması gerektiği düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının özel yetenekli öğrencilerin fark edilmesi, tanımlanması ve eğitimlerinin desteklenmesi konularında faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yeteneklilik, Fen bilimlerinde özel yeteneklilik, Özel yetenekliler öğretmenleri, Fen bilimleri öğretmenleri.

¹ Doç. Dr. Ahmet Kurnaz, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, ahkurnaz@hotmail.com

² Naziye Koçlar, Millî Eğitim Bakanlığı, koclarnaziye@gmail.com

³ Cemile Ceyda Korkmaz, Millî Eğitim Bakanlığı, ccydckrmz@gmail.com

MEYDAN OKUYAN İKLİM ELÇİLERİ ADLI ETWINNING PROJESİNİN BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN İKLİM OKURYAZARLIKLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Suzan Genç Çoruh¹, Asiye Güneş², İnci Taslı³, Alya Çoruh⁴, Ekin Ceren Ağbaba⁵, Işık Deniz Ergül⁶, Defne Su Demirtaş⁷, İlke Dönmez⁸, Elif Artuç⁹, Defne Burnaz¹⁰

İklim değışikliği, sınır tanımayan ve tüm ülkeleri etkileyen niteliğiyle günümüzün en önemli küresel sorunları arasında başı çekmektedir. Çünkü iklim kırılganlığının her geçen gün artması ve iklimin sürdürülebilirlik noktasını zedeleyecek insan davranışlarının bu kırılganlık üzerindeki yavaş değışimi, küresel bir sonuçla karşılaşmamıza neden olmaktadır.

Bu çalışmanın temel amacı, iklim krizi konusunda öğrencilerin iklim değışikliğinin temel bileşenlerini ve bu karmaşık sistemin unsurlarını tanımaları ve bu konuda problem çözme ve bireysel sorumluluk alma becerilerini geliştirmek üzere yürütölen Meydan Okuyan İklim elçileri adlı 5 ay süren bir e-Twinning proje çalışması yoluyla öğrencilerin iklim okuryazarlıklarını incelemek ve projeye katılan öğretmen ve velilerin görüşlerini araştırmaktır.

Araştırmanın odağını oluşturan projenin uygulanması, 2022-2023 öğretim yılının Aralık ve Nisan aylarında toplamda 20 hafta olarak Antalya, Edirne, Ankara, Zonguldak illerinde bulunan Bilsem öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma karma yöntem araştırması olarak tasarlanmıştır. Bu yöntem nicel ve nitel verilerin toplanmasını ve bu iki veri türünün bütünleştirilmesini içermektedir. Araştırmanın ilk bölümü nicel araştırma türlerinden ilişkiisel tarama deseninde tasarlanarak, araştırmada öğrencilerin iklim okuryazarlığı düzeylerini yordayabilecek değışkenler ele alınmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin iklim kavramı hakkındaki bilgi düzeyleri, iklimsel farkındalık ve iklimsel bilinç düzeyleri incelenmiştir. Kesitsel tipte olan araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim döneminde bu projede yer alan ortaokul ve lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırma grubu 47 kız ve 25'i erkek öğrenci olmak üzere toplamda 72 gönüllü katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılar hakkında kişisel bilgi edinmek için kişisel bilgi formu, iklim okuryazarlık düzeylerini ölçmek için "İklim okuryazarlığı" ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın uygulanması noktasında gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın ikinci yani nitel bölümünde ise projeyi yürüten öğretmen ve velilerin görüşleri açık uçlu sorular yöneltilerek incelenmiştir. Araştırma bulgularının çözümlenmesi sonucunda, proje başında ve sonunda öğrencilere iklim okuryazarlıklarını ölçmek amacıyla uygulanan ölçek puanları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Projeye danışmanlık eden öğretmen ve veli görüşleri incelendiğinde; öğretmen ve veliler iklim krizi konusunda öğrencilerin farkındalıklarının ve sorumluluk duygularının olumlu anlamda değıştiğini ifade etmektedirler. Öğrencilerin doğada ve yakın çevrede meydana gelen olaylara ilişkin ilgi ve merak duyma duygularının arttığını ve iklim değışikliğinin oluşturduğu sorunların önlenmesine ve azaltılmasına yönelik sorumluluk almaya başladıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmanın nitel kısmından elde edilen bulguların nicel bulguları destekler nitelikte olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İklim, İklim değışikliği, İklim okuryazarlığı.

¹ Suzan Genç Çoruh, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, suzannalya@gmail.com

² Asiye Güneş, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, asiye.gunes.0653@gmail.com

³ İnci Taslı, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, tasliinci7@gmail.com

⁴ Alya Çoruh, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, alya.coruh72@gmail.com

⁵ Ekin Ceren Ağbaba, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, ecagbaba@gmail.com

⁶ Işık Deniz Ergül, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, deniziergul@gmail.com

⁷ Defne Su Demirtaş, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, sudefnedemirtas@gmail.com

⁸ İlke Dönmez, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, ilkedonmez00@gmail.com

⁹ Elif Artuç, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, artelif7781@gmail.com

¹⁰ Defne Burnaz, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, 81dfn23brnz@gmail.com

GEOGEBRA DESTEKLİ FARKLIlaştırILMIŞ MATEMATİK ETKİNLİKLERİNİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN YARATICILIK BECERİLERİNE ETKİSİ

Feyza Nur Aylanç¹, Zehra Acar², Gamze İnci³

Bu araştırmanın temel amacı, teknoloji destekli farklılaştırılmış matematik konularının özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık becerilerinin üzerindeki etkisinin araştırılmasıdır. Bu amaç çerçevesinde özel yetenekli öğrencilerin önemli özelliklerinden birisi olan yaratıcılık becerilerinin geliştirilmesi için 5 farklı oturumdan oluşan teknoloji destekli farklılaştırılmış matematik programı geliştirilmiştir. Araştırmada deneme öncesi (pre-experimental) desenlerden “tek gruplu ön-test – son-test modeli deneysel desen kullanılmıştır. Kütahya ilinden seçilen 15 özel yetenekli ilköğretim ikinci kademe öğrencisi çalışma grubu olarak belirlenmiştir. Araştırmada özel yetenekli öğrencilerin ön test son test uygulamalarında şekilsel yaratıcılık becerilerinin ölçümü için “Şekilsel Torrance Yaratıcı Düşünce Testi” kullanılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin demografik özelliklerinin tespiti için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucundan elde edilen bulgulara göre; farklılaştırılmış GeoGebra etkinliklerinin özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık becerilerine olumlu yönde bir katkı sağladığı görülmüştür... Uygulanan ön test ve son testler arasındaki özellikle akıcılık-orişinallik-esneklik puanları anlamlı bir fark vardır. Bu bulgular ışığında GeoGebra Aletini kullanımının öğretiminin matematik öğretim programına eklenmesi, Ve Bilim ve Sanat Merkezlerinde GeoGebra aletini aktif olarak kullanılarak, özel yetenekli öğrencilerin yaratıcılık becerilerini arttıracak etkinliklerin hazırlanması önerilebilir. *Çalışmamız TÜBİTAK 2209-A Projesi olup 2021-2022 eğitim döneminde TÜBİTAK tarafından desteklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Farklılaştırma, Geogebra, Üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler.

---

¹ Feyza Nur Aylanç, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, feyzanu35@gmail.com

²

³

GELECEĞİN OKULU: YENİLİKÇİ ÖĞRENME YÖNTEMLERİ VE SINIF TASARIMI

Anıl Vurkan YILMAZ¹

Eğitim sistemi, farklı öğrenci ihtiyaçlarını karşılamak için çeşitli yöntemler ve stratejiler gerektirir. Bu bağlamda, üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin özel bir dikkate ihtiyaçları vardır. Bu öğrenciler, sıradan müfredatla sıkılmış veya uygun şekilde desteklenmedikleri takdirde potansiyellerini tam olarak gerçekleştiremeyebilirler. Bu nedenle, "Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Destekleyici Okul ve Sınıf Ortamları" oluşturmak eğitim sisteminin önemli bir görevidir. Bu özel öğrenci grubuna destek sağlamak için, eğitimcilerin ve okul yöneticilerinin birkaç önemli stratejiyi benimsemesi gerekmektedir. İlk olarak, bu öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını anlamak için uygun değerlendirmeler ve tanılamalar yapılmalıdır. Bu sayede, öğretmenler öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini daha iyi anlayabilir ve öğretim stratejilerini buna göre uyarlayabilirler. İkinci olarak, esnek öğretim yöntemleri ve zenginleştirilmiş müfredatlar kullanılmalıdır. Üstün zekalı öğrenciler, ilgi alanlarına ve yeteneklerine uygun zorlayıcı görevlere ihtiyaç duyarlar. Bu tür görevler, öğrencilerin motivasyonlarını ve öğrenme isteklerini artırabilir. Üçüncü olarak, öğretmenler ve okul yöneticileri, bu öğrencilere duygusal ve sosyal destek sağlamalıdır. Üstün zekalı öğrenciler, yaşlılarıyla ilişkiler kurmak ve sosyal beceriler geliştirmek konusunda bazen zorluk yaşayabilirler. Bu nedenle, öğrencilerin duygusal ihtiyaçlarına özel bir dikkat gösterilmelidir. "Future Classroom Lab" (Geleceğin Sınıfı Laboratuvarı), öğrenme ve öğretim süreçlerini dönüştürmek ve yenilikçi eğitim yöntemlerini teşvik etmek amacıyla tasarlanmış bir inovasyon merkezi olarak kullanılan bir kavramdır. Bu tür bir laboratuvarla teknoloji ile eğitim, öğrenci merkezli öğrenme, dijital yaratıcılık, işbirliği ve takım çalışması, öğretmen gelişimi, eğitim teknolojileri denemeleri, sınıf tasarımı ve mobilya düzenlemesi gibi çalışmalar yapılabilir. Böylece Future Classroom Lab, öğretmenlere eğitimde teknolojiyi nasıl etkili bir şekilde kullanabileceklerini öğrenme fırsatları sunabilir. Öğretmenler, öğrenciye odaklı dijital öğrenme materyali geliştirmek için atölye çalışmalarına katılabilirler. Laboratuvar, proje tabanlı öğrenme yöntemlerini destekleyebilir. Öğretmenler ve öğrenciler, gerçek dünya sorunlarına yönelik projeler geliştirip uygulayarak eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirebilirler. Future Classroom Lab, öğrencilere dijital yaratıcılık becerilerini geliştirmek için atölyeler ve eğitimler sunabilir. Öğrenciler, multimedya içerikler oluşturabilir, dijital hikaye anlatımı deneyimleri yaşayabilir ve daha fazlasını yapabilirler. Laboratuvar, öğrencilerin işbirliği, iletişim ve takım çalışması becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Öğrenciler, grup projeleri üzerinde çalışabilir ve işbirliği ile çeşitli problemleri çözebilirler. Future Classroom Lab, öğretmenlere yenilikçi eğitim yöntemleri ve en iyi uygulamalar konusunda profesyonel gelişim fırsatları sunabilir. Öğretmenler, pedagojik yaklaşımlarını güçlendirebilirler. Yeni eğitim teknolojilerinin ve araçlarının tanıtılması ve test edilmesi için bir platform olarak kullanılabilir. Öğretmenler, bu teknolojileri sınıflarında nasıl etkili bir şekilde kullanacaklarını öğrenebilirler. Geleceğin Sınıfı Laboratuvarı, sınıf düzenlemesi, mobilya tasarımı ve sınıfın fiziksel yapısının öğrenme deneyimlerini nasıl etkilediğini incelemek için kullanılabilir. Bu örnekler, Future Classroom Lab veya benzeri inovasyon merkezlerinin eğitimdeki yenilikçi yaklaşımları desteklemek için nasıl kullanılabileceğini göstermektedir. Bu tür laboratuvarlar, öğrencilerin ve öğretmenlerin öğrenme deneyimlerini zenginleştirmek ve geleceğin eğitim ihtiyaçlarına uygun olarak gelişmek için önemli bir rol oynayabilirler. Sonuç olarak, "Üstün Zekalı ve Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Destekleyici Okul ve Sınıf Ortamları" oluşturmak, eğitim sistemimizin her öğrenciye adaletli ve eşit bir eğitim sunma taahhüdünün bir parçasıdır. Bu özel öğrencilerin potansiyellerini gerçekleştirmelerine yardımcı olmak, toplumun daha geniş yararına olacaktır. Bu nedenle, eğitimciler ve okul yöneticileri, bu konuda sürekli olarak çalışmalı ve iyileştirmeler yapmalıdır.

Anahtar kelimeler: Üstün zekalı, Destekleyici ortamlar, Okul desteği, Üstün yetenekli öğrenciler, Zenginleştirilmiş eğitim ortamları.

---

¹ Anıl Vurkan Yılmaz, Kağıthane Bilim ve Sanat Merkezi, a.vurkanyilmaz.r@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE ÇEVİRİM İÇİ ORTAMLARA YÖNELİK ARAŞTIRMALARIN İNCELENMESİ

Nursen Yılmaz¹, Ayşegül Celep Havuz², Mehmet Kara³, Naciye Somuncu Demir⁴

Bu araştırmanın amacı, üstün yeteneklilerin eğitiminde çevrim içi ortamlara ilişkin araştırma eğilimlerini ve konularını incelemektir. Bu amaca yönelik bir alanyazın incelemesi yapılmıştır. Araştırma kapsamında Web of Science veritabanında ilgili anahtar kelimelerle arama yapılmıştır. Arama sırasında doküman türü için dergi makaleleri, Web of Science kategorisi için “eğitim & eğitim araştırmaları”, “eğitim, bilimsel disiplinler”, “Eğitim, Özel” ve “psikoloji, eğitim” filtrelemeleri yapılmıştır. Endekslerle ilgili bir filtreleme yapılmamış ve Social Sciences Citation Index, Science Citation Index-Expanded, Arts & Humanities Citation Index, ve Emerging Sources Citation Index’de yer alan bütün dergi makaleleri çalışmaya dahil edilmiştir. Tekrar eden kayıtlar çıkarıldıktan sonra belirlenen dahil etme ve çıkarma kriterlerine göre ulaşılan 19 dergi makalesi analize dahil edilmiştir. Makalelerin yıllara göre dağılımları, araştırma modellerine göre dağılımları ve katılımcılarına göre dağılımlarını incelemek için betimsel analiz yapılmış ve bulgular tablo şeklinde sunulmuştur. Makalelerde raporlanan çalışmaların araştırma konularını belirlemeye yönelik içerik analizi yapılmıştır. Makalelerin konularına yönelik elde edilen nitel bulgular tablo şeklinde sunulmuş ve ilgili çalışmalardan örneklerle açıklanmıştır. İlgili veritabanında arama, filtreleme, dahil etme ve çıkarma kriterlerine göre makalelerin uygunluğunun değerlendirilmesi ve analizleri en az iki araştırmacı tarafından bağımsız şekilde yapılmıştır. Elde edilen bulgular, hem üstün yeteneklilerin eğitiminde çevrim içi ortamlara yönelik araştırma eğilimlerini ortaya koymuş hem de bu alanda yapılacak gelecek araştırmalara yönelik öneriler sunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekliler, Çevrim içi ortamlar, Alanyazın incelemesi*

---

¹Nursen Yılmaz, Amasya Şehit Ferhat Üneli Bilim ve Sanat Merkezi, Matematik Öğretmeni, nyilmazmat@gmail.com

²Ayşegül Celep Havuz, Amasya Şehit Ferhat Üneli Bilim ve Sanat Merkezi, Fen Bilgisi Öğretmeni, aysegulcelep05@gmail.com

³Mehmet Kara, Amasya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, m.kara@live.com

⁴Naciye Somuncu Demir, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, ncsomuncu@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ZORBALIĞA YÖNELİK TUTUMLARI VE ZORBALIĞA NEDEN OLABİLECEK FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ: BİR KARMA YÖNTEM ÇALIŞMASI

Ayşe Gül AKSU¹, Güliz KAYMAKCI²

Bu araştırmanın amacı; Bilim ve Sanat Merkezleri'nde (BİLSEM), öğrenim görmekte olan özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin zorbalığa yönelik tutumlarını belirlemek, bu tutumları cinsiyete, sınıf düzeyine, aile türüne, bilgisayar oyunu oynama süresine, yılsonu karne ortalamasına ve günlük uyku süresine göre belirleyerek, öğrencilerin zorbalık nedenleri konusunda görüşlerini tespit etmektir. Bu çalışmada karma araştırma yöntemlerinden yakınsayan paralel desen kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenen bu çalışmanın örneklemini 2023-2024 eğitim öğretim yılı birinci döneminde Türkiye'nin farklı illerindeki BİLSEM'lerde öğrenim görmekte olan özel yetenekli 74 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Ayrıca nitel veriler ise nicel verilerin toplandığı örneklem grubu içerisinde gönüllü katılım sağlayan 11 özel yetenekli ortaokul öğrencisinden elde edilmiştir. Nicel verilerin toplanmasında "Kişisel Bilgi Formu" ve "Zorbalığa Yönelik Tutumları Ölçeği" kullanılmış olup nitel veriler ise "Zorbalığa Yönelik Açık Uçlu Soru Formu" ile elde edilmiştir. Araştırmanın nicel verileri SPSS 20 İstatistik Paket Programı kullanılarak analiz edilmiş olup verilerin analizinde frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistiksel analizlerinin yanı sıra "Bağımsız gruplar t-testi" ve "ANOVA" kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nitel verilerin analizinde ise üç uzman görüşü alınarak öğrenci görüşlerinden elde edilen tema ve kodlara son şekli verilmiştir. Araştırma sonucunda özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin zorbalığa yönelik tutum düzeyinin düşük olduğu zorbalık tutumlarının cinsiyete, sınıf düzeyine, aile türüne, haftalık bilgisayar oynama süresine ve bir önceki yılın karne genel not ortalamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık oluşturmadığı, fakat günlük uyku süresine göre anlamlı fark yarattığı tespit edilmiştir. Araştırmanın nitel boyutunda ise erkek öğrencilerin zorbalığa daha yatkın oldukları, BİLSEM'lerde bu zorbalığı önlemeye yönelik öğrencilere eğitimler verilebileceği, özel yetenekli olmalarından kaynaklı olarak kendilerinde zaman zaman zorbalık yapma eğilimi olabileceğine yönelik görüşler alınmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda öğrencilerin zorbalığa yönelik tutumlarını daha da düşürücü, iletişim ve empati becerilerini artırıcı eğitimler verilmesi ayrıca uyku süresinin zorbalığa etkisi göz önüne alınarak uyku düzenleyici müdahalelerin gerçekleştirilmesi önerilebilir ancak bu çalışma sonuçlarının farklı araştırmacılar tarafından daha büyük örneklem ve daha farklı ölçme araçları ile irdelenmesi tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, Karma çalışma, Özel Yetenekliler, Akran zorbalığı

---

¹Ayşe Gül Aksu, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Özel Eğitim Bölümü, ayseglaksu15@gmail.com

²Dr. Öğr. Üyesi Güliz Kaymakçı, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, gulizkaymakci@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN RUTİN OLMAYAN PROBLEMLERİ ÇÖZMEDE KULLANDIKLARI BİLİŞSEL DAVRANIŞLAR

Bilal AÇIKGÖZ¹, Kenan DEMİR²

Bu araştırmada özel yetenekli öğrencilerin rutin olmayan (sıra dışı) problemleri çözme sürecinde gösterdikleri bilişsel davranışlar belirlenmiştir. Çalışma Bilim Sanat Merkezi'ne devam eden ve amaçlı olarak seçilen 3 gönüllü öğrenciyle yürütülmüştür. Nitel araştırma desenlerinden açılımcı durum deseni kullanıldığı çalışmada “klinik görüşme”, “bireysel görüşme” ve “gözlem” yoluyla nitel veriler elde edilmiştir. Öğrenciler uzman görüşlerine göre hazırlanan 3 rutin olmayan problemi klinik görüşme kapsamında “sesletim” yoluyla çözmüştür. Problem çözme süreci öğrencilerden izin alınarak iki farklı kamerayla kayıt altına alınmış, bu süreç boyunca araştırmacı yaptığı gözlemlerini kayıt etmiş ve öğrencilerle bireysel görüşme yapmıştır.

Veri toplama araçlarıyla elde edilen nitel veriler içerik analiziyle incelenmiş ve anahtar kullılarak sesletimlerin frekans ve yüzdeleri belirlenmiştir. Üç farklı yolla toplanan verilerin analizi ile problemi okuma, problemi kendi cümleleriyle ifade etme, problemi dönüştürme, tahminde bulunma ve hesaplama yapma davranışlarına ilişkin temalar ortaya çıkmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin okuma bilişsel davranışını diğer davranışlara göre daha az kullandıkları, problemi kendi cümleleriyle kolayca ifade ettikleri, dönüştürme davranışını hızlı bir şekilde yaptıkları ve daha fazla matematiksel ifade kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin planlama ve tahmin etme davranışlarını yüksek oranda gösterdikleri, hesaplama konusunda başarılı oldukları belirlenmiştir.

Öğrencilerin rutin olmayan problem çözme ve sesletim sürecini zorlayıcı bulmalarına rağmen rutin problemlere göre daha heyecanlı, ilgi çekici bulduklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: *Özel yetenek, Problem çözme, Rutin olmayan problem, Sesletim, Klinik görüşme*

---

¹ Bilal Açıkgöz, Dinar Bilim ve Sanat Merkezi, bilalacikgoz.mat@gmail.com

² Kenan Demir, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, kenandemirkfe@gmail.com

BİLİM SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN DEVAMSIZLIK NEDENLERİ

Derya İNCİALAN¹

Üstün yetenek, insanların çok azında bulunan ender bir özelliktir. Toplumların gelişmesinde önemli rol oynayan üstün yetenekli bireyler için ülkeler birçok farklı eğitim sistemleri geliştirmişlerdir. Ülkemizde ise üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)'lerinin yeri ve önemi büyüktür. Devamsızlık, örgün eğitim öğrencilerinin okul veya kuruma devam etmelerindeki özürsüz kesinti veya durma olarak tanımlanabilir. Bu araştırmanın amacı üstün yetenekli tanısı alarak BİLSEM'e kayıt olmaya hak kazanmış olan öğrencilerin BİLSEM'e devamsızlık yapma nedenlerini araştırıp tespit etmek ve bu bağlamda önlemler alınabilmesi için ilham olmaktır. Araştırmanın yöntemi, betimsel tarama modelinde nicel çalışmadır. Bu çalışmada 2021-2022 eğitim yılı 2. Döneminde Denizli ili Merkezefendi ilçesinde bulunan Ülker Yörükoğlu BİLSEM'e devam eden öğrencilerin devamsızlık nedenlerine ilişkin algıları ve bu algılarının farklı değişkenlere göre belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda 278 öğrenciye ulaşılarak "Devamsızlık nedenleri anketi" isimli ölçek kullanılarak veriler toplanmıştır. Uygulanan ankete ait veriler, SPSS ve Jamovi istatistik programlarına kodlanarak aktarılmış ve analiz edilmiştir. Buna göre, BİLSEM öğrencilerinin devamsızlık nedenine ilişkin gerekçe olarak en yüksek "Hasta olduğum zaman" yanıtı olmuştur. Bunu "Ertesi günün sınavlarına çalışmak için" izlerken en düşük ortalama ise "Okul binası (rampa, asansör vb) fiziksel durumuma uygun olmadığı için" maddesi olmuştur. Öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin kabul edilebilir ve zorunlu hallerde başvurulmuş bir durum olduğu görülmüştür. BİLSEM öğrencilerinin devamsızlık gerekçelerine ilişkin en fazla ölçeğin "çevre boyutu" kapsamında olmuştur. Bunu "kişisel nedenler boyutu" izlemiştir. En düşük ortalama ise "arkadaş çevresi boyutu"nda gerçekleşmiştir. BİLSEM öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ve alt boyutlarına yönelik gerekçeleri cinsiyetlerine göre akademik kaygı ve arkadaş çevresi alt boyutlarında farklılık göstermez iken; okul ve yönetim, öğretmen, çevre, kişisel nedenler ve genel olarak kızlar lehine anlamlı farklılık göstermiştir. BİLSEM öğrencilerinin kademelerine göre devamsızlık gerekçeleri ve ölçek alt boyutlarından okul ve yönetim, öğretmen, çevre, akademik kaygı, kişisel nedenler boyutlarıyla anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. BİLSEM öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ve alt boyutlarına yönelik algılarının BİLSEM'e gelme süresine göre öğretmen, akademik kaygı, kişisel nedenler, arkadaş çevresinde ve ölçek genelinde 4 ve 5 yıl ve üzeri süredir gelenler lehine farklılık gösterdiği saptanmıştır. BİLSEM lehine farklılık görülürken baba eğitim düzeylerine göre okul ve yönetim ve öğretmen boyutlarında farklılık göstermekte ve babası lise mezunu olanlar lehine yüksektir. BİLSEM öğrencilerinin devamsızlık nedenleri ve alt boyutlarına yönelik algıları uygulanan programa göre bütün boyutlarda ve genel olarak ÖYG 1 programı uygulanan öğrenciler lehine farklılık göstermiştir. Sonuç olarak öğrencilerin devamsızlık nedenlerinin keyfi olmayıp kabul edilebilir ve zorunlu hallerde başvurulmuş bir durum olduğu görülmüştür. Anne baba eğitim düzeylerinin öğrenci devamsızlıkları algılarını etkilediği sonucundan yola çıkarak, devamsızlıkla ilgili aile tutumlarının okula devamı artırıcı şekilde düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.

Anahtar Sözcükler: Özel yetenekliler, Zekâ, BİLSEM, Devamsızlık, Öğrenci.

---

¹ Derya İncialan, Ülker Yörükoğlu Bilim ve Sanat Merkezi, deryaiii2104@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BAZI DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE PSİKO-SOSYAL ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ (Samsun İli Örneği)

Özkan ÖZCAN¹, Eray KURTOĞLU²

Bu araştırmanın temel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından *genel yetenek alanında* üstün yetenekli olarak tanılanmış ve Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam etmekte olan ortaokul öğrencilerinin bazı demografik değişkenlere göre psiko-sosyal özelliklerinin incelenmesidir.

Çalışma grubu, 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Samsun ilinde Bilim ve Sanat Merkezi'ne devam etmekte olan toplam 200 üstün yetenekli ortaokul öğrencisi (5-6-7-8.sınıf) ile oluşturulmuştur.

Katılımcı öğrenciler, "Üstün Yetenekli Ortaokul Öğrencileri İçin Psiko-Sosyal Özellikler Ölçeği" ile değerlendirilmişlerdir. Ölçek ile öğrenciler sosyal beceri, kendine güven, empati ve mükemmeliyetçilik olmak üzere 4 alt boyut ile ele alınmışlardır. Demografik bilgiler ise 8 madde ile ilgili öğrencilerden toplanmıştır. Bu değişkenler; cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü (devlet/kamu), ebeveyn eğitim düzeyi (anne/baba) ve algılanan sosyo-ekonomik düzey ile algılanan akademik başarı düzeyi olarak oluşturulmuştur.

Elde edilen verilerin ilgili literatür doğrultusunda yorumlanması devam etmektedir. Bu çalışmanın genel yetenek alanı yanı sıra resim ve müzik alanında da tanı almış üstün yetenekli öğrencileri de kapsayacak şekilde genişletilmesi; farklı bölgelerde de araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenek, Empati, Mükemmeliyetçilik, Sosyal Beceri, Kendine güven.*

---

¹ Özkan Özcan, Milli Eğitim Bakanlığı, Atakum Bilim ve Sanat Merkezi, ozkanozcan1986@gmail.com

² Eray Kurtoglu, Milli Eğitim Bakanlığı, Atakum Bilim ve Sanat Merkezi, kurtoglueray@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MİZAH TARZLARI İLE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Melike Şule Yıldız¹, Serap Emir²

Günlük yaşamda birçok kez meydana gelebilen mizah insan ilişkilerinde önemli yere sahiptir. Kişilerarası sorunları ve çatışmaları mizah yoluyla çözebilen bireyler daha tatmin edici ilişkiler kurabilmektedir. Bireylerin karşılaştıkları problemlere çözüm bulmasında mizahi bakış açıları etkili olabilmektedir. Mizah özel yetenekli çocukları tanımlarken sıklıkla kullanılan bir özelliktir. Bu çalışma, özel yetenekli öğrencilerin mizah tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmaya, Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim görmekte olan 11-14 yaşları arasındaki 108 özel yetenekli öğrenci katılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemiyle 54 kız ve 54 erkek özel yetenekli öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri “Çocuklar için Problem Çözme Envanteri” ve “Mizah Tarzları Ölçeği” aracılığıyla toplanmıştır. Cronbach Alpha katsayısı .80 olarak hesaplanan problem çözme envanteri, özdenetim, kaçınma, problem çözme becerisine güven olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Problem karşısında kendini yönetebilme “özdenetim”, problemle karşılaştığında çözüm yerine erteleme ve görmezden gelmeyi tercih etme “kaçınma”, problemi çözmeye kararlı davranma “problem çözme becerisine güven” boyutu olarak ifade edilmektedir. Cronbach Alpha katsayısı .73 olarak hesaplanan mizah tarzları ölçeği kendini yıkıcı, saldırgan, katılımcı ve kendini geliştirici olmak üzere dört boyuttan oluşmaktadır. Kendini geliştirici ve katılımcı mizah olumlu, kendini yıkıcı ve saldırgan mizah olumsuz mizah tarzı olarak isimlendirilmiştir. Bu çalışmada problem çözme ve mizah tarzları arasındaki ilişki belirlerken Pearson Korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Ayrıca normal dağılım gösteren cinsiyet değişkeninde bağımsız örneklem t testi ve normal dağılım göstermeyen sınıf düzeyi değişkeninde ise Kruskal Wallis H testi kullanılarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Araştırma sonucunda problem çözme becerisi ve kaçınma, özdenetim alt boyutları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiştir. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre problem çözme becerisi puanlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Kendini yıkıcı mizah tarzı cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre kendini yıkıcı mizah puanlarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Mizah tarzları sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermezken, problem çözme becerisi ve özdenetim sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiye yönelik analizde .01 anlamlılık değeri kullanılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin kendini yıkıcı mizah tarzları ile problem çözme becerisi ve özdenetim, kaçınma boyutları arasında negatif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Özel yetenekli öğrencilerin kendini yıkıcı mizah puanları arttıkça problem çözme becerisi, özdenetim ve kaçınma puanlarının orta düzeyde azaldığı söylenebilir. Özel yetenekli öğrencilerin saldırgan mizah tarzları ile kaçınma boyutu arasında negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin saldırgan mizah puanları arttıkça kaçınma puanlarının düşük düzeyde azaldığı söylenebilir. Özel yetenekli öğrencilerin kendini geliştirici mizah tarzları ile problem çözme becerisine güven arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin kendini geliştirici mizah puanlarının arttıkça problem çözme becerisine güven puanlarının da orta düzeyde arttığı söylenebilir. Özel yetenekli öğrencilerin kendini yıkıcı, saldırgan ve kendini geliştirici mizah tarzlarının problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğu söylenebilir. Bu çalışmadan hareketle, özel yetenekli öğrencilerin problem çözme becerisinin gelişimine yönelik programlarda mizah tarzlarına yer verilmesi, sosyal etkileşimlerini artıran doğal ortamların eğitim sürecine dahil edilmesi, farklı mizah tarzlarını uygulama fırsatı sağlayabileceği drama, rol yapma çalışmalarına fırsat verilmesi önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekli, Mizah tarzları, Problem çözme becerisi.

¹Melike Şule Yıldız, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Yetenekliler Eğitimi Doktora Programı, melikesule.yildiz@ogr.iuc.edu.tr

²Prof. Dr. Serap Emir, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, serap.emir@iuc.edu.tr

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLARIN EĞİTİMİNDE ÇOCUKLAR İÇİN FELSEFE UYGULAMASININ ELEŞTİREL VE SOYUT DÜŞÜNME BECERİLERİNE ETKİSİ

Yağmur KARAMAN¹, Gamze YÖNAL²

Bu araştırmanın amacı, Bilim ve Sanat Merkezlerinde eğitimlerine devam eden üstün zekâlı/yetenekli çocukların eleştirel ve soyut düşünebilme yeteneklerini geliştirebilme sürecinde ‘Çıtır Çıtır Felsefe- Doğa ve Kirlilik’ kitabının uyararı olarak kullanılması ile gerçekleştirilen felsefi soruşturmanın etkililiğine yönelik görüşleri ortaya koymaktır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi dikkate alınarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma grubu 2023-2024 eğitim öğretim yılında Ankara Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi’nde Bireysel Yetenekleri Fark Ettirme Programına (BYF) devam eden 10-11 yaş aralığında ikisi kız üçü erkek ve yine aynı şekilde 2023-2024 eğitim öğretim yılında Ankara Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi’nde Destek Eğitim Programına devam eden 10 yaşında bir kız öğrencidir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile iletilen ve ucu açık bırakılan 11 soru üzerinden yürütülen soruşturma sırasında kayda alınan çevrim içi görüşmelerin sonucunda ortaya çıkan verilerin analiz ve raporlanması yapılarak elde edilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre, üstün zekâlı/yetenekli çocukların yapılan felsefe soruşturmaları sayesinde soyut düşünme becerilerinin güçlendiği gözlenmiştir. Üstün zekâlı/yetenekli bu çocukların, Çocuklar için Felsefe uygulaması sırasında fikirlerini gerekçeli ve yer yer örnek gösterip kaynaklara dayanarak ilettikleri, soruşturma aşamasında birbirlerine karşı saygılı ve birbirlerinin sözlerini kesmeden dinledikleri tespit edilmiştir. Tüm bunların yanı sıra Çocuklar için Felsefe Uygulaması zekâ akranı olarak kabul edilen bu çocukların sayısal zekalarının yanında sözel zekalarının da etkili olduğu gerçeğinin anlaşılmasını sağlamıştır. Bu çocuklar, zekâ akranlarının yanında merak duygularının doğrultusunda, araştırma, soru sorma ve sonuca ulaşabilme ya da tekrar merak edebilme fırsatını bu çalışma ile ortaya koymuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar için felsefe, Bilim ve Sanat Merkezi, Üstün yetenek/zekâ/zekâ akranı, Soruşturma, uyararı, Merak.

---

¹Yağmur Karaman, Yasemin Karakaya Bilsem BYF öğrencisi, yagmurkaraman2012@gmail.com

²Gamze Yönel, Yasemin Karakaya Bilsem Sınıf öğretmeni, gamzeyonal@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ERGEN ÖĞRENCİLERİN ANİME İZLEME DAVRANIŞLARINA GÖRE YÜRÜTÜCÜ İŞLEV BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

Ebru Özbaş¹ , Marilena Z. Leana-Taşçılar²

Resmin ve bilgisayar teknolojilerinin birlikteliğiyle üretilen anime sanatı, yeni medya sanatları içerisinde yer almaktadır. En basit tanımıyla Japon çizgi romanı manganın hareketlendirilmiş hali olan animeler zamanla evrensel nitelik kazanmıştır. Manga ve anime özünde birer hikâye anlatım biçimidir.

Animeler, günümüz dünyasının hayallerini ve kâbuslarını yansıtmak için kullanılabilir en iyi araçlardır. Animelerin, izleyicilerini basit şekilde eğlendirirken onların farklı düşüncelerini ve harekete geçmelerini sağlayan kıskırtma özellikleri vardır. Animelerde zaman kavramı günlük hayatta sezebildiğimizden ötesindedir. Bu özellikleri sebebiyle animeler izleyicileri için sarsıcı ve yenilikçi bir deneyim oluşturmaktadır. Özellikle bu deneyimlerden etkilenen genç izleyiciler; anime filmlerini, video oyunlarını, manga dergilerini, anime ve manga bloklarını yakından takip etmektedirler. Anime ve mangaların yaygınlaşmasında hayranların özveriye kadar, farklı izleyici kitlelerine hitap eden, çeşitli türlerinin olması da etkilidir. Dram, korku, gizem, olağanüstü güçler, aksiyon, fantastik, bilim-kurgu, macera, tarih, spor, komedi, romantizm, psikoloji, müzik gibi pek çok anime türü bulunmaktadır.

Animelerin davranış, tutum, konuşma, moda ve öz kimlik üzerindeki etkileriyle ilgili çok sayıda araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmaların bir kısmında animelerin gençler üzerindeki olumlu etkilerinden söz edilirken, bir kısmında olumsuz etkilerinden söz edilmektedir. Gençlerdeki psikolojik baskıyı hafifletmesi, takım bilincini geliştirmesi, iş birliği ve iletişim becerilerini desteklemesi açısından animeler olumlu etkiye sahiptir. Diğer taraftan şiddet içeren içeriklerinden dolayı izleyicileri saldırgan tutum ve davranışlara teşvik ettiği için eleştirilen animeler de bulunmaktadır.

Son yıllarda ülkemizde manga okuma ve anime izleme davranışı yaygın hale gelmiştir. Hatta gençlerin manga ve animelerle ilgili hayran siteleri kurdukları, animelerin her hafta çıkan bölümlerini yayınladıkları, oyunlarında ise kendilerini anime karakterleriyle betimlemeye çalıştıkları, anime ve manga karakter temalı ürünleri satın aldıkları görülmektedir. Animelerde yer alan stereotipler sosyal durumlarda algıyı, hafızayı ve davranışları önemli ölçüde etkileyebilmektedir. Bu durumun tam tersi düşünüldüğünde; algı, hafıza ve davranış farklılıklarından ötürü bireylerin anime izlemeyi tercih etmesi henüz araştırılmamış bir konudur.

Animeler özel yetenekli ergen öğrenciler arasında da popülerdir. Özel yetenekli öğrenciler, hızlı öğrenebilen, kavrama gücü yüksek, geniş hayal gücüne ve yaratıcı düşünme becerilerine sahip, meseleler üzerinde düşünebilen, sorgulayan, bağımsız hareket edebilen ve ahlaki duyarlılıkları yüksek öğrencilerdir. Bu özellikleri özel yetenekli öğrencilerin animelere ilgi duymalarını sağlayabilmektedir.

---

¹ Öğr. Gör. Ebru Özbaş, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Özel Eğitim Bölümü, ebru.ozbas@ogr.iuc.edu.tr

² Doç. Dr. Marilena Leana Taşçılar, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, marilena.tascilar@medeniyet.edu.tr

Özel yetenekli öğrencilerin anime izleme davranışının kültürel bir etkiden mi yoksa bireysel farklılıklarının sonucundan mı kaynaklandığı henüz bilinmemektedir. Diğer taraftan özel yetenekli öğrencilerin anime izleme davranışlarının incelenmesinin, anlaşılmaları açısından önemli olabileceği düşünülmektedir. Anime izleme davranışı açısından özel yetenek öğrencilerin bilişsel süreçlerinde farklılıkların bulunup bulunmadığı bu araştırmanın konusudur. Yürütücü işlevler, düşünce, eylem ve duygu üzerine denetimi sağlayan bilişsel süreçlerdir. Yürütücü işlevleri kapsamında, öğrencilerin perseverasyon, kavramsallaştırma, öğrenmeyi öğrenme, dikkat ve planlama becerilerinin anime izleme ve izlememe durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediği değerlendirilmiştir.

Araştırmada, kolay ulaşılabilir örnekleme yoluyla veriler toplanmıştır. Bu kapsamda BİLSEM’de eğitim gören 27 erkek, 20 kız öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Anime Anketi, Wisconsin Kart Eşleme Testi, D2 Dikkat Testi ve İstanbul 5 Küp Planlama Kulesi Testi kullanılmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı bu araştırmada; verilerin normal dağılım göstermemesi üzerine, Mann Whitney U Testi ile analizler gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçlarına göre; planlama testinde anime izleyen öğrencilerin, dikkat salınımında ise anime izlemeyen öğrencilerin yüksek performans gösterdikleri tespit edilmiştir. Perseverasyon, kavramsallaştırma ve öğrenmeyi öğrenme becerileri açısından iki grup arasında anlamlı farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: *Özel Yetenekliler, Anime, Yürütücü Beceriler*

DESTEK EĞİTİM PROGRAMINA DEVAM EDEN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MERAKLARINA YÖNELİK NİTEL BİR ARAŞTIRMA EN ÇOK NEYİ MERAK EDERİM

Gülizar Işık¹

Geçmişten günümüze üstün yetenekli çocuklar ve bu çocukların eğitimi ülkelerin ilgisini çekmiştir. İleri düzeyde zihinsel kapasiteleri olan bu öğrencilerin nerede ve nasıl eğitilebilecekleri konusu gündemde olmuştur. Bu amaç doğrultusunda kurulan Bilim ve Sanat Merkezlerinde (BİLSEM) eğitim alan özel yetenekli öğrenciler bu merkezlerde farklılaştırılmış eğitim programlarıyla desteklenmektedirler. Öğrencilerin bu merkezlerde uyum eğitim programıyla başlayan eğitimleri destek eğitim programıyla devam etmektedir. Destek eğitim programında tüm disiplinlerle ilişkilendirilerek uygulanan eğitim programına katılmaları öğrencilerin farklı alanları deneyimlemeleri açısından ayrıca önem arz etmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin en belirgin özelliği sıra dışı meraklarıdır diyebiliriz. Merakla ilgili Türk geleneğinde “merak ilmin hocasıdır” denilmiştir. Özel yetenekli çocukların meraklarına yönelik çalışmaların bu noktada önemli olduğu düşünülmektedir. Özel yetenekli öğrenciler en çok neleri merak etmektedirler? Araştırma sorusuyla başlanılan araştırmamızın amacı özel yetenekli öğrencilerin meraklarını ve en çok neleri merak ettiklerini tespit edebilmektir. Bu çalışma temel nitel araştırma modelinde bir araştırmadır. Çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılında BİLSEM de destek eğitim dönemine devam eden 4. sınıf düzeyinde 67 özel yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Uygulama tarihlerinde derslere devam eden 31 kız, 36 erkek öğrenci ile uygulama yapılmıştır. Verilerin toplanması aşamasında Özel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından Felsefe alanı destek eğitim programı için oluşturulan etkinlikler içerisinden “Benim Merak Trenim” etkinlik görev formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi yapılmıştır. Oluşturulan formdaki öğrenci merakları belirli kavram ve temalar belirlenerek çözümlenmiştir. Araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlara genel olarak baktığımızda özel yetenekli öğrencilerin meraklarının epistemik meraktan oluştuğu görülmektedir. Meraklarını kavramsal boyutta ele aldığımızda ise farklı disiplinleri barındırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Kavram olarak en çok uzay, evren, bilim, din, tarih, sonsuzluk kavramlarına ulaşılmış, merakın yöneldiği alan açısından ise bilimsel, teknolojik, nedensellik, teolojik ve toplumsal alan şeklinde sınıflandırma yapılmıştır. Özel yetenekli öğrencilerin en çok neleri hangi boyutta merak ettiklerini bilmenin, öğrenme ortamlarının ve programlarının düzenlenebilmesi açısından bizlere önemli fırsatlar sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu alandaki araştırmaların artırılması gerektiğini söyleyebiliriz.

Anahtar Kelimeler: *Özel yetenekli öğrenci 1, Bilsem 2, Merak 3, Destek eğitim programı 4*

---

¹ Gülizar Işık, Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi, Felsefe, gulizarfelsefe@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ FEN VE TEKNOLOJİ ALANI YARDIMCI DERS MATERYALİ ETKİNLİKLERİNİN ALTERNATİF ÖLÇME DEĞERLENDİRME TEKNİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Hülya Sevim Kılınç¹, Gülsüm Gök²

Özel yetenekli öğrenciler kendi ihtiyaçlarına uygun bir öğretim programına ve eğitsel ortamlarının bu ihtiyaçlara göre yapılandırılmasına gereksinim duyarlar. Bir öğrenme materyali olarak ders kitapları, günümüzde tüm öğretim düzeylerinde önemini korumaktadır. Bilim ve Sanat Merkezlerinde kullanılan kitapta yer alan öğretim etkinlikleri; öğrencilerin yeni fikir üretmelerine, var olan fikirleri eleştirmelerine, kendi yeteneklerini fark etmelerine, bireylerarası farklılıkları ve benzerlikleri hoş karşılamalarına, öğrenme ürünlerini kendi tercihlerine göre seçebilmelerine, üst düzey düşünme ve 21. yy. becerilerini kazanabilmelerine olanak sağlayacak yapıda olmalıdır. Özel yetenekli öğrencilerin, potansiyellerini en üst düzeyde ortaya çıkarabilmelerini sağlamayı amaçlayan destek materyalleri üretilmesi oldukça önemlidir. Bilim Sanat Merkezlerinde kullanılan yardımcı ders materyallerinin ölçme ve değerlendirme kısmı da etkinliklerin bu amaca ne kadar ulaşabildiğinin değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir. Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri öğrencilerin bildikleri ve yapabildikleri hakkında ölçen kişiye fikir veren, öğretilen konu ile ilgili kazanımları ortaya koyan ve öğrencilerin süreç içerisindeki performanslarını değerlendiren geleneksel olmayan ölçme ve değerlendirme teknikleridir. 2022 yılında yayınlanan 419 sayfalık fen bilimleri yardımcı ders materyallerinde değerlendirmede süreç-ürün değerlendirme yaklaşımı benimsenmiş ve etkinliklerin odaklandığı kavram, ilke ve becerilerin gerçekleşme düzeylerini ölçmeyi hedefleyen alternatif değerlendirme teknikleri kullanılmıştır. Bu çalışma Bilim ve Sanat Merkezlerinde özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan fen bilimleri yardımcı ders kitaplarının alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ne düzeyde yer verildiği ve fen bilimleri ders etkinliklerinin hangi kısımlarında yer verildiğini belirlemek amacıyla yürütülmüştür. İncelenen ders kitabı destek eğitimi ve bireysel yetenekleri fark ettirme yetenekleri olarak iki kısımdan ve toplamda 37 etkinlikten oluşmaktadır. Çalışmada nitel araştırma yönteminde kullanılan yazılı doküman analiz tekniği kullanılmıştır. Destek eğitim programı etkinliklerinde yer alan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin betimsel analizi sonuçlarına göre frekansı en yüksek tekniğin açık uçlu soru tekniği (f=30) olduğu tespit edilmiştir. Diğer yüksek kullanılan teknikler ise anlam çözümlene tablosu (f=25), dereceli puanlama anahtarı rubrik (f=24) ve kontrol listesi (f=7) olarak belirlenmiştir. Bireysel yetenekleri fark ettirme eğitim programı etkinliklerinde yer alan alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri betimsel analizi sonuçlarına göre ise bu etkinliklerde frekansı en yüksek tekniğin açık uçlu soru tekniği (f=30) olduğu tespit edilmiştir. Diğerlerinin ise dereceli puanlama anahtarı rubrik (f=24), anlam çözümlene tablosu (f=17) ve kontrol listesi (f=5) olduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada ayrıca alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin her bir öğretim modülü içerisinde buldukları konum incelenmiştir. Bu analizde üç kategori oluşturulmuştur; etkinlik hazırlık süreci yani etkinlik öncesi, etkinlik içi yani süresince

---

¹Hülya Sevim Kılınç, Yenişehir Belediyesi Bilim Ve Sanat Merkezi, hulyaaksahin@gmail.com

² Gülsüm Gök, Mersin Üniversitesi, gulsumgok@mersin.edu.tr

ve etkinlik sonunda yer alması. Tekniklerin etkinlik öncesinde çok az sayıda (f=5) kullanıldığı belirlenmiştir. Destek eğitim modülünde yer alan etkinliklerde (f=34) ve bireysel yetenekleri fark ettirme programında yer alan etkinliklerde (f=39) tekniklere etkinlik sürecinde yer verildiği belirlenmiştir. Etkinlik sonunda yer alan tekniklerin sayıları ise destek eğitim modülünde yer alan etkinlikler için (f=63) ve bireysel yetenekleri fark ettirme programı etkinlikleri için (f=48) en yüksek olarak belirlenmiştir. Kitabın tamamı incelendiğinde modüllerde alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanım yeri açısından en çok etkinlik sonunda (f=111), sonra etkinlik içinde (f=73), en az ise etkinlik öncesi hazırlık sürecinde (f=5) olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen veriler doğrultusunda araştırmacılara ve eğitimcilere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Alternatif Ölçme ve Değerlendirme Teknikleri, Bilim ve Sanat Merkezi, Özel yetenekli Öğrenci, Doküman İncelemesi*

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMEN ÖZYETERLİKLERİ İLE ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNE İLİŞKİN ÖZYETERLİKLERİNİN

Emine Sürmeli Engin¹, Doç. Dr. Marilena Z. Leana Taşçılar²

Bu çalışma sınıf öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlikleri ile üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin öz yeterliklerinin karşılaştırılması amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini sınıf öğretmenleri, örneklemini ise İSTANBUL ilinde çeşitli özel ve devlet okullarında görev yapan gönüllü olarak araştırmaya katılan 402 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma nicel araştırma yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde 4 adet demografik değişkenlere ilişkin maddeler yer almaktadır. İkinci bölümde ise “Öğretmen Özyeterlik İnancı Ölçeği” yer almaktadır. Ölçek Çolak, Yorulmaz ve Altinkurt (2017) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, 27 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Üçüncü bölümde ise “Üstün Yetenekliler Eğitimine İlişkin Öz-Yeterlik Ölçeği” yer almaktadır. Tortop (2014) tarafından geliştirilen ölçekte 26 madde 6 boyut bulunmaktadır. Araştırma verilerinin analizi SPSS 29.0 programı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmen özyeterlik inancı ve üstün yetenekliler eğitimine ilişkin öz yeterlik inancı arasında tüm boyutlarında yaşa ve eğitim düzeyine ilişkin anlamlı ilişkilerin bulunduğu görülürken, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Yaşın artmasıyla öğretmen özyeterlik inancı ve üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin özyeterlik inancı düzeylerinin de arttığı görülmüştür. Yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip olan öğretmenlerin öğretmen öz yeterlikleri ve üstün yeteneklilerin eğitimine ilişkin öz yeterliklerinin lisans düzeyinde eğitime sahip olan sınıf öğretmenlerinden yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özyeterlik, Sınıf Öğretmeni, Üstün Yetenek, Eğitim

---

¹Emine Sürmeli Engin, Hisar Okulları, eminesurmeli13@gmail.com

²Doç. Dr. Marilena Leana Taşçılar, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, marilena.tascilar@medeniyet.edu.tr

YAPAY ZEKÂ VE ÜSTÜN YETENEKLİLİK: EĞİTİMCİLERİN BAKIŞ AÇILARI VE TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Metin Aydın¹, Tuğçe Turhan², Güven Doğan³

Zekâ, problem çözme kapasitesi çevreden gelen uyaranlara uyum sağlamanın yanı sıra tüm yeteneklerin ortak noktasıdır. Zekânın çeşitli yöntemlerle ölçülmesinden itibaren zekâ seviyeleri belli bir sınırın üstünde olan kişilerin üstün zekâlı veya üstün yetenekli olarak adlandırıldığı görülmüştür Ülkemizde 1990'lı yıllardan itibaren Bilim Sanat Merkezlerinin kurulmasıyla, özel yetenekli öğrencilere yönelik eğitime destek faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Geleceğin şekillenmesinde üstün yetenekli bireylerin önemli roller üstlenmesi, üstün yeteneklilere verilecek eğitimi çok önemli bir konu haline getirmiştir. Günümüzde birçok disiplin içerisinde çalışma alanı bulan yapay zekâ, insan zekâsının anlamlandırma, akıl yürütme, genelleme, tecrübelerden öğrenme gibi becerilerini makinelere yaptırabilmekte olup yönlendirilen makinenin insana has bazı becerileri gerçekleştirebilmesi olarak ta açıklanmıştır. Araştırma ile Bilim Sanat Merkezlerinde üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren öğretmenlerinin yapay zekaya yönelik tutumlarının “ cinsiyet, yaş, hizmet süresi, öğrenim düzeyi, branş ve yapay zeka eğitimi alma durumu” değişkenleri açısından incelenmiş ve yapay zekaya yönelik tutumları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Ankara ilindeki Bilim Sanat Merkezlerinden görev yapan 191 öğretmen oluşturmaktadır. Elde edilen veriler “Kişisel Bilgi Formu” ve “Yapay Zekâ Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet, yaş, hizmet süresi, öğrenim düzeyi, branş ve yapay zeka eğitim alma durumu” değişkenleri açısından anlamlı fark olmadığı görülmüştür. Buna karşın tutum puanları karşılaştırıldığında hizmet süreleri 1-5 yıl aralığında olan öğretmenlerin yapay zekâya yönelik olumlu tutum puanlarının diğer gruptaki öğretmenlere oranla daha yüksek düzeyde olduğu, daha önce yapay zekâ eğitimi alan öğretmenlerin olumlu tutum puanları almayan öğretmenlere kıyasla daha yüksek olduğu ayrıca tüm branşlar arasında en fazla olumlu tutum puanına sahip branşların Bilişim Teknolojileri ve Felsefe olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Yetenek, Yapay Zekâ, Tutum Ölçeği*

---

¹ Metin Aydın, MEB, metinaydinbilsem@gmail.com

² Tuğçe Turhan, MEB, tugce.turhn@gmail.com

³ Güven Doğan, MEB, guvendgn@hotmail.com

BİLSEM ÖĞRETMENLERİNİN WEB 2.0 ARAÇLARINI KULLANMALARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Dilek Ak¹, Hakan Özak²

Günümüzde teknoloji eğitim öğretimde önemli bir yere sahiptir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak ortaya çıkan web 2.0 araçları bir çok alanda kullanılmaktadır. Teknolojiden yararlanarak eğitim öğretimde web 2.0 araçları yaygın şekilde kullanılmaktadır. Bu araştırmada Bilim Sanat Merkezinde görev yapan öğretmenlerin web 2.0 araçlarını kullanmalarına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu amaçla araştırmada nitel araştırma desenlerinden biri olan durum (örnek olay) çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında veri toplama amacıyla bireysel derinlemesine görüşme yöntemi ve görüşmeler için literatür doğrultusunda araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sonuç olarak bilim sanat merkezinde görev yapan öğretmenlerin web 2.0 araçlarının kullanılmasına ilişkin olumlu görüşlere sahip oldukları, öğrencilerin öğrenimi açısından bu araçların yararlı olduğunu düşündükleri ve öğretmenlerin kendilerini web 2.0 araçlarının eğitimde kullanımına ilişkin becerilerini geliştirdikleri görülmektedir. Web 2.0 uygulamalarından Canva, Padlet, Google Form, Wordwall gibi araçları eğitim-öğretimde sıklıkla kullandıkları ortaya çıkmıştır. Eğitimde teknolojinin giderek önem kazandığı bu süreçte web 2.0 uygulamaları eğitim öğretimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Anahtar Sözcükler: Web 2.0 araçları, Bilim Sanat Merkezi, teknoloji, eğitim

---

¹Dilek Ak, Osmaniye Şehit Veli Demiryürek Bilim Ve Sanat Merkezi, dilekak1313@gmail.com

² Hakan Özak, Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, hakanozak@duzce.edu.tr

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN YAŞANTISAL KAÇINMA DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİNDE İNTERNET KULLANMA ALIŞKANLIKLARININ ARACI ROLÜ

Zeki Talha Erdem¹, Suzan Genç Çoruh²

Ülkemizde ve dünya genelinde internet kullanımı, toplumun her düzeyinde ve yaş grubunda giderek artmaktadır. Alanyazında internet bağımlılığı farklı değişkenler üzerinden incelenmektedir. Bu projenin amacı lise öğrencilerinin yaşantısal kaçınma düzeylerinin incelenmesinde internet kullanma alışkanlıklarının aracı rolünü araştırmaktır. Araştırma nicel araştırma türlerinden ilişkisel tarama deseninde tasarlanmıştır. Bu araştırma Ankara Etimesgut ilçesinde Anadolu liselerinde öğrenim gören gönüllü 715 öğrenci üzerine uygulanmıştır. Katılımcılar hakkında kişisel bilgi edinmek için Kişisel Bilgi Formu, İnternet bağımlılığı düzeylerini ölçmek için “Young İnternet Bağımlılığı” ölçeği-kısa formu, yaşantısal kaçınma düzeyini ölçmek için “Çok Boyutlu Yaşantısal Kaçınma” ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde t-Testi, One Way Anova, Korelasyon Analizi, Post-Hoc Analizi teknikleri kullanılmıştır. Toplanan veriler SPSS 23 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Çalışmamızda lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeyleri ile günlük ortalama sosyal medya kullanımı, sosyal medya hesap sayıları, internete başlama yaşları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Tüm sınıf türlerini incelediğimizde sınıf türü ve yaşantısal kaçınma arasında anlamlı bir farklılık vardır. 12. sınıf öğrencilerinin yaşantısal kaçınma davranışlarının 9. ve 10. sınıf öğrencilerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmamızda yaptığımız Pearson korelasyon analizine göre lise öğrencilerinin İnternet bağımlılığı ve Yaşantısal kaçınma davranışları arasında orta düzeyde pozitif yönde ($r=250;p<.05$) anlamlı bir ilişki vardır. Yaşamsal sorunlarla yüzleşmekten ve problemleri çözmek yerine bundan kaçınan kişiler kendilerini daha rahat hissedebilecekleri ortamların arayışına girebilirler. Bu durum özellikle gençlerin hem gerçek dünyadan kaçınmasında ve uzaklaşmasında hem de dijital dünyanın içinde sıkışmasına sebep olabilir

Anahtar Kelimeler: *İnternet Kullanma Alışkanlıkları, Yaşantısal Kaçınma, Bağımlılık, Davranışsal Bağımlılık, İnternet Bağımlılığı*

---

¹ Zeki Talha Erdem, Etimesgut Bilssem, zekitalhaerdem1@gmail.com

² Suzan Genç Çoruh, Etimesgut Bilssem, suzannalya@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN ÖĞRETİMİNDE BİR UYGULAMA:FİB128 ALGORİTMASI

Fazilet Betül Durmuş ¹

Üstün yetenekli kişilerin, problem çözme, analitik düşünme gibi yetenek alanlarında ileri düzeyde beceri göstermeleri olasıdır. Bu kişilerin eğitiminde, klasik öğretim programlarının yanı sıra öğretim programlarının derinleştirilmiş öğelerine de yer verilebilir. Bu bildiride, üstün yetenekli kişilerin eğitiminde yer verilen, kriptoloji(şifre bilimi) alanına ait bir uygulama sunulacaktır.

Fibonacci dizisi, matematik dünyasının önemli bir parçasıdır. Her sayının kendisinden önceki iki sayının toplamına eşit olduğu bir yapıya sahip olan rekürans bir sayı dizisidir. Bu dizi, şifreleme sistemlerinde, algoritma oluşturma, anahtarlama veya veri aktarımı gibi işlemlerde kullanılabilir.

İnsanlık, tarih boyunca güvenli iletişim kurmak için şifrelemeye ihtiyaç duymuş ve kullanmıştır. Geçmiş dönemlerde, özellikle savaşlarda, gizli ve önemli bilgilerin aktarımında kriptolojiye başvurulmuştur. O dönemlerde klasik şifreleme yöntemleri yani basit algoritmalar işe yararken, günümüzde gelişen teknoloji sayesinde, klasik şifreleme algoritmalarının çözümlenmesi kolaylaşmıştır Bu sebeple modern yani daha karmaşık algoritmalara olan ihtiyaç artmıştır. Günümüzde bu ihtiyacı gidermek amacıyla birçok şifreleme algoritması geliştirilmekte ve kullanılmaktadır. Bu çalışmalar, gelecekte daha güvenli bir dijital dünya inşa etmek için önemli adımlar olabilirler.

Bu çalışmada özgün ve güçlü bir şifreleme algoritması oluşturmaya çalıştık. Geliştirdiğimiz şifreleme algoritmasında alan yazında bulunmayan, Fibonacci sayı dizisinden yola çıkarak oluşturduğumuz yeni bir sayı tabanı kullandık ve Fib taban olarak isimlendirdik. Bir başka deyişle algoritmamızı şifre kırıcılara karşı güçlendirmek için alan yazında bulunmayan bir sayı sistemini kullandık. Ayrıca Fib tabanın yanında ikilik sayı tabanından(binary cod) da faydalandık. Fib tabandaki sayıların rakamsal açıdan binary kod sayıları (0 ve 1) ile benzerliğinden dolayı, Fib tabanın şifreleme algoritmalarında kullanımı için çok uygun bir sayı tabanı olduğunu fark ettik.

Algoritmamızın giriş karakterleri ASCII kodlarından oluşup, çıkış karakterleri kendimizin oluşturduğu 128 karakterlik bir kod tablosundan oluşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenekliler, Kriptoloji, Fibonacci dizisi*

---

¹Fazilet Betül Durmuş, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, fbetuldrms@gmail.com

MATEMATİKTE ÖZEL YETENEKLİLİK BECERİLERİN ÖĞRETMENLERCE FARKINDALIĞININ ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERLE ÇALIŞAN VE ÇALIŞMAYAN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Ahmet Kurnaz¹, Naziye Koçlar², Cemile Ceyda Korkmaz³

Parametrik yaklaşımlarla üstün zekalılık, öğrencilerin zekâ testlerinin alt puanlarından aldığı puanlara göre değerlendirilmekte ve 130 zekâ puanı üstüne sahip çocuklar üstün zekalı olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda üstün zekalılık kuramlarına göre de farklı üstün zekalılık tanımları bulunmaktadır. Genel üstün zekalılığın yanında resim, müzik, beden eğitimi, matematik, sosyal bilgiler ve fen alanlarında da özel yeteneklilikten bahsedilebilir. Bu çalışmada öğretmenlerin matematikte özel yetenekliliğin özelliklerinin farkında olma durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırma amacına uygun olarak matematikte özel yeteneklilik ile ilgili olarak matematiksel yapılar ve örüntüler, bellek, göreve adanmışlık, matematiksel yeteneklilikte esneklik, problem ve ilişkilerde görselleştirme, tahmin, akıl yürütme, psikomotor beceriler, genel özellikler, problem çözme, ilişkilendirme alt temalarında öğretmen görüşleri incelenmiştir. Araştırma nitel yaklaşımda tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcılarını özel yetenekli (ÖY) öğrencilerle ve tipik gelişim gösteren öğrencilerle çalışan 30'ar matematik öğretmeni olmak üzere toplam 60 matematik öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın katılımcılarına "Matematik alanında özel yeteneklilik ile ilgili beceriler nelerdir" sorusu sorularak görüşler yazılı olarak toplanmıştır. Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre problem çözmeye azimlilik, göreve adanma ve öğrenmek için sürekli okuryazarlık, bir problemde çeşitli yaklaşımlar deneme, düşünmede esneklik ve problemi genelleştirme, problemi görselleştirme, karmaşık problemlerde soyutlama ve yapıları fark etme ÖY çocuklarla çalışan öğretmenler tarafından daha çok fark edilmiştir. Konsantre olma, bir problemde çeşitli yaklaşımlar deneme, uzamsal ilişkileri hayal etme, karmaşık problemlerde soyutlama tipik gelişim gösteren çocuklarla çalışan öğretmenler tarafından diğer maddelere göre daha çok fark edilmiştir. Matematiksel iletişim alt temasında yer alan tüm beceriler sadece üstün zekalı çocuklarla çalışan öğretmenler tarafından fark edilirken genel özellikler alttemasında yer alan yaratıcılık tipik gelişim gösteren çocuklarla çalışan öğretmenler tarafından fark edilen tek madde olmuştur. Kesin ve hızlı işlemler ile sayı ve semboller belleği, çıkarımda bulunma, örüntü ve ilişkileri analiz etme, psikomotor beceriler, bir problemin çözümünde farklı stratejiler kullanma, genel yapıları tanımak ve çözümde estetiğe yönelik hassasiyet, Tahmin, düşüncelerini açıklarken modeller kurma ve ilişkileri kullanma, her iki gruptaki öğretmenler tarafından üstün zekalılığın bir becerisi olarak belirtilmemiştir. Araştırmanın genel sonucu olarak matematikte özel yeteneklilik ile ilgili becerilerin çok büyük bir bölümü öğretmenlerce yüksek düzeyde fark edilmiş değildir. Bu nedenle öğretmenlerin matematikte özel yetenekliliğe ilişkin bilgilerinin artırılması gerekmektedir. Araştırmadan elde edilen bu sonuçların matematikte özel yetenekli öğrencilerin belirlenmesinde ve öğrencilerin matematiksel becerilerinin geliştirilmesinde kullanılacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yeteneklilik, matematikte özel yeteneklilik özellikleri, özel yetenekliler öğretmenleri, matematik öğretmenleri

¹Ahmet Kurnaz, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, ahkurnaz@hotmail.com

²Naziye Koçlar, Millî Eğitim Bakanlığı, koclarnaziye@gmail.com

³Cemile Ceyda Korkmaz, Millî Eğitim Bakanlığı, ccydckrmz@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZİNDE EĞİTİM ALAN BİR MATEMATİK ÖĞRETMENİNİN VERİLEN EĞİTİMLER HAKKINDA GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ: TEK DURUM ÇALIŞMASI

Kübra Köse¹, Handan Demircioğlu²

Bilim ve Sanat Merkezleri Türkiye’ de özel yetenekli öğrencilere eğitim vermek amacıyla kurulmuştur. Bilim ve Sanat Merkezleri’ ndeki eğitimin incelenmesi, özel yetenekli öğrencilerin eğitimi açısından önemlidir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezleri’nde günümüzde uygulanan eğitim ile daha önceki yıllarda uygulanan eğitimin bir matematik öğretmeni gözüyle incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden olan tek durum çalışması benimsenmiştir. Çalışmanın katılımcısı Bilim ve Sanat Merkezleri’nde eğitim almış olan ve bu kurumlara devam eden bir öğrencisi olan bir matematik öğretmenidir. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Görüşmeler sonucunda genel olarak Bilim ve Sanat Merkezleri’ nde önceden verilen eğitimin öğrencilerin akademik gelişimine katkı sağladığı ancak günümüzde uygulanan eğitimin öğrencilere daha fazla katkı sağlayacağı ifade edilmiştir. Günümüzde, teknolojik gelişmelere, zekâ oyunlarına daha fazla yer verildiği, eğitim etkinlikleri ve materyallerin daha fazla kullanıldığı ancak önceki yıllarda kullanılan etkinliklerinde öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler olduğu ifade edilmiştir. Önceden de akademik çalışmaların yapıldığı ancak günümüzde öğrencilerin daha aktif rol aldığı, performans değerlendirmeye yönelik çalışmaların daha çok yer aldığı ifade edilmiştir. Yapılan projeler ile ilgili şuan öğrencilerin tamamının farklı alanlarda farklı projelerde görev aldığı, geçmiş yıllarda daha az sayıda projeler yapıldığı da eklenmiştir. Az sayıda da olsa yapılan projelerle öğrencilerin proje yazma süreci hakkında bilgi sahibi olduğu ve farklı deneyimler yaşamasına imkan sunulduğu belirtilmiştir. Ek olarak Bilim ve Sanat Merkezleri’nde matematik alanında farklı atölyelerin açılmasının öğrenciler için daha faydalı olacağı belirtilmiştir. Bunların dışında öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezleri’ne kayıt hakkı kazanması için sınavlara çalıştıkları belirtilerek bu durumun yanlış olduğu ifade edilmiştir. Bilim ve Sanat Merkezleri’ ne devam edecek öğrencilerin sayısının azaltılarak bu öğrencilerin sadece bu kurumlarda eğitimlerine devam etmelerinin daha yararlı olacağı da önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Bilim ve Sanat Merkezleri, Matematik Eğitimi, Üstün Yetenek, Özel Yetenek*

---

¹Kübra Köse, Cumhuriyet Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, kkose-58@hotmail.com

²Dr. Öğretim Üyesi Handan Demircioğlu, Cumhuriyet Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, handandemircioğlu@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN TABAN ARİTMETİĞİ VE FİBONACCİ SAYI DİZİSİ KULLANILARAK OLUŞTURULAN SİMETRİK ŞİFRELEME ALGORİTMASI ETKİNLİK ÖRNEĞİ

Mina Atak¹, Fatma Yudum Özer Akyüz²

Sayılar teorisine göre, sayıları taban aritmetiği kullanarak farklı tabanlarda yazmak mümkündür. Günümüzde sık kullanılan onluk tabanın aksine bu etkinlik, “LiberAbaci” problemiyle ortaya çıkan ve “60-Odd Years of Moscow Mathematical Olympiads” kitabında (Leites D, 19) değinilen Fibonacci Sayıları tabanında çözümlenmeyi ele almaktadır. Gündelik yaşamla matematiksel konseptlerin bağlantısının kurulmasına duyulan gereklilikten ve gizlilik ile güvenli iletişime duyulan ihtiyaçtan esinlenilmiştir. Özel eğitimde bireysel farklılıklara göre eğitimin şekillenmesi gerekmektedir. Öğretimde farklılaştırma ve zenginleştirme üstün yetenekli öğrencinin bilgiyi alma, anlamlandırma ve öğrendiklerini ifade etme noktalarında farklı seçenekleri sunar, herhangi bir konu üzerinde yaşlılarına göre daha fazla derinleşerek çalışmasına imkân sağlar. Bu kapsamda, hem uluslararası üniversitelerin üstün yetenekli çocuklar için geliştirdikleri eğitim müfredatlarında hem de Bilsem’lerdeki eğitim programlarında Kriptoloji ve kriptolojinin bir çeşidi olan RSA şifreleme sistemleri gibi konulara yer verilmektedir. Bu çalışmada da, üstün yetenekli öğrenciler için zenginleştirilmiş bir etkinlik örneği tasarlanmıştır. Bunun için, Türk alfabesindeki her harfe bir sayı değeri verip bu değeri Fibonacci Sayılarıyla çözümlen, ardından ortaya çıkan kodların çözümlenmesinde kullanılan basamaklara göre harflere kriptografik değerler veren bir sistem oluşturulmuştur. Öncelikle, taban aritmetiği ve Fibonacci sayı dizisinin nasıl ilişkilendirilebileceği, bu fikrin kriptografide kullanılabilirliği ve uygulanabilirliği gösterilmiştir. Bu bağlamda Bilim ve Sanat Merkezleri müfredatında yer alan iki konu, kriptoloji ve sayı dizileri arasında bağlantı kurulmuştur. Alfabemizdeki harfler, sıra numaralarına göre Fibonacci tabanında çözümlenmiştir. Ardından, her Fibonacci sayısını en fazla bir kez kullanmak koşuluyla harflere verilen sayı değerlerinin çözümlenmesi yapılmış, bu çözümlenmeler birer koda dönüştürülmüştür. Son aşamada bu koddan, çözümlenmede kullanılan Fibonacci sayılarına göre değişen, her harf için farklı bir kriptografik değer elde edilmiştir. Bu yöntem ile açık ve kapalı metinler arası çözümlenme ve deşifre işlemleri yapılmıştır, şifreleme algoritmasından hareketle ulaşılan bu sonuçlara etkinlikteki işleniş adımlarında yer verilmiştir. Bu yönüyle çalışma, özgün bir şifreleme anahtarı oluşturarak birbirine paralel şifreleme ve çözümlenmesüreçlerini, yani simetrik bir şifreleme anlayışını benimsemiştir. Üstün yetenekli çocukların eğitimi müfredatında yer verilebilecek yaratıcı ve özgün bir şifreleme metodu sunmaktadır. Bu kriptolojik algoritmanın şifreleme altyapısının öğretiminde, sayı dizilerinin gündelik yaşama bağlantılarının gösteriminde ve özgün algoritma tasarımı örneklerinde kullanılması mümkündür. Ayrıca, açık metinler kapalı, kapalı metinler ise açık metinlere dönüştürülerek üstün yetenekli öğrencilerin şifreleme ve sayı dizilerini tekrarı sağlanabilecektir. Etkinlikte yer verilebilecek farklı bir disiplinler arası yöntem ise etkinliğin laboratuvar ortamıyla entegrasyonudur. Harflerin kriptografik değerleri miktarındaki sıvı, beherler yardımıyla bir erlenmeyer veya kaba eklenerek farklı

---

¹Mina Atak, Kadıköy Alev Alıtlı Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, atamin.25@robcol.k12.tr

²Fatma Yudum Özer Akyüz, Kadıköy Alev Alıtlı Bilim ve Sanat Merkezi, Matematik Öğretmeni, yudumozer@gmail.com

kelimelerin kriptografik değerleri elde edilebilecektir. Ulusal Matematik Öğretmenleri Konseyi (NCMA)'ne göre üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcılığı teşvik eden “farklılaştırılmış yönergeler” ile zenginleştirilmesi önem arz etmektedir. Bahsedilen yönleri, uygulanabilirliği ve farklı sayı dizileriyle bağlantı kurulabilirliği ile etkinlik, bu özelliği taşımaktadır. Aynı zamanda, oluşturulan sistemin askerî, elektronik ve banka sistemleri alanlarına gizlilik yönüyle katkı sağlayacağı tespit edilmiş, benzer sistemlerin üçgensel ve karesel sayılar gibi farklı sayı dizilerinde de kullanılabilceği sonucuna varılmıştır. Türkiye’de üstün yetenekli öğrenciler, özel eğitim kapsamında yer almaktadır ve bilişsel gelişimleri akranlarından ileride olduğu için eğitimlerinde farklı uygulamalara gereksinim duymaktadır. Bu bağlamda Üstün yetenekli öğrencilere eğitim veren kurumların farklılaştırma ve zenginleştirme modellerine uygun müfredatlarının olması gerekir. Oluşturulan metodun farklı sayı dizilerine uygulanabilirliği ve laboratuvar ortamındaki etkinliklerle bağlantı kurulabilirliği, üstün yetenekli Bilsem öğrencilerinin eğitim müfredatına katkı sağlayacak niteliktedir.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitim Programları, Taban Aritmetiği, Fibonacci Sayıları, Kriptografi, Sayılar Teorisi*

MATEMATİKSEL YARATICILIĞIN ÖLÇÜLMESİ VE GELİŞTİRİLMESİ: BİLSEM ÖRNEĞİ

Gülşah Batdal Karaduman¹

Yaratıcılık esnek, özgün, akıcı ve farklı düşünmeyi içerir. Her insanın farklı alanlarda ve farklı miktarlarda sahip olduğu bir yetenektir. Matematiksel yaratıcılık ise; belirli bir soruna veya benzer sorunlara olağandışı (yeni), bilgilendirici çözüm(ler)le sonuçlanan süreç ve/veya eski bir soruna yeni bir açıdan bakılmasını sağlayacak yeni soruların, olasılıkların formüle edilmesi olarak tanımlanabilir. Matematiksel bir durumda neden ve sonuca ilişkin bir hipotez oluşturma, bu hipotezleri test etme ve yeniden test etme, değişiklikler yapma ve son olarak sonuçları aktarma süreci olarak da tanımlayabiliriz. Genellikle üç ana bileşenle tanımlanır: akıcılık, esneklik ve özgünlük. Akıcılık, yanıtların sıklığı veya sayısıdır. Esneklik, matematiksel bir göreve verilen yanıtlarda kategoriler veya yöntemlerdeki değişikliklerdir. Orijinallik, bir yanıtın diğer yanıtlarla karşılaştırıldığında yeni olmasıdır. Matematiksel yaratıcılık çoğunlukla matematiksel problem çözme ve/veya kurma bağlamında ele alınmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin verilen matematiksel problemlere yönelik yanıtları doğrultusunda matematiksel yaratıcılıkları akıcılık, esneklik ve özgünlük bileşenlerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmaya 7. sınıf 14 Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi katılmıştır. Bu öğrenciler, örgün eğitim kurumlarına devam eden ve genel zihinsel, görsel sanatlar veya müzik yetenek alanlarından özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilere, yeteneklerini geliştirerek kapasitelerini en üst düzeyde kullanmalarını sağlamak amacıyla destek eğitim vermek üzere açılan Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrencileridir. Öğrencilerin matematiksel yaratıcılıkları yüksek düzeyde tespit edilmiştir. Öğrencilerin yanıtları doğrultusunda matematiksel yaratıcılık kavramı tartışılmış ve matematiksel yaratıcılığı geliştirmek için okullarda uygulanabilecek yöntemler hakkında bilgiler ve öneriler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Yaratıcılık, Matematiksel yaratıcılık, Yaratıcılığı geliştiren yöntemler*

---

¹Gülşah Batdal Karaduman, İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa, Temel Eğitim, gulsah@iuc.edu.tr

FARKLIlaştırILMIŞ ETKİNLİKLERİN ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN KARAR VERME BECERİLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİNİN İNCELENMESİ

Bariş DOĞRUKÖK¹, Ahmet KURNAZ²

Karar verme; bir konuyla ilgili bilgileri birleştirip seçenekleri kıyaslama, ihtiyaç duyulan bilgileri belirleme ve en sonunda seçeneklerin içinde en uygununu belirleyebilme becerisidir. Birey doğumundan ölümüne kadar yaşamının her anında sürekli olarak karar vermesini gerektiren problem durumlarıyla karşılaşmaktadır. Bireylerin eğitim hayatları boyunca karar verme becerilerinin geliştirilmesi sağlıklı bir karar verebilmesi için çok önemlidir. Bu yüzden eğitim hayatları içinde verdikleri kararları sorgulayan ve inceleyen etkinliklerin yer alması ve karar verme becerilerinin geliştirilmesi gereklidir. Bu çalışmanın amacı özel yetenekli bireylere sosyal bilgiler derslerinde uygulanan farklılaştırılmış etkinliklerin özel yetenekli öğrencilerin karar verme becerileri üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden deneysel yaklaşımla deney-kontrol gruplu ön test son test modelinde yapılmıştır. Çalışmada veriler Ergenlerde Karar Verme Ölçeği (EKVÖ) ile toplanmıştır. Çalışmada örneklem grubu amaçlı örnekleme yönteminden benzeşik örnekleme ile belirlenmiştir. Araştırmaya deney grubunda özel yetenek tanısı almış 36 öğrenci ile öğretmenleri tarafından özel yetenekli öğrenciler kadar başarılı olduklarını düşündükleri tarafımızca potansiyel özel yetenekli öğrenciler olarak tanımlanan 32 öğrenci yer alırken kontrol gurunda 27 özel yetenekli öğrenci ile 37 potansiyel özel yetenekli öğrenci olmak üzere toplam 132 öğrenci katılmıştır. Veriler betimsel istatistik analizleri ile incelenmiştir. Bu amaçla çalışmanın başında ve sonunda öğrencilere Ergenlerde Karar Verme Ölçeği uygulanmıştır. Ergenlerde karar verme ölçeği beş alt bölümden oluşmaktadır. Bunlardan özsaygı ve ihtiyatlı seçicilik olumlu karar verme becerilerine işaret ederken; panik, sorumluluktan kaçma, umursamazlık ise olumsuz karar verme becerilerine işaret etmektedir. Bu yüzden karar verme becerileri ile ilgili bulgular olumlu karar verme becerileri ve olumsuz karar verme becerileri olarak iki ana alanda incelenmiştir. Yapılan uygulamanın öğrenciler üzerindeki etkisi tespit edilmek istenmiş puanlar İlişkili Örneklem t Testi ile analiz edilmiştir. Yapılan uygulamanın hangi grupta daha etkili olduğunu belirlemek için grupların son testleri karşılaştırılmıştır. Öğrencilerin başlangıç noktaları eşit olmadığı için denel süreç boyunca hangi grubun daha fazla ilerlediğini tespit etmek için tüm grupların erişti puanlarına bakılmıştır. Puanların karşılaştırılmasında Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi kullanılmıştır. Etki büyüklüklerinin tespit edilmesi için Cohen'in d değeri hesaplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda deney grubunda yer alan özel yetenekli ve potansiyel özel yetenekli öğrencilerin olumlu karar verme becerilerinde anlamlı düzeyde artış görülürken olumsuz karar verme becerileri üzerinde son test aleyhine anlamlı farklılık ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında farklılaştırılmış sosyal bilgiler etkinliklerinin özel yetenekli ve potansiyel özel yetenekli öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirmede etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel yetenekli öğrenciler için farklılaştırılmış etkinlikler hazırlanması ve öğretmenlere özel yetenekliler için farklılaştırılmış etkinlik hazırlama eğitimleri verilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekliler, Karar verme becerileri, Farklılaştırma, Sosyal bilgiler

¹ Barış Doğrukök, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, Sosyal Bilgiler Öğretmeni, barisdogrukok@gmail.com

² Doç. Dr. Ahmet Kurnaz, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, ahkurnaz@hotmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER İÇİN AÇILAN ROBOTİK VE KODLAMA ATÖLYESİ İLE İLGİLİ ÖĞRENCİ VELİ GÖRÜŞLERİNİN ANALİZİ

Barış DOĞRUKÖK¹, Mustafa KARSLI², Mustafa Civelek³

Bu çalışmada Bilim ve Sanat Merkezinde 6-7. ve 9. Sınıf öğrencilerine sunulan robotik ve kodlama atölyesi ile ilgili veli ve öğrenci görüşlerinin analizi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden görüşme metoduyla yapılmış veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Veriler içerik ve betimsel analiz tekniği ile incelenmiştir. Araştırmaya robotik ve kodlama atölyesine devam etmekte olan 15 çocuk ve 8 veli katılmıştır. Araştırma bulgularına göre robotik ve kodlama atölyesi öğrenci velileri, öğrencilerin robotik ve kodlama atölyesine devam etmelerini olumlu karşıladıkları, çocuklarının ileriki yaşamlarına, meslek hayatlarına, okullarındaki ders başarılarına, proje üretimlerine ve kişisel gelişimlerine katkı sağladığını, öğrencilerin sosyal becerilerine ve takım çalışmalarına katkı sağladığını düşündüklerini belirtmişlerdir. Veli görüşlerine göre robotik ve kodlama atölyesine katılan öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin geliştiği, robotik ve kodlama atölyesinin öğrencilerin sanat becerilerine, kişilik gelişimine katkı sağladığı fakat çocukların yoğunluklarını arttırdığı ortaya konmuştur. Robotik ve kodlama atölyesine katılan öğrencilerin bilsen haricinde bu tip eğitimler almadığı, ortaya konmuştur. Veliler robotik ve kodlama atölyesinin fiziki ve maddi imkanlarının geliştirilmesi gerektiğini ve atölyelerin ders saati olarak daha uzun olması gerektiğini belirtmişlerdir. Robotik ve kodlama atölyesi ile ilgili öğrenci görüşlerinde öğrencilerin kodlamaya karşı ilgi oluşumu temasında sosyal medya, büyük kardeşlerin bilişim alanındaki çalışmaları, BİLSEM'deki atölye öğretmeni ve küçüklükten buyana devam eden ilgileri olduğu ortaya çıkmıştır. Yapılan görüşmelerde öğrencilerden sadece bir tanesinin ortaokulda kısa bir süre yerel yarışma amaçlı kurs aldığı diğerlerinin bilsen dışında bu alanda eğitim almadıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenci görüşlerine göre robotik ve kodlama atölyesine öğrencilerin geliş amacının büyük çoğunluğunun robot yapmayı öğrenmek, ilgilerinin olması, gelecekte işine yarayacağını düşünmeleri olarak belirtmişlerdir. Öğrencilerin bir kısmının robotik ve kodlama ile ilgili atölye haricinde videolar izlediği, bir kısmının Arduino ile çalıştığı bir kısmının da her hangi bir ek çalışma yapmadığı görülmüştür. Öğrencilere göre robotik ve kodlama atölyesi sayesinde robot hazırlama becerilerinin geliştiği, sosyal ilişkilerine katkı yaptığı, kendi yetenek alanını keşfetmelerine yardımcı olduğu temaları ortaya çıkmıştır. Atölyelerin eksik olduğu noktalar temasında genel olarak eksik bir şey olmadığı, atölye öğrencilerinin kendi aralarında yarışmaların yapılması gerektiği, ders saatinin artması gerektiği ortaya konmuştur. Çalışma sonucunda robotik ve kodlama atölyelerinin öğrencilerin becerilerini geliştirmede, sosyal ilişkilerini kuvvetlendirmede faydalı olduğu, atölye ders saatlerinin artması gerektiği, atölyelerin fiziki ve teknolojik alt yapı açısından desteklenmesi gerektiği ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler, Atölye, Robotik ve Kodlama, Görüşme

---

¹ Barış Doğrukök, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, barisdogrukok@gmail.com

² Mustafa Karşlı, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, bilgi@mustafakarşli.com

³ Mustafa Civelek, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, mustafacivelek@gmail.com

BİLSEM ÖĞRENCİLERİNİN HİKÂYE YORUMLAMALARI: SCAMPER ÖRNEĞİ

Vesile Yıldız Demirtaş¹, Ceren Yeşil², Barış Biçimli³, Hazal Özcan⁴, Ayşe Erkaya⁵

SCAMPER tek bir nesneye/ürüne/fikre/öyküye/masala/şiire/problem durumuna vb. yöneltilen düşünme yöntemi serisidir. Bunun için tek bir nesne/olay/problem durumu/öykü vb. seçilir ve beyin fırtınası yoluyla bu nesne/olay/problem durumu/öykü vb. değiştirilip geliştirilir ve yeniden düzenlenir. Bunu yapmak için de bir dizi sorular sorulur. Bu araştırmanın amacı, BİLSEM'e devam eden özel yetenekli öğrencilerin SCAMPER sorularının aracılığı ile bilinen bir hikâyeyi değiştirerek yeniden yorumlamalarını ve geliştirmelerini sağlamaktır. Bunun için nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Manisa ilinde BİLSEM'e devam eden 3 ve 4. sınıf 40 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan "SCAMPER Soruları ile hikâye Yorumlama Formu" kullanılmıştır. Hikâye olarak Goldilocks ve 3 ayı seçilmiştir. Formun başında "NASA sizi, 'Goldilocks ve Üç Ayı hikâyesini 3085 yılında bir uzay kolonisinde yaşayan çocuklara uygun bir tarzda yeniden yazmanız için görevlendirdi. Ana olay örgüsü ve karakterler aynı kalmalıdır. Kayıp bir kız, geçici olarak uzakta olan üç ayının evine girer. Klasik bu hikâyeyi geleceğe taşımak için diğer tüm koşullar değiştirilebilir." şeklinde bir görev tanımı yer almaktadır. Bu açıklamadan sonra hikâye ile ilgili SCAMPER soruları yer almaktadır. Formda yer alan sorular araştırmacılarından biri tarafından SCAMPER soruları esas alınarak hazırlanmıştır. Elde edilen bulgular içerik analizi yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Bildiride BİLSEM öğrencilerinin hikâye yorumlamaları ve hikâyeye getirdikleri değişiklikler örneklerle betimlenerek açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: SCAMPER, yaratıcılık, özel yetenek, BİLSEM

---

¹ Prof. Dr. Vesile Yıldız Demirtaş, Dokuz Eylül Üniversitesi, yildiz.vesile@gmail.com

² Ceren Yeşil, Dokuz Eylül Üniversitesi, m.cerenyesil@gmail.com

³ Barış Biçimli, Dokuz Eylül Üniversitesi, barisbicimli@gmail.com

⁴ Hazal Özcan, Dokuz Eylül Üniversitesi, hazalozcan449@gmail.com

⁵ Ayşe Erkaya, Yunussemre Kemal Neşen Dömekeli BİLSEM, ayseerkaya26@gmail.com

CUMHURİYET II. YÜZYILINDA ÖZEL YETENEKLİ ÇOCUKLARIN OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNE YÖNELİK YENİLİKÇİ EĞİTİM MODELLERİ

Rıdvan Karabulut¹

Okulöncesi eğitim süreci 0-6 yaş grubunu içeren, çevre şartları çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak tasarlanan, ahlaki ve kültürel anlamda etkili bir biçimde sürdürülen eğitim sürecini içermektedir. Okulöncesi eğitim; çocuğun kişilik özelliklerinin temellerinin oluştuğu, içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısına ve değer yargılarına uygun davranış biçimleri oluşturduğu, çocuğun yaşadığı çevreyi tanımaya çalıştığı, onunla iletişime geçmek için meraklı, istekli, hayal gücünün sorgulayıcı ve kuvvetli olduğu bir dönemdir. Okulöncesi dönemde üstün yetenekli çocuklar akranlarına ve buldukları çevreye göre farklı özelliklere sahip olmaktadır. Bu özellikler bazı çocuklarda okulöncesi dönem itibarıyla fark edilebilirken bazılarında ise hayatlarının sonraki evrelerinde fark edilebilmektedir. Bu çocukların bireysel farklılıkları ve birbirlerinden farklı yetenekleri bulunmasına rağmen okulöncesi dönem içerisindeki üstün yetenekli çocukların bir takım benzer ve ortak özellikleri bulunmaktadır. En belirgin olarak karşılaşılan okulöncesi dönem üstün yetenekli çocukların özellikleri hızlı ve kolay öğrenme, akranlarına göre yüksek yaratıcılık becerisi taşımaları olarak belirtilmektedir. Üstün yetenekli çocukların buldurması gereken temel niteliklerin yanı sıra, eleştirel düşünme, problem çözme becerileri içermektedir. Ek olarak üstün yetenekli çocukların ihtiyaç duydukları bir alanda araştırma yapabilmeleri için bilgiye ulaşma, araştırma becerileri, yorumlama ve raporlama gibi becerileri içermektedir. Bu becerileri geliştirmek amacıyla 21.yy becerileri de gözönünde bulunularak güncel gelişmelerin de üstün yetenekli çocukların eğitiminde kullanılabileceği görülmektedir. Metaverse, Derin Öğrenme, Beyin Temelli Öğrenme Yöntemi ile Makina öğrenme kavramlarının okul öncesi dönemde kullanılması üstün yetenekli çocukların eğitiminde yapay zeka uygulamalarıyla beraber okul öncesi eğitimde kullanılması günümüzde bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Üstün Yetenek, Okul Öncesi Dönem, Yenilikçi Öğrenme Yöntemi*

---

¹ Doç. Dr. Rıdvan Karabulut, Kayseri Üniversitesi, ridvan_karabulut@yahoo.com

BİLSEM ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRAS UNSURLARI EĞİTİMİNİN ETKİLİLİK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Metin Ekici¹, Özlem Korkmaz Baba²

Bu çalışma Prof. Dr. Metin Ekici tarafından yürütülmüş, 122B242 numaralı ve “SOKÜM Unsurları İçin Dijital Ders Tasarımı” adlı TÜBİTAK 4005 Projesi kapsamında yapılmıştır. UNESCO Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi 2003 yılında kabul edilmiş ve Türkiye 2006 yılında bu sözleşmeye taraf ülke olmuştur. 2023 yılı itibarıyla toplam 180 ülkenin taraf olduğu bu sözleşmeye göre, somut olmayan kültürel mirasın korunması, SOKÜM unsurlarının genç kuşaklara aktarımındaki başarıyla doğrudan orantılıdır. Günümüzde, hızlı kentleşme, teknolojik gelişmeler ve özellikle küreselleşmenin yarattığı etkiler nedeniyle somut olmayan kültürel miras unsurlarının çoğu doğal ortamlarında aktarılamamaktadır. Projede bu amaçla somut olmayan kültürel miras unsurlarına dair bilgilerin örgün eğitime dâhil edilmesi için dijital ders tasarımı eğitimi planlanmıştır. Hedef kitleyi tüm Türkiye’deki Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan Ortaokul Sosyal Bilgiler ve Türkçe Alan Öğretmenleri oluşturmaktadır. Katılımcılara 23-27 Ocak 2023 tarihlerinde SOKÜM uzmanları ve Eğitim Fakültesi BÖTE uzmanlarının katılımı ile beş günlük eğitim verilmiştir. Eğitimde dijital araçlar kullanılarak, öğretmenlerin somut olmayan kültürel miras unsurlarını müfredat programlarına entegre etmeleri, SOKÜM unsurları için dijital ders tasarımları yapmaları sağlanmıştır. Katılımcılar eğitim sonrası kendi ders tasarımlarını oluşturmuşlardır. Bu çalışmada proje kapsamında yapılan SOKÜM başarı testinden, testin sonuçlarından ve projenin takip aşamasında yapılan kısa anketten bahsedilecektir. Sınav ilk gün oturumlar başlamadan önce uygulanmıştır. Sorular “Somut olmayan kültürel miras nedir?Tanımlayınız.SOKÜM’ün temel alanlarını listeleyniz.Temel alanlara giren unsurlardan birer örnek veriniz. Temsili Listedeki Türkiye’ye ait unsurlardan bir tanesine örnek veriniz.” şeklindedir. Sınav oturumların son gününde tekrarlanmıştır. Katılımcıların sınava rumuz kullanarak katılmaları istenmiştir. Değerlendirme puanlama anahtarı kullanılarak yapılmıştır. Birinci soruda kültür, birey, toplum, gelenek, miras, değer, unsur, halk, ulus/millet, aktarım vb kelimelerin kullanımı (30p) ile zaman vurgusu yapılan ifadelere (Geçmiş- gelecek, nesil, kuşak vb.) bakılmıştır. (10p) İkinci soruda her alan 5 puan ve her alan için verilen örnek 4 puan olarak değerlendirilmiştir. Üçüncü soruda her bir örnek 15 puan olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda 19 katılımcının ön test sonucu ortalamasının 46,15; son test sonuç ortalamasının 73,84 olduğu gözlemlenmiştir. Bu değerlendirme ile denilebilir ki beş günlük eğitim süreci sonunda katılımcıların SOKÜM konusunda bilgi düzeylerinde %60 oranında bir artış olmuştur. Bununla birlikte yapılan eğitim sonrası takip çalışmalarında katılımcıların %95,7’si SOKÜM konusunda sınıfında çalışmalar yaptığını, tamamı üstün yeteneklilerin eğitiminde SOKÜM unsurlarına derslerinde yer vermelerinin gerekli olduğunu düşündüklerini ifade etmişlerdir. 12 katılımcı projede verilen eğitimlerin mesleki becerilerini olan katkılarına 10 üzerinden 10 puan ,5 katılımcı 9 puan, 5 katılımcı 8 puan ve 1 katılımcı 4 puan vermiştir. 12 katılımcı projede verilen dijital içerik eğitimlerinin dijital becerilerine olan katkılarına 10, 6 katılımcı 9, 2 katılımcı 8 ve 3 katılımcı 5 puan vermiştir.

Sonuç olarak denilebilir ki SOKÜM Unsurlarının bilinirliğinin yaygınlaşması için daha fazla çalışma yürütülmeli ve bu unsurlar dijital araçlar kullanılarak ders planlarına dahil edilmelidir.

Anahtar Kelimeler: SOKÜM, Eğitim, Öğretmen, BİLSEM

¹Prof. Dr. Metin Ekici, Ege Üniversitesi, mekici@yahoo.com

²Özlem Korkmaz Baba, MEB Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, ozlemkorkmazbaba@gmail.com

TARİHİ KODLARIMLA UÇUYORUM

Ali Cevdet Çakır¹, Asya Duru Bocutcu², Ömer Mete Eranil³

Bu çalışmayla tarih eğitimine yönelik uzay ve havacılık alanındaki ilk denemeleri yaptığı rivayet edilen Türk bilgini Hezarfen Ahmet Çelebi ile Osmanlı sanatkârı Lagari Hasan Çelebi'nin bu çalışmalarına ait görsellerden faydalanılarak kodlama yoluyla animasyona dayanan yeni bir uygulama geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Kodlama yoluyla geliştirilen bu animasyon tasarımlarıyla 21. yüzyıl öğreneni olan özel yetenekli 5. sınıf öğrencilerine yönelik uygulamalar yaptırılmıştır. Uygulamayı tasarlarken birer mühendis gibi algoritmalar kodlanmıştır. Çalışma grubu Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezine devam eden, kodlama hakkında bilgi sahibi olan 10 özel yetenekli 5. sınıf öğrencisidir. Uygulamalar için yasal izinler alınmıştır. Çalışma grubu Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenekli 5. sınıf öğrencileri Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim aldıkları için daha önce kodlama eğitimi görmüşler ve kodlama hakkında genel bir bilgi sahibidirler. Öğrencilere iki uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu uygulamalar sonucunda özel yetenekli 5. sınıf öğrencilerinin tarih eğitiminde kodlama kullanımına yönelik görüşleri günlükler yoluyla ortaya konulmuştur.

Elde edilen veriler içerik analizi yoluyla incelenmiştir. Tarih dersi ile ilgili geliştirilen uygulamalara katılan Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 10 özel yetenekli 5. sınıf öğrencisinin günlükleri sonucu elde edilen verilerle “Öğrencinin tarih, kodlama ve teknolojinin birlikteliğine karşı hissettikleri” ve “Öğrencinin kazanımları” adlı iki temaya ulaşılmıştır. “Öğrencinin tarih, kodlama ve teknolojinin birlikteliğine karşı hissettikleri” temasının altında öğrenciler derste çok eğlendiklerini, tarih ve teknolojiyi bir arada kullanmanın güzel bir his olduğunu, tarihte kodlamanın çok kolay olduğunu, sıkılmadıklarını, diğer dersi heyecanla beklediklerini ve tarihe merak duyduklarını paylaşmışlardır. “Öğrencinin kazanımları” adlı temanın altında ise öğrenciler tarih hakkında bilgi edindiklerini, bu tarz projeler yapmada kendilerine örnek olduğunu, geçmişe ait buluşların zor olduğunu, konuyu dersten sonra da araştırmak istediğini, Hezarfen Ahmet Çelebi ve Lagari Hasan Çelebi gibi örnekleri tanımanın hayallerinin peşinden gidilmesi gerektiğini öğrettiğini paylaşmışlardır. Öğrenciler, Hezarfen Ahmet Çelebi ve Lagari Hasan Çelebi gibi örnekleri tanımanın hayallerin peşinden gidilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır.

Bu çalışma sonuçlarına göre günümüzün yani 21. yüzyıl -dijital çağın öğrenenleri- resim, ses, animasyon ve video gibi çoklu ortam materyallerini tercih ederken bilgiye ulaşmada hız, görsellik ve eğlencenin oldukça ön planda olduğu bu çalışmanın sonuçlarından görülmektedir. Bilmek yerine uygulamayı tercih eden dijital çağ öğrencilerinin tarih eğitimi için geliştirilen uygulamaların dijital çağın öğrenenine uyumlu olduğu anlaşılmaktadır. Dijital araçlar hayatlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen öğrencilerin tarih eğitiminde kodlama türü uygulamalarla tarih dersi ile ilgili bilgiler öğrenmede istekli olduğu görülmektedir. Zihinsel gelişimleri daha hızlı olan bu öğrencilerin yavaşlığa tahammüllü olmadığı uygulama esnasında hız ile ilgili ifadelerden tespit edilmiştir. 21. yüzyıl öğreneni yenilik üretmekten haz duyan ve üreticiliği destekleyen etkinliklerden hoşlanmaktadır. Bu yüzyılın öğreneni olan Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi 10 özel yetenekli 5. sınıf öğrencisinin uzay ve havacılık alanındaki ilk denemeleri yaptığı rivayet edilen Türk bilgini Hezarfen Ahmet Çelebi ile Osmanlı sanatkârı Lagari Hasan Çelebi'nin kodlama yoluyla animasyona dayalı kodlama, tarih ve teknolojinin bir arada olduğu bu yeni uygulamada yer almaktan oldukça memnun olduğu anlaşılmaktadır. Bu projedeki tasarlanan kodlama uygulamalarıyla öğrenci ve işbirliğine dayalı akran destekli öğrenme eğitim ve öğretimin merkezindedir. Sonuç olarak bu çalışmayla dijital çağın öğrenenlerinin özellikleri göz önüne alındığında tarih eğitiminde de kodlama yoluyla 21. yüzyıl becerilerini kazandırılabilceği anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kodlama, Tarih Eğitimi, 21. yüzyıl Becerileri, Hezarfen Ahmet Çelebi, Lagari Hasan Çelebi.

¹Ali Cevdet Çakır, Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, alicevdetcakir@gmail.com

²Asya Duru Bocutcu, Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, bocutcuasya62@gmail.com

³Ömer Mete Eranil, Ankara/Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, eranilom@gmail.com

TÜRK KÜLTÜR YAŞAMINDAKİ OKÇULUK İLE YATAY ATIŞ HAREKETİNİ ÖĞRENİYORUM

Yağız Atgüden¹, Seda Çekiç Toroslu²

Bu çalışmanın amacı STEM eğitim yaklaşımına göre tasarlanmış Türk kültür yaşamındaki okçuluk ile fizikteki yatay atış hareketinin öğretimini ve BİLSEM’lerde verilen yazılım eğitiminin etkisiyle ürün olarak ortaya çıkan bilgisayar oyununu tanıtmaktır. Ok-yay ikilisinin tarihi neredeyse insanlık tarihi kadar eskidir ve kalıntıların tarihi taş devrine kadar uzanmaktadır. Bu kalıntılara özellikle Orta Asya civarlarında eski Türklerin yaşadığı bölgelerde rastlanmaktadır. İslâmiyet’in ortaya çıkışı ve Hz. Muhammed’in ok ve yay üzerine kırkı aşkın hadisi ile bu topraklarda Müslümanlığı kabul eden toplumlar okçuluğu daha çok benimsemiş ve ilerletmiştir. Bugüne bakıldığında, Asya kıtasında yaşamış ve Müslümanlığı kabul etmiş Doğu-İslâm halklarından sadece Türkler okçuluk ilmini en uzun süre muhafaza eden toplum olmuştur. Özellikle Osmanlı İmparatorluğunda yay ve ok ordunun kullandığı en etkin silah iken 16. yüzyılın ortalarından itibaren geleneksel yay ve okların yerini gittikçe daha etkin hale gelen tabanca ve tüfek almaya başlamıştır. Ancak okçuluk, Türklerde terk edilmeyerek önemli bir spor dalı olarak 20. yüzyılın başlarına kadar yaşamaya devam etmiştir. Osmanlı okçular dergâhı, kuralları, seçimle başa geçen yöneticileri ve kayıtlı çok sayıda üyesiyle tarihteki en eski spor kulüplerinin arasına girmiştir. Türk kültürünün bir parçası haline gelen, şiir, kitabeler ve hattatçılık bakımından Osmanlı edebiyatına etki eden, taş ustalığı açısından öneme sahip olan okçuluğun; gelecek nesillere öğretilmesi gerekmektedir. Genç nesiller bilgisayar oyunlarına daha aşinadır. Bu nedenle fizik dersindeki yatay atış hareketinin okçuluk bağlamı üzerinden 10-14 yaş grubuna bilgisayar oyunu ile öğretilbileceği düşünülmüştür. Ankara ilindeki Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezinde fizik alanında Özel Yetenekleri Geliştirme 2 (ÖYGP-2) programına devam eden öğrenciler ile okçuluk ve yatay hareket üzerine bir çalışma yapılmıştır. Öncelikle derste okçuluğun tarihsel gelişimi araştırılmış ve bulunan sonuçlar sınıf ortamında tartışılmıştır. Ağaç dalları, çöp şişler, elbise askısı, bant, lastik veya ip gibi basit malzemelerle ilk çağlardakine benzer ok ve yaylar yapılmıştır. Bunlar ile Etimesgut BİLSEM bahçesinde atış denemeleri yapılmıştır. Daha sonra Türk kültürünün bir parçası olan okçuluk hakkında araştırma yapılmış; atış hareketini yapan Osmanlı askeri ve en uzağa atış yapılması durumunda dikilen menzil taşları, Türk kültür öğeleri olarak belirlenmiştir. Fizik öğretmeninin atış hareketini ve bununla ilgili matematiksel ifadeleri anlatmasından sonra Scratch bilgisayar programı kullanılarak oyun tasarlanmıştır. Oyunda Osmanlı askeri ok atmış ve okun düştüğü yerde menzil taşı belirmiştir. Okun ilk atılma hızı oyuncunun isteğine göre elle değiştirilebilmektedir. Ok atıldığında okun izlediği yörünge oyunda gözlemlenebilmektedir. Okun ilk hızına göre okun düştüğü yerdeki menzil hesaplaması program tarafından yapılmaktadır. Menzil değeri ile birlikte ilk hız değeri ve düşme süresi arasındaki matematiksel bağıntı ekran üzerinde çıkmaktadır. Yazılan oyunun ÖYGP-2 fizik programına devam eden 20 öğrenciden oynanması istenmiştir. Sonuç olarak oyunu oynayan öğrenciler Türk kültür yaşamının parçası olan okçuluk ve yatay atış hareketi hakkında bilgi sahibi olmuştur. Okun izlediği yörüngeyi gözlemleyebilmiştir. Okun ilk hızı ile menzil arasındaki matematiksel ifadeyi anlamış ve programda bu ifadeyi görebilmiştir. Bu süreç içerisinde öğrencilerin yaratıcılıklarını kullandıkları, bilimsel süreç becerilerini geliştirdikleri, derse karşı motive oldukları, etkili bir şekilde öğrenmeyi gerçekleştirdikleri ve işbirlikçi yaklaşımla çalıştıkları gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türk kültürü, Okçuluk, Yatay atış hareketi, Üstün Zekalı öğrenci

¹ Yağız Atgüden, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, yagizatguden@gmail.com

² Seda Çekiç Toroslu, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, sedacekictoroslu@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ERGENLERİN TOPLUMSAL DEĞİŞİME YÖNELİK İSTEK VE EYLEMLERİ

N. Ece Ünal¹, Esranur Dülger²

Küreselleşen dünyada bir dizi karmaşık sorunla karşı karşıyayız. İklim değişikliği, yoksulluk, açlık, eşitsizlik, savaşlar, bulaşıcı hastalıklar ve daha birçok sorun, tüm insanlığı etkilemekte ve bu sorunları çözmek sadece yerel değil aynı zamanda küresel bir sorumluluk haline gelmektedir. Bu zorlu sorunların çözümünde özel yetenekli öğrenciler sahip oldukları yetenek ve donanımlarla öncü ve etkili paydaşlardır. İleri bilişsel kapasite, duyarlılık, gelişmiş empati yetenekleriyle ön plana çıkan özel yetenekli öğrenciler derin analiz kapasitesi ile sorunların nedenlerini anlama ve karmaşıklığı çözüme konusunda üst düzey becerilere sahiptirler. Bu öğrenciler, toplumun genelinden farklı ve özgün bir perspektife sahip olabilir ve yenilikçi çözümler üretebilirler. Bu nedenle toplumsal sorumluluğa dayalı bir anlam ve etki yaratma yolunda önemli rol oynarlar. Toplumunu dönüştürme ve geliştirme potansiyeli yüksek olan bu yetenekli öğrencileri desteklemek, eğitimlerini güçlendirmek ve katılımlarını teşvik etmek, küresel sorunlarla mücadelede daha etkili ve sürdürülebilir çözümler bulmamıza yardımcı olacaktır. Bu araştırmanın amacı özel yetenekli ergenlerin toplumsal değişime yönelik istek ve eylemlerini ortaya çıkarmak/betimlemektir. Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır: (1) Özel yetenekli ergenlerin toplumsal değişime yönelik istek ve eylemleri var mı? (1a) Hangi konu/sorunlara odaklanıyorlar? (1b) Konu/sorunlara yönelik nasıl katkı sağlamak istiyorlar? (2) Değişime yönelik istek ve eylemlerinde neleri engel olarak görüyorlar? (3) Bu istek ve eylemlere yön veren bileşenler nelerdir? Bu araştırma, özel yetenekli ergenlerin toplumsal duyarlılık ve etkileşimlerini daha iyi anlamamıza yardımcı olurken, bu gençlerin toplumsal değişime nasıl daha etkili şekilde katkıda bulunabilecekleri ve potansiyellerini nasıl daha iyi kullanabilecekleri hakkında da bilgi sağlayacaktır. Araştırmada özel yetenekli ergenlerin toplumsal değişime yönelik istek ve eylemleri saf haliyle yorumdan uzak ve doğrudan betimlenmeye çalışıldığı için araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden betimsel fenomenoloji ile desenlenmiştir. Araştırmanın katılımcıları amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Bunun için özel yetenek tanısı alan ve toplumsal değişime yönelik eylemde bulunma kapasitesi yüksek olan ergenlik dönemindeki beş kişi araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır. Şu an veri analizi aşamasında olan araştırmada elde edilen veriler tümevarımsal yaklaşımla analiz edilmektedir. Araştırmada olası beklenen sonuçlar; özel yetenekli ergenlerin toplumsal değişime yönelik istek ve eylemlerinin şekillenmesinde aile ve öğretmenlerin istek ve beklentilerinin belirleyici olduğu ve toplumsal normların değişim çabalarını sınırlandırdığıdır.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, Toplumsal değişim, Aktivizm

---

¹ N. Ece Ünal, Anadolu Üniversitesi, Özel yetenekliler Eğitimi, neu@anadolu.edu.tr

² Esranur Dülger, Anadolu Üniversitesi, Özel yetenekliler Eğitimi, esranurdulger@anadolu.edu.tr

21.YÜZYIL BECERİLERİNDEN SOSYAL VE KÜLTÜREL FARKINDALIK BECERİSİNİN ÜSTÜN YETENEKLİLER EĞİTİMİNDEKİ ÖNEMİ

Asiye Günel¹

Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli tanısı almış bireylerin kendi kültürleri, normları ve beklentileri dışında farklı kültürlerin olduğunun farkına varma, diğerlerinin bakış açısını anlama, farklılıklara rağmen farklılıklarla birlikte bir arada yaşama kültürünün ve onlarla duygudaşlık kurma becerisinin önemini ortaya koymaktır. Üstün yetenekli öğrenciler merkezde insan olan ve toplumsal sorunlara çözüm getirecek konulara oldukça ilgilidirler. Bütün üstün yetenekli çocuklara genellemek doğru olmasa da genel kanı üstün yetenekli bireylerin sosyal özellikleri olarak gelişmiş ahlaki değerlere sahip, başkalarının duygu ve düşüncelerine karşı hassas, farkındalığı yüksek bireyler olduğudur. Sosyal ve kültürel farkındalık becerisi ile bireyler sosyal ve kültürel çeşitliliği anlamakta bu çeşitliliğe saygı gösterme bunun yanında etkili bir iletişim kurma yeteneğini geliştirmektedirler. Bu çalışmada çalışma grubu olarak Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezinde BYF 1 programına devam eden farklı ırk, din ve kültürlere sahip olan öğrenciler seçilmiştir. Araştırmada veriler nitel araştırma yöntemine uygun olarak geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Öğrencilerin “kendilerinden olmayana” mesafeli oluş hallerinin nedenleri araştırmak amacıyla öğrencilere yazılı olarak sorulan yanıt vermeleri istenmiş alınan cevaplar araştırmanın geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları kapsamında ise veriler üç farklı uzman tarafından incelenmesi ile birlikte uzmanlar arasında uzlaşma sağlanarak kod ve temalar üzerinden ayrıntılı analizler yapılmıştır. Bu durumun daha çok çevresel ve ailesel olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda sonuç olarak öğrencilerin yaşamları boyunca farklı kültürel sosyal, dini vb. grupların üyesi olabileceği ve çeşitli kültürel normların veyaptırımlarının bireyin davranışına yön verebileceği ancak sosyal ve kültürel farklılıklara rağmen farklılıklarla birlikte yaşamanın ve bu çeşitlilik ile kendi kişisel etik değerlerini oluşturması sürecinde kendisinin etkin olduğu, farklı yaşam, inanç, düşünce ve bakış açılarına saygı göstermesi, bireysel değer yargıları ve inançlarını başkaları ile karşılaştırırken doğru ile yanlış arasındaki farkın her zaman kesin olmayacağını anlaması sağlanmalıdır. Sınıf içi uygulamalar ve sınıf dışı geziler sonucunda öğrencilerin 21. Yüzyıl Becerilerinden Sosyal ve Kültürel Farkındalık Becerisini kapsayan etkinliklerle öğrencilerin iletişim becerilerini iyileştirdiği, sosyal ilişkilerinin geliştiği, olumsuz ve duygusal tepkilerinde azaltma olduğu, işbirliği yapma becerilerinin geliştiği, daha az yalnızlık ve sosyal kaygı yaşadıkları; utanç, suçluluk, mahcubiyet, hayal kırıklığı gibi duyguların azalacağı düşünülmektedir. Üstün zekâlı öğrencilere yönelik 21. Yüzyıl becerilerinden Sosyal ve Kültürel Farkındalık Becerisini kapsayan etkinliklerin yapılması ile öğrencilerin kültürel farkındalığı yüksek ve çok kültürlülüğe saygılı, duygudaşlık yeteneği gelişmiş aynı zamanda iletişim becerileri yüksek, eşitlik ve adalet bilinciyerleşmiş, çözüm odaklı bireyler olmanın yanı sıra duygusal zekâsı yüksek, kişisel ve mesleki anlamda başarılı olacakları düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Farkındalık, Kültür, Üstün Yetenek.

---

¹ Asiye Günel, Beşiktaş Bilim ve Sanat Merkezi, asiyeGUNEL3108@gmail.com

ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL VE DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ: TARAMA ÇALIŞMASI

Mehmet Çomak¹, Şerife Şenay İlik²

Sosyal ve duygusal öğrenme bireylerin duygularını fark edebilmesi, yönetebilmesi, yakın çevresi ile empati kurabilmesi, karşılaştığı sorunlara akılcı çözümler bulabilmesi, sağlıklı iletişim kurabilmesi ve kendine güven duyması anlamına gelmektedir. Özel gereksinimli öğrenciler mevcut durumları nedeniyle sosyal duygusal becerilere ve okul paydaşlarının desteğine daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Özel gereksinimli öğrencilere sosyal duygusal öğrenme becerilerinin kazandırılması onların sosyal çevre ile iletişimini, akademik başarısını, işbirlikli çalışmalarını, okula olan bağlılığını, çatışma çözme becerilerini ve iyi olma halini olumlu yönde etkileyecektir. Bu çalışmanın temel amacı üstün yetenekli, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, özel öğrenme güçlüğü ve zihinsel yetersizliği olan öğrenciler ile normal gelişim gösteren öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerilerine ilişkin mevcut durumlarını belirlemektir. Öğrencilerin sosyal duygusal öğrenme becerilerinin incelendiği bu çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2022-2023 eğitim öğretim yılında Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı ortaokullara devam eden öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemi ise bu ortaokullardan rastgele seçilen araştırmaya konu edilen gereksinim özelliklerine sahip 169 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma verileri ergen öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme becerilerini belirlemek amacıyla geliştirilen ‘‘sosyal ve duygusal öğrenme becerileri ölçeği’’ ile toplanmıştır. Ölçeğin iletişim, problem çözme, stresle başa çıkma ve kendilik değerini arttıran becerilerden oluşan dört alt boyutu vardır. Araştırma verileri %95 güven aralığı ve $p < 0.05$ anlamlılık düzeyinde incelenerek SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre üstün yetenekli tanısına sahip öğrencilerin sosyal ve duygusal öğrenme becerileri ölçeği toplam puan ortalaması zihinsel yetersizlik tanısına sahip öğrencilerden istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Alt boyutlara ait puanlar incelendiğinde ise üstün yetenekli tanısına sahip öğrencilerin ve normal gelişim gösteren öğrencilerin iletişim becerileri alt boyutu puan ortalaması zihinsel yetersizlik ve özel öğrenme güçlüğü tanısına sahip öğrencilerden istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca üstün yetenekli tanısına sahip öğrencilerin ve normal gelişim gösteren öğrencilerin problem çözme becerileri alt boyutu puan ortalaması zihinsel yetersizlik ve özel öğrenme güçlüğü tanısına sahip öğrencilerden istatistiki olarak anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal ve duygusal becerilerinde farklı sonuçlara ulaşılmasında etkili olan faktörleri belirlemek amacıyla daha büyük örneklem gruplarıyla ve farklı bölgelerde araştırma yapılarak sonuçlar daha genellenebilir hale getirilebilir. Ayrıca normal gelişim gösteren ve üstün yetenekli öğrencilerin sosyal ve duygusal becerisini konu alan çalışma sonuçları incelenerek, okullarda üstün yetenekli öğrencilere yönelik sosyal ve duygusal öğrenme programı hazırlanıp uygulanabilir. Yine araştırma sonuçları dikkate alındığında üstün yetenekli ve normal öğrencilerin duygusal becerilerinde birbirine yakın değerler elde edilmiştir. Üstün yetenekli öğrenciler mükemmeliyetçilik aşırı duyarlılık, eş zamanlı olmayan gelişim ve yüksek adalet duygusu gibi özellikleri nedeniyle çevresel yardıma ihtiyaç duymaktadır. Bu bakımdan üstün yetenekli öğrencilerin ailelerine, öğretmenlerine ve okuldaki arkadaş çevresine gerekli bilgilendirme programlarının düzenlenmesi onların sağlıklı bir gelişim geçirmesine destek olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, Sosyal ve duygusal öğrenme, Özel gereksinimli öğrenci, Tarama çalışması.

¹ Mehmet Çomak, Milli Eğitim Bakanlığı, comak_86@hotmail.com

² Doç. Dr. Şerife Şenay İlik, Necmettin Erbakan Üniversitesi, senayilik@erbakan.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİLERDE UTANGAÇLIK, SOSYAL KAYGI VE YALNIZLIK KAVRAMLARINA İLİŞKİN ALAN YAZIN İNCELEMESİ

Fatma Nur Görür¹, Şule Güçyeter²

Akranlarıyla aynı gelişimsel döneme sahip fakat zeka düzeyleri akranlarından farklı olan özel yetenekli çocuklar sosyal-duygusal gelişim açısından da farklılık gösterir. Araştırmacıların bir kısmı zeka seviyesi yükselen bireylerde sosyal zekanın da yükseldiği, bu durumun iletişim konusunda bir engel olmadığını savunmuştur. Bir kısım araştırmacı ise zeka seviyesinin yükselmesiyle iletişim problemlerinin de ortaya çıktığını savunmaktadır. Bireylerin toplum içinde var olabilmesi için sosyal ilişkiler kurması önemlidir. Sosyal ilişkiler kurmaktan ve sosyal ortamlarda bulunmaktan kaçınmayan kişiler, buldukları ortamda daha göz önünde olurken, ilişki kurmakta zorlanan kişiler buldukları ortamda göz önünde olmak istemezler. Sosyal ortamlardan kaçma ve yalnızlığı tercih etme, bireylerin utangaçlık duygusunu yaşamaları ve sosyal kaygı düzeylerinin yüksek olmasıyla ilişkili olabilir. Peki özel yetenekli çocuklarda bu durum nasıl görülmektedir? Alan yazındaki çalışmalarda özel yetenekli çocuklarda yalnızlık, utangaçlık ve sosyal kaygıya ilişkin ne tür bulgular elde edilmiştir? Bu sorulara cevap bulmak adına bu çalışmada ulusal ve uluslararası alan yazında özel yetenekli çocuklarda yalnızlık, utangaçlık ve sosyal kaygıya yönelik yapılan araştırmalar literatür taraması olarak incelenecektir. Bunun için Proquest tez veritabanı, YÖK Tez veri tabanı, AcademicSearch Ultimate vb. veri tabanlarında yalnızlık, utangaçlık, sosyal anksiyete ve özel/üstün yetenek anahtar kelimeleri farklı kombinasyonlardakullanılarak tarama yapılacaktır. Elde edilen çalışmalar öncelikle çeşitli dahil edilme ve dışlama kriterleri kullanılarak incelenecek, ardından belirlenen çalışmalar tematik olarak incelenerek araştırma bulgularına ulaşılabilecektir. Elde edilen bulguların Türkiye’de özel yetenekli çocuklarda sosyal duygusal gelişimin incelenmesinde yalnızlık, sosyal kaygı ve utangaçlık kavramlarına ilişkin ipuçları sunması beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenek 1, Utangaçlık 2, Sosyal Kaygı 3, Yalnızlık 4, Alanyazın taraması 5

---

¹Fatma Nur Görür, gorurfatmanurr@gmail.com

²Doç. Dr. Şule Güçyeter, Uşak Üniversitesi, sule.gucyeter@usak.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE PROJE VE TAKIM ÇALIŞMASI TEMELLİ ROBOTİK KODLAMA EĞİTİMİ

Zerrin Ay¹

Özel yetenekli öğrenciler akranlarına göre daha yüksek performans göstermelerinin bir sonucu olarak kendileri gibi yüksek performans gösteren akranlarıyla zenginleştirilmiş öğretim ortamlarında bulunmaya ihtiyaç duyarlar. Özel yetenekli öğrencilerin öğretim ortamlarının zenginleştirilmesinde bilim – teknoloji – mühendislik – sanat – matematik entegrasyonu (STEAM); sorgulama, işbirlikli ve süreç temelli öğrenmeyle, tespit edilen probleme sanatın da kullanımıyla çözüm üretmeyi hedefler. Belirli bir durumdan, arzulan bir duruma, ulaşmak için aradaki engelleri aşma sürecini problem çözme olarak ifade edebiliriz. Problem çözme süreci, önemli bilişsel becerilerin harekete geçirilmesini içermektedir. Problem çözme becerisinin gelişmesi beraberinde bilgi işlemsel düşünmeyi de getirmektedir. Robotik ve kodlama eğitiminin disiplinlerarası bir interaktif ders türü olduğu söylenebilir. Öğrenciler başka derslerde öğrendikleri konuları eğitici animasyonlar biçiminde kodlayabilir, öğrendiklerini güçlendirebilir ve ürün üretebilir. Robotik ve kodlama dersleri almakta olan öğrencilerin algoritmik yaratıcı düşünme ve çok boyutlu düşünme becerileri ilerletilebilir. Bunu yapabilmek için öğretmenler önce kendilerini profesyonel olarak geliştirmeli ve bu konuda desteklenmelidirler. Bu araştırma 2017-2022 öğretim yılları arasında atölye çalışmaları kapsamında Ankara’da özel yetenekli öğrencilerle öğretim yapan bir bilim ve sanat merkezinde farklı yaş gruplarından 80 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması temelinde yürütülmüştür. Bu çalışmada özel yetenekli öğrenciler ile yürütülen proje tabanlı ve takım çalışması esasına dayanan robotik kodlama eğitimi uygulamaları sunulmuştur. Araştırma Ankara ilinde özel yetenekli öğrencilerle öğretim yapan bir kurumda atölye çalışmaları şeklinde üç yıl süreyle yürütülmüştür. Araştırma ilkököl 2. sınıftan lise 10. sınıfa kadar farklı yaş gruplarından 80 öğrencinin katılımıyla nitel araştırma desenlerinden durum çalışması temelinde yürütülmüştür. Araştırmanın uygulama sürecinde öncelikli olarak robotik takımına katılmaya istekli öğrenciler belirlenmiştir. İstekli öğrencilerin yaş gruplarına göre atölyeler planlanmıştır. Yaş gruplarına uygun materyaller seçilerek öğrencilere robotik kodlama eğitimleri verilmeye başlanmıştır. Eğitim sürecinin ardından öğrencilerin yaş gruplarına uygun farklı robotik turnuvalarına başvurular yapılmıştır. Turnuvalar kapsamında beklenen görevlere uygun robot tasarımları inşa edilmiştir. İnşa aşamasında birçok farklı model ve tasarım denenmiştir. Tasarım aşaması tamamlandıktan sonra programlama çalışmalarına başlanmıştır. Robot görevlerinde en iyi dereceyi elde edebilmek amacıyla tasarlanan robotik kodlama çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu aşamada yaşanan problemlere çözüm yolları üretilmiş, gerekirse tasarımda ufak değişiklikler yapılmıştır. Gerek programlama gerekse tasarım aşamalarında öğrenciler aktif katılım sağlamış her öğrencinin görüş ve önerileriyle takımı yansıtan ideal robota ulaşılmıştır. Hazırlık aşamaları tamamlandıktan sonra öğrencilerle birlikte turnuvalara katılım sağlanmış ve çeşitli derecelerde başarılar elde edilmiştir. Katılım sağlanan her organizasyon sonrasında grup ile bir süreç değerlendirme çalışması yürütülmüş. Her öğrencinin süreçten neler kazandığı, öğrencilerin karakter güçlerinin gelişimine etkileri değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Robotik kodlama eğitimi, takım çalışması, problem çözme, süreç değerlendirme

---

¹ Zerrin Ay, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, zerrinay82@gmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİNDE YÜRÜTÜLEN PROGRAMLAMA EĞİTİMLERİNİN SOMUT ÜRÜNLERİ - SOKAKTAN AYRILMA MOBİL UYGULAMASI

Arda Öz¹, Deniz Bilge İnan², Tuna Aslan³

Bilgi ve iletişim teknolojileri son yıllarda hızla gelişmektedir. Teknolojideki bu gelişmeler sonucunda bireylerin ihtiyaç duyacağı becerilerde değişmektedir. 21.yüzyılbecerileri gibi adlandırmaların yapıldığı bu dönemde mantıksal çözüm yolları üretebilen, problem çözebilen ve yaratıcılık becerisi gelişmiş bireyler yetiştirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Öğretim süreçlerine programlama ve problem çözme stratejilerini entegre etmenin öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirebileceği düşünülmektedir. Programlama, herhangi bir problemin çözümü için gerekli komutlar dizisinin bilgisayar kodlarına çevrilmesi, derlenmesi ve çalıştırılması süreci olarak açıklanabilir. Bu çalışma Ankara’da bir bilim ve sanat merkezinde yürütülen programlama eğitimlerinin ürünü olarak ortaya çıkmıştır. İnsan vücudu hareket etmek temelinde meydana gelmiştir. Hareket etme, vücut organlarının sağlıklı büyümesini, gelişmesini, bedenin sağlıklı ve zinde kalmasını sağlamaktadır. İnsanlar hayatlarının her döneminde hareket ederek dünya ile temas kurarlar, iletişime geçerler ve dünyayı tanımaya çalışırlar. Geleneksel çocuk oyunlarının toplumsal işlevleri düşünüldüğünde; geleneksel çocuk oyunlarının yaşam becerisi, iletişim, dil, liderlik, problem çözme, yaratıcı düşünme ve öz yönetim becerileri ile ilgili olduğu görülmektedir.. Çocuklarla iletişim kurmanın, onların dünyasını paylaşmanın bir yolu olan oyun, iletişim kurma yollarının en doğal olanı, en sık kullanılanı ve en sağlıklı sonuç verenidir. Genel olarak oyun; “belli bir amaca yönelik olan ve olmayan kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, fakat her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimini temel alan gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci” şeklinde açıklanabilir. Bu projede hem kültürel mirasımız olan çocuk oyunlarını tanıttak hem de çocukları ekran başından sokak oyunlarına yönlendirecek bir mobil uygulama Thinkable platformunda geliştirilmiştir. Uygulamanın üç temel elemanı vardır; kullanıcı mobil cihazında uygulamayı açtıktan sonra oyuncu sayısı ve materyal durumunu işaretler, buna göre yapay zeka bir oyun önerir, önerilen oyunun tanıtım metnine yönlendirilir. Ardından kullanıcının oyunu daha iyi öğrenmesi için oyun videosu paylaşılır ve son olarak etkileşim bölümünde kullanıcının oyunu mobil cihazla oynaması sağlanır. Oyun bir kez mobil cihazda oynandıktan sonra kullanıcı oyunu aktif olarak oynamaya yönlendirilir.

Anahtar kelimeler: Çocuk oyunları, kültürel miras, thinkable , mobil uygulama, programlama eğitimi

---

¹Arda Öz, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, ardanao2000@gmail.com

²Deniz Bilge İnan, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, deniz1bilge@gmail.com

³Tuna Aslan, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, tuna.aslan15@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ BİREYLERİN FEN EĞİTİMİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ; FRANSA ve TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Salih Burak Erten¹, Yiğit Yüzlü², Sibel Türker Altan³

Eğitim, bir ülkenin gelişmişlik düzeyine dair fikir edinilmesini sağlayan en temel kriterlerden biridir. Eğitimin günümüzde evrensel bir niteliği bulunmaktadır. Farklı ülkelerin eğitim programlarının karşılaştırılması, ülkelerin birbirleriyle olan kültürel etkileşimlerinin artırılması, yeni eğitim programlarının ve yöntemlerinin geliştirilmesi ve faydalı görülen yanların ülkelerin müfredatlarına entegrasyonunda etkin rol oynamaktadır. Bu araştırmanın konusu; Fransa ile Türkiye'nin üstün yetenekli/zekâlı bireylerin fen eğitimi öğretim programları üzerinden mevcut durumun, ülke politikasının ve uygulamalarının incelenmesidir. Bu sebeple üstün yetenekli/zekâlı bireyler için geliştirilen fen eğitimi öğretim programlarının Türkiye ve Fransa bağlamında karşılaştırılması ve sentezinin sağlanması araştırmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında, araştırma yapılan ülkelerin fen eğitim-öğretim programları dışında özel yetenekli öğrencilerinin eğitimine yönelik ülke ve dünya literatüründeki bilimsel kaynaklardan ve resmi internet sitelerinden elde edilen makale, tez, bildiri ve raporlar da incelenmiştir. Karşılaştırmalı eğitim çalışması olan bu araştırma, nitel bir çalışma olup, nitel araştırma modellerinden doküman incelemesi metodu kullanılmıştır. Karşılaştırmalı eğitimin yaygın kullanılan yaklaşımlarından olan yatay yaklaşımın kullanıldığı çalışmada ilgili her iki ülkenin de 2021 yılında yayınladığı ve halihazırda üstün yetenekli/zekâlı bireylerde uygulamakta oldukları fen eğitimi öğretim programları karşılaştırılmıştır. Bu bağlamda yapılan karşılaştırma iki aşamalı gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada iki ülkenin üstün yetenekli/zekâlı birey kavramına bakışı ve üstün yetenekli/zekâlı bireylerin tanınması konusundaki farklılıklar ile ortaklıklar ele alınmış; ikinci aşamada ise fen bilimleri eğitim öğretim programlarında yapılan zenginleştirmeler ve üstün yeteneklilerin eğitim hayatına adaptasyonu incelenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre Fransa'da özel yeteneklilere yönelik eğitim sürecinde bütüncüsel bir yaklaşım söz konusudur. Bu nedenle özel yeteneklilerin belirlenmesine yönelik Türkiye'deki gibi (2 aşamalı tanılama süreci) sistematik bir tanılama yaklaşımı veya IQ testleri uygulanmamaktadır. Fransa'da üstün yetenekli/zekâlı bireylerin okul çağında tanınması öğretmenlerin gözlemlerine dayanmaktadır. Dört okul kademesinden (anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise) öğrenciler için dört ayrı kriteri ("kapasite ve yetenekler" (capacités et compétences), "meraklılık ve bilgi" (curiosité et connaissances), "yaratıcılık ve müfredat dışı yetenekler" (créativité et aptitudesnonscolaires) ve "insan ilişkileri" (interrelations) barındıran formlar bu sürece katkı sağlar. Bu yardımcı formlar okul kademelerine göre değişse de dört ana başlık aynı kalmaktadır. Bir öğretmen, öğrencisinde üstün yetenekliliği "keşfettiğinde" sağlık bakanlığına bağlı psikologların ve öğrencinin ailesinin katkılarıyla süreç yürütülür. Fen eğitimine dair uygulamalarda her iki ülkede üstün yetenekli/zekâlı bireylere yönelik farklılaştırma, zenginleştirme ve hızlandırma yoluyla eğitim verildiği görülmektedir. Fakat Türk eğitim sisteminde ders müfredatının zenginleştirilmesi yöntemi uygulanmaz, üstün yetenekli/zekâlı bireyler için farklı müfredat ve okul bulunur. Fransa'da ise aynı sınıf içerisinde akranları ile eğitim gören üstün yetenekli/zekâlı bireylerin eğitimi için 3 farklı tipte zenginleştirme çalışmaları yapılmaktadır. Tip 1 zenginleştirme, öğrencinin farklı içerik ve bilgi kaynaklarıyla karşılaşmasına, Tip 2 zenginleştirme farkındalık kazandırılan içeriğin görsel veya yazılı kaynaklarla öğrenci tarafından ifade edilmesine, Tip 3 zenginleştirme ise bu içerikle ilgili gerçek bir hayat probleminin öğrenciye sunulmasına dayanır. BİLSEM ile Fransız okullarında aynı kademeye denk gelen sınıf seviyelerinde üstün yetenekli/zekâlı bireylere uygulanan zenginleştirilmiş egzersizlerin karşılaştırılması yapıldığında Fransa Millî Eğitim Bakanlığı tarafından üstün yetenekli/zekâlı bireyler için verilen 3 egzersizde konu ile ilgili temel bilgiler verilip deneyler yardımıyla bu bilgilerin yorumlanması ve buna göre verilen problemlerin çözülmesi istendiği görülür. Bu durum Türkiye MEB BİLSEM Fen Bilimleri Öğretim Programı'nda verilen etkinlikler ile benzerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Fen Programı, Türkiye, Fransa, Üstün Yetenekli Bireyler

¹ Salih Burak Erten, Şişli Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, ertensalihburak@gmail.com

² Yiğit Yüzlü, Şişli Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, yuzluygt1@gmail.com

³ Sibel Türker Altan, Şişli Bilim ve Sanat Merkezi, sibeltrker@gmail.com

ÖZEL YETENEKLERİ GELİŞTİRME MATEMATİK PROGRAMI İÇİN BİR DERS TASARIMI ÖNERİSİ:

ORMAN YANGINLARININ FRAKTALLARLA MODELLENMESİ

Esmâ Kaya¹, Elif Akın²

Üstün yeteneklilerin eğitimi, günümüzde tüm dünyada ve ülkemizde çok önem kazanmıştır. Bu bağlamda Bilim ve Sanat Merkezleri'nin etkinlikleri ön plana çıkmaktadır. Ancak buradaki çalışmaların her anlamda gelişmesi gerekmektedir. Bu nedenle araştırmamızda, Bilim ve Sanat Merkezi'nde özel yetenekleri geliştirme programına devam eden öğrencilerin matematik dersinde kullanılabilecek bir ders tasarımı yapılması amaçlanmıştır. Bu dersin tasarımında eğitimde farklılaştırma ve zenginleştirme yöntemleri kullanılmıştır. Farklılaştırılmış eğitim modelleri, öğrencilere yaratıcılıklarını kullanabilecekleri yollar sunar ve konuyu kavramalarını kolaylaştırır. Bununla birlikte günlük hayat bağlantıları ve somut örneklerle konunun pekiştirilmesi sağlanır. Bu sayede kalıcı ve monotonluktan uzak bir ders ortaya konmuştur.

Fraktal geometri, doğanın geometrisidir ve karışık cisimleri açıklamakta kullanılır. Sonsuz iterasyonlar ile oluşan bu kompleks şekillerin anlatılması, matematiksel modelleme kullanılarak somutlaştırmak istenmiştir. Bunun da günlük hayattan bir örnekle desteklenmesi adına küresel olarak gittikçe artan bir problem haline gelen orman yangınları kullanılmıştır.

Orman yangınları, çağımızın en önemli sorunlarından biridir. Yapılan son araştırmalarda, orman yangınlarının rastgele değil; fraktal geometri ile açıklanabilen bir yayılım izlediği keşfedilmiştir. Bu olay, matematiksel modelleme ile birleştirilerek fraktalların anlatımını sağlayacak bir eğitim modeli ortaya konmuştur. Modelleme için ormanların bulunduğu araziler, kafes denilen iki boyutlu Öklid alanlarıdır. Kafesteki yanmanın açıklanışı için perkolasyondan faydalanılmıştır. Orman yangınlarında, başlangıçtan itibaren ağaçlardan sıçrayarak yavaş bir yayılma meydana gelir. Bu yayılma için kriterler belirlenmiştir. Yanmakta olan, yanmış ve sağlam ağaçlar ayrılmış; her biri renklerle gösterilmiştir. Yangının başlaması için gereken eşik değeri belirlenmiştir. Bu değer, ormanın yapısına göre bilgisayarlarda yapılan simülasyonlar sonucunda bulunmuştur. Bir ormanın yanması ise yanacak ağacın kalmaması ya da ormanın son sırasına ulaşmasıyla olur. Orman yangınının hızını ve yayılışını etkileyen diğer faktör ağaçların yoğunluğudur. Ağaçların yoğunluğu arttıkça yangının hızı artar çünkü ağaçların temas ihtimali katlanmaktadır.

Sonrasında orman, fraktal geometrik biçimlerle eşleştirilir. Bunun için Hausdorff boyutu kullanılmıştır. Bu boyut, iterasyonlarla şeklin kesirli boyutunun hesaplanmasını sağlar. Boyut d , büyüme faktörü r ve kendini tekrar eden parça sayısı N ile gösterilerek $d = \log(N)/\log(r)$ formülü yazılır. Modelimizde, Sierpinski Halısı kullanılmıştır. Bu şeklin oluşumunda alınan en büyük kare içerilere doğru r faktörü ile kendini tekrarlar. Her kenar üç eşit parçaya ayrılır ve bu noktalar birleşerek dokuz tane eş kare oluşur. Bu karelerden ortadaki atılır ve işlem sonsuz kere tekrarlar. Modellemede boyut $d = \log(8)/\log(3) \approx 1,892789261$ olur. Çeşitlilik sağlanması adına yanma prensipleri; farklı kafesler, ağaç sıklığı ve eşik değerleri ile tekrarlanmıştır. Ağaç bulunma ihtimalinin artması durumunda yangının hızının da arttığı saptanmıştır. Yangının zamanı hakkında tespitler de yapılmıştır. Zaman ile eşik değer ve kafes alanı bağlantıları incelenmiştir. Artan eşik değerinin yangını zorlaştırdığı bulunmuştur. Kafes alanı

¹ Esmâ Kaya, Kadıköy Alev Alıtlı Bilim ve Sanat Merkezi, kaya.esma192@gmail.com

² Elif Akın, Kadıköy Alev Alıtlı Bilim ve Sanat Merkezi, elifakinmc@gmail.com

ilişkinin bulunması için Sierpinski halısı ve üçgeni karşılaştırılmıştır. Analizler sonucunda kafes alanı ile eşik değerin ters orantılı olduğu, dolayısıyla alan artışının yangının başlamasını hızlandırdığı görülmüştür.

Yapılan araştırma sonucunda, matematikte karmaşıklığı ile bilinen ve formüllerle anlaşılması zor olan bir konu; matematiksel modelleme ile ele alınarak öğrencilere sunulmuştur. Bu eğitim modeli, konunun anlatımı ve günlük hayatla ilişkisi açısından kalıcı öğrenme için etkili bir rol oynayabilir. Sunulan çalışma, üstün zekalı öğrencilerin potansiyellerini geliştirebilecekleri ve kendi yeteneklerini en iyi şekilde ortaya çıkarabilecekleri zenginleştirilmiş bir eğitim yaklaşımı ortaya koymaktadır. Öğrencileri analitik düşünmeye sevk eden model, geniş konu kapsamıyla farklı konulara aktarılabilir ve farklılaştırılmış eğitim için etkin bir yöntem olarak uygulanabilir.

Anahtar Kelimeler: *Perkolasyon, Orman Yangını, Fraktal Geometri, Matematiksel Modelleme, Zenginleştirilmiş Ders Modeli, Farklılaştırılmış Öğretim*

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÜSTÜN YETENEKLİ VE NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÇOCUKLARIN ÇALIŞMA BELLEĞİ VE ÖĞRENME STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Elanur TÜRKOĞLU¹, Zeynep KURTULMUŞ²

Erken çocukluk dönemi gelişimin en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemde çocuklarda var olan bireysel farklılıklar, onların eğitim ve gelişim süreçlerini doğrudan etkiler ve potansiyellerinin keşfedilmesine yardımcı olur. Bu durum eğitimcilerin çocukların öğrenme ihtiyaçlarını daha iyi karşılayabilmelerine olanak sağlar. Bireyin çevresiyle kurduğu etkileşim sonucunda kalıcı izli değişiklikler oluşturması öğrenme olarak tanımlanır. Üstün yetenekli çocuklar yaşlarına göre daha hızlı öğrenme yetenekleri ve derinlemesine ilgi alanları olan bireylerdir. Öğrenmeyi etkileyen faktörler detaylı bir şekilde incelendiğinde bireysel farklılıklar göze çarpmaktadır. Bu sebeple her bireyin öğrenme stillerinin farklı olabileceğini savunan teoriler literatürde yer alır. Öğrenme stilleri bireyin öğrenme tercihlerini ve güçlü yönlerini yansıtmakla birlikte bilgiyi edinme, anlama ve işleme biçimlerini ifade eder. Öğrenme stillerinin tespiti etkili öğrenme ortamları ve öğrenme verimliliği açısından önem taşımaktadır. Çalışma belleği ise zihinsel işlemlerin gerçekleştiği ve günlük yaşamımızın pek çok yönünde kritik bir rol oynayan bellek türüdür. Çalışma belleği, anlık görevleri yerine getirirken geçici olarak bilgileri saklamamıza ve işlememize yardımcı olur. Çalışma belleği, öğrenme sürecinin temel taşlarından biridir ve özellikle yeni bilgiyi anlama, işleme ve hatırlama süreçlerinde kritik bir rol oynar. Bir çocuk kendisine anlatılanları takip ederken çalışma belleğini kullanır. Çalışma belleği aynı zamanda öğrenme deneyimlerini zenginleştirir çünkü bilgiyi anlama ve problem çözme becerilerini artırarak daha etkili öğrenmelerini sağlar. Bu nedenle, eğitimcilerin çalışma belleği becerilerini geliştirme konusunda rehberlik etmeleri ve öğrenme süreçlerini en iyi hale getirmeleri önemlidir. Çalışma belleği ve öğrenme stilleri, öğrenme sürecindeki iki temel bileşeni bir araya getirerek çocuğun öğrenme sürecini büyük ölçüde etkiler. Çocuklar, bu bellek türünü kullanarak öğrenme materyallerini anlama, problem çözme, düşünme ve bağlam oluşturma yeteneklerini geliştirirler.

Bu araştırma okul öncesi dönem üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocukların çalışma belleği ve öğrenme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu doğrultuda üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocukların çalışma belleği, öğrenme stilleri arasındaki ilişki, öğrenme stillerinin çalışma belleği ile arasındaki ilişki ve öğrenme stilleri, çalışma belleğinin sosyo-demografik değişkenler açısından analizi yapılmıştır. Araştırma nicel yöntem olup elde edilen veriler spss paket programında analiz edilmiştir. Araştırmada ‘‘5-6 Yaş Öğrenme Stilleri Ölçeği’’ ve ‘‘Çalışma Belleği Ölçeği’’ kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Elazığ ve Şanlıurfa illerinden 43 üstün yetenekli ve 57 normal gelişim gösteren okul öncesi çocuklarından oluşmaktadır. Yapılan analizler sonucunda üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocukların öğrenme stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Okul öncesi dönem üstün yetenekli ve normal gelişim gösteren çocukların çalışma belleği arasındaki ilişki incelendiğinde anlamlı bir ilişki ve üstün yetenekli çocuklara pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının öğrenme stilleri ile çalışma belleği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Okul öncesi dönem çocuklarının çalışma belleği performans düzeyi ile cinsiyet değişkeni anlamlı bir ilişki bulunmazken, öğrenme stilleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: *Üstün yetenek, Öğrenme Stilleri, Çalışma Belleği*

¹ Elanur Türkoğlu, Gazi Üniversitesi, enurturkoglu@gmail.com

² Prof. Dr. Zeynep Kurtulmuş, Gazi Üniversitesi, kzeynep@gazi.edu.tr

OECD ÜLKELERİNDE ÖZEL YETENEKLİLER EĞİTİMİNE YÖNELİK UYGULAMALAR

Şehide Kılınç¹, Mehmet Akif Sözer²

21. yüzyılda, her bireyin kendine has özelliklerle ve ayrıcalıklarla dünyaya geldiği ve eğitimde bireysel farklılıklar olduğu pek çok ülke tarafından kabul gören bir yaklaşım haline gelmiştir. Bu yaklaşım özel eğitim ihtiyacı olan bireylerin yanı sıra özel yetenekli bireylerin de eğitimini gündeme getirmektedir. Özel yeteneklilik, literatürde genellikle yaşlarına göre beklenenden önemli ölçüde daha güçlü bir yeteneğe sahip olan bireyleri tanımlamada kullanılmaktadır. Günümüzde özel yeteneklilerin eğitimi ülkeden ülkeye önemli farklılıklar göstermektedir. Çoğu zaman, eğitimciler arasında bile, özel yeteneklilerin eğitiminin elitist olduğu ve özel yetenekli çocukların herhangi bir müdahale olmadan da başarılı olabilecekleri yönünde bir görüş bulunmaktadır. Ancak bu görüşün aksine, özel yetenekli çocukların potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için onlara özel ilgi ve eğitim sunmak önemli görülmektedir. Aksi takdirde bu çocukların yetenekleri fark edilmeden kaybolabilmektedir. Bu çalışmada, OECD ülkelerindeki özel yetenekli öğrencilere yönelik tanımlamaların yanı sıra ülkelerin politika ve uygulamalarının da incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Bu çalışma kapsamında OECD ülkeleri içerisinde; ABD, Almanya, Avusturya, Finlandiya, Fransa, İngiltere, İsviçre, Japonya ve Türkiye'nin özel yetenekliler eğitimine yönelik politika ve uygulamaları incelenmiştir. Çalışmanın verileri; araştırılan ülkelerle ilgili uluslararası raporlar, resmi internet siteleri ve ilgili program ve yönetmeliklerin incelenmesinden elde edilmiştir. Çalışma kapsamında OECD ülkelerinin özel yeteneklilere yönelik terminolojisi incelenmiş ve resmi belgelerde en sık kullanılan terimlerin "gifted (üstün yetenekli)" ve "talented (yetenekli)" olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, bu iki terimin farklı üstün yeteneklilik türleriyle ilişkilendirildiği sonucuna ulaşılmıştır. Şöyle ki 'üstün yetenekli' terimi öğrenme ile ilgili olan 'entelektüel' veya 'akademik' yeteneğe atıfta bulunurken, 'yetenekli' terimi daha çok sanatsal ve sportif yeteneklere atıfta bulunmaktadır. Bu terimlerin yanı sıra, Fransa'da üstün yetenekli öğrencileri tanımlamada 'entelektüel olarak erken gelişmiş çocuklar' gibi farklı tanımlamalar da kullanılmaktadır. Finlandiya gibi İskandinav ülkelerinde ise, özel yetenekli çocuk ve gençleri ifade etmek için özel bir terim kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özel yetenekli bireylere sağlanan eğitim uygulamalarına bakıldığında birçok ülkede; okula erken başlama, sınıf atlama, üst sınıfla birlikte ders alma, hızlandırma, zenginleştirme, özel sınıf ve özel okul gibi uygulamalarına yer verildiği görülmektedir. Araştırılan ülkelerdeki eğitim politikalarının, bir yandan farklılaştırılmış öğretimin tüm öğrencilere sağlanması gerektiği ilkesini benimseyen bütünleştirici bir yaklaşımı teşvik ederken, diğer yandan özel yetenekli öğrencilerin özel eğitim ihtiyaçları olan bir grup olarak ele alındığı seçici ve ayrıştırıcı bir yaklaşımı da benimsediğini söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenekliler, Yetenekli, Eğitim.

¹ Şehide Kılınç, Milli Eğitim Bakanlığı, sehidearslanhan83@gmail.com

² Prof. Dr. Mehmet Akif Sözer, Gazi Üniversitesi, akifsozer@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN ARAŞTIRMA, GELİŞTİRME, EĞİTİM VE UYGULAMA MERKEZİ OKULUNA TANILANMASINA İLİŞKİN BİR MODEL ÖNERİSİ

Süreyya Yörük¹, Oğuz Köklü²

Araştırma, Geliştirme, Eğitim ve Uygulama Merkezi (ARGEM) okulu, genel zihinsel yetenek alanında özel yetenek tanısı almış olan ortaokul ve lise öğrencilerine özel eğitim hizmeti sunan bir devlet okuludur. ARGEM okulu için yürütülen tanılama süreci iki temel aşamadan meydana gelmektedir. Birinci aşama, bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM) için yürütülen tanılama süreçlerini içermektedir çünkü ARGEM için yapılan tanılama, genel zihinsel yetenek alanında BİLSEM'lere devam eden öğrenciler aday gösterilmektedir. İkinci aşama, ARGEM okulu için aday gösterilen öğrencilerin, ARGEM'e yönelik yürütülen tanılama süreçlerine dahil oldukları aşamadır. Bu aşama, farklı alanlardaki değerlendirmelere dayanarak yürütülen birkaç günlük bir süreçtir. Tanılama süreçlerine ilişkin mevcut durum, eğitim hayatlarına ARGEM okulunda devam edecek olan öğrenciler için doğru bir tanılama sürecinin yürütülmüş olmasının önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı, ARGEM okulu için yürüten tanılama süreçlerine yönelik bir model önerisi sunmaktır. ARGEM için yapılan tanılama, BİLSEM'ler için yapılan tanılama ile entegre bir şekilde yürütüldüğü için özel yetenekli öğrencilere yönelik yürütülen tanılama süreçlerine ilişkin öneriler, her iki kurum için de yapılmıştır. Mevcut durumun incelenmesi sürecinde, Bilim ve Sanat Merkezlerine Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu ile ARGEM okuluna yönelik düzenleme ve bilgilendirmeleri içeren resmî belgeler dikkate alınmıştır. Yapılan incelemede, literatürle uyumlu olan bazı uygulamaların bulunduğu görülmüştür. Bunlar, BİLSEM'lere yönelik tanılama için çok aşamalı bir tanılama sürecinin yürütülmesi ve ARGEM'e yönelik tanılama için öğrenciler hakkında farklı türdeki bilgilerin değerlendirme sürecinde dikkate alınması olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte, BİLSEM ve ARGEM için yürütülen tanılama süreçlerinde bu çalışmada önerilen model dikkate alınarak bir tanılama süreci yürütülürse tanılama sürecinin daha doğru sonuçlar vereceği düşünülmektedir. BİLSEM için yürütülen tanılama süreçlerine yönelik; a) tanılama kullanılan ölçek çeşidinin artırılması, b) çok kritere dayalı bir tanılama sürecinin yürütülmesi ve c) performans/portfolyo değerlendirme yöntemlerinin yaygınlaştırılması önerileri ön plana çıkmaktadır. ARGEM okulu için yürütülen tanılama süreçlerine yönelik ise; a) BİLSEM'lere devam etmeyen ama akredite edilen üniversitelerdeki ölçme merkezlerinde ARGEM için belirlenen aday gösterme kriterinin üstünde IQ sahibi olduğu tespit edilen 4. sınıf ve 8. sınıf öğrencilerinin de aday gösterilmesi, b) genel zihinsel yetenek alanındaki mevcut kanıtlara ek olarak, öğrencilerin belirli akademik alanlardaki gelişimlerine ilişkin kanıt elde etmek için portfolyo değerlendirmelerinin yapılması, c) genel zihinsel yetenek alanındaki mevcut kanıtlara ek olarak öğrencilerin belirli akademik alanlardaki mevcut kapasitelerine ilişkin kanıt elde etmek için performans ve başarı değerlendirmesinin yapılması, d) 8. sınıf öğrencilerinin liselere giriş sınavı puanlarını akademik alanlardaki başarı kanıtı olarak kullanmasına imkan verilmesi, e) öğrenme çıktılarıyla uyumlu olacak şekilde öğrencilerin yaratıcı düşünme, liderlik ve motivasyonlarının ölçülmesine yönelik ölçme araç ve yöntemlerinin kullanılması, e) uzman değerlendirmesinin güvenilir, geçerli ve tarafsız sonuçlar verebilmesi için değerlendirici eğitiminin verilmesi ve f) değerlendirme sürecinde IQ, akademik başarı, yaratıcı düşünme, liderlik ve motivasyon ölçümlerine dayalı çok kriterli bir değerlendirmenin yapılması gerektiğine ilişkin öneriler ön plana çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: ARGEM, tanılama, genel zihinsel yetenek, özel yetenekli öğrenciler

¹ Süreyya Yörük, Marmara Üniversitesi, yedikandil@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Oğuz Köklü, Boğaziçi Üniversitesi, oguz.koklu@boun.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN AKRAN ZORBALIĞI DENEYİMLERİ

Ayşe Arslan¹

Zorbalık, bir ya da daha fazla sayıda kişinin, bir kişi ya da grup üzerinde, geniş bir zamana yayılarak uyguladığı olumsuz ve genellikle saldırgan ya da manipülatif eylemlerdir. Özel yetenekli öğrencilere uygulanan programların öncelikli olarak bu öğrencilerin gelişmiş entelektüel çabalarını desteklemeye yönelik olduğundan kimi özel yetenekli öğrencilerin kurban veya zorba olma durumlarına yönelik olarak sosyal ve duygusal gelişim yönünden de desteklenmeye ihtiyacı olabilmektedir. Bu araştırmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin akran zorbalığı durumlarının ve zorbalıkla başa çıkma stratejilerinin belirlenmesidir. Araştırma karma araştırma yöntemlerinden birleştirme deseniyle planlanmıştır. Bu çalışmada nicel ve nitel verilerin ayrı ayrı toplanarak analiz edilmesi, iki veri setinden elde edilen çıkarımların tartışma bölümünde karşılaştırılması ve iki veri setinin birbirini ne derece teyit ettiğinin belirlenmesi planlanmaktadır. Araştırmanın nicel bölümünün örnekleme benzeşik örnekleme tekniğiyle belirlenmiş olup araştırmaya Düzce Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 5-7. Sınıflar düzeyindeki 10-13 yaş arası 116 öğrenci katılmıştır. Nicel verilerin analizinde parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri kullanılmıştır. Araştırmanın nitel bölümünde ise Akran Zorbalığı Ölçeği Ergen Formu ile akran kurbanı olduğu belirlenen öğrencilere ölçüt örnekleme yöntemiyle ulaşılarak zorbalığa ilişkin görüşlerinin sorulduğu yarı yapılandırılmış görüşmeler uygulanacaktır. Elde edilen veriler betimsel analiz tekniğiyle analiz edilecektir. Araştırmanın verilerinin toplanmasında, özel yetenekli öğrencilerin akran zorbalığı durumlarının belirlenmesi amacıyla Demografik Bilgi Formu, Akran Zorbalığı Belirleme Ölçeği Ergen Formu, e-Zorbalık ve e-Mağduriyet Ölçekleri ile nicel veri toplanmış olup akran kurbanı olduğu belirlenen öğrencilerin zorbalıkla ilgili deneyimlerinin ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yoluyla nitel veri toplanacaktır. Araştırmanın nicel bölümünün sonucunda, özel yetenekli öğrencilerin Fiziksel Zorbalık, Sözel Zorbalık, Dışlama, Söylenti Çıkarma ve Yayma, Eşyalarına Zarar Verme ve Siber Zorbalık olmak üzere akran zorbalığının tüm boyutlarında zorba ve mağdur olma düzeyleri düşük bulunmuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre fiziksel zorbalık açısından zorba ve mağdur olma düzeyleri ile sözel zorbalık açısından zorba olma düzeyleri arasında anlamlı fark olduğu, erkek öğrencilerin bu boyutlarda daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Öte yandan cinsiyetin özel yetenekli öğrencilerin fiziksel zorbalık açısından zorba ve mağdur olma düzeyleri ile sözel zorbalık açısından zorba olma düzeyleri üzerinde küçük bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Sınıf düzeyine göre öğrencilerin Fiziksel Zorbalık, Dışlama ve genel akran zorbalığı açısından zorba olma düzeylerinde anlamlı fark bulunmuştur. 7. sınıfa devam eden özel yetenekli öğrencilerin fiziksel zorbalık açısından zorba olma, dışlama türü zorbalık açısından zorba olma ve genel zorbalık açısından zorba olma düzeylerinin en yüksek olduğu; bunu sırasıyla 6. sınıfa devam eden ve 5. sınıfa devam eden özel yetenekli öğrencilerin izlediği belirlenmiştir. Öte yandan sınıf düzeyinin özel yetenekli öğrencilerin fiziksel zorbalık açısından zorba olma, dışlama türü zorbalık açısından zorba olma ve genel zorbalık açısından zorba olma düzeyleri üzerinde orta büyüklükte bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Günlük internet kullanım süresi açısından öğrencilerin hiçbir boyutta akran zorbalığı düzeylerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmanın nitel boyutu ile ilgili veri toplama süreci devam etmekte olup bu aşamada akran mağduru olduğu belirlenen öğrencilerin akran zorbalığına ilişkin deneyimleri ve başa çıkma stratejilerinin belirlenmesi hedeflenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, Akran zorbalığı, Başa çıkma

---

¹ Ayşe Arslan, Düzce Bilim ve Sanat Merkezi, Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, aysekaraul@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BOŞ ZAMAN KAVRAMINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ

Ada Arslan¹

Boş dersler öğrencilere kariyer hazırlığı ve kişisel gelişim fırsatı gibi pek çok farklı yarar sağlayabilmekte ancak iyi kurgulanmayan boş dersler özel yetenekli öğrenciler için pek çok olumlu gelişim fırsatının da kaçmasına neden olabilmektedir. Bu araştırmanın amacı özel yetenekli ortaokul öğrencilerinin boş derslere ilişkin görüşleri ve boş derslerde nelerle meşgul olmak istediklerine yönelik beklentilerini incelemektir. Mevcut araştırmada nitel araştırma desenlerinden olan fenomenoloji deseninden yararlanılarak öğrencilerin deneyimlediği boş derse ilişkin görüşleri ve beklentileri ele alınacaktır. Araştırmanın örneklemi amaçlı örnekleme olup bir ilin Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören özel yetenekli ortaokul öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak özel yetenekli öğrencilerin demografik özellikleri ile boş derslere ilişkin yarı yapılandırılmış üç soru yöneltilmiştir. Verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılacaktır. Araştırma verileri iki farklı araştırmacı tarafından kodlanarak nitel kodlara ilişkin verilerin uyumluluğu incelenecektir. Araştırma bulgularında boş ders tanımına ilişkin görüşlerin farklılaşmayacağı düşünülmektedir. Sınıf seviyelerine göre boş derste neler yapıldığının değişmesi ve neler yapmak istediklerinin de ihtiyaçlarına göre şekillenmesi beklenmektedir. Cinsiyet durumlarının ise beklentileri etkileyebileceği düşünülmektedir. Araştırmanın sonuçlarının özellikle Bilim ve Sanat Merkezlerindeki boş derslerde öğrencileri geliştirebilecek etkinlikleri şekillendirme ve beklentileri ortaya çıkarması bakımından değerli olduğu ve araştırmacılara veri sağlaması beklenmez. Boş derslerin planlanması ve yürütülmesinde 21. yüzyıl öğrenenlerinin beklentilerine yönelik öneriler eklenecektir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, boş ders, beklenti

---

¹Ada Arslan, Düzce Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, adaarslan.667@gmail.com

ÜSTÜN VEYA ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİN AİLELERİYLE YAPILAN LİSANSÜSTÜ TEZ ÇALIŞMALARININ İNCELENMESİ

Zeynep Bilgiç¹

Üstün veya özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerinin üst düzeyde kullanılmasında, eğitim ihtiyaçlarının giderilmesinde ailelerin/ ebeveynlerin rolü önem taşımaktadır. Bu çalışma ile ülkemizde yayınlanan üstün veya özel yetenekliler konulu lisansüstü tez çalışmalarından örnekleminde velilerin yer aldığı çalışmaları incelemek amaçlanmaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yönteminin kullanıldığı çalışmanın evrenini ulusal alanyazında yer alan üstün veya özel yetenekliler konulu lisansüstü tez çalışmaları oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme yöntemiyle Yöktez' den seçilmiş 29 tez çalışmasından oluşmaktadır. Örneklem seçiminde kullanılan ölçütler; üstün veya özel yetenekliler alanında yapılmış yüksek lisans veya doktora tezi olma, Türkiye' deki tüm lisansüstü çalışmaların yayınlandığı Ulusal Tez Merkezi Yöktez' de yayımlanmış olma ve birebir veli ile yürütülmüş bir tez çalışması olma şeklindedir. Seçilen çalışmalar betimsel analiz tekniği ile yıl, yöntem, çalışma alanı, yayın türü ve amaç bazında sınıflandırılmıştır. Çalışmanın ön bulgusu ise 2005-2023 arasında araştırmaların gerçekleştirildiği, en çok çalışmanın ise 6 çalışma ile 2009 yılında yapıldığı şeklindedir.

Anahtar Kelimeler: üstün yetenekli, özel yetenekli, aile, ebeveyn

---

¹Zeynep Bilgiç, Milli Eğitim Bakanlığı, İlköğretim Matematik Öğretmeni, zeynepbilgic096@gmail.com

ÜSTÜN ZEKALILAR ALANINA YÖNELİK YAYIN YAPAN GIFTED CHILD QUARTERLY DERGİSİNİN BAŞYAZARLARININ EĞİTİM KÖKENİNİN İNCELENMESİ

Mine Bilge BİLGİBİR¹, Mahmut ÇİTİL²

Bu çalışmada üstün zekalıları alanına yönelik olarak Gifted Child Quarterly dergisinde yayın yapan başyazarların eğitim kökenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda, araştırmacıların ilgili dergide yaptıkları yayının yılı, sayısı, çalıştıkları ülke, mevcut çalıştıkları bölüm, eğitim durumları (doktora, yüksek lisans ve lisans eğitimleri), ilgili dergideki yayının yılı ve sayısının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç bağlamında yapılan araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması niteliğindedir.

Bu çalışma 2023-2010 yılları arasında üstün zekalıları alanı ile ilgili yazılmış olan 52 makale incelenmiştir. İlgili yayın çalışmalarına Gifted Child Quarterly veri tabanı kullanılarak erişilmiştir. Çalışmada kullanılacak yazar verilerine yazarın ORCID numarası, Researchgate, Google Scholar, LinkedIn, Loop Açık Bilim Araştırma Ağı, istihdam olundukları üniversite sayfasındaki CV görüntüleme alanlarından temin edilerek kayda alınmıştır. Bu bağlamda verilerin toplanması sürecinde doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Toplanan veriler Excel paket programına işlenmiştir. İşlenen verilerin analiz edilmesi sürecinde içerik analizi yöntemlerinden frekans analizi tekniği kullanılmıştır. Elde edilen frekanslar sıklık düzeylerine göre tablolaştırılarak yorumlanmıştır.

İçerik analizi sonucu elde edilen bulgulara bakıldığında Gifted Child Quarterly dergisinde yayın yapan başyazarların çoğunluğunun Amerika Birleşik Devletleri'nde çalıştığı görülmektedir. ABD'yi ise Almanya, Kanada, Avustralya ve Çin gibi ülkelerin izlediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmacıların hangi bölüm ve anabilim dallarında çalıştıklarına bakıldığında çoğunluğun eğitim psikolojisi ve psikoloji departmanlarda çalıştığı bunu ise özel eğitim ve özel yetenekliler birimlerinin takip ettiği tespit edilmiştir. Araştırmacıların doktora alanlarına bakıldığında yine çoğunluğun psikoloji ve eğitim psikolojisi alanlarında olmakla birlikte özel eğitim alanından da doktora yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Üstün zekalı, gifted child quarterly, Makale*

---

¹ Mine Bilge Bilgibir, Gazi Üniversitesi, mbilge.bilgibir@gazi.edu.tr

² Doç. Dr. Mahmut Çitil, Gazi Üniversitesi, mcitil@gazi.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN GELİŞTİRİLEN KUTUP SÖZLÜĞÜNE YÖNELİK BİLGİ DÜZEYLERİ

Uygur Yağız Kendirci¹, Miraç Kutay Topal², Çağla Şirin³

Kutuplar dünyamızın hassas bölgeleridir. Küresel iklim değışikliklerinden etkilenen ve bu etkiler sebebiyle azalan buz kütleleri Dünyamızın toplam sıcaklığı üzerinde önemli etkilere sahiptir. İnsanlar kutupların yaşam alanlarımızdan uzak oluşu sebebiyle bu bölgelerin korunmasındaki önemin farkına varamayabilmektedirler. Bu sebeple kutuplara ilişkin farkındalığın kutupları korumaya gösterilecek hassasiyetle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmada lise ve ortaokul düzeyindeki üstün yetenekli Bilsem öğrencilerinin kutuplara karşı ne kadar duyarlı ve meraklı olduklarını öğrenmek amacıyla “Buzlar Diyarına Sıcak Bakanlar” adlı projede tarama araştırması yöntemi ile anket uygulaması yapılmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu olarak kurgulanan bu araştırmanın sonuçları mevcut araştırmamızın gerekçesini oluşturmuştur. Böylece lise ve ortaokul düzeyinde 50Bilsem öğrencisinin kutuplar hakkındaki görüşleri alınarak projenin materyal aşamasında hangi konulara yönelmesi gerektiği bulunmuştur. Araştırmanın bu bölümünde nicel araştırma desenlerinden yarı deneysel desenden yararlanılmıştır. Ön test- son test olarak kurgulanan araştırmada katılımcıların kutup sözlüğü öncesi ve sonrası görüşleri başarı testi ile ölçülmüştür. Verilerin analizinde yüzde ve frekans hesabı yapılarak aritmetik ortalamalar incelenmiştir. Bilsem öğrencilerine uygulanan ön test anketinin verileri doğrultusunda öncelikli olarak öğrencilerin daha az bilgi sahibi oldukları terimler için araştırmalar yapılmıştır. Bulunan veriler pedagojik alan uzmanları yardımıyla öğrencilerin düzeylerine uygun olarak içerik hâline getirilmiştir. Buna ek olarak interaktif ve kalıcı öğrenme sağlanması adına öğrencilerin düzeylerine uygun video ve görsel içerikler derlenmiştir. Ortaya koyulan içerikler özel olarak oluşturulan web sitesinde “Kutup Sözlüğü” adı altında derlenmiştir. Öğrenciler sitedeki içerikleri inceledikten sonra anket işlemi tekrar uygulanarak son test sonuçları elde edilmiştir. Araştırma bulgularında öğrencilerin doğru cevaplama oranında %25’lik bir artış olduğunu görülmüştür. Bu proje sayesinde Bilsem öğrencilerinin kutuplar hakkındaki mevcut bilgi birikimleri saptanmış ve öğrencilerin bilişsel düzeylerine uygun Web2.0 destekli eğitim materyali geliştirilmiştir. Son aşamada ise materyal hakkındaki görüş ve öneriler toplanarak ilerleyen süreçlerde geliştirilmeye açık olması sağlanmıştır. Lise ve ortaokul düzeyindeki üstün zekalı Bilsem öğrencilerinin kutuplara yönelik ilgi ve merakı beslenmiş, duyarlılıkları artırılmıştır. Bu öğrencilerin eğitilmesi sayesinde Türkiye’deki kutup araştırması faaliyetlerinin ivme kazanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kutuplar, Araştırma, Kutup farkındalığı, Materyal geliştirme, Kutup Sözlüğü

¹Uygur Yağız Kendirci, Düzce Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, uygarkendirci@gmail.com

²Miraç Kutay Topal, Düzce Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, kutaytopal81@gmail.com

³Çağla Şirin, Bornova Şehit Fatih Satır Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, cglstrn2992@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN DUYGU VE RAKAM İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Ayşegül Güllük¹

Duygular insanlar arası ilişkilerin yapı taşlarından biridir ve salt psikolojik bir kavram olarak anlaşılmamalıdır. Duygu insanların karşılıklı olarak anlaşılmasının temelini oluşturur. İnsan duyguları kişilerin anlık durumlarını, çevreleri ile olan ilişkilerini, mevcut konumlarının korumak açısından çok değerlidir. Carroll Ellis Izard tarafından geliştirilen farklılaştırılmış duygular ölçeğine (Differential Emotions Scale-DES) göre, on temel duygu bulunmaktadır. Özel yetenekli öğrencilerde ise duygu kavramı farklılık gösterebilmektedir. Rakamlar ise yılın günlerini saymaya, değiş tokuş ve terimsel izlemler yapmaya, üyelerinin, evliliklerinin, ölümlerinin, mallarının, sürülerinin, askerlerinin, kayıplarının, tutsaklarının sayısını bilmeye, kimi zaman kentlerinin kuruluşunu ya da zaferlerinden birini tarihlemeye çalışan çok çeşitli kültürlerin ve toplumsal grupların gereksinmelerinin, kaygılarının tarihidir. Yapılan araştırmalar göstermiştir ki bilinçaltı mesajları için insanların duyguları üzerinde rakamların keskin bir etkisi vardır. Özel yetenekli olmayan 508 öğrenciyle yürütülen araştırma sonucunda duygular ile rakamlar arasındaki ilişki sonuçları olduğu görülmüştür. Bu araştırma özel yetenekli öğrencilerin duygularını rakamlarla nasıl özdeşleştirdiklerini daha iyi anlamak için yapılacaktır. Mevcut araştırma ile özel yetenekli öğrencilerin Carroll Ellis Izard tarafından sınırlandırılan on temel duygu ile rakam ilişkisinin ne şekilde değiştiği ortaya konmak istenmiştir. Bu bağlamda özel yetenekli öğrencilerin belli duygular ile belli rakamları eşleştirip eşleştirmedikleri araştırılacaktır. Araştırmanın yöntemi nicel araştırma yöntemi ile ve deneysel olmayan ilişki desen olarak tasarlanmıştır. Araştırma örneklemini özel yetenekli öğrencilerle sınırlandırıldığından ölçüt örnekleme yöntemi ile kurgulanmıştır. Veri toplama aracı olarak duygu ve rakam ilişkisini eşleştirecekleri anketten yararlanılacaktır. Araştırma verileri SPSS programı ile analiz edilerek verilerin analizinde korelasyon analizinden yararlanılacaktır. Araştırma sonucunda daha önce özel yetenekli olmayan öğrencilerin verileriyle özel yetenekli öğrencilerin verileri karşılaştırılacaktır. Anket yanıtlarında özel yetenekli öğrencilerin duygu ve rakam eşleştirmesinin farklılıkları ortaya konacaktır. Elde edilen veriler özel yetenekli öğrenciler için pozitif bir ortam hazırlamada ya da öğrencileri daha iyi anlamada kullanılabilir.

Anahtar Kelimeler: *Özel yetenekli öğrenci, duygular, rakamlar*

---

¹Ayşegül Güllük, Düzce Bilim ve Sanat Merkezi, aysegulgulluk81@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE DESTEK EĞİTİM ODALARININ İŞLEVSELLİĞİNİN İNCELENMESİ

Mehmet Alparslan Kılınç¹, Rukiye Kübra Artunç², Mahmut Çitil³

Bu çalışmada Türkiye’de üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi açısından destek eğitim odaları ile ilgili araştırmaların genel olarak analizinin ve değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Google Scholar (Google Akademik), Dergi Park ve YÖK Tez veri tabanlarında “destek eğitim odası, üstün yetenek, üstün zekâ, kaynak oda ve resource room” anahtar kelimeleri kullanılarak tarama yapılmıştır. Tarama çerçevesinde tez ve makalelerden oluşan toplamda 22 çalışmaya ulaşılmıştır. Mevcut araştırma üstün yeteneklilerin faydalanmış olduğu destek eğitim odası hizmetlerinin hakkında ortaya konmuş çalışmaları ele alarak doküman incelemesi yöntemi ile tasarlanmıştır. Ele alınan araştırmalarda genellikle katılımcı olarak öğretmenlerin yer aldığı ve üstün yeteneklilerle ilgili olarak destek eğitim odaları hakkında çok az çalışmanın literatürde yer aldığı görülmüştür. İncelenen araştırmaların sonuçlarına göre; destek eğitim odalarının hem öğretmen niteliği açısından hem de donanım ve müfredat açısından eksiklerinin olduğu görülmüştür. Yine de destek eğitim odalarının özel yetenekli öğrenciler için faydalı bir uygulama olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Bununla birlikte öğretmenlere yönelik kapsamlı ve pratiğe dönük hizmet içi eğitim çalışmalarının yapılması oldukça önemlidir. Ayrıca velilerin de çocukları için bu haktan yararlanabilmeleri adına bilgilendirilmeleri gereklidir. Bu verilerin elde edildiği çalışmaların büyük çoğunlukla makalelerden oluştuğu, yüksek lisans tezi sayısının da oldukça az olduğu ve doktora tezinin neredeyse hiç yapılmadığı görülmüştür. Konuyla ilgili doktora tezinin azlığından dolayı üstün yeteneklilerin eğitiminde destek eğitim odalarının işlevselliğinin araştırılmaya açık bir konu olduğu söylenebilir. Yalnızca doktora çalışması değil; makalelerin de sayısı oldukça azdır. İleride yapılacak olan çalışmalar için araştırmacılara üstün yeteneklilerin eğitiminde destek eğitim odalarının yeri çalışılmaya açık bir konu olarak önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, özel yetenek, destek eğitim odaları, kaynak oda.

---

¹ Mehmet Alparslan Kılınç, Gazi Üniversitesi, mehmetalparslankilinc@gmail.com

² Rukiye Kübra Artunç, Gazi Üniversitesi, kubraartunc@gmail.com

³ Doç. Dr. Mahmut Çitil, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, mcitil@gazi.edu.tr

BİLSEM ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRETMEN ÖZERKLİĞİ BAĞLAMINDA ÖĞRETİM PROGRAMINA VE MESLEKİ GELİŞİME İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Okan Baysal¹, Ece Öztürk Pulcu², Hülya Baysal³

Bu araştırmada bilim ve sanat merkezlerinde (BİLSEM) görev yapan öğretmenlerin öğretim programı bağlamında öğretmen özerkliğine yönelik görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden iç içe geçmiş tek durum deseni benimsenmiştir. İncelenen durum, BİLSEM’lerdeki öğretmen özerkliği, BİLSEM’de görev yapan öğretmenlerin branşları (sınıf öğretmenliği, bilişim teknolojileri, ilköğretim matematik, ortaöğretim matematik, Türk dili ve edebiyatı, sosyal bilgiler, görsel sanatlar, kimya ve biyoloji) analiz birimi olarak kabul edilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde, amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme türlerinden yararlanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme türünün kullanılmasındaki amaç, çeşitliliğin fazla olduğu küçük örneklemlerde çalışılan durumun ayrıntılı bir şekilde incelenmesidir. Öğretmenlerin BİLSEM’deki görev süresi ve disiplinleri çeşitlilik olarak belirlenmiştir. Öğretmen özerkliğini ayrıntılı ve derinlemesine araştırmak adına katılımcı sayısı 10 olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak alanyazından yararlanarak ve özel eğitim alanında görev yapan iki akademisyenden uzman görüşü alınarak oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formunda yedi açık uçlu soru yer almaktadır. Öğretmenlerle görüşmeler görev yaptıkları kurumlarda gerçekleştirilmiştir ve ortalama olarak 20’şer dakika sürmüştür. Araştırmanın verileri, içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Veri setleri araştırmacılar tarafından çeşitli zamanlarda okunarak kodlamalar yapılmış ve bir araya gelebilecek kodlar belirlenerek temalara ulaşılmaya çalışılmıştır. Ulaşılan kodlar ve öğretmenlerle yapılan görüşmelerin doğrudan alıntıları excel dosyasına eklenmiştir. Analizin sonucunda, *öğretim sürecinin planlanması, mesleki gelişim, mesleki iletişim ve yapılandırılmış program* olmak üzere dört temaya ulaşılmıştır. Öğretim sürecinin planlanması temasında, “çerçeve program”, “öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri”, “öğrencilerin bireysel farklılıkları”, “öğrencilerin hazır bulunuşlukları”, “güncel sorunlar ve haberler”; mesleki gelişim temasında, “eğitime katılma”, “yönetici/idare desteği”, “lisansüstü eğitim”, “öğrenci düzeyinin öğretmeni gelişime sevk etmesi”, “yeni başlayan öğretmenler için eğitim ihtiyacı”, mesleki iletişim temasında, “zümreler arası işbirliği”, “farklı disiplinlerle işbirliği”, “BİLSEM’ler arası işbirliği”; yapılandırılmış program temasında, “güçlü yönleri” ve “sınırlılıkları” yer almaktadır. Araştırma sonucunda, BİLSEM’de görev yapan öğretmenlerin diğer okullarla kıyaslandığında daha fazla özerkliğe sahip olduğu görülmüştür. Öğretmenler, çerçeve programların yol gösterici olduğunu, çerçeve programa bağlı kalarak programda değişiklik yapabildiklerini belirtmişlerdir. Özellikle öğrencilerin hazır bulunuşluğu, ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenlemeler yapabildiklerini söylemişlerdir. Mesleki gelişim açısından öğretmenler, eğitime daha fazla ihtiyaç duyduklarını ancak BİLSEM’in çalışma saatlerinden dolayı katılma konusunda sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Mesleki iletişim açısından zümreler ve farklı disiplinlerdeki öğretmenlerle işbirliği konusunda bir sorun yaşamadıklarını ve fikir alışverişinde bulduklarını söylemişlerdir. BİLSEM’lerde yapılandırılmış program olmasının yeni başlayan öğretmenler için kılavuz olabileceği ancak ilerleyen süreçte öğretmeni kısıtlayıcı bir durum oluşturacağı belirtilmiştir. Özel eğitim kurumu olan BİLSEM’lerin her öğrenci için ayrı bir BEP gerektirmesi bakımından yapılandırılmış programın uygulanmasının pek mümkün olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak öğretmen özerkliğinin daha büyük örneklemlerde çalışılması üzerine önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen özerkliği, Öğretim programı, Mesleki gelişim, BİLSEM

¹Okan Baysal, Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi, okanbbaysal@gmail.com

²Ece Öztürk Pulcu, Şehit Prof. Dr. İlhan Varank Bilim ve Sanat Merkezi, eceozturkpulcu@hotmail.com

³Hülya Baysal, Altıeyül Bilim ve Sanat Merkezi, hulyabbaysal@gmail.com

ÖZEL YETENEKLERİ GELİŞTİRME PROGRAMINA (ÖYG) DEVAM EDEN ÖĞRENCİLERİN BİLSEM'e YÖNELİK BAKIŞ AÇILARININ İNCELENMESİ

Elif ARSLAN¹, Mahmut Serdar ARSLAN²

Bu çalışmanın temel amacı, ‘‘Üstün Yetenekli’’ olarak genel yetenek alanında tanılanmış olarak Bilim ve Sanat Merkezi -özel yetenekleri geliştirme programına (ÖYG)- devam etmekte olan öğrencilerin BİLSEM’e yönelik bakış açılarını incelemektir. Araştırmada betimsel araştırma modellerinden genel tarama modeli yöntem olarak kullanılmıştır. Çalışma grubu 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılında Atakum Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam eden ÖYG 1-2 (7. ve 8. Sınıf) öğrencilerine uygulanmıştır. 80 öğrencinin yer aldığı katılımcı gruba veri toplama aracı olarak ‘‘Özel Yetenekli Öğrencilerin BİLSEM'e Yönelik Tutum Ölçeği’’ ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; bilim ve sanat merkezlerine devam etmenin öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bıraktığı saptanmıştır. Görüşme sorularından ‘‘BİLSEM hayatında ne gibi değişikliklere yol açtı?’’ sorusuna verilen yanıtlardan yola çıkılarak BİLSEM’e devam etmenin hayatlarında önemli bir yeri olduğu birçok yanıtta görülürken, aynı zamanda BİLSEM’in genel kültürlerini geliştirdiğine de değinilmiştir. Farklı sorulara verilen yanıtlara bakıldığında da üstün yetenekli öğrenciler, BİLSEM sayesinde daha özgüvenli olduklarını, takım çalışmalarına katılımlarının arttığını ve odak sürelerinin yükselmesi ile okul başarılarının da olumlu yönde gelişim gösterdiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin kendi okullarında bulamadıkları imkanlara BİLSEM’de erişebilmelerinin öğrencilerin BİLSEM’e yönelik olumlu görüşlerini güçlendirdiği düşünülmektedir. Araştırmanın verileri BİLSEM’in, öğrencilerin genel kültür seviyelerine, sosyal yaşamlarına ve akademik hayatlarına katkısı olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmanın bilim ve sanat merkezlerine diğer modüllerde devam etmekte olan öğrenci grupları ile de yapılması, hedef kitle olarak öğretmen, veli vs. gibi paydaşlar üzerinde de araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: BİLSEM, üstün yetenek, öğrenci

---

1 Elif Arslan, Millî Eğitim Bakanlığı, Atakum Bilim ve Sanat Merkezi, elif_ka@hotmail.com

2 Mahmut Serdar Arslan, Millî Eğitim Bakanlığı, Bafra Atatürk Anadolu Lisesi, mahmutserdara@gmail.com

MATEMATİK VE FEN ALANINDA ÖZEL YETENEKLİ BİREYLERİN BİLİŞSEL PROFİLLERİNİN ANADOLU SAK ZEKA ÖLÇEĞİ İLE İNCELENMESİ

Ferhat Köprü¹, M. Bahadır Ayas²

Üstün yetenekliler Eğitim Programı, tanılama süreçlerinde yetenek ve yaratıcılık testi kullanılarak alana özgü yetenek tanılması yapan ve tanılanan öğrencilere eğitim veren bir eğitim programıdır. Bu çalışmada matematik ve fen alanında özel yetenek tanısı almış bireylerin bilişsel profillerinin Anadolu Sak Zeka Ölçeği ile incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma örneklemini 2017-2022 yılları arasında Üstün Yetenekliler Eğitim Programı tanılama sınavı sonucunda matematik ve fen alanında özel yetenek tanısı almış 140 öğrenciden oluşmaktadır. Bu örneklem seçkisiz olmayan örnekleme türlerinden amaçsal örnekleme alt türü olan benzeşik örnekleme yöntemi kullanılarak seçilmiştir. Matematik ve Fen alanında özel yetenek tanısı olan öğrencilere tanı aldığı yıl içerisinde Anadolu Sak Zeka ölçeği uygulanmış ve zeka endeks puanları elde edilmiştir. Matematik ve Fen alanında özel yetenekli bireylerin zeka endeks puanlarına ilişkin betimsel analiz yapılacaktır. Yine bu öğrencilerin farklı türdeki zeka endeks puanlarının norm ortalamalarından anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla tek örneklem t- testi yapılacaktır. Son olarak Matematik ve Fen alanında özel yetenek tanısı almış öğrencilerin görsel potansiyel endeks puan ortalamalarının sözel potansiyel endeks puanı ortalamalarından anlamlı derecede farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek amacıyla bağımlı örneklem t- testi yapılacaktır. Elde edilen bulgular, matematik ve fen alanında özel yetenekli bireylerin bilişsel profillerine ilişkin önemli alan yazın katkısı sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, bilişsel profil, ASIS

---

¹ Arş. Gör. Ferhat Köprü, Anadolu üniversitesi, erhatkopru@anadolu.edu.tr

² Doç. Dr. M. Bahadır Ayas, Anadolu Üniversitesi, mbayas@anadolu.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLER VE MENTORLUK: SİSTEMATİK BİR DERLEME

M. Arda Atakaya¹

Modern özel yetenek tanım ve kuramlarının herhangi bir yetenek alanında uzmanlaşmaya işaret ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin sahip oldukları yetenek alanlarında bir uzman gibi deneyim, bilgi, beceri ve birikim kazanmalarının, teorik ve pratik koşulları yerine getiren çoğu eğitim öğretim programının temel noktasını oluşturduğu söylenebilir. Özel yetenekli öğrencilere yönelik uygulanan eğitim stratejilerinden biri mentorluktur. Mentorlük etkili, kolay ve kullanışlı olmasından dolayı araştırmacılar ve eğitimciler tarafından sıklıkla tercih edilmektedir. Yine mentorlüğün sözü edilen uzmanlaşma sürecinde özel yetenekli öğrencilere akademik, sosyal ve duygusal yönden katkısının olduğu bilinmektedir. Mevcut araştırma özel yetenekli öğrenciler ile yürütülen mentorlük uygulamalarının sonuçlarına ilişkin sistematik bir derlemedir. Araştırmada verilerin daha anlaşılır halde sunulabilmesi için PRISMA bildirim kontrol listesi kullanılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda makaleler için herhangi bir yıl sınırlaması getirmeksizin Google Akademik (Google Scholar), Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi erişimi ile sağlanan veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Anahtar sözcükler; “üstün zekâlılarda mentorlük, üstün yeteneklilerde mentorlük, özel yeteneklilerde mentorlük, mentoring gifted, ve mentoring gifted and talented” olarak belirlenmiş ve Anadolu Üniversitesi Kütüphanesi bünyesinde bulunan 76 farklı veri tabanından ve Google Akademik veri tabanlarında tarama yapılmıştır. Çalışma kapsamında toplam 3997 makaleye ulaşılmıştır. Araştırmanın amacı kapsamında sistematik derlemeye dahil edilme ölçütleri; çalışma yıllarına bir sınır getirilmemesi, mentorlük programlarının ya da mentorlük stratejilerinin etkililiğinin sınındığı nitel, nicel ya da karma araştırmalar, makalelerin hakemli bir dergide yayımlanması ve tam metne ulaşılabilmesi olarak belirlenmiştir. Çalışmada tanımlayıcı, teorik, hipotetik, bilimsel araştırma değeri taşımayan, derleme ve durum bildiren çalışmalar ise dışlama ilkeleri olarak belirlenmiştir. Dışlama ilkeleri sonucunda araştırmaya 34 çalışma dahil edilmiştir. Makaleler çalışmada kullanılan araştırma yöntemine göre 20 adet nicel ve 14 adet nitel araştırma olarak ayrılmış ve tablolar halinde özetlenmiştir. Yapılan ön değerlendirmeler sonucunda nicel çalışmalarda mentorlük uygulamalarının özel yetenekli öğrencilerin kariyer seçimleri, öz benlik algıları, akademik başarıları, ve araştırma becerilerinde olumlu ve anlamlı etki ettiği rapor edilmektedir. Nitel araştırmalardan elde edilen ön bulgulara göre mentorlük uygulamalarının, üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin, entelektüel, sosyal ve duygusal gelişimlerine olumlu yönde katkı sağladığı, mentorlerin önemli bir rol model oldukları, öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde destekledikleri ve öğrencilere kariyer planlama ve seçme konularında oldukça yardımcı olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, mentorluk, üstün zeka, üstün yetenek

---

¹ M. Arda Atakaya, Anadolu Üniversitesi, maatakaya@anadolu.edu.tr

CUMHURİYETİN YÜZÜNCÜ YILINDA BİLSEMDE YENİLİKÇİ UYGULAMALARA BİR ÖRNEK: KUANTUM ÖĞRENMEYLEYENİLEBİLİR OSMANLI TARİHİ*

Saliha Akarsu Bakır¹, Ahmet Emin Çifci²

Ülkemizde Tarih öğretimi konusunda yaşanan problemlerin başında derslerde öğretmen merkezli olan ve tarihsel becerileri kazandırmaya elverişli olmayan yöntem-tekniklerin kullanılması gelmektedir. Bu güncel problemlere çözüm önerisi getirmek için BİLSEM 7. Sınıf Tarih bölümü öğrencisi tarafından, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında gerçekleştirilen bu projede amaç; Osmanlı Tarihi konularını 7. Sınıf müfredatında yer alan kazanımlar çerçevesinde, yiyecekler ve yemek kültürüyle ilişkilendirerek anlatmaktır. Bu amaç doğrultusunda kuantum öğrenme ilkelerinden hareketle bir öğrenme ortamı tasarlanmış ve hazırlanan etkinliklerde Türk kahvesi, kruvasan, baharatlar vb. yiyecek içecekler sınıfa getirilmiştir. “Surname”, “çanak yağması”, “büyük patates kıtlığı”, “Matbah-ı Amire”, “Osmanlı sefer hazırlıklarında iaş” gibi yemek kültürüne ait öğeler bağlamında öğrencilerin tarihsel empati becerisini arttırmak hedeflenmiştir. Ayrıca proje içeriklerinin düzenlendiği Arc Gis Story Maps uygulamasında hazırlanan dijital öğrenme ortamı ile tarihsel kavramların kazandırılması da projenin amaçları arasındadır. Yiyeceklerle Osmanlı tarihi dönemlerinin bağdaştırılması ve bunun öğrenmede bir araç olarak kullanılması konusunda literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır ve projemiz literatürdeki bu açığı deneysel yolla kapatmayı hedeflemesi bakımından önemlidir. Tek grup öntest-sontest modelin yöntem olarak uygulandığı projede deney grubu BİLSEM de öğrenim gören Tarih bölümü öğrencilerden oluşmaktadır. Deneysel işlem süreci ise 2 haftada toplam 8 ders saatidir. “Tarihsel Empati Ölçeği”ni kullanıldığı projede öğrencilerin tutumları ile kavram kazanım oranları ölçülürken süreç hakkındaki görüş ve önerileri de alınmıştır. Deneysel işlem sonunda öntest-sontest arasında 8,44 lük bir fark bulunmuştur. Buna göre; kuantum öğrenme etkinlikleriyle tasarlanan uygulama süreci, öğrencilerin tarihsel empati becerisini arttırmada etkili bulunurken kavram öğretimi ise orta düzeyde sağlanmıştır. Ayrıca öğrenciler; kuantum öğrenme sürecinden zevk aldıklarını, süreci etkili bulduklarını ve sürecin bilgilerini arttırdığını görüş olarak bildirmişlerdir. Projede aktarılan akademik bilgilerin, görsellerin, oyun, video ve makale bağlantılarının yer aldığı “Storymaps Dijital Öğrenme Ortamı” projemizin çıktısı olarak katılımcılarla paylaşılmıştır. Literatürde, Coğrafya öğretiminde kuantum öğrenmenin uygulandığı bir araştırmada ortaya çıkan “modelin öğrenme üzerinde olumlu etkisi olduğu” sonucu bu projenin sonuçlarıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla Bilim ve Sanat Merkezlerindeki özel yetenekli bireyler için öğrenci merkezli, yenilikçi öğretim uygulamalarının yaygınlaştırılması ve bunlara farklı branşlarda da yer verilmesi önerilerimiz arasındadır.

Anahtar kelimeler: Kuantum Öğrenme, Storymaps, Tarihsel Empati Becerisi, Çanak Yağması, Matbah-ı Amire.

¹Dr. Saliha Akarsu Bakır, İzmit Bilim ve Sanat Merkezi, Sosyal Bilgiler Danışmanı, saliha.bakir34@gmail.com

²Ahmet Emin Çifci, İzmit Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, ahmetemincifci1@gmail.com

*Bu proje Tübitak 2204-B Ortaokul Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışması, İstanbul Asya Bölge Finalinde yarışmıştır.

YENİ TASARIM GERİ DÖNÜŞÜM KUTULARININ ETİMESGUT BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN GERİ DÖNÜŞÜM FARKINDALIKLARINA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Mert Efe Özbekler¹, Şirin Demircan Yıldız²

Bu araştırmanın amacı gelecek nesillerin bulunduğu okul ortamında yeni tasarım geri dönüşüm kutuları aracılığı ile küresel iklim değişikliğinin en temel nedenlerinden biri olan atıkların geri dönüşümüne karşı farkındalığın artırılmasıdır. Bu araştırmanın modeli deneme modellerinden olan tek grup ön test – son test modelidir. Ankara, Etimesgut Bilim Sanat Merkezi'nde eğitim görmekte olan 500 öğrenciye çevre farkındalığı, atık yönetimi ve geri dönüşüm farkındalığı ile ilgili sahip oldukları bilgi düzeyi anket çalışması (ön test) uygulanarak test edilmiştir. Kurumumuzda yer alan mevcut geri dönüşüm kutuları yerine kağıt, plastik ve ambalaj atığı şeklinde belirlenmiş ve her bir atık için, atık miktarlarının görünmesi açısından ikili şeffaf atık kutular yerleştirilmiştir. Yeni tasarım geri dönüşüm kutuları üzerinde, kurumumuz öğrencileri ile yapılan ön araştırma sonucunda belirlenmiş olan bireylerin seçim isteğini harekete geçiren ikili görseller bulunmaktadır. Bu geri dönüşüm kutuları, öğrencilerin kağıt atık kutularına kedi ya da köpek seçimi yaparak, plastik atık kutularına film ya da kitap seçimi yaparak, ambalaj atık kutularına ise futbol ya da basketbol seçimi yaparak kullanacakları şekilde düzenlenmiştir. Bu geri dönüşüm kutularının kullanımı sonrasında ise öğrencilerin çevresel duyarlılıkları, aynı anketin tekrar uygulanması ile (son test) yeniden değerlendirilmiştir. Anketlerden elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak bağımlı grup t testi sonucunda p değeri 0.005 olarak hesaplanmıştır. P değeri 0.05'den küçük olduğu için araştırmada anlamlı fark olduğu görülmektedir. Ayrıca mevcut geri dönüşüm kutularında toplanan atık miktarları ile yeni tasarım geri dönüşüm kutularında toplanan atık miktarları karşılaştırılarak da değerlendirme yapılmıştır. Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi atıkları belediye tarafından teslim alınırken ağırlıkları kaydedilmiştir. Araştırmanın etkisini ölçebilmek için araştırma öncesi ve sonrasındaki atık miktarları bu kayıtlara göre karşılaştırılmıştır. Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerinden 500 kişinin çalışma öncesindeki 5 ay, ortalama 78 kilogram geri dönüştürülebilir atığı geri dönüşüm kutularına attığı tespit edilmiştir. Çalışma sırasındaki 2 ay süresince ise öğrencilerin ortalama 126,5 kilogram geri dönüştürülebilir atığı geri dönüşüm kutularına attığı tespit edilmiştir. Bu veriler Etimesgut Belediyesinin atık teslim tutanaklarıyla kayıt altına alınmıştır. Çalışmanın ön hazırlık aşaması ve uygulama aşaması sırasında bireylerin seçimlerine göre hareket edilmiştir. Bu şekilde bireylerin projenin bir parçası olması sağlanmıştır. Kendi seçimleri ile belirlenen yeni tasarım geri dönüşüm kutularındaki görselleri gördüklerinde yine kendilerine seçim hakkı tanıyan geri dönüşüm kutuları ile karşılaşmışlardır. Bu projenin bir parçası olma halinin yeni tasarım geri dönüşüm kutularını kullanmaya teşvik ettiği söylenebilir. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin geri dönüşüm ile ilgili farkındalıklarının arttığı ve yeni tasarım geri dönüşüm kutularının kullanımının da arttığı tespit edilmiştir. Küresel iklim değişikliğinin en temel nedenlerinden biri olan atıkların geri dönüşümüne dikkat çekmek ve atıkların kaynağında ayrıştırılarak toplanmasının teşvik edilmesi ve bu anlamda öğrencilere alışkanlık kazandırılması için yapılan bu çalışmanın istedik hedeflere ulaşmış olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Atık yönetimi, geri dönüşüm, geri dönüşüm kutuları, çevresel farkındalık, seçme özgürlüğü.

---

¹ Mert Efe Özbekler, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, mertozbeklernurisahin@gmail.com

² Şirin Demircan Yıldız, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, sirindm@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÖZELLİKLERİNİN SOMA ÖRNEKLEMİNDE ARAŞTIRILMASI

Burak MÜNEZ¹

Birey doğduğu andan itibaren anne, babasıyla yaşar ve zekâ, dil, sosyal, duygusal gelişimi gerçekleşir. Özel yetenekli bireyler doğuştan getirdikleri özellikleri ile yaşlılarından ayrılırlar. Eğitim sürecini başlatan ve çocuğu her yönüyle gelişimin gözlemlene fırsatı bulan kişi ilk kişi okul öncesi öğretmenidir. Özel yetenekli öğrencilerin tanınması ilköğretim 1,2 ve 3. Sınıf düzeylerinde gerçekleştirildiği bilinmektedir. Özel yetenekli bireylerin özelliklerinin doğuştan geldiği göz önünde bulundurulduğunda okul öncesi dönemde de özel yeteneklilerin özelliklerini gözlemlene fırsatı olduğu görülmüştür. Bu çalışmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin okul öncesi(anaokulu) dönemde göstermiş olduğu özelliklerini araştırmaktır. Araştırmanın evreni Manisa ilinde bulunan özel yetenekli öğrencilerdir. Araştırmanın örneklemini Manisa'nın Soma ilçesinde bulunan 15 özel yetenekli öğrencidir. Araştırma gelişme aşamasında olup bu bilgiler ön çalışmayı kapsamaktadır. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada bilgiler özel yetenekli öğrencilerin okul öncesi dönemde öğretmenleri olan okul öncesi öğretmenleri ile yapılan görüşme ve anekdot kaydı teknikleri kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın ön çalışma sonuçlarına göre özel yetenekli öğrencilerin okul öncesi dönemde yaratıcılık, dil gelişimi, hızlı kavrama ve öğrenme, üst düzey merak yönleri ile yaşlılarından farklı olarak dikkat çektiklerini ortaya çıkarmıştır. Okul öncesi öğretmenlerin anekdot kayıtları da özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine yönelik ipuçları taşıdığını göstermiştir. Araştırma daha fazla sayıda özel yetenekli bireylerin okul öncesi öğretmeni ile görüşülerek geliştirilecektir. Okul öncesi öğretmenlerin özel yeteneklilerle ilgili gözlemlerini kolaylaştırmak için envanterler, formlar geliştirilebilir. Özel yetenekli çocukların erken yaşta tanılamaları gerçekleştirilerek gelişimleri erken dönemde sağlanabilir. Okul öncesi öğretmenlerin yaşlılarına göre üst düzey özellikleri gösteren öğrencilerle ilgili rehberlik servisleriyle iş birliği yaparak izleme, değerlendirme süreçlerine dâhil etmeleri sağlanabilir. Özel yetenekliler okul öncesinde de özeldirler.

Anahtar Kelimeler: *Özel yetenekliler, Okul Öncesi Dönem, Özel Yeteneklilerin Özellikleri*

---

¹ Burak Münez, Soma Bilim ve Sanat Merkezi, burak.munez@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİLERDE SİNESTEZİ (DUYU BİLEŞİMİ) GÖRÜLME SIKLIĞI (MANİSA İLİ ÖRNEKLEMİ)

Derya Deniz Karameşe¹

Sinestezi (birleşik algı) yüzyıl öncesinden tanımlanmış, pek çok incelenmiş vaka olmasına ve birçok araştırma yapılmasına rağmen hakkında az konuşulan, nedenleri henüz tam olarak ortaya konulmamış, aydınlatılmaya çalışılan bir özelliktir. Sinestezi olgusu ile ilgili en eski bilgi, John Locke tarafından 1690 yılında üretilmiştir. Theodore Flournoy 1893’de sinestezi kavramını; bir duyuusal uyarıcının diğer bir duyuusal uyarıcıyı etkilemesi durumu olarak tanımlamıştır. Sinestezi, duyuuların birlikte algılanması veya birbirine karışması durumu olarak tanımlanır. Nörolojik bir durumdur ve en genel tanımıyla, asıl algısal ya da duyuusal bir sinir yol ağının, istemsiz ve olağandışı bir şekilde ikincil bir duyuusal ya da algısal sinir yol ağını aktive etmesiyle tanımlanabilir. Sinir bilimciler tarafından son yıllarda yoğun olarak araştırılmakta olan sinestezinin biyolojik ve fiziksel nedenleri olduğu gibi çeşitli nedenlere bağlı olabileceği bilinmektedir. Bazı testler ile sinestetlerin genel nüfus içindeki oranları çıkarılabilmektedir. Araştırmalar sinestetlerin belli bir oranda özel yetenekli olduğunu ortaya koymuştur. Sinestet bireyler diğer bireylerin göremediği ayrıntıları, duyuusal özelliklerin birleşmesiyle görebilirler. Diğer insanlara kıyasla akademik başarının, sanatsal becerilerinin, algı yeteneklerinin ve hayal güçlerinin daha güçlü olması yeni tarzlar geliştirmelerine ve buluşlar yapmalarına katkı sağlayacak bir durumdur. Altıncı hislerinin güçlü olması sosyal ilişkilerine yön verebilir. Özel yetenekli tanımı ise; alanın uzmanlarınca tespit edilmiş, yaşitlarına kıyasla gelişim alanlarından en az birinde üst düzey kapasite ve performans gösteren bireyler için kullanılır. Ayrıca özel yetenekli bireylerin toplumun geri kalanına kıyasla üstün becerilere sahip olduğunu söylemek gerekir. Bazı özel yeteneklilerin toplumu etkileyen eşsiz çalışmaların sahibi olduğunu söylemek yanlış olmaz. Bununla birlikte özel yetenekli bireylerin sinestetlerle bazı benzer özellikler taşıdığını söylemek gerekir. Kısaca, sinestetler duyu birleşmelerinden dolayı olağanüstü yeteneklere sahip olabilmektedirler. Çalışma sinestet bireyler ile özel yetenekli bireyler arasındaki benzerliklerden yola çıkarak planlanmıştır. Bu çalışmanın amacı; özel yetenekli tanısı almış bireylerde sinesteziye ait özellikler aramak ve sinestezinin üstün yetenekli bireylerde görülme sıklığı tespit etmektir. Araştırmanın problemi; “Üstün yetenekli tanısı almış bireylerde sinestezi görülmesinin sıklığı nedir?” olarak sunulmuştur. Araştırmada nitel ve nicel verilerin kullanıldığı karma yöntem uygulanmıştır. Araştırma 2021-2022 eğitim- öğretim yılında Manisa ilinde bulunan bir bilim ve sanat merkezindeki 10-14 yaş aralığındaki 75 özel yetenekli öğrenci ile yapılmıştır. Konuyla ilgili literatür taraması yapılmış, araştırma için gerekli bilgiler derlenmiştir. Deney grubuna sinestezi anketi ve kişisel görüşme formları uygulanmıştır. Araştırmanın amacına ulaşması bakımından olumlu sonuçlara rastlanmıştır. Gerek alan bilgilerini gerekse sinestezi ve üstün yeteneklilerin ortak özelliklerini doğrular nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır. Veriler birlikte yorumlanarak elde edilen bulgular sunulmuştur. Çalışmanın sonunda konuyla ilgili önerilere yer verilmiştir. Bu çalışma devam eden daha kapsamlı bir araştırmanın ön çalışması niteliğindedir.

Anahtar kelimeler: Sinestezi, Özel yetenekliler, Duyu bileşimi, Sinestet

---

¹ Derya Deniz Karameşe, Soma Bilim ve Sanat Merkezi, drydeniz80@hotmail.com

BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN STEAM VE DOĞA KAVRAMLARINA YÖNELİK BİLİŞSEL YAPILARININ İNCELENMESİ: TÜBİTAK 4004 PROJESİ

Gamze Batıbay¹, Aysel Gökce², Cansel Anılır³, Berna Cantürk Günhan⁴, Bayram Coştu⁵

Araştırmanın amacı TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı kapsamında gerçekleştirilen “Doğadan Tasarıma Bir Bilim Yolculuğu” adlı projenin katılımcılarının proje öncesinde ve sonrasında STEAM çerçevesine ve doğa temasına yönelik belirlenen anahtar kavramlara dair bilişsel yapılarının değişimini ortaya koymaktır. Projede STEAM yaklaşımı doğrultusunda çeşitli yöntem ve teknikleri barındıran 26 doğa temelli ana etkinlik beş gün boyunca uygulanmıştır. Araştırma, 2022-2023 öğretim yılında 6. ve 7.sınıfa devam eden 40 bilim ve sanat merkezi öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak 8 anahtar kavramı (doğa, biyomimikri, tasarım, bilim, matematik, sanat, mühendislik, teknoloji) içeren Kelime İlişkilendirme Testi ön test ve son test olarak kullanılmıştır. Araştırma sonucunda anahtar kavramlara ilişkin elde edilen cevap kelimeler tablolaştırılarak incelenmiş, tekrarlanan kelimeler dikkate alınarak belirlenen kesme noktaları doğrultusunda kavram ağları oluşturulmuştur. Çizilen kavram ağlarına göre, son test kavram ağının ön test kavram ağına göre daha kompleks ve birbiriyle ilişkili bir yapı gösterdiği tespit edilmiştir.

***Anahtar Kelimeler:** Doğa eğitimi, Kelime İlişkilendirme Testi, STEAM, Biyomimikri*

---

¹ Gamze Batıbay, Şişli Bilim ve Sanat Merkezi, gamzebtby@gmail.com

² Aysel Gökce, Şişli Bilim ve Sanat Merkezi, ayselolgun07@gmail.com

³ Cansel Anılır, Şişli Bilim ve Sanat Merkezi, canselanilir@gmail.com

⁴ Berna Cantürk Günhan, Dokuz Eylül Üniversitesi, bernagunhan@gmail.com

⁵ Bayram Coştu, Yıldız Teknik Üniversitesi, bayramcostu@gmail.com

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN MOTİVASYON KAYNAKLARINI KONU ALAN RESİMLERİN ANALİZİ

Zülfü Tan ¹, Mustafa Altuntaş², Barış Doğrukök³

Bilim ve Sanat Merkezlerine devam eden özel yetenekli öğrencilerin motivasyonlarının bazı durumlarda düştüğü çeşitli araştırmalarla ortaya konmuştur. Özel yetenekli öğrencilerin motivasyon kaynaklarının bilinmesi motivasyonlarının düştüğü durumlarda onlara destek olmak için eğitimci ve ailelere büyük destek sağlayacaktır. Bu çalışmanın amacı Bilim ve Sanat Merkezine devam eden öğrencilerin motivasyon kaynaklarını resimler aracılığı ile tespit etmektir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği ile yapılmıştır. Araştırmada öğrencilerden onları motive eden şeylerin resmini yapmaları istenmiştir. Toplam 108 öğrenci tarafından yapılan resimler öğrencilerden toplanmıştır. Daha sonra bu resimler doküman analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre özel yetenekli öğrencileri olumlu yönde motive eden temaların başında doğa ve hayvanlar teması gelmektedir. Diğer temalar ise spor, yurt sevgisi, maddi eşya ve servet, tarihi şahsiyetler, aile ve akrabalar, başarı, yurt dışı hayali, uzay, uçak, din, meslek, okul ve bilsem, kitaplar, deney gözlem eğlence ve sanat temalarıdır. Özel yetenekli öğrencilerin motivasyonlarını kıran şeylerin başında ise baskı altında hissetmeleri gelmektedir. Diğer bulgular ise ağlamak, bilgisayar, hastalık fazla derse yükü olarak ortaya konmuştur. Bu bulgular ışığında özel yetenekli öğrencilere kitap okuma ve spor yapma başta olmak üzere zihin bedenlerini kullanacakları aktivite imkanlarını sağlamanın onların motivasyonlarını arttıracakları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekliler, resim analizi, Motivasyon, Akademik motivasyon, Bilsem

---

¹ Zülfü Tan, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, zulfu.tan@hotmail.com

² Mustafa Altuntaş, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, altuntaş2012@gmail.com

³ Barış Doğrukök, Karatay Bilim ve Sanat Merkezi, barisdogrukok@gmail.com

OKRATES (GÖZ KIRPMA TESTİNDEN RAHATSIZLIK TESPİT SİSTEMİ)

Emre Batu Atakan¹, Anıl Bora Atakan²

Günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle birlikte, bilgisayar ve telefon gibi aletlerin kullanımı herkes için bir zorunluluk haline gelmiştir. Bu aletlerin kullanımı günlük hayatımızda büyük zaman kaplamaktadır. Ancak bilgisayar ve telefon gibi aletlerin uzun süreli kullanımının artması ile birlikte sağlıkla ilgili, özellikle de göz sağlığıyla ilgili bazı problemler ve hastalıklar ortaya çıkmaktadır. Bir çok insan, bilgisayar kullanımına bağlı göz problemleri yaşamaktadır. Bu projede ise dünya genelinde, zamanını ekran başında geçiren her yaşta bireyin göz sağlıklarına önem vermeleri ve bilgisayardan kaynaklanabilecek göz hastalıklarının tespiti ve önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Makine öğrenimi ve görüntü işleme teknolojilerinden faydalanılmıştır. Makine öğrenmesi, bilgisayarların veri analizi ve desenleri tanıma yetenekleri için kullanılan bir yapay zeka verisidir. Bu teknoloji, eğitim sektöründe önemli bir rol oynamaktadır, özellikle üstün yetenekli çocukların eğitiminde. Bu anlamda, makine öğrenmesinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine nasıl katkı sağladığını ve bu iki alanın birleşiminin eğitim sisteminin nasıl fayda sağlayabileceğini inceleyerek başlayın.

Sonuç olarak, makine öğrenmesi, üstün yetenekli çocukların eğitiminde büyük potansiyele sahiptir. Bu teknoloji, geniş kapsamlı öğrenme yaşantıları sunarak, ilgi alanlarını ve güçlü bir şekilde listeleterek ve ilerlemeyi izleyerek bu büyümelerini en üst düzeyde desteklemek. Ancak, bu potansiyeli tam anlamıyla kullanabilmek için doğrulama güvenliği ve güvenlik endişeleri ile eğitimcilerin eğitimi ve kaynaklara erişim konularına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Çalışmamızda, insanların yüzleri taranmış ve dakikada ortalama göz kırpması sayısı gibi göz alışkanlıklarına bakılıp kişiye özel raporlar çıkarılmıştır. Çıkarılan bu raporlar baz alınarak göz problemleri olan insanlar için kişiye özel birtakım göz egzersizleri önerilmiştir. Ayrıca kullanıcının ekrana bakarak geçirdiği ortalama süre ölçülmüş ve kullanıcıya konu hakkında uyarıcı dönütlerde bulunulmuştur. Bu yöntem ile insanların ekran karşısında göz sağlıklarından haberdar olmaları ve ekran başındayken göz problemleri ile daha az karşı karşıya kalmaları sağlanacaktır. Yöntemin uygulanabilmesi için OpenCV, Python yazılım dili ve Google tarafından geliştirilen MediaPipe kütüphanesi kullanılmıştır. Makine öğrenimi aracılığıyla geliştirilmiş olan cascade fonksiyon filtreleri ile çalışan sistem OpenCV aracılığıyla işlenen görsel üzerinde bu filtrelerin uygulanmasını temel alır. Filtrelerin geliştirilmesinde ve yüzlerin algılanmasında MediaPipe kütüphanesinin yardımı alınmıştır. Proje kapsamında yapılan testler sonucunda %95 gibi yüksek bir başarı oranına ulaşılmıştır ve devamlılığı sağlanacaktır.

Bu proje Tübitak Bölge finalinde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göz Sağlığı, Makine Öğrenimi, Görüntü İşleme, Özel Yetenekliler

---

¹Emre Batu Atakan, Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, e.batubestepe@gmail.com

²Anıl Bora Atakan, Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, muzkingpro@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN OKUL BAŞARILARININ İNCELENMESİ

Ömer Metehan Bori¹, Muhammed Eymen Tuna Türker², Derya Ceylan³

Üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları zihinsel yetenekler göz önüne alındığında akademik başarılarının da yükselmesi beklenebilir. Üstün yetenekli öğrencilerin akademik başarılarının hangi durumlarda farklılık gösterdiğinin belirlenmesi de bu öğrencilerin potansiyellerini yansıtabilmesi ve ülke ekonomisine ve bilime katkı sağlamaları bakımından oldukça önemli görülebilir. Bu nedenle bu çalışmada üstün yetenekli öğrencilerin okul başarılarının ve başarı düzeylerinin hangi faktörlere göre değişiklik gösterdiği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara ilinde bilim ve sanat merkezlerinde eğitim alan öğrenciler oluştururken örneklemini Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi oluşturmuştur. Tarama modelinde kurgulanan nicel araştırmaya Sincan BİLSEM'den Ortaokul düzeyinde BYF ve ÖYGP'ye devam eden 108 öğrenci katılım sağlamıştır. Öğrencilerin okul başarılarını belirlemek için ortalama akademik başarı puanları esas alınmıştır. Ayrıca veri toplama sürecinde öğrencilerin anne-baba eğitim durumları, sosyal medya kullanım süreleri, cinsiyetleri gibi verileri toplamak üzere araştırmacılar tarafından oluşturulan bilgi toplama formu kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizi ile öğrencilerin okul başarı ortalamalarının 95.2 olduğu tespit edilmiştir. Buna ek olarak öğrencilerin okul başarılarının anne ve baba eğitim durumlarına göre bir farklılık göstermediği tespit edilirken cinsiyete göre kızlar lehine anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Bununla birlikte sosyal medya kullanmayan öğrencilerin okul başarılarının günde üç saate kadar ve üç saatten fazla sosyal medya kullananlara göre anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerden okul sınav dönemlerinde yoğun olarak ders çalıştığını belirten ve çalışmayı sürece yaydığını belirten öğrenciler arasında da anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Çalışmalarına okul dönemi boyunca sistemli şekilde devam ettiğini belirten öğrencilerin okul başarıları, sınav haftalarında yoğun çalıştığını belirten öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Buradan üstün yeteneklere sahip olan öğrencilerin bile düzenli çalışmasının oldukça önemli olduğu ve sosyal medya kullanımının öğrencilerin okul başarısı üzerinde önemli etkileri olabileceği yorumları yapılabilir. Sosyal medya kullanımının biçimi ve takip edilen sayfalar üzerinden daha ayrıntılı çalışmaların yapılması bu konuda daha net sonuçları elde etmek bakımından önemli görülebilir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenekli öğrenciler, Okul başarısı, Sosyal medya kullanımı

---

¹Ömer Metehan Bori, Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, batubori@gmail.com,

²Muhammed Eymen Tuna Türker, Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, eymentuna485@gmail.com,

³Derya Ceylan, Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi, derya.ilter09@gmail.com

KRİPTOLOJİ ALANINDA LEİBNİZ HARMONİK ÜÇGENİ ALGORİTMASI: ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNDE BİR UYGULAMA

Casim Başar İşyapan¹, Ege Bartu Petek²

Kriptoloji, bilgileri güvenli bir şekilde iletmek ve korumak için temel bir disiplindir. Kriptografi de Kriptolojinin alt dallarından biri olup; şifreleme işlemlerinin geneline verilen addır. Finansal teknoloji ve yeni tehditler, kriptografi alanında yeniliklerin aranmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda, özel yeteneklilerin eğitiminde kriptoloji uygulamalarının potansiyel bir değer taşıyabileceği düşünülmüştür. Bu bildiri, özel yeteneklilerin kriptoloji alanına olası katkılarını göstermek ve bu alandaki çeşitliliğin artırılması açısından önem taşımaktadır. Kriptoloji bilimini anlamak ve bu alanda yeni çalışmalar yapabilmek için daha önceki çalışmalar incelenmiştir. Geleneksel kriptografinin sınırlılıkları ve güncel zorlukları ele alınmıştır. Bu çalışma, özel yeteneklilerin eğitiminde örnek bir uygulama olmayı ve kriptoloji bilimine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Çalışmada Leibniz Harmonik Üçgeninin köşegenlerindeki sayılardan yararlanarak yeni bir şifreleme algoritması ve bu algoritmaya ait uygulama örnekleri verilecektir. Yapılan alan araştırmasında Leibniz Harmonik Üçgeni ile yapılmış herhangi bir şifreleme uygulamasına rastlanılmamıştır. Bulunan bu yönteme ait metin tabanlı bir yazılımda üretilmiş kodun çıktıları da verilecektir. Şifreleme yöntemimiz, Leibniz Harmonik Üçgeninin köşegenlerindeki sayılardan yararlanarak oluşturduğumuz polinomun türevlenmesi işlemine dayalıdır. Algoritma oluşturulurken, şifre kırıcılara karşı dayanıklı ve güçlü bir yöntem geliştirilmeye çalışılmıştır. Yapılan örnek şifreleme çalışmalarında, şifreleme işlemi sonucunda oluşan şifreli metinlerin harf karakteri dağılımları incelenmiş ve özellikle bir şifre kırma yöntemi olan frekans analizine karşı oldukça güçlü bir algoritma olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Şifreleme, Leibniz Harmonik Üçgeni , Özel Yeteneklilerin Eğitimi

---

¹ Casim Başar İşyapan, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, casimbasisyapan@gmail.com

² Ege Bartu Petek, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, egebartupetek@hotmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN SOSYAL BECERİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Fatma Zehra Boynuuzun¹, Bilge Has Erdoğan²

Sosyal beceri düzeyi birçok açıdan öğrencilerin hem okul döneminde başarılı ve mutlu bir yaşantısı olabilmesi hem de yetişkinlik dönemine hazırlık bakımlarından oldukça önemli görülebilir. Üstün yetenekli öğrencilerde sosyal becerilerin gelişiminde akranlarına kıyasla daha fazla problemle karşılaştığı yorumu yapılabilir. Bu nedenle üstün yetenekli öğrencilerin sosyal becerilerinin incelenmesi ve bu süreçle ilişkili görülebilecek faktörlerin belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu sebeple bu araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeylerinin sahip oldukları yakın arkadaş sayısı, akıllı telefon kullanım süreleri, aileleri ile geçirdikleri vakit ve okulda katıldıkları sosyal etkinlik sayısına göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini Ankara ili merkez ilçesinde bulunan bilim ve sanat merkezleri oluştururken örneklemini Sincan'da bulunan bilim ve sanat merkezi oluşturmuştur. Tarama modelinde kurgulanan araştırma nicel bir araştırmadır. Araştırmada üstün yetenekli öğrencilerin sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla Kocayörük-Yayla (2000) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Ölçeği kullanılmıştır. Veriler SPSS 20 Paket Programı ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına, yakın arkadaş sayısına ve akıllı telefon kullanım sürelerine göre sosyal beceri düzeylerinde anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Buna karşın aileleri ile günde dört saat ve daha fazla vakit geçiren üstün yetenekli öğrencilerin aileleri ile iki saate kadar vakit geçiren öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek sosyal beceri düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca öğrencilerin bir yılda okulda katıldıkları sosyal etkinlik sayısı dört ve daha fazla olan öğrencilerin en fazla iki etkinliğe katılan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek sosyal beceri düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buradan üstün yetenekli öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmede aileleri ile geçirdikleri sürenin oldukça önemli olduğu yorumu yapılabilir. Buna ek olarak okulların sadece akademik başarıya değil sosyal aktivitelere de önemli oranda odaklanmalarının üstün yetenekli öğrencilerin sosyal gelişimi açısından ne kadar önemli olduğunun bir kanıtı olabilir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal beceri, Üstün yetenekli öğrenciler, Okul etkinlikleri, Aile ile geçirilen süre

---

¹Fatma Zehra Boynuuzun Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi öğrencisi, zehrabynz@gmail.com

² Bilge Has Erdoğan Sincan Şehit Abdullah Büyüksoy Bilim ve Sanat Merkezi bilgehas@windowlive.com

İKİ KERE ÖZEL ÇOCUĞA SAHİP YALNIZ ANNE OLMAK

Meltem Türker¹

İki kere özel kavramı bireylerin üstün zeka/yetenek ile birlikte en az bir alanda güçlük/bozukluk ya da engel durumuna sahip olmasıdır. Kavramın içinde bulundurduğu çelişki, iki kere özel öğrencilerin varlığının kabul edilmesi, tanınması ve uygun eğitim desteğinin verilmesi noktasında pek çok problemi beraberinde getirmektedir. Bu noktada öğretmenler kilit bir role sahiptir ancak Türkiye'de oldukça yeni olan bu konuya ilişkin öğretmenlerin bilgi, beceri ve farkındalığı sınırlıdır. Öğretmenlerin farkındalıklarının dahi yeni yeni oluşmaya başladığı bu alanda ebeveynlerin karşılaştıkları ve karşılaşılabilecekleri durumları ele almak oldukça zor olmaktadır.

Bu çalışmanın amacı iki kere özel çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadıkları durumlara ışık tutmaktır. Nitel araştırma desenlerinden anlatı yöntemiyle yürütülen bu çalışmada iki kere özel bir çocuğun ebeveyni olmak çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formunun kullanıldığı bu çalışmada sorular iki boyuttan oluşmaktadır. İlk boyutta iki kere özel çocuğu yetiştirme noktasında karşılaşılan durumlar; ikinci boyutta ise bu süreçte yalnız anne olma durumu ele alınmaktadır. Bu çalışmanın sınırlı sayıda araştırma bulunan bir alana zenginlik sunacağı ve aynı durumda olan ailelere de yararlı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özel Çocuk, Özel Yetenekli, Ebeveyn, Üstün Yetenekli.

---

¹ Meltem Türker, Elazığ Ali Kuşçu BİLSEM, pskdanmeltemturker@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİLERDE TEKNOLOJİ VE STEM

Serpil Yiğit¹

Üstün yetenekli bireyler, genellikle yaşlarına göre daha yüksek zeka kapasitesine ve farklı alanlarda olağanüstü yeteneklere sahip olan kişilerdir. Bu bireyler, özellikle teknoloji ve STEM alanlarına duydukları ilgi nedeniyle dikkat çekmektedirler. Üstün yetenekli bireylerin teknoloji ve STEM (Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik) alanlarındaki potansiyeli, modern eğitimde önemli bir odak noktasıdır. Bu özet, üstün yeteneklilerin bu alanlarda nasıl desteklenebileceğini ve potansiyellerinin nasıl maksimize edilebileceğini incelemektedir. Üstün yetenekliler, genellikle olağanüstü bilişsel yeteneklere sahip, hızlı öğrenen ve derinlemesine düşünen bireyler olarak tanımlanır. Bu çocuklar, erken yaşlarda matematik, fen bilimleri ve diğer STEM disiplinleriyle ilgilenmeye başlayabilirler. Bu nedenle, erken yaşlarda bu konularda teşvik edilmeleri ve özel ilgi ve yeteneklerine uygun fırsatlar sunulması önemlidir. STEM eğitimi, üstün yetenekli bireyler için özellikle önemlidir çünkü bu alanlar analitik düşünmeyi, problem çözme becerilerini ve yaratıcılığı teşvik eder. Okullar, ileri düzey STEM kursları veya özelleştirilmiş öğrenme fırsatları sunarak bu bireylerin ihtiyaçlarına cevap verebilirler. Kodlama ve bilgisayar programlama da üstün yetenekliler için büyük bir potansiyele sahiptir. Bu beceriler, dijital dünyada çözümler üretme yeteneklerini geliştirebilir ve yaratıcılıklarını serbest bırakabilir. Scratch, Python ve Java gibi programlama dilleri, bu becerilerin kazanılmasına yardımcı olabilir. Bilimsel deneyler ve projeler, üstün yeteneklilerin merakını ve keşfetme isteğini tatmin edebilir. Okul içi veya okul dışı STEM kulüplerine katılma fırsatı, üstün yetenekli çocukların benzer ilgilere sahip diğer çocuklarla işbirliği yapmalarına olanak tanır. Bu işbirliği, öğrenmeyi daha keyifli hale getirebilir. Ayrıca, üstün yetenekli bireylerin bu alanlarda mentörlük alması onların gelişimini hızlandırabilir. Maker hareketi, el becerilerini ve yaratıcılığı teşvik eder. Arduino veya Raspberry Pi gibi elektronik platformlar kullanarak projeler yapma olanağı, üstün yetenekli çocukların pratik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Eğitici bilgisayar oyunları ve simülasyonlar, üstün yetenekli çocukların öğrenme deneyimlerini zenginleştirebilir. Bu tür araçlar, bu çocukların kavramları daha derinlemesine anlamalarına olanak tanır. Yerel bilim müzeleri, bilim fuarları ve teknoloji etkinlikleri, üstün yetenekli çocukların bu alanlarla etkileşimde bulunmalarını sağlayabilir. Bu etkinlikler, gerçek dünya deneyimleri sunarak öğrenmeyi pekiştirebilir. Sonuç olarak, üstün yetenekli bireylerin teknoloji ve STEM alanlarında potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için erken teşvik, özel eğitim fırsatları ve ilgilerine uygun kaynaklar ve planlar gereklidir. Üstün yetenekli çocukların aileleri, çocuklarının ilgi alanlarını ve yeteneklerini desteklemek için önemlidir. Aileler, çocuklarını cesaretlendirmeli ve kaynaklar konusunda rehberlik etmelidir. Bu, çocukların potansiyellerini en üst düzeye çıkarmalarına yardımcı olur. Bu bireylerin yetenekleri, geleceğin teknolojik ve bilimsel sorunlarına katkıda bulunacak şekillerde yönlendirilmelidir. Üstün yeteneklilerin STEM potansiyeli, özel eğitim programları ve bireysel öğrenme stratejileri ile ilgileri dahilinde daha fazla geliştirilebilir. Her üstün yetenekli çocuk farklı ilgi alanlarına ve yeteneklere sahip olabilir. Bu nedenle bireysel ihtiyaçlara dikkat etmek ve öğrenmelerini kendi hızlarında yönlendirmek önemlidir.

Anahtar kelimeler: Üstün Yetenekliler, Teknoloji, STEM Eğitimi, Üstün Yeteneklilerin STEM Potansiyeli

---

¹ Serpil Yiğit, Kağıthane Bilim ve Sanat Merkezi, serpil____0@hotmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN PANDOMİM İLE SIFIR ATIK BİLİNCİNİN ARTIRILMASI

Berrak KAVLAK¹, Azime Nisa KARAGÖZ²

Dünya üzerindeki nüfus ve yaşam standartları artarken tüketimde de kaçınılmaz şekilde bir artış yaşanmakta ve bu durum doğal kaynaklarımız üzerindeki baskıyı artırarak dünyanın dengesini bozmakta, sınırlı kaynaklarımız artan ihtiyaçlara yetişememektedir. Bu durum göz önüne alındığında, doğal kaynakların verimli kullanılmasının önemini ortaya çıkarmaktadır. Sıfır atık, israfın önlenmesini, kaynakların daha verimli kullanılmasını, oluşan atık miktarının azaltılmasını, etkin toplama sisteminin kurulmasını, atıkların geri dönüştürülmesini kapsayan bir hedeftir. Ülkemizde sıfır atık bilinci ve farkındalık düzeyi oldukça düşüktür, bu da küresel ısınmaya neden olmaktadır. Aynı zamanda ülke ekonomisine zarar vermektedir. Gelişmiş toplumlara bakıldığında birkaç insanın o ülkeyi ekonomik ve beşerî açıdan çok ileriye taşıdığı görülebilir. Bu da üstün yetenekli bireylerin erken yaşta doğru yönlendirmeleriyle ve eğitimleriyle mümkündür. Bu açıdan özel yetenekli bireylere sadece akademik destek sağlamak yerine onun sosyal ve duygusal gelişimini de dikkate alan eğitsel ve sosyal desteklerin sağlanması gerekir. Bu destek hem özel yetenekli bireyin toplumda daha mutlu ve üretken olmasına hem de toplumun daha sağlıklı işlemesine katkı sağlayacaktır. Üstün yetenekli öğrenciler, eğlenmedikleri, meraklarını gidermeyen etkinliklerden hoşlanmamaktadırlar. Bu öğrencilerin yüksek düzeyde zihinsel ve fiziksel enerjileri vardır, bu enerjilerini doğru kullanamadıklarında derse olan ilgileri azalmakta olup olumsuz davranışlarda bulunmaktadır. Üstün zekâlı öğrencilerin kavrama düzeyleri yüksek olması sebebiyle öğrenme sürecinde ilgileri ve dikkatleri daha kısa sürede dağılmaktadırlar. Konuyla ilgili yapılan bu çalışmada nitel yöntem kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde araştırmancın çalışma grubu, Çanakkale Bilim ve Sanat Merkezinde öğrenim gören 50 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler kendi içlerinde heterojen olan 2 homojen gruba ayrıldı. 1. Gruba sıfır atık bilinci ile ilgili konu geleneksel yöntem ile anlatılırken diğer gruba sıfır atık bilinci ile ilgili hazırlanan pandomim ile işlenmiştir. Öğrenme süreci sonrası gözlem yapılmış ve değerlendirmeler bu gözlem sonuçlarına göre yapılmıştır. Değerlendirme sonucunda; özel yetenekli öğrencilere geleneksel ders anlatımı ile işlenen derste öğrencilerin daha çabuk sıkıldıkları, farklı şeylerle ilgilenmeye başladıkları, ilgi ve motivasyonlarının kısa sürede düştüğü ve bir sonraki hafta olan derse bile zorla geldikleri gözlenmiştir. Pandomim ile anlatılan öğrenci grubunda ise, öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarının daha uzun süre olduğu, eğlendikleri, öğrenmede hiç zorluk yaşamadıkları, dersin daha uzun sürmesi konusunda istekte buldukları ve bir sonraki derse daha hevesli geldikleri gözlenmiştir. Üstün yetenekli öğrencilerde Pandomim oyunuyla sıfır atık bilincini oluşturmak ve bu konudaki farkındalık düzeylerini arttırmak buna bağlı olarak da kalıcı öğrenme amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pandomim, sıfır atık, kalıcı öğrenme, üstün yetenekli öğrenci

---

¹Berrak Kavlak, Çanakkale Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, berrak.kavлак2020@gmail.com

²Azime Nisa Karagöz, Çanakkale Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencisi, azimenisak@gmail.com

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN DEĞERLER EĞİTİMİ: AFŞAR DUT DEDE YAĞMUR VE ŞÜKÜR DUASI ÖRNEĞİ

Asya Duru Bocutcu¹, Sueda Yazan² Asiye Güneş³

Bu araştırmanın amacı Ankara İli Bala İlçesi Afşar Mahallesi'nde hala yaşayan asırlık gelenek "Dut Dede Yağmur ve Şükür Duası" örneğinin üstün yetenekli öğrencilerin gözüyle değerler eğitimi perspektifinden bakılarak ortaya çıkan toplumsal değerlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik değerler eğitimi açısından incelenmesidir. Bu amaca ulaşmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemine başvuruldu. Araştırmada veri toplama araçları olarak saha araştırması, gözlem, görüşme, kaynak kişiler, örnek olay ve yazılı kaynaklar kullanıldı. Bu araştırma odak araştırma tekniği görüşmedir. Görüşme öncesinde kaynak kişilere sorulacak sorular hazırlandı, bu sorular mümkün olduğunca sohbet ortamı oluşturularak kaynak kişilere yöneltildi. Kaynak kişilere sorulmak üzere on adet sorunun uygunluğu için uzman görüşü alınmıştır. Saha araştırması yapmak, kaynak kişilere ulaşmak ve gözlem için 8 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'nın Bala İlçesi Afşar Mahallesi'nde düzenlenen Dut Dede Yağmur ve Şükür Duası'nın yapılacağı alana gidilerek gerçekleştirilen törene katılım sağlanmıştır. Bu sayede gözlem yapılmış, görüşme yapılacak kaynak kişilere ulaşılmıştır. Görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Bu şekilde elde edilen veriler, alan araştırmasıyla veri kaynaklarının bulunduğu ortamdan doğrudan elde edilmiştir. Görüşme Dut Dede Yağmur ve Şükür Duası'nın ikram alanında⁴ samimi bir şekilde gerçekleşmiştir. Kaynak taraması ve görüşmeler yapıldıktan sonra ilgili kaynaklar ve metinleştirilen görüşmeler incelenmiş; veri tespiti yapılmış, verilerin Dut Dede Yağmur ve Şükür Duasına ait değerler ana başlığında içerik analizi yapılmıştır. Elde edilen veriler bu temaya bağlı olarak değerler alt temasında tasnif edilmiştir. Bu projeye elde edilen verilerden Dut Dede Yağmur ve Şükür Duasına ait değerler temasında "birlik içinde yaşamak", "cömert olmak", "gelenek ve göreneklerin korunması", "ibadethanelere/kutsal mekânlara saygı göstermek", "ikram etmek", "manevi mirasa sahip çıkmak", "paylaşımçı olmak", "samimiyet" ve "misafirperverlik" olmak üzere 9 toplumsal değer tespit edildi. Dut Dede Yağmur ve Şükür Duası töreni ile yöre halkının yağmur yağdırma amacının ötesine geçerek kültürel öğelerini yaşatmak konusunda dikkate değer bir çabası ve hassasiyeti bulunmaktadır. Günümüzde yüksek teknolojinin ve maddi kaynakların bile mutlu edemediği insanların, ait olduğu kültürün; geleneksel törenleriyle aidiyet duygusunu yaşadığı, araştırmanın saha çalışmasında görülmüştür. Kültürünü koruyamayan ve yeni nesle aktaramayan milletlerin geleceklerinin tehlikeye girmesi mümkündür. Yağmur ve şükür duası gibi geleneksel uygulamaların, Milli Eğitim Bakanlığı değerler eğitimi kapsamında desteklenerek üstün yetenekli öğrencilerin katılımı sağlanmalıdır. Böylece bu geleneğin sürdürülebilirliğinin ve değerlerin kazandırılmasında, yaparak ve yaşayarak kalıcı öğrenilmesi ile ülkemize ait toplumsal değerlerin gelecek nesillere aktarımının sağlanabileceği görülmüştür. Sonuç olarak yağmur duası gibi hala yaşayan geleneksel uygulamaları okul dışı öğrenme ortamı olarak kabul ederek üstün yetenekli öğrencilerin bu tür kültürel törenlere katılımı teşvik edilmelidir. Böylece Milli Eğitim Bakanlığı'nın değerler eğitimi kapsamındaki amaçları desteklenebilecektir. Üstün yetenekli öğrencilerin okul dışı öğrenme ortamlarıyla elde ettikleri yaşantının toplumsal değerlerin kazandırılmasındaki yerinin fark edilmesia araştırmanın en önemli sonucudur. Bununla birlikte bu tür kültürel değerlerin öğrencilerin haberdar edilmesiyle bu geleneğin genç nesillere aktarılmasına ve sürdürülebilirliğine katkı sağlanmış olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gelenek, Dut Dede, Yağmur Duası, Toplumsal Değerler, Kültürel Aktarım

¹ Asya Duru Bocutcu, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, bocutcuasya62@gmail.com

² Sueda Yazan, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, a.suedayazan@gmail.com

³ Asiye Güneş, Etimesgut Bilim ve Sanat Merkezi, asiye.gunes.0653@gmail.com

ÜSTÜN YETENEK VE ÇALIŞAN BELLEK İLE İLGİLİ BİLİMSEL YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Emine Kahraman¹, Aysıl Ağaya²

Üstün yetenek, bireylerin belirli alanlarda olağanüstü yeteneklere sahip olduğu durumları tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Çalışan bellek ise, bilgiyi kısa süreli olarak saklama ve işleme yeteneğidir. Bu iki konunun birlikte ele alınması, özellikle eğitimde daha etkili stratejilerin geliştirilmesi ve üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerinin açığa çıkarılması açısından önemlidir. Bu bağlamda çalışmada, üstün yetenek ve çalışan bellek kavramlarının akademik literatürdeki temsilini incelemek ve bu alandaki bilimsel yayınların gelişimini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen bir bibliyometrik analizdir. Çalışmada, üstün yetenek ve çalışan bellek ile ilgili yayınların sayısal analizini yaparak, bu konuların akademik dünyada nasıl bir yer tuttuğunu ve gelecekteki araştırma yönlerini belirlemeye katkı sağlamaktadır. Çalışma kapsamında belirlenen bilimsel çalışmalar sistematik derleme yöntemlerinden bibliyometrik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmada WoS veritabanına erişim sağlanarak “üstün yetenek (gifted)” ve “çalışan bellek (working memory)” anahtar kavramları konu bazında taranmıştır. Bu bağlamda, gerçekleştirilen taramada ilgili anahtar kavramları içeren toplam 116 bilimsel çalışma yayınlandığı görülmektedir. Belirlenen veriler öncelikle WoS veritabanında betimsel özellikler olan yıl, konu alanı, dil, yazar, kurum, yayın grubu ve ülkelere göre analiz edilmiştir. Sonrasında listelenen yayınlar bibliyometrik analiz programı olan VOSviewer aracılığıyla bibliyografik özellikler olarak ifade edilen atıf sayıları, ortak atıf, ortak yazarlık, birlikte bulunma, bibliyografik eşleştirme analiz tipleri bakımından yazar, kurum ve ülkelere göre analiz edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analiz edilerek görselleştirilmesinde VOSviewer kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları, üstün yetenek ve çalışan bellek kavramlarına odaklanan akademik çalışmaların önemli bazı özelliklerini ortaya koymaktadır. Öncelikle, bu araştırma sonuçlarına göre, üstün yetenek ve çalışan bellek ile ilgili akademik yayınların yoğun bir dönem yaşadığı görülmüştür. Özellikle 2016 ve 2020 yıllarında, Amerika Birleşik Devletleri, bu iki konuyla ilgili yapılan araştırmaların en yoğun şekilde gerçekleştirildiği ülke olarak öne çıkmaktadır. Bu, Amerika Birleşik Devletleri'nin bu konuların araştırılması ve geliştirilmesi açısından küresel bir öncü rol oynadığını göstermektedir. Araştırma aynı zamanda, bu konularla ilgili çalışmaların yoğunlaştığı üniversiteleri de tanımlamıştır. Özellikle “Leiden University Department Of Psychologie,” “Leiden University Developmental And Educational Psychology,” ve “Leiden University Faculty Of Social And Behavioural Science” üniversiteleri, bu alandaki akademik çalışmaların merkezi konumundadır. Bu üniversitelerin, üstün yetenek ve çalışan bellek konularında öne çıkan bilimsel araştırmalara ev sahipliği yaptığı görülmüştür. Ayrıca, bu çalışma, üstün yetenek ve çalışan bellek kavramlarının en fazla “Gifted Child Quarterly” ve “High Ability Studies” dergilerinde yayınlandığını göstermektedir. Bu dergiler, bu konulara odaklanan araştırmacıların çalışmalarını paylaşma ve bu alandaki literatüre katkıda bulunma açısından önemli platformlar olarak belirlemektedir. Son olarak, üstün yetenek ve çalışan bellek ile ilişkilendirilen anahtar kavramlar arasında psikoloji ve eğitim alanlarının özellikle dikkat çektiği görülmüştür. Bu terimler arasında değerlendirme, dikkat testleri, üstün yetenekli bireyler, entelektüel üstün yeteneklilik, üstbiliş, çalışma belleği, matematikte mükemmellik, IQ, matematiksel üstün yeteneklilik, disleksi, zekâ, WISC-IV, dikkat, entelektüel üstün yetenekli çocuklar, yaratıcılık ve iki kere farklı çocuklar gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Bu sonuçlar, bu terimlerin üstün yetenek ve çalışan bellek konularıyla yakından ilişkili olduğunu ve bu alanlardaki araştırmaların geniş bir yelpazede çeşitlilik gösterdiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Üstün yetenek, Çalışan bellek, Bibliyometrik analiz

¹ Dr. Öğr. Üyesi Emine Kahraman, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü, eminekahraman07@gmail.com

² Arş. Gör. Aysıl Ağaya, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, aysilagaya@gazi.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN BİR GRUBA DAHİL OLMA VE AİDİYET DUYGULARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Cansel Anılır¹

Kişinin kendini bulunduğu ortama ait hissetmesi çevresiyle uyumlu yaşamasına ve olumlu ilişkiler kurmasına katkı sağlar. Aidiyet duygusu karşılanmayan bireyler kendilerini yalnız, dışlanmış ve değersiz hissederler. Öğrencilerin kendini güvende hissetmesi, kabul görme ihtiyacının karşılanması ve sevilme duygusunu karşılanabilmesi adına aitlik duygusuna yönelik algılarının belirlenmesi bu açıdan önem taşımaktadır. Yaşlarına göre daha ileri seviyede gelişim gösteren özel yetenekli bireyler bir takım sosyal ve duygusal sorunlar yaşayabilmektedir. Bu çalışmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin ait olma ve aidiyet kavramları hakkındaki görüşlerini belirleyebilmektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Araştırma, Bilim ve Sanat Merkezine devam eden özel yetenek tanısı almış 5 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri görüşme tekniği ile toplanmıştır. Yapılan görüşmeler esnasında öğrencilerin çoğunlukla karşılaştıkları ama üzerinde çok fazla düşünüp yorum yapmadıkları aidiyet ve gruba dahil olma kavramlarının derinlemesine düşünülmesi ve bu kavramların farklı boyutlardan ele alınmasının sağlanması amaçlanmıştır. Görüşme sonucunda elde edilen veriler betimsel analiz kullanılarak incelenmiştir. Yapılan analizin sonucunda öğrencilerin ait olma kavramını birliktelik, mensup olma, ortak amaçlar gibi kavramlarla ilişkilendirdiği, bir gruba ait olmayı önemsedikleri ve bir gruba dahil olmadıklarında olumsuz duygular hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Yetenekli, Öğrenci, Ait Olma, Aidiyet

---

¹ Cansel Anılır, Şişli Bilim ve Sanat Merkezi, canselanilir@gmail.com

BİLİM SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN ÖRGÜN EĞİTİM KURUMLARINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

Neslihan Abbasoğlu¹, Bora Cenk Abbasoğlu²

Bilim ve Sanat Merkezleri; zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşatlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve uzmanlarca IQ puanı 130 ve üzerinde olan öğrencilerin belirlenerek bu öğrencilerin okul saatleri dışında farklı faaliyetlere katılabildikleri örgün eğitim kurumlarını destekleyici kurumlardır. Ülkemizde 81 ilde 279 adet Bilim Sanat Merkezi mevcuttur. Hem Bilim Sanat Merkezlerinden hem de örgün eğitim kurumlarından eğitim almakta olan üstün zekalı ve yetenekli öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında çeşitli sorunlarla karşılaştıkları alandaki öğretmenler ve öğrenciler tarafından ifade edilmektedir. Bu araştırmanın amacı; Bilim ve Sanat Merkezleri'ne devam etmekte olan öğrencilerin örgün eğitim kurumlarında karşılaştıkları sorunları tespit edip bu sorunların çözümünde neler yapılabileceğinin belirlenmesidir. Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden birisi olan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan yarı yapılandırılmış açık uçlu görüşme soruları ile toplanmıştır. Yarı yapılandırılmış sorular geliştirilmeden önce ilgili alan yazını taranmış, Bilim Sanat Merkezi öğrencileri ile görüşülerek sorulara son şekli verilmiştir. Görüşmelerden elde edilen ham veriler "içerik analizi tekniği" kullanılarak analiz edilmiş ve çalışmanın güvenilirliğini ve geçerliliğini arttırmak amacıyla öğrenci görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılı Bilim Sanat Merkezine kayıtlı 4, 5 ve 6. sınıfta öğrenim gören 15 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma grubu 7 erkek ve 8 kız öğrenciden oluşmaktadır. Mevcut sınıf düzeylerinden 5 öğrenci çalışmaya dâhil edilmiştir ve araştırmanın çalışma grubunu oluşturan öğrenciler yansız atama yöntemiyle seçilmiştir. Bilim Sanat Merkezi'ne devam etmekte olan üstün yetenekli ve üstün zekalı tanısı almış öğrencilerin okullarında yaşadıkları sorunların irdelendiği yarı yapılandırılmış soruların analiz sonucunda elde edilen veriler çalışmanın amacı dikkate alınarak yorumlanmıştır. Öğrencilerin görüşleri, özellikle belirttikleri hususlar göz önünde bulundurulmuştur. Genel olarak öğrenciler tarafından okullarında öğretmenlerinden, akranlarından ve ders saatlerinden kaynaklı sorunlar yaşamakta oldukları belirtilmiştir. Öğrencilerin sorulan sorulara verdikleri cevaplara dayanarak öğretmenlerinin ve akranlarının Bilim Sanat Merkezleri hakkında yeterli bilgiye sahibi olmadıkları anlaşılmaktadır. Bilim Sanat Merkezlerinin takviye kurs veya özel ders alınan kurumlar olarak algılanması, öğretmenlerin tutum ve yaklaşımları öğrencilerde stres yaratmakta ve olumsuz duygular geliştirmektedir. Öğretmenlerin dersi sunuş yoluyla anlatmaları ve materyal kullanmamaları da öğrencilerin sıkılmalarına ve derse olan ilgilerini düşürdüğü çalışma grubu tarafından belirtilmiştir. Okul ders saatlerinin Bilim Sanat Merkezi ders saatleri ile çakışması nedeniyle öğrenciler destekleme kurslarına katılamamaktadır. Okuldan sonra başlayan Bilim Sanat Merkezi çalışmaları nedeniyle öğrenciler okulda verilen görevlerini tamamlamadıklarını ve öğretmenleri tarafından uyarıldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum öğrencileri akademik ve psikolojik olarak olumsuz etkilemektedir. Üstün yetenekli çocukların ihtiyaçlarını karşılamak ve onların potansiyelini en üst düzeye çıkarmak için eğitim programı ve öğretmen yetiştirmede bazı önemli adımlar atılabilir. Öğretmenlere üstün yetenekli çocukların eğitim faaliyetleri, özellikleri, duygusal zekaları öğrenme ve temelleri hakkında bilgi vermek için düzenli olarak hizmet içi eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar öğretmenlerin daha iyi iletişim kurmalarını, öğrenme fırsatlarını kişiselleştirmelerini ve özel ders planları oluşturmalarını sağlar. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencileri etkili bir şekilde desteklemesi için çeşitli stratejiler uygulamalıdır. Özellikle farklılaştırılmış öğretim stratejisi ile müfredatı üstün yetenekli öğrencilerin bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde uyarlamalı, bağımsız çalışma veya araştırma için gelişmiş materyaller, ek zorluklar ve fırsatlar sağlamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Bilim ve Sanat Merkezi, üstün zekalı ve yetenekli öğrenciler, yaşanan sorunlar

¹ Neslihan Abbasoğlu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Türkçe Eğitimi, neslihanabbasoglu@gmail.com

²Bora Cenk Abbasoğlu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı,

ÖZEL YETENEKLİ ÖĞRENCİLERİN “BİLİM VE SANAT MERKEZİ” KAVRAMINA YÖNELİK BİLİŞSEL YAPILARININ İNCELENMESİ

Mehmet Yüksöksöylemez¹, Erhan Şahin²

Bu araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrencilerin bilim ve sanat merkezi (BİLSEM) kavramına ilişkin bilişsel yapılarının analiz edilmesidir. Araştırma, nitel araştırma modeline göre hazırlanmış ve bu model kapsamında olgubilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunun belirlenmesinde, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. 2023 - 2024 eğitim öğretim yılında Kayseri ilinde bir bilim ve sanat merkezinde (BİLSEM) gerçekleştirilen araştırmada, 30 (15 erkek, 15 kız) özel yetenekli öğrenci araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kelime İlişkilendirme Testi (KİT) kullanılmıştır. Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmış olup katılımcıların “BİLSEM” kavramına yönelik çağrışımları kesme noktası tekniği kullanılarak incelenmiştir. Ayrıca her kesme noktasında yer alan çağrışımları bir bütün halinde gösteren kavram ağları çizilmiştir. Öğrencilerin seçilen anahtar kavramlara verdikleri cevaplardan hazırlanan frekans tablosu kullanılarak zihin haritaları çizilmiştir. Öğrencilerin “BİLSEM” kavramına ilişkin sıklıkla ürettikleri ve BİLSEM’i en çok ilişkilendirdikleri kavramların “proje”, “bilim”, “sanat” ve “deney” olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca doğrudan alıntılama ile örnek öğrenci ifadelerine de yer verilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM), özel yetenekli öğrenci, kelime ilişkilendirme testi (KİT), bilişsel yapı.*

---

¹ Mehmet Yüksöksöylemez, Kayseri Çetin Şen Bilim ve Sanat Merkezi, myukseksöylemez@gmail.com

² Dr. Öğr. Üyesi Erhan Şahin, Gazi Üniversitesi, Özel Eğitim Bölümü, erhansahin38@gazi.edu.tr

ÖZEL YETENEKLİ ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNDE BİLİM/SÖZDE BİLİM AYRIMI ÜZERİNDEN DEĞERLER VE BİLİM İLİŞKİSİ

Esra Arslan¹, Ekin Yaşar²

Değer yargıları; bilimsel uğraşın araştırmacısı olarak bilim adamında, araştırma konusunda (objede) ve araştırma konusuna ilişkin bilimsel ifadelerde ortaya çıkabilmektedir (Erkan, 2020). Toplumlarda doğru olmayan değer gelişimi; sözde bilimin, bilimin yerini almasına neden olmaktadır. Bilim tarihi incelendiğinde bilim felsefesinin en önemli problemlerinden biri bilim olan ve olmayanı ayırma problemidir. Katılımcılar 2020-2021 öğretim yılında, Ankara ilinde, özel yetenekli öğretimi yapan bir kurumda ortaokul seviyesinde gönüllülerden oluşmaktadır. Çalışmanın amacı özel yetenekli öğrencilerin bilimsellik algıları, değerler ve bilim ilişkisi farkındalıklarını tespit ederek bilim/sözde bilim ayırma problemi (demarkasyon problemi) temel alınarak hazırlanmış etkinlikler yoluyla, sözde bilimin örtük değer ihlallerini fark etmelerini ve bilimsel bakış açılarının gelişmesini sağlamaktır. Çalışmada karma desen kullanılmıştır. I. Basamakta; nicel temel ile çalışılmış, veri toplama aracı olarak anket formu 137 katılımcıya uygulanarak veriler betimleme ve basit istatistik ile çözümlenmiştir. Anket formu; katılımcıların demografik bilgileri, bilim algısı, sözde bilim algısı ve bilim/sözde bilim ayrımı farkındalığına yönelik dört bölümden oluşmaktadır. İki hafta süreyle, internet üzerinden uygulanmıştır. II. Basamakta; nitel temel ile çalışılmış, nicel bulgulardan elde edilen veriler doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanarak 29 katılımcıya etkinlik öncesi ve sonrası uygulanmıştır. İçerik analizi; kod-kategori-frekans şeklinde çözümlenmiştir. Anketle tespit edilen problemlere yönelik basında yer alan sözde bilim haberlerini içeren bir çalışma yapırağı hazırlanmıştır. Çalışma yapırağı üzerinden küçük grup tartışma etkinlikleri 3 hafta süreyle yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcı öğrencilerin; bilim/sözde bilim özelliklerini teorik olarak bildikleri ama örnekler üzerinde bilim/sözde bilim ayrımını yapmakta zorlandıkları tespit edilmiştir. Astroloji, aşı karşıtlığı, şifalı taşlar, refleksoloji, numeroloji, genetiği değiştirilmiş organizma alanlarına ait verilerin etik değerlerden dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sorumluluk vb. ihlal edilmesiyle oluştuğu ve sözde bilimi temsil ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bilim eğitimi yanında değerlerin öneminin de yer aldığı bilimsellik eğitiminin verilmesinin gerekli olduğu tespit edilmiştir. Alanyazında bilim/sözde bilim ayrımına yönelik birçok araştırma bulunmasına rağmen değerlerle bağlantısına yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır bu konuda katkı sunması beklenmektedir. Gelişme çağındaki öğrencilerin değerler ve bilim ilişkisini kurmalarını sağlayacak uygulamaya yönelik projelerin geliştirilmesi önerilir.

Anahtar kelimeler: Değerler, bilim, sözde bilim, bilim/sözde bilim ayrımı

---

¹Esra Arslan, Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi, esraarslan@rocketmail.com

²Ekin Yaşar, Yenimahalle Bilim ve Sanat Merkezi Öğrenci, ekinyasar@gmail.com